Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Dostojevskij, F. M.; af Dostojewskij.
Titel | Title:	Brødrene Karamasov : Roman
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : trykt hos Rasmussen & Olsen, 1889
Fysiske størrelse | Physical extent:	1-4 i 1 bd.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

58-406-8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 58 8°

1 1 58 0 8 14017 4

+ Rex

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Brødrene Karamasov.

Roman

af

Dostojewskij.

Første Del.

Kjøbenhavn.
Trykt hos Rasmussen & Olsen.
1889.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Første Bog.

I.

En uheldig Familiesammenkomst.

Det var mod Slutningen af Avgust Maaned, en klar, varm Morgen. Familien Karamasov skulde mødes hos Staretsen *) Zassima Klokken halv tolv. Den ærværdige Fader havde paataget sig at indtage Forsædet ved en Raadslagning, som Familien havde besluttet sig til, da der ikke var anden Mulighed for at faa bilagt Uenigheden mellem Fedor Pavlovitch Karamasov og hans ældste Søn Dmitri Fedorowitch. Forholdet mellem

*) Egenlig Oldingen. I den reglementerede russiske Gejstlighed (ogsaa kaldet den sorte Gejstlighed) er Staretserne gamle Munke, der især i Klostrene beskæftiges som Skriftefædre, og indtager en temmelig uafhængig Stilling. I anden Bog findes nogle Oplysninger angaaende Staretserne.

Fader og Søn var yderst spændt. Dmitri fordrede sin Mødrenearv udbetalt, og Fedor paastod, at han havde givet sin Søn alt, hvad der tilkom ham.

Man ankom i to Vogne. I den første, der blev trukken af et Par kraftige Heste, sad Peter Alexandrovitch Miussov, en Slægtning af Fedors Hustru — og Peter Fomitch Kalganov, der skulde være Student, en indesluttet og temmelig kejtet Person. Men naar han følte sig hjemme etsteds, kunde han blive livlig og talende; han var en Ven af den yngste af Fedors tre Sønner, Alexey Fedorowitch, der for Tiden var Novice i Staretsen Zassimas Kloster.

Den anden Vogn, en gammel Skumplekasse, bragte Fedor Karamasov og hans Søn Jvan. Dmitri Fedorowitch, der dog vidste, hvad Klokkeslet Mødet var berammet, kom ikke i rette Tid. Med Undtagelse af Fedor havde øjensynlig ingen af Gæsterne før set et Kloster; Miussow var ovenikøbet en gammel radikal Fyr, som længe havde boet i Paris, og det var vist mer end tredive Aar siden, han havde sat sin Fod i en Kirke.

„Men saa for Satan, her kommer man, og saa er der ingen til at tage imod en i

denne Kasse! Lad os se at skynde os," sagde han, saa saare han var kommet ind. „Lad os bare faa en Ende paa Vrøvlet!"

I dette Øjeblik kom en lille skaldet Mand frem, han havde et Par milde Øjne, og det saa ud, som blev han borte i en stor, vid Kappe. Han løftede paa Hatten, sagde, han var Pomiestchik fra Tula og viste de fremmede Vejen til Staretsens Celle. Han tilbød endogsaa at følge dem derhen.

Undervejs mødte de en Munk, som med stor Høflighed sagde:

„Prioren indbyder Dem til at spise til Middag hos sig Klokken 1 præcis, naar De har beset Klostret, Dem ogsaa," tilføjede han henvendt til Pomiestchiken fra Tula.

Denne begav sig straks til Prioren, og Munken paatog sig at være Fører.

De gik igennem en lille Lund.

„Her er Staretsens Celle!" udbrød Fedor, „nu er vi der, Porten er lukket , . .

Han begyndte at slaa Kors for sig foran de malede Helgenbilleder ovenover og ved Siden af Porten.

„Se, der sidder nu fem og tyve," sagde han, „og ser paa hinanden, mens de spiser Surkaal. Her kommer ingen Kvinder! det er utroligt; men er det nu ogsaa vist? Jeg

har dog hørt sige, at Staretsen ogsaa taler med Damer? Hvordan gaar det nu egenlig til?" spurgte han med et Munken.

„Ja det har sin Rigtighed; han skrifter Bønderkoner; se der sidder et Par og venter paa ham. De fine Damer kommer hen i et Galleri, udenfor Indelukket, de to Celler der, De kan se Vinduerne herfra; gennem de Vinduer taler Staretsen med Damerne . . . Her kommer en Pomiestchiks Frue fra Kharkov med sin syge Datter. Han har sagtens lovet at tale med dem, for i den senere Tid er han meget svag og gaar nødig ud."

„Naa, saa der er altsaa alligevel en Dør til Helligdommen, hvorigennem de kære Damer kan tilstedes Adgang? . . . Aa, hellige Fader, De maa endelig ikke tro, jeg nærer nogensomhelst Bagtanke! Gud bevares! Men i Klostrene i Athen, der er de min Sandten meget strængere; der kommer aldrig en Kvinde indenfor Dørene, ja alt Hunkøn er banlyst, der taales hverken Høner, eller Kvier eller . . ."

„Hør nu, Fedor Pavlovitch," sagde Miussov, „hvis De bliver ved at føre slig Tale, gaar jeg min Vej, og jeg vil bare sige Dem, at De saa bliver sat paa Porten."

„Saa? Generer jeg Dem?“

„Vil de Herrer vente et Øjeblik her,“ sagde nu Munken, „jeg skal sige Staretsen, at De er kommen.“

„Jeg kan virkelig ikke fatte, at De bliver saa oprørt, bedste Ven!“ sagde nu Fedor med en lidt spodsk Betoning. „De har maaske en daarlig Samvittighed? Og saa véd De maaske, at Staretsen kan læse i Øjnene paa Folk, hvorfor de kommer her? Men det undrer mig ellers, at De er saa ivrig efter at tage Dem ud for Munkene her, saadan en Pariser, — en Fremskridtsmand? Jeg maa sige, De forbavser mig højlig?“

Miussov fik ikke Tid til at svare paa disse bidende Bemærkninger, for nu kom Munken og meldte, at Staretsen ventede Selskabet.

II.

De traadte ind i et Modtagelsesværelse, en Art Dagligstue. Staretsen gik dem imøde. Aliascha *) og en anden Novice fulgte med ham.

Alle hilste paa den gamle Mand med stor Ærbødighed. Han skulde lige til at løfte Hænderne for at velsigne dem, men han betænkte sig, gengældte deres Hilsen og bad dem sidde ned. Blodet steg Aliascha til Kinderne.

Staretsen satte sig paa en lille Mahognisofa med Læderbetræk, og de fremmede tog ogsaa Plads. Aliascha, den anden Novice og en ung Præst blev staaende. To Munke overværede Sammenkomsten, den ene sad ved Vinduet, den anden henne ved Døren.

*) Lille Alexey.

Cellen var lille, og Luften var daarlig, Møblerne tarvelige og klodsede, akkurat det allernødvendigste. To Urtepotter i Vindueskarmen og rundt i Krogene mange Helgenbilleder, ét forestillede den hellige Jomfru, et temmelig stort Billede, der temmelig sikkert maatte være meget ældre end Raskolstiden *), og foran hvilket der hang en tændt Lampe. To andre Billeder med glimrende Prydelser straalede ved Siden af Madonna, og desuden var der Engle, Porcellænsæg, et katolsk Elfenbenskrucifix, som en Mater dolorosa omslyngede med Armen, og Kobberstik efter berømte italienske Malerier fra det forrige Aarhundrede, virkelig kostbare Kunstværker mellem daarlige, graa Træsnit.

Miussov kastede aandsfraværende et Blik rundt om paa disse klosterlige Prydelser og fæstede tilsidst med stor Opmærksomhed sit Blik paa Staretsen.

Straks ved første Øjekast syntes han ikke om ham. Den gamle Mands Ansigt røbede forresten Karaktertræk, der kunde have mishaget andre end Miussov. Han var

*) egenlig: Adskillelsestiden i Raskolnikes afvigende Lære, der hævder de hellige Skrifter i den Skikkelse, de havde før Patriarken Nikons Rettelser.

lille af Vækst, hans Ryg var krum, hans Ben vaklede, — han var ikke mer end fem og tresindstyve Aar gammel, men hans Sygdom fik ham til at se idetmindste ti Aar ældre ud. Hans Ansigt var meget magert og fuldt af smaa Rynker, især omkring Øjnene, der var smaa, livlige, skinnende som Ild. Han havde kun lidt kort, graat Haar ved Tindingerne, hans spidse, graa Skæg var tyndt; — han smilede med de smalle Læber, hans Næse var middelstor, men saa spids som et Ørnenæb.

Alt i den Mands Ansigt tyder hen paa en forfængelig og galdesyg Natur, tænkte Miussov.

Klokken slog tolv. Og nu begyndte Samtalen, som om de tilstedeværende kun havde ventet paa dette Tegn.

„Paa Slaget!“ udbrød Fedor Paulovitch, „og min Søn Dmitri, der endnu ikke er kommet! Jeg beder Dem paa det indstændigste tilgive ham, hellige Olding!“

Aliascha fo'r sammen, da Faderen sagde „hellige Olding“.

„Jeg for min Part,“ vedblev Fedor, „jeg er nu altid præcis! Præcis som en Soldat! Præcished er Kongernes Høflighed!“

„Maaske De bilder Dem ind, De er Konge?“ mumlede Miussov.

„Gud bevares, nej, saa sandelig om jeg gør! Det behøver De virkelig ikke at underrette mig om, Peter Alexandrovitch. Men hvad skal man sige? Jeg har nu en Gang den Vane at vaase . . . Deres Hellighed, vedblev han med et formeligt Udbrud af Livlighed, maa jeg forestille Dem en sand Bajads! Ja, en sand Bajads! En indgroet Vane, meget uheldig forresten, tvinger mig ligefrem til at vaase, snakke op ad Vægge og ned ad Stolper bare for at more andre og gøre mig behagelig for mine Omgivelser! Og det bør man jo, ikke sandt? . . . Aa, store Olding, nu havde jeg sandelig nær glemt at spørge derom . . . For tre Aar siden vilde jeg tage herud og bede Dem give mig en vigtig Oplysning. Men jeg maa bede Dem ikke tillade, at Peter Alexandrovitch afbryder mig . . . Hellige Fader, er det virkelig sandt, at der i Martyrhistorien tales om en hellig Mand, der efter at han var blevet halshugget, samlede sit Hoved op, kyssede det med Ømhed og derpaa længe vandrede om med det, stadig trykkende det til sine Læber? Er dette sandt, I hellige Fædre?“

„Det er ikke sandt," svarede Staretsen.

„Intet saadant staar nævnt i nogensomhelst Martyrhistorie. Hvad hed ellers den Helgen?" spurgte Bibliothekaren.

„Ja, hans Navn véd jeg nu aldeles ikke. Saa er jeg bleven narret. Og det er Peter Alexandrovitch Miussov, som her er tilstede, der har fortalt mig denne Røverhistorie."

„Aldrig, det er Usandhed! Og naar har jeg forresten henvendt Ordet til Dem?"

„Nej, der har De Ret, De talte ikke til mig. Men jeg har alligevel i et Selskab hørt Dem servere den Historie. Det er nu tre Aar siden! De har bragt min Barnetro til at vakle ved Deres latterlige, dumme Historie, Peter Alexandrovitch! De anede naturligvis ikke, hvad De havde gjort, men jeg, jeg kom hjem med Tvivlens Spire i mit Hjærte, og siden den Tid er det gaaet stærkt ned ad Bakke med min Tro. Ja, Peter Alexandrovitch, De har givet det første Stød til min moralske Nedværdigelse!"

Fedor Paulovitch blev højtravende, skønt ingen lod til at tage denne Komedie for gode Varer. Dog blev Miussov vred.

„Hvad er det dog for noget Snak!" mumlede han. „Ikke et fornuftigt Ord kommer der af hans Mund! Det er meget mu-

ligt, at jeg for tre Aar siden har fortalt den Historie . . . Men ikke til Dem, og jeg har fortalt den i Spøg, som jeg selv havde faaet den . . . af en Franskmand, . . . i Paris . . . en meget lærd Mand, der giver sig af med at studere russisk Statistik. Han har længe opholdt sig i Rusland. Selv har jeg ikke set efter i Martyrhistorien, har ikke engang den fjærneste Lyst at se efter. Naar man sidder og snakker ved Bordet, thi Historien kom frem, mens vi sad og spiste til Aften . . .“

„Ja, Gud bedre det, det Aftensmaaltid kom mig dyrt at staa, det kostede mig min Barnetro,“ sagde Fedor Paulovitch.

„Aa, hvad kommer Deres Barnetro mig ved!“ udbrød Miussov. Saa føjede han med stor Ringeagt til:

„De ødelægger og besudler alt, hvad De rører ved!“

Staretsen rejste sig hastigt op.

„Om Forladelse, mine Herrer, jeg maa gaa fra Dem et Øjeblik,“ sagde han, „thi jeg maa tale med Folk, der venter paa mig, og som er komne før De.“

Han gik ud, og Aliascha og Novicen skyndte sig hen at støtte og hjælpe ham, medens han gik ned ad Trappen. Aliascha

saa ud til at være henrykt over at komme bort, inden hans Slægtninge havde faaet Tid og Lejlighed til at være uartige mod den gamle Mand.

Staretsen gik henimod Galleriet for at velsigne dem, der stod og ventede paa ham, men Fedor Paulovitch holdt ham tilbage ved Døren til Cellen.

„Hellige Mand," udbrød han med rørt Stemme, „tillad mig at kysse Deres Haand. Ja, jeg ser, man kan tale frit, man kunde leve i Deres Skygge! Men De tror vist, jeg er en ren Bajads? Saa vid da, at jeg blot har spillet den Komedie for at prøve Dem. Jeg vilde vide, om min Nedværdigelse fandt Naade for Deres Øjne. Naa, De skal have et Æresdiplom, man kunde leve sammen med Dem! Og nu vil jeg tie stille, ligetil vor Sammenkomst er til Ende vil jeg ikke sige et eneste Ord. For Fre en kan De have Ordet, Peter Alexandrovitc Nu er De den vigtigste Person her, — i e første ti Minutter.

III.

Nedenunder i Galleriet, som omgav Indelukket, var der kun Kvinder, en Snes Bønderkoner. De havde faaet at vide, at Staretsen ventede paa dem. Pomiestchikens Frue med sin Datter ventede i den Celle, der var indrettet til Damerne. Moderen der var rig og elegant, med et elskværdigt Ydre, lidt bleg, med livlige næsten sorte Øjne, var endnu ung, tre og tredive Aar gammel, og havde været Enke i fem Aar. Hendes Datter, en fjortenaars Pige, var lam i Benene; i et halvt Aar havde hun ikke kunnet gaa et Skridt, hun blev trillet omkring i en Rullestol.

Hun var meget smuk, skønt Sygdommen havde afmagret hende; hun smilede bestandig Skælmeriet lo ud af hendes store, mørke Øjne med lange Øjenvipper. Hendes Moder

havde villet rejse til Udlandet med hende allerede om Foraaret, men hendes Forretninger havde hindret hende i at tage bort.

Hun var kommet med Datteren for over en Uge siden, og først for tre Dage siden havde hun truffet Staretsen. De havde været to Gange i Klostret, og skønt de havde faaet det Svar, at den gamle Mand næsten ingen tog imod, havde de bedet om blot engang at faa „den store Læge" at se. Staretsen gik straks hen til Bønderkonerne, som stimlede henimod Trappen, der skilte Galleriet fra Indelukket.

Staretsen blev staaende paa det øverste Trin, tog en Messekaabe paa og begyndte at velsigne de knælende Kvinder. Med stor Besvær blev en Klikuscha*) ført frem for ham. Saa saare hun fik Øje paa den gamle Mand, gav hun sig til at udstøde gennemtrængende Skrig, alt mens hun skælvede over hele Legemet og hikkede krampagtigt. Staretsen lagde sin Messekaabe over hendes Hoved, gjorde en kort Bøn, og straks tav den syge og blev rolig.

De fleste af Kvinderne brød ud i Taarer

*) En Besat.

af Begejstring og Rørelse; de øvrige trængte sig om den gamle Mand for i det mindste at kysse hans Klæder, andre fremmumlede Bønner. Han velsignede dem allesammen og udvekslede et Par Ord med nogle af dem.

„Hun der kommer langvejs fra," sagde han og pegede paa en meget mager Kvinde, der var fordrukken, og hvis Ansigt ikke var brunt, men næsten sort af Solen.

Hun laa paa Knæ med Øjnene stift fæstede paa Staretsen, hendes Blik havde et henrykt Udtryk.

„Aa ja, aa ja, lille Fader, ja langvejs fra — tre hundrede Verster! Ja, langvejs fra, Fader — langvejs fra!" svarede hun med slæbende Tonefald.

Hun talte, som om hun fremsagde sine Bønner.

Folkets Sorg plejer at være tavs og taalmodig. Men undertiden bryder den dog ogsaa ud i Klager, og da kan Jammeren aldrig faa Ende, især hos Kvinderne, men derfor er Sorgen ikke lettere at bære, — den Lindring, Taarer og Klager giver, er kun tilsyneladende og øger kun Hjærtets Pine, ligesom Berøring gør et Saar værre.

Denne Smærte forlanger ingen Trøst, den nærer sig selv.

„De er vel Mestchanke?“ *) spurgte den gamle Munk og saa vist paa hende.

„Vi bor i Byen, lille Fader, vi bor i Byen, men vi er Bønder. Jeg er kommen bare for at sé Dig. Vi har hørt Tale om Dig saa tidt! Nu har jeg jo begravet mit lille Barn, og saa vilde jeg bede til Vorherre. I tre Klostre har jeg været, men allevegne hed det: „Du skulde gaa til ham! Nastasiuska, — til ham! — Og ham, det var Dig, søde lille Fader! Og her er jeg saa igaar kommet hen til Jeres Kirke!“

„Hvem græder Du da for?“

„Jeg græder for min lille Dreng! Han var to Aar, næsten tre Aar gammel. Ham sørger jeg saadan over! over min lille Dreng. Det var den sidste. Fire har vi haft, Nekituschka og jeg. Men hos os faar vi kun Lov at beholde dem saa kort, — de smaa, — vi maa snart af med dem igen, ja vi maa det, lille Fader! De tre første, dem sørgede jeg mindre over, men denne sidste, ham kan jeg ikke glemme. Jeg synes nu altid, jeg ser ham for mig, han er aldrig

*) En Mestchanins Kone.

ude af mine Tanker! .... Jeg maa se paa hans Tøj, paa de smaa Skjorter, de smaa Sko, og saa maa jeg græde hele Tiden. Alt hvad jeg har tilbage efter ham, det breder jeg saa ud, alt hvad han har rørt ved, det sidder jeg og sér paa, og saa bliver jeg saa rent fortvivlet. ... Jeg sagde til Nikituschka, — min Mand, — „Hør, lad mig gøre en Pilgrimsrejse ....". Han er jo Szvostchik*). Vi er ikke saadan fattige, lille Fader. Vi har baade Arbejdsvogne og Heste, — vort eget Køretøj. Men hvad kan det altsammen hjælpe nu! Han begynder ogsaa at drikke, gør Nikituschka! Saa saare jeg vender Ryggen til, drikker han sig fuld. Men nu bryder jeg mig forresten ikke mere om ham. Det er tre Maaneder siden, jeg rejste hjemmefra. Jeg har glemt ham, glemt alting, jeg vil slet ikke mere tænke paa nogen Ting! ... Hvad skal jeg tage mig for derhjemme? Alt er forbi, — alt, alt, alt!"

„Hør nu paa mig, lille Moder," sagde Staretsen. „En Gang for lang Tid siden mødte en stor Helgen i et Tempel en Moder, der sørgede over sit Barn, sit eneste

---

*) Fragtmand.

Barn, som Gud havde kaldt op til sig". „Ved du da ikke, hvorledes de smaa Børn taler med Vorherre?" spurgte den hellige Mand. „Herre" siger de, „hvorfor har Du givet os Livet, naar Du straks tager os bort derfra igen? Og saa beder og bønfalder De saa længe og saa inderlig, at den gode Gud tilsidst giver dem en Plads i sin Engleskare! Derfor maa Du heller ikke fortvivle, — dit Barn er nu en Guds Engel." Ser Du, saaledes talte den hellige Mand, en saadan Mand siger altid Sandheden; og Du véd nu ogsaa, at din lille Dreng staar for Herrens Trone, der er idel Glæde og Fryd, og der beder han for Dig! Græd kun, hvis Du endelig maa græde, — men det skal være Glædestaarer, Du udgyder."

Konen lyttede, mens hun støttede det bøjede Hoved i sin Haand. Hun sukkede dybt.

„Ja, det samme har Nikituschka sagt for at trøste mig." „Du er en god Tosse, at Du vil græde" siger han". „Hvad skal Du græde for? Vor Søn er hos Gud og synger til Herrens Pris med de andre Engle." Men det nytter ikke noget, han græder jo selv, og jeg svarer: „Ja Nikituschka, det kan gærne være, han kan ikke

være andetsteds end i Guds Varetægt. Men her, her Nikituschka, her er han ikke mere, her er hans lille Stol tom. Kunde jeg kun en eneste Gang endnu faa ham at se, bare se ham langt borte, ikke tale med ham, staa skjult i en Krog og se ham løbe og lege i vor Gaard, høre ham raabe, som han plejede med sin lille Stemme: Moder, hvor er Du henne? Aa, bare høre de smaa Fødder trippe afsted gennem Stuen: „Trip, trip, trip! — Aa de bitte Fødder, de gik som et Par Trommestikker, naar han leende kom hen til mig. Kun én Gang høre hans Fodtrin! Høre dem, kende dem igen! Men nej, — lille Fader, — nej aldrig, aldrig skal det forundes mig, — aldrig mere! Her er hans lille Bælte, — men han selv er borte! Aldrig mere skal jeg se ham, aldrig høre ham mere!“

Hun trak et smukt lille Bælte frem, og da hun havde set lidt paa det, gav hun sig til at skælve og hulke krampagtigt. Hun skjulte sit Ansigt, og Taarerne løb i Strømme ud mellem Fingrene.

„Det er Rachel, der græder over sine Børn og ikke vil lade sig trøste over, at hun har mistet dem. Græd, græd Du kun, men tænk dog paa, at dit Barn er mellem

Guds evige Engle, at han ser paa Dig der ovenfra og glæder sig over dine Taarer, viser Herren dem. Dine strømmende Taarer skal ikke tørres, men din Smærte vil med Tiden miste sin Braad, og dine Taarer vil falde som en mild Dug, der vasker dine Synder af. Jeg skal bede for din Søns Sjælefred. Hvad hed han?"

„Alexey, lille Fader!"

„Et smukt Navn! Jeg skal altsaa bede for Alexey, der nu er Guds Mand!"

„Ja, lille Fader! Guds Mand! Alexey, — Guds Mand."

„Han er en stor Helgen! Jeg skal bede til Vorherre for dit Barns Sjæl, — Moder, — for den store, hellige Alexey, jeg skal bede, for at din Sorg kan mildnes, og for din Mands Helbredelse. Men det er en stor Synd at forlade ham. Du skal rejse tilbage til ham, passe og pleje ham. Hvis dit Barn faar at vide, at Du saaledes overlader hans Fader til sig selv, vil han sørge; Du vil maaske forstyrre hans salige Fred? Ti han lever, husk vel paa det! Sjælen er udødelig, og selv om Du ikke kan sé den, er hans Sjæl stadig i Din Nærhed. Hvor kan han med Glæde besøge sit jordiske Hjem, dersom Du gaar din Vej og ikke bekymrer Dig

om det? Hvor skal dit Barns Sjæl finde Dig, naar Du og hans Fader ikke er sammen i Fred og Endrægtighed? Du sér ham i Drømme, og dine Drømme bringer Dig Smærte og Pine, fordi Du er flygtet fra dit Hjem, men dersom Du nu vender tilbage til din Husbond, bliver dine Drømme gode og trøstende. Derfor skal Du endnu idag give dig paa Hjemvejen, gode Kone!"

„Ja, Fader, siden Du byder mig det, vil jeg adlyde Dig. Du har rørt mit Hjærte .... Nikituschka, Du venter paa mig derhjemme, kære Nikituschka, nu kommer jeg! ...."

Og her brød hun atter ud i hæftig Graad.

Men Staretsen var allerede henne hos en lille gammel Kone, der saa ud som en tarvelig Købstadkone. Hun forklarede, at hun var Enke efter en Underofficer, og at hun kom fra Byen. Hun havde en Sønnesøn, Vassili, der havde et Embede i Siberien, og i over et Aar havde hun ikke hørt fra ham.

„Jeg vilde jo saa gærne høre noget, faa at vide, hvad han tager sig for; men til hvem skulde jeg henvende mig. Saa var der en rig Købmandskone, en af mine Bekendte,

der sagde til mig: Hør nu, Prakharovna, skriv ham ind i Kirken, siger hun, lad dem bede for hans Sjæls Fred, saa bliver hans Sjæl nok beskærmet, og han skriver ganske sikkert til Dig. Det har flere Gange slaaet til, siger hun. Men jeg tror nu ikke rigtig paa dette; — Du, — Du, som vi alle sammen tror paa, Du skal nu sige mig, om dette kunde nytte? Skal jeg følge hendes Raad, hvad, lad mig høre Din Mening?"

„Tænk aldrig paa saadant noget! Det er baade Synd og Skam at tro saadant noget! Det er dog forfærdeligt at tænke sig! Hans egen Moder skulde bede for hans Sjæls Fred, mens han endnu var i Live! Det er en stor Synd, noget der vilde ligne Trolddomskunst! Dig skal det tilgives, ti Du vidste ikke bedre, nej bed Du meget hellere til Himlens høje Dronning, til hende, der altid vil beskytte sine Børn, bed hende holde sin Haand over Din Søn, vaage over hans Helbred og forlade Dig dine daarlige Tanker. Hør ogsaa dette, Prakharovna: enten faar Du snart din Søn at se, eller ogsaa hører Du fra ham med det allerførste; det kan Du stole paa, ti jeg kan love Dig det. Gaa bort i Fred, din Søn lever, det forsikrer jeg Dig."

„Ak, Du er vor egen elskede Fader! Gud gengælde Dig al din Godhed! Du er vor Velgører! Du beder for os, Du giver os Forladelse for alle vore Synder! . . . .“

Staretsen blev nu opmærksom paa et Par Øjne, der skinnede i Vrimlen, to trætte Øjne, der straalede i Feberglans. Det var en ung syg Bondekone. Hun tav stille, saa paa ham med et bønfaldende Blik, men turde ikke komme nærmere.

„Hvad ønsker Du, min Datter?“

„Giv mig Syndsforladelse, Fader,“ sagde hun blidt; og saa knælede hun stille ned. „Jeg har syndet, Fader, og min Synd ængster mig?“

Staretsen satte sig paa det nederste Trin. Den unge Bondekone krøb paa Knæerne hen til ham.

„Jeg har nu i tre Aar været Enke,“ begyndte hun med sagte, bævende Stemme. „Mit Ægteskab var meget ulykkeligt. Min Mand var gammel, han slog mig. Saa blev han syg, og jeg sagde da til mig selv: Dersom han atter kommer op, hvad skal der da blive af mig? . . . Da fik jeg en syndig Tanke . . . .“

„Vent lidt“, sagde Staretsen, og saa lagde han Øret til den unge Kones Læber.

Hun blev ved at hviske saa sagte, at ingen uden den gamle Mand kunde høre hende, og hun sagde ikke meget.

„Og det er tre Aar siden?“ spurgte Staretsen.

„Tre Aar! I Begyndelsen tænkte jeg ikke videre derover, men nu er jeg næsten syg af Angst og Sorg.“

„Kommer Du langvejs fra?“

„Fem hundrede Verster er der til vor Landsby!“

„Og har Du skriftet dette?“

„Ja, skriftet det har jeg, to Gange har jeg skriftet.“

„Har Du faaet Tilladelse til at nærme dig Herrens Bord?“

„Ja, men jeg er bange for at dø.“

„Nej, Du skal intet frygte. Klag ikke mere, naar Du ret af Hjærtet angrer din Synd, da vil Gud tilgive Dig. Der er ikke den Synd til i Verden, som Vorherre ikke forlader den, der forstaar, hvad den rette Anger vil sige. Og desuden kan Menneskets værste Synder ikke udtørre Naadens og Miskundhedens Væld. Ak Kvinde, Guds Naade er saa uendelig stor! Han elsker Dig, skønt Du er en Synderinde, elsker Dig maaske netop fordi Du har syndet. Der

er mere Glæde i Himmeriges Rige over én Synder, der omvender sig, end over ti Retfærdige, der ej har Omvendelse behov; .... dette er et gammelt Ord. Gaa bort og frygt ikke mere. Taal Menneskenes Forhaanelser. Tilgiv ham, der er død, af dit hele Hjærte, tilgiv ham det onde, han har gjort Dig, og den sande Fred vil nok dale ned i din Sjæl. Kærlighed har Magt til at udslette alle Synder! Tænk blot paa dette: jeg, der er en elendig Synder som Du selv, jeg føler Medlidenhed med Dig, og Guds Medlidenhed er uendelig mange Gange større end min! Kærligheden er en Skat, en vidunderlig Skat, som kan igenløse alle Verdens Synder, ikke alene vore, hører Du, men hele den ganske Verdens! Gaa, — og vær ikke bange!"

Han slog tre Gange Korsets Tegn, tog én lille Medalje af sin Hals og bandt den om den unge Kones, og hun bøjede sig helt ned til Jorden for ham.

Staretsen stod op og smilede venligt til en tyk, rødmusset Kone med et lille Barn paa Armen.

„Jeg kommer fra Nischegaria, Fader."

„Det bliver seks Verster! Du maa være træt af at slæbe paa dit Barn! Hvad vil Du?"

Jeg er blot kommen for at betragte Dig. Det er heller ikke første Gang, jeg kommer, har Du glemt mig? Du har ingen god Hukommelse! De sagde derhjemme: Han er nok syg! Saa sagde jeg til mig selv: Jeg maa afsted, jeg maa sé til ham. Og nu kan jeg da selv sé, at Du har det ganske godt. Du kan saamæn endnu leve en hel Snes Aar! Gud bevare Dig! Der er nok, som beder for Dig! Du behøver ikke at være bange!"

„Tak, min Datter!"

„Og saa har jeg noget at bede Dig om. Her har jeg bragt tresindstyve Kopeker med, giv dem til en, der trænger mere end jeg. Jeg mente, Du kunde bedst anvende dem; Du, som er saa god!"

„Tak min Datter, hjærtelig Tak! Du har en kærlig Sjæl. Jeg skal gøre, som Du ønsker. Er det en lille Pige, Du der har paa Armen?"

„En Pige lille Fader, hun hedder Lizaveta."

„Gud velsigne Jer begge to! Du har gjort mig Glæde ved dit Besøg. Farvel, kære Børn!"

Han velsignede dem allesammen og bøjede sig dybt.

IV.

Pomiestchikens Frue, der havde staaet og set paa dette Optrin, græd stille. Hun var en dannet Dame, havde et følsomt Hjærte og var meget god. Hun gik Staretsen et Par Skridt imøde og sagde med Begejstring:

„Hvor jeg dog er rørt!“

Hun var saa bevæget, at hun maatte tie et Øjeblik.

„Ak, hvor godt jeg forstaar den Hengivenhed, Folket nærer for Dem“, vedblev hun saa. „Jeg elsker ogsaa vort Folk, vort store, gode Folk maa man jo elske.“

„Hvorledes har Deres Datter det? De vilde jo gærne tale med mig en Gang til?“

„Aa ja, jeg vilde med Glæde have ligget paa Knæ tre Dage til ved Deres Dør for at faa Lov at tale nogle Minuter med Dem!

Vi er komne for at bevidne Dem vor inderlige Taknemmelighed. De har helbredet min Liza. De har gjort hende aldeles rask. Og hvordan har De baaret Dem ad dermed. De har kun bedet for hende og lagt Deres Hænder paa hende. Vi er komne for at kysse Deres ærværdige Hænder, for at sige Dem, hvor vi beundrer og højagter Dem."

„Hvad siger De? Har jeg helbredet hende? Men hvorfor ligger hun da endnu i sin Rullestol.

„Jo, men Feberen om Natten har rent forladt hende i de sidste tre Døgn", skyndte hun sig at bemærke, „den holdt op netop i Torsdags, og hendes Ben er virkelig ogsaa bedre. Imorges vaagnede hun saa fornøjet op efter en udmærket god Nat. Se, hvor røde hendes Kinder er og hvor hendes Øjne straaler. Hun baade lo og græd, saa glad var hun. Idag vilde hun prøve at staa op, staa alene, og hun kunde det ogsaa i et helt Minut, uden at nogen holdt paa hende. Hun siger, at om en Fjortendagstid kan hun danse en Française. Jeg har sendt Bud efter Lægen i Byen, efter Herzenstube, og han trak paa Skuldrene og erklærede, at det var ubegribeligt. Og saa skulde vi ikke takke Dem! Liza, tak dog, sig dog Tak!"

Lizas smilende Ansigt blev med et alvorligt, hun rejste sig op i Stolen, saa meget hun kunde, og foldede sine Hænder. Men hun kunde ikke ret længe se alvorlig ud, pludselig brød hun ud i Latter.

„Det er af ham, det er af ham!“ sagde hun og pegede paa Aliascha med et Udtryk af barnlig Harme.

Aliaschas Ansigt blev purpurrødt. Hans Øjne skinnede, han lukkede dem i.

„Hun har noget at sige Dem, Alexis Fedorovitch. Hvordan har De det?“ sagde hun og rakte ham sin smalle behandskede Haand. Staretsen vendte sig om og saa opmærksomt paa Aliascha, mens denne nærmede sig den unge Pige med et forlegent Smil. Liza paatog sig en vigtig Mine.

„Katharina Ivanovna har bedet mig overbringe Dem dette,“ sagde hun, idet hun gav ham et Brev. „Hun vilde gærne have, De skulde komme og besøge hende straks, De maatte endelig komme, sagde hun.“

„Skal jeg komme og besøge hende? Hvorfor det?“ mumlede Aliascha forbavset og bekymret.

„Hun vil tale med Dem om Dmitri Fedorovitch og om alt det, der er hændet i denne Tid;“ skyndte Fruen sig at tilføje.

„Katharina Ivanovna har taget sit Parti. Men hun maa tale med Dem; hvad hun vil sige Dem, det véd jeg ikke, men hun beder Dem komme snarest muligt. Og De vil nok besøge hende, ikke sandt? Det er Deres Pligt som Kristen."

„Jeg kender hende saa lidt, har kun set hende én Gang," svarede Aliascha, stadig forbavset. „Men det er det samme, jeg skal nok opfylde hendes Bøn!" vedblev han, da han havde læst Brevet, som kun indeholdt en indtrængende Anmodning om at komme.

„Ja, det vil være en god Gærning," sagde Liza livligt. „Jeg sagde nu til Mama: Han gaar saamæn ikke, han er altfor optaget af sin Sjæls Frelse . . . Hvor det er smukt af Dem, De er god; men det har jeg længe vidst, og det fornøjer mig at sige Dem det."

„Liza," sagde Moderen i en Tone, der skulde være formanende, men som straks blev blød og kærlig . . . Men, kære Alexis Fedorovitch, De slaar rent Haanden af os, kommer aldrig mere og ser til os. Og min Liza har mer end en Gang ytret, at hun kun befinder sig vel i Deres Selskab.

Aliascha slog Øjnene ned, rødmede igen uden at vide hvorfor.

Staretsen passede ikke mere paa ham. Han talte med en Munk, som stod ved Lizas Rullestol, en ganske tarvelig Munk af Bondeslægt, med snævre Ideer, men fast og standhaftig i sin Tro. Han fortalte, at han var kommet Nord fra, fra Sankt Sylvesterklostret i Obdorsk; et fattigt Kloster, hvor der kun var en Snes Munke. Staretsen velsignede ham og indbød ham til at besøge sig, naar det behagede ham. Nu spurgte Godsejerfruen, hvad han fejlede, han saa jo saa frisk og blomstrende ud.

„Ja idag har jeg det ogsaa bedre, end jeg plejer, men det er kun en forbigaaende Bedring. Jeg kender det Onde, der piner mig, og hvis De synes, jeg ser munter og frisk ud, maa det sagtens være, fordi Mennesket er skabt til at føle sig glad og lykkelig, saa snart han har Overbevisningen om at have gjort sin Pligt. Men Deres Bemærkning glæder mig forresten, thi alle de hellige Mænd var muntre."

„Hvor sikkert De siger disse mærkelige Ord! Deres Ord er træffende som Pile. Men hvor skal man søge Lykken? Hvem kan sige om sig selv, at han er lykkelig? Siden De har den Godhed at tillade os at blive lidt endnu, lad mig da sige Dem alt,

hvad jeg ikke fik fortalt Dem forleden, det der i lang Tid har hvilet tungt paa mit Sind. Vær ej vred, men jeg lider, jeg lider . . .“

Hun foldede Hænderne.

„Men hvad er det da egenlig, der saaledes piner Dem?“

„Jeg lider . . . fordi jeg fattes Tro.“

„De fattes Tro paa Gud?“

„Ak nej, slet ikke! En saadan Tvivl nærmer sig end ikke min Tanke. Men Livet efter dette synes mig saa gaadefuldt. Ingen kan jo med Sikkerhed udtale sig angaaende dette Æmne. Hør mig, De, som er Sjælenes Læge . . . Tanken om det andet Liv volder mig Uro og Pine, ja fylder min Sjæl med Skræk og næsten med Rædsel. Og ikke véd jeg, hvem jeg skal ty til, jeg har aldrig ret vovet at tale om denne Sag. Men til Dem tør jeg nok tale. Alle Mennesker tror paa et Liv efter dette; men hvorfra kommer denne Tro? De lærde siger jo, at Troen er en Affødning af den Skræk, Naturen indgød de første Mennesker, og at Troen ikke har nogen anden Oprindelse . . . Aa, Gud i Himlen! Her har jeg gaaet og troet paa det andet Liv, og saa dør jeg! Og der er intet, intet uden Nælden, som vokser paa min Grav, som Digteren siger. Det vilde jo

være forfærdeligt! Hvor kan man saa tro? Forresten har jeg aldrig været troende, undtagen som Barn, da jeg troede ganske mekanisk, uden Eftertanke. Og hvordan skal man saa faa Sandheden at vide. Jeg ser mig om; ingen bekymrer sig om disse Ting, eller næsten ingen nutildags. Men min Uvidenhed er mig uudholdelig! det er forfærdeligt, gruligt!"

„Ja, det er frygteligt . . . at skaffe Bevis er jo ikke muligt, og dog kunde man maaske komme til en Overbevisning . . ."

„Hvorledes?"

„Gennem virksom Kærlighed. Prøv paa at elske Deres Næste, prøv at gøre noget for Deres Næste af Kærlighed til ham. Efterhaanden som Deres Kærlighed vokser, vil Guds Tilværelse og Udødeligheden blive en Overbevisning i Deres Sjæl. Og dersom De kan naa til Forsagelse, da vil al Tvivl forsvinde."

„Virksom Kærlighed! Her er atter et Spørgsmaal, og det et vigtigt Spørgsmaal! Se nu, Fader, jeg elsker Menneskeheden saa højt, at jeg undertiden kan drømme om at forlade alt, forlade min Liza og blive barmhjærtig Søster. I saadanne Øjeblikke synes jeg, intet vilde afskrække mig, jeg kunde for-

binde Syge og med egne Hænder vaske Saarene, ja kysse dem . . .“

„Det er allerede store Ting at nære saadanne Tanker og Ønsker.“

„Ja, men mon jeg i længere Tid kunde taale et saadant Liv, fuldt af Ofre og Forsagelse?“ vedblev hun med stor Ivrighed. „Der bliver jeg bange for mig selv. Jeg lukker Øjnene og spørger mig selv: vilde Du virkelig være istand til at vise Udholdenhed i dette Kald? Hvis nu de Syge var utaknemmelige og fordringsfulde; hvis deres Luner plagede dig? Utaknemlighed kunde da maaske dræbe min Menneskekærlighed? . . . jeg vil paaskønnes, — forstaar De mig? . . . Jeg vil have Løn, jeg vil have Kærlighed for den Kærlighed, jeg yder; og uden den kan jeg ikke elske!“

„Det samme har jeg en Gang for længe siden hørt af en Læge, en aldrende Mand, som var meget klog og aandfuld. Han talte, som De, ganske oprigtigt, uagtet han lod, som om han spøgte; men hans Smil var lidt vemodigt! — Jo højere jeg sætter Menneskeheden, jo mere daler min Agtelse for det enkelte Individ, — saaledes lød hans Ord. I mine Tanker elsker jeg Menneskene

saa højt, at jeg gærne kunde ofre mit Liv, — ja, kunde lade mig korsfæste for deres Skyld; — men dele Værelse i to Dage med en af mine Medskabninger, — det er mig umuligt. I fireogtyve Timer kan jeg formelig komme til at hade saadant et Individ, — én fordi han sidder for længe over sin Mad, en anden fordi han har Snue og uafladelig pudser Næse. Kortsagt: jeg er rasende paa alle dem, der kommer mig ind paa Livet."

„Men hvad er der da at gøre? Hvad skal man gribe til? Skal man mistvivle om alt og alle?"

„Nej, — det er nok, naar man lider og taaler. Gør, hvad der staar i Deres Magt, det er allerede ikke saa lidt. Desuden har De jo allerede gjort meget, siden De er kommet til Erkendelse af Deres eget Væsen. Men dersom De her har skriftet for mig alene med den Hensigt at faa Ros af mig for Deres Oprigtigheds Skyld, — saa er De ikke paa den rette Vej. Da vil Deres gode Forsætter ikke blive til andet end Tanker, og Deres Liv vil forsvinde som en Bæk i Sandet."

„De forfærder mig! Thi De taler

Sandhed; jeg ventede, De vilde rose min Oprigtighed."

„Naa, men denne Tilstaaelse beviser, at De er sanddru, og at Deres Hjærte er godt. De er alligevel paa rette Vej; vig ikke bort fra den. Fly Løgnen først og fremmest, sig aldrig selv Usandhed. Vær ikke bange, naar De engang imellem føler Dem forsagt overfor Deres Trang til Kærlighedsgærninger. Jeg er bedrøvet over ikke at kunne sige Dem mere. Men der er en uendelig stor Forskel mellem den Kærlighed, der virker, og den, der nøjes med Betragtninger! Forbavses ikke, hvis De en skøn Dag, trods alle Deres Anstrængelser, synes, at De er lige langt fra Maalet, ja, at det endog staar Dem fjærnere end nogensinde: det siger jeg Dem, den Dag er De nær ved at sejre, den Dag vil da være nær, hvor De ret vil forstaa den Guddomskraft, der har støttet Dem og ledet Dem fremad . . . Men nu maa De undskylde mig; jeg maa bort. — Farvel!"

Damen græd.

„Velsign dog idetmindste Liza!" udbrød hun.

„Hun fortjener det ikke," sagde Sta-

retsen smilende; hun har gjort Skælmsstykker lige fra hun kom herhen! Hvorfor ler hun hele Tiden af Alexis?"

Liza havde lagt Mærke til Aliaschas Forvirring, hver Gang deres Øjne mødtes: derfor passede hun ham op og fangede hans Blik, saa ofte hun kunde; og tilsidst tog han det Parti at vende Ryggen til og skjule sig bag Staretsen.

Men det va., som dreves han frem af en uimodstaaelig Magt; han maatte vove sig til at kigge frem for at se, hvad Liza tog sig for, og hun hængte helt ud over Stolen, ventede bare paa, at Alexis skulde vende Hovedet.

Saa saare han gjorde det, brast hun ud i høj Latter, saa Staretsen maatte sige:

„Hvorfor skal din lille Gavstrik more Dig med at gøre ham undselig?"

Liza rødmede, hendes Øjne spillede; hendes Ansigt blev alvorligt, og hun begyndte at tale, nervøst og hastigt:

„Hvorfor har han glemt alt muligt. Da jeg var ganske lille, bar han mig paa sine Arme. Han har lært mig at læse ... For to Aar siden, da vi sagde Farvel til hinanden, lovede han mig aldrig at glemme

mig, lovede, at vi to skulde være Venner i al Evighed — i al Evighed! ... Og nu gør han jo Nar ad mig! Mon han bilder sig ind, jeg vil spise ham? ... Hvorfor staar han der lige op og ned — tør hverken tale til mig eller se paa mig? Hvorfor kommer han aldrig mer og ser til os? Er det Dem, der har forbudt ham det? Han har da vel Lov til at gaa, hvorhen han vil? Det er aldeles upassende, at jeg skal være nødt til at bede ham komme til mig! .... Men, naturligvis, nu maa han jo tænke paa sin Sjæls Frelse. Hvad skal han med den lange Kjole? Han gaar jo og træder i den ..."

Og med ét brød hun atter ud i en ustandselig, nervøs Latter og skjulte Ansigtet i begge Hænder.

Staretsen stod og lyttede til Barnets Ord.

Saa velsignede han hende med stor Ømhed; men da hun tog hans Haand for at kysse den, førte hun den op til sine Øjne og begyndte at græde hæftigt.

„Vær dog ikke vred paa mig, gode Fader; De ser, hvor tosset jeg er, det er maaske meget rigtigt, at Aliascha ikke mere

vil komme og besøge saadan en taabelig Pige!“

„Jeg skal selv sende ham hen til Dig, det kan Du stole paa!“ sagde Staretsen venligt.

V.

Staretsen havde været femogtyve Minuter ude af sin Celle. Klokken var allerede halv et, og Dimitri Fedorovitch, for hvis Skyld Sammenkomsten fandt Sted, var endnu ikke kommet. Men de andre havde omtrent glemt ham, og da den gamle Munk kom ind, fandt han hele Selskabet midt i en overmaade livlig Diskussion angaaende en Afhandling af Ivan om de gejstlige Domstole, der netop var et af Dagens brændende Spørgsmaal.

Staretsen havde læst Afhandlingen, som havde gjort megen Opsigt, og tog med Liv Del i Samtalen, der varede en halv Times Tid.

Derefter gik man over til at behandle Samfundets Omordning efter de kristelige Socialisters Grundsætninger.

„Angaaende den Sag vil jeg tillade mig at meddele Dem en lille Anekdote," bemærkede Miussov. „Jeg befandt mig i Paris kort Tid efter Statskupet af anden December og var en Dag oppe at gøre Visit hos en meget indflydelsesrig Person. Hos ham traf jeg en ganske mærkelig Mand: Anføreren for en Bande Politispioner. Jeg benyttede mig nu af mit Bekendtskab med hans Overordnede — noget, der jo maatte skaffe mig en vis Ærbødighed hos ham — og gav mig til at udspørge ham om de revolutionære Socialister og deres Foretagender. Han svarede mig mere høfligt end egenlig oprigtigt, som Franskmænd jo i Almindelighed gør; men jeg fik dog tilsidst en Art Tilstaaelse ud af ham: „Anarkister, Ateister og revolutionære Socialister er vi ikke videre bange for — sagde han —, dem passer vi paa, og vi véd omtrent alt, hvad de har for. Men de kristelige Socialister, det er farlige Folk, og dem frygter vi meget mer end alle de andre!" Disse Ord slog mig, og jeg véd ikke, hvorfor jeg idag kommer til at tænke paa dem ..."

„Mener De maaske, vi er Socialister?" spurgte en af Munkene temmelig brøsigt.

Men før Peter Alexandrovitch kunde svare, aabnedes Døren og Dimitri Fedorovitch traadte ind.

Han kom saa uventet, at hans Indtrædelse straks satte dem alle i Forundring.

Dimitri var en ung Mand af Middelhøjde, med et behageligt Ydre; han saa ud til at være mer end otte og tyve Aar gammel. Han var tæt bygget og gjorde Indtryk af at være i Besiddelse af store legemlige Kræfter, trods det sygelig blege Ansigt og de hule Kinder. Hans store, sorte Øjne, der var lidt udstaaende, havde paa engang et trodsigt og aandsfraværende Udtryk. Selv naar han kom i Bevægelse og blev hæftig, beholdt de dette underlig adspredte Blik, der ikke passede til hans øvrige Ansigtsudtryk. Derfor var det ogsaa vanskeligt at læse hans Tanker, naar han vilde skjule dem. Hans sygelige Udseende saavel som hans voldsomme Hidsighed overfor Faderen havde sin Grund i det højst uordenlige Liv, han førte. Han var meget moderne klædt: tilknappet sort Frakke, sorte Handsker, i Haanden en høj Hat.

Han tog lange, bestemte Skridt, standsede et Øjeblik paa Dørtærsklen og gik saa henimod Staretsen, som han gættede var

„Herren i Huset“. Han bukkede meget dybt og bad om hans Velsignelse.

Staretsen stod op og opfyldte hans Ønske.

Dimitri Fedorovitch kyssede den gamles Haand med stor Ærbødighed og sagde med bevæget, næsten harmfuld Stemme:

„Vær saa ædelmodig at tilgive mig. Jeg har ladet Dem vente længe, men min Faders Tjener, Smerdiakov, har bragt mig en fejl Besked. „Det er Klokken Et“, sagde han aldeles bestemt, og nu hører jeg . . .“

„Aa, bryd Dem ikke om det,“ sagde Staretsen. „De kommer lidt for silde — det er ingen Ulykke.“

„Tak! Jeg ventede intet mindre af Deres Godhed.“

Dimitri bukkede atter; derpaa vendte han sig om mod sin „lille Far“ med samme ærbødige Buk.

Man følte, at denne Hilsen var overlagt iforvejen, at den var oprigtig ment, og at Dimitri dermed vilde antyde, at han kom med de fredeligste Hensigter.

Fedor Pavlovitch blev først ganske forbløffet. Han rejste sig op af sin Lænestol for at gengælde Sønnens Hilsen og bukkede

meget dybt og højtideligt. Hans Ansigt blev pludselig alvorligt og majestætisk, men dette Udtryk havde dog et tydeligt Anstrøg af Spot.

Dimitri Fedorovitch hilste tavs paa de øvrige tilstedeværende, derpaa nærmede han sig til Vinduet, satte sig ned og lavede sig til at høre efter den Samtale, hans Indtrædelse havde afbrudt.

Den vedblev meget livligt, men Peter Alexandrovitch undlod at svare paa Fader Poïssis indtrængende Spørgsmaal.

„Maa jeg ikke nok være fri for at forklare mig nærmere," sagde han med en overlegen Mine. Alt dette er meget indviklet. Men jeg ser et Smil paa Ivan Fedorovitches Ansigt, han har vist noget meget interessant at meddele os. De skulde hellere henvende Dem til ham."

„Aa, det var blot en ganske simpel Bemærkning, jeg vilde gøre," svarede Ivan. „Den evropæiske Liberalisme — ja selv vor russiske Dilettantisme — forveksler ofte Socialismens Maal med Kristendommens. Politiet gør sig undertiden Skyld i samme Fejltagelse. Deres lille parisiske Historie er i høj Grad karakteristisk, Peter Alexandrovitch."

„Jeg beder atter om Tilladelse til at lade dette Æmne falde," sagde Miussov; „jeg vil hellere fortælle Dem en anden Historie, der er endnu mere karakteristisk, og som angaar Ivan Fedorovitch selv. Det er ikke mere end fem Dage siden, at han i et Selskab, hvor den overvejende Del hørte til det smukke Køn, erklærede, at intet her paa Jorden kan bringe En til at elske sin Næste, at der ikke eksisterer nogen Naturlov, som byder Menneskene at nære Kærlighed til hverandre, og naar denne Kærlighed alligevel er tilstede, er det, fordi den er baseret paa Haab om en Belønning, som den almindelige Tro paa Sjælens Udødelighed indgiver Mennesket. Ivan Fedorovitch paastod, at dersom denne Tro udslettedes af Menneskesjælen, vilde Menneskekærligheden forsvinde paa samme Tid, som al Livskraft vilde gaa bort: der vilde ingen Moralbevidsthed være til, alt vilde blive naturligt, endogsaa Menneskeæderi. Han sluttede med den Paastand, at Moralloven for hvert enkelt Individ vilde forvandles, saa snart denne Tro paa Sjælens Udødelighed gik tabt, og at den vildeste Egenkærlighed vilde blive eneherskende, en Følelse, der forresten i alle Maader var rosværdig og ædel. De

kan selv, mine Herrer, drage Slutningen af denne Paradoks: Slutningen af, hvad vor kære, paradoksale Ivan kan meddele os."

„Men maa jeg da spørge," faldt Dimitri med ét ind, „har jeg da virkelig hørt ret? Vildhed er ikke alene tilladt, den bliver en Naturlov i det Øjeblik, man er Ateist? Var det Meningen? Med ét Ord: Alt er tilladt, naar man er Ateist? Ikke sandt?"

„Ja, det var Meningen," sagde Fader Poïssi.

„Det skal jeg dog huske!"

Dimitri tav, som han havde talt, uden Opfordring. Alle betragtede ham med Opmærksomhed.

„Er det virkelig Deres Overbevisning? Tror De, Fritænkeriet nødvendig maa bringe En til denne Slutning? spurgte Staretsen Ivan.

„Ja, det har jeg sagt. Dyden hører op at eksistere, dersom der ingen Udødelighedstro er."

„De er lykkelig, siden De har en saa stærk Tro — lykkelig eller maaske meget ulykkelig."

„Hvorfor ulykkelig?" spurgte Ivan med et Smil.

„Fordi det er højst sandsynligt, at De selv hverken tror paa Sjælens Udødelighed eller paa noget af det, De har skrevet om det gejstlige Spørgsmaal.“

„Det kan gærne være, at De har Ret — og dog vil jeg sige Dem, at jeg ikke ganske har talt i Spøg,“ indrømmede Ivan og blev paafaldende rød i Kinderne.

„Nej — De talte ganske vist ikke helt i Spøg, der siger De Sandhed. De er endnu ikke kommen til Klarhed over dette Spørgsmaal, og den Uvished piner Dem. Men naar man er fortvivlet, leger man ofte med sin Fortvivlelse — maaske fordi man lider saa meget ved den. Det er netop Tilfældet med Dem: og derom drejer sig Deres Avisartikler og Deres Samtaler, naar De er i Selskab. Men De tror ikke selv paa Deres Bevisførelse, De gør Nar ad Dem selv, og De er dybt bedrøvet. Nej, De har ikke opnaaet at faa det Spørgsmaal løst, og det er Dem en stor Sorg, ti Spørgsmaalet er paatrængende vigtigt og fordrer Løsning.“

„Men er der nogen Løsning tænkelig? Eksisterer den Mulighed? ... Kan det løses ved et bekræftende Svar?“ vedblev Ivan Fedorovitch og smilte stadig paa en hemmelighedsfuld Maade.

„De finder intet Svar — hverken benægtende eller bekræftende — og det véd De meget vel; det er Deres Sjæls Særkende — den Sygdom, hvorunder den vaander sig. Men De skal takke Deres Skaber, fordi De har faaet en Sjæl, som er istand til at lide paa den Maade. Hele vor Tilværelse bør jo være en Betragtning over Visdom og en stadig Stræben efter at naa den. Gud give, De i Tide maa kunne træffe Deres Valg — han velsigne Deres Veje!“

Staretsen løftede højtideligt Haanden og slog et Kors over Ivan, som hastigt nærmede sig den gamle, kyssede hans Haand og satte sig ned igen.

Denne naturlige Handling udførtes paa en saa sælsom højtidelig Maade, at alle forbavsede tav stille. Aliascha saa ganske forskrækket ud, Miussov rystede paa Hovedet og Fedor Pavlovitch fór op i sin Stol.

„Hellige Olding!“ udbrød han og pegede paa Ivan, „denne er min Søn, Kød af mit Kød, min kæreste Pode! Han er mig den ærbødige Karl Moor, mens den anden dér, den, der kom sidst, er den uforskammede Frantz Moor — Schillers to Røvere — og jeg er den gamle Grev von Moor. Døm os imellem, frels os! Vi anmoder Dem om at

bede for os, ja, om at løfte Fremtidens Slør for os!"

„Hvorfor vil De spille denne Komedie igen? Hvorfor vil De fornærme Deres Sønner?" hviskede Staretsen med svag Stemme.

„Ja, det er netop den Komedie, jeg ventede," sagde Dimitri Fedorovitch harmfuld, idet han ogsaa rejste sig op. Tilgiv mig, ærværdige Fader, jeg har kun faaet en mangelfuld Opdragelse, véd næppe engang, hvorledes man skal tiltale Dem. Min Fader har kun ét Maal: vække Forargelse — og hvorfor? Det véd han maaske selv — jeg tror i det mindste, jeg kender hans Grunde ..."

„Alle vælter de sig ind paa mig!" jamrede Fedor Pavlovitch. „Endogsaa Peter Alexandrovitch . . . ja, De har ogsaa væltet Dem ind paa mig — vist har De saa — væltet Dem ind paa mig!" gentog han, idet han især henvendte sig til Miussov, der var langtfra at protestere. „Jeg skal beskyldes for at skjule mine Børns Penge i mine Støvleskafter. Men vent bare lidt! Der er heldigvis Domstole til . . . Du skal sandelig faa dit Regnskab opgjort, Dimitri Fedorovitch — og det skal nok stemme med dine egne

Kvitteringer. Saa skal Folk faa at vide, hvordan Du kaster Penge ud ad Vinduet, og hvormeget der er igen af din Formue. — Hvorfor siger Peter Alexandrovitch ikke sin Mening om denne Sag? Han kender ikke saa lidt til Dimitri Fedorovitch. Alle falder over mig, og det er dog Dimitri, som er min Skyldner, og Summen er ganske betydelig ovenikøbet: flere Tusind Rubler! Beviserne har jeg i Hænde. . . . Hele Byen oprøres over hans forargelige Levnet! Vi kender hans Udskejelser indtil de ubetydeligste Omstændigheder, og jeg kan bevise alt, hvad jeg siger. Hellige Fader, De vil vel næppe tro, at han har forstaaet at vinde en ædel ung Piges Hjærte, en ung Pige af udmærket Familie, rig, smuk, Datter af hans forhenværende Regimentschef, en brav Oberst! Han har friet til hende, bragt hende i Folkemunde, og nu, da hun er her, uden Fader og Moder — nu har han den Frækhed, lige for Næsen af hende, at gøre Kur til en — en Hetære! Og denne Person levede sammen med en meget anset Mand, hun var saa at sige en uindtagelig Fæstning, aldeles som var hun hans retmæssige Hustru; ti hun er alligevel dydig, hellige Fader — ja dydig, det er hun! Men Dimitri Fe-

dorovitch vil aabne denne Fæstnings Porte med en gylden Nøgle; derfor skal der presses Penge ud af mig, og han har allerede bortødslet store Summer for hendes Skyld? Uafladelig laaner han Penge — og hos hvem tror De, han laaner? Skal jeg sige det, lille Dimitri? Hvad?"

„Ti stille!" raabte Dimitri Fedorovitch; „vent idetmindste, til jeg er ude af Stuen. Forsøg ikke at besmitte denne ædle Pige, saa længe jeg er tilstede! Blot Deres Læber udtaler hendes Navn, lyder det som Gudsbespottelse! Jeg forbyder Dem at nævne det!"

Han var ved at kvæles af Harme.

„Lille Dimitri, lille Dimitri," sagde Fedor Pavlovitch i en modbydelig affektert, rørende Tone; „bryder Du Dig da slet ikke om min faderlige Velsignelse? Hvad vil Du gøre. hvis jeg forbander Dig?"

„Frække Hykler!" brølede Dimitri Fedorovitch rasende.

„Det er sin Fader, han tiltaler paa denne Maade; saa kan man tænke sig, hvorledes han opfører sig mod andre! Nu skal De bare høre en af hans Streger. Der bor her i Byen en stakkels, hæderlig Mand, en Kaptejn, som har maattet tage sin Afsked,

— uden Skandaler eller Spektakler, i al Hæderlighed —, en Familiefader. For en tre Ugers Tid siden har vor kære Dimitri paa en Café taget ham i Skæget, trukket ham ud paa Gaden, hvor han mørbankede ham i Overværelse af alle Mennesker — og alt det fordi samme ulykkelige Mand var min Mellemmand i en vis lille Forretning.“

„Det er lutter Løgn! Maaske kan Historien se ud, som havde den nogen Sandsynlighed, men den er aldeles usandfærdig. Mine Handlinger vil jeg forresten ikke retfærdiggøre. Jeg tilstaar ligefrem, at jeg lige overfor Kaptejnen har opført mig som et vildt Dyr. Jeg angrer, hvad der er sket, og jeg foragter mig selv, fordi jeg saaledes lod min Vrede løbe af med mig. Men Fader, den Kaptejn — Deres Forretningsfører — havde været hos den Dame, De kalder en Hetære, og havde gjort hende det Forslag i Deres Navn at tage mine Veksler og overlevere dem til Domstolene for at faa mig sat i Fængsel, hvis jeg pressede Dem for stærkt for at faa Dem til at gøre mig Regnskab for min Mødrenearv. Og De kan bebrejde mig min Hengivenhed for denne Kvinde, naar De véd, at det er Dem selv, der har faaet hende til at drage mig til sig. Hun har selv tilstaaet det en

Dag, da hun gjorde Nar ad Dem. Og nu er det alene Skinsyge, der driver Dem til at handle, som De gør: De vil være mig kvit, faa mig sat i Fængsel, thi De piner og plager hende med de mest paatrængende Kærlighedserklæringer; dette har hun ogsaa selv, hun selv, hører De, sagt mig! Hellige Fader, se dog paa denne Mand, der vover at præke Moral for sin Søn! Tilgiv mig min Harme, alle I, som er her tilstede, jeg kom her med de bedste Forsætter, kom for at tilgive, hvis han blot vilde række mig Haanden til Forsoning, jeg kom for at forlade og faa Forladelse. Men saa haaner han det ædleste Væsen, der er til i Verden, fornærmer en ung Pige, hvis Navn jeg ikke engang vil nævne i hans Nærværelse; derfor er jeg jo nødt til at rive Masken af ham, skønt han er min Fader ..."

Han maatte standse, kunde ikke faa Ordene over sine Læber, hans Øjne lynede, og det saa ud, som skulde han kvæles.

Forresten var alle de Tilstedeværende meget oprørte. Alle stod op undtagen Staretsen.

Munkene saa alvorlige ud og ventede, at den gamle skulde tage Ordet. Han var meget bleg, men et Smil straalede om hans

Mund. Nu og da løftede han Hænderne, som vilde han skille de stridende Parter ad, og et Ord af ham vilde uden Tvivl have beroliget dem allesammen, men det saa ud, som ventede han paa noget; han saa vist fra den ene til den anden, som om han søgte at danne sig en bestemt Mening.

Tilsidst udbrød Peter Alexandrovitch Miussov:

„Vi bærer alle en Del af Ansvaret for denne Skandale! Men jeg maa tilstaa, at da jeg kom herind, havde jeg ingen Anelse om en saadan Nederdrægtighed! Og dog vidste jeg, hvem jeg her havde at gøre med. Dette maa have en Ende! Hellige Fader jeg vidste intet om disse Ting, jeg vilde i ethvert Tilfælde saa nødigt tro noget saadant muligt. En Fader, der er skinsyg paa sin egen Søn, og for en berygtet Kvindes Skyld! En Fader, der staar i Ledtog med denne Kvinde for at faa Sønnen sat fast! Det er for galt at være i Selskab med slige Mennesker. Her er jeg bleven skammelig ført bag Lyset. Jeg erklærer højt og lydeligt, at jeg er bleven ført bag Lyset."

„Dmitri Fedorovitch," jamrede Fedor Paulovitch med et ubeskriveligt Tonefald, „hvis Du ikke var min Søn, vilde jeg ud-

fordre Dig! — paa Pistoler, — paa tre Skridts Afstand gennem et Lommetørklæde, ja, gennem et Lommetørklæde!" gentog han og stampede i Gulvet.

Dmitri Fedorovitch rynkede Panden og tilkastede ham et Blik fuldt af den dybeste Ringeagt.

„Jeg drømte, — ja, jeg drømte," sagde han med sagte Stemme, „at jeg kom hjem til min Fædreneby, med min Kærlighed, med mine Øjnes Lys, min Brud, jeg drømte, vi forsødede denne Oldings sidste Dage, men da jeg kom, fandt jeg kun en afskyelig, udsvævende, gammel Mand, en uværdig, nederdrægtig Komediantspiller!"

„Jeg vil slaas med ham! Duellere!" raabte Fedor Paulovitch med halvkvalt Stemme. „De, Peter Alexandrovitch Miussov, De skal vide, at der i hele Deres Slægtregister aldrig har eksisteret en saa hæderlig Kvinde, som hende, De vover at kalde et berygtet Fruentimmer! Og Dmitri Fedorovitch, Du har jo glemt din Brud for den samme „Skabning"! Altsaa mener Du vel, at Din Forlovede ikke paa nogen Maade kan sammenlignes med denne „lave Skabning"."

„Nej, hvilken Lavhed!“ sagde en af Munkene, Fader Jossif med et.

„Hvorfor skal saadanne Personer dog have Lov at leve paa Jorden!“ mumlede Dmitri hen for sig. „Sig, hvor kan det tillades ham at besudle Jorden med sine Fødder?“ tilføjede han, idet han saa sig om og med Haanden viste paa den gamle Mand.

„Hører De, men hører De; Munke, hører I Fadermorderens Stemme?“ skreg Fedor Paulovitch. „Det er det, der er Nederdrægtighed, Fader Jossif! Og hvad vrøvler I om „Lavhed“! Den „elendige Skabning“, dette „berygtede Fruentimmer“ er maaske meget bedre end alle I Munke, der arbejder paa Jeres Sjæls Frelse! Det er sagtens hendes Omgivelser, der har gjort hende syndig i Ungdommen: „men hun har meget elsket!“ Og Kristus tilgav Synderinden, „der havde elsket!“

„Det er ikke den Slags Kærlighed, Kristus taler om,“ svarede Fader Jossif i al Uskyldighed.

„Jo, Munk, jo vist var det netop den Kærlighed. Her sidder I og fylder Jer med Surkaal, og saa bilder I Jer ind, I spaserer lige ind i Paradis. I tror, I kan

købe den gode Gud for en lille Fisk om Dagen!"

„Nej, nu gaar det for vidt!" lød det rundt omkring.

Men dette Skænderi fik en aldeles uventet Ende. Staretsen stod pludselig op fra sin Stol. Skønt Aliascha var aldeles ude af sig selv af Skræk, havde han dog saa megen Aandsnærværelse, at han støttede ham. Staretsen gik langsomt henimod Dmitri Fedorovitch, og da han var kommet helt hen til ham, knælede han ned for ham. Aliascha troede først, at Oldingen besvimede, men det var slet ikke Tilfældet; Staretsen bøjede sig endnu dybere for Dmitri, ja slog Panden mod Gulvet tæt ved den unge Mands Fødder. Aliascha stod aldeles bestyrtet, var saa forbavset, at han end ikke tænkte paa at hjælpe den gamle Mand, da han med Møje rejste sig op. Et svagt Smil svævede om Staretsens Mund.

„Tilgiv, tilgiv hverandre, allesammen," sagde han og bukkede rundt om for de tilstedeværende.

Dmitri stod først som forstenet. Hvad skulde det betyde? Staretsen lagde sig paa Knæ for ham? Bøjede sig til Jorden? For ham? Hvorfor?

„Aa Gud i Himlen!“ raabte han med et, trykkede saa de knyttede Hænder mod Panden i den vildeste Fortvivlelse og styrtede ud af Stuen.

Alle de andre fo'r efter ham, uden at tænke paa at sige Farvel til Staretsen; kun Munkene kom hen til ham for at faa hans Velsignelse.

„Hvad skal dette sige? Lægger han nogen særlig Betydning i denne ærbødige Hilsen?“ spurgte Fedor Paulovitch, synlig bevæget, men med en vis Anstrængelse for at tale rolig og ubekymret, uden at henvende sig til nogen i Særdeleshed.

De var nu udenfor Indelukket.

„De er alle lige gale!“ sagde Miussov arrigt. „I hvert Fald siger jeg nu Tak for godt Selskab, jeg skal ikke have noget af at være længer sammen med slige Daarekistelemmer. Dem især, Fedor Paulovitch, skal jeg nok sørge for at undgaa, det kan De stole paa . . . Hvor blev den Munk af, der inviterede os til at spise til Middag hos Prioren?“

Munken kom netop Gæsterne imøde.

„Vil De være saa god, hellige Fader, at bede Prioren have mig undskyldt, — mig, Miussov. Uforudsete Hindringer stiller sig

i Vejen for, at jeg kan deltage i det Maaltid, hans Højærværdighed gør mig den Ære at indbyde mig til, skønt det ellers vilde have været mig en stor Fornøjelse," sagde Peter Alexandrovitch, stadig meget arrig.

„Den uforudsete Hindring — det er mig," sagde Fedor Pavlovitch øjeblikkelig. „Hører De, gode Fader? Det er med mig, Peter Alexandrovitch ikke vil være sammen. Men gør mig dog den store Naade, bedste Peter Alexandrovitch, vær saa naadig at modtage Priorens Indbydelse, og — velbekomme! Jeg forsvinder! Det er mig, der gaar hjem. Hjem gaar jeg! Jeg spiser hjemme hos mig selv — med Deres Tilladelse! Her kunde jeg ikke faa en Bid ned, min allerbedste Peter Alexandrovitch, min kære Slægtning!"

„Jeg er ikke i Familie med Dem — Skarnsmenneske! Har aldrig været Deres Slægtning — Himlen være lovet!"

„Jeg sagde det min Sandten ogsaa bare for at drille Dem! Naa, saa De frasiger Dem Æren af at være min Slægtning? Ja, men De er dog i Familie med mig, enten De saa vil eller ej, og det er mig en let Sag at bevise vort Slægtskab. Ivan Fedorovitch, Du kan godt blive; jeg skal sende

Vognen tilbage efter Dig. Peter Alexandrovitch, De er nødsaget til at bede Prioren om en Undskyldning for dette Optrin . . .“

„Men kan jeg ogsaa stole paa, at De gaar Deres Vej? Lyver De ikke igen?“

„Peter Alexandrovitch, De miskender mig! Hvor tror De, jeg tør vove at blive her, nu efter en saadan Skandale. Jeg har været hidsig, mine Herrer! Tilgiv mig! Jeg rødmer! — Mine Herrer, nogle har et Hjærte som Alexander den Store, Macedoniens berømmelige Konge, og atter andre er som stakkels smaa Hunde, der faar Pisk! Dem er det, jeg i min Ydmyghed kan lignes ved; jeg er saa usigelig frygtsom! Hvorledes kan jeg have den Frækhed at spise her efter sligt et Optrin? Spise de kære Munkes Ruskumsnusk, det kan jeg virkelig ikke — De maa have mig undskyldt!“

„Om han nu alligevel lyver for os, saa skulde da Pokker staa i det?“ mumlede Miussov ganske tvivlraadig, mens han saa den gamle Bajads fjærne sig.

Da Fedor Pavlovitch havde gaaet et Par Skridt, saa han sig om, og da han bemærkede, at Miussov fulgte ham med Øjnene, kyssede han paa Fingeren ad ham.

„Gaar De derhen?“ spurgte Miussov Ivan Fedorovitch i en kort Tone.

„Hvorfor ikke? Jeg har nu desuden faaet en ganske særlig Indbydelse fra Prioren allerede igaar.“

„Jeg tror desværre, jeg bliver nødt til at gaa med,“ sagde Miussov med bittert Tonefald, uden at lægge Mærke til, at Munkene hørte, hvad de sagde. „Vi maa gøre Undskyldning, forklare, at vi ingen Skyld har i dette forargelige Optrin; ikke sandt, Ivan Fedorovitch?“

„Jo, deri har De ganske Ret. Nu er vi jo ogsaa fri for min Fader,“ svarede Ivan.

„Aa — gid Fanden havde den Middag!“

De gik dog allesammen til Prioren.

Den lille Munk hørte tavs paa Miussovs Udtalelser. Først da Selskabet gik gennem Haven, bemærkede han, at nu havde Prioren allerede ventet over en halv Time paa sine Gæster. Ingen svarede. Miussov kastede arrige og hadefulde Sideblik til Ivan.

„Han gaar der nok saa fornøjet, som om intet af det skete angik ham!“ tænkte han; „han har saamæn en velsignet Frækhed — og en karamasovsk Samvittighed.“

VI.

Aliascha fulgte med Staretsen ind i hans Celle og hjalp ham til Sæde paa Sengen.

Cellen var lille og tarvelig i høj Grad; en smal Jærnseng med et Filttæppe istedetfor Madras, i en Krog under Helgenbillederne et lille Alter med et Krucifiks ovenpaa Bibelen.

Staretsen var træt og udmattet. Hans Øjne skinnede med Feberglans, han trak Vejret med Møje og betragtede Aliascha med et Blik, der tydelig røbede, at hans Tanker var langt borte.

„Gaa Du kun, min Søn," sagde han endelig. „Porfyrius kan nok hjælpe mig med Resten; din Nærværelse bliver vist nødvendig derovre ved Priorens Middag."

„Aa, lad mig dog blive hos Eder, Fader,

und mig den Glæde at være her," bad Aliascha.

„Nej, Du er til mere Nytte derovre — der er Ufred. Du kan maaske berolige deres Sind. Gaa! Og hvis de onde Aander skulde røre sig, da bed! Du skal vide, min Søn (han holdt af at kalde den unge Mand saaledes), at din Fremtid er ikke her i Klostret, husk vel paa det. Saa saare Gud har kaldt mig heden, skal Du drage herfra!"

Aliascha fór sammen.

„Hvad fejler Dig? For Tiden, siger jeg Dig, er din Plads ikke her. Du maa prøve Verden og Livet derude, og din Pilgrimsgang vil blive lang. Du maa gifte Dig — det maa Du! Du har meget at taale, meget at bære, inden Du atter vender tilbage hertil. Men Du skal ikke tro, jeg tvivler om Dig — netop fordi jeg stoler paa Dig, sender jeg Dig ud, hvor Faren truer. Jesus Kristus er med Dig, vær ham tro! Han skal ikke svigte Dig. Du vil blive haardt prøvet, min Søn, men Du skal finde Trøst. Her er mit Testamente: søg Din Lykke i Taarer. Arbejd, stræb uden Ophør. Husk, hvad jeg her siger Dig. Jeg faar sagtens nok Lejlighed til at tale endnu en-

gang med Dig; men jeg véd, at ikke mine Dage, men mine Timer er talte."

Aliaschas Ansigt røbede en hæftig Sorg. Hans Læber bævede.

„Hvad er der nu igen i Vejen?" sagde den gamle Mand med sit blide Smil; „lad Verdens Børn græde over deres Døde; vi, vi skal kun glæde os, naar en af vore gaar bort — vi skal glæde os og bede for hans Sjæl. Bliv Du hos dine Brødre: ikke hos den ene eller den anden, men hos dem begge to."

Staretsen løftede sin Haand til Velsignelse.

Skønt Aliascha kun havde Lyst til at blive, vovede han ikke at være ulydig mod denne bestemte Befaling. Han vilde saa gærne have spurgt, men Spørgsmaalet kunde ikke komme over hans Læber, hvad denne ærbødige Hilsen foran Dimitri skulde betyde. Han kendte Staretsen godt nok til at vide, at han vilde faa Forklaring, hvis den gamle fandt det tjenligt.

Og dog ængstedes Aliascha ved Tanken om denne sælsomme Hilsen; han anede, at den havde en eller anden hemmelighedsfuld Betydning, en hemmelighedsfuld og maaske en frygtelig Betydning.

Mens han ilede over Indelukket, følte han sit Hjærte banke. Han stod stille og hørte atter Staretsens Ord genlyde i sine Øren. En saa nøjagtig Forudsigelse *maatte* gaa i Opfyldelse, Aliascha troede blindthen derpaa. Men hvad skulde der blive af ham? Kunde han leve uden at se sin gamle Ven, uden nogensinde mere at høre hans kærlige Ord? Hvor skulde han ty hen? Og saa forbød han ham at græde! Befalede ham at forlade Klostret! Aa Gud, aa Gud!

Det var længe siden, Aliascha havde været saa bedrøvet. Han skyndte sig afsted og kom nu til den lille Lund, der skilte Staretsens Tilflugtsted fra selve Klostret. Han kunde næsten ikke udholde alle de sørgelige Tanker, der stormede ind paa ham; for at adsprede sig gav han sig til at betragte de ældgamle Graner, der stod langs Skovstien. Vejen var ikke lang, omtrent en femhundrede Skridt. Paa denne Tid af Dagen var den i Almindelighed øde, men ved en Omdrejning mødte Aliascha Rakitin, der var Elev i Præsteskolen; det saa ud, som ventede den unge Mand paa en eller anden.

„Det er vel ikke paa mig, Du venter?“ spurgte Aliascha og gik hen til ham.

„Jo akkurat!“ svarede Rakitin smilende.

„Du skal over til Prioren, ikke? Jeg véd, der er fremmede til Middag. Der var en Opdækning saa pragtfuld som den Dag, vi havde Bispen og General Pakhatov. Jeg skal forresten ikke med. Du skal vel gøre Opvartning. Men, sig mig dog, Alexis, hvad var det for en Maade, Staretsen hilsede Din Broder Dmitri paa? Jeg hørte, at han slog Skallen mod Gulvet.“

„Du taler om Fader Zossima?“

„Ja, om Fader Zossima.“

„Med „Skallen“ mod Gulvet?“

„Aa, — naa, Du mener, jeg ikke udtrykker mig med den skyldige Ærbødighed. Naa, ja der kan Du have Ret! Men hvad skulde de Manerer betyde?“

„Det véd jeg ikke, Michael.“

„Jeg anede nok, at han ikke vilde give Dig nogen Forklaring. Men det er jo forresten let at forstaa. Det er de sædvanlige Abekattestreger. Jeg kender Rumlen. Saa har de gudfrygtige Sladdersøstre lidt at tale om. De spørger i Munden paa hverandre: Hvad skal det sige? Min Mening er den, at den gamle har gode Øjne. Han forudser, at det vil tage en Ende med Forfærdelse. Det formelig lugter af Forbrydelser i Jeres Familie!“

„Hvilken Forbrydelse taler Du om?“

„Om en Forbrydelse, der nok bliver begaaet i Din Familie, Din Fader er altfor rig, og saa er han Uvenner med sine Sønner. Men hvorom alting er, saa har Fader Zossima slaaet Skallen i Jorden, og hvis et eller andet usædvanligt hænder, hedder det naturligvis lige straks: Aa, se bare, det havde den hellige Fader forudset! Skønt det da mellem os sagt er en snurrig Maade at profetere, saadan at dunke Hovedet i Gulvet! Aa, Gudbevares, men det var jo et Sindbillede, en Allegori . . . gid Pokker havde slige Optog. Han har udpeget Forbryderen. Thi i Krostuen slaar man Korsets Tegn og i Templet kastes med Sten. Saadan er Din Starets akkurat; han prygler den uskyldige og bukker for Forbryderen.“

„Men hvilken Forbrydelse? og hvem mener Du? hvad er det, Du staar og taler om?“

„Hvem jeg mener? Lad nu bare, som om Du ikke var med! Jeg tør vædde, at Du selv har tænkt derpaa! Du er jo saa forskrækkelig sanddru, men Du kan dog nok bære Kappen paa begge Skuldre alligevel; vær nu oprigtig for en Gangs Skyld og tilstaa, at Du godt véd, hvem jeg sigter til!“

„Ja, jeg ved nok, hvem Du tænker paa," sagde Aliascha sagte.

Rakitin saa ganske forbløffet ud.

„Hvad! Har Du virkelig haft den samme Tanke?"

„Ja, det vil sige, jeg mener," stammede Aliascha, „jeg kom til at tænke derpaa, da Du stod her og førte en saa sælsom Tale."

„Der kan Du selv se. Der ser Du bare selv. Mig faldt dette ind ved at se paa Din Fader og Din Broder Dmitri."

„Men deraf kan Du da umulig drage den Slutning. Og desuden, hvad behøver Du at bekymre Dig saa meget om den Sag, det kunde jeg nok lide at faa Oplysninger om!"

„Det er to Spørgsmaal, som intet har med hinanden at gøre, men som ellers er ganske logiske. Jeg vil besvare dem efter Orden: Hvorfor jeg drager denne Slutning? Jeg vilde intetsomhelst have sluttet, dersom jeg ikke straks ved første Øjekast havde forstaaet Din Broder Dmitri, gennemskuet ham. Der gives en Grænse, som Mænd med hans hæderlige, men sanselige Natur ikke overskrider, uden at løbe den aller største Fare for at støde, selv deres egen Fader, en

Dolk i Livet! Nu er din Fader baade en Drukkenbolt og en udsvævende gammel Kavaller, der aldeles ikke kender til Beherskelse. Hverken den ene eller den anden forstaar at lægge Baand paa sig — og de vil sikkert begge to styrte i Afgrunden.

„Nej, Michael, nej, det maa Du ikke sige! Dine Ord trøster mig, hvor grælige de end er, thi saa vidt vil det aldrig komme!"

„Jamen, hvad er Du saa bange for? Selv om Du er overbevist om, at din Broder er hæderlig — men dum, saa maa Du dog indrømme, at han har en vild, sanselig Natur. Det er hans Særkende! En Ting undrer mig, Aljascha, naar jeg tænker paa, at Du er en Karamazov, jeg kan ikke forstaa, at Du fører et saa pletfrit Liv i sædelig Henseende! I din Familie forstaar man aldeles ikke at tæmme sine Sanser. Se til de andre! Der gaar de alle tre som vilde Dyr, med Knivene skjult i Støvleskaftet, og det kommer ganske vist til Blodsudgydelse mellem dem; ja det skulde ikke undre mig, om Du ogsaa blev Fjerdemanden i det Parti!"

„Med Hensyn til denne Kvinde tager Du feil. Dimitri foragter hende!" sagde Aljascha med bævende Stemme.

„Mener Du Gruschenka? Er saa er

det Dig, der tager fejl, lille Ven! Han foragter hende ikke, siden han for hendes Skyld har sveget sin Forlovede! Her, her er noget, som Du endnu ikke er istand til at begribe, Alexis! En Mand kan jo blive forelsket i legemlig Skønhed alene, ja i en bestemt Legemsdel hos en Kvinde; (men dette kan maaske kun et sanseligt Menneske forstaa!). Han kan i sin Forelskelse ofre sine Børn for denne Kvinde, glemme, sælge sin Fader, sin Moder, sit Fædreland — er han en hæderlig Mand, kan han for hendes Skyld blive en Tyv. Han kan fra et Lam blive Løve, myrde, dræbe, svige bedrage. Puschkin har besunget Kvindernes smaa Fødder; men der er Folk uden Spor af poetisk Aare, der alligevel ikke kan se en lille Fod uden at komme i hæftig Bevægelse; . . . . og det er ikke blot smaa Fødder, der har den Magt! I saa Tilfælde nytter det intet at foragte! . . . . . Det kan godt være, at Dimitri foragter Gruschenka, men . . . .“

„Ja, det forstaar jeg godt . . . .“ sagde Aliascha ganske troskyldigt.

„Naa, saa det forstaar Du! Nej, virkelig!“ svarede Rakitin i en spodsk Tone. Det slap Dig nok ud af Munden, bedste Ven! Og som Tilstaaelse betragtet er det udmær-

ket. Det beviser, at Du ikke er ganske ukendt med dette Æmne, og at Du allerede har anstillet Betragtninger over det, der kaldes Sanselighed. Du er jo en lille Helgen, det véd vi allesammen. Men med al din Uskyldighed har Du alligevel kigget lidt ned i Brønden .... vovet at maale Afgrundens Dybde! Du er alligevel en Karamazov! Men Du har arvet en Del af din Moders rene Sind .... Naa, hvad skal det betyde, at Du saaledes staar og ryster? Er det, fordi jeg har truffet Hovedet paa Sømmet? Hør nu lidt! Gruschenka har bedet mig tage Dig med en Dag; og hun sværger paa, hun nok skal faa Dig til at kaste Præstekjolen. Du skulde bare have hørt hende sige: „Tag ham med herhen! Tag ham endelig med!“ Gud véd, hvad hun egenlig ser i Dig? Hun er nu en ganske mærkelig Kvinde, det er vist nok!“

„Hils hende fra mig og bed hende have mig undskyldt!“ svarede Aliascha med en forlegen Latter.

„Aa, Visvas, min Bro'r! Men hvis Du virkelig sættes i Bevægelse af denne Dames Indbydelse, saa tænk bare paa din Broder, Iwan, der har akkurat samme Oprindelse, som Du. Han er ogsaa en Karamazov, han

skriver Artikler om det gejstlige Spørgsmaal for sin Fornøjelse, Artikler, som han rykker ind i Maanedsskrifter i et eller andet dumt, hemmelighedsfuldt Øjemed: og paa samme Tid tilstaar han at han er Fritænker. Han har underhaanden prøvet paa at faa Dimitris Forlovede lokket fra ham, og mellem os sagt, tror jeg, det vil lykkes ham; thi denne tænker kun paa at blive helt fri for at ofre al sin Tid til Gruschenka. Det er dog et ganske mærkeligt Tilfælde. De forstaar, begge to, at de begaar en Nedertrædtighed, og alligevel handler de mod deres bedre Overbevisning! Og hør saa videre! Din gamle noble Fader ønsker intet hellere end at forføre Dimitri i Gruschenkas Gunst, — Fedor Pavlovitch er rasende forelsket i denne Dame! Hans Tænder løber i Vand, bare han ser paa hende. Det er ene og alene for hendes Skyld, han nylig har sagt saa upassende ad hende — blot fordi din Broder kaldte hende et berygtet Fruentimmer. Han er saa forliebt som en gammel Kat! Fader og Søn maa nødvendig støde sammen, det kan Du vel selv indse. Gruschenka holder dem begge op med Snak, gør dem gal. Naar ad dem begge to ved ikke,

hvem det er fordelagtigst at holde paa. Thi den gamle er jo rig; men ægte hende gør han vel næppe, og en skøn Dag kunde det falde ham ind at sætte Laas for Pengen. Derfor er Dimitri ikke at foragte; ganske vist har han ingen Penge, men med ham har hun Udsigt til Ægteskab. Ja, det kan han saa godt gøre! Han er Mand for at svige, forlade sin ydige Brud, der er rig, fornem og uforlignelig skøn, for at gifte sig med en gammel, udsvævende Muschiks Elskerinde. Derfra kan Forbrydelsen opstaa! . . Og saa kommer Turen til din Broder Ivan. Han faar Katharina Ivanovna. Han er ved at dø af Kærlighed til hende og til hendes 60,000 Rubler. For saadan en lille fattig Springfyr er det virkelig fristende. Udsigten — det maa Du indrømme. Saa meget mere, som han paa den Maade aldeles ikke fornærmer Dimitri; han gør ham tværtimod en stor Tjeneste! Forleden var din Broder paa et Beværtningssted med nogle Svirebrødre, og i Fuldskab brølede han op til hvem der gad høre paa ham, at han ikke var værdig at løse sin Forlovedes Skotvinge, og at ingen uden hans Broder Ivan fortjente en saadan Perle. Naar alt kommer til alt, er jo Katharina Ivanovna aldeles hjælpeløs

lige overfor en Bejler som Ivan Fedorovitch. Hun véd allerede ikke, hvem hun vil have! Hvad er det dog, I alle ser i denne Ivan? Hvortor finder I ham saa bedaarende? For I er alle som én blændede af ham, og han blæser Jer et Stykke og benytter sig af Jer, saa meget han bare kan!"

„Hvorfra véd Du alt dette, og hvor kan Du tale saa raat om Ivan?" spurgte Alexis fornærmet.

„Og hvorfor kommer Du med saadant et Spørgsmaal, siden Du alligevel er bange for mit Svar? Tilstaa idetmindste, at jeg her har Ret!"

„Du kan nu engang ikke lide Ivan — men Du gør ham Uret, han er ikke noget beregnende Menneske."

„Saa? Du glemmer vist baade Katharina Ivanovnas Skønhed og Rigdom! Ingen af Delene er at kimse ad!"

„Ivan er hævet over den Slags Betragtninger. Han gør intet for Pengenes Skyld, ikke for en Million Rubler solgte han sig, men opofre sig, det kunde han maaske."

„Hvad er det nu igen for noget Pølsesnak! Aa — Gud hjælpe os for Jer Adelsmænd!"

„Ja, det kan ikke nytte, Du taler, Mi-

chael! Han har en ædel Sjæl, og hans hele Sind er optaget af en Tanke, der endnu ikke rigtig har formet sig. Han forlanger andet end Penge, han vil løse et Spørgsmaal — have Klarhed!"

„Nu snakker Du andre efter Munden, Aliascha! Det er din Starets, der taler ud af Dig. Han skal maaske selv spille den gaadefulde, denne Fyr!" sagde Rakitin med et ondskabsfuldt Tonefald. „Det er min Sandten en overmaade dum Gaade, en dum, uløselig Gaade; tænk Dig dog en Smule om, saa vil Du selv indse det. Hans Artikel er mildest talt meningsløs, og hans Teori, den kender jeg; dersom Udødeligheden ikke er til, er Dyden det heller ikke — og saa er alting raaddent! . . . Og saa brøler Dimitri op: „Det skal jeg huske paa!" Det er en rød Teori for Slubberter! — Jeg siger grove Ord, og det er dumt af mig! — Slubberter, nej — dumme Skolepoge, Vindhase, Pralhanser! Teorien er væmmelig! Menneskeheden finder nok i sit eget Væsen Kraft til at leve dydigt, uden at tro paa Sjælens Udødelighed. I Kærligheden til Frihed vil Menneskeheden finde Kraft dertil . . ."

Rakitin blev begejstret. Med ét kom han i Tanker om noget: han afbrød sig:

„Men nu ikke mere om dette. Du ler — Du synes, jeg vrøvler ...“

„Nej, det faldt mig rigtignok slet ikke ind — Du er tværtimod meget forstandig — og hvis jeg har smilt, saa er det mig, der har baaret mig dumt ad. Men Du blev saa ophidset, Michael, og jeg forstaar godt, at Du blev saa hæftig, fordi Katharina Ivanovna ikke heller er Dig ganske ligegyldig. Jeg har jo længe haft en Anelse om dette, min Ven, og der er Grunden til dit Had til Ivan, Du er simpelthen skinsyg paa ham.“

„Og paa hans Penge — det glemmer Du ...“

„Nej, her taler jeg slet ikke om Penge; jeg tror ikke, Du har saa lav en Tænkemaade.

„Det tror jeg heller ikke er Tilfældet. Men gid Fanden havde din Broder Ivan. Jeg kan vel nok afsky ham uden derfor at være indtaget i Katharina Ivanovna. Hvorfor skulde jeg nære Venskab for din Broder, om jeg tør spørge? Han gør mig den Ære ikke at kunne fordrage mig: saa er det da rimeligt, at jeg betaler ham med samme Mønt.“

„Jeg har aldrig hørt ham tale hverken ondt eller godt om Dig.“

„Men det har jeg — og det er ikke længer siden end iforgaars, han skal hos Katharina Ivanovna have rakket mig ganske ordenlig ned. Saa aldeles ligegyldig er jeg ham da heller ikke. Hvem mon det er, der er skinsyg — Din Broder eller jeg? Jeg véd det virkelig ikke. Han var saa nedladende at mene, at hvis jeg ikke i en Hast blev ordineret, vilde jeg rejse til Petersborg, faa en Ansættelse ved et eller andet indflydelsesrigt Maanedsskrift, naturligvis som Kritiker, deri vilde jeg saa skrive en halv Snes Aar, og efter den Tids Forløb vilde jeg være bleven Ejer af Maanedsskriftet, som saa i mine Hænder vilde faa et liberalt, ateistisk Præg — ja maaske endog et socialistisk Anstrøg —, alt mens jeg hele Tiden vilde holde gode Miner med alle Partier og putte Tosserne en god Bunke Blaar i Øjnene! Mine socialistiske Tilbøjeligheder skulde da forresten aldeles ikke hindre mig i at mele min Kage paa det kraftigste, og naar jeg havde skrabet en pæn lille Sum sammen, vilde jeg i Kompagni med en forretningsdygtig Jødeentreprenør faa bygget et

stort Hus i Petersborg til Bolig for Redaktionen."

„Ha, ha, ha, Michael! Denne Forudsigelse er min Tro ikke blottet for en vis Sandsynlighed! Den kunde gærne gaa i Opfyldelse til Punkt og Prikke!" udbrød Alexis med en munter Latter.

„Vær saa artig — gør Du bare Nar, hvis det passer Dig!"

„Nej, nej — undskyld, det er jo kun Spøg. Jeg har ganske andre Ting i Hovedet. Hør nu engang! — Hvem har kunnet give Dig en saa nøjagtig Beretning? For selv var Du ikke hos Katharina Ivanovna den Gang, Ivan sagde dette."

„Jeg var der ikke, men Dimitri Fedorovitch var der, og det er ham, der er min Hjemmelsmand. Han har ganske vist ikke fortalt mig det, men jeg har hørt det — aldeles mod min Vilje — det véd Himlen, da jeg var skjult i Gruschenkas Soveværelse."

„Aa ja, jeg huskede ikke paa, at Du var i Familie med hende ..."

„Jeg — i Familie med Gruschenka!" udbrød Rakitin rødmende. „Jeg tror, Du primer!"

„Hvad for noget — er Du ikke i Slægt med hende. Jeg troede ...“

„Der troede Du fejl, min Bro'r! I Karamazov'er, der vil gaa for at nedstamme fra gammel Adel, I har en Snyltegæst og Bajads til Fader. Jeg er kun Søn af en Pope, og jeg er for intet at regne ved Siden af saa fine Herrer; men jeg beder Jer dog passe lidt paa, naar I taler til mig! Thi jeg har ogsaa Ære i Livet, Alexis Fedorovitch! Og jeg er ikke i Familie med et berygtet Fruentimmer, det vil jeg bare gøre Dig opmærksom paa!“

Rakitin var rasende.

„Vær nu ikke vred — det var jo ikke min Hensigt at fornærme Dig. Og kan man ogsaa kalde hende saaledes med Rette? Er hun virkelig saa ilde omtalt?“ spurgte Alexis ganske forvirret. „Jeg siger Dig atter, at jeg har hørt, Du var hendes Slægtning. Desuden besøgte Du hende saa ofte, og Du sagde altid, at Du ikke stod i noget Kærlighedsforhold til hende ... derfor tænkte jeg heller ikke, Du i den Grad foragtede hende. Fortjener hun ogsaa at fordømmes?“

„Hvis jeg kommer hos hende, maa jeg vel sagtens have mine Grunde. Den For-

klaring faar Du nøjes med. Og hvad Slægtskabet angaar, saa turde hun staa Dig nærmere gennem din Fader og din Broder. Men nu er vi jo ved Klostret. Gaa Du saa ned i Køkkenet. . . . Naa — hvad er dette? De kan da umulig være færdige med at spise allerede. Kommer vi forsilde? Eller har din elskværdige Familie atter været paa Spil? Det er vist det sandsynligste, for her kommer din værdige Papa med din Broder Ivan ud fra Priorens, og her staar Fader Lezisof og raaber ned til dem fra Trappen. Og Papa Karamazov brøler op, fægter med Armene — de skændes naturligvis igen. Se nu bare! Der stiger Miussov tilvogns! Nu kører han bort! — Og Godsejeren tager ogsaa Benene paa Nakken. Han har igen gjort Optøjer og Skandale; der bliver sagtens ikke noget af den Middag . . . de har maaske gennemhøvlet Prioren — eller hverandre indbyrdes; det var forresten ganske fornuftigt, for de trænger haardt til en Overhaling allesammen!"

Og Rakitin havde virkelig Grund til at forbavses.

VII.

Peter Alexandrovitch var nogenlunde rolig, da han sammen med Ivan traadte ind i Priorens Bolig. Munkene var jo sagesløse, mente han; hele Skylden var Fedor Pavlovitchs, og han var saa modbydelig en Person, at det var under Ens Værdighed at blive vred paa ham. Derfor var det bedst at holde gode Miner med disse skikkelige Folk, og være udsøgt høflig imod dem; han skulde vise dem, at han paa ingen Maade havde noget tilfælles med dette Afskum, den væmmelige gamle Nar — denne Bajads! Ja, han følte en vis Tilbøjelighed til at opgive en Proces, han i sin Tid havde anlagt mod Klostret i Anledning af Ret til Jagt og Fiskeri etsteds, og denne fredelige Sindsstemning blev end mere udpræget ved Indtrædelsen i Spisestuen.

Spisestue kunde den maaske ikke med Rette kaldes. Priorens Lejlighed bestod kun af to Værelser, der rigtignok var ret rummelige, meget større end Staretsens. Her var Indboet heller ikke videre fint. Mahognimøbler med Læderbetræk i gammeldags Stil, fra 1820, Gulvet var ikke engang malet, men alting skinnede af Renlighed; der stod sjældne Blomster i Vindueskarmene, men det dækkede Bord gjorde dog især et velhavende og hyggeligt Indtryk, uden paa nogen Maade at være overdaadigt; en snehvid Dug, tre Slags Brød, to Flasker Vin, to Flasker Mjød af Klostrets eget Bryg og en stor Glaskande med Kvas, der var bekendt over hele Egnen for sin Godhed. Ikke Brændevin.

Efter Rakitins Sigende skulde der være fem Retter: først Størsuppe og Fiskepostej, derefter en kogt Fisk, tilberedt paa en særlig lækker Maade, saa Rouletter af Rødling, Is, Kompot og endelig en Fromage. Rakitin var ikke fin nok til at være med, men Fader Jossy, Fader Païssi og en tredje Munk var indbudte.

De stod alle tre og ventede, da Miussov, Kalganov og Ivan kom ind. Prioren gik

sine Gæster imøde. Godsejer Maximav holdt sig lidt tilbage.

Prioren var en høj, gammel Mand med en smuk, imponerende og værdig Holdning; han saa kraftig ud, havde svært, sort Haar, stærkt isprængt med graat, et langagtigt, magert, roligt Ansigt. Han bukkede tavs for de Indtrædende, der nærmede sig for at modtage hans Velsignelse; Miussov vilde endogsaa kysse hans Haand, men Prioren trak den til sig. Dog tillod han Ivan og Kalganov efter russisk Skik at kysse den.

„Vi maa bede Deres Højærværdighed om Forladelse," tog Peter Alexandrovitch til Orde i en højst elskværdig Tone, der var værdig og dog ærbødig; „Fedor Pavlovitch kan desværre ikke modtage Deres Indbydelse, han maa give Afkald paa denne Ære, af visse Aarsager. I den værdige Fader Zossimas Celle har han ført meget upassende Tale, han er bleven utilbørlig hidsig i en Diskussion med sin Søn, kortsagt, han har ført det mest forargelige Sprog, man kan forestille sig. Det er sandsynligt (her kastede han et stjaalent Blik til Munkene), jeg antager, at Deres Højærværdighed allerede har hørt noget om dette. Imidlertid skammer Fedor Pavlovitch sig, han for-

tryder sin uanstændige Opførsel og anser sig uværdig til at være Deres Gæst og til at fremstille sig for Deres Øjne, han overdrager mig og sin Søn Ivan at udtrykke hans dybtfølte Beklagelse over det forefaldne. Kortsagt, han haaber i Fremtiden at vise, at hans Anger er alvorlig ment, og beder om Deres Tilgivelse og Velsignelse."

Miussov tav. Mens han holdt denne Tale, havde han aldeles glemt sin Harme. Han var overmaade tilfreds med sig selv og sin Veltalenhed, selvfølgelig var han velvillig stemt mod den øvrige Menneskehed. Prioren lyttede alvorlig til hans Ord, bøjede Hovedet og sagde:

„Jeg er meget bedrøvet over Fedor Pavlovitchs Fraværelse. Maaske vilde han under Maaltidet være kommen til endnu fuldstændigere Erkendelse af sin Fejl, og han havde da maaske forsonet sig med os. Mine Herrer, — er De saa god at tage Plads!"

Prioren gjorde Bøn foran Helgenbilledet, alle bøjede ærbødig Hovedet.

Netop i dette Øjeblik optraadte Fedor Pavlovitch atter og gjorde paany Skandale.

Det havde virkelig været hans Mening at tage bort, slet ikke fordi han følte Anger

og Ruelse over sin Nederdrægtighed; men han havde en Slags vag Fornemmelse af, at det kunde blive lidt uhyggeligt for ham selv at spise sammen med de andre efter dette Optrin. Men just som han skulde staa op i Vognen, skiftede han Sind.

„Jeg synes nu altid," saaledes plejede han at udtrykke sig, „at hvorsomhelst jeg kommer, er jeg lavere end alle de andre, jeg mener, de alle anser mig for en elendig Nar, og det ægger mig netop til at gøre Optøjer; i mit Hjærte véd jeg alligevel, at I, indtil sidste Mand, er endnu dummere og endnu mindre værd end jeg."

Han vilde hævne sig paa de andre, fordi han selv var en saadan elendig Karl. Det faldt ham ind, at han en Dag, da han blev spurgt, hvorfor han egenlig hadede den og den, havde svaret med vanlig Frækhed: „Jo, det skal jeg saamæn sige Dem: han har ingenting gjort mig, men jeg har handlet saa sjofelt som vel mulig mod ham; derfor kan jeg ikke for min Død udstaa det Menneske!" Han maatte smile ved denne Erindring. „Naa," vedblev han, „har jeg sagt A, vil jeg min Sandten ogsaa sige B."

Derpaa bad han Kusken spænde fra, gik med lange Skridt henad Klostret til og

lige op i Priorens Bolig. Han vidste ikke rigtig, hvad han vilde gøre, men saameget vidste han, at det ikke var ham muligt at beherske sig.

Gæsterne var ved at tage Plads, da han kom ind i Spisestuen. Han stod stille paa Dørtrinet, saa rundt paa Selskabet og slog en høj, skraldende Latter op, mens han saa hver især stift ind i Øjnene.

„Saa I troede, jeg var gaaet! Her har I mig igen, Børn!“ Der blev almindelig Forbavselse og Tavshed hele Bordet rundt. De anede, at de atter skulde bivaane et forargeligt Optrin, Miussov blev mørkere end nogensinde, hele hans Vrede mod det gamle, afskyelige Menneske vaagnede med fornyet Kraft.

„Nej, dette gaar for vidt! Det kan jeg absolut . . . ikke, og . . . absolut . . .“

Blodet steg ham op i Ansigtet, han kunde ikke finde Ord, saa rasende var han. Han greb sin Hat.

„Hvad er der? det kan De absolut ikke . . . og absolut! . . . Deres Højærværdighed, jeg henvender mig til Dem: maa jeg komme ind? Tillader De, at jeg er Deres Gæst?“

„Ja, med største Glæde! Mine Herrer, maa jeg bede Dem glemme Deres Stridig-

heder og ikke forstyrre dette fredelige Maaltid!"

„Nej, nej, aldrig i Evighed!" udbrød Miussov aldeles ude af sig selv.

„Ja, naar Peter Alexandrovitch ikke kan, kan jeg ikke heller. Saa bliver jeg ikke. Det er ene og alene for hans Skyld, jeg er kommet, og jeg vil i et og alt følge hans glorværdige Eksempel. Bliver han, bliver jeg, gaar han, følger jeg med. Ikke sandt, Van-Zahn?" sagde han og vendte sig om mod Godsejeren. „Thi det er jo Van-Zahn, jeg atter har den Glæde at træffe? Van-Zahn! Goddag, gode Van-Zahn!"

„Er det til mig, De taler?" mumlede Godsejer Maximov aldeles forbløffet.

„Ja, min Sandten er det til Dem. Hvem ellers? Prioren hedder ikke Van-Zahn, det jeg véd af."

„Men det gør jeg ikke heller. Jeg hedder Maximov."

„Nej vist ej, Du er Van-Zahn. Deres Højærværdighed kender maaske ikke Van-Zahn! De husker ikke den bekendte Van-Zahnske Sag? Han blev dræbt i et „Vederstyggelighedens" Hus, saaledes kalder I jo her den Slags gæstfri Hjem, der blev han altsaa dræbt, plyndret og trods sin ærefrygt-

indgydende Alder puttet i en Kuffert og ekspederet fra Moskva til Petersborg som et andet Kolli. Mens han blev emballeret, sad Synderinderne og spillede Harpe og Klavér. Og her er altsaa Van-Zahn. Han er opstanden fra de Døde. Ikke, kære Van-Zahn?"

„Men hvad er dog alt dette?" mumlede Munkene.

„Kom, lad os blot se at tage bort," sagde Miussov til Kalganov.

„Nej, paa ingen Maade!" afbrød Fedor Pavlovitch og gik et Skridt frem. „Lad mig nu tale ud. De siger om mig, at jeg har talt letfærdigt om de smaa Fisk. Peter Alexandrovitch, min kære Slægtning, foretrækker Fornemhed for Sanddruhed. Jeg nærer netop den modsatte Anskuelse. Jeg blæser ad Fornemhed og Adelskab, hvad Van-Zahn? Hør nu bedste Hr. Prior! Selv om jeg her fremstiller mig som en Bajads, hvilket jeg ogsaa er, saa er jeg ikke destomindre Kammerjunker, hvorimod Peter Alexandrovitch bare er stødt paa Manchetterne og ikke andet. Her véd jeg vel, at den, der engang falder, ikke har Ret til at rejse sig op, men jeg skal alligevel komme i Vejret. Der er nu ogsaa en anden Ting, som eksi-

sterer her i Klostret, noget, der rent ud sagt oprører mig. Det er Skriftemaalet. Gud bevares, det er en hellig Indretning, jeg bøjer mig i Støvet for den. Men her i Cellerne skal man skrifte med høj Røst. Det er utilladeligt at skrifte højt. De hellige Mænd befaler at skrifte med hviskende Stemme; det er et meget vigtigt Moment i Skriftemaalet. Jeg kan da umulig staa og brøle op baade Dit og Dat. Det er ligefrem uanstændigt. Jeg skal ved første Lejlighed forelægge Synoden dette Spørgsmaal, og foreløbig tager jeg min Søn Alexis ud af Klostret."

Det maa i forbigaaende bemærkes, at Fedor Paulovitch havde hørt tale om noget lignende, men at han aldeles ikke var inde i den Sag. Staretserne var blevne bagtalte, der fortaltes om Misbrug af Skriftemaal og Sakramente, Misbrug, som gik ud over Priorerne, men disse Rygter faldt hen, da de viste sig at være uden al Begrundelse.

„Dette er ikke til at udholde!" sagde Miussov.

„Undskyld!" sagde Prioren pludselig. „Der staar skrevet: Du skal bagtales og haanes; hør og tænk, at det er en Prøvelse fra Herren, der vil straffe og ydmyge det

hoffærdige Sind. Vi takker Dig derfor af ganske Hjærte, kære Gæst!"

Han bøjede sig dybt for Fedor Paulovitch.

„Aa, vis vas! Lutter Skinhellighed! Gamle Fraser! Gammelt Komediespil og Gøgleri! Løgn og Sludder! Kedsommelige Baslemaner og Skrabud! Det kan vi min Salighed udenad! „Kys paa Munden og stød en Dolk i Hjærtet!" som i Schillers „Røverne". Hykleri er mig en sand Pest! Jeg taaler kun oprigtige, sanddru Mennesker. Og de smaa Fisk er den bare Humbug. Gud véd, hvorfor I faster allesammen? Hvorfor tror I, at I skal belønnes med den evige Salighed for den Sags Skyld? Paa den Betingelse skulde jeg med stor Fornøjelse faste! Nej, hellige Fader! I skulde vandre i et dydefuldt Levnet, I skulde gøre Jer nyttige for Samfundet, det var meget bedre end at sidde her og kukkelure i Klostret og spise Brød, som I ikke selv fortjener. Bild Jer bare ikke ind, at I faar den evige Salighed! Saa var det vist lidt vanskeligere at leve! Der kan I høre, jeg forstaar ogsaa at belægge mine Ord. Hvad er det for en Opdækning?" vedblev han og gik hen til Bordet, „gammel Portvin; Bordeauxvin, aa,

haa, I hellige Fædre! Det ligner ikke smaa Fisk. Se bare paa de Flasker. Hvor kommer slige Herligheder fra? Fra Bønderne? De slider og slæber for Jer, ikke sandt? De bringer Jer deres sidste Skilling, den sidste Hvid, som de presser ud af Jorden med deres haarde Hænder; den bringer de Jer, istedetfor at købe Brød til deres Kone og Børn. Hør, I hellige Fædre, I udsuger jo Fædrelandet."

„Dette er ikke til at udholde," gentog nu Fader Jossif efter Miussov.

„Fader Païssi tav stille, Peter Alexandrovitch fo'r ud af Stuen, fulgt af Kalganov.

„Ja, ja da, — saa gaar jeg med Peter Alexandrovitch, og jeg skal nok for Fremtiden holde mig borte herfra. Om I saa bad mig paa Knæ om at besøge Jer, satte jeg ikke min Fod over Jeres Dørtærskel. I har faaet 1000 Rubler af mig, derfor ser I mildt til mig. Men nu faar I ikke en Styver mere, det kan være nok i et liberalt Aarhundrede. Vi er nu kommet til Dampmaskinernes, til Jærnbanernes Aarhundrede. I faar nøjes med det, I har lokket fra mig."

Prioren bukkede atter.

„Der staar skrevet: Taal Forhaanelsen

med Glæde, og vredes ej; bær ej Nag til ham, der fornærmer Dig. Vi adlyder det hellige Ord."

„Slidder Sladder! Dominus vobiscum! og andet lignende Vaas. I vilde gærne holde paa mig, I kære smaa Fædre! Men her hjælper ingen kære Mo'r. Jeg gaar min Vej, og hvad som mere er, i Kraft af min faderlige Myndighed tager jeg Alexis med mig bort herfra. Ivan Fedorovitch, Du min ærbødigste Søn, jeg tager mig herved den Frihed at byde Dig følge mig; Dig ligervis, Van-Zahn, for hvad skal Du her? Kom Du meget hellere med mig. Du skal kun køre et lille Stykke Vej, hjemme hos mig er der Glæde og Lystighed, istedetfor Fisk skal Du faa en dejlig stegt Pattegris. Du skal ogsaa faa baade Kognak og Likør. Kom bare, ræk Lykken Haanden, tag, hvad der bydes Dig."

Han gik ud brølende og fægtende med Armene. Det var i dette Øjeblik, Rakitin saa ham og gjorde Aleksis opmærksom paa Faderens Fagter.

„Alexis," raabte Fedor Pavlovitch, „pak øjeblikkelig Dine Sager sammen; Du skal med. Tag Din Hovedpude og Madras, og det straks paa Timen."

Aliascha stod som naglet til Pletten; Faderen steg tilvogns uden saameget som at sige Farvel til Sønnen, Ivan Fedorovitch fulgte efter ham, med en mørk, nedslaaet Mine. Pludselig sprang Godsejer Maximov op paa Vogntrinet. Han var ganske forpustet, han havde løbet, alt hvad han kunde for ikke at komme for silde. I Hastværket traadte han Ivan paa Foden, greb fat i Kaleschen og skulde lige til at staa ind.

„Jeg vil ogsaa med Dem!“ raabte han og lo over hele Ansigtet. Tag mig med.“

„Naa, der kan I selv se,“ udbrød Fedor Paulovitch aldeles henrykt, „der ser I selv, at det er Van-Zahn, den virkelige, veritable Van-Zahn, der er opstanden fra de døde. Fortæl mig dog endelig, hvordan Du slap fra dem! Og hvad Du nu igen har gjort for Spilopper, Din gamle Gavstrik! For Du er en stor Luks! Vel er jeg selv et Asen, men Dine Streger sætter mig dog i Forbavselse, Bro'rlil'! Saa, hop saa ind i en Fart. Lad ham komme med, lille Ivan. Vi skal more os med ham. Han kan jo ligge i Bunden af Vognen. Læg sig, Van-Zahn! Eller ogsaa kan han sætte sig paa Bukken. Ja, det er det bedste. Rask op paa Bukken, Van-Zahn!“

Men Ivan, der allerede var kommet til Sæde, skubbede ham af al Magt bort uden at svare, saa Maximov blev nødt til at springe langt bort fra Vognen. Det var et rent Tilfælde, at han ikke stødte sig slemt.

„Kør til!“ raabte Ivan vredt til Kusken.

„Naa, naa, naa! Hvad gaar der nu af Dig; hvad er Du saa vred over?“ sagde Fedor Paulovitch.

Men Vognen rullede afsted, Ivan vedblev at tie.

„Herregud!“ vedblev Fedor Paulovitch med et Sideblik til Sønnen. „Det er jo Dig selv, der har foreslaaet denne Sammenkomst. Hvad ligner det saa at blive arrig nu.“

„Saa, nu har De gjort Dumheder nok. Ti nu lidt stille og hvil Dem en Smule, det trænger De til.“

„Hør, skal vi ikke tage os en Snaps Kognak?“ spurgte Fedor Pavlovitch et Øjeblik efter.

Ivan svarede ikke.

„Naar vi kommer hjem, tager Du nok en Snaps med, ikke?“

Ivan vedblev at iagttage en haardnakket Tavshed. Fedor Paulovitch ventede igen et Par Minutter.

„Jeg tager Aleksis hjem, gør jeg, om Du sætter nok saa surt et Ansigt op dertil; min lydige Karl van Moor!“

Ivan trak paa Skuldrene, vendte sig om og saa ud paa Vejen. De talte ikke mere sammen.

Anden Bog.

Familiens Historie.

I.

Vi skylder Læseren nogle Oplysninger om de Personer, vi i det foregaaende har fremstillet.

Dimitri, Ivan og Alexis Fedorovitch var alle tre Sønner af Godsejer Fedor Pavlovitch Karamazov, hvis tragiske Endeligt for 13 Aar siden*) vakte saa megen Opsigt.

Denne „Godsejer" (saaledes kaldtes han, skønt han levede alle mulige Steder, undtagen paa sit Gods) var en mærkelig Fremtoning. Og dog træffer man ikke saa sjælden den Slags Mennesker; han var en udsvævende

*) „Brødrene Karamazov" blev skrevet i 1880.

Person, der trods sine lave Tilbøjeligheder og tilsyneladende Flygtighed overmaade godt forstod at passe sine Sager. Han havde begyndt med et Par tomme Hænder som Ejer af et ubetydeligt Gods; han levede som Snyltegæst en stor Del af sit Liv, og dog fandt man ved hans Død en Formue paa over 100,000 Rubler.

Han havde været gift to Gange. Den ældste Søn Dimitri var af første Ægteskab, de to andre, Ivan og Alexis, af andet. Fedor Pavlovitchs første Kone hørte til en meget rig og fornem Familie, Miussov'erne, der ogsaa var Godsejere der paa Egnen.

Egenlig er det uforklarligt, at en ung, rig, smuk og klog Pige vilde ægte en saa uværdig Person; maaske vilde hun ved sit mærkværdige Valg vise, at hun ikke var som andre unge Piger, maaske vilde hun handle mod sin Stands Kasteaand, mod sin Families Tyranni, og hendes let æggede Indbildningskraft har vel sagtens faaet hende til at betragte Snyltegæsten som en ualmindelig Mand, som en dristig, klog Personlighed, hvis bidende Vid gav ham en vis Glans, skønt han i Virkeligheden ikke var andet end en uværdig Bajads. Det interessanteste ved Sagen var, at Fedor maatte bortføre

sin Forlovede, hvilket i høj Grad smigrede Adelaide Ivanovnas romantiske og sentimentale Natur.

Fedor Pavlovitch veg ikke tilbage for nogetsomhelst; han var bestemt paa at komme frem i Verden ved alle mulige Midler. Skønt Adelaide var meget smuk, var der kun lidt Kærlighed tilstede paa nogen af Siderne. Og hun var vist den eneste Kvinde, han ikke havde elsket, thi han plejede ellers at løbe efter hvert et Skørt, der kom i hans Nærhed.

Adelaide opdagede meget snart, at hun kun kunde foragte den Mand, hun havde ægtet. Hendes Familie tilgav hende det uoverlagte Skridt og udbetalte hendes Medgift. Men mellem de to Ægtefolk kom det til frygtelige Optrin, og alt som Tiden gik, forværredes Forholdet. Der sagdes, at Fedor Pavlovitch havde bemægtiget sig de 25,000 Rubler, der udgjorde hans Hustrus Medgift. Vist er det, at han paa sin Ejendom udførte mange Forbedringer og gjorde Skridt for at erhværve sig et prægtigt Hus i Byen, der tilhørte hans Kone; og hun havde sandsynligvis af Træthed givet efter, dersom hendes Familie ikke paa det bestemteste havde modsat sig, at Fedor kom i Besiddelse

af en Ejendom, der i saa lang Tid havde været i Familien Miussovs Hænder.

Uenigheden udartede nok til Haandgribeligheder, men Rygtet sagde, at det ikke var Adelaide, der fik Prygl. Tilsidst flygtede hun fra sin Mand med en fattig, ung Præst og lod Fedor Pavlovitch beholde sin Søn Dimitri, der var tre Aar paa den Tid.

Straks indrettede Fedor sig et formeligt Harem, gav sig til at svire og drikke, og naar han engang imellem ikke var fuld, gik han rundt til sine Bekendte og jamrede sig over den Uret, hans Kone havde, fortalte Ting om hende, der var saa upassende, at en Mand maatte skamme sig ved at vide dem, end sige omtale dem. Men denne underlige Person lod ret til at nyde sin Rolle som bedragen Ægtemand. „Man skulde virkelig tro, De er stolt af den Værdighed — De omtaler den Sag, som var den et Adelsdiplom!“ sagde Folk til ham.

Efter nogen Tids Forløb kom man paa Spor efter Adelaide Ivanovna.

Den ulykkelige Kone boede i Petersborg med Præsten. Fedor vilde anlægge Sag mod hende — hvorfor, var ham ikke ganske klart. Men før han tog til Petersborg, vilde han dog unde sig selv et Par

Dages Morskab, og i den Anledning sølede han sig i de laveste Udskejelser paa de værste Steder.

Og mens Fedor Pavlovitch morede sig, kom der Efterretning om Adelaide Ivanovnas Død.

Hvoraf var hun død? Af Sygdom? Af Sult? Nogle sagde, at Fedor Pavlovitch, da han hørte, hun var død, fór om i Gaderne skraalende og hujende af Glæde, i vild Henrykkelse over at være fri. Andre paastod, han tudskraalede som et Barn; og det sandsynlige er, at begge Parter havde Ret. De fleste Uslinger er som andre Mennesker: der gemmes i deres inderste Sjæl en større Rest af Mildhed, end nogen tror!

II.

Det er let at indse, hvilken Fader og hvilken Børneopdrager en saadan Mand kunde være; og han brød sig da heller ikke synderlig om den Søn, Adelaide Ivanovna havde efterladt ham: ikke fordi han afskyede ham eller tvivlede om, at han var Barnets Fader; men han havde saa mange andre Ting i Hovedet, at han aldeles ikke fik Tid at tænke paa den lille Dimitri.

Og mens han tudede alle Uvedkommende Ørene fulde af de mest upassende Jeremiader, mens han gjorde sit Hjem til en Samlingsplads for Svirebrødre og berygtede Fruentimmer, var det en Tjener, den tro Gregor, som tog sig af Husets forladte Søn. Thi i Begyndelsen var der ingen af Moderens

Slægt, der bekymrede sig om Dimitri; Morfaderen var død, Mormoderen havde længe været syg, og Mostrene var gifte, saa Drengen levede hos Gregor i hans lille Bondehytte.

Men da kom en Fætter til Adelaide, Peter Alexandrovitch Miussov, hjem fra Paris.

Han var en ganske ung Mand, meget kundskabsrig, og dannet gennem et langt Ophold i Udlandet, en Evropæer, der var bleven meget liberal i sine Anskuelser. Han stod i Forbindelse med sin Tids berømteste Partiførere: Proudhon, Bakunin*).

Senere hen var det hans største Glæde at tale om de tre Februardage i 1848; han lod En gærne forstaa, at han havde været med at slaas paa Barrikaderne. Han ejede henved 1000 Sjæle. Hans Gods laa i Nærheden af det omtalte Kloster; og ligefra sin grønneste Ungdom havde Peter Alexandrovitch ligget i Proces, der aldrig fik Ende; han var uenig med Klostret om Ret til Jagt og Fiskeri, og han mente, det var hans Skyldighed som Fremskridtsmand at volde de

*) Fører for Anarkistpartiet.

Klerikale saa meget Bryderi, han bare kunde.

Da han hørte Adelaide Ivanovnas sørgelige Historie, traadte han frem som Dimitris Forsvarer, skønt han kun havde lidt Lyst til at have noget at skaffe med sin Kusines modbydelige Mand.

Han erklærede, at han paatog sig Dimitris Opdragelse, fik Sagen hurtig bragt i Orden, blev selv udnævnt til Barnets Kurator — Fedor Pavlovitch var jo hans Formynder — thi Dimitri havde arvet Moderen, og af denne Arv var der endnu en lille Ejendom tilovers.

Miussov satte Drengen i Huset hos en af sine Tanter i Moskva og vendte selv for længere Tid tilbage til Paris. Men her blev han selv saa optaget af den berømte Februarrevolution, at han ikke skænkede det moderløse Barn en Tanke.

Tanten i Moskva døde. Dimitri kom til en Kusine og skiftede saaledes Hjem tre, fire Gange.

Drengens Barndom og Ungdom var fuld af Uro og Omvæltninger.

Han kom ud af sin Skole før Tiden, blev derefter sat i Krigsskole, sendt til

Kavkasus, blev Officer, duellerede, blev i den Anledning degraderet, fik atter Epavletterne, levede et temmelig vildt Liv og brugte forholdsvis mange Penge.

Fra Fedor Pavlovitch fik han ikke en Skilling, før han blev myndig; indtil da levede han af at gøre Gæld.

Først da han blev myndig, lærte han sin Fader at kende, da han engang var rejst hjem for at klare et Pengespørgsmaal.

Faderen gjorde et meget ufordelagtigt Indtryk paa ham, men han rejste bort med en Sum Penge og Løftet om en maanedlig Understøttelse.

Fedor Pavlovitch forstod straks, at Dimitri bildte sig ind, at hans Formue var større, end den virkelig var, men han forstod ogsaa, at Sønnen var letsindig, hidsig, førte et vildt Liv, og at det ikke vilde være vanskeligt at faa ham bragt til Tavshed med Smaasummer nu og da, uden altfor nøjagtig Kontrol.

Saaledes levede Dimitri nu atter fire Aar, og saa erklærede Fedor Pavlovitch, at han havde faaet det, der efter Moderen tilkom ham, og at den unge Mand intet mere havde at fordre.

Denne Begivenhed hidførte en Katastrofe, der er Hovedindholdet af denne min første Roman*). Men før jeg gaar videre, er det nødvendigt at tale et Par Ord om Karamazovs yngre Sønner.

---

*) Dostojewskij havde den Hensigt at forfatte en Række Romaner, der skulde staa i en vis Forbindelse. Han fik kun Tid til at fuldende „Brødrene Karamazov".

III.

Saa saare Fedor Pavlovitch var bleven Dimitri kvit, giftede han sig igen. Hans anden Hustru, Sofia Ivanovna, boede i en anden Egn, hvor Fedor undertiden kom i Forretninger. Hun var Datter af en fattig Degn, forældreløs, og var i Huset hos Enken efter General Varokha. Da Generalinden var overordenlig haard mod hende, optraadte Fedor Pavlovitch i Egenskab af Velgører, og vedblev efter sit Giftermaal at føre det samme forargelige Levnet som før.

Sofia Ivanovna led af en Nervesvækkelse, der undertiden gjorde hende sindssyg. Hun fik to Børn, Ivan og Alexis, den første Aaret efter Brylluppet, den anden tre Aar senere.

Efter hendes Død gik det hendes Sønner,

som det var gaaet Dimitri; de blev overladt til den samme Gregor, som havde baaret Omsorg for det ældste Barn, og de levede med ham i hans Hytte.

Her fandt Generalinden dem og tog dem til sig. Tre Maaneder efter Sofie Ivanovnas Død arriverede hun hos Fedor, blev et Kvarter der i Huset, men fik udrettet mange Ting i den korte Tid.

Hun kom henimod Aften. Fedor Pavlovitch, der ikke siden sit Giftermaal havde set Generalinden, var fuld, da han traf Fruen. Der siges, at hun uden videre Forklaring langede ham to ordenlige Ørefigen ud og ruskede ham tre Gange kraftigt i Haaret, og stadig uden at sige et Ord, skred den haandfaste Dame nu hen til Gregors Hytte.

Her fandt hun Børnene smudsige, blege, sørgmodige, og nu fik Gregor samme Medfart som Herren. Derpaa hyllede hun Drengene ind i et varmt Rejsesjal, puttede dem ind i sin Vogn og kørte øjeblikkelig afsted med dem.

Gregor stod bukkende og skrabende ved Vogndøren og udtrykte sin Tak, fordi hun mindedes „de moderløse Smaa"; men hun sagde arrigt: „Døgenigt" og rullede bort.

Fedor var i høj Grad tilfreds med

denne Begivenhedernes Gang. Og hvad de to Ørefigen angik, var han den første, der fortalte om dem, til hvem der gad høre paa ham.

Kort Tid efter døde Generalinden og efterlod hver af Drengene 1000 Rubler: „Denne Sum skal anvendes til deres Opdragelse, og den maa være tilstrækkelig til slige Børn. Dersom nogen skulde være af modsat Mening, behøver han jo blot at gøre som jeg, osv. osv.“

Heldigvis var Generalindens Universalarving en Hædersmand; han var den fornemste der paa Egnen, og hed Efein Petrovitch Polienov. Da han saa, at han ikke vilde faa fjærneste Støtte i Fedor Pavlovitch, antog han sig de smaa forladte, og da han især kom til at elske den yngste, Alexis, beholdt han ham længe i sin Familie.

Det var denne ædle Mand, Børnene kunde takke for, at de fik en god Opdragelse, ja, maaske for, at de i det hele taget er i Live. Indtil de var myndige, rørte han ikke det Legat, Generalinden havde tiltænkt dem, og Renterne gjorde den lille Sum dobbelt saa stor.

Ivan, den ældste, var en mørk, sørg-

modig indesluttet Natur, der allerede i sit tiende Aar havde forstaaet, at han og Broderen spiste Naadsensbrød, og at deres Fader var en Mand, hvis Navn alene var en Skændsel.

I en meget ung Alder viste han sjælden Begavelse. Tretten Aar gammel kom han i Latinskolen i Moskva, og boede hos en meget berømt Lærer, en god Ven af Efein Petrovitch.

Baade denne Mand og Efein laa i deres Grav, da Ivan gik ud af Skolen som Student. Da Efein Petrovitch ikke havde faaet testamenteret Brødrene noget, maatte Ivan i sine første Studenteraar give Timer og skrive i Aviserne for at leve.

Han var altsaa „Bladneger", men hans Smaaartikler havde altid et Særpræg, og stod højt over det Utal af literære Frembringelser, som unge Mennesker af begge Køn plejer at bringe op paa de forskellige Redaktionskontorer.

Mens han studerede, vedligeholdt han stadig sin Forbindelse med Journalisterne og var meget fordelagtigt kendt i literære Kredse for sine udmærkede Kritiker af forskellige Værker.

Men først i den senere Tid var hans Navn ved en ren Tilfældighed blevet bekendt mellem det store Publikum.

Han var færdig med sine Studeringer og skulde med sine to tusend Rubler til at rejse udenlands, da han i et stort Blad skrev en sælsom Artikel, der vakte saa meget mere Opsigt, som Ämnet var ganske nyt for Forfatteren.

Ivan var Naturalist, og Artiklen handlede om de gejstlige Domstole, der dengang var Dagens brændende Spørgsmaal. Hovedinteressen laa i den Tone, hvori Artiklen var holdt, og dens ganske overraskende Slutning.

Størstedelen af Præsteskabet saa i Ivan en Talsmand, og Fritænkerne gav ogsaa deres Bifald tilkende. Kun et Par klartsynede gennemskuede Forfatteren og forstod, at det hele var en noget uforskammet Spøg — at Ivan gjorde tykt Nar ad begge Partier. Da Folk fik at vide, hvem der havde skrevet Artiklen, var alle paa Egnen stolte af Ivan. Kun forbavsedes man over, at Fedor Pavlovitch havde saa flink en Søn!

Det var netop paa dette Tidspunkt, at den unge Mand selv viste sig i sin Fødeegn;

ingen kunde begribe i hvad Hensigt! Thi hvad skulde et ungt, velhavende, lovende Menneske i et berygtet Hus som den gamle Karamazovs? Desuden havde Fedor Paulovitch aldrig bekymret sig om sin Søn og aldrig givet ham en eneste Skilling. Og dog boede Ivan Fedorovitch hos Faderen, ja de levede sammen i to Maaneder som rigtig gode Venner.

Alle var forundrede, Miussov mest. Han var flyttet til Byen, og den unge Mand interesserede ham i høj Grad . . .

„Han er ærgærrig!“ sagde han om Ivan, „han skal nok sørge for at have det, han bruger af Penge; han ejer 2000 Rubler og kunde godt rejse i Udlandet, hvad vil han da her? Han kan umulig komme her med den Hensigt at faa Penge ud af Fedor Pavlovitch, — han kender sin Fader af Erfaring, véd, han intetsomhelst kan vente fra den Kant. Han bryder sig hverken om Drik eller Spil eller Kvinder; — og alligevel kan den gamle ikke undvære ham.“

Sønnen havde nemlig hurtig faaet en betydelig Indflydelse paa Faderen, der adlød ham, ja levede lidt mere anstændigt, siden Ivan var kommet hjem.

Længere hen fik man at vide, at Ivan var kommet for at bilægge Striden mellem Faderen og Dmitri, som han for første Gang saa ved samme Lejlighed, men med hvem han før den Tid havde vekslet flere Breve.

IV.

Alexis Karamazov var den Gang tyve Aar, tre Aar yngre end Ivan og otte Aar yngre end Dmitri. Han var hverken Fanatiker eller Mystiker, men han havde søgt Tilflugt i Klostret for at unddrage sig Synet af det forargelige Liv, Faderen førte, og for at hellige sin Tilværelse til Lysets og Kærlighedens Gærninger. Det var ikke selve Klosterlivet, der drog ham til sig, men det var den mærkelige Mand, han der havde truffet i Klostrets Starets, Fader Zossima, og han klyngede sig til ham med hele sit unge, varme Hjærtes Kraft.

Han var kun fire Aar gammel, da han havde mistet sin Moder, men han havde aldrig ophørt at tænke paa hende. Hendes Ansigt og Skikkelse, hendes Kærtegn stod saa levende for ham. Den Slags Minder

kan Barnesindet bevare fra en Alder af to Aar: de staar som lysende Punkter; intet kan skjule og formørke dem, de ligner et velbevaret Hjørne i et stort udslettet Maleri. En af de klareste Erindringer var denne: et stort, helt aabent Vindue en rolig, varm Sommeraften, den nedgaaende Sols skraa Straaler; i en Krog et Helgenbillede med en tændt Lampe foran og Moderen paa Knæ foran Billedet, hæftigt grædende og trykkende den lille Alexis op mod sit Bryst under et Anfald af krampagtig Hulken, mens hun med afbrudt Stemme bønfaldt den hellige Gudsmoder om at beskytte det uskyldige Barn . . . Pludselig træder en Tjener ind og tager Barnet ud af den forfærdede Moders Arme. Alexis ser endnu saa tydelig Moderens ophidsede, men skønne Ansigt, det var et af hans Minder, men han holdt ikke af at tale om dem; han holdt i det hele taget ikke meget af at tale. Vel var han hverken mistroisk eller undselig eller sky, tværtimod, men han led af en sælsom indre Uro, der gjorde ham adspredt og aandsfraværende.

Han havde et kærligt Sind, var tilbøjelig til at holde af alle dem, han levede sammen med og til ikke at nære Mistillid til sine

Omgivelser, og dog var der ingen, der betragtede ham som dum eller tossegod. Der var noget hos ham, som sagde, at han hverken gav sig af med at dømme eller fordømme, at han nødig vilde tro ondt, og at han mente, man ikke havde Ret til at dømme andres Handlinger. Naar han saa, at nogen begik en Lavhed, blev han snarere bedrøvet end forundret, uden nogensinde at lade sig skræmme.

Han kom til sin Fader som en uskyldig, tyveaarig Yngling, og da han saa, hvorledes Fedor Paulovitch opførte sig, nøjedes han med at gaa bort i Tavshed, naar den gamles Handlinger blev altfor forargelige; han ytrede hverken Vrede eller Ringeagt, og ingen kunde paa hans Ansigt læse, at han fandt sin Fader skyldig.

Karamazov betragtede ham først med Mistillid; men Alexis havde næppe været i Huset i en Uge, før den gamle begyndte at holde af ham med en oprigtig dyb Kærlighed, han aldrig før havde følt for nogen i Verden, og skønt han kun græd, naar han var drukken, var det dog oprigtig Anger, der fik hans Taarer til at flyde.

Forresten var Alexis afholdt, hvor han viste sig. Saaledes havde det været ligefra

han var Barn. I sin Velgørers Hjem, hos Efein Polienov, blev han forkælet af hele Huset. Og han var saa lille, da han kom der, at han ikke forstod at gøre sig behagelig. Men det var en medfødt Gave hos ham. I Skolen var det samme Tilfældet; skønt man snarere kunde have troet, at han maatte vække sine Kammeraters Misundelse, var han den, alle foretrak i hele Skoletiden. Men han var heller aldrig vigtig og fremtrædende, saa at de andre Børn ikke tænkte paa, at han var deres Medbejler. Og dette kom ikke af, at Alexis var stolt, det kom af, at han ikke havde nogen Forestilling om sit eget Værd. Desuden kunde han ikke bære Nag. Naar en af Kammeraterne havde fornærmet ham, talte han en Time efter saa roligt og blidt, som om intet var forefaldet imellem dem.

Kun et Træk hos ham vakte Kammeraternes Lyst til Drilleri, og det var endda af den uskyldigste Art. Det var hans store Blufærdighed. Han kunde ikke taale en vis Maade at „tale om Fruentimmer", der desværre er meget gængs blandt halvvoksne Drenge. Da de mærkede, at Aleksis Karamazov holdt sig for Ørene, naar de førte løs Tale, trængte de sig sammen om ham,

tog hans Hænder bort, og raabte højt, for at han ikke skulde overhøre en eneste Grovhed. Han kæmpede for at rive sig løs, og lagde sig tilsidst ned paa Jorden, men uden at sige et Ord, uden en Bebrejdelse.

Langt om længe lod de ham være i Fred, holdt endogsaa op at kalde ham „Tøsedreng" og betragtede ham med et Anstrøg af medlidende Ringeagt.

Han var altid højt oppe i Klassen, men aldrig Duks. Efter Efein Petrovitchs Død blev Alexis endnu to Aar i Skolen. Næsten umiddelbart efter Mandens Død tog Fru Polienov til Italien med sin Familie, og Alexis blev — uvist af hvilken Grund — optaget i Huset hos to fjærne Slægtninge af Efein Petrovitch.

Det var et sælsomt Karaktertræk hos denne fine Natur, at han aldrig bekymrede sig om at vide, af hvis Penge han levede, deri var han vidt forskellig fra Broderen, der som Student sled for at tjene sit Brød og allerede som Barn pintes af Tanken om at være andre til Byrde. Men ingen lagde Alexis dette til Last, alle vidste, det var fordi han var saa uskyldig. Dersom han havde haft Penge mellem Hænderne, vilde den første den bedste Bedrager have kunnet

lokke hver Skilling fra ham uden Vanskelighed. Naar han fik Lommepenge forærende (han tænkte aldrig paa at bede derom), gemte han dem, og vidste aldrig, hvad han skulde gøre med dem, eller han gav dem ud lige paa staaende Fod.

Peter Alexandrovitch Miussov, som var en fornuftig Mand, der kendte Penge og Penges Værd, plejede at sige om Alexis:

„Han er vist det eneste Menneske paa Jorden, som man kunde stille op paa et Torv i en stor By, hvor han ikke kendte en Sjæl, uden at frygte for, at han skulde komme til at lide nogen Mangel. Alle vilde kappes om at byde ham Hus og Hjem, Mad og Drikke, og han var istand til at modtage alt uden at føle sig ydmyget, ja maaske paa en Maade, som om det var ham, der gjorde de andre en Tjeneste ved at tage imod deres Velgærninger."

Han skulde endnu gaa i Skole et Aar, da han en skøn Dag meldte sine to Velgørerinder, at han øjeblikkelig maatte tage hjem til sin Fader i Forretningsanliggender. De gjorde alt, hvad der stod i deres Magt, for at holde ham tilbage, men han blev ved sit; og alt, hvad Damerne fik udvirket, var, at han ikke laante Penge paa sit Uhr (som

de selv havde foræret ham), for at betale sin Rejse. De gav ham rigelig, hvad han skulde bruge, men han leverede Halvdelen tilbage og vilde absolut køre paa tredje Klasse. Da Faderen vilde vide, hvorfor han saaledes havde lagt Studeringerne paa Hylden, stod han længe tankefuld og kunde intet Svar finde. Snart spurgtes det, at han vilde se sin Moders Grav; det var vel sagtens ikke hans Rejses eneste Maal, men han kunde sandsynligvis ikke selv forklare sin Handlemaade eller dens virkelige Grund. Han havde ladet sig lede af en uimodstaaelig Indflydelse .... Fedor Pavlovitch var lovlig undskyldt for at vise ham Moderens Grav, — han havde aldrig sat sin Fod paa Kirkegaarden, vidste ikke, paa hvilken Kirkegaard hans anden Hustru laa begravet!

Alexis fik endnu mere Indflydelse paa Faderen end Ivan. Det saa næsten ud, som vaagnede den gamles gode Egenskaber og Tilbøjeligheder op af den Dvale, hvori de saa længe havde ligget.

„Hør Du," plejede han at sige, mens han sad og saa paa sin smukke, unge Søn, „det er mærkeligt, hvor Du ligner Din afdøde Moder".

Endelig gik Gregor en Dag med Alexis

paa Kirkegaarden og viste ham Moderens Grav med en simpel Jærnplade over, paa hvilken der stod den Afdødes Navn og Alder samt hendes Stand og Dødsaar. Der stod ogsaa et fireliniet Vers, af den Slags, simple Folk holder saa meget af, og med Forundring hørte Alexis, at Gregor havde digtet det og ladet det sætte paa Pladen.

Alexis viste ikke nogen overvættes Rørelse ved Moderens Grav, han hørte med stor Taalmodighed paa Gregors højtravende Forklaringer angaaende Gravstedets Skønhed, og gik hjemad med bøjet Hoved.

Han gik ikke mere paa Kirkegaarden; men dette Besøg gjorde en ganske mærkelig Virkning paa Fedor Paulovitch, der tog 1000 Rubler i sin Kasse og bar dem hen i Klostret med Anmodning om, at der skulde siges Sjælemesser for hans Kone, ikke for Ivans og Alexis Moder, men for Adelaide Ivanovna; hende, der havde pryglet ham. Samme Aften berusede han sig fuldstændig og overvældede i Sønnens Nærværelse Munkene med de forsmædeligste Grovheder. Religionen generede ham egenlig ikke.

Kort Tid efter erklærede Alexis sin Fader, at han havde i Sinde at gaa i Kloster, at Munkene gærne tog imod ham, og at han

kun ventede sin Faders Samtykke for at bringe sin Plan i Udførelse. Fedor Paulovitch var ikke uvidende om det Indtryk, Staretsen Zossima havde gjort paa det unge Menneskes bløde Sind.

„Denne Starets er vist en overmaade hæderlig Person, af en Munk at være," sagde han, efter i Tavshed at have hørt paa Sønnen. „Hm, naa, saa Du vil altsaa være hos ham, min søde Dreng (han var halvvejs beruset og smilede paa den underlige snu Maade, der er særegen for Drukkenbolte). „Naa, ja, det anede mig jo nok. Véd Du, at det anede mig, Du en Gang vilde gaa den Vej? Men naa, Du har jo to tusinde Rubler, det kan være Din Medgift. Og saa, min egen Engel, desuden kan Du trygt stole paa mig, jeg vil aldrig forlade Dig! Af mig skal Du faa, hvad Du trænger til; kortsagt, alt, hvad der forlanges. Dersom de ingenting skulde fordre, saa har jeg ikke isinde at trænge mig paa dem; jeg véd jo, at Du ikke bruger stort mere end en lille Fugl, lidt Hirsekorn og en Drik Vand! Ja, ja da, saa Du vil være Munk, min lille Alioscha. Jeg vil savne Dig, jeg holder virkelig af Dig; men saa kan Du bede for os andre syndige Sjæle, for vi har alle svare Synder

paa Samvittigheden. Tidt og ofte har jeg sagt til mig selv: Hvem mon der skal bede for min Sjæls Frelse! For Du véd selv, min søde Dreng, jeg forstaar mig ikke stort paa den anden Verden, og dog kan jeg en Gang imellem komme til at tænke paa den Slags Ting, naa, ikke videre ofte, forresten. Det passer sig ikke for en Mand at henfalde til den Art Grublerier. Jeg siger da til mig selv: Det kan dog ikke være muligt, at Djævlen saadan rent skulde glemme at slaa en Klo i mig efter min Død, saadan at stikke mig paa sin Høtyv. Men denne Høtyv, den generer mig. Hvad er den lavet af? Hvor er den lavet? Munkene tror vel, der er et Loft i Helvede. Jeg er ikke utilbøjelig til at tro paa Helvede, — men dette Loft og denne Høtyv! Min Mening er, at intet Loft er finere, mere moderne, end som hos Protestanterne f. Eks. Egenlig er Loftet og Høtyven jo Bisager; men dersom der intet Loft er, hvad skal saa den Høtyv til? og dersom der ingen Høtyv er, saa kan Djævlen jo ikke stikke den i mig! Og saa er det forbi med Retfærdigheden. Ikke? Saa maa der opfindes rigtig spidse Høtyve til mit personlige Brug, — for, min kære

Dreng, Du gør Dig ingen Idé om, hvilket græsseligt Menneske jeg er . . .“

„Men der er slet ingen Høtyv,“ svarede Alexis alvorligt og blidt.

„Ja, jeg mener naturligvis en Spøgelse-høtyv! Som i det Helvede, den franske Digter, — ham, Du nok vèd, — taler om:

Jeg saa der en Spøgelsekusk
Med en Spøgelsekost
Vaske en Spøgelsekaret!

Hvor kan Du nu forresten vide, at der ingen Høtyv er til? Du skifter vel nok om, naar Du først kommer mellem Munkene. Men, Herregud, min lille Dreng, jeg holder Dig ikke tilbage, hos dem finder Du maaske Sandheden. Og den kan jeg saa faa at høre af Dig. Det bliver lettere for mig at forlade det timelige, naar jeg véd, hvad der venter mig hinsides Graven. Desuden er det mest passende for Dig, at Du kommer bort herfra, Munkene er bedre Selskab for Dig end saadan en gammel Drukkendidrik som jeg, der ovenikøbet fører et ret forargeligt Liv. Det ender bare med, at Du selv bliver forført. Forresten mener jeg ikke, Du bliver saa grumme længe i Klostret; naar den første Iver er dunstet bort, kommer

Du vel tilbage til mig her. Jeg skal nok vente paa Dig; thi jeg véd saa godt, at Du er den eneste Moders Sjæl, der ikke udtaler Fordømmelsesdommen over mig; det føler jeg altfor vel, min egen Dreng ...“

Her brød han ud i Taarer, han var meget følsom; ondskabsfuld — men følsom!

V.

Man maa endelig ikke forestille sig Alexis som et svageligt, nervøst overspændt Væsen. Han var tværtimod paa den Tid, vor Historie begynder, en høj, ung Mand af en slank, men kraftig Skikkelse og frisk Hudfarve, lysebrunt Haar og et regelmæssig smukt, aflangt Ansigt; derfor kunde han forresten gærne have Hang baade til at være mystisk og fanatisk, men Alexis var meget realistisk anlagt. Han troede ganske vist paa Mirakler; men der er jo Mennesker, som ikke tror, fordi de ser Mirakler, men som ser Mirakler, netop fordi de har Tro. Hvis en Realist kommer til at tro, vil selve hans Realisme bringe ham til at indrømme Miraklet som Kendsgærning. Apostlen Thomas erklærer, at han ikke vil tro, før han ser;

men da han har set, udbryder han: Min Herre og min Gud! — og der er al Sandsynlighed for, at det ikke er Miraklet, der giver ham Troen; den har han faaet, fordi han ønskede at tro — den var sagtens allerede tilstede i hans Sjæl, før han sagde: Jeg vil tro, naar mine Øjne har set!

Alexis var af den Slags Mennesker, der med en ærlig Natur søger Sandhed og helt ud hengiver sig til deres Overbevisning, ja er rede til at ofre deres Liv for, hvad de anser for Sandhed. Desværre er disse Mennesker for unge til at indse, at det ofte er en meget let Sag at hengive sit Liv! Nej, at ofre fem, seks Aar, arbejde trofast for en Sag eller blot for at hærde sig selv — gøre sig stærk til Kamp for Sandhed — det anser de fleste for et Offer, som overgaar menneskelige Kræfter.

Alexis havde valgt sin Livsbane, som man beslutter sig til en Heltegærning. Saa saare han havde følt sig overbevist om Guds Tilværelse og Sjælens Udødelighed, havde han sagt sig selv: „Jeg vil leve for denne Overbevisning uden nogen Indskrænkning.“ Hvis han havde ment, at Gud ikke var til, og at vi ikke har en udødelig Sjæl, vilde han, ligesaa uafhængigt, have levet som Fri-

tænker og Socialist; thi Socialisme er ikke alene et økonomisk Spørgsmaal angaaende den fjerde Stand; i sit inderste Væsen er Socialisme Benægtelse af Guds Tilværelse, den nuværende Slægts Udtryk for den frie Tanke, det Babels Taarn, der bygges uden Guds Medvirken, ikke for at stige op i Himlen, men for at drage Himlen ned til Jorden.

Alexis syntes, det var ham umuligt at blive ved at leve som hidindtil. Der stod jo skrevet: „Du skal give alt, hvad Du ejer, og følge mig, hvis Du vil naa til Fuldkommenhed!“ og han tænkte: „Mon jeg skal give en ussel Skærv, istedetfor alt, og nøjes med at gaa i Kirke, istedetfor at følge ham?“

Mindet om, at Moderen var gaaet til Klostret med ham, da han var et ganske lille Barn, havde sikkert en vis Indflydelse paa ham, maaske huskede han ogsaa den nedgaaende Sols Straaler paa Helgenbilledet, foran hvilket hans Moder hin Aften havde bedet og grædt for ham; eller han var maaske ogsaa kommen til sin Faders Hus for at se, om han havde noget at give bort. Men dog var det Mødet med Staretsen, der gjorde Ende paa hans Ubestemthed.

Her turde det ikke være overflødigt at

sige et Par Ord om Fader Zossima og om Staretse i Almindelighed.

Skriftefaderen eller Staretsen er en Mand, som tager en andens Vilje og Sjæl og gør den til sin egen. Man giver sig ham i Vold; han tager Alverdens Sorg og Elendighed paa sig. Derved haaber han at dræbe sin egen Vilje og gennem Lydighed indtil Døden at naa den fuldstændige Frihed — den fuldkomne Frigørelse for hver en Attraa; ved denne Selvopgivelse vil han opnaa at blive fri for den Lidelse at søge sit eget Jeg uden nogensinde at opnaa Forstaaelse. Staretserne udøver en stor Indflydelse paa Folket.

Fader Zossima var fem og tresindstyve Aar. Han havde været Godsejer og i sin Ungdom Officer i den kavkasiske Hær. Om ham sagdes der, at han ved at høre saa mange Skriftemaal havde faaet et saa klart Indblik i det menneskelige Hjærte, et saa dybtgaaende Kendskab til den menneskelige Natur, at han ved første Øjekast kunde gætte, hvorfor man henvendte sig til ham.

I Begyndelsen kunde dette skræmme hans Skriftebørn, men ingen gik fra ham uden Trøst eller Raad. Hans varmeste Tilhængere betragtede ham som en Helgen og

paastod, at han sikkert efter sin Død vilde gøre Mirakler.

Det var især Alexis' Mening; thi han havde med egne Øjne set Staretsen udføre ganske vidunderlige Helbredelser. Var det virkelig Helbredelse eller en ganske naturlig Bedring? Ja, det Spørgsmaal fremstillede sig ikke for Alioscha; han var saa fast overtydet om sin Skriftefaders aandelige Overlegenhed, og Staretsens Magt var Alioschas Stolthed.

Han frydede sig, naar han saa Mængden trænge sig om den fromme Olding, græde af Glæde over at se ham, knæle i Støvet og kysse hans Fod. Kvinderne plejede at række ham deres smaa Børn. Alexis anstillede ingen Betragtninger over den Kærlighed, Staretsen indgød disse Mennesker, han fattede fuldt vel, at Trøst var det, de mest trængte til, disse enfoldige Sjæle, der var trætte og udasede, sorgfulde og nedtrykte af deres egen Uværdighed og Verdens stadige Uretfærdighed, og for slige bedrøvede Sjæle er det en uendelig Lykke at føle Ærefrygt for en from Mand og at kunne sige:

„Vi kan synde, falde for Fristelsen: i os bor Løgn; men vi véd, hvor vi kan finde

en Helgen, et retfærdigt Menneske, der kender Sandhed!"

Og takket være ham og hans Ord er Sandhed endnu at finde i denne elendige Verden; engang vil den lyse over os alle og straale over al Jorden, som det er forudsagt!"

Og Alexis var slet ikke forbavset over, at Fader Zossima saaledes var den eneste, der vidste, hvad Sandhed var, den eneste, der fortjente denne Ærefrygt og Tilbedelse.

De to Brødres Hjemkomst gjorde et dybt Indtryk paa Alexis. Han sluttede sig fastere til Dmitri end til sin Helbroder Ivan, hvem han dog saa længe havde ønsket at se og kende; men skønt denne snart havde været et halvt Aar hjemme, var der intet fortroligt Forhold mellem Ivan og Alexis.

Dmitri omtalte Ivan med den største Beundring. Af hans Mund hørte Alexis alle de nærmere Omstændigheder ved den vigtige Sag, der havde skabt et varmt Venskab mellem de to ældre Brødre.

Dmitris Begejstring for Ivan havde det særegne Præg, at den ældre ved Siden af sin Broder var en uvidende Person, og der var i det hele en saa uhyre stor Forskel

mellem de to, at man skulde lede længe, før man fandt to saa fuldkomne Modsætninger.

Saaledes stod Sagerne, da hele denne uensartede Familie samledes i Staretsens Celle.

Tredie Bog.

Lidenskabelige Mennesker.

I.

Fedor Paulovitch Karamazovs Hus laa i en Udkant af Byen, men dog ikke helt udenfor denne; det var en enetages Bygning med en mindre Sidebygning, graamalet og med et Jærntag. Huset var rummeligt og velindrettet. Der var mange mørke Aflukker og hemmelige Trapper. Rotter vrimlede der af, dem kunde Fedor Pavlovitch egenlig ganske godt lide: „De holder en med Selskab, naar man saadan sidder og kukkelurer om Aftenen.“

Hver Aften sendte han alle sine Tjenestefolk over i Sidebygningen og lukkede sig alene inde i Hovedbygningen. Selve Sidebygningen var stor og velbygget, der havde Fedor Pavlovitch indrettet sig et Køkken, skønt der allerede var et i Huset,

men han kunde ikke lide Madlugt. Der var Plads til fem Gange saa mange Mennesker, som der boede. Fedor Pavlovitch og Ivan opholdt sig i Hovedbygningen, i Sidefløjen var de tre Tjenestefolk: den gamle Gregor, og hans Kone Martha, tilligemed Kammertjeneren Smerdiakov, der var et ungt Menneske.

Gregor, som allerede er bleven nævnet, var en stædig, ærlig, ubestikkelig, gammel Fyr, der aldrig gik Krogveje, naar han syntes, det var hans Pligt at styre lige mod et Maal; Konen havde hele sit Liv igennem lystret sin Mand og ansaa hans Vilje for en Lov. Den Gang de Livegne fik deres Frihed havde hun dog i lang Tid plaget Gregor om at forlade Karamazov og tage til Moskva, hvor hun vilde oprette en eller anden Handel med den lille Sum Penge, de havde sparet sammen. Men Gregor nærede den Overbevisning, at Konen vrøvlede, „enhver Kone er i sit inderste uærlig," mente han; han syntes, det var umuligt at forlade sin Husbond, trods alle hans Fejl og Lyder, „det var hans Pligt at blive", og saa lod han sig ikke rokke af Martha Igntievnas Bønner.

„Du har vist intet klart Begreb om, hvad „Pligt“ betyder,“ sagde han til Konen.

„Jo, Gregor, det har jeg rigtignok, men jeg indser paa ingen Maade, at det er vor Pligt at blive her i dette Hus. Det har jeg intet Begreb om, og det tilstaar jeg!“ svarede Martha med stor Bestemthed.

„Enten Du fatter det eller ej, saa skal det alligevel være saaledes, og nu kan Du bare tie stille!“

Altsaa blev de, Fedor Pavlovitch gav dem ikke videre høj Løn, men betalte dem meget ordenligt. Desuden havde Gregor en vis Indflydelse paa sin Husbond, flere Gange havde den gamle Tjener maattet forsvare sin Herre mod Haandgribeligheder fra Svirebrødrenes Side, og det var noget, Fedor Pavlovitch ikke glemte.

Undertiden kunde han have Anfald af Skræk; han plejede selv at sige, at hans Strube sammensnøredes af Rædsel, og det var ham en højst behagelig Tanke at have en haandfast og hengiven Mand i sin Nærhed, en, der kunde tage hans Parti i paakommende Tilfælde, selv om denne Forsvarer stod paa et meget lavere Samfundstrin end han selv; Gregor var et Menneske, der uden at spilde Tiden med at præke for ham eller bebrejde

ham hans Opførsel altid var rede til at give ham en kraftig Haandsrækning. Mod hvem? Ja, det var ham ikke ganske klart, men det var mod en eller anden ubestemt frygtelig Magt.

Han kunde godt finde paa at vække Gregor midt om Natten og bede ham komme og blive lidt hos sig; de talte kun om Ubetydeligheder, men det var ham en Trøst at have den gamle Tjener i sin Nærhed. Naar Angsten saa gik over, lod han ham gaa over i Sidefløjen og sov selv de retfærdiges Søvn.

Gregor var Mystiker. En mærkelig Begivenhed havde i hans umiddelbare Sjæl efterladt et uudsletteligt Indtryk. En Nat var Martha vaagnet ved at høre et nyfødt Barn græde. I stor Skræk kaldte hun paa Manden. Gregor lyttede:

„Det er meget snarere en Kvinde, der jamrer sig," sagde han. Derpaa stod han op og kom i Klæderne i stor Hast, gik ud paa Trappen og mærkede, at Lyden kom fra Haven, som var lukket med et højt, stærkt Gitter. Gregor gik ind igen, tændte en Lygte tog Nøglen til Gitterporten og begav sig ned i Haven uden at bryde sig om Marthas Angst. Her hørte han igen

den samme Jamren, der kom fra Badstuen, som laa nede i Haven i kort Afstand fra Døren. Da han endelig naaede derned, blev han staaende som forstenet paa Dørtærsklen; thi paa Gulvet laa Lisaveta Smerdiatchaïa, en Idiot, som var kendt over hele Byen; et nyfødt Barn laa ved Siden af den døende Moder. Intet Ord kom over hendes Læber. Idioten var ogsaa stum.

II.

Flere Omstændigheder bestyrkede Gregor i en frygtelig Mistanke, som han nærede til Fedor Pavlovitch.

Denne Lisaveta var en Pige af lav Vækst, med et højrødt Ansigt, der var aldeles idiotisk og udtryksløst. Blikket var underlig stirrende, men resigneret ... Hun vandrede bestandig om paa Egnen, og hendes eneste Klædningsstykke var en lang Blaarlærredssærk. Hendes tykke sorte krusede Haar stod om hende som en uhyre Hat; det var smudsigt, uredt, fuldt af tørre Blade, Halmstraa og Støv; thi hun tilbragte for det meste Natten under aaben Himmel i en eller anden Grøft.

Hendes Moder var død, mens hun endnu var et lille Barn, og hendes Fader pryglede hende uden Medlidenhed, naar hun vovede

sig hjem til ham, hvilket derfor kun sjælden var Tilfældet; hun vilde hellere tigge hos fremmede, der nu og da gav den stakkels ulykkelige Idiot en Almisse af Barmhjærtighed. Flere Gange havde hendes Velyndere prøvet at faa hende til at gaa ordenlig klædt; og hver Vinter fik hun en varm Kaabe og et Par Støvler. Hun lod sig klæde paa uden at gøre Indvendinger, men ved den nærmeste Kirkes Dør lagde hun baade Støvler og Kaabe fra sig og travede videre, rystende af Kulde i den evindelige Særk.

Da hendes fordrukne Fader døde, vakte hun almindelig Medlidenhed hos gudfrygtige og godgørende Mennesker. Selv Gadedrengene lod hende gaa i Fred. Alle Døre stod hende aabne. Naar hun fik Penge, lagde hun dem altid i en Kirkebøsse eller gav dem til fattige Fanger, og fik hun et Stykke fint Brød, tog hun kun imod det for øjeblikkelig at give det til Børn eller fattige Koner, som med stor Glæde spiste det. Selv spiste hun kun Rugbrød og drak koldt Vand dertil. Hun holdt mest af at tilbringe Natten udenfor en Kirkedør, undertiden laa hun ogsaa i Køkkenhaverne.

En klar, varm Septembernat, ved Fuld-

maane, temmelig silde, kom fem-seks Herrer hjem fra Klubben, hvor de havde spist et godt Aftensmaaltid.

Langs Gaden var Haver og ved Enden af den en Bro over et ildelugtende Gadekær, som man var enig om at beære med Navnet „Flod".

Ved en Hæk mellem en Mængde høje Nælder fik de Øje paa Lisaveta, der laa og sov. Herrerne var lidt berusede; de standsede og gav sig til at le ad Pigen, mens de spøgte over hende paa en alt andet end udsøgt Maade.

En af dem mente, at et saadant Væsen ikke kunde betragtes som en Kvinde; hun lignede mere et Dyr end et Menneske — derom blev man snart enig. Kun Fedor Pavlovitch, der var med i Banden, erklærede, at han tværtimod fandt hende ganske tiltrækkende.

Paa den Tid bar han Flor om Hatten og var i Sorg for sin første Kone, saa at de alle var oprørte og fulde af Afsky over hans forargelige Væsen paa en Tid, hvor hans Stilling netop bød ham at føre et nogenlunde anstændigt Levnet.

Senere hen paastod han, at han ligesom de øvrige Herrer havde forladt Livaseta —

og ingen fik nogensinde den Historie opklaret, men fem Maaneder efter forargedes den ganske By ved at se Lisavetas Tilstand, og man søgte ivrig efter den Usling, der havde bragt det stakkels idiotiske Pigebarn i den Elendighed.

Da gik der græsselige Rygter om Fedor Pavlovitch. Hvem satte dem i Omløb? Af de Herrer, der havde været med hin Aften, var kun én tilbage i Byen, og han var en agtværdig Embedsmand med stor Familie, han kunde umulig have begaaet en slig Nederdrægtighed.

Gregor forsvarede ivrig sin Husbond, ja kæmpede mer end én Kamp for hans Rygte. Han paastod, at den skyldige var en udbrndt Tugthusfange, som var mistænkt for at holde sig skjult etsteds der i Byen.

Forresten skadede disse Rygter aldeles ikke den ulykkelige Pige. En temmelig rig Købmandsenke tog hende til sig, for at hun ikke skulde lide Nød og Mangel indtil sin Nedkomst.

Hun var under stadig Opsigt, og dog slap hun en Aften bort, løb sin Vej og kom ind i Fedor Pavlovitchs Have. Det var næsten umuligt at begribe, hvorledes hun i denne Tilstand var kommet over det høje Gitter.

Nogle paastod, at hun var bleven baaret derhen, andre, at det ikke var gaaet naturligt til. Gregor løb alt, hvad han kunde, for at faa fat i en Jordemoder til Lisaveta.

Barnet blev frelst, men Moderen døde henad Morgenstunden.

Gregor tog den nyfødte, bar den hen i sin Bolig og lagde den paa sin Kones Skød med disse Ord:

„De fader- og moderløse er Vorherres Børn. Denne har en Djævel til Fader og et uskyldigt Væsen til Moder. Plej ham og pas ham godt!“

Saaledes fik Martha et spædt Barn i Huset. Han fik i Daaben Navnet Povl, og alle Folk kaldte ham Povl Fedorovitch, hvilket gamle Karamasov fandt overmaade vittigt, uagtet han bestandig benægtede at være Fader til Lisavetas Barn. Folk syntes, det var rigtigt af ham at tage sig af den lille. —

Senere hen gav han ham Navnet Smerdiakov efter Moderen. Han vartede Fedor Pavlovitch op og boede i Sidebygningen med Gregor og Martha og fungerede desuden som Kok i Huset.

III.

Alexis blev staaende som forstenet et Par Minutter efter at Faderen var kørt bort med Ivan. Han skulde straks forlade Klostret! Derpaa begav han sig ned i Køkkenet for at faa at vide, hvad Fedor Pavlovitch havde bedrevet, og alt mens han gik, anstrængte han sig for at løse det Spørgsmaal, der fremstillede sig for ham. Han tænkte ikke, det virkelig var Faderens Mening at vise ham bort fra Klostret, mente ikke, han kunde nænne at volde sin Søn en saadan Sorg. Og hvem kunde dog have Glæde af at pine og skade ham? Alligevel ængstedes han sælsomt, tænkte med Uro paa den unge Pige, paa Katarina Ivanovna, der endelig vilde tale med ham. Han var ikke ængstelig over, hvad hun vilde sige ham, — nej, men han tænkte med Skræk paa det

Svar, han skulde give hende. Han var slet ikke bange for at være blandt Kvinder, han var opdraget af Kvinder, kendte dem godt. Men han var bange for denne ene Kvinde, bange for Katarina Ivanovna, hun havde ængstet ham fra første Gang, han saa hende. Nu havde han i det højeste sét hende to eller tre Gange; han huskede, hvor smuk hun var, mindedes hende som en stolt, bydende ung Pige, og naar han tænkte paa hende, blev han aldeles forvirret ved den Angst, der da fyldte hans hele Væsen. Han vidste, at Katarina kun adlød ædle Indskydelser, vidste, at hun ønskede at redde Dimitri, der havde baaret sig saa galt ad overfor hende, han vidste ogsaa, at hun handlede af lutter Ædelmodighed; men hvor sælsomt dette end var, — saa var det ham aldeles umuligt at overvinde en hemmelig, ubegribelig Skræk, der overvældede ham, hver eneste Gang han nærmede sig det Hus, den unge Pige beboede.

Han regnede paa, at Ivan Fedoravitch i dette Øjeblik ikke var hos hende. Heller ikke kunde han træffe Dimitri der. Altsaa kunde han faa talt med hende uforstyrret; men før han traf sammen med hende under fire Øjne, vilde han gærne have en Samtale

med Dmitri. Og hvor var han at finde? Han slog Kors for sig og smilede hemmelighedsfuldt, mens han med faste Skridt styrede sin Gang henimod den skrækindjagende Person.

For at skyde Genvej gik han gennem nogle Smaagader med Haver paa begge Sider. Her lagde han midt i en Køkkenhave Mærke til et lille Hus paa én Etage med fire Fag Vinduer. Da han gik der forbi, løftede han Hovedet og blev staaende slaaet med Forbavselse, ti bag Hækken fik han Øje paa Dmitri, som stod paa en lille Høj og vinkede til ham, mens han paa samme Tid gjorde Tegn, at Alexis ikke maatte tale højt. Alexis ilede hen til Broderen:

„Det var heldigt, Du saa mig", „ellers maatte jeg have kaldt paa Dig!" hviskede Dmitri. „Spring i en Fart over Hækken her. Det var da et Held! Jeg stod netop og tænkte paa Dig!"

Og Dmitris kraftige Haand greb Alexis om Albuen, idet han sprang over Hækken.

„Saa, kom nu med mig!" raabte Dmitri henrykt.

„Hvad? Hvorhen?" hviskede Alexis og saa sig om i den øde og stille Have. „Her

er jo ingen Mennesker. Hvorfor skal vi saa hviske?"

„Hvorfor? Ja, gid Pokker havde det!" udbrød Dmitri pludselig med rungende Stemme. „Ja, Du har aldeles Ret! Her er ingen Grund til at tale sagte! ... Men, sér Du, jeg gaar og spejder, lurer paa at opdage en Hemmelighed ... og fordi jeg tænker paa denne Hemmelighed hvisker jeg uvilkaarlig, som en stor Tosse, det er indrømmet, siden ingen her kan høre os ... Saa, kom nu og ti bare stille. Lad mig nu allerførst kysse Dig!"

De kom hen til en gammeldags Veranda; paa et vaklevornt Bord med grønmalet Plade saa Alexis en halv Flaske Kognak og et lille Snapseglas.

„Ja, Du, det er Kognak!" udbrød Dmitri leende af fuld Hals. „Nu siger Du vel sagtens: Han sidder der og drikker som sædvanlig, — men bild Dig bare ikke saadant noget ind! — Jeg er ikke fordrukken, jeg pimper en Smule, som han siger, Din Ven, det Svin, Rakitin! Naa, sid ned! Aa, Alexis, jeg kunde have Lyst at knuge Dig, saa Sans og Samling forgik Dig, min egen Dreng! Jeg holder saa rasende meget af Dig,

Du er egenlig den eneste, jeg bryder mig en Døjt om i denne elendige Verden!"

Disse Ord sagde han i en temmelig ophidset Tone.

„Ja, Du er den eneste, og saa et Afskum, som jeg er bleven forlibt i, til min evige Ulykke! Ser Du, det skal Du skrive Dig bag Øret, lille Alexis, man kan være rasende forelsket og hade med det samme."

„Saa, nu Spøg tilside. Sæt Dig her, lige ved Siden af mig, saa at jeg kan se paa Dig. Og saa vil jeg tale. Timen er kommet, da jeg maa ud med Sproget. Du skal holde Mund! ... Men jeg maa hviske Dig ind i Øret, for her kunde gærne i Nærheden være Folk, som kunde lure paa, hvad jeg kun vil sige til Dig. Hvorfor jeg saa gærne vilde tale med Dig for lidt siden, i alle disse Dage forresten? Fordi jeg trængte til Dig, Du er den eneste, jeg gider betro mig til, helt og fuldtud. ... Imorgen begynder jeg nemlig paa et nyt Levnet! Har Du nogensinde drømt, at Du faldt ned fra et højt Bjærg? Naa, ja, saadan er det med mig i Virkeligheden, jeg falder, styrter paa Hovedet! — Bange? — Nej bange kan jeg egenlig ikke sige, jeg er, det er Du forresten heller ikke, bange skal man nu al-

drig være ... og dog, jeg er bange alligevel, ... men denne Ængstelse er en behagelig Fornemmelse, — nej, — det vil sige, — — det er en berusende, — ikke en behagelig Følelse, der betager mig! — — Og saa til Helvede med det altsammen! Hvad gør det egenlig til Sagen om det er en stærk Sjæl, eller en svag Sjæl, eller en Kvindesjæl, man har. Livet er skønt, Naturen er dejlig! Se blot paa de grønne Træer, paa den klare Himmel! Klokken er vel fire? Hvor skulde Du egenlig hen, lille Alexis?"

„Jeg skulde hjem til Fader, og paa Vejen mente jeg at se ind til Katarina Ivanovna."

„Du vilde til hende og til Fader; det var et mærkeligt Sammentræf! Thi hvorfor kaldte jeg paa Dig, hvorfor var det nu, jeg vilde tale med Dig? Akkurat for at bede Dig gaa til Fader, og saa til hende, for at bringe Sagen i Orden baade med ham og med hende, gøre en Ende paa den Sag, forstaar Du? Jeg vilde sende dem en Engel. Kun en Engel kunde udrette dette Ærende for mig. Og saa gaar Du derhen af dig selv, det er storartet, vidunderligt!"

„Hvad for noget? Vilde Du sende mig hen til Katarina Ivanovna", sagde Alexis

med sørgmodig Stemme. Og hvorfor vilde Du det?"

„Vent et Øjeblik! Du véd jo godt hvorfor, jeg kan se, Du har forstaaet det hele, men sig ingenting! Beklag mig ikke, græd ikke over mig."

Dmitri rejste sig op med et adspredt Udtryk i Øjnene.

„Hun har sagtens selv skrevet til Dig," vedblev han, „bedet Dig komme! Ja, hun har skrevet til Dig. Ellers var Du ikke gaaet til hende!"

„Her er Brevet."

Dmitri løb det hastigt igennem.

„Og nu var Du ifærd med at skyde Genvej? Aa, I Guder, jeg takker Jer, at I styrede hans Skridt netop denne Vej; at I lod ham falde i mit Garn, som en lille Guldfisk i den fattige Fiskers Garn; Du husker nok Æventyret, Alioscha? Hør nu, min kære Broder, hør nu, for jeg vil aabne mit Hjærte for Dig, skrifte ærligt og helt. Jeg har allerede skriftet for en Engel i Himlen, nu vil jeg gøre det samme for en Engel paa Jorden; Du er en Engel! Du vil kunne høre mig til Ende og tilgive mig, jeg føler Trang til Syndsforladelse af et Menneske, der er renere end jeg. Hør altsaa! Fore-

stil Dig, at to Væsner frigør sig, svæver op i en højere Verden . . . naa, ikke begge to, kun den ene. Sæt nu, at den, der forsvinder, gaar bort, siger til den anden: Gør det eller det for min Skyld . . . Ja, Ting, man ikke kunde bede noget Menneske om under almindelige Omstændigheder, Ting, man kun vilde omtale paa sin Dødsseng; var det da tænkeligt, at Vennen, Broderen, afslog at opfylde den døendes Bøn, svar mig, Alexis?"

„Jeg skal adlyde Dig. Men hvad er det, Du vil? Tal og skynd Dig."

„Skynde mig! Hm! Det har intet Hastværk, Alioscha, og Du skal ikke ængste Dig, det behøves ikke. — Aa, Du, det er Skade, at Du aldrig bliver hidsig, men det er forresten det ene rigtige. Hvad snakker jeg nu om?"

Alexis gav intet Svar. Dmitri sad længe tavs med Panden hvilende i Haanden.

„Alexis, Du er den eneste, jeg kan betro mig til. Men Du maa endelig ikke indbilde Dig, at jeg snakker over mig, er fuld. Jeg kan taale to hele Flasker Kognak, og idag har jeg kun drukket et Par smaa Glas. Idag maa Du bære over med mig, hvad var det nu, jeg skulde sige Dig?"

Med et brød Dmitri ud i Graad, han greb sin Broders Haand.

„Aa, Gud i Himlen! Hvor et Menneske maa døje meget her i Livet! aa, tro ikke, jeg er letsindig og forlystelsessyg, som Officerer plejer at være. Min Ven, min Broder, jeg tænker stadig paa, hvor elendig og magtesløs den menneskelige Natur dog er. Det er den rene Sandhed, der er ikke saa ydmygt et Menneske til paa Jorden som jeg. Og jeg kan aldrig blive til noget, aldrig svinge mig op fra Livets Smuds, thi jeg er jo en Karamazov, og skønt jeg er saa elendig, forbandet, fordærvet, en ren Djævel, er og bliver jeg dog Guds Barn, jeg elsker min høje, himmelske Fader; men nok om dette, jeg græder, lad mig kun græde. Ser Du, vi Karamazover, vi er allesammen sanselige og lidenskabelige. Selv i Din rene Sjæl, Alioscha, ligger Dyret og sover, skønt Du er god og uskyldig som faa. Det er en rædsom Gaade. Gud har skabt mange uløselige Gaader, og hans Værk vrimler af Modsigelser. Jeg er kun et uvidende Menneske, men det véd jeg dog, og det har jeg tænkt meget over. Se nu Skønhed, for Eksempel! En ædel og klog Mand kan begynde med at nære den reneste Kærlighed til Guds hel-

lige Moder, og han kan dog hengive sig til de græsseligste Udskejelser senere hen i Livet. Men det allerfrygteligste er dog midt i Udsvævelsen at bevare sit Ungdomsideal i sit besmittede Hjærte! Ja, ja, Mennesket undfanger altfor store Tanker, jeg vilde ønske, jeg kunde indskrænke vor Synskreds. End ikke Djævlen kan maale vor Sjælsdybde. Skønhed kan være til midt i Skændsel og Skam; ja mange synes netop, dette vilde Levnet, disse Udsvævelser er det eneste, der er værd at sætte Pris paa; det vidste Du maaske ikke? Djævlen og Gud kæmper en ustandselig Kamp, og Valpladsen, det er mig, det er Dig! Men lad os komme til Sagen! Hør nu: Jeg førte altsaa et vildt Liv! Fader sagde, jeg smed mange tusinde Rubler ud for at købe unge, uskyldige Piger. Det er hans smudsige Indbildningskraft, der sætter ham den Slags Ting i Hovedet. Jeg har ikke brugt mine Penge paa den Maade. Penge er kun en Biting, et Dekorationsspørgsmaal. Den ene Dag gør jeg Kur til en fornem Dame, den anden til en Gadetøs, begge synes om mig, og kun, hvis jeg har Lyst, kaster jeg Pengene ud af Vinduet, jeg arrangerer Fester, jeg har Sigøjnerbander, der spiller og danser for os; naa, ja jeg for-

ærer maaske en Gang imellem mine Elskerinder Penge, hvis det er nødvendigt, for, mellem os sagt, de har ikke noget imod den Slags Foræringer og plejer at sige: Tak. Damerne kan i Almindelighed lide mig, naturligvis mer eller mindre; men de fleste synes om mig. Aa, hvis Du lignede mig, vilde Du bedre forstaa mig. Jeg fandt Behag i de vildeste Udsvævelser, i de gruligste Lavheder, jeg var grusom og nederdrægtig! Hvad er jeg dog for et Afskum? og hvor kan jeg føre et saadant Liv? jeg er jo en Karamazov, det er al den Forklaring, der behøves. Jeg har lave Tilbøjeligheder, og dog er jeg ingen Usling, ingen Bedrager. Du rødmer, Dine Øjne lyner, nu har vi rodet nok op i Skarnet, ikke sandt? Det er ikke for at sige Dig alt dette, at jeg har kaldt paa Dig. Nej, Du skal høre en mærkelig Historie. Lad mig sige Dig alt, Du maa ikke skamme Dig over mig, lov mig det!"

„Det er hverken Dine Handlinger eller Dine Ord, der bringer mig Blodet op i Kinderne. Nej, jeg rødmer, fordi jeg føler, at jeg er ikke anderledes end Du."

„Du? — Hvor kan Du tale saaledes."

„Jo, jeg véd godt, hvad jeg siger," sva-

rede Alexis hurtigt. „Vi er paa samme Stige, Du og jeg, jeg er paa det første Trin, mens Du er noget højere oppe, lad os sige paa trettende Trin, for Eksempel. Men den ene er ikke bedre end den anden, naar man har sagt A, siger man ogsaa B.“

„Altsaa skal man helst lade være at sige A?“

„Naturligvis, dersom det er muligt.“

„Men kan Du da lade være?“

„Nej, det tror jeg ikke, jeg kan.“

„Aa, Alexis, ti stille, min egen Dreng, ti stille og lad mig kysse Din Haand. — Aa Gud, hvor hun dog kender Mændene, denne frygtelige Gruschenka. Hun sagde forleden Dag, at hun skulde „gøre Kaal paa Dig, som paa de andre“. Naa, naa, nu siger jeg ikke mere. Lad os komme tilbage til min Tragedie. Den gamle løj, da han snakkede om, at jeg havde købt unge Piger; det er kun hændet en Gang, og jeg forførte hende ikke. Dette har jeg aldrig før betroet til nogen, Du er den første, der faar det at vide, det vil sige, Ivan véd det, har længe vidst det; — men Ivan er tavs som Graven.“

„Hvad? Ivan er tavs som Graven?“

„Ja.“

Alexis lyttede med spændt Opmærksomhed.

„Du véd nok, jeg var Sekondløjtnant i en Linjebatalllon. Dér passede de paa mig, som om jeg var en Galejslave. Men jeg var meget vel set i mange Huse i Byen, hvor vi laa i Garnison. Jeg strøede Pengene om mig. Folk troede, jeg var rig, — det troede jeg selv. Forresten gjorde jeg da ogsaa Lykke for min egen Skyld. De rystede jo nok paa Hovedet ad mig for mine gale Streger, men jeg var meget afholdt, det forsikrer jeg Dig. Min gamle Oberst blev med et vred paa mig, og hele Byen tog mit Parti, han kunde ikke komme til at gøre mig noget. Og det var dog mig, der i den Sag havde Uret, jeg havde af dumt Hovmod ikke vist ham den Respekt, jeg skyldte min Overordnede. Den gamle Hugaf, der forresten var en skikkelig Fyr, havde været gift to Gange. Han var Enkemand. Hans første Kone — af simpel Herkomst — havde efterladt ham en Datter, der var ligefrem, som hun selv havde været. Fireogtyve Aar. Hun boede hos Faderen, en Tante førte Hus for dem. Hun var livlig og flink, jeg har aldrig truffet en elskværdigere, naturligere Pige. Hun hed Agafia, kan Du tænke Dig, Agafia

Ivanovna. Saa godt ud, rigtig russisk, høj, smuk Figur, kønne Øjne, der forresten ikke var videre mærkelige. Hun vilde ikke giftes, uagtet to unge Mennesker havde friet til hende. Hun var altid fornøjet. Vi blev Venner — jeg har flere Gange haft Veninder. Vi snakkede sammen; jeg havde Frisprog med hende, sagde alt, hvad der faldt mig ind. Hun lo af mig. Der er mange Kvinder, som ikke har noget imod, at man behandler dem som Kammerater, taler rent ud med dem. Mig morede det især, fordi hun var en ung Pige! Hun var meget flink til at sy Modepynt, hjalp ofte sine Veninder, men lod sig aldrig betale, modtog i det højeste en Foræring. Obersten var meget stolt, han modtog intet af nogen; var en af Stedets Honoratiores. Han førte flot Hus. Alle Byens fine Folk kom hos ham, han gjorde Baller og Aftenselskaber. Da jeg kom til hans Bataillon, taltes der ikke om andet end om Oberstens anden Datter, der snart skulde komme hjem til Faderen. Det var Katarina Ivanovna. Hun skulde være en fuldendt Skønhed, og havde været i en af Hovedstadens aristokratiske Opdragelsesanstalter. Hun var Datter af Oberstens anden Hustru, som var adelig. De for-

nemste Damer der i Byen, to Generalinder, og en Oberstinde, alle var indtagne i hende, hun blev indbudt overalt, og var altid den mest feterede af de unge Damer. En Aften hos Batterichefen saa Katarina paa mig, men jeg nærmede mig ikke til hende, gjorde mig ikke Umage for at blive forestillet. Længere hen paa Aftenen sagde jeg nogle Ord til hende. Hun saa næppe til den Side, hvor jeg stod. „Naa, godt," tænkte jeg, „det skal hævnes!" Jeg mærkede nok, at Katarina ikke var en tosset Skolepige, jeg saa, at hun havde Vilje, at hun var stolt og dydig, og især meget klog og dannet, mens jeg manglede alle disse gode Egenskaber. Du mener maaske, jeg tænkte paa at fri til hende? Nej, aldeles ikke! Jeg vilde kun straffe hende, fordi hun ikke satte Pris paa mig, og jeg vedblev at føre det vildeste Liv. Min Oberst lod mig sætte i Arrest i tre Dage. Paa denne Tid fik jeg fra min Fader 6000 Rubler, mod at jeg afstod fra alle videre Fordringer paa min Mødrenearv. Jeg forstod mig aldeles ikke paa Pengesager; ja indtil Dato har jeg aldrig fattet Faders og mit Mellemværende. Men det er ogsaa Pokkers ligegyldigt! Altsaa, — da jeg havde faaet disse Penge, hørte jeg af en Ven, at

Obersten var i Unaade, at han var mistænkt for Kassesvig. Og Generalen gjorde ham nok Forestillinger i den Anledning. Kort Tid efter blev han nødt til at tage sin Afsked. Derpaa mødte jeg en Dag Agafia Ivanovna (vi to var stadig gode Venner) og saa sagde jeg til hende: „Deres Fader har nok en Kassemangel paa 4500 Rubler? — Hvad siger De? Ved Generalens sidste Inspektion var Beløbet, som det skulde være. — Ja, den Gang, men nu er det en anden Sag. — Gør mig dog ikke saa angst! Hvem har sagt Dem dette? — Vær ganske rolig, svarer jeg, af mig skal ingen faa noget at vide; men hvis det virkelig skulde være sandt med de 4500 Rublers Kassemangel, og hvis De vil undgaa Krigsret og Degradation, saa send Deres Søster hen til mig, jeg har Penge, og jeg skal give hende dem, uden at nogen behøver at faa det at vide! — Aa, svarede hun, hvor De er et grædseligt Menneske! De er virkelig fræk!“ — Hun gik harmfuld sin Vej, og jeg raabte efter hende, at jeg nok skulde tie stille med det hele. De to Damer, Agafia og Tanten, var overordenlig agtværdige Personer, der elskede Katarina. Jeg hørte, at Agafia havde fortalt sin Søster vor Samtale. Det var netop,

hvad jeg vilde. Nu kom der en ny Stabsofficer, der skulde overtage Kommandoen. Den gamle Oberst blev syg, holdt Sengen i otte og fyrretyve Timer og forsømte at udlevere Kassen. Lægen forsikrede, at Sygdommen ikke var opdigtet.

Men jeg vidste, at Obersten i de sidste fire Aar plejede at tage en vis Pengesum ud af den ham betroede Kasse. Han laante den til en Købmand, der satte den i Omløb og atter gav den tilbage til Obersten mod en god Opgæld.

Men denne Gang havde den omtalte Købmand ikke givet Pengene igen, og paa Oberstens Forestillinger desangaaende havde han kun svaret: „Jeg har intet faaet af Dem!“

Den ulykkelige Mand lukkede sig inde, og der maatte uophørlig lægges Is paa Hovedet af ham. Saa kom der Ordre til at udlevere Kassen i Løbet af to Timer.

Obersten staar op, skriver under og siger, han vil tage sin Uniform paa. Han løber ind i sit Arbejdsværelse, tager sin Bøsse, lader den, tager Støvlen af den højre Fod, støtter Løbet mod sit Bryst og famler med Taaen efter Aftrækkeren.

Men Agafia, der anede Uraad, kommer

med ét ind, kaster sig over ham og griber ham hæftig i Armen; Bøssen gaar af uden at træffe nogen. Folkene styrter til ved Skudet — de holder paa den ulykkelige gamle Mand.

Det var henimod Aften, jeg skulde til at gaa ud, da Døren pludselig gaar op og ind — ind i mit Værelse træder Katarina Ivanovna. Ingen havde set hende komme. Ingen behøvede at faa noget om dette at vide. Jeg forstod øjeblikkelig, hvad det drejede sig om.

Hun træder altsaa ind, ser mig lige ind i Øjnene; hendes mørke Øjne lynede af fast Vilje, ja næsten af Trods. Men om Munden bævede et ubestemt tøvende Udtryk. „Min Søster sagde, De vilde give mig 4500 Rubler, hvis jeg selv kom og hentede dem — selv kom . . . her er jeg — lad mig saa faa dem!“ Hun trak Vejret med Besvær, hendes Stemme kvaltes af Bevægelse . . .

Alexis, hører Du? Man skulde tro, Du sad og sov!“

„Dmitri, jeg véd, Du siger mig Sandheden helt ud!“ svarede Alexis med bevæget Stemme.

„Vil Du høre hele Sandheden? Naa,

ja, den skal Du ogsaa faa! Min første Tanke var en Karamazow værdig . . .

Engang blev jeg bidt af en Tarantel: jeg slap med fjorten Dages Feber. — Naa, i dette Øjeblik mærkede jeg igen Tarantellens Bid — forstaar Du mig? Jeg saa paa Katarina Ivanovna. Du kender hende, Du véd, hvor smuk hun er. Men da var det især hendes Sjælsstorhed, der kastede Glans over hende, og jeg følte mig saa ussel og saa lille ved Siden af hende, der var rede til at ofre sig for at redde Faderens Ære! Og hun var jo ganske i min Vold.

Jeg følte Tarantellens Bid saa grusomt, at jeg troede, jeg skulde dø. — Naturligvis vilde jeg næste Dag være gaaet hen til Obersten og have bedet om Katarinas Haand, og ingen vilde nogensinde have hørt et Ord om den Historie. Men indeni mig hørte jeg en Stemme raabe: Imorgen lader hun Dig kaste paa Døren af en Lakaj.

Jeg saa igen paa hende, ja det vilde hun sikkert gøre. Jeg følte mig fristet til paa den laveste Maade at benytte den Magt, jeg i denne Stund havde over hende, se paa hende og derefter i en spodsk Tone at sige: Fire tusind Rubler? — Det var naturligvis Spøg! De har virkelig misforstaaet mig,

bedste Frøken! To hundrede Rubelsedler, det kunde tænkes — det giver jeg endogsaa med Fornøjelse; men fire tusinde — det er virkelig for høj Betaling. De har ulejliget Dem herhen til ingen Nytte!

Hun vilde vel have løbet sin Vej; men det var en djævelsk Hævn for den Ringeagt, hun havde vist mig. Aldrig har jeg betragtet en Kvinde med mere hadefulde Følelser. Ja, det sværger jeg Dig ved alt, hvad helligt er: i fire, fem Sekunder saa jeg paa hende med det brændende Had, der ligger den hæftige Kærlighed saa snublende nær. Jeg gik hen til Vinduet, lagde min Pande paa den frosne Rude: det var, som brændte Kulden mig. Og saa kunde jeg ikke mere. Jeg trak en Skuffe ud, tog en Obligation paa 5000 Rubler, viste hende den uden at sige et Ord, lagde den sammen og rakte hende den. Derpaa aabnede jeg Døren for hende og bukkede dybt. Hun fór sammen, blev saa bleg som et Lig, og pludselig — stadig uden at tale — gjorde hun en dyb Bøjning for mig. Hun nejede ikke som en Skolepige, nej, hun bøjede sig paa russisk Maner helt ned mod Jorden. Derefter rejste hun sig op og ilede bort.

Da hun var forsvundet, trak jeg min

Sabel ud af Skeden og vilde jage mig den i Brystet — af Dumhed — af overvældende Glæde. Begriber Du, at man faar Lyst at dræbe sig af Glæde? . . . Men jeg nøjedes dog med at kysse Klingen, saa stak jeg den igen i Skeden.

Dette behøvede jeg nu ikke at fortælle Dig; men det forekommer mig, at jeg maaske har rost mig selv lidt vel meget, da jeg beskrev Dig min Sjælekamp — saa jeg vilde sige Dig alting, for at Du kan se, hvor taabeligt jeg bar mig ad bagefter."

„Godt," sagde Alexis, „nu kender jeg altsaa den første Halvdel af Historien."

„Ikke sandt, det er et formeligt Drama? Første Afdeling foregik altsaa i min Garnisonsby. Anden Afdeling bliver vist en Tragedie; Scenen er her."

„Anden Afdeling er mig endnu ikke ganske klar."

„Ja, Du — jeg véd nu aldeles ikke, hvad Enden vil blive."

„Hør, Dimitri — Du er stadig forlovet?"

„Ja — tre Maaneder efter denne Dag blev jeg forlovet. Næste Morgen mente jeg, at det hele var forbi, og at denne Tildragelse ikke vilde faa nogensomhelst Følge. At

fri til hende forekom mig efter det forefaldne at være ligefrem afskyeligt. I de seks Uger, hun endnu opholdt sig der i Byen, gav hun mig kun én Gang Livstegn. Dagen efter, at hun havde været hos mig, bragte hendes Pige mig en stor Konvolut, med de tiloversblevne 500 Rubler. Ikke et Ord ellers. Jeg svirede Pengene op, saa at Majoren var nødt til i de andre Officerers Nærværelse at holde en Straffetale til mig. Oberstens Kasse fandtes at være fuldstændig i Orden, til stor Forundring for alle. Han blev kort Tid efter syg og laa i tre Uger, og en skøn Dag erklærede Lægen, at han var blød paa Hjærnen; fem Dage senere døde han. Han blev begravet med de brugelige militære Honnørs. Ti Dage senere rejste de to Søstre med Tanten til Moskva. Den sidste Dag før Afrejsen modtog jeg et Par Linier, en lille blaa Billet med disse Ord, skrevne med Blyant: „Jeg skriver til Dem senere hen. Vent. K.“ I Moskva skete den ene mærkelige Hændelse efter den anden — næsten som i „Tusind og en Nat“. Katarinas Tante — en Generalinde — mistede Slag i Slag to Niecer, de nærmeste Arvinger til hendes Formue. Hun betragtede Katarina som sin Alderdoms Trøst, gjorde Te-

stamente til Fordel for den unge Pige og gav hende straks 80,000 Rubler. Jeg blev overordenlig forbavset ved med Posten at faa 4500 Rubler — og tre Dage senere det Brev, hun havde lovet mig. Jeg gemmer det. det skal aldrig forlade mig; jeg vil have det med i min Grav. Hør, Du maa endelig læse det.

„Jeg elsker Dem over alt i Verden. Enten De elsker mig eller ej, beder jeg Dem gifte Dem med mig. Bliv ikke bange — jeg skal ikke falde Dem til Byrde. Jeg skal intet fordre, jeg skal være Deres Ting, Deres Slave, det Tæppe, hvorpaa De træder: jeg skal elske Dem i al Evighed, jeg skal frelse Dem for Dem selv!“

Alexis, jeg tør næppe gentage disse Ord, jeg, hvis Læber er besmittede! Dette Brev har gjort et uudsletteligt Indtryk paa mig. Jeg svarede straks, thi jeg kunde ikke selv tage til Moskva dengang. Jeg skrev med mine Taarer. Jeg mindede hende om, at hun var rig og jeg fattig, ja, det gjorde jeg — jeg talte om Penge til hende! Jeg skrev med det samme til Ivan, som paa den Tid opholdt sig i Moskva; i et Brev paa seks Sider forklarede jeg ham det hele og bad ham gaa hen til hende. . . . Hvorfor

ser Du saa underligt paa mig . . . Ja vist saa — Ivan blev indtaget i hende. Han elsker hende, det véd jeg meget vel. Jeg har gjort en Dumhed — er det det, Du mener? Ja, men denne Dumhed bliver alles Redning! Kan Du ikke selv se, at hun agter ham — nærer den største Respekt for ham. Hvor er det muligt, at hun skulde foretrække mig for ham, især efter hvad der i den senere Tid er sket?"

„Jeg er nu overbevist om, at hun netop maa elske en Mand som Dig — og selvfølgelig ikke Ivan."

„Det er sit eget Offer, hun elsker, naar hun tror, hun nærer Kærlighed til mig," sagde Dimitri i en uvilkaarlig ærgerlig Tone.

Han smilede spodsk, men pludselig lynede hans Øjne, han blev purpurrød i Ansigtet og slog hæftigt med den knyttede Haand i Bordet.

„Jeg sværger Dig det, Alexis," udbrød han rasende, „og Du skal tro mig! Gud er mit Vidne, jeg føler mig uværdig til at eje hende. Og der er Tragedien — det véd jeg! Hvor Ivan dog maa forbande mig; han, der er saa klog og saa begavet! I Guder — hvem er den Ud-

kaarede? Hvem er det, hun foretrækker? Mig, mig — der trods det Baand, som knytter mig til hende, alligevel lige for hendes Øjne fører det forsmædeligste Liv! Og mig er det dog, hun vil have! Hvorfor? Ene og alene, fordi det er hendes Vilje — fordi hun af Taknemmelighed vil ofre mig hele sin Tilværelse. Det er jo saa forfærdelig urimeligt, saa meningsløst! ... Jeg har forresten aldrig saaledes udtalt mig for Ivan. Men hvad der skal ske, det sker. Jeg forsvinder, dukker ned i den Søle, der passer for min usle Natur — og saa kan han tage min Plads ...“

„Broder — men saa vent dog,“ faldt Alexis ham i Talen. „Denne Sag er mig ikke ganske klar; der er et mørkt Punkt. Du er hendes Forlovede: har Du ogsaa Ret til at bryde Eders Forbindelse, naar hun ikke giver sit Samtykke dertil?“

„Ganske vist er jeg hendes Forlovede. Og vor Trolovelse er endogsaa højtidelig velsignet. Det skete i Moskva; Helgenbilleder, Præst og alle de brugelige Ceremonier — intet blev glemt eller forbigaaet, Generalinden gav os sin Velsignelse og lykønskede endogsaa Katarina: „Du har gjort et godt Valg,“ sagde hun, „det er jeg vis paa!“

Og vil Du saa tænke Dig, hun syntes ikke om Ivan. . . . Efter den Tid havde jeg ofte lange Samtaler med Katarina; hun troede, jeg var et rettænkende Menneske med en ædel Karakter, og hun tvang mig til højtidelig at love, at jeg vilde forbedre mig — og Du véd selv, hvorledes jeg har holdt det Løfte!"

„Naa, og hvad saa mere?"

„Ja — saa er der ikke andet end det, at jeg vilde bede Dig gaa hen til Katarina Ivanovna og — og ..."

„Naa — og hvad?"

„Sige hende fra mig, at hun aldrig faar mig at se mere — og at Du skal hilse hende fra mig."

„Det er jo umuligt!"

„Ja vist er det umuligt, derfor er det ogsaa, at jeg beder Dig udrette dette Ærinde for mig; jeg kunde umuligt selv gøre det, kunde ikke selv sige hende dette."

„Men hvad vil Du da selv gøre?"

„Jeg gaar tilbage i Sølen!"

„Tilbage til Gruschenka, ikke sandt?" udbrød Alexis bedrøvet. „Altsaa havde han dog Ret. denne Rakitin! Jeg haabede, det skulde gaa over, haabede, at alt vilde ende godt!"

„Hvor kunde Du dog tro det! Jeg har da endnu lidt Skam i Livet. Fra jeg er begyndt at komme til Gruschenka, har jeg betragtet min Forlovelse med Katarina som hævet. Jeg anser mig ikke mere for en hæderlig Mand. Hvad skal det nu betyde, at Du ser saaledes paa mig. Da jeg første Gang besøgte Gruschenka, var det min Hensigt at give hende en Dragt Prygl. Jeg havde faaet at vide, at denne Kaptejn havde givet hende et Brev fra Fader, i hvilket han bad hende udvirke, at jeg afstod fra alle Fordringer paa min Mødrenearv; Fader mente, at jeg saa vilde være nødt til at holde mig lidt roligere: de vilde skræmme mig — altsaa vilde jeg prygle hende igennem. Ved første Øjekast er der ikke noget mærkeligt ved hende. Jeg kendte Historien om hendes Elsker, der ligger for Døden, og som har testamenteret hende en betydelig Formue. Jeg vidste, hun var i høj Grad nærig, og at hun laante Penge ud til ublu Renter. Jeg gentager, at jeg ene og alene gik op med den Hensigt at prygle hende, og — og saa blev jeg hos hende! Hun er farligere, end Du kan fatte! . . . Hun er værre end Spedalskhed — og hun har smittet mig! Alt er forbi — jeg er færdig,

umulig! Tærningen er kastet! Her er min Historie. Da jeg gik op til hende, havde jeg 3000 Rubler hos mig. Vi tog ud paa Landet sammen for at more os. Jeg fik fat i en Flok Zigøjnere, Champagnen randt i Strømme, alle Bønderne, alle Konerne drak jeg fulde, alle dem vi mødte, drak vi med! Tre Dage efter var jeg aldeles blanket af. Og hvad tror Du, jeg har faaet for mine Penge? Ikke en Snus! Nej, hun er glat som en Aal, den Kvinde, slipper ud mellem Hænderne paa En! Et Afskum er hun — en Slange, siger jeg Dig! Den lille Taa paa hendes venstre Fod ligner ogsaa en Slange! Jeg har set den — kysset den — men det er ogsaa det hele, det forsikrer jeg Dig! Hun siger: „Skal jeg gifte mig med Dig, skønt Du er fattig? Saa lov mig blot, at Du ikke prygler mig, og forresten lader mig gøre, hvad der falder mig ind.“ Og saa ler hun — ler alt, hvad hun kan!“

Dimitri Fedorovitch stod op. Han var aldeles rasende; man skulde tro, han var beruset, hans Øjne var underløbne med Blod.

„Men Du vil da vel ikke gifte Dig med hende?“

„Jo, lige paa Øjeblikket, hvis hun kun

vil give sit Samtykke. Ellers kan jeg jo være hendes Lakaj — hendes Slave! Hør Du, hør, Alexis ...“

Han stod stille foran Broderen, greb ham i Skuldrene og rystede ham hæftigt.

„Hør Du — Du, som er ren og uskyldig, dette er Vanvid, Afsind, Galskab! Se paa mig, Alioscha! jeg er en ussel Karl, har lave Tilbøjeligheder, et vildt lidenskabeligt Sind; men en Tyv — en Tyv kan Dimitri Karamasov dog ikke være. Og hun har alligevel faaet mig til at stjæle! Om Morgenen, den Dag, jeg vilde prygle Gruschenka, havde Katarina sendt Bud efter mig for at bede mig i al Hemmelighed at sende 3000 Rubler til Moskva til Søsteren Agafia. Og det var disse 3000 Rubler, jeg svirede op med Gruschenka. Saa lod jeg, som om jeg virkelig havde afsendt Pengene, men Postkvitteringen havde jeg glemt! Hvad siger Du om dette? Idag skal Du altsaa hilse hende fra mig, og naar hun spørger om Pengene, maa Du svare: Han er en vild Natur — et lidenskabeligt Menneske uden sand Følelse. Han har brugt Deres Penge, har ikke kunnet modstaa Fristelsen.“ Gid Du blot kunde tilføje: „Men en Tyv er han dog ikke! Her er Deres 3000 Rubler; send

Dem selv til Agafia Ivanovna og tilgiv Dimitri Fedorovitch.“ Aa Gud, men det kan Du ikke — vi har jo ikke de Penge!“

„Dmitri, Du er meget ulykkelig. Men dog er din Ulykke mindre, end Du tror. — Du maa ikke dræbe Dig af Fortvivlelse!“

„Tror Du, jeg vil dræbe mig! Pyt — nej, jeg har ikke engang Kraft dertil mere, jeg er ødelagt! Længere hen maaske. Nej — nu — nu maa jeg til Gruschenka?“

„Og hvad saa?“

„Hvad saa? Saa gifter jeg mig med hende, hvis hun da er saa naadig! Og naar hendes Elskere besøger hende, gaar jeg ud af Stuen og børster deres Støvler eller varmer Vandet til Temaskinen — eller gaar Ærinder for dem!“

„Katarina Ivanovna vil kunne forstaa det altsammen,“ sagde Alexis alvorlig, næsten højtideligt, „hun vil forstaa Dig og tilgive Dig. Hun har en ædel, stor Sjæl, hun vil kunne fatte, hvor grædselig ulykkelig Du er.“

„Nej, hun kan ikke tilgive mig. Dette kan en Kvinde ikke tilgive. Véd Du, hvad der var det bedste?“

„Nej?“

„At give hende de 3000 Rubler tilbage.“

„Men hvor skal vi faa dem fra? Hør, jeg har 2000, Ivan 1000 — det er jo netop Summen!“

„Ja, men naar kan jeg faa dem? Du er endnu umyndig, — og Sagen skal og maa afgøres den Dag idag, enten Du saa har Penge eller ej. Imorgen er det forsilde. Du kunde gaa til Fader.“

„Til Fader?“

„Ja — til ham først. Du kunde bede ham om Pengene.“

„Han giver os ingenting.“

„Det er mer end sandsynligt. Alexis, véd Du, hvad Fortvivlelse vil sige?“

„Ja.“

„Hør paa mig. Juridisk skylder han mig intet, men moralsk er vi langt fra kvit. Det er min Moders 28,000 Rubler, der har hjulpet ham i Vej — med dem har han grundlagt sin Formue. Og han ejer nu 200,000 Rubler. Naar han kun vil give mig 3000 — redder han mig fra Fordærvelsen, og mange af hans Synder vil blive ham forladte for denne gode Gærnings Skyld. — Aldrig mere skulde han høre Tale om mig. Jeg giver ham her for sidste Gang Lejlighed

til at vise sig som Fader for mig; sig ham, at det er Gud selv, der taler til ham gennem mig!"

„Dimitri, Du faar hverken Hvid eller Skilling fra ham!"

„Jeg véd det, véd det kun altfor vel. Nu især! Jeg véd jo, at det igaar for første Gang er blevet ham sagt, at Gruschenka alvorligt — læg Mærke dertil — alvorligt tænker paa at ægte mig! Naa, tror Du saa, han godvillig gaar hen og giver mig Penge til at holde Bryllup for, naar han selv er vanvittig forelsket i hende? Og hvad som mere er: jeg véd, at han allerede for fem Dage siden har lagt 3000 Rubler tilside, i Hundrederubelsedler, de ligger i en Pakke med fem Segl for, og et rødt Sejlgarn om. Paa Pakken staar: „Til min Engel Gruschenka, dersom hun vil komme og besøge mig!" Han har selv skrevet dette, i al Hemmelighed; ingen véd, han har de Penge, ingen, uden Smerdiakov, paa hvis Ærlighed han tror. Nu har han ventet paa hende i fire Dage, haaber stadig, hun kommer og henter Pakken, thi hun har skrevet: „Maaske!" — Men er det muligt, at jeg kan gifte mig med hende, hvis hun

virkelig gaar til ham? Forstaar Du nu, hvorfor jeg ligger paa Lur her?"

„Du passer paa hende?"

„Ja, paa hende! Den Soldat, som passer paa Huset, har givet mig Lov at opholde mig her i Haven; Ejeren véd intet derom, og Soldaten aner ikke, hvad jeg har isinde."

„Men Smerdiakov véd det?"

„Ja, han har lovet at sige mig, om hun virkelig kommer til den gamle."

„Du har ogsaa Historien om Pengene fra ham?"

„Ja, men det er en dyb Hemmelighed. Ivan véd ikke noget om den. Den gamle har sendt ham paa Landet, han bliver borte i flere Dage under Paaskud af Forretninger, og i den Tid haaber Fader, at Gruschenka skal komme."

„Altsaa venter han hende idag?"

„Nej, idag kommer hun ikke; derom har jeg en til Vished grænsende Formodning. Idag kommer hun bestemt ikke. Det mener Smerdiakov ogsaa. Fader sidder og drikker. Han og Ivan sidder ved Bordet. Aa hør, Alexis — gaa og bed ham om de 3000 Rubler."

„Men kæreste Dimitri, hvad fejler Dig?"

udbrød Alexis, og stod op for at se paa Broderen, hvis forvildede Blik gjorde ham ganske bange.

„Hvad? Tror Du maaske jeg er gal?“ sagde Dimitri med en meget alvorlig Mine. „Jeg véd meget vel, hvad jeg siger — er ved mine fulde fem! Men jeg tror nu engang paa Mirakler.“

„Paa Mirakler?“

„Paa Forsynets vidunderlige Styrelse. Gud kender mit Hjærte, han véd, hvor fortvivlet jeg er: er det tænkeligt, at han intet skulde gøre for at hindre en saa skrækkelig Ulykke! — Jo, Alexis, jeg maa tro paa Mirakler. Gaa saa!“

„Ja, jeg skal gaa. Hør — vil Du vente her paa mig.“

„Ja ... det bliver længe at vente. Nu maa han vist være ganske beruset; men jeg skal vente tre, fire, fem Timer, om det behøves! Thi idag skal det klares, om jeg saa skal vente til Kl. tolv inat. Du maa endnu idag til Katarina Ivanovna, enten Du saa faar Pengene eller ej, og Du skal sige hende: „Dimitri Fedorovitch beder mig bringe Dem sin Hilsen!“ Akkurat saadan skal Ordene falde.“

„Dimitri — sæt nu, hun besøger Fader,

Gruschenka — besøger ham idag eller imorgen eller iovermorgen?"

„Gruschenka? Aa, jeg skal nok passe hende op — faa forhindret . . ."

„Men, dersom Du nu ikke kan forhindre . . ."

„Saa — saa dræber jeg . . ."

„Hvem, Dimitri?"

„Den gamle."

„Broder — hvad er det, Du der siger?"

„Aa, véd jeg, hvad jeg siger — maaske, maaske dræber jeg — maaske ikke . . . jeg gyser alene ved Tanken om hans afskyelige Ansigt i det Øjeblik! Aa, Gud! . . . aa, jeg hader hans dobbelte Hage, Næsen, Øjnene, det frække Smil! — Se, Alexis — det er denne Afsky, denne Modbydelighed, der gør mig saa angst; jeg er bange, jeg ikke kan styre mig . . ."

„Nu gaar jeg, Dimitri; jeg tror ogsaa, at Gud vil skride ind — dette er for rædselsfuldt!"

„Og imens venter jeg her paa det vidunderlige."

„Og dersom det vidunderlige nu ikke sker . . ."

Alexis gik tankefuld hen til sin Faders Bolig.

IV.

Fedor Paulovitch sad endnu tilbords. Som sædvanlig var Bordet dækket i Dagligstuen og ikke i Spisestuen. I det mest oplyste Hjørne var et Helgenbillede med en Lampe foran, ikke fordi Fedor Paulovitch havde nogensomhelst Følelse af Gudfrygtighed, men fordi han vilde have Lys i Værelset hele Natten.

Fedor Paulovitch gik meget silde i Seng, ofte først Klokken tre, fire om Morgenen. Han tilbragte Tiden med at spasere frem og tilbage eller med at sidde og tænke sin Lænestol.

Da Alexis traadte ind, var han omtrent færdig med at spise til Middag, Syltetøj og Kaffe stod paa Bordet; thi gamle Karamazov holdt af søde Sager til sin Kognak. Ivan var tilstede. Tjeneren Gregor og Smer-

diakov stod ved Bordet, og baade Herskab og Tjenerskab var øjensynlig i overmaade godt Humør. Fedor Paulovitch skoggerlo, allerede i Forværelset hørte Alexis sin Faders skingrende Latter, han kunde ogsaa høre, at den gamle endnu var ædru.

„Naa, kommer Du der!“ raabte Fedor Paulovitch henrykt, da Alexis kom ind i Stuen. „Sid ned! Skal Du have lidt Kaffe? det er Fastekaffe, uden Fløde, vær kun rolig! Og varm er den, dejlig Mokka! Kognak byder jeg Dig ikke, Du er jo saa overvættes afholdende, min Dreng; men hvis Du alligevel skulde have Lyst til en god lille Snaps, saa sig bare til. Nej, Du skal forresten hellere have Likør, dejlig sød Likør. Gaa hen i Skænken, Smerdiakov, paa anden Hylde tilhøjre, her er Nøglerne, og tag saa Benene paa Nakken, Du.“

Alexis vilde sige Nej.

„Naa, vi sætter dem nu frem alligevel, hvis Du kimser ad dem, kan vi andre jo maaske smage paa Varerne. Har Du spist til Middag?“

„Ja,“ svarede Alexis, skønt han kun havde faaet et Stykke tørt Brød med en Slurk Kvas til i Priorens Spisekammer.

„Jeg vil gærne have en Kop varm Kaffe."

„Se mig til den Fyr! Han har ikke noget imod en Kop varm Kaffe. Bare den nu er varm nok? Jo, den er koghed. Det er Smerdiakov, som har lavet den, og han er en Mester i den Kunst; ingen kan komme ham nær, naar der er Tale om Kaffe, Kulebuaka*) og Ukka**). Du skal dog en Dag komme her og smage hans Ukka, men Du maa lade mig vide iforvejen, naar Du kommer. — Men havde jeg forresten ikke sagt Dig, at Du skulde bringe Din Madras og Din Hovedpude hjem?"

„Jo, men det har jeg ikke gjort," svarede Alexis med et Smil.

„Aa, haa, — men bange blev Du dog, Din Luks. Nej, jeg kunde da ikke nænne at bedrøve Dig for Alvor. Ivan, Hjærtet hopper i Brystet paa mig, naar han ser paa mig med de Øjne. Det er en ren Fornøjelse at se ham smile, den kære Dreng. Han er sød! Kom her og lad mig velsigne Dig."

Alexis stod op, — men Fedor Paulovitch tænkte allerede paa noget andet.

---

*) Fiskefars.
**) Fiskesuppe.

„Nej, jeg vil kun slaa et Kors over Dig. Saa sid Du kun ned igen, min Dreng. Naa, der har vi Bileams Æsel slæbende med alle Likørflaskerne.“

Bileams Æsel var ingen anden end Smerdiakov, Kammertjeneren, en ung Mand paa 24 Aar, der var meget indesluttet af sig, slet ikke fordi han paa nogen Maade var undselig, tværtimod fordi han var meget hovmodig og nærede en dyb Foragt for Mennesker i Almindelighed.

Gregor paastod, at han lige fra sin spæde Barndom havde vist sine Velgørere den sorteste Utaknemlighed. Hans Glæde var at fange Katte, kvæle dem, og give dem en fin Begravelse. Saa tog han et Lagen om sig istedetfor Messehagel og spankede rundt om det døde Dyr med en Sten i en Sejlgarnssnor som Røgelsekar. Gregor overraskede ham en Dag midt i Højtideligheden og gennempryglede ham. I en hel Uge sad Barnet i en Krog og kastede hadefulde Blikke til Plejeforældrene.

„Han kan slet ikke lide os, den lille Slubbert“, plejede Gregor at sige til Martha, „han kan ingen lide. Han er en underlig Snegl. Ikke som andre Børn. Hvad er Du for et Væsen?“ spurgte han Drengen. „Du

er ikke af Kød og Blod, Du er lavet af Snavset i Badstuen!"

Smerdiakov havde aldrig glemt eller tilgivet disse Ord. Gregor lærte ham at læse og gav ham Bibelen, saasnart han kunde stave. Men det gjorde ikke Barnet lydigere eller bedre.

En Dag, — de havde vel læst i Bibelen to eller tre Gange, gav Drengen sig til at le.

„Hvad gaar der nu af Dig?" spurgte Gregor og sendte ham et strængt Blik over Brillerne.

„Aa, Ingenting, der staar, at Gud den første Dag skabte Lyset, og den fjerde Dag Sol, Maane og Stjærner; hvor kom da Lyset fra de første Dage?"

Gregor var ganske forstenet. Drengen vedblev at se spodsk paa sin Lærer, saa spodsk, at den gamle Mand rent kom ud af Ligevægten.

„Der kom Lyset fra!" udbrød han og gav Barnet et Ørefigen.

Smerdiakov tog mod det uden at sige et Ord, men krøb atter sammen i Krogen i flere Dage. En Uge efter fik han sit første

Ligfald, og fra den Tid led han ofte af denne Sygdom.

Fedor Paulovitch forandrede nu ganske Mening om Drengen. Indtil da havde han aldeles ikke bekymret sig om ham, skønt han aldrig skændte paa ham, gav ham Skillinger, hver Gang han mødte ham, og sendte ham Dessert, naar han var i godt Humør. Men nu, da Drengen blev alvorlig syg, viste han ham megen Interesse og sendte Bud til en dygtig Læge.

Smerdiakov var uhelbredelig; han havde i Almindelighed et Anfald hver Maaned, der kom paa uregelmæssige Tider; undertiden var Anfaldet stærkt, til andre Tider svagere.

Karamazov forbød Gregor paa det strængeste at tildele Barnet legemlig Straf og lod ham komme og gaa i Huset, som han vilde. Han forbød ogsaa Gregor indtil videre at anstrænge hans Hjærne.

En Dag, Smerdiakov kunde vel være femten Aar, overraskede Karamazov ham i Biblioteket. Han stod og læste Titlerne paa Bøgerne gennem Glasdørene paa Bogskabet. Fedor Paulovitch ejede omtrent hundrede Bind, men ingen havde nogensinde set ham aabne en Bog. Han gav straks Smerdiakov Nøglen til Bogskabet.

„Naa, saa kan Du være min Bibliotekar. Sæt Dig ned; læs for mig. Se, begynd med den Bog der.“

Det var en Bog af Gogal, der aldeles ikke tilfredsstillede det unge Menneske. Han lukkede den med en gnaven Mine, han lo ikke.

„Naa, Du finder det ikke morsomt, lader det til?“

Smerdiakov tav stille.

„Saa svar dog, Din Fæpande!“

„Det er Løgn fra Ende til anden!“ sagde Drengen.

„Saa rejs ad Helvede til, Din lave Sjæl! Vent lidt, her har Du en Verdenshistorie af Smaragdov. Der er alting Sandhed. Læs saa.“

Men Smerdiakov kom ikke gennem ti Sider. Det kedede ham grundigt, og han brød sig ikke mere om Bogskabet.

Nogen Tid efter kom Gregor og Martha med den Meddelelse, at Smerdiakov blev saa grumme kræsen og fintfølende, han kunde falde i Staver over sin Suppetallerken, se paa sin Ske, holde den op mod Lyset.

„Er der en Kakerlak i Din Mad, eller hvad sidder Du der og glor efter?“ spurgte Gregor.

„Eller en Flue?“ tilføjede Martha.

Det unge Menneske nedlod sig aldrig til Forklaringer, men bar sig ad paa samme Maade med Brød, Kød og de andre Retter. Da Fedor Paulovitch hørte om dette nye Paafund, mente han, Smerdiakov havde Kald til at blive Kok, og sendte ham til Moskva for at lære at lave Mad. Der blev han saa i flere Aar og kom meget forandret tilbage: rynket, gulbleg, ældet, ligesaa indesluttet som før; men han var bleven en udmærket Kok. Fedor Paulovitch gav ham Løn, som Smerdiakov brugte til at købe fine Klæder, Pomade og Sæber for.

Han bekymrede sig ikke om Fruentimmer, foragtede dem. Hans Anfald kom oftere paa, i høj Grad foruroligende Fedor Paulovitch, thi under hans Sygdom maatte Martha overtage hans Plads i Køkkenet.

„Du skulde saamæn gifte Dig, Smerdiakov. Hvad? Skal jeg finde Dig en Kone?“

Men Smerdiakov tav stille, mens hans blege Ansigt blev endnu blegere og fik et arrigt Udtryk. Han var meget samvittighedsfuld og i høj Grad tro og paalidelig.

En Dag tabte Fedor Paulovitch i Fuldskab 300 Rubler og opdagede det først

næste Dag ved at se Pengene ligge paa Bordet, hvor Smerdiakov havde lagt dem.

„Du er mageløs," sagde Fedor Paulovitch. Og saa gav han ham ti Rubler til Belønning for hans Ærlighed.

Det var vanskeligt at tyde Smerdiakovs Ansigt; det udtrykte sjælden en Tanke, men havde et sælsomt drømmende Præg.

Af Maleren Kramski har man et mærkeligt Billede, der hedder: „Drømmeren". I en Skov om Vinteren staar en lille Bondedreng med en laset Bluse. Ved første Øjekast sér det ud, som var han hensunken i Tanker, — men han tænker ikke —, han er helt borte i en ubestemt Drøm. Dersom man rørte ved ham, vilde han fare op og se sig forvildet om, som et Menneske, man river op af Søvne. Han vilde maaske hurtig komme til sig selv, men hvis han blev spurgt om sin Drøm, vilde han sikkert have glemt den. Og dog bevarer han denne sælsomme Indadvendthed, der er ham saa kær, bliver i sine Drømmes Verden, i de ubevidste Indtryk, der stormer ind paa ham og fylder hans Sjæl med Tanker, der flakker om uden Maal og Med. Det kan godt være, at han efter et Aars Forløb vaagner op af sin Drømmetilstand og gaar til Jerusalem for

sin „Sjæls Frelse“, — maaske stikker han Ild paa sin Landsby, eller han stikker først Ild og drager derefter paa Pilgrimsfart.

Der er mange saadanne Drømmere i det russiske Folk.

Af den Slags Mennesker var Smerdiakov.

V.

Med ét blev Fedor Pavlovitch, der før var saa munter, i daarligt Humør. Han tømte et Glas Kognak.

„Herud med Jer!“ raabte han til Tjenerne. „Ud med Dig, Smerdiakov. Den Knægt skal da hænge over os evig og altid! Det er sagtens Dig, han nærer en saa smigrende Interesse for, Ivan? Hvad har Du gjort ham?“

„Det véd jeg sandelig ikke. Det er nu et Indfald, han har faaet.“

„Ja, jeg skal sige Dig, Bileams Æsel — aa, han tænker — tænker langt ud i Fremtiden . . . Og Himlen véd, hvor hans Tanker engang løber hen med ham! Mig kan han ikke udstaa, heller ikke Dig eller Alexis. Han nærer den dybeste Ringeagt for os alle tilhobe. Men en udmærket Kok

— det er han! Og tro som Guld — det er han ogsaa."

Fedor Pavlovitch skænkede sig flere Glas og drak dem Slag i Slag.

„Aa, Fader — Du skulde ikke drikke mere," sagde Alexis ganske blidt.

„Vent lidt — bare et — og saa et til, saa siger vi Stop. Hør nu, Alexis — er det ogsaa din Mening, at jeg er en Bajads?"

„Nej, Fader — jeg véd, Du er ingen Bajads!"

„Ja, Dig tror jeg. Ivan derimod er en Falskeblakke — han er saa ærgærrig og hoven! Men, Alexis, jeg giver dit Kloster og dine Munke Døden og Djævlen! Det er virkelig paa Tide at feje det Kram ud af Rusland. De sidder og ruger over store Skatte!"

„Hvad skulde det vel nytte at konfiskere Klostergodset?" spurgte Ivan.

„Det skulde nytte til Løgnens Afsløring, skulde det!"

„Det skulde Du nødig ønske, det kunde let komme til at svide til Dig selv, om „Løgnen" blev afsløret!"

„Pyt! Men det kan forresten gærne være, Du ikke er fri for at have Ret — min kære Karl van Moor. Jeg er dog et

Asen! udbrød Fedor Paulovitch og slog sig for Panden. For Fremtiden skal jeg lade disse Munke være i Fred, lille Alexis! Vi kloge Folk, vi sidder her i Varmen og faar os en Snaps. Vorherre har indrettet alting saare viseligt. Hør Ivan, ud med Sproget. Er der en Gud, eller er der ingen Gud? Naa, lad mig nu faa et ordenligt Svar!"

„Der er ingen Gud!"

„Alexis, hvad mener Du, min Dreng?"

„Der er en Gud!"

„Ivan, hvad siger Du nu til Udødeligheden? Eksisterer den, en lille ubetydelig Udødelighed, hvad, en lille, bitte én?"

„Nej, den eksisterer ligesaa lidt som Gud."

„Aldeles ikke!"

„Aldeles ikke."

„Mener Du absolut Nul, eller indrømmer Du, at der maaske kunde være en lille Brøkdel?"

„Absolut Nul!"

„Alexis, hvad siger saa Du!"

„Jeg siger, at Udødeligheden eksisterer."

„Altsaa tror Du paa Gud og paa Udødeligheden?"

„Ja, Udødelighedsbegrebet støtter sig paa Guds Tilværelse.“

„Hm, Hm! Jeg hælder til Ivans Mening. Gud forbarme sig. Naar man tænker paa alle de Kræfter, der i Aartusinder er blevne bortødslede paa det Vrøvl. Hvem er det dog, svar om Du kan, Ivan? Hvem er det dog, der morer sig med saaledes at holde Menneskeheden for Nar?“

„Det er sagtens Djævlen!“ lo Ivan spodsk.

„Saa der er altsaa en Djævel?“

„Nej, vist er der ej.“

„Det var grumme kedeligt, ellers kunde det have været meget morsomt at hænge det Bæst op, der først opfandt Gud!“

„Hvis denne Opfindelse ikke var bleven gjort, vilde Menneskene endnu leve i vild Tilstand.“

„Hvordan da?“

„Og Kognak vilde der heller ikke have været! Heller ikke denne dejlige Kognak, som jeg vist maa tage fra Dig!“

„Naa, men saa vent dog et Øjeblik. Kan Du vente, siger jeg. Jeg har forarget Alexis. Min søde Dreng, Du maa ikke være vred paa mig?“

„Nej, jeg kender Dig jo, Du er ikke saa slem, som Du lader.“

„Naa, saa det mener min egen Dreng? Ivan, kan Du lide Alexis?“

„Ja.“

„Deri har Du aldeles Ret.“

Han begyndte at blive beruset.

„Alexis, jeg var grov, rigtig grov mod din Starets, forleden, Du vèd nok. Jeg var ikke ved mig selv. Men han er en udmærket Mand, den Starets, hvad Ivan?“

„Ja, det kan gærne være.“

„Vist er han det. Han er Jesuit, men Russer. Indvendig er han rasende over at være nødsaget til at spille Komedie, han er gal i Hovedet over at trække om i den Munkekutte.“

„Men han tror paa Gud.“

„Ikke for fire Skilling, gør han. Saa Du forstod ham ikke? Det var da tydeligt nok, at sige for dem, der kan stave og lægge sammen. Han skal bogstavelig have sagt denne Sætning til Guvernør Sch ·z: Credo, men jeg véd nok paa hvad!“

„Nej, virkelig!“

„Det er, som jeg siger. Jeg højagter den Mand. Han har en vis Lighed med Mefistofeles, eller snarere, — med en „Nu-

tidshelt! *) — Arbenin, eller hvad det nu var, han hed .... Det er en Mand med Lidenskaber, der kan I tro mig, og jeg skulde min Sandten ikke have noget af at betro ham min Datter eller min Kone, — naa, — Gud forbarme sig, naar han begynder at snakke op. Jeg husker for tre Aar siden, da han inviterede os til at drikke The hos sig, — The og Likør —, (for Damerne sendte ham Masser af Likør til Foræring). Saa gav han sig til at fortælle om sine Ungdomsbedrifter, vi var ved at revne af Latter allesammen. Jeg mindes Historien om en Dames Helbredelse .... „Dersom mine Ben ikke var saa daarlige, skulde jeg danse en net lille Dans for Jer!“ Hvad siger I dertil Børn? „Ja, jeg har ordenlig gaaet i Byen, det kan I være vis paa,“ tilføjede han. Han har stjaalet 60,000 Rubler fra Grosserer Deinidor.“

„Hvad for noget, stjaalet?“

„Grossereren havde betroet ham Summen i fireogtyve Timer, han troede jo paa hans Ærlighed, men den gamle vilde ikke ud med Pengene. „Du har jo givet dem til Kirken“ indvendte han .... Men jeg tror

*) Roman af Lermantov.

forresten, jeg tager fejl, — den Historie er om en anden — nu vrøvler jeg! Lad mig faa en Draabe Kognak, og saa siger vi stop. Tag Flasken, Ivan, hvorfor passer Du ikke paa, at jeg ikke fortæller Løgnehistorier?"

„Jeg mente, Du nok vilde køre fast af dig selv."

„Det er Løgn, det er af den pureste Ondskab, at Du lader mig snakke løs. Men Du foragter mig, gør Du. Du er kommen bare for at vise mig, at Du ikke agter mig mere end det Støv, Du træder paa!"

„Ja ja, da, saa kan jeg tage bort imorgen den Dag. Jeg tror, den Kognak gaar Dig til Hovedet."

Fedor Pavlovitch blev stedse mere beruset.

„Lad være at glo paa mig. Jeg kan læse i dine Øjne, at Du tænker: „Han er pærefuld!" Dine Øjne er falske og næsvise. Se paa Alexis, klare Øjne, dem kan man spejle sig i. Hør, min lille Dreng, Du skal ikke holde af Ivan...."

„Hold op at fornærme min Broder!" sagde Alexis med et i en meget bestemt Tone.

„Ja, — aa, — mit Hoved ... aa, — hvor det gør ondt i mit Hoved! Herregud, Ivan, nu har jeg tre Gange sagt, at Du skulde tage den Kognak bort.“

Han faldt i Tanker, brød ud i Latter.

„Bliv ikke vred Ivan! Du hader mig, det ved jeg meget vel, men Du skal ikke blive vred. Jeg fortjener forresten ikke, at nogen skal holde af mig. Jeg tror, jeg skal bede Dig gøre en lille Rejse for mig, saa rejser jeg Dig imøde. Ikke langt fra den By, hvor Du skal hen, kender jeg en rigtig sød Pige. Hun gaar med bare Fødder, men de barbenede skal man ikke kimse ad. Man finder ofte Skatte ved Vejkanten.“

Han kyssede paa Fingren, saa det smækkede.

„Nu skal jeg sige Jer noget“, vedblev han meget livligt, som om han tog fat paa sit Yndlingsæmne. Hør mine Smaadrenge, mine smaa Grise, jeg tror nu ikke paa, at Kvinder er grimme. ... Det er min Trosbekendelse! Er I med? Nej, I forstaar mig ikke, I Flødeskæg! I er endnu ikke rigtig kommet ud af Ægget. Men jeg mener, at enhver Kvinde har et Særpræg, noget, som ingen af de andre ejer, og det skal man se at opdage. Det er ligefrem en Na-

turgave, et Talent. Man skal forbavse dem, tage dem med Overraskelse. — Sé, — nu din Moder, Alexis, hende overraskede jeg. Jeg havde aldrig kærtegnet hende, og pludselig faldt jeg paa Knæ for hende, kyssede hendes Fødder, og efterhaanden fik jeg hende til at le paa den stille, lydløse Maade, der var særegen for hende. Ingen kunde le som hun. Jeg vidste nok, at denne underlige Latter stod i Forbindelse med hendes Sygdom, vidste, at hun vilde faa et Anfald næste Dag, men det var mig det samme . . . En Dag gav en vis Bieliavsky, en Laps, der gjorde Kur til hende, — en Dag gav han mig en Lussing i hendes Nærværelse. Jeg troede, hun vilde slaa mig: „Han har lagt Haand paa Dig, her for mine Øjne, dette taaler jeg ikke, kom mig aldrig mere for Øje! Du maa udfordre ham, lige straks!“ Jeg maatte følge hende hen i Klostret, for at der kunde blive læst Bønner over hende. Men, Gud er mit Vidne, at jeg aldrig har fornærmet din Moder, lille Alexis! . . . Bare én Gang, i det første Aar vi var gifte. Hun bad saa forskrækkelig meget, havde lukket sin Dør af for mig. Og jeg havde sat mig i Hovedet at kurere hende for de Manerer; saa sagde jeg til hende: „Ser Du det Hel-

genbillede, Du tror jo, det kan gøre Mirakler, nu tager jeg det ned; jeg spytter paa det, og det faar jeg aldeles ingen Straf for....". Aa. du milde Gud, jeg troede, hun vilde dræbe mig; men hun rejste sig op, foldede Hænderne, skjulte sit Ansigt og overfaldtes af en hæftig Skælven, saa faldt hun om ganske stiv, uden at mæle et Ord."

„Alexis, Alexis, hvad er der i Vejen, hvad fejler Dig dog!"

Siden Karamazov var begyndt at tale om deres Moder, havde Alexis skiftet Farve. Med et steg Blodet ham op i Ansigtet, hans Øjne lynede, hans Læber bævede. Den gamle Drukkenbolt lagde ikke Mærke til nogetsomhelst. Alexis efterlignede i et og alt Moderens Bevægelser, da Helgenbilledet blev taget fra hende. Den unge Mand rejste sig op, foldede først Hænderne, lagde dem derpaa over sit Ansigt og faldt ned paa en Stol, skælvende fra Hoved til Fod, som om han havde et nervøst Anfald, derpaa brød han ud i Taarer.

Denne mærkelige Overensstemmelse mellem Moderens og Sønnens Natur forfærdede Fedor Pavlovitch.

„Ivan, Ivan, men saa giv ham dog

Vand! Akkurat som hun, aldeles som hun! Stænk ham dog Vand i Ansigtet, som jeg plejede at gøre ved hende. Det er hans Moder op ad Dage!"

„Og det er vel ogsaa min Moder, skulde jeg mene! Hans Moder er min Moder, — ikke?" sagde Ivan med et i en ubeskrivelig ringeagtende Tone.

Den gamle fo'r sammen under Sønnens harmfulde Blik.

„Hvad for noget? Din Moder?" sagde han uden at forstaa Ivans Ord. „Hvem taler Du om? Hvilken Moder?... Er det... aa ja, for Pokker ogsaa! Du har aldeles Ret! Din Moder, det er ogsaa Din Moder! Ja, undskyld, jeg véd ikke rigtig, hvad jeg selv siger; jeg tænkte ... hi, hi, hi..."

Han holdt inde og fnisede.

Pludselig hørtes stærk Støj og høje Skrig i Forværelset. Døren blev slaaet paa vid Gab, og Dmitri Fedorovitch viste sig.

Den gamle Mand styrtede forfærdet hen til Ivan.

„Han vil slaa mig ihjel, — han vil tage Livet af mig! Forsvar mig, pas paa mig!" raabte han og greb ganske forvildet fat i Ivans Frakkeskøder.

VI.

Gregor og Smerdiakov kom styrtende bagefter Dmitri. Først havde de anstrængt sig for at hindre ham i at komme ind, da Fedor Paulovitch allerede for længe siden havde forbudt dem at tage imod ham. Gregor benyttede sig af, at Dmitri et Øjeblik blev staaende og saa sig om: han gik rundt om Bordet, lukkede den Dør, der førte ind til Fedor Paulovitches andre Værelser, og stillede sig med korslagte Arme op, rede til med sit Liv at forsvare Indgangen.

Dmitri udstødte et højt Skrig og kastede sig over Gregor.

„Hun er altsaa derinde! Der skjuler I hende! Bort fra den Dør, elendige gamle Karl!“

Han trak i Gregor, der stødte ham bort; men nu blev Dmitri aldeles vild og gav den

Gamle et saadant Slag lige i Ansigtet, at han styrtede om paa Gulvet, rev Døren op og fo'r ind. Smerdiakov stod i den anden Ende af Stuen og trykkede sig op mod Fedor Paulovitch.

„Hun er her!" raabte Dmitri atter, „jeg har set hende gaa henimod Huset, men jeg kunde ikke naa hende. Hvor er hun? . . . Sig mig straks, hvor er hun?"

Ved disse Ord kom Fedor Paulovitch atter til sig selv.

„Stop ham, stop ham!" skreg han og gav sig til at løbe efter Sønnen. Gregor kom op, men var ganske fortumlet. Ivan og Alexis vilde standse Broderen. I Værelset ved Siden af hørtes en klirrende Lyd, som naar man slaar noget istykker.

Det var en stor Glasskaal, som Dmitri i sin Hidsighed kom til at rive paa Gulvet.

„Fang ham!" skraalede den Gamle. „Hjælp — Brand — Mord!"

Ivan og Alexis kom hen til Faderen og førte ham med Magt ind i Dagligstuen igen.

„Hvad skal det til at løbe efter ham? Han kan meget godt falde paa at slaa Dig ihjel!" raabte Ivan vredt til den Gamle.

„Aa, min lille Ivan, — aa, min egen Alexis! Hun er her altsaa, min Engel, min

Gruschenka! Hun er her! Han har selv set hende, set hende komme ...“

Han var ved at kvæles i det; han ventede ikke Gruschenka, og den Tanke, at hun var i hans Hus, overvældede ham aldeles.

„Men Herregud, Du véd da vel nok selv, at hun ikke er her!“

„Hun er maaske gaaet ind den anden Vej!“

„Den anden Indgang er jo lukket, og Du gemmer selv Nøglen.“

Pludselig kom Dmitri igen. Han havde fundet den anden Indgangsdør aflaaset; Nøglen laa ganske rigtig i Fedor Paulovitch, Lomme. Alle Vinduerne var ligeledes lukkede, altsaa kunde Gruschenka ikke komme ind i Huset fra nogen af Siderne.

„Men saa stop ham dog!“ blev gamle Karamazov ved at skraale, „han har jo stjaalet mine Penge inde i mit Sovekammer.“

Og her rev han sig løs fra Ivan for at storme hen mod Dmitri. Men denne løftede begge Armene, greb den Gamle i de faa Haar, han endnu havde paa Hovedet, trak hæftigt i ham, væltede ham om paa Gulvet og sparkede ham tre Gange i Ansigtet. Fedor Paulovitch stønnede højt. Ivan greb

Dmitri bagfra om Livet og løftede ham op fra Gulvet. Alexis hjalp til, alt hvad han kunde.

„Er Du afsindig! Du slaar ham jo ihjel!“

„Ja, det er just min Hensigt! Og dersom det ikke lykkes mig denne Gang, skal jeg nok komme igen!“

„Dmitri, gaa øjeblikkelig Din Vej her fra!“ raabte Alexis i en bydende Tone.

„Alexis, Du er den eneste, jeg tror her i Livet. Sig Du mig, om hun er her! Jeg saa hende liste sig ud, jeg kaldte paa hende, men hun løb fra mig.“

„Jeg sværger Dig til, at hun ikke har været her, og at ingen ventede hende her.“

„Men jeg saa hende jo! Altsaa . . . Jeg vil vide, hvor hun er, og det straks. Farvel Alexis! Tal ikke til den Gamle om Pengene. Gaa til Katarine Ivanovna og sig: ‚Han har befalet mig at hilse Dem — ja netop, hilse Dem og atter hilse Dem!‘ Fortæl hende, hvad her er foregaaet.“

Imidlertid havde Ivan og Gregor faaet den Gamle lagt paa en Sofa. Han var blodig i Ansigtet, men ved sin fulde Bevidsthed, og han hørte med stor Opmærksomhed etter, hvad Dmitri sagde til Alexis. Han

var vis paa, at Gruschenka var skjult etsteds der i Huset.

Dmitri Fedorovitch tilkastede Faderen et hadefuldt Blik, førend han gik ud af Døren. „Jeg fortryder intet! Tag Dig iagt, gamle Mand, jeg forbander Dig, og vil ikke mere være Din Søn!"

Han fo'r ud af Stuen med lange Skridt.

„Hun er her! Hun er her, det er aldeles sikkert! Smerdiakov! Smerdiakov!" stønnede Fedor Paulovitch.

„Nej, vist er hun ej! Nej, Du afsindige gamle Menneske!" udbrød Ivan med rasende Stemme. „Saa, nu besvimer han! Vand! Klude! ... Naa, saa skynd Dig dog en Smule, Smerdiakov!"

Smerdiakov løb ud efter Vand. Den Saarede blev klædt af, baaret ind i sit Værelse og lagt paa sin Seng. Der blev lagt kolde Omslag paa hans Hoved, og han faldt straks i Søvn, træt og svækket som han var efter Skrækken og Beruselsen. Ivan og Alexis gik igen ind i Dagligstuen. Smerdiakov fejede Glasskaarene op. Gregor stod ved Bordet, aldeles overvældet af det hæftige Optrin.

„Nu maa Du lægge koldt Omslag paa Dit eget Hoved, Gregor, og saa skal Du

gaa i Seng. Vi skal nok passe paa ham. Min Broder har slaaet Dig, slaaet Dig slemt maaske —"

„Han har vovet at lægge Haand paa mig," sagde Gregor med dyb Stemme.

„Han har ogsaa vovet at lægge Haand paa sin egen Fader," sagde Ivan.

„Jeg, som har vasket ham i det lille Badekar, da han var et lille Barn — og saa har han vovet ..." gentog Gregor.

„Men Herregud, dersom vi ikke havde været her, saa havde han slaaet ham ihjel; — den Gamle taaler ikke meget," hviskede Ivan til Alexis.

„Vorherre holde sin Haand over ham!" sagde Alexis.

„Hvorfor ønsker Du det?" vedblev Ivan med sagte Stemme, mens hans Ansigt udtrykte Had og Væmmelse. „Lad Du bare Ulvene rive hinanden sønder og sammen; det vilde være det allerbedste."

Alexis fo'r sammen.

„Gud bevares! Jeg staar naturligvis ikke og ser til, mens en Forbrydelse bliver begaaet. Du saa jo ogsaa, at jeg før lagde mig imellem dem ... Bliver Du her, Alexis? Jeg gaar ud og trækker lidt frisk Luft; jeg har faaet Hovedpine af de Spektakler."

Den Gamle lukkede pludseligt Øjnene helt op, saa længe paa Alexis uden at tale; det var tydeligt, at han vilde samle sine Tanker. Han saa meget ophidset ud.

„Alexis," hviskede han, „hvor er Ivan?"

„Han gik lidt ned i Haven; han havde ondt i Hovedet."

„Giv mig det lille Spejl der."

Alexis gjorde, som Faderen ønskede.

Den gamle Mand saa sig i Spejlet, saa, at hans Næse var ganske ophovnet og at der var en stor størknet Blodplet over det venstre Øjenbryn.

„Hvad siger Ivan? ... Alexis, min Søn, mit eget Barn, jeg er saa bange for Ivan, mere end for den anden. Du er den eneste, jeg ikke er bange for."

„Du skal heller ikke være bange for Ivan. Han bliver let hidsig, men han vil ikke taale, at nogen gør Dig Fortræd."

„Alexis — men hvor blev den anden af? Han er faret hen til Gruschenka. Min egen Engel, sig mig Sandheden: var hun her før?"

„Ingen har set hende; det var kun Opspind; hun er her ikke."

„Du véd maaske, at Dmitri vil ægte hende?"

„Men hun vil saamænd ikke have ham.“

„Vil hun ikke? Aa, Herregud, vil hun ikke det, den kære Pige!“ raabte den Gamle i Henrykkelse.

Intet kunde berolige ham som disse Ord. Han greb Alexis' Haand og trykkede den hæftigt til sit Bryst. Taarerne løb ham ned over Kinderne.

„Tag det lille Madonnabillede, som jeg har talt med Dig om. Du maa have det, Du maa gærne tage det med Dig hjem i Klostret. Du véd jo, det var mit Spøg, det jeg før sagde. Vær ikke mere vred, min søde Dreng! ... Jeg har saa græsselig ondt i mit Hoved! Alexis, Miascha, Liascha, tal til mig, tal venligt til mig, vær min gode Engel! Sig mig Sandheden!“

„Er det hele Tiden det samme, Du vil vide? Om hun var her eller ej?“ spurgte Alexis bedrøvet.

„Nej, nej, nej! Jeg tror Dig jo; men Du skal selv gaa til hende — nej, se at faa at vide ... se hende lige ind i Sjælen og gæt hendes inderste Tanker ... skaf mig at vide, hvem hun holder mest af, ham eller mig. Kan Du det? Vil Du gøre det for mig?“

„Dersom jeg træffer hende, skal jeg nok

spørge hende," mumlede Alexis med forlegen Mine.

„Men hun taler aldrig oprigtigt med Dig," vedblev den Gamle. „Det er en falsk Slange. Hun kysser Dig — siger, at hun holder allermest af Dig. Det er en afskyelig, en lav Skabning! Nej, Du maa ikke gaa hen til hende!"

„Nej, kære Fader, det vilde ogsaa være højst upassende."

„Hvor var det, Dmitri sendte Dig hen for lidt siden?"

„Til Katarina Ivanovna."

„Skulde Du bede hende om Penge?"

„Nej!"

„For han ejer ikke Hvid eller Skilling, og derfor . . . Alexis, jeg vil tænke over Sagen inat. Gaa Din Vej . . . Du træffer hende maaske! Kom saa igen her imorgen tidlig, jeg har et Ord at sige Dig. Kommer Du saa?"

„Ja vist kommer jeg."

„Lad som Du kom for at høre til mit Befindende, sig endelig ikke, at jeg har bedt Dig komme — og fremfor alt ikke et Ord til Ivan!"

„Det er godt."

„Farvel da, min søde Dreng! Du tog

mit Forsvar før, det skal jeg huske Dig. Imorgen skal jeg sige Dig noget; men jeg maa først tænke mig om inat."

„Hvordan har Du det nu?"

„Imorgen — imorgen er jeg sikkert ganske rask igen! Imorgen staar jeg op som jeg plejer!"

Alexis saa Ivan sidde paa en Bænk ved Porten. Han skrev i sin Notebog. Alexis sagde ham, at Fedor Paulovitch var kommet til sig selv igen, og at han havde befalet ham at gaa hjem i Klostret.

„Alexis, Du vilde gøre mig en stor Tjeneste ved at komme her imorgen tidlig," sagde Ivan i en venlig Tone, saa venlig, at det formelig overraskede Alexis.

„Imorgen skal jeg jo til Khaklakovs, og maaske ogsaa til Katarina Ivanovna, hvis hun ikke er hjemme nu iaften."

„Saa Du gaar hen til hende? For at bringe hende Dmitris Hilsen?" spurgte Ivan med et spodsk Smil.

Alexis rødmede.

„Jeg tror, jeg forstod Dmitris Ord rigtigt; han har bedet Dig gaa til hende for — for — kortsagt — for at gøre en Ende paa det?"

„Broder, hvad skal dette blive til?"

„Det er vanskeligt at sige. Denne Kvinde er et vildt Dyr. Vi maa passe paa, at den Gamle og Dmitri ikke mere støder sammen.“

„Men, Ivan, svar mig paa et Spørgsmaal. Har et Menneske Lov at dømme sin Næste og bestemme, enten han skal leve eller ej?“

„Hvad vil Du filosofere for? De forskellige Individers forskellige Egenskaber spiller i denne Sag ingen Rolle. Hvad det angaar, at have Lov til . . . aa, saa har vi vel allesammen Lov at ønske!“

„Ønske en andens Død, Ivan?“

„Ja, hvorfor ikke det? Hvad skal Løgn og Forstillelse til? Du hentyder til mine Ytringer for lidt siden. Tror Du, jeg er som Dmitri, tror Du mig istand til at udgyde den Gamles Blod — ja, til at myrde ham?“

„Hvad er det, Du siger! Den Tanke har ikke et Øjeblik formet sig i min Sjæl. Aldrig havde jeg troet, at endogsaa Dmitri kunde bære sig saaledes ad.“

„Tak!“ svarede Ivan med et fint Smil. „Jeg skal altid være rede til at tage den Gamles Forsvar mod Vold. Men forresten vil jeg have samme Tanke- og Ønskefrihed,

som jeg tilstaar andre. Vi ses imorgen. Tænk nu ikke ondt om mig, tro ikke, jeg er en Skurk."

De trykkede hinandens Hænder med større Varme end nogensinde før. Alexis forstod, at Broderen kom ham imøde, — forstod ogsaa Grunden til denne Venlighed.

VII.

Alexis var træt paa Sjæl og Legeme, da han gik ud af Faderens Hus. En Følelse, der lignede Fortvivlelse og som var ham ukendt, overvældede ham. Han havde kun én Tanke: Hvorledes vilde alt dette ende? Hvilken Afgørelse vilde der komme i Striden mellem Dmitri og Faderen om denne forfærdelige Kvinde? Han følte, at Dmitri var den, der her var den mest beklagelsesværdige.

Klokken slog syv. Det var allerede næsten mørkt, da Alexis naaede til Katarina Ivanovnas Bolig, der var et stort, smukt Hus i Hovedgaden. Han vidste, hun boede hos sine to Tanter. Den ene var Agafia Ivanovnas Moster og den anden en fornem Dame fra Moskva, en fattig Slægtning af Katarinas egen Moder. Det hed sig, at de

to gamle Damer i et og alt adlød Katarina, hos hvem de boede, for at den unge Pige ikke skulde være alene. Katarina handlede, som hun vilde, aflagde kun Regnskab til sin Velgørerinde, Generalinden, der paa Grund af sit svage Helbred altid boede i Moskva. Katarina Ivanovna skrev to Gange om Ugen lange Breve til hende.

Da Alexis i Forstuen sagde sit Navn til Tjeneren, troede han at bemærke, at man ventede ham. Maaske havde de set ham komme. Han hørte Lyden af Kvindestemmer, Kjolers Raslen, som om nogle Damer hastig trak sig tilbage i et Værelse ved Siden af. Han forundrede sig over, at hans Ankomst kunde gøre saa meget Indtryk paa Husets Beboere.

Saa blev han indført i en Dagligstue, et stort, rigt og smukt udstyret Værelse med fine moderne Møbler, mange Sofaer, Lænestole, store og smaa Borde, Malerier, Vaser, Lamper, Blomster, ja der stod endogsaa ved Vinduet et Akvarium. I Tusmørket saa Alexis en Silkemantille ligge paa en Sofa, og paa Bordet foran denne stod to halvtømte Kopper Chokolade, Kager, spansk Vin og Sukkergodt. Han tænkte, Katarina havde Fremmede, og rynkede Panden.

Nu blev et Dørforhæng løftet tilside; Katarina Ivanovna traadte hastigt ind og rakte med et glad Smil Hænderne ud mod Alexis, paa samme Tid som en Pige satte to tændte Lys paa Bordet.

„Er De der endelig! Jeg har hele Dagen bedet Gud om, at De maatte komme! Sæt Dem ned.“

Katarinas store Skønhed havde allerede forbavset Alexis, da Dmitri for tre Uger siden paa hendes Forlangende havde forestillet Broderen for sin Forlovede. Den Gang havde de næppe talt sammen. Katarina havde anset Alexis for en undselig ung Mand, og for at han ikke skulde føle sig generet, havde hun hele Tiden henvendt Ordet til Dmitri. Men Alexis havde iagttaget hende med stor Opmærksomhed; han havde beundret hendes majestætiske Holdning og hendes stolte, fornemme Væsen. Han fandt, at hendes straalende Øjne stod i fuldstændig Samklang med den varme, blege Hudfarve og den fuldendt skønne aflange Ansigtsform. Men han fattede, at disse yndige Læber ej i lang Tid kunde fast holde Kærlighed, selv om man let blev indtaget i dem. Da Dmitri spurgte Alexis, hvad

han syntes om den unge Dame, sagde Broderen sin Mening rent ud.“

„Du kan maaske blive lykkelig med hende, maaske, men det bliver ingen fredelig Lykke!“

„Den Slags Kvinder forandrer sig aldrig, de lader sig ikke kue af Skæbnen. Hvorfor tror Du da ikke, at jeg kan vedblive at elske hende?“

„Ja, Du vil vistnok vedblive at elske hende, eller det var jo muligt; men alligevel mener jeg, at Du ikke altid vil kunne finde Lykke ved hendes Side!“

Alexis var bleven ganske rød i Kinderne, mens han saaledes gav sin Mening tilkende; og han var i Grunden lidt ærgerlig paa sig selv, fordi Broderens indtrængende Spørgsmaal havde faaet ham til at rykke ud med, hvad han selv kaldte sine „dumme“ Betragtninger.

Og han blev endmere befæstet i denne Overbevisning, da han nu, anden Gang han traf den unge Pige, pludselig følte, at han vist havde taget fejl i sin Dom hende angaaende. Katarinas smukke Ansigt straalede formelig af Oprigtighed og Livlighed. Hele hendes Væsen udtrykte ædel Viljekraft paa en Grundvold af urokkelig Selvfølelse. Alexis

forstod øjeblikkelig, at hun paa ingen Maade var uvidende om det Sørgespil, hvori hun selv skulde spille en Rolle, ja, han begyndte næsten at tro, hun vidste alt. Han havde en Følelse, som var han en Forbryder; stod overfor hende overvunden og fortryllet.

„Jeg ventede Dem," begyndte hun, „thi De er den eneste, der for Fremtiden kan tale uforbeholdent med mig, den eneste, af hvem jeg kan faa hele Sandheden at vide."

Hun var meget bevæget, næsten ophidset.

„Jeg kommer," stammede Alexis, „jeg, jeg kommer fra ham ..."

„Aa, naa, han har bedet Dem gaa herhen! Ja, det anede mig nok! Nu, nu ved jeg jo det hele, — det hele (her skød hendes Øjne Lyn). Sig intet nu, Alexis Fedorovitch, men lad mig først fortælle Dem, hvorfor jeg saa gærne vilde tale med Dem. Jeg kender maaske Sagen bedre end De. Jeg venter ikke, at De skal kunne meddele mig noget nyt. Men jeg vil høre, hvad Indtryk De har faaet af ham nu i den allerseneste Tid, jeg ønsker, De skal sige mig rent ud, lige rent ud, hvad De mener om ham, efter at De sidste Gang har talt med

ham. Dette er meget bedre end en personlig Forklaring mellem os to, han vil jo desuden ikke se mig. Forstaar De mig rigtig? Og sig mig saa, hvorfor han har sendt Dem herhen? Tal, — og tal uden Omsvøb!"

„Han har paalagt mig at bringe Dem sin Hilsen, at sige Dem, at han aldrig, aldrig mere vil vise sig for Deres Øjne, at bringe Dem sin Hilsen og ..."

„Hilsen! Er det det, han sagde? Hans egne Ord?"

„Ja!"

„Netop dette Ord?"

„Ja, netop! Jeg skulde huske at sige „Hilsen". Tre Gange gentog han dette for mig."

Katarina rødmede dybt.

„Ak, Alexis Fedorovitch, hjælp mig, staa mig bi, jeg trænger saa haardt til Dem! Hør nu, hvad jeg mener, og sig mig endelig, om jeg maaske har Uret: hvis han har paalagt Dem at bringe mig sin Hilsen, er det hans Tanke, at alt er forbi mellem os to! Men det, at han understreger dette Ord, skal desuden sige, at han er ude af sig selv, ved at gøre et eller andet fortvivlet Skridt, et Skridt, der bringer ham selv til at gyse. Han giver ikke med roligt Sind

Afkald paa mig! Og jeg føler, at naar han saa udtrykkelig har bedet Dem lægge Vægt paa den Hilsen, De skal bringe mig, er der noget udfordrende deri!"

„Ja, akkurat! Det er netop mit eget Indtryk!" sagde Alexis hastigt. „Aldeles min egen Overbevisning."

„Hvis dette er saaledes, da er alt ikke forbi, da kan vi endnu frelses. Dette er Fortvivlelse, og jeg tror, jeg ved Redning. Talte han ikke ogsaa om Penge, om 3000 Rubler?"

„Jo, ganske vist, og det piner ham i høj Grad. Han siger, han er vanæret, og at alt er ham ganske ligegyldigt nu," svarede Alexis, der skimtede Frelse i Katarinas Ord. „Men véd De, ... véd De virkelig, hvorledes det forholder sig med de 3000 Rubler? ..."

„Ja, det har jeg længe vidst! Jeg har telegraferet til Moskva, véd, at Pengene ikke er komne. ... Mit eneste Maal er at bringe ham til at begribe, hvem han virkelig kan stole paa, at jeg er hans bedste Ven. Han sér i mig kun Kvinden. Hvad skal jeg gribe til for at faa ham til at tilstaa mig, at han har brugt de Penge. Jeg synes, han burde kunne sige mig alt. Han

kan jo uden at rødme bekende sine Synder for Vorherre. Hvorfor miskender han mig. Burde han ikke vide, hvem jeg er, burde han, efter hvad der er foregaaet, skamme sig for mig? Jeg vil frelse ham! Hvis det ikke kan være anderledes, saa lad ham betragte vor Forlovelse som hævet. Men, skjule sig, skamme sig for mig! Skammede han sig for Dem, Alexis Fedorowitch? Ak Gud, jeg havde dog fortjent fuld Tillid!"

De sidste Ord udtalte hun med graadkvalt Stemme.

„Jeg maa meddele Dem, hvad der er sket i min Faders Hus lige nu," sagde Alexis med rystende Stemme. Og saa fortalte han hende hele det forargelige Optrin, fortalte, at Dmitri havde bedet ham faa Penge hos den gamle Karamazov, at han derpaa selv var kommet og havde sparket Faderen i Ansigtet, og endelig atter havde paalagt Alexis at „bringe Katarina sin Hilsen!" — —

„Og saa gik han, saa gik han hen til denne Kvinde," tilføjede Alexis med sagte Stemme.

„Tror De, jeg ikke kan taale Tanken om, at han besøger denne Kvinde? Det tror han, — men han kommer ikke til at ægte

hende," lagde hun til med en lille nervøs Latter. „Det er jo utænkeligt, at en Mand som Dimitri bestandig skulde være besat af en saadan Lidenskab, thi det er ikke Kærlighed. — Han skal ik-ke æg-te hen-de! Hun vil slet ikke have ham," sagde hun og lo igen paa en underlig Maade.

„Han ægter hende maaske alligevel," svarede Alexis i en bedrøvet Tone og slog Øjnene ned.

„Nej vist gør han ej! Aldrig, siger jeg Dem! — Denne unge Kvinde er en Engel! Vidste De maaske det? Hvad? Det vidste De nok ikke?" brød hun ud i en usædvanlig livlig Tone. „Hun er et vidunderligt Væsen. Hun er yndig, — fortryllende; — men hendes Sjæl er tusind Gange skønnere end hendes Ansigt. — Hvorfor ser De saaledes paa mig, Alexis Fedorovitch? Overrasker jeg Dem? — Eller tror De mig ikke. Aa, Agrafeana Alexandrovna, min Engel!" kaldte hun med et. „Kom lidt herind! Dette elskværdige unge Menneske er inde i Sagen; — kom kun, De behøver ikke at skjule Dem."

„Jeg ventede kun paa den Opfordring fra Dem," sagde nu en blid eller rettere sødladen Stemme.

Dørforhænget løftedes paany — og Gruschenka i egen Person kom smilende og fornøjet hen til Bordet.

Alexis kom til at ryste.

Han saa fast paa hende, kunde ikke faa Øjnene fra hende.

Saaledes saa hun altsaa ud, dette farlige Menneske. „Det vilde Dyr," som Ivan sagde.

Og ved første Øjekast maatte man dog aldeles holde med Dimitri, hun saa ud som et almindeligt Menneske; som en ung, indtagende, god, ligefrem Kvinde. — Smuk var hun, — men ikke anderledes end andre Damer, — jo hun var forresten meget smuk. En russisk Skønhed, af dem, der vækker stærke Lidenskaber.

Temmelig høj var hun, men dog mindre end Katarina Ivanovna, svær, med bløde spændige Bevægelser, der dog havde noget smægtende, som passede til den blide, dæmpede Stemmeklang.

Hun kom frem, ikke som Katarina fast og majestætisk, men med sagte Kattefjed. Hun sank stille ned i en Lænestol, mens hendes smukke Silkekjole raslede, og saa trak hun kuldskær et Sjal sammen om sin skumhvide Hals og sine brede Skuldre.

Hendes Hud var blændende, med et fint Rosenskær, Ansigtets Oval, lidt bred og Underkæben temmelig svær. Overlæben var tynd, den anden tykkere, Haaret var lysebrunt, svært, pragtfuldt, Øjenbrynene sorte, bestemt tegnede over blaagraa Øjne med meget lange Vipper: selv den koldsindigste Mand maatte se to Gange paa denne Skikkelse, der sent gik ham af Minde. Hvad der især slog Alexis, var det troskyldige, godmodige Udtryk. Hun smilede og saa paa Folk som et Barn. Under Kjolens Folder anede man en svulmende Skabning, og Sjalet tegnede brede runde Skuldre og en fast ungdommelig Barm. Kendere vilde forresten have gjort den Bemærkning, at denne Skønhed, der nu stod i sin fulde Blomstring, ved Trediveaarsalderen vilde miste sin Glans, Skikkelsen vilde blive for svær, den hvide Hud vilde rynkes og Udtrykket i det nu ungdommelige Ansigt vilde blive skrapt og gnavent, kort sagt, Agrafeana Alexandrowna var netop en Type paa den hastig visnende Skønhed, man saa hyppig møder i Rusland.

Alexis stod som fortryllet. Hvorfor trak hun paa Ordene? Hvorfor talte hun saa affekteret? Denne slæbende Udtale an-

tog Grusckenka vist for et Tegn paa Finhed, men Alexis kunde ikke rigtig bringe Samstemning mellem det skabagtige Væsen og det aabne Blik, den barnagtige Munterhed, der formelig skinnede ud af hendes Øjne.

Katarina Ivanovna havde sat hende ligeoverfor Alexis, og nu kyssede hun hende flere Gange paa Munden.

„Det er første Gang, vi to har set hinanden, Alexis Fedorovitch!“ sagde Katarina fornøjet. „Jeg vilde se hende, jeg syntes, jeg maatte kende hende, derfor vilde jeg gaa hen og besøge hende, men hun kom selv, saasnart hun hørte, at jeg ønskede at gøre hendes Bekendtskab. Jeg forudsaa nok, at vi i et og alt vilde forstaa hinanden, mit Hjærte sagde mig det! De andre havde jo nok fraraadet mig dette Skridt, men jeg var af en anden Mening, og det var mig, der fik Ret denne Gang. Gruschenka har forklaret mig sine Hensigter, hun har bragt Fred og Glæde herind i mit Hus, hun er kommen som en god Engel! ...“

„Og De har ikke behandlet mig med Ringeagt, kære Frøken!“ lød Gruschenkas syngende Stemme, og det evindelige Smil svævede om den bløde Mund.

„Ti stille, Tryllerinde, slemme Heks, der lister sig ind i éns Hjærte! Ringeagt! Jeg maa kysse Deres søde Mund til Straf! Hvad er dette, det sér ud, som om Deres Underlæbe var lidt hævet? . . . Nu skal jeg give Dem et rigtigt Trykkys, det bliver den ikke smallere af! . . .“

„Aa, Alexis Fedorovitch, sé dog paa hende, sé dog paa hende, naar hun lér! .. Det gør mig ganske varm om Hjærtet!“

Alexis rødmede, der løb en Gysen gennem ham.

„De er for god mod mig, søde Frøken, jeg er ikke god nok, De skal ikke kysse mig!“

„Ikke god nok! Ikke god nok! . . .“ udbrød Katarina Ivanovna med Begejstring. „Jeg skal sige Dem, Alexis Fedorovitch, at vi er meget romantiske og meget uafhængige og saa stolte, — aa saa stolte er vi! Vi har ædle Følelser, Alexis Fedorovitch, vi er fulde af højsjælede Ideer; véd De, hvad det vil sige? Men vi var lidt melankolske, lige ved at ofre os for en Mand, der vist ikke var os værdig, i al Fald var han en meget letsindig Herre, Officer, vi har elsket ham, vi har intet nægtet ham, for fem Aar siden var det, men han har glemt os, han har

giftet sig med en anden. Nu er han Enkemand, han skriver, at han kommer, og han er den eneste Mand, vi nogensinde har elsket, hele Tiden! Naar han kommer, bliver Gruschenka glad igen efter fem Aars Sorg og Længsel. Hvad kan der saa siges paa os? Hvem taler om en gammel affældig Købmand? Han har jo kun været en faderlig Ven, en Beskytter! Vi var Fortvivlelsen nær, forladte, ulykkelige, elendige, da den gode gamle Mand traf os smaa Stakler! Vi vilde drukne os, vilde vi. Og saa reddede den gode Olding os. Han frelste hende fra Døden!"

„De tager mit Parti med altfor megen Varme; kære Frøken! De bliver altfor begejstret!" sagde Gruschenka med sit slæbende Tonefald.

„Tager Deres Parti? Tager jeg Deres Parti? Hvem skulde vove at optræde som Forsvarer? Hvem tør angribe Dem? Aa, søde Gruschenka, elskelige Væsen! Giv mig Haanden! ... Se paa den yndige lille Haand — se dog paa den, Alexis Fedorovitch! Den lille Haand har bragt Lykke og Fred ind under mit Tag, den har vækket mig fra de Døde! Jeg maa kysse den, kysse den ovenpaa, indeni, igen og igen!"

Hun trykkede hæftigt den nydelige lille Haand til sine Læber. Gruschenka lo paa en sælsom nervøs, lidt skingrende Maade og lod Katarina gøre, som hun vilde; det var hende øjensynlig en stor Triumf, at den fornemme rige Frøken kyssede hende paa Haanden.

Hvor hun dog er ophidset! tænkte Alexis.

„Hvis den søde Frøken tror, hun gør mig flov ved at kysse min Haand i Alexis Fedorovitchs Nærværelse, saa tager hun fejl."

„Aa Gud, hvor kan De dog tænke saaledes!" sagde Katarina lidt forbavset. „Aa Kære, hvor De dog lidt kender mig!"

„Maaske kender De heller ikke mig, kære Frøken! Jeg er vist ikke saa god som De tror. Mit Hjærte er saa fordærvet, jeg er lunefuld, og jeg har fanget Dmitri blot for at have ham tilbedste!"

„Ja, men De vil frelse ham, det har De selv lovet mig. De vil tale ham tilrette, sige ham, at De i lang Tid har elsket en anden, at De vil giftes med Deres første Kærlighed."

„Nej stop, det har jeg slet ikke lovet!

Det har De sagt altsammen — jeg har intet talt derom!"

„Altsaa har jeg helt misforstaaet Dem!" sagde Katarina Ivanovna med dump Stemme, idet hun blegnede let. „Jeg troede, De lovede mig . . ."

„Ak Gud nej, sødeste Frøken, aldeles intet af alt det har jeg lovet!" lød den sødladne Stemme med det slæbende Tonefald. „Der ser De selv, hvad jeg er for en kedsommelig, lunefuld Person! Jeg gør kun, hvad der falder mig ind. Det kan saa godt være, jeg før lovede Dem alt muligt, men nu siger jeg: Sæt nu denne Dmitri alligevel behager mig! En Gang var jeg indtaget i ham i en hel Time. Jeg kunde saamænd have Lyst at sige til ham, at fra nu af kan han faa Lov at bo hos mig bestandig. Se nu bare selv, hvor ubestandig jeg kan være! Loven er ærlig, men Holden besværlig."

„Men — men før sagde De jo ganske det modsatte!" stønnede Katarina med halvkvalt Stemme.

„Ja før, men De kan ikke tænke Dem, hvor ustadig jeg er, hvor tosset jeg er! Tænk dog paa, hvor han har lidt for min Skyld. Hvad skal jeg gøre, dersom jeg lige med et faar Medlidenhed med ham?"

„Det maa jeg tilstaa, dette ventede jeg ikke!“

„Aa, men min egen kæreste, bedste Frøken, der kan ingen Sammenligning opstilles mellem os to, De staar i alle Maader saa uendelig højt over mig! Det er meget muligt, at De slet ikke vil holde af mig mere, naar De rigtig faar at se, hvor slem og afskyelig jeg er! Giv mig Deres Haand, elskelige Frøken!“

Hun tog med stor Ærbødighed Katarina Ivanovnas Haand.

„Nu kysser jeg Dem paa Haanden, som De før kyssede mig; jeg maa vel give Dem tre hundrede Kys idetmindste for de tre, De gav mig. Hvad skal jeg dog gøre? Naa, i Guds Navn da! Jeg vil naturligvis gærne gøre Dem tilpas, men lad os være fri for Løfter, lad os bare ikke foregribe Begivenhedernes Gang . . . Hvilken ydig Haand, hvor De dog er dejlig, min søde Frøken!“

Hun førte sagte Katarinas Haand til sine Læber, i den mærkelige Hensigt at betale de Kys, hun havde faaet.

Katarina Ivanovna trak ikke Haanden til sig. Hun haabede endnu — var nok noget ængstelig over Gruschenkas mærkelige

Væsen, men hun haabede dog, at denne underlige Skabning mente det oprigtigt, naar hun sagde, hun gærne vilde „gøre hende tilpas“, og den unge Pige saa uroligt paa det troskyldige, barnligt tillidsfulde, rolige Ansigt.

Hun er maaske virkelig uskyldig, hun kan umuligt være saa fordærvet, at hun gør Nar af mig! tænkte Katarina.

Imidlertid sad Gruschenka stadig henfalden i Beundring over „den søde lille Haand“. Hendes Læber skulde lige til at berøre den, da hun med et betænkte sig og stadig med den sødeste Stemme bemærkede:

„Nu skal jeg sige Dem noget! Hør nu lidt! Jeg kysser alligevel ikke Deres Haand.“

Hun slog en haansk Latter op.

„De kan gøre, som De vil... Men hvad er der dog i Vejen med Dem?“ udbrød Katarina Ivanovnh og fo'r sammen.

„Læg nu Mærke til dette. De har kysset min Haand, og jeg vil ikke kysse Deres,“ sagde Gruschenka og saa Katarina lige ind i Ansigtet, mens hendes Øjne skød Lyn.

„Uforskammede Person!“ raabte Katarina, som om hun pludselig forstod alting.

Hun rejste sig pludseligt op med blussende Kinder.

Ganske roligt stod nu ogsaa Gruschenka op.

„Jeg skal nok fortælle til Dmitri, at De har kysset min Haand, men at jeg ikke vilde kysse Deres. Hvor det vil more ham, han vil rigtig le.“

„Gaa, gaa straks, afskyelige Skabning!“

„Skam Dem, skam Dem! Tal ikke saaledes, det passer sig ikke for en fin ung Dame.“

„Herud, gaa, ud af mit Hus, afskyelige Kvinde, der er tilfals!“ Hun rystede over hele Legemet, Harmen gjorde hendes Ansigt ukendeligt.

„Aa — tilfals, tilfals, saa sagte, kære Frøken! De, som er en fornem ung Dame, De har nok ikke generet Dem for at besøge unge Herrer i deres Bolig og at falbyde Deres Skønhed. Jeg kender hele Historien!“

Katarina Ivanovna udstødte et Skrig, vilde fare løs paa Gruschenka, men Alexis greb hende om Livet og holdt hende med Magt tilbage.

„Staa stille, rør Dem ikke, svar ikke et Ord, saa gaar hun nok selv sin Vej!“

I samme Øjeblik kom de to Tanter og

Pigen ilende til. De styrtede hen til Katarina.

„Ja ja, nu gaar jeg straks," sagde Gruschenka og tog med største Ro sin Mantille fra Sofaen. „Kære Alexis, De er nok saa god at ledsage mig."

„Aa, gaa, gaa for Himlens Skyld!" bad Alexis med foldede Hænder.

„Ja, saa følg mig, min lille Alexis, jeg har et Ord at sige Dig, noget overmaade behageligt, overmaade behageligt. Det er til Ære for Dig, at jeg har opført denne nette lille Komedie. Naa, kom saa, min søde Snut! Du skal ikke komme til at fortryde Din Villighed."

Alexis vendte sig bort, hændervridende. Gruschenka løb ud, idet hun slog en skraldende Latter op.

Katarina Ivanovna fik Krampegraad, hun hulkede og var ved at kvæles.

„Ja, min søde Pige, hvad sagde jeg! Jeg havde jo fraraadet Dig dette Skridt, men Du er saa hæftig og eksalteret. Du kender ikke den Slags Fruentimmer, og denne er nu en af de allerværste."

„Det er et vildt Dyr, en Tiger!" skreg Katarina aldeles rasende. „Hvorfor holdt De paa mig, Alexis Fedorovitch? Jeg vilde

jo slaa hende ihjel! Aa, det Afskum! Hun skulde piskes af Bødlen, piskes for alle Folks Øjne!"

Alexis gjorde et Skridt hen imod Døren.

„Aa, aa Gud, udbrød hun og strakte de foldede Hænder i Vejret. Og han! Hvor har han dog kunnet være saa lav, saa grusom! Hvor er det muligt, at han har kunnet fortælle denne afskyelige Kvinde, hvad der hin frygtelige Dag forefaldt mellem os to; ak, gid denne Dag kunde udslettes af mit Liv, denne forbandede Dag!"

„De har falbudt Deres Skønhed, kære Frøken! ... Hun ved det, — aa — Alexis Fedorovitch, Deres Broder er en Usling!"

Alexis vilde svare, men hans Strube snørede sig sammen, han kunde ikke finde Ord, saa bedrøvet var han.

„Gaa, gaa Deres Vej, jeg dør af Skamfuldhed, aa Du almægtige, aa Gud, dette overlever jeg ikke ... Imorgen, ... kom igen imorgen, fordøm mig ikke, tilgiv mig, jeg ved endnu ikke, hvad jeg skal gribe til!"

Alexis gik ud af Stuen. Han vaklede, som var han beruset.

Paa Trappen kom Pigen løbende efter ham.

„Frøkenen glemte at give Dem et Brev til Fru Khakhlakov."

Alexis tog adspredt mod den lille Konvolut og stak den ganske mekanisk i sin Lomme.

VIII.

Klostret laa kun en halv Mils Vej fra Byen.

Alexis ilede afsted.

Det var omtrent mørkt. Man kunde ikke skælne Genstandene tredive Skridt borte. Omtrent paa Halvvejen, midt paa en Korsvej, stod et ensomt Elmetræ, og op mod dets Stamme tegnede sig Omridset af en mørk Skikkelse, der, saasnart Alexis nærmede sig, traadte frem og raabte:

„Frem med Pengene, eller Du er dødsens!“

„Aa, Dmitri,“ udbrød Alexis forskrækket, „er det Dig!“

„Ha, ha, ha! Det ventede Du nok ikke, vel? Jeg var i Beraad med mig selv, om hvor jeg skulde træffe Dig. Der gaar tre Gader ud fra hendes Hus, men jeg

var temmelig vis paa at møde Dig her. Naa, men saa tal dog, tal rent ud af Posen!... Knus mig som et skadeligt Dyr!... Men hvad fejler Dig dog, svar!"

„Intet Broder, Du skræmmede mig lidt før! ... Ak Gud, Dmitri! — vor Faders Blod! ..."

Alexis græd. Længe havde han gaaet og trængt sine Taarer tilbage, det var ham, som skulde hans Hjærte briste.

„Du var ved at dræbe ham! ... Du forbandede ham, og nu, — saa kort efter, — nu ler Du, ... nu leger Du Bussemand med mig!"

„Naa, ja vist saa, det er lidt upassende!"

„Nej, nej, det er — det ..."

„Vent, hør nu paa mig et eneste Øjeblik! Se ud i Natten, se hvor mørkt, hvor sort, hvor sørgeligt alting er! ... Skyer, Blæst, Ensomhed! ... Her staar jeg skjult under Træet, venter paa Dig, tænker ved mig selv, — Gud er mit Vidne! — tænker: hvorfor skal jeg kæmpe og stride, er det Umagen værd at leve for at pines saaledes! Her er et Træ, mit Lommetørklæde eller min Skjorte kan bruges som Reb ... det er snart besørget, ... og saa slipper jeg herfra,

generer ingen mere ... pludselig hører jeg Dig komme ... Aa, Gud i Himlen! med Dig kom der som et varmt Pust lige ind i min Sjæl; jeg maatte sige: Men saa er der jo dog i Verden et Menneske, som jeg elsker! Du er den eneste, jeg virkelig elsker, elsker! Der kommer han, den kære, søde Dreng, — aa Herregud, min egen Broder, i det Øjeblik syntes jeg, jeg elskede Dig saa højt, at jeg maatte kaste mig i dine Arme! Og saa fik jeg et tosset Indfald, jeg vilde skræmme Dig, og derfor skreg jeg som den Fæpande, jeg er! ... Vær ej vred! ... I Hjærtet føler jeg saa vel, hvor rædsom min Stilling er. Men tal nu til mig? Hvad sagde hun? Knus mig, skaan mig ikke, ud med Sproget! ... er hun rasende?"

„Nej, slet ikke! ... Aa, Dmitri, der er hændt noget, som Du aldrig kan tænke Dig! ... De var der begge to, — begge to!"

„Hvem? Begge to?"

„Gruschenka og Katarina Ivanovna!"

Dmitri stod som forstenet.

„Det er umuligt! Du drømmer, Gruschenka har ..."

Alexis meddelte nu sin Broder alt, hvad der var foregaaet.

Dmitri stod og hørte paa ham, hans

Øjne hængte ved den unge Mands Læber med et sælsomt, aandsfraværende Udtryk. Jo længere Alexis kom i sin Beretning, jo mørkere, jo mere truende blev Dmitris Ansigt; han rynkede Panden, skar Tænder; hans Øjne lynede; men med ét, som ved et Trylleslag, aabnede Læberne sig, hele hans Skikkelse og Ansigt forandredes, og han brød ud i den mest uimodstaaelige, fornøjelige Latter.

„Saa hun vilde ikke kysse Katarina paa Haanden! Hun gik uden at kysse hende paa Haanden!“ udbrød han i en sælsom sygelig, næsten modbydelig Henrykkelse. „Og den anden kaldte hende en Tiger!“ Der har hun min Tro Ret, hun vilde have hende pisket af Bødlen! Ja, det var saamæn det ene rigtige! Det skulde de have gjort for længe siden! ... Den Heks! ... Hvor det dog ligner hendes topmaalte Uforskammethed; hun er dog den mest fordærvede Skabning, som nogensinde har traadt paa Jorden! Mon hun nu gik hjem? Jeg maa lige straks hen til hende, lige straks, det lille Afskum! ... Sig ingenting, jeg er aldeles enig med Dig i, at hun burde knuses! ...“

„Og tænker Du slet ikke paa Katarina Ivanovna?“ spurgte Alexis sørgmodig.

„Aa, jo vist saa. Hende tænker jeg naturligvis ogsaa paa, hun er et Vidunder! ... hun er storartet! Sende Bud efter den anden! ... Det er den samme Katarina, der gik lige hen til den udsvævende Officer for at frelse sin Faders Ære, uden at tænke paa alt det, hun dermed udsatte sig for. ... Hvor hun er stolt, og saa modig! Hun føler Trang til at prøve Kræfter med Skæbnen, viger ikke en Fodsbred; vil maale det uendeliges Dybde. ... Tanten vilde naturligvis lægge en Dæmper paa hende, — ikke? „Jeg kan besejre alt, alt maa føje sig efter min Vilje, jeg vil indtage selve Gruschenka!“

„Og det troede hun, hun troede det, men hvis er Skylden? Bilder Du dig maaske ind, hun havde nogen Bagtanke, da hun kyssede denne Slanges Haand? Nej, hun handlede af sit Hjærtes Elskelighed, hun syntes godt om Gruschenka. Det vil sige, ikke den virkelige Gruschenka, men den Gruschenka, hendes egen Indbildningskraft havde skabt. ... Aa Gud, Alexis, hvorledes bar Du dig ad med at slippe bort fra de

to Damer! Du flygtede vel over Hals og Hoved, ... ha, ha, ha! —"

„Men Broder, hvor kan Du dog lé. Er det muligt, Du aldeles har glemt den blodige Fornærmelse, Du har tilføjet Katarina Ivanovna ved at betro Gruchenka, hvad der forefaldt mellem Eder hin Dag ... Du nok ved? Gruschenka kastede hende det i Ansigtet som en Udfordring. .... Det er forfærdeligt, at Du kunde bære dig saaledes ad, Dmitri!"

Alexis var baade bedrøvet og vred over at se Dmitri lé ad den Ydmygelse, Gruschenka havde tilføjet Katarina Ivanovna.

„Saa, nu har jeg aldrig hørt Magen!" udbrød Dmitri og slog sig for Panden. „Ja, det er ganske rigtigt, jeg har fortalt hende det! Jeg husker, det var den Dag, jeg talte til Dig om, den Dag, jeg var fuld og var ude med den Taterbande. ... Men jeg laa paa Knæ, jeg hulkede, mens jeg sagde det til hende, og Gruschenka selv flød hen i Taarer, hun forstod mig fuldkomment; og hun græd, — græd, — ja, — vist, den Gang græd hun, og nu, nu bruger hun denne fortrolige Meddelelse som Dolk; støder den i Katarinas Hjærte! — Aa, de Kvinder, det ligner den Gruschenka!"

Han faldt i Tanker.

„Ja, en Usling er jeg," sagde han derpaa med dyb Stemme. „Hvad kan det hjælpe, jeg græd, mens jeg sagde dette. Derfor er det ikke mindre afskyeligt af mig. Svar hende, at jeg synes, hun har aldeles Ret, hvis det kan trøste hende. Og nu nok om dette. Farvel! Dette er ikke nogen fornøjelig Samtale, min stakkels Ven! Lad os gaa hver til sin Side. Jeg vil ikke sé Dig før i sidste Øjeblik. Farvel Alexis? Uden at sé op trykkede han hæftigt Broderens Haand og gik med lange Skridt ad Byen til. Alexis stod og saa efter ham, kunde slet ikke fatte, at han virkelig vilde gaa bort, og et Øjeblik efter kom Dmitri ganske rigtig tilbage:

„Alexis, blot et eneste Ord endnu! Se rigtig paa mig: ser Du, her, her ligger endnu den værste Lavhed begravet! Her..."

Idet Dmitri sagde her, slog han sig for Brystet. Der var et ubeskriveligt Udtryk i hans lynende Øjne.

„Du, kun Du kender mig, vêd hvad jeg er for en elendig Skabning, men hvad jeg end har gjort, og hvad jeg end kan finde paa at gøre, saa kan intet være værre end det, jeg her bærer paa! (han slog sig atter

for Brystet). Og denne Lavhed, denne Nederdrægtighed kunde jeg kvæle; mærk Dig det, den kunde jeg kvæle, men jeg vil ikke. Nej, den skal blive til Handling, hører Du! Hvis jeg vilde afstaa fra den, kunde jeg atter faa mit gode Navn igen, men jeg vil ikke afstaa derfra. Min modbydelige Plan skal udføres; Du skal være Vidne til denne min uigenkaldelige Beslutning og til at jeg har sagt det i Forvejen ... Afgrund, Nat, Helvede! ... Men det gider jeg ikke staa her og forklare Dig. Det faar Du tidsnok at høre. Smuds, Elendighed. Farvel! Du skal ikke bede for mig, jeg er ikke Dine Bønner værdig. Forresten er det altsammen forgæves, jeg vil ikke vide af Bønner at sige. Gaa væk fra mig! Hold Dig fra mig!"

Og denne Gang gik han virkelig.

Alexis styrede sin Gang ad Klostret til.

Det er umuligt, at jeg aldrig skulde se ham mere! Imorgen den Dag søger jeg ham op! Hvad er det dog, han mener?"

Han var sorgfuld og beklemt, da han kom hjem i sin Celle.

„Hvorfor, hvorfor havde han forladt sit fredelige Tilflugtsted, hvad skulde han ude i Verden og al dens Elendighed! Her var

Fred og Renhed, — der fandtes kun Smuds og Mørke og Forbrydelse . . .

Novicen Porfyrius og Fader Poïssi var endnu oppe; de meddelte Alexis, at det stadig gik ned ad Bakke med Staretsen.

„Han bliver svagere og svagere; han ligger og døser," sagde Fader Poïssi med sagte Stemme. „Man kan næppe faa ham vaagen. Og hvorfor skulde vi ogsaa vække ham? Han vaagnede for lidt siden i fem Minuter og bad om, at vi skulde bringe Brødrene hans Velsignelse, og vilde have dem til at bede for hans Sjæl. Han har ogsaa talt om Dig, Alexis, spurgt efter Dig, og saa sagde vi, Du var gaaet til Byen. „Velsignet være han!" svarede Fader Zossima da, „hans Plads er der og ikke her!" Han er meget bekymret for Dig. Det er en stor Ære for Dig. Men hvor kan han dog tro, at Du vil forlade os? Han kan maaske læse i Fremtiden. Dog skal Du ikke glemme, Alexis, at det verdslige Liv altid maa betragtes som en Prøvelse. Tro endelig ikke, at vor Starets mener, Du skal lade Dig henrive af Verdens Forfængelighed og Tant."

Fader Poïssi gik. Alexis var vis paa, at Staretsens Timer var talte. Maaske

kunde han endnu leve en eller to Dage i det højeste, og derfor besluttede Alexis ikke at forlade Klostret i de nærmeste Dage, trods det Løfte, han havde givet sin Fader, sin Broder, Khaklakovs og Katarina Ivanovna. Han vilde blive hos sin kære Fader Zossima til det sidste. Derfor gik han ind i Staretsens Soveværelse, knælede ned og gjorde en dyb Bøjning for den Døende, der laa i en blid Slummer; man kunde næppe høre ham trække Vejret. Hans Ansigt var roligt. Alexis gik ind i det tilstødende Kammer og lagde sig fuldt paaklædt paa en smal Lædersofa, hvor han allerede i lang Tid havde tilbragt alle sine Nætter. Men før han sov ind, kastede han sig paa Knæ og bad længe og inderligt, bad Gud hjælpe ham i al den Sorg, der truede ham, og give ham den Sjælefred, han før havde ejet. Pludselig fandt han i sin Lomme den lille rosenrøde Billet, Katarina Ivanovna havde givet ham. Han fo'r sammen, men sluttede sin Bøn, og efter nogen Tøven rev han tilsidst Konvoluten op. Det var et lille Brev til ham med Underskriften Liza, altsaa fra Frøken Khaklakov, den ganske ung Pige, der i Klostret havde let af ham, og Brevet lød saaledes:

„Alexis Fedorovitch!

Jeg skriver til Dem i Hemmelighed — ingen véd det, ikke engang Moder. Jeg véd godt, jeg bærer mig galt ad. Men jeg kan ikke mere holde det ud, jeg maa sige Dem, hvad der er sket mig, — noget, som kun De og jeg maa vide, idetmindste for Øjeblikket.

Men hvorledes skal jeg dog faa sagt, hvad der bo'r i mit Hjærte? Papiret kan ikke rødme, hedder det jo, men det er noget Snak — se, nu er baade det og jeg lige blussende. Kære Alioscha, jeg elsker Dem, har holdt af Dem lige fra jeg var en lille Pige, fra den Tid, De kom til os i Moskva, den Gang De var ganske anderledes imod mig end nu, og jeg véd, jeg vil holde af Dem, til jeg dør. De er mit Hjærtes Udvalgte! Og vi to, vi maa leve og dø sammen. Naturligvis maa De forlade Deres Kloster, det forstaar sig af sig selv. Vi er jo unge, saa vi maa vente endnu nogen Tid, inden vi kan gifte os. Saa bliver jeg ogsaa rask, kan gaa omkring og danse, det er hævet over al Tvivl. De ser selv, at jeg har forudset alt muligt. Det eneste, jeg

ikke har kunnet forudse, er hvad De monstro tænker om mig, naar De har læst dette Brev. Jeg plejer at le, at spøge over alting. Men, kære Alexis, De maa tro, at jeg nu, mens jeg sidder her og skriver, er meget alvorlig, aa Gud, jeg har bedet og grædt og bønfaldet den hellige Gudsmoder om at hjælpe mig. Nu har jeg betroet Dem min store Hemmelighed. Naar De imorgen kommer hen til os, tør jeg bestemt ikke se Dem i Øjnene. Aa, Alexis Fedorovitch, hvad skal jeg dog gøre! Tænk, hvis jeg nu brister i Latter, naar jeg faar Øje paa Dem. Vil De da tro, jeg er afsindig? Min egen Ven, vær god, vær overbærende imod mig, se ikke lige straks paa mig, for den lange Munkekaabe er saa uimodstaaelig morsom. Blot jeg tænker paa den, maa jeg lægge Baand paa mig. Lad saa være at se paa mig straks, naar De kommer ind i Stuen; se paa Moder eller kig ud af Vinduet."

Saa, her har De mit Kærlighedsbrev. Aa, Gud i Himlen, hvad har jeg gjort! Foragt mig ikke, kære Alexis, og hvis jeg har gjort noget rent galt, hvis jeg har bedrøvet Dem, saa tilgiv mig. Nu har De mit gode Navn og Rygte i Deres Hænder.

Jeg mærker, at jeg maa græde. Lev vel, indtil vi ses imorgen! — Det bliver rædsomt!

Liza.

P. S. Alexis, De maa endelig, endelig komme imorgen, hører De!"

Alexis læste dette Brev igennem to Gange. Han var meget forbavset over det og sad længe tankefuld, tilsidst smilede han blidt og fornøjet, men saa fo'r en Gysen gennem ham; dette Smil syntes ham syndigt. Han lagde atter Brevet i Konvoluten og slog Kors for sig. Hele den Uro, der før pinte hans Sjæl, forsvandt med et.

„Gud Fader! Beskyt dem alle! Tag disse stakkels oprørske Sjæle i Din Varetægt, vejled dem, styrk dem til at gøre, hvad Ret er! Du, der er idel Kærlighed, kun Du kan sprede Glæde i deres Hjærter!" hviskede han hen for sig — og derpaa sov han ind, sov ind som et uskyldigt Barn.

Brødrene Karamasov.

Roman

af

Dostojewskij.

Anden Del.

Kjøbenhavn.
Trykt hos Rasmussen & Olsen.
1889.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Fjerde Bog.

I.

Alexis's Kærlighedshistorie.

Solen var endnu ikke staaet op, da Alexis vaagnede. Staretsen laa med aabne Øjne, døsede ikke længer. Uagtet han følte sig meget svag, vilde han dog staa op og sætte sig i en Lænestol. Han var ved sin fulde Bevidsthed, hans Ansigt straalede af stille Glæde, hans Blik udtrykte usigelig Blidhed.

„Maaske vil jeg ikke faa Solnedgangen at se her paa Jorden!“ sagde han stille til Alexis.

Munkene samledes i Cellen.

Det blev lyst.

Staretsen talte meget, det var, som følte han i denne højtidelige Stund Trang til at sige alt, hvad der endnu laa ham paa Sinde, mindre for at belære dem, der stod hos, end for at dele sin Glæde med dem, han elskede hernede. Men han trættedes hurtigt, luk-

kede Øjnene, aabnede dem paany og vinkede Alexis hen til sig.

Nu var kun Fader Poïssi hos ham og Porfyrius; Staretsen saa fast paa Alexis og spurgte med ét:

„Venter din Familje Dig ikke idag, min kære Søn?“

Alexis saa forlegen ud.

„De trænger vistnok til Dig. Du har bestemt lovet dem at komme?“

„Ja, kære Fader, det er ganske rigtigt, mine Brødre og andre venter.“

„Der sér Du selv! Gaa straks, og sørg ikke. Jeg dør ikke, før jeg har talt med Dig, til Dig vil jeg sige mine sidste Ord, Du skal høre mit Testamente, Du min højtelskede Søn; Du ved hvor meget jeg holder af Dig. Gaa saa bort, gaa til dem, der venter Dig!“

Alexis adlød modstræbende; skøndt hans Hjærte blødte ved at forlade sin faderlige Ven i denne Stund, men Løftet om, at han skulde høre den hellige Mands sidste Ord, fyldte hans unge Sjæl med dyb Glæde. Han ilede afsted, for saa hurtig som muligt at være tilbage i Fader Zossimas Celle.

II.

Først styrede han sin Gang mod gamle Karamasovs Hus; han mindedes Faderens Bøn om at komme, uden at Ivan mærkede det.

„Hvad skal nu dette betyde?“ tænkte den unge Mand. „Dersom han har Hemmeligheder at betro mig, kan han jo sige til Ivan om at lade os være alene. Men han vidste sagtens ikke rigtig, hvad han selv sagde, igaar var han saa ophidset.“

Dog blev han ganske tilfreds ved at høre, at Ivan Fedorovitch var gaaet ud for en Timestid siden.

„Og min Fader?“

„Han er oppe, — han drikker sin Kaffe.“

Alexis traadte ind. Den gamle sad ved Bordet, klædt i en slidt Frakke, med Tøfler

paa Fødderne. Han bladede med en adspredt Mine i nogle Dokumenter. Han saa meget træt ud, over den forslaaede Pande havde han bundet et rødt Silketørklæde, og den ophovnede, skrabede Næse gav ham et mer end almindelig ondskabsfuldt Udtryk. Det vidste han godt selv, og da Sønnen kom hen til ham, saa han arrigt paa ham.

„Den Kaffe er kold," sagde han i en kort Tone, „derfor byder jeg Dig ingenting; her er kun Fiskesuppe, — jeg er ikke tilstede for nogen! — hvad kommer Du efter?"

„Jeg kommer naturligvis for at spørge til Dit Befindende," svarede Alexis.

„Naa, ja jeg bad Dig ogsaa om at komme herind. Det var forresten ikke Umagen værd. Jeg tænkte nok, Du vilde komme løbende. Dumheder! Vrøvl altsammen."

Han blev stadig mere gnaven; tilsidst stod han op og begyndte omhyggelig at undersøge sit Ansigt, — vist for tyvende Gang den Dag. Saa rettede han paa det røde Tørklæde.

„Et rødt Tørklæde! — det er mere klædeligt! — Et hvidt vilde straks være saa hospitalsagtigt!" sagde han vigtigt. „Naa, hvad tager Din Starets sig saa for?"

„Han er meget daarlig. Han dør vist idag," sagde Alexis.

Fedor Paulovitch gjorde sig ikke engang den Ulejlighed at høre, hvad Sønnen svarede.

„Ivan er ude," sagde han saa. „Han vil gærne snappe Dmitris Forlovede fra ham. Derfor bliver han her i Byen."

„Har han selv sagt Dig det, Fader?"

„Aa, — ja, for længe siden, — for tre Uger siden. Det er ikke for at myrde mig, at han er her, — han har andre nette Planer . . ."

„Hvad er det dog, Du siger? Og hvor kan Du tale paa den Maade?" sagde Alexis med angstfuldt Tonefald.

„Han presser mig heller ikke for Penge. Det vilde forresten ogsaa være aldeles forgæves. For, hør nu, min gode Alexis, jeg har til Hensigt at leve saa længe som muligt; skriv Jer det bag Øret," lille Børn, — mine Skillinger, dem har jeg selv Brug for, jo ældre jeg bliver, jo flere skal der jo til," vedblev han og gik op og ned ad Gulvet med Hænderne i Lommerne paa sin gamle, forrevne Frakke. „Jeg er kun syv og halvtresindstyve Aar, er rask og frisk, kan nok gøre Regning paa en Snes Aar endnu; men

jeg bliver ikke just mere indtagende med Aarene, de søde Smaapiger, de holder ikke saa meget af mig som i gamle Dage; og saa maa der punges ud, maa der! Derfor kan Du selv indse, at jeg maa spare. Jeg sparer blot for min egen Skyld, bedste Alexis Fedorovitch, mærk Dig det; thi jeg vil vedblive at more mig, vil aldeles ikke føre et „andet og bedre Liv" min dydige Hr. Søn! Man ligger nok saa godt i Rendestenen, det er nu min private Mening, hvad saa forresten Folk kan sige, jeg blæser Folk et langt Stykke, allesammen lader de saa hellige, og i al Hemmelighed er de ikke et Haar bedre end Fedor Paulovitch Karamasov, der har Mod til at gaa aabenlyst tilværks! Og angaaende dit Paradis, saa kan Du beholde dit Paradis, min Ven! Hører Du? Paradiset er ligefrem et upassende Sted for en Mand med en Smule „Verden", hvis der da ellers er et Paradis, hvilket jeg tillader mig i al Beskedenhed at betvivle. Man sover ind, og saa vaagner man ikke mere op, der har Du min Mening om den Sag! Glem mig, eller husk paa mig, det er mig saa rasende ligegyldigt! Det er min Filosofi! Igaar talte Ivan ganske ypperligt om den Sag, vi var fulde begge to, var vi! Forresten er

Ivan en Skvadronør; en overfladisk Person, der putter Folk Blaar i Øjnene ...“

Alexis sad og hørte i Tavshed paa Faderens Ordstrøm.

„Naa, men hvorfor taler han aldrig til mig? Hvorfor skal han sætte denne hovne, spodske Mine op evig og alttd? Han er et Asen, den Ivan Fedorovitch. Og min søde Gruschenka, jeg skal gifte mig med hende, skal jeg ... Jeg er vel gammel nok til at raade mig selv. Naar man har Penge nok, behøver man kun at række Haanden ud ... Det er han bange for, den Slubbert, den Ivan; han vil hindre mig i at ægte min lille Englegruschka, og derfor gør han alt for at skubbe Dmitri i hendes Arme. Ja, lur mig. jeg er ikke saa dum! han har ingen Fordel deraf, for enten jeg gifter mig eller ej, saa bliver der ingenting for ham at snuse efter, saa faar han en lang Næse. Hvis det derimod er Dmitri, der gifter sig med Gruschenka, saa kan Ivan faa Dmitris rige og smukke Forlovede. Aa, jeg har gennemskuet ham og hans Beregninger, det er en topmaalt Slyngel, din Broder Ivan!“

„Hvor Du er ophidset idag! Det er Følgen af Begivenhederne igaar; Du skulde meget hellere gaa iseng!“

„Hvor tør Du tale saaledes til mig? Men, jeg bliver nu engang ikke vred paa Dig, af Ivan taalte jeg ikke saadanne Bemærkninger; Du er den eneste af mine Børn, jeg bryder mig om, alle de andre er jeg rasende paa!“

„Du er ikke rasende, Du er lidt bitter idag,“ svarede Alexis med et Smil.

„Hør Du! Jeg tror, jeg lader den Skurk, den Dmitri, arrestere endnu idag. Jeg er ikke rigtig vis paa, hvad jeg skal gøre i den Sag. Nutildags betragter man jo Børns Lydighed og den Respekt, de skylder deres Forældre, som en ganske forældet Fordom, men selv de Love, vi har nutildags, tillader dog endnu Øvrigheden at skride ind, naar en Søn slæber sin Fader ved Haarene henad Gulvet, slaar og sparker ham i Ansigtet og ovenikøbet truer ham paa Livet i Vidners Overværelse. Altsaa var jeg i min fulde Ret, om jeg lod ham sætte fast.“

„Men det gør Du ikke, vel Fader, det gør Du ikke?“

„Ivan har snakket mig derfra. Men jeg blæser forresten ad Ivan, det er ikke for hans Skyld, jeg opgiver min første Bestemmelse ...“ her bøjede han sig over

imod Alexis og hviskede til ham: „Hvis jeg fik det Afskum sat fast, vilde hun vel sagtens besøge ham i Fængslet; men hvis hun fik at vide, at han har slaaet mig, sin stakkels gamle Fader, halv fordærvet, saa vil hun sikkert føle Medlidenhed med mig og komme her for at spørge til mig. For saadan er hun nu engang ... aa, jeg kender hende!“

„Skal Du have et Glas Kognak! Kom og faa en Kop Kaffe alligevel med en Draabe Kognak; det kan Du vist trænge til, min Dreng!“

„Nej tak. Giv mig det lille Brød der,“ sagde Alexis, tog et lille Franskbrød paa Bordet og puttede det i sin Lomme. „Og saa skulde Du ikke drikke mere Kognak idag, Fader.“

„Nej, deri har Du vist Ret! Det ophidser mig, ... men jeg maa have en lille Snaps til.“

Han aabnede Buffetten, skænkede sig et Glas, lukkede af og puttede Nøglen i Lommen.

„Saa, nu ikke mere, det Fingerbøl kan ikke tage Livet af mig.“

„Nu har Du det vist allerede be-

dre, ogsaa dit Humør kommer sig, ikke sandt?"

„Aa, jeg behøver ikke Snapse for at holde af Dig! Jeg er kun slem mod dem, der er slemme mod mig. Ivan vil paa ingen Maade tage til Tchermachnia, — hvorfor? Bare fordi han stadig vil holde Øje med mig, udspionere mig, vide, hvormeget jeg giver min lille Engel, naar hun kommer her og besøger mig. Slyngler og Asener tilhobe! Ivan er ikke min Søn! Hvor kommer han fra? Han og jeg har ikke en Tanke tilfælles! Han gør Regning paa mine Penge. Men I skal ikke efter min Død finde saameget som et Testamente, hører Du det! Og Dmitri, ham kunde jeg knuse som et skadeligt Dyr. Jeg kunde have Lyst at høre ham knase under min Støvlehæl som en Kakerlak, din Dmitri, ja, netop din Dmitri, for jeg véd meget vel, at Du holder af ham alligevel. Men for mig maa Du gærne holde af ham, dig er jeg ikke bange for. Hvis det derimod var Ivan, som var gode Venner med Dmitri, saa var det en anden Sag. ... Men hvem holder Ivan af? Ivan er ikke min Mand! Folk som han skal man tage sig iagt for. Han er som Støvet paa Alfarvej ... Vinden blæ-

ser, og Støvet er langt borte. ... Igaar faldt det mig ind, at Du maaske kunde være Mellemmand mellem dette Bæst, den Dmitri, og mig, Du kunde se at faa at vide, om den Helvedes Landstryger vilde forlade Byen, hvis jeg gav ham et Par tusend Kopek, — han skulde blive borte i fem, — nej i fem og tredive Aar; — og han maatte ikke tage Gruschenka med sig, — hvad tror Du, min lille Dreng?"

„Ja jeg, jeg kan gærne spørge ham, ... mumlede Alexis. „Hvis Du vilde give ham tre tusende Rubler, saa var det maaske muligt, at han. ..."

„Stop, ikke en Stavelse mer. Nu er det ogsaa overflødigt. Jeg har taget anden Bestemmelse. Det var noget Vrøvl. Jeg giver ikke Hvid eller Skilling, ikke en Snus! ... Jeg trænger selv til Penge. Dmitri skal knuses som en Lus. Sæt ham ingen Ting i Hovedet om de Penge, — vel? Og hvad sidder Du selv her og hænger efter, se Du kommer afsted. Og vil Du saa sige mig, om denne Katarina Ivanovna, dette himmelske Væsen, som jeg ikke er værdig at beskue, vil Du underrette mig om, enten hun vil ægte ham eller ej? Du besøgte hende jo igaar, ikke?"

„Hun vil ikke for nogen Pris give Afkald paa Dmitri!“

„Ja, disse yndige fine Frøkner, de er altid forlibte i saadanne Subjekter, saadanne Bæster som Dmitri. Aa, hvor jeg dog finder dem lidt tiltrækkende, disse fine, blegnæbede Mamseller! — aa, — dersom blot, — ja, min Sjæl og Salighed, dersom jeg bare var en Snes Aar yngre, skulde jeg ... for jeg var en Del kønnere end min Hr. Søn ... jeg skulde snart faa ham stukket ud. Den Helvedes Knægt. Men han skal ikke faa min lille Due, min søde Engel, — han skal ikke faa min Gruschka, jeg skal trampe ham sønder og sammen!“

Han blev mere og mere ophidset.

„Saa, pil nu af, hvad skal Du her?“ sagde han i en grov Tone.

Alexis kom hen til ham, og kyssede ham paa Skulderen.

„Naa, hvad er nu det for Manerer,“ sagde den gamle forbavset. „Bilder Du dig ind, vi skal tage Afsked med hinanden for bestandig?“

„Nej, — nej, — det mente jeg egenlig ikke!“

„Naa, det var endda godt! .... Hør, — hør en Gang!“ raabte han, da Alexis

gik. „Kommer Du saa en Dag og faar den Fiskesuppe? Den er udmærket, kom nu imorgen? Hører Du? Imorgen, ikke sandt?“

Saa saare Alexis Fedorovitch var ude af Døren, gik gamle Karamasov hen til Skænken og drak sig igen en Snaps.

III.

Gud være lovet, at Fader ikke spurgte mig om Gruschenka, tænkte Alexis, da han gik til Fru Khaklakov, thi da maatte jeg have fortalt ham Optrinet fra igaar, og Fader var ikke videre blidt stemt idag. Jeg maa endelig se at faa fat i Dmitri, og det endnu idag.

Ganske fordybet i sine Tanker, som han var, saa han sig ikke for, snublede og faldt saa uheldig mod en Sten, at han slog sin Haand tilblods. Lidt flov over sin Ubehændighed svøbte han sit Lommetørklæde om Haanden, der blødte stærkt, og saa gik han videre.

Men denne lille Hændelse gav hans Tanker en anden Retning; den legemlige Smærte klarede hans trætte Ansigt op, og om hans Læber spillede atter det samme

blide Smil, som Læsningen af Lizas Brev havde frembragt.

Lidt efter traadte han ind i Khaklakovs Bolig. Fruen beboede et af de fineste Huse i Byen, og hun kom i egen Person ned i Forstuen for at modtage Alexis.

„Ved De, at Katarina Ivanovna er hos os?“

„Hvor det var et heldigt Træf!“ udbrød Alexis. Jeg skulde saa nødvendig tale med hende idag.“

„Jeg véd alt, kender alle Omstændighederne ved det Optrin med denne græsselige Skabning. Det var forfærdeligt! I hendes Sted — aa, jeg ved ikke, hvad jeg havde gjørt i hendes Sted. Men De maa dog indrømme, at Deres Broder er mærkelig. Han er her ogsaa — nej, hvad er det, jeg siger, nu løber jeg sur i det! — det er ikke den fæle Dmitri, det er Ivan Fedorovitch, der er her. Han har netop nu en meget alvorlig Samtale med hende. Og De har ingen Idé om, hvad der foregaar mellem dem. Det er frygteligt! Hvilken højst mærkværdig Tildragelse! De gør hinanden ulykkelige uden at nogen kan begribe, i hvad Hensigt de handler saaledes. Jeg ventede netop paa Dem, maatte tale med Dem, jeg

kan ikke udholde det mere, jeg maa aabne mit Hjærte for Dem. Men hør nu det vigtigste — aa, nu havde jeg nær glemt . . . Hvorfor fik Liza et nervøst Anfald, da hun hørte, at det var Dem, der kom?"

„Moder, det er vist snarere Dig, der har et nervøst Anfald, mig er det i al Fald ikke!" lød pludselig Lizas klare Stemme inde fra Værelset ved Siden af.

Man kunde høre, hun var lige ved at briste i Latter.

„Ja, det vilde være ganske rimeligt, saaledes som Du ærgrer og driller mig. Men jeg maa sige Dem, Alexis Fedorovitch, hun har virkelig været daarlig, Feber hele Natten. Ak, hvor jeg dog længtes efter Dagens Frembrud, efter vor kære Doktor Herzenstube! Han siger forresten, at han ikke kan begribe hende, at han vil se Tiden an. Altid den samme Vise. Og saa saare De nu kom, gav hun sig til at skrige og raabe, at hun straks vilde bæres ind i sit Værelse."

„Men Moder dog, jeg anede jo ikke, det var ham, der kom; det var slet ikke i Anledning af ham, at jeg vilde bæres ind til mig selv."

„Nu siger Du Usandhed, Liza! Julie

kom med den Besked, at det nu var Alexis Fedorovitch. Hun havde saamænd siddet længe nok paa Udkig efter ham."

„Jeg maa rent ud sige, at Du bærer Dig lidt dumt ad, lille Moder! Hvis Du endelig vil være vittig, skulde Du hellere sige til den kære Alexis, at det er grumme uklogt af ham at vise sig idag, efter at alle de andre har let af ham igaar."

„Men Liza, nu er Du for næsvis! Jeg maa virkelig til at være streng imod Dig, thi dette gaar for vidt. Hvem skulde dog finde paa at have Dem tilbedste, kære Alexis? Jeg er saa glad ved at se Dem, jeg længtes saaledes efter Dem. Aa Herregud, hvor jeg dog er et ulykkeligt Menneske!"

„Hvad er der da i Vejen, kære lille Moder?"

„Hvad der er? Ak Liza, Din Sygdom, Din Urimelighed, Dine Luner — Du milde Himmel, er dette da intet? Disse Febernætter og den rædsomme Herzenstube, den evindelige, evindelige, evindelige Herzenstube — og saa videre! Og nu dette Drama, dette Sørgespil her i min egen Stue! Det gaar over alle Grænser, er mere, end et stakkels Menneske kan udholde. Jeg er-

klærer højt og helligt, dette er formeget! Og en Komedie midt i Sørgespillet! Aa, mens jeg husker det, den elskelige Starets! Hvorledes staar det til? Mon han lever Dagen over? Gud, Du alstyrende! Hvad skal dette blive! Jeg maa lukke Øjnene og stadig udbryde: Forfængelighed og Tant! Tant og Forfængelighed!"

„Bedste Frue," afbrød Alexis den livlige Dames Tales Strøm, „vær saa venlig at give mig en Klud til min Haand. Jeg har stødt mig, og min Haand gør meget ondt."

Alexis tog Lommetørklædet af, det var gennemblødt. Fru Khaklakov lukkede Øjnene og udstødte et Skrig: „Gud i Himlen! Det er rædsomt! Forfærdeligt!"

Gennem Døren saa Liza det blodige Klæde; hun stødte Døren op med stor Hæftighed.

„Kom straks herind!" raabte hun bydende. „Aa Gud, hvorfor stod De der og tav stille! . . . Men Moder, han kan jo forbløde sig! . . . Hvordan har De dog baaret Dem ad? Vand! Vand! Saaret maa vaskes! Put Haanden i koldt Vand, og det straks! Hurtig, skynd Dig, kom med Vand, Moder! I Vandfadet! . . . Men

saa tag Benene med Jer!“ næsten skreg det hæftige Barn i den højeste Ophidselse.

„Det var maaske bedst at hente Herzenstube?“ foreslog Fruen.

„Moder, Du tager Livet af mig med Din Herzenstube. For at han skulde komme med sit: Det er ikke til at begribe! Vi maa se Tiden an! . . . Men saa kom med det Vand! I Guds velsignede Navn, gaa selv efter den Julie, der er skjult Gud véd hvor, og aldrig er, hvor hun skulde være. Moder . . . hurtig . . . jeg tror, jeg dør!“

„Vær dog rolig, Liza . . . vær ikke bange, kære Frue,“ sagde Alexis, der blev ganske bange ved de to Damers Angst.

„Giv mig Charpi, Charpi — og saa det Saarvand, hvad er det nu, det hedder — det staar der, der Du véd nok, hvor Flasken er — i Dit Sovekammer, Skabet tilhøjre: en stor Flaske med Charpi ved Siden af.“

„Straks paa Øjeblikket, sødeste Liza; men skrig dog ikke saaledes op. Se hvor roligt Alexis taaler Smærten. Men hvordan har De dog kunnet støde Dem saaledes?“ Uden at vente paa Svar fo'r hun ud af Værelset.

„Nu er De saa god at svare mig, og det lige straks,“ begyndte Liza, saa saare

Moderen var borte. „Hvor tør De bære Dem saaledes ad? Lad mig først faa Rede paa dette, saa kan vi senere tale om andre Ting. Naa, svar!“

Alexis skyndte sig at fortælle hende, hvad der var hændt. Liza foldede Hænderne.

„Er det muligt!“ raabte hun vredt. „De kan ikke se Dem for, kan endnu ikke gaa alene. De er et Barn, et rent Pattebarn. Nu til Sagen! Kan De, trods Smærten i Deres Haand, tale om Ubetydeligheder?“

„Ja vist kan jeg det; Haanden gør næsten ikke ondt mere.“

„Det er, fordi De har den i koldt Vand. De maa skifte — Julie, hurtig et Stykke Is op fra Kælderen og et Fad frisk Vand! — Nu da vi er alene: kære Alexis Fedorovitch, vær saa elskværdig at give mig mit Brev, og lige paa Stedet, for Moder kan komme tilbage hvert Øjeblik, og hun maa paa ingen Maade . . .“

„Jeg har det ikke hos mig.“

„Det er ikke sandt, men jeg vidste, De vilde komme med den Udflugt. Det ligger i Deres Lomme. Jeg har hele Natten ligget og været fortvivlet over den Spøg.

Giv mig det Brev tilbage — straks, lige paa Øjeblikket! Hører De!"

„Men jeg har ladet det blive hjemme."

„Naa ja, saa faar det være. De kan jo efter dette tossede Brev ikke mere betragte mig som et rent Barn. Men jeg beder Dem tilgive mig og bringe mig det saa hurtigt, som det blot er Dem muligt — dersom det virkelig er sandt, at De ikke har det hos Dem nu? Jeg maa have det idag — endnu idag skal De hente det."

„Idag er det mig ganske umuligt. Jeg skal tilbage i Klostret, og jeg kommer ikke til Byen i de første tre, fire Dage; thi Staretsen . . ."

„Fire Dage! . . . Hør, lo De af mig?"

„Nej, aldeles ikke."

„Hvorfor ikke?"

„Fordi jeg troede, det var Deres Alvor."

„Nej, nu bliver jeg vred. Hvor kunde De tro det?"

„Det kunde jeg, fordi jeg synes udmærket godt om Deres Forslag, og fordi jeg mener, Tingene lader sig ordne, som De vil: naar Staretsen er død, forlader jeg Klostret, læser færdig, tager min Eksamen, og saa saare vi begge har naaet den lovbefalede Alder, gifter vi os. Jeg skal altid holde af

Dem, skønt jeg indtil nu ikke har haft Tid og Lejlighed til at tænke nøjere over den Sag. Men jeg er vis paa, at jeg aldrig kunde faa en Kone, der passede bedre til mig end De, og Fader Zossima har befalet mig at gifte mig."

„Men jeg er jo ikke som andre Mennesker — jeg er jo en Krøbling — jeg maa køres i Rullestol!" udbrød Liza, idet hun lo ganske højt.

Han rødmede.

„Jeg skal passe og pleje Dem saa godt, at De nok til den Tid skal være ganske rask."

„Det er en god Snak!" sagde Liza i en ophidset Tone. „De tager min dumme Spøg for Alvor. Men der er Moder, hun kommer rigtig tilpas . . . Herregud, kan Du dog ikke skynde Dig en Smule. Du bliver da borte en evindelig Tid, Moder! Naa, nu kommer Julie ogsaa med Isen."

„Naa naa, Liza, ikke saa hæftig! Du véd jo godt, Du ikke taaler at skrige op. Jeg kan forresten selv næppe holde den Støjen ud. Naturligvis havde Du puttet den Charpi et andet Sted hen. Jeg har søgt og ledt overalt. Det er min Mening, at Du har skjult den med Vilje."

„Jeg kunde maaske vide i Forvejen, at han vilde komme her med en Finger i den Tilstand? Men det var jo tænkeligt, at jeg netop havde gjort det, fordi jeg havde den Anelse. Du bliver formelig vittig, lille Moder!“

„Vittig? Nej, nu bliver Du virkelig for slem, mit Barn. Hold Dig dog en Smule i Tømme. Aa, bedste Alexis Fedorovitch, De kan selv indse, at dette Liv ikke er til at udholde ret længe. Jeg dør . . .

„Saa, lad os nu være fri,“ sagde Liza atter leende, „kom hellere med Dine Medikamenter. Det er Blyvand, Alexis, et udmærket Middel . . . Tænk Dig, Moder, han er faldet, saa lang som han er, han kan ikke gaa paa Benene, det er et Pattebarn — ikke sandt, Moder? Synes Du, saadan En kan gifte sig? Thi Du kan tænke Dig, han gaar i Giftetanker — det er vel derfor, han er saa klodset. Han bilder sig ind, at han allerede er forlovet; jeg maa rigtig le ham ud og det tilgavns.“

Liza brød ud i sin nervøse Latter, og saa paa Alexis med Øjne, der straalede af Skælmeri.

„Hvad skal nu det betyde? Hvorfor taler Du nu om Giftermaal, Liza? ... Det

er noget, som ikke kommer Dig ved? Hvor hun har forbundet Dem godt, Alexis Fedorovitch. Det kunde jeg aldrig have gjort. Gør Haanden meget ondt?"

„Aa nej, ikke ret meget!"

„Katarina Ivanovna har faaet at vide, at De er her, hun ønsker at tale med Dem."

„Aa hør, Moder, gaa selv ind til hende. Han kan ikke endnu gaa, han har for ondt i Haanden."

„Nej, vist ej, jeg kan saa godt. . . ."

„Hvad for noget. Gaar De. Naa, ja, for mig gærne!"

„Men saa vær dog fornuftig. Saa saare jeg faar talt med Katarina, kommer jeg tilbage, og saa kan vi tale om alt muligt. Jeg ønsker ogsaa at tale med Katarina Ivanovna for endnu idag at kunne komme hjem til Fader Zossima."

„Gaa, gaa De bare deres Vej. Moder, Du behøvsr slet ikke at komme tilbage med Alexis Fedorovitch; gaa De bare til deres Kloster, følg deres Kald. Jeg vil nu sove, jeg har i Nat ikke lukket et Øje."

„Aa Gud, Liza, hvor Du dog er latterlig! . . . Men, Du har forresten Ret, Du skulde lægge dig lidt."

„Jeg kan gærne blive lidt endnu, et Par Minutter, fem Minutter ...“

„Fem Minutter. — Men saa gaa dog med ham, Moder, — han er et Afskum!“

„Liza, vær dog fornuftig. Kom Alexis, hun er utaalelig idag; jeg tør ikke ophidse hende mere. ... Ak, hvilket Huskors! ... Men hun er maaske virkelig søvnig ... Det er Deres Nærværelse, der har haft den Indflydelse paa hende. De har gjort hende søvnig. ...“

„Aa Moder, nu er Du sød; kom lad mig kysse Dig for de Ord. ...!“

„Jeg vil ogsaa gærne kysse Dig, min søde Pige ... Hør, Alexis Fedorovitch,“ sagde hun med en vigtig og hemmelighedsfuld Mine, idet hun trak Alexis med sig, jeg vil ikke indvirke paa Dem, vil ikke løfte Sløret; men kom nu, saa skal De bare se, hvad her gaar for sig. ... Det er rædsomt! Den utroligste Komedie! ... Hun elsker Deres Broder Ivan, og hun vil overtale sig selv til at tro, at hun foretrækker Dmitri. ... Det er rædsomt, siger jeg Dem! Jeg gaar med Dem, og hvis det er tilladt, ønsker jeg at overvære Deres Samtale med Katarina Ivanovna.“

IV.

Imidlertid var Samtalen i Dagligstuen ved at sluttes. Katarina Ivanovna var meget bevæget, man saa, hun havde fattet en energisk Beslutning. Ivan Fedorovitch rejste sig, da han saa Fru Khoklakov og Alexis træde ind. Alexis kastede et uroligt Blik til Katarina og tænkte: mon jeg endelig skal faa Rede paa alle disse Gaader? I den sidste Maaned hørte han allevegne fra, at Ivan elskede Katarina og kun vilde snappe hende fra Broderen. Alexis kunde ikke tænke sig, at Ivan var saa nederdrægtig. Han holdt af begge Brødrene, og det ængstede ham at se dem som Medbejlere. Men havde Dmitri ikke endnu den Dag igaar erklæret ham, at han gærne saa Ivan optræde som Katarinas Bejler, og at han paa enhver Maade vilde hjælpe ham. Hvor-

ledes? Ved selv at ægte Gruschenka! Alexis ansaa dette som et fortvivlet Skridt; thi han havde bestandig troet, at Katarina elskede Dmitri lidenskabeligt. Det syntes ham umuligt, at hun kunde elske en Mand som Ivan. Nej, det var og blev Dmitri; ham havde hun knyttet sig til, baade fordi han havde gjort hende al den Sorg, og fordi han havde handlet ædelt imod hende. Men efter Optrinet med Gruschenka havde han skiftet Mening. Og nu kom Fru Khoklakov med den bestemte Paastand, at Katarina elskede Ivan, og kun bildte sig ind, at hun nærede Tilbøjelighed for Dmitri. Dette er maaske sandt, men hvorledes stiller saa Ivan sig? Alexis følte sig overbevist om, at en Natur som Katarinas trængte til at føle sin Overmand i den, hun elskede, Dmitri kunde have behersket hende, Ivan aldrig. Men dersom hun nu ikke elskede nogen af dem, tænkte han med ét. Han forstod saa vel, hvor farlig Brødrenes Stilling var. „Lad Ulvene rive hverandre sønder og sammen!“ havde Ivan sagt. Hvem skulde han tage Parti for? Hvem skulde han støtte! Han holdt af dem begge to.

Da Katarina fik Øje paa Alexis, sagde

hun hastigt til Ivan, der lavede sig til at forlade Stuen:

„Vent et Minut! Jeg maa høre Alexis Fedorovitches Mening. Jeg har stor Tillid til ham. Fru Khoklakov, De kan godt blive herinde.“

Hun bad Alexis tage Plads ved Siden af sig.

„I er alle mine Venner, de Mennesker jeg holder mest af i Verden, begyndte hun med en Stemme, der rystede af Bevægelse. De, Alexis Fedorovitch, De var Vidne til dette forfærdelige Optrin; det var De ikke, Ivan! Hør nu, hvad jeg siger! Jeg véd ikke selv, om jeg elsker ham, jeg har Medlidenhed med ham; det er just ikke Tegn paa Kærlighed, vel? Dersom jeg elskede ham, vilde jeg maaske hade ham — men Medlidenhed, — det er noget helt andet!“

Hendes Stemme rystede, Taarerne steg hende op i Øjnene.

Alexis skælvede. „Hun taler Sandhed,“ tænkte han, „og hun elsker ikke mere Dmitri.“

„Ja, det er rigtigt,“ udbrød Fru Khoklakov, „den man elsker, har man ikke Medlidenhed med.“

„Vent lidt, kære, — jeg har endnu ikke

meddelt Dem den Beslutning, jeg har fattet inat. Je føler, den er meget alvorlig, men jeg véd, intet i Verden kan bringe mig til at vakle! . . . Min kære, gode Raadgiver — han, der kender det menneskelige Hjærte saa godt, min bedste Ven, Ivan Fedorovitch, har givet mig sit Bifald og roser den Bestemmelse, jeg har taget."

„Ja — jeg bifalder den i et og alt," sagde Ivan med blid og fast Stemme.

„Men jeg ønsker, at ogsaa Alioscha — om Forladelse — jeg mener Alexis Fedorovitch, skal sige mig, om jeg har Ret eller Uret; jeg har en Forudfølelse, min Broder, thi det er De," udbrød hun med Hæftighed og trykkede Alexis, iskolde Haand i sine brændende Fingre, „jeg har en Følelse af, at De alene vil kunne bringe min Sjæl til Ro, og jeg vil aldeles følge Deres Raad."

„Jeg véd ikke, hvad De vil bede mig om," sagde Alexis rødmende. „Men et véd jeg, og det er, at Deres Lykke ligger mig mere paa Hjærte end min egen. Jeg er jo ikke rigtig inde i hele denne sørgelige Sag," skyndte han sig at tilføje, uden ret at vide hvorfor.

„Det er en Æressag, en Pligt for mig, det er noget endnu vigtigere for mig, ja,

endnu vigtigere end selve Pligten. Jeg kan sige det med faa Ord: dersom han ægter denne — denne Skabning — saa kan jeg aldrig, aldrig tilgive ham, men dog vil jeg ikke forlade ham. Jeg kan aldrig helt slaa Haanden af ham," gentog hun med sygelig Ophidselse. „Jeg mener naturligvis ikke, at jeg vil følge med ham — være ham til Byrde, pine ham. Nej, det er langtfra min Tanke. Jeg vil flytte hen i en anden By, ligemeget hvilken, men jeg vil altid bekymre mig om ham. Naar Ulykken da rammer ham, og det vil ikke vare længe, da kan han ty til mig. Jeg skal være hans Veninde, hans Søster; kun en Søster, — naturligvis — men en Søster, saa kærlig og opofrende, som det er muligt at være. Saa vil det maaske lykkes mig at vinde hans Tillid, at bringe ham til at fatte, hvad der bor i min Sjæl," udbrød hun med tilbagetrængt Lidenskab. „Jeg skal da være den Gud, han beder til, den, han knæler for, og det skylder han mig ogsaa for at udslette Erindringen om sit Forræderi og sin Troløshed, og om alt, hvad jeg har lidt for hans Skyld. Jeg vil være — jeg skal for ham blive Vejen til Lykke og Frelse, — Frelse fra al Livets

Elendighed og Jammer! Se, dette er min Beslutning. Og den har Ivan Fedorovitches udelte Bifald."

Hun var lige ved at kvæles. Maaske kunde hun have ønsket at tale med mere Værdighed, mindre højtravende.

Hun havde udtrykt sig for hæftigt, talt uden Overlæg. Men man kunde tydelig mærke, at hun søgte Oprejsning for den Ydmygelse, hun igaar havde lidt. Med et blev hendes Ansigt mørkt, hendes Øjne fik et vredt Udtryk.

„Det er ganske, hvad jeg har forstaaet," sagde nu Ivan. „Enhver anden vilde bære sig galt ad ved at handle saaledes, men De har Ret, De er sand, heltud sand og oprigtig, — og netop derfor kan De følge Deres Hjærtes Indskydelse her."

„Kan her være Tale om andet end et forbigaaende Indtryk," faldt Fru Khoklakov nu ind. „Er det andet end Harmen fra igaar, der taler ud af Katarina."

Den gode Dame kunde ikke lade være at komme med den — egenlig meget fornuftige Bemærkning.

„Jo vist er det noget ganske andet end et øjeblikkeligt Indfald," udbrød Ivan næsten hæftigt.

Han blev øjensynlig ærgerlig over Fruens Afbrydelse.

„Hos alle andre kunde det vist være det, De synes, bedste Frue, men Katarina Ivanovnas Sjæl er ikke som andre Kvinders. Hvad der hos en almindelig ung Pige kun vilde være et Løfte hen i Vejret, er hos hende en hellig Pligt, der gælder for hele Livet. Og Deres Liv, Katarina, vil for Fremtiden henglide i smærtelig Betragtning af Deres egen Ædelmodighed, af deres egen Dyd. Men Sorgen vil mildnes, Deres Offer vil lettes ved Tanken om, at De fuldtud har gjort Deres Pligt; det er stolte Sjæles Tilfredsstillelse, den kan træde i Stedet for Lykkefølelsen."

Han talte i en bitter, spodsk Tone, som han ikke engang gjorde Forsøg paa at dæmpe.

„Aa Gud i Himlen, hvor alt dette dog viger langt fra Sandhed og Natur," udbrød Fru Khoklakav atter.

„Alexis Fedorovitch, tal De nu, — jeg længes efter at høre Deres Mening," sagde Katarina.

Hun brast i høj Graad.

Alexis stod op.

„Aa Gud, det gaar straks over, bryd

Dem blot ikke om mig," sagde hun grædende. „Jeg er saa bevæget, har slet ikke sovet inat, — men jeg har fuld Tillid til Venner som Ivan og Dem — thi jeg ved jo, at I to aldrig vil slippe mig."

„Desværre maa jeg allerede imorgen nødvendigvis rejse til Moskwa og jeg kommer ikke for det første tilbage," sagde Ivan hastigt.

„Imorgen til Moskwa," raabte Katarina aldeles forvildet, „men — aa Gud — det var jo ganske udmærket," føjede hun til med forandret Tonefald.

Hvert Spor af Sorg og Taarer forsvandt ganske pludseligt fra hendes Ansigt; det var ikke mere en ung fortvivlet Pige, men en rolig. behersket Kvinde.

„Det er naturligvis ikke det, at De rejser, der glæder mig saa meget," vedblev hun, mens et elskværdigt, dameagtigt Smil svævede om hendes Mund. „En Ven som De kunde heller ikke et Øjeblik fatte en saadan Tanke. Det vil tværtimod være mig en stor Sorg ikke mere at se Dem om mig."

Hun greb Ivans Hænder og trykkede dem med Varme.

„Men jeg glæder mig over, at De i Moskwa kan meddele min Tante og min

Søster, hvorledes denne Sag forholder sig, og hvilket Parti jeg har taget. De, — og kun De vil kunne fremstille den med den nødvendige Klarhed og Sandhed. De kan slet ikke tænke Dem, hvor fortvivlet jeg var imorges og igaar, jeg vidste ikke, hvorledes jeg skulde fortælle dem denne sørgelige Historie. Men nu bliver mit Brev let at skrive, siden De kan forklare det hele. Derfor blev jeg glad ved at høre om Deres Rejse til Moskwa, — og kun derfor — det maa De være overbevist om — nu skal jeg hurtig faa skrevet det Par Ord, der behøves," . . . føjede hun hurtig til og gjorde en Bevægelse henimod Døren.

„Og Alexis! Alexis, hvis Mening De var saa længselsfuld efter at høre?" sagde nu Fru Khoklakov i en lidt ironisk Tone.

„Ham har jeg slet ikke glemt!" svarede Katarina og standsede. Men hvorfor er De spydig imod mig, kære Frue? Hvor kan De nænne at saare mig i et saadant Øjeblik? vedblev hun bittert. Jeg har slet ikke forandret Mening; tværtimod er det mig maaske end mere magtpaaliggende at høre, hvad han tænker: jeg vil rette mig efter ham! . . . . Men hvad er der nu i Vejen med Dem, Alexis Fedorovitch?"

„Det havde jeg dog aldrig kunnet tænke mig!“ sagde Alexis i en bedrøvet og bebrejdende Tone.

„Hvad er det, De ikke kunde tro?“

„Han rejser til Moskva! Og saa udbryder De: det var jo udmærket! Det var sagt i fuld Alvor! Herpaa forklarer De, at det ikke er hans Afrejse, der glæder Dem, at De tværtimod er bedrøvet over at miste en saa trofast Ven — og der spiller De igen Komedie, akkurat som paa Teatret.“

„Paa Teatret? Hvad — hvad mener De?“ udbrød Katarina vredt, mens Blodet fo'r hende til Kinderne.

„De forsikrer ham om Deres Venskab i samme Aandedræt, som De udtrykker Glæde over hans Bortrejse“

„Men hvad i Himlens Navn er det, De mener? Jeg forstaar Dem ikke.“

„Det kan jeg ikke selv forklare ... Der gaar med ét et Lys op for mig ... Jeg ved, det er galt af mig at tale, men jeg kan ikke tie stille. De elsker ikke Dmitri, Dmitri har aldrig elsket Dem ... lige fra første Færd ... han højagter Dem, og det er det hele. Jeg fatter ikke, at jeg tør tale saaledes, men én maa sige Sandheden, det

føler jeg, og det er der ingen af de tilstedeværende, der tør."

„Hvilken Sandhed"? udbrød Katarina meget hæftigt.

— Hør nu, hvad jeg mener"; hviskede Alexis, han havde en Fornemmelse, som om han styrtede sig fra et højt Taarn ud i det tomme Rum. „Send Bud efter Dmitri, — bed ham lægge Katarina Ivanovnas Haand i Ivans; thi De piner Ivan, fordi De elsker ham, og De piner Dem selv ved at ville overbevise Dem selv om, at De elsker Dmitri, mens denne Kærlighed kun er Dem en tyngende Pligt . . . De har svoret at De altid vil elske Dmitri, og denne Ed volder Dem Kval og Kvide! Her tav Alexis.

„De, — De . . . er afsindig! stammede Katarina med blege Kinder og sammenkneben Mund.

Ivan Fedorovitch brast i Latter.

„Du tager aldeles fejl, min gode Alioscha! sagde han med et Ansigt, som Alexis slet ikke kendte; et ungdommeligt troskyldigt, oprigtigt Ansigt. „Katarina Ivanovna har aldrig, aldrig elsket mig. Hun har for længe siden opdaget, at jeg elsker hende; — men jeg har aldrig talt om mine Følelser til hende. Hun vidste det godt, men hun elskede

ikke mig. Jeg har ikke engang været hendes Ven, — aldrig et Øjeblik har jeg besiddet hendes Venskab, — hendes Stolthed er hende mere end Støtte nok, hun bryder sig kun lidt om at have mig til Ven. Hun taaler mig her i sin Nærhed, fordi hun paa mig kan hævne sig for de Forhaanelser, hun lige fra Begyndelsen har taalt af Dmitri . . . . ja, — selv deres allerførste Møde mindes hun som en bitter Fornærmelse! Det var min Lod at høre Elskovsord, der var rettede til en anden. Derfor rejser jeg nu ogsaa, — og . . . derom maa De være overbevist, Katarina Ivanovna, — Demitri Fedorovitch er den eneste, De har elsket og endnu i denne Time elsker! Jo mere han haaner Dem, jo værre han træder Dem under Fødder, — jo højere vil De elske ham, — netop som han er, — og ikke vil De ønske ham anderledes! I ham elsker De Kampen mellem Deres egen heltemodige Selvopofrelse og hans Troløshed og Forræderi! Stolthed, Hovmod fra først til sidst! — Aa, — ja, der følger uundgaaelige Ydmygelser og Forhaanelser med, men det er altsammen Næring for Deres umættelige Stolthed. Jeg er for ung, elsker Dem for højt; — jeg burde intet have sagt Dem, — burde være gaaet min

Vej i Tavshed . . . Det vilde sagtens have fornærmet Dem mindre. Men jeg rejser langt bort, — kommer ikke mere igen . . . altsaa er det for bestandig, jeg her tager Afsked med Dem, Katarina Ivanovna. — Farvel! Vredes ikke paa mig! Jeg vil ikke give Dem Haanden, De har pint mig for meget, pint mig med koldt Overlæg, — jeg kan ikke i dette Øjeblik tilgive Dem . . . . senere hen, men ikke nu i Afskedens bitre Stund; alene det, ikke mere at se Dem er en frygtelig Lidelse! . . . jeg vil ikke række Dem Haanden. „Den Dank, Dame, begehr ich nicht", *) lagde han til med et fremtvunget Smil. Og uden at hilse paa Fru Khoklakav fo'r han ud af Stuen.

Ivan! skreg Alexis aldeles ude af sig selv og løb efter Broderen. Kom tilbage, Ivan! — Aa, — aa, nej, — han kommer ikke for nogen Pris igen! . . . Og det er altsammen m i n Skyld . . . jo, — han kommer tilbage, — jo, alligevel, — en Gang kommer han tilbage . . .

Katarina gik ind i det tilstødende Værelse.

„De skal ingen Bebrejdelser gøre Dem,

---

*) Jeg skøtter ikke om Deres !

kære Alexis, De har talt som en Engel!“ sagde Fru Khoklakov, „jeg skal gøre, hvad der kan gøres, for at faa Ivan Fedorovitch til at opgive denne Rejse“ . . . Den fortræffelige Dames Ansigt straalede. Hun trak Alexis ud i Forstuen.

„Hun er stolt, vil ikke tilstaa Sandheden, kæmper med sig selv; men hendes Sjæl er ejegod, ædel, stor, elskelig. Kæreste Alexis, alle vi, der holder af hende, hendes Tanter, Liza, jeg, har nu i en hel Maaned gjort alt muligt for at overtale hende til at opgive denne Dmitri, der slet ikke bryder sig om hende. og til at bønhøre den kære, gode, kloge Ivan. der elsker hende lidenskabeligt.

„Men hvorfor blev hun vred over det, jeg sagde?“ spurgte Alexis.

„Aa, hvor vil De bekymre Dem om Kvindevrede, min kære Alexis. Jeg holder med Mændene, — mod Kvinderne.“

„Moder, — Moder, — lad være at sætte ondt i ham,“ lød Lizas klingrende Stemme.

„Nej, nej, det er min Skyld altsammen,“ sagde Alexis ganske bedrøvet.

„Vist ej, vist ej. Jeg siger Dem jo, at De tværtimod har handlet som en Engel; som en Engel.“

„Moder, hvordan har han baaret sig ad

med at være saa engleagtig?“ lød det atter fra Liza.

„Det faldt mig med et ind,“ sagde Alexis, som om han ikke havde hørt Lizas Stemme, „at hun vistnok elskede Iwan, og en uimodstaaelig Magt drev mig til at sige det. Men hvad vil der nu ske?“

„Hvem er det dog, I hele Tiden staar der og snakker om? Moder, vil Du tage Livet af mig? Jeg spørger og spørger, og ingen af Jer gider svare mig et Ord.“

En Tjener kom ind i Forstuen.

„Katarina Ivanovna faar ondt, hun har Krampegraad; et nervøst Anfald . . . .“

„Hvad i Pokkers Skind og Ben er her paa Færde?“ vedblev Liza med rasende Stemme. „Moder, — svar mig i en Fart, ellers faar jeg ogsaa et Anfald.“

„Ti stille, Liza, — i Himlens Navn, lad mig være i Fred. Plag mig ikke . . . .“

Fru Khoklakov skyndte sig ind til Katarina.

„Kom ikke herind, Alexis Fedorowitch! Jeg vil ikke se Dem for mine Øjne. Tal til mig gennem Døren. Hvad er her paa Færde? Er De bleven en Engel? Hvordan har De gjort Dem fortjent til en saadan Værdighed?

Det kunde more mig at faa Rede paa den Sag.

„Jeg har gjort noget rent galt; Farvel Liza.“

„Jeg forbyder Dem paa det bestemteste at gaa fra mig paa den Maade.“

„Liza, jeg er inderlig bedrøvet; jeg skal nok komme igen, men lad mig gaa nu, jeg har virkelig en stor Sorg; Farvel saa længe.“

Og han ilede bort.

Femte Bog.

For og imod.

I.

Alexis gik ad Klosteret til; han var urolig for Fader Zossima. Den gamle Mand laa atter i sin Døs, og Lægen forsikrede Munkene, at der i de første Timer ingen Forandring vilde indtræde. Altsaa gik Alexis tilbage til Fru Khoklakovs Hus.

Efter Katharinas Graad og Hulken var fulgt en dyb Bedrøvelse, en Sløvhedstilstand. Nu talte hun i Vildelse. Der var gaaet Bud efter Herzenstube og Tanterne.

„Gaa ud til Liza," sagde Fru Khoklakov. „Liza!" raabte hun og gik hen til Lizas Værelse. „Her kommer jeg med Alexis Fedorovitch."

„Tak, Moder, kom kun ind, Alexis."

Alexis traadte ind.

Liza saa forlegen paa ham og blev rød over hele Ansigtet. Hun var meget flov, og som man plejer i det Tilfælde, gav hun sig til at tale om en Masse forskellige Ting, uden at berøre det Æmne, der egenlig lagde Beslag paa alle hendes Tanker. Men med et bøjede hun sig over mod Alexis med disse Ord:

„Gaa hen og se ad ved Døren, om Moder ikke staar og lurer paa os.“

Alexis lukkede Døren op, som hun bad ham.

„Ingen, Liza, der er ingen.“

„Kom saa helt her hen, Alexis Fedorovitch,“ sagde hun og rødmede atter. „Giv mig Deres Haand. Det er godt. Jeg maa gøre Dem en Tilstaaelse. Mit Brev igaar var alligevel alvorlig ment.“

Hun skjulte Ansigtet i sine Hænder; derpaa tog hun igen Alexis' Haand og kyssede den hastigt tre Gange.

„Aa, Liza, det var dejligt,“ udbrød Alexis glad. „Jeg vidste jo nok, det ikke var Spøg.“

„Naa, saa det var De saa aldeles vis paa?“ sagde hun og stødte hans Haand bort.

Hun rødmede og smilede af Glæde.

„Jeg kysser ham pas Haanden, og det finder han dejligt.“

Alexis blev ganske forvirret.

„Jeg vilde saa gærne have, De skulde synes om mig, Liza, men jeg ved jo slet ikke, hvorledes jeg skal bære mig ad,“ hviskede Alexis, mens han nu ogsaa blev rød i Kinderne.

Alioscha, kære Ven! De er baade koldsindig og indbildsk. Se mig til den lapsede Herre. Han nedlader sig til at kaare mig til sin Brud, og saa tror han, det er nok. Han var saa vis paa, jeg mente det alvorligt. Det er dog for galt.“

„Er der noget galt i jeg troede Dem paa Deres Ord?“

„Aa nej, vist ej, Alexis. Det var netop rigtig pænt af Dem,“ sagde hun og saa kærligt op paa ham.

Alexis blev staaende med Lizas Haand i sin. Pludselig bøjede han sig ned mod hende og trykkede sine Læber mod hendes.

„Men hvad er dette? Hvad skal det dog betyde?“ udbrød Liza.

Alexis var aldeles forbløffet.

„Om Forladelse. Jeg troede, man bar sig saaledes ad. Det er maaske rent galt? . . . . Men De sagde, jeg var saa kold, —

saa mente jeg, det var bedst at kysse Dem — nu ser jeg nok, det ogsaa var galt."

Liza gav sig til at le og skjulte atter sit Ansigt i Hænderne.

„Og det med den Munkekjole paa!" sagde hun leende. Med et blev hun alvorlig, ja bedrøvet.

„Nej, Aliascha, vi maa vente med Kyssene. Vi har jo Tiden for os. Sig mig hellere, hvordan det kan være, at De, der er saa alvorlig, saa sat og klog, vil have saadan en tosset Pige til Kone? En dum Pige, der ovenikøbet er syg? Aa, Alexis, hvor jeg dog er glad og lykkelig! Men jeg er langtfra god nok til Dem! Langtfra!"

„Liza, jeg skal snart bort fra Klostret, og saa kan vi gifte os. Thi jeg skal giftes. Han har befalet mig det. Og hvem laa det nærmere at vælge end Dem? ... Hvem uden De vilde have mig? Thi jeg har i længere Tid tænkt over denne Sag. For det første har vi kendt hinanden fra Barndommen, og saa har De alle de gode Egenskaber, som jeg mangler. De er mere munter end jeg, mere troskyldig end jeg, thi jeg forstaar mange Ting ... Aa, De véd ikke, men De maa huske paa, at jeg ogsaa er en Karamasov! De maa gærne

le, spøge over mig, gøre Nar ad mig, De ler saa fornøjeligt, at man bliver glad ved at høre paa Dem."

„Alexis, lad mig beholde Deres Haand i min. Træk den ikke bort fra mig!" sagde Liza med en Stemme, der bævede af Glæde. „Hør, sig mig engang, hvad vil De have paa, naar De nu ikke mere er i Kloster? Lé nu ikke, blev heller ikke vred; det er en meget vigtig Sag for mig."

„Det har jeg saamænd slet ikke tænkt over. Liza, jeg vil tage paa, hvad De synes."

„Saa skal det være en mørkeblaa kort Fløjlsfrakke, en hvid Pikésvest og en graa Filthat . . . Sig mig nu blot én Ting: Den Gang, da jeg sagde Dem, at jeg ikke mente, hvad jeg havde skrevet, troede De da, at jeg ikke brød mig om Dem?"

„Nej, det troede jeg slet ikke."

„Aa, hvor han dog er utaalelig og indbildsk!"

„Jeg vidste godt, at De alligevel holdt af mig, eller det forekom mig idetmindste, at De kunde lide mig. Men jeg lod jo, som om jeg troede Dem, som om jeg troede, De ikke brød Dem om mig, fordi — fordi det vilde genere Dem mindre."

„Det bliver værre og værre — eller

rettere, De er sød og god som ingen. Aa, Aliascha, jeg elsker Dem til Døden! Før De kom, havde jeg betænkt at bede Dem give mig mit Brev tilbage. „Dersom han giver mig det," — det kunde man jo godt have ventet af Dem — „saa holder han ikke af mig," sagde jeg til mig selv, „saa er han bare en tosset Dreng, og jeg er evig ulykkelig". Men De havde ladet Brevet blive i Deres Celle, og det trøstede mig. Thi det var naturligvis, fordi De anede, at jeg vilde forlange det tilbage — for ikke at kunne udlevere det, at De havde ladet være at tage det med. Ikke — ikke sandt?"

„Aldeles ikke, Liza, der tager De fejl for en Gangs Skyld. Jeg har Brevet hos mig. Det har hele Tiden ligget her i min Lomme. Her er det — se selv!"

Han trak Brevet frem og viste det leende til Liza.

„Men De faar det ikke. Nok se, men ikke røre!"

„Hvad siger De? Saa De løj for mig. Aa fy, en Munk, der lyver, det er gruelig stygt!"

„Ja, det er sandt. Jeg har løjet for at faa Lov at beholde det Brev. Og det skal

aldrig komme fra mig!“ lagde han til med bevæget Stemme.

Liza saa begejstret paa ham.

„Alexis,“ hviskede hun atter, „gaa hen og se, om Moder ikke staar ved Døren og belurer os.“

„Ja Liza, jeg skal gærne gøre, som De siger; men det er vist ikke rigtigt. Hvorfor vil De tro, at Deres Moder kan nedlade sig til en saadan Lavhed?“

„Hvad mener De med en Lavhed? Fordi hun passer paa sin Datter, begaar hun ingen lav Handling. Det er jo formelig hendes Pligt, deri er der intet lavt!“ brød Liza ud med Hæftighed. „Naar jeg faar en voksen Datter, kan De være vis paa, at jeg nok skal have et Øje paa hver Finger.“

„Men, kære Liza, det vilde da være højst urigtigt.“

„Saa, mener De det? Det kan jeg aldeles ikke indse. Gud bevares, dersom her var Tale om en ganske almindelig Samtale, vilde det naturligvis være stygt at lure ved Døren. Men en ung Pige, der er ene med en ung Mand . . . De kan stole paa, jeg skal passe paa Dem, naar vi bliver Mand og Kone. Alle Deres Breve vil jeg

lukke op og læse! ... Nu ved De, hvad De har at rette Dem efter."

„Naa ja, naar det endelig skal være, faar jeg vel finde mig deri, men det er alligevel ikke rigtigt," mumlede Alexis.

„Det er kun Skaberi, Alexis, kære Ven, men vi vil ikke være uenige om det allerede. ... Alligevel vil jeg hellere sige Dem Sandheden rent ud. Jeg véd naturligvis, at det er stygt at lure ved Dørene, jeg har Uret og De har Ret; men jeg véd ogsaa, at jeg ganske sikkert altid vil lure."

„Det maa De saamænd gærne gøre! De skal sé, De overrasker mig aldrig i at gøre noget galt bag Deres Ryg," sagde Alexis smilende.

„Men vil De lystre mig? Det er en Ting, vi ogsaa maa have afgjort i Forvejen.

„Ja, det vil jeg, jeg vil altid adlyde Dem, men i meget alvorlige Tilfælde, der vil jeg dog kun handle efter min Samvittighed."

„Det er ganske rigtigt. Og siden De er saa føjelig, vil jeg nu sige Dem, at jeg altid skal gøre, som De vil, baade i alvorlige og mindre vigtige Sager, det lover jeg Dem her højt og helligt; og det er et Løfte,

som skal gælde for hele Livet," udbrød Liza i en begejstret Tone. „Og jeg skal adlyde Dem med Glæde! Heller ikke skal jeg nogensinde mere lure ved Dørene eller lukke Deres Breve op, thi De har Ret i dette som i alt andet. Jeg vil naturligvis gærne høre og vide saa meget som muligt, men lure skal jeg ikke, siden det ikke er rigtigt i Deres Øjne, siden De mener, det er en lav Handling. De skal være min Samvittighed, mit Forsyn. Men hvorfor har De været bedrøvet i den sidste Tid? Jeg kender jo en Del af Deres Sorger, men sig mig, om De har hemmelige Bekymringer foruden? Det er maaske Tilfældet?"

„Ja Liza, jeg bærer paa en hemmelig Sorg, jeg ser nok, at De holder af mig, siden De har opdaget dette. „Hvilken Sorg trykker Dem? Hvad er De bedrøvet over? Vil De betro Dem til mig?" sagde hun i en bedende Tone.

„Det skal jeg nok sige Dem ... senere hen. Nu vilde De vist ikke kunne forstaa mig rigtigt, eller maaske kunde jeg ikke heller forklare mig."

„Jeg véd, at det er angaaende Deres Brødre og Deres Fader."

„Ja — mine Brødre!“ ... sagde Alexis fordybet i sine Tanker.

„Jeg kan ikke lide Deres Broder Ivan, hører De, Alexis Fedorovitch.“

Alexis saa forbavset ud, men svarede ikke.

„Mine Brødre gaar tilgrunde, min Fader ogsaa, og de vil rive andre med sig i Fordærvelse. Det er nu saaledes Familien Karamasovs sørgelige Lod! — som Fader Poïssi siger: Der ligger en sælsom Naturkraft i Familjen; en voldsom Magt, som Forsynet maaske i sin Visdom vil lægge en Dæmper paa. Kun saa meget ved jeg, at jeg ogsaa føler det karamasovske Blod suse i mig ... Jeg er Munk, — Munk!... sagde De ikke for lidt siden, at jeg var Munk?“

„Jo, det sagde jeg!“

„Naa, jeg er Munk, og jeg er ikke vis paa, at jeg tror paa Gud!“

„De! Hvad er det, De der siger?“

Alexis tav atter. Der var en underlig hemmelighedsfuld Klang i hans Stemme; det var tydeligt, at han led og pintes af en eller anden hemmelig Sorg.

„Og nu skal jeg miste min bedste Ven, nu gaar han fra mig! Det reneste, det æd-

leste Menneske gaar heden! Jeg har nylig sét ham! Han laa og slumrede, snart vil han sove den evige Søvn, og De aner ikke, Liza, hvor inderligt min Sjæl er knyttet til ham! ... Saa skal jeg være ene her i Verden! ... Maa jeg komme her til Dem, Liza, lad os to saa altid være sammen!"

„Ja, — sammen, — sammen! ... fra idag af og til vor sidste Time! Hør, kom hen og kys mig, De maa gærne!"

Alexis kyssede hende.

„Saa, nu skal De gaa, og Jesus Kristus være med Dem! (Hun gjorde Korsets Tegn.) Gaa nu hen til ham, og vær hos ham i hans sidste Time. Det er grusomt af mig at holde paa Dem. Jeg skal bede for Eder begge to. Alexis, vi to skal faa det saa godt sammen. Ikke sandt?"

„Det tror jeg vist, kære Liza!"

Alexis glemte vist at sige Farvel til Lizas Moder, men da han gik forbi Dagligstuen, lukkede hun Døren op og kom ud, og Alexis forstod straks, at hun havde ventet paa ham.

„Alexis Fedorovitch! — dette er altsammen Børnestreger, — Børnestreger, — som De paa ingen Maade maa tage i Alvor; hører De! udbrød hun med Hæftighed.

Lad i hvert Tilfælde være med at sige hende, at det kun er Børnestreger; thi det vilde gøre hende ondt," svarede Alexis meget alvorligt.

„Det er et fornuftigt Ord. Skal jeg forstaa, at det er af Medlidenhed med hende, at De taler hende efter Munden?"

„Nej, det er det aldeles ikke. Jeg mener det alvorligt," svarede Alexis med stor Bestemthed.

„Det er aldeles umuligt. Hvis De tager det paa den Maade, vil jeg forbyde Dem mit Hus og rejse min Vej, rejse bort og tage Liza med mig. Det vil jeg bare sige Dem!"

„Hvorfor vil De gøre det?" sagde Alexis. „Det ligger jo altsammen langt ude i Fremtiden. Vi har jo mere end halvandet Aar for os."

„Det er sandt nok, i den Tid kan I mange Gange blive uenige. Men jeg er virkelig saa ulykkelig. ... Selv om det kun er Børnestreger, ængster det mig alligevel ... Det er ligesom i Komedierne; her har jeg staaet og passet Dem op; i Komedierne foregaar alle vigtige Begivenheder paa Trappegangen. Jeg hørte alt, hvad I sagde, jeg kunde næppe beherske mig.

Derfor var hun altsaa saa syg og saa ustyrlig hele Natten. . . . Hvad er det for et Brev, hun har skrevet til Dem. Det maa jeg øjeblikkelig læse, vis mig det straks, lige straks."

„Nej, det behøves aldeles ikke. Sig mig, hvorledes Katarina Ivanovna befinder sig? Hun ængster mig i høj Grad."

„Hun taler stadig i Vildelse. Hun er ikke kommet til sig selv endnu, Tanterne staar over hende og raaber Ak og Ve. Herzenstube er ogsaa rent ude af sig selv, jeg ved virkelig ikke, hvad vi skal stille op. Jeg var lige ved at hente en Læge til ham ogsaa. . . . Nu kørte de hjem med hende . . . og saa kommer denne Historie med dette Brev, — jeg tror, jeg gaar fra Sans og Samling. . . . Ganske vist, vi har Tiden for os, . . . men i Deres døende Staretses Navn besværger jeg Dem, — lad mig se dette fortvivlede Brev, jeg er jo dog hendes Moder! . . . De kan jo holde det for mig, saa jeg kan læse det i Frastand."

„Nej — og atter Nej, bedste Frue, — selv om hun tillod Dem at læse det, fik De det ikke. Imorgen skal jeg gærne komme og tale med Dem, hvis De ønsker det. Men nu maa jeg gaa, — Farvel!"

Og Alexis ilede ned ad Trappen.

II.

Han skyndte sig afsted. Mens han sagde Farvel til Liza, havde han fattet den Beslutning at opsøge sin Broder Dmitri, der lod til at ville undgaa ham.

Han vilde allerhelst gaa tilbage til Klostret for at være hos den døende Ven, men han var saa ængstelig for sin Broder, at han maatte prøve paa at faa ham i Tale. Han havde en Forudfølelse af, at hvert Minut var kostbart og at truende Farer nærmede sig.

„Lad da min Velgører dø, uden at jeg staar ved hans Leje. Saa kan jeg da ikke senere hen bebrejde mig, at jeg har forsømt at frelse en Sjæl, mens der endnu var Redning mulig. Desuden har han jo befalet mig at vaage over mine Brødre."

For at komme bag paa Dmitri uden at denne mærkede det, vilde han klatre over Hækken — som han havde gjort den fore-

gaaende Dag — gaa ind i Haven og vente i Lysthuset, hvor han havde talt med Dmitri.

„Og dersom han ikke er der, vil jeg uden at sige et Ord til Husets Ejer blive der indtil Nattens Frembrud. Hvis han stadig tror, at Gruschenka har isinde at besøge Fedor Paulovitch, maa han jo passe hende op i det Lysthus.“

Alt gik, som han havde tænkt. Han kom ind i Lysthuset; der var ingen. Derefter satte han sig ganske rolig ned, hvor han igaar havde siddet.

Det var smukt Vejr. Lysthuset forekom ham dog endnu mere ensomt; paa det grønne Bord var Pletten efter Dmitris Kognaksflaske synlig.

Mens Alexis sad og ventede, overvældedes han af sørgelige Tanker. Pludselig reves han ud af sine Betragtninger ved Lyden af en Guitar, som akkompagnerede en tynd, skingrende Mandsstemme:

Jeg ej fra Dig kan vige,
Min søde elskte Pige.
Gid Himlens Engleskare
Os begge maa bevare!
Dig og mig
mig og Dig
Dig og mig!

Her standsede Sangeren — en simpel Stemme og en Sang fra Tjenerværelset — en anden Stemme, en Kvindes, lød nu undselig og øm:

„Hvorfor kommer De saa sjældent og ser til os, Paul Fedorovitch? Hvorfor er De saa stolt mod mig?"

„Ikke af nogen bestemt Grund," svarede Manden med en vis nedladende Betoning.

Det var tydeligt, at den unge Dame gjorde sig behagelig for ham.

„Det er jo Smerdiakov!" tænkte Alexis, „og den unge Pige maa være Datteren her i Huset; hun kommer sommetider og henter Mad hos Martha Ignatievna, det er hende med Slæbekjolen."

„Jeg tilbeder Vers, naar de bliver smukt foredraget," vedblev hun. „Aa, syng lidt mere for mig!"

Smerdiakov sang videre

Ej Czarens gyldne Krone
Er skøn nok til min Kone.
Gid Himlens Engleskare
Os begge maa bevare!
Dig og mig
mig og Dig
Dig og mig!

„Forleden Dag sang De: „min søde, lille Kone", det var kønnere, det lød mere kærligt."

„Vers er bare noget Vaas!" udbrød Smerdiakov hende temmelig kort.

„Aa, nej, — det er netop saa yndigt!"

„Vers! Vist ikke nej, — tænk Dem dog om. Taler man nogensinde paa Vers? Hvis vi skulde det, fik vi ikke sagt hinanden ret meget, — vel? Vers, — Vers er der ikke Alvor ved, Maria Kandratiovna!".

„Hvor De dog er dannet! Hvor har De faaet alle de Kundskaber?" vedblev Damen, hvis Tonefald stadig blev ømmere.

„Jeg kunde være bleven ganske anderledes dannet, hvis Ulykken ikke lige fra Barnsben havde forfulgt mig. Hvis Skæbnen ikke havde været mig saa haard, kunde jeg have udfordret hver og en, der kom mig for nær. Men nu er jeg Søn af en Idiot og har ingen Fader. Du almægtige Gud, hvor har jeg ikke hørt det tidt nok rives mig i Næsen, da jeg var i Moskva. For Gregor skulde naturligvis plapre den Historie ud til alle mulige Mennesker. Gaar jeg paa Torvet, hører jeg, hvor de hvisker og tisker omkring mig, ja, Deres egen Moder render med den utaalelige

Sladder. Deres Moder fortæller op ad Vægge og ned ad Stolper om, hvordan min Moders Haar var fuldt af Smuds og Støv, om hvor lille og styg og fæl hun var .... aa, jeg hader alle Mennesker, Marie Kandratievna, jeg hader hele Rusland! ...“

„Sikken Snak. De skulde bare være en fiks lille militær Husarunderofficer, saa fik Piben nok en anden Lyd, saa vilde De være den første til at trække blank og forsvare Deres Fødeland.“

„Tal ikke om hvad De slet ikke forstaar Dem paa. Jeg er saa langtfra at ville være en „militær Husarofficer“, at jeg tvertimod mener, at Militarismen er en Kræftskade for Landet. Ser De det!“

„Jamen, naar nu Fjenden bryder herind, hvem skal saa forsvare os?“

„Hvad skulde det nytte at forsvare sig? I forrige Tider, i 1812, da Kejser Napoleon af Frankrig, den nulevende Kejsers Fader, da han gjorde Indfald, vilde det have været en stor Lykke for os, om han havde indtaget hele Landet: Franskmændene er en klog Nation, den skulde annektere os, der er saa hestedumme, og det kunde vi min Sandten have haft rigtig godt af.“

„Aa, de er saamænd ikke bedre end

vore egne! Jeg mener nu, at jeg foretrækker en af vore egne flotte unge Herrer for tre Englændere," sagde Maria Kandratievna, og ledsagede sandsynligvis sine Ord med et smægtende Øjekast.

„Enhver sin Smag!"

„De er som en Udlænding, som en fin og nobel Udlænding her mellem os andre: Jeg siger Dem min Mening uden Omsvøb, lige rent ud, kære Smerdiakov. ..."

„Ja, hvad Udskejelser angaar, er den ene ikke et Haar bedre end den anden. Alle er det Slubberter! Der er kun den Forskel, at i Udlandet gaar Lasten med lakerede Støvler, og her gaar den barbenet, hvilket forresten ikke lader til at genere den videre. Det russiske Folk fortjener Pisk, som Fedor Pavlovitch saa rigtigt bemærker, skønt baade han og hans Sønner er gale Mennesker."

„Jeg synes, De før sagde, De havde Agtelse for Ivan Fedorovitch?"

„Ja, det havde jeg, og saa behandler han mig som et Tyende, som en Lakaj. Han tror, jeg har oprørske Ideer, men der tager han slemt fejl. Hvis jeg havde en pæn lille Sum Penge i Lommen, skulde jeg snart tage min Udgangsbillet... Dmitri

Fedorovitch, sikken Karl! ... Han er en ren Sjover, kan intet, har hverken Forstand eller Kundskaber, men ham gaar de alle og skraber ud for. ... Gudbevares, jeg er kun simpel Kok; ... men hvis jeg havde lidt Medgang, kunde jeg overmaade godt oprette en Kafe med Restavration i Moskva, og der er ikke den Kok — jeg gør en Undtagelse med Franskmændene — der kommer mig nær i Dygtighed. ... Dmitri er en Sjover; ... men dersom han udfordrede en Grevesøn, vilde Grevesønnen møde Sjoveren, og jeg kan ikke forstaa, i hvilken Henseende Dmitri staar over mig. Staar han over mig, fordi jeg har mere Forstand i min Lillefinger, end han har i sin hele Krop? Er han min Overmand, fordi han paa den skændigste Maade smider Penge ud af Vinduerne?"

„En Duel maa være nydelig. Rigtig saa flot," bemærkede Maria Kandratievna.

„Hvorfor skulde en Duel være saa nydelig?"

„Aa, aa, fordi det gør én bange. Man maa være modig for at duellere. Det maa være yndigt at se de søde smaa Løjtnanter fyre Pistolerne af ... Aa, gid de unge Damer

bare kunde faa Lov at se paa Dueller! Det er nu mit højeste Ønske."

„Ja, det kan nu være meget morsomt at skyde, men jeg kan ikke sige, jeg gærne vilde staa for en Kugle; den Fornemmelse kan umulig være videre tiltalende. De vilde saamænd tage Benene paa Nakken, Maria Kandratievna!"

„Men hvad vilde De gøre? Vilde De ogsaa tage tilbens?"

Smerdiakov nedlod sig ikke til at svare den unge Pige. Han slog en Akkord an og gav sig igen til at synge; men nu skete der noget ganske uforudset: Alexis kom til at nyse, og der blev ganske stille paa Bænken, hvor Parret havde taget Plads.

Alexis stod op og gik hen til de unge Mennesker. Det var ganske rigtigt Smerdiakov, meget fint paaklædt, med lakerede Støvler, Pomade i Haaret — ja det saa næsten ud, som om han var krøllet. Guitaren laa paa Bænken ved Siden af ham. Den unge Dame var i lyseblaa Kjole med alenlangt Slæb; hun var ikke ilde, skønt hendes Ansigt var kuglerundt og fuldt af Fregner.

„Mon min Broder Dmitri snart kommer?" spurgte Alexis i den naturligste Tone.

Smerdiakov stod langsomt op. Maria Kandratievna ligeledes.

„Hvor skulde jeg vide det fra? Er jeg hans Vogter?“ svarede Smerdiakov langsomt og med et Anstrøg af Haan og Ligegyldighed i Stemmen.

„Jeg mente, De maaske kunde sige mig det.“

„Jeg véd intet angaaende Dmitri Fedorovitch og vil intet vide om ham.“

„Min Broder har dog sagt, at det var Dem, der meddelte ham alt, hvad der foregik hjemme hos Fader, og at De havde lovet ham at sende ham Bud, saa saare Agrafeana Alexandrovna kom og besøgte Fedor Paulovitch.“

Smerdiakovs Øjne lynede et Øjeblik.

„Hvordan er De forresten kommet her ind i Haven? Døren har været lukket i mere end en Time,“ spurgte han nu og saa stift paa Alexis.

„Naa — jeg krøb over Hækken. Jeg haaber, De tilgiver mig, Maria Kandratievna, jeg maatte endelig tale med min Broder saa snart som muligt.“

„Aa, det gør aldeles ingen Ting,“ mumlede den unge Pige i en smigret Tone.

„Dmitri Fedoroviteh gaar saa ofte samme Vej.“

„Jeg maa endelig tale med ham. Maaske kunde De sige mig, hvor jeg kan træffe ham?“

„Han siger aldrig, hvor han gaar hen.“

„Jeg kommer her i Besøg,“ vedblev nu Smerdiakov i en gnaven Tone, „og ikke engang i et fremmed Hus kan jeg faa Lov at være i Fred. Altid skal jeg pines med Spørgsmaal angaaende denne Dmitri Fedorovitch. Evig og altid hedder det: Hvad gaar der for sig? Hvem kommer, hvem gaar? . . . Han har nu to Gange truet mig paa Livet . . .“

„Hvad er det, De der siger?“

„Gudbevares, hvor kan det undre Dem? De kender jo dog Dmitri Fedorovitches Natur. De saa jo selv, hvorledes han opførte sig igaar. „Dersom Du lader Agrafeana Alexandrovna slippe bort, uden at sige mig til i Tide — dersom hun bliver hos Fader — saa dræber jeg Dig!“ Jeg er overordenlig bange for ham; hvis jeg ikke var saa bange, havde jeg for lang Tid siden angivet ham for Øvrigheden.

„Ikke senere end igaar sagde han til Hr. Paul Fedorovitch: „Jeg skal støde Dig,

knuse Dig i en Morter!" sagde nu Maria Kandratievna.

„Det kan jo være sagt i Spøg. Dersom jeg blot kunde faa ham i Tale, skulde jeg ogsaa sige ham dette."

„Hør nu alt, hvad jeg véd om den Sag," udbrød Smerdiakov i en kort Tone. „Jeg kommer ofte her i Huset — det har jeg vel Lov til, skulde jeg mene. Ivan Fedorovitch har imorges tidlig sendt mig til Dmitri for at bede ham spise til Middag med sig paa Restavrationen paa Torvet. Jeg traf ikke Dmitri Fedorovitch. Klokken var dengang henved otte. „Han har været her, men er gaaet igen!" dette er Værtens egne Ord. Det lyder formelig som en Sammensværgelse. De sidder maaske nu begge to og spiser sammen paa den omtalte Restavration, for Ivan har ikke været hjemme til Middag. Jeg beder Dem i al Ærbødighed ikke at nævne mit Navn til Dmitri; han er istand til at slaa mig ihjel."

„Har Ivan sat Dmitri Stævne i Restavrationen?" spurgte Alexis.

„Ja."

„I Restavrationen paa Torvet?"

„Akkurat!"

„Det er forresten ogsaa ret sandsynligt,"

mumlede Alexis hen for sig. „Tak, Smerdiakov, nu gaar jeg øjeblikkelig derhen.“

„Men forraad mig ikke!“

„Nej nej, jeg lader, som om det er ved et rent Tilfælde, at jeg kommer der. Vær De ganske rolig!“

„Men hvad Vej gaar De? Jeg skal lukke Døren op for Dem!“ raabte Maria Kandratievna.

„Nej, det behøves ikke. Vejen gennem Parken er kortere.“

Alexis var ganske bevæget ved denne Efterretning. Han ilede henimod Restavrationen, men han var temmelig forlegen, thi hans gejstlige Dragt forbød ham egentlig at gaa ind paa et offentligt Sted og at kalde paa sine Brødre, saa han blev meget glad ved straks at opdage Ivan, der lukkede et Vindue op og kaldte paa ham.

„Alexis, kom herhen, jeg maa absolut tale med Dig.“

„Ja, men jeg kan jo ikke komme ind med denne Dragt.“

„Jeg har eget Værelse; gaa blot op ad Trappen, saa skal jeg komme ud til Dig.“

Et Øjeblik efter sad Alexis ved Siden af sin Broder Ivan, som spiste til Middag ganske alene.

III.

Mellem Ivan og de øvrige Gæster var der kun en spansk Væg; man kunde høre Støjen af mange Mennesker, der spiser, Raaben og Kalden paa Opvarterne; Flasker, der blev trukne op; Billardkugler, som stødte sammen. I en Krog af den store Sal drejede en paa en Lirekasse. Alexis vidste, at Ivan aldrig plejede at spise paa offenlige Steder, saa han mente nok, at Smerdiakov havde sagt Sandhed angaaende Stævnemødet mellem de to Brødre, men der var ingen Dmitri at se.

„Vil Du have, jeg skal bestille Dig noget Fiskesuppe eller en anden Genstand? ... Du lever da vel ikke udelukkende af The?“

„Nej, men Du maa gærne ogsaa bestille mig The,“ sagde Alexis fornøjet, „jeg er saa sulten!“

„Og Kirsebærmarmelade? . . . Husker Du, hvor Du holdt af Kirsebærmarmelade, da vi var hos Pabenous?“

„Aa, har Du ikke glemt det? . . . Ja, det er endnu min Livret.“

Ivan ringede og bestilte Fiskesuppe, The og Syltetøj.

„Jeg har ingenting glemt, Alexis! . . . Du var den Gang elleve Aar, jeg femten. I den Alder gør fire Aar en saa stor Forskel, at man ikke er Kamerat med sin yngre Broder. . . . Jeg ved virkelig ikke engang, om jeg holdt af Dig. Da jeg rejste til Moskva, tænkte jeg næsten aldrig paa Dig, og da Du selv kom til Hovedstaden, traf vi næsten aldrig hinanden. I de fire Maaneder, jeg nu har været her, har vi kun sjælden haft Lejlighed til at tale ordenlig sammen. Imorgen tager jeg bort, og jeg sad just nu og tænkte paa, hvor rart det kunde være at faa en fortrolig Passiar med Dig, inden vi for længere Tid skilles. Du kom, som var Du kaldet.“

„Altsaa ønskede Du at sé mig?“

„Ja, det er vist. Jeg trænger til at aabne mit Hjærte for Dig, vil gærne kaste et Blik i din Sjæl, kære Alioscha! Og saa gaar vi hver sin Vej. Jeg mener nu. Ad-

skillelsens Øjeblik passer bedst til fortrolige Meddelelser. Jeg saa godt, at Du betragtede mig med Opmærksomhed før hos Fru Khoklakov. Dit Blik var just ikke helt kærligt, det er forresten netop dit lidt mistroiske Væsen overfor mig, der har stødt mig bort. Men jeg nærer stor Agtelse for Dig; jeg har nok mærket, at Du, trods din store Ungdom er i Besiddelse af en usædvanlig Viljekraft. . . . Det er mit ramme Alvor, tro endelig ikke, jeg spøger! Ikke sandt, Du er meget bestemt, ved, hvad Du vil? Det kan jeg godt lide. Undertiden har jeg haft den Fornemmelse, at Du holdt af mig, uden at jeg egenlig har forstaaet hvorfor."

„Ja, jeg holder af Dig, Ivan! Dmitri plejer at sige: Ivan er en Grav! . . . Jeg siger: Ivan er en problematisk Natur! Jeg ser ikke i din Sjæl. . . . Og dog forekommer det mig, som om det nu begyndte at klare, — siden Du sagde din Mening hos Fru Khoklakov i Formiddags."

„Hvad mener Du med det?" spurgte Ivan med et Smil.

„Ja, det skal jeg sige Dig, hvis Du vil lade være at blive fornærmet!" Alexis smilede ogsaa.

„Lad os høre da!“

„Ser Du, jeg opdager lige med et, at Du er et ungt Menneske, et ganske naturligt ungt Menneske, som alle de andre paa tre og tyve Aar! . . . Har jeg Uret?“

„Nej tværtimod. Hvor dette dog er sælsomt!“ udbrød Ivan med Liv. „Vil Du tænke dig, at jeg siden vort sidste Møde netop har siddet og tænkt over min store Ungdommelighed! Paa mine tre og tyve Aar. Og nu begynder Du at tale om det samme. Her sad jeg og tænkte som saa: Selv om jeg ikke troede paa nogetsomhelst her i Livet, selv om jeg var fortvivlet over, at min Elskede havde sveget mig, selv om jeg var overbevist om, at alt er et djævelsk Kaos, at alle mulige menneskelige Skuffelser vilde vælte ned over mig, selv da vilde jeg ikke dræbe mig, nej, jeg vilde alligevel leve. . . . Jeg har smagt Livets Trylledrik, jeg vil tømme Bægeret ud til sidste Draabe. Det kan jo tænkes, at jeg, naar jeg naar Tredveaarsalderen, kaster det fra mig og gaar, — Gud ved hvorhen. Men indtil den Tid er jeg sikker paa, at mit Ungdomsmod vil bære mig oppe, trøste mig i Livets Skuffelser, bringe mig til at glemme al Verdens Modbydelighed. Ofte har jeg spurgt mig

selv, om der paa Jorden gaves en Sorg, en Smærte, en Kval, stor nok til at dæmpe den Levelyst, denne uslukkede, utæmmelige Levelyst, som fylder mig!“ Og jeg er kommet til den Slutning, at den Sorg ikke var til, eller idetmindste ikke kunde ramme mig, før jeg var paa den anden Side af de Tredive. Gamle Moralprædikanter med permanent Snue og anden Daarlighed erklærer jo baade paa Vers og paa Prosa, — helst paa Vers forresten, at denne Trang til at leve „er lav“! . . . Sandt nok, den er Hovedtrækket i den karamasovske Familje, vi maa leve, — leve, — hvad det end skal koste... Den bruser gennem dine Aarer ogsaa, du fornuftige Alexis. Men jeg indser ikke, at den er lav. Der er endnu ikke saa lidt Livskraft tilbage her paa vor gamle Jord. Leve, jo vel vil vi leve. Jeg vil leve, hvad end Fornuften siger for at lægge Kapsun paa mig. Hvad kommer det den Sag ved, om jeg tror eller ej paa den engang herskende Samfundsorden? Jeg elsker det spirende Foraar, den blaa Himmel og visse Folk, uden at jeg kan fatte, hvorfor jeg har kastet min Kærlighed paa dem. Jeg synes godt om ædle Handlinger, naa det er maaske en Slags Vanebegejstring, der ikke just

er aldeles ægte. ... Saa, der kommer din Fiskesuppe, ... spis, min Dreng ... de laver god Mad her. ... Nu vil jeg udenlands, vil se Evropa. — Ja, — vist saa, ... det er en Kirkegaard, jeg vil faa at se, men det er alligevel et interessant Syn. Under hver en Sten ligger berømte Døde. Hver en Sten kunde fortælle Historier, der nok er værd at høre. Aa, jeg vil lægge mig ned paa Knæ, kysse de Mindestene, væde dem med mine Taarer. Jeg græder ikke af Sorg, forstaar Du, af overvættes Lykke. Jeg elsker Vaarens Blomster og dens blaa Himmel. Her holder ingen Fornuft Stik. Man elsker med Hjærtet og med Sanserne. Man elsker sin egen Ungdomskraft. Forstaar Du alt mit Vrøvl, lille Alexis?"

„Ja, Ivan, bedre end Du maaske aner. Ja, man maa leve, leve og elske paa alle mulige Maader, deri har Du Ret! Jeg er glad over at se denne Livslyst hos Dig!" udbrød Alexis. „Jeg er af den Mening, at man skal elske Livet over alting."

„Elske selve Livet, mere end Livets Maal!"

„Ja, ganske bestemt. Elske uden at anstille Betragtninger, og først tænke paa Livets Betydning bagefter. Den Mening har

jeg allerede i lang Tid næret. Men Du har jo nu allerede en vis Erfaring, nu skulde Du se at komme til Forstaaelse. Saa var Du reddet!"

„Du tænker allerede paa Frelse, paa Redning! Gaar jeg da Fortabelsen imøde? Og hvad mener Du egenlig med det Ord „Forstaaelse."

„Væk dine Døde op! Maaske lever de forresten endnu. Giv mig lidt The. . . . Det er morsomt at tale med Dig, Ivan!"

„Ja, jeg ser nok, at der er kommet usædvanligt Liv i Dig; — naa ja, det er ogsaa morsomt at høre saadant et ungt Præsteæmne tale rent ud. . . . Jo vist har Du Vilje og Energi! . . . Er det sandt, at Du har isinde at forlade dit Kloster?"

„Ja, min Starets befaler mig at prøve Verden og Livet der."

„Saa haaber jeg, vi ses, inden jeg fylder de tredive, naar jeg begynder at sætte Bægeret fra mig. Fader vil ikke slippe det før han er blevet halvfjerds, eller firs maaske. Det har han højtidelig erklæret, og det er hans ramme Alvor. Han sætter Pris paa sanselige Glæder. Naa, naar jeg selv er blevet tredive Aar, opdager jeg maaske, at det egenlig er det eneste, der giver Livet

Værd, men der er noget oprørende i saaledes at klamre sig til Ungdommen, lige til man er halvfjerds. Det er bedre at holde inde, naar man er tredive Aar!... Har Du ikke set noget til Dmitri?"

„Nej, men jeg har talt med Smerdiakov!"

Og nu fortalte Alexis sin Broder, om hvorledes han havde truffet Kokken.

Ivan satte et bekymret Ansigt op.

„Han bad mig ikke sige til Dmitri, at jeg havde talt med ham," tilføjede Alexis.

Ivan rynkede Panden.

„Bliver Du bekymret ved Tanken om Smerdiakov?"

„Ja, gid Pokker havde Dmitri! Jeg ønskede ganske rigtig at tale med ham, men nu er det for silde!"

„Og Du rejser virkelig bort, Ivan?"

„Ja!"

„Og Dmitri? Hvorledes skal alt dette dog ende? Hvad skal det blive til?"

„Det hele kommer mig jo aldeles ikke ved. Jeg skal vel ikke være Dmitris Vogter?" sagde han i en gnaven Tone.

Et Øjeblik efter smilede han bittert.

„Saadan svarede Kain Gud." Var det det, Du tænkte paa, Alexis? . . . Men, —

for Fanden! Jeg kan da vel ikke gaa her og løbe i Hælene paa ham. Jeg har intet mere her at gøre, — derfor rejser jeg. Du troede som de Andre, at jeg var skinsyg paa ham, at jeg vilde tage hans Forlovede fra ham . . . Nej, saamæn om jeg vilde, — jeg havde mine Sager at passe, — nu er de i Orden, siger jeg — og saa tager jeg bort. Du hørte jo selv for lidt siden, hvad jeg sagde, ikke?"

„Hos Katarina Ivanovna?"

„Ja, vist saa! Alting er ordnet paa én Gang. Det kommer ikke Dmitri ved, — dermed har han aldeles Intet af skaffe, — det maa Du tro! Jeg havde selv Sager at afgøre med Katarina Ivanovna . . . Du véd selv, at Dmitri var ganske glad over, at jeg lod til at holde af hende. Jeg har Intet bedet ham om, det er ham selv, der af egen fri Vilje har „overdraget" hende til mig. Det er formelig latterligt! Men Du kan ikke forestille Dig, hvor lettet jeg føler mig nu, Alexis! . . . Her, — mens vi nu sad og spiste, havde jeg Lyst til at bestille Champagne og drikke et Bæger til Ære for min første Frihedens Time. Uf! . . . Et halvt Aars Slaveri! Nu er alle Lænker kastet tilside! Endnu igaar havde jeg al-

drig troet, det skulde have kostet mig saa lidt at frigøre mig!"

„Taler Du om Din Kærlighed, Ivan?"

„Ja, hvis det ellers kan kaldes Kærlighed, at jeg har haft et Anfald af Forlibelse i en Skolepige, og at vi gensidig har pint og plaget hinanden, men nu er det forbi! Husker Du, hvor jeg var højtravende? . . . Du tror det vel knap, men da jeg kom ud paa Gaden, maatte jeg briste i Latter."

„Nu lér Du ogsaa, Du lader overmaade fornøjet!" sagde Alexis og saa vist paa Broderen.

„Ja, hvor kunde jeg vide, at jeg slet ikke elskede hende? Og dog var det Tilfældet! . . . Jeg tilstaar, at jeg endnu synes Pokkers godt om hende, — og dog rejser jeg med let Hjærte . . . Du tror maaske, at jeg spiller Komedie?"

„Nej, — det var vel sagtens ikke Kærlighed, Du nærede til hende."

„Alexis, min Ven! Anstil ikke Betragtninger over den Følelse, — det passer sig slet ikke for Dig! . . . Tænk, hvor Du kom i Harnisk igaar! . . . Ha, ha, ha! Jeg har glemt at give Dig et Kys for Din storartede Optræden."

„Hun vidste ikke, hun elskede mig! . . .

Mig var det, hun elskede, — ikke Dmitri! . . . Jeg maa lé! . . . Hvert et Ord, jeg sagde, var den rene Sandhed. Men der vil maaske hengaa en Snes Aar, inden det gaar op for hende, enten hun elsker mig eller Dmitri, — inden hun forstaar, hvorledes hun har pint mig. Det er sandsynligt, at hun aldrig forstaar det, uagtet jeg ellers talte uden Omsvøb idag . . . Og jeg tager bort . . . A propos! . . . hvorledes har hun det forresten? Hvad gik der for sig, da jeg var gaaet min Vej?"

Alexis meddelte ham, at Katarina havde været meget angreben og endnu ikke var ved sin fulde Bevidsthed.

„Mon denne Fru Khoklakav ikke skulde overdrive en Smule?"

„Det tror jeg ikke."

„Du faar spørge til Katarinas Befindende. Forresten dør man ikke af den Slags Anfald . . . Det er ingen Ulykke at have Krampegraad. Vorherre har i sin Naade givet Damerne dette Middel til at faa Luft . . . Jeg gaar ikke mere derhen."

„Du sagde jo, at hun aldrig havde elsket Dig."

„Det var med Forsæt — med fuldt Overlæg, Alexis! Drik et Glas med mig.

Leve den gyldne Frihed! Nej, — Du begriber ikke, hvor henrykt jeg er!"

„Nej, Ivan, — lad mig være fri for at drikke paa Nogetsomhelst. Jeg er slet ikke glad!"

„Du er bedrøvet, det ser jeg meget godt! Det har jeg i længere Tid lagt Mærke til."

„Altsaa er det en afgjort Sag, at Du rejser bort imorgen tidlig."

„Aa, — imorgen tidlig! Det har jeg ikke sagt saa bestemt. Det er jo muligt, at jeg tager bort straks om Morgenen. Idag har jeg spist her blot for at slippe fra den Gamle, der er mig for utaalelig. Men hvorfor tænker Du saa meget paa min Rejse? Vi har Tiden for os! Lang Tid!"

„Men Du rejser jo imorgen."

„Ja, hvad saa! Vi har mere end Tid nok til at faa talt ud. Hvorfor ser Du saa forbavset paa mig? Svar, hvorfor er vi ellers truffet sammen her? Er det for at tale om Katarina Ivanovna, om gamle Karamasov, om Dmitri, om Evropa, Tilstandene i Rusland, Kejser Napoleon, — mon det er det, vi To egentlig har paa Hjærtet?"

„Nej!"

„Naa, — saa Du véd endogsaa, hvad

det er? . . . Ser Du, vi To, vi vil gærne klare de evige, de endelige Spørgsmaal, det er det, der ligger os paa Sinde. Hele det unge Rusland beskæftiger sig nu med dem, mens de gamle er optagne af praktiske Problemer. Hvorfor har Du i disse tre Maaneder fulgt mig med saa ængsteligt spørgende Blikke? Du vilde vide, om jeg tror eller ej, det læste jeg stadig i Dine Øjne, Alexis Fedorovitch — ikke sandt?"

„Det er sandt," indrømmede Alexis med et Smil, „men uu sidder Du og gør Nar ad mig, Ivan."

„Jeg? Hvor kan Du dog mistænke mig for noget saadant, min egen lille Alexis med de bedrøvede Øjne! Du er rigtignok i Munkedragt, men det er ogsaa den eneste Forskel, der er mellem os to. Vi er et Par Børn, Du og jeg! Vi er som andre russiske unge Fyre, vi sidder her i en ildelugtende Krostue og taler om Tidens brændende Spørgsmaal: om Guds Tilværelse, om Sjælens Udødelighed (og de, der ikke tror paa Gud), om Socialisme, Anarki og en ny Samfundsorden — hvilket forresten kommer ud paa et, er det samme Spørgsmaal, set fra forskellige Synspunkter. Der er nok unge Grønskollinger, som tilbringer deres Tid med

at debattere slige alvorlige Sager — ikke sandt?"

„Ja, for os Russere er disse Spørgsmaal jo i høj Grad spændende," svarede Alexis med sit blide Smil, „og det er en god Ting efter min Mening."

„Men husk paa, at det at være Russer er ikke det samme som at være klog. Denne evindelige Snakken frem og tilbage er overmaade tosset. Forresten kender jeg saadan en ung Fyr, som jeg holder grumme meget af . . . Naa, nu kan Du selv faa Lov at sige, hvor vi skal begynde. Er Gud til?"

„Vi kan begynde, hvor det skal være. Begynd fra den anden Ende! Du erklærede jo igaar selv, at Gud ikke var til."

„Jeg vilde bare drille Dig. Hvor Dine Øjne lynede! Men idag har jeg Lyst at tale fornuftigt med Dig. Jeg vil tale alvorligt og fortroligt med Dig, Alexis, thi jeg har ikke en eneste Ven, og jeg vilde gærne have en, der forstod mig. Tænk Dig alsaa, at jeg indrømmer Guds Tilværelse," tilføjede Ivan smilende. „Det ventede Du nok ikke — vel?"

„Nej, deri har Du Ret! Men nu spøger Du?"

„Igaar, hos Din Starets, kunde I have rettet

dette Spørgsmaal til mig. Ser Du, kære Ven, i forrige Aarhundrede levede der en gammel Synder, som sagde: „Hvis der ikke var en Gud til, maatte vi opfinde ham!“ Og det er ganske rigtig Mennesket, der har opfundet Gud. Det forbavsende ved Sagen er, at et saa skadeligt og ondskabsfuldt Dyr har kunnet indse Nødvendigheden ved denne Forestilling; thi Ideen er storslaaet og med det samme rørende, vis og betagende. Jeg er kommet til den Overbevisning, at det er ørkesløst at søge, om Gud har skabt Mennesket eller Mennesket Gud. Her gider jeg ikke gaa ind paa alle de forskellige Slutninger, de russiske Grønskollinger har uddraget af evropæiske Formodninger. Thi det, der er Formodning og Forudsætning derude, det bliver til Slutning her i Landet, ikke alene hos Grønskollingerne, men hos de gamle Professorer. Derfor lader vi dette Æmne falde, og jeg gaar over til saa hurtigt som muligt at forklare Dig mit eget Væsen, vise Dig, hvad for et Menneske jeg er. Derfor maa jeg begynde med den Erklæring, at jeg tror paa Guds Tilværelse. Men mærk Dig vel, at dersom Gud er til, dersom han har skabt Jorden, er det efter Euclids Love, og han har kun gjort Men-

nesket istand til at opfatte de tre Dimensioner i Rummet. Og dog findes der Filosofer og Matematikere, som tvivler om, at Verden og Solsystemet er skabt efter Euclids Love. De gaar endogsaa saa vidt, at de vover at paastaa Muligheden af, at to paralelle Linjer, der aldrig her paa Jorden kan mødes, uendelig langt borte kan støde sammen. Jeg har besluttet, ikke mere at opstille Spørgsmaalet angaaende Guds Tilværelse. Det kan jeg engang ikke fatte, thi hvorledes skal man egenlig tænke sig Gud? Altsaa tilstaar jeg i al Beskedenhed, at dette gaar over min Forstand. Jeg er som Euclid: min Aand bliver ved Jorden. Hvorfor skal jeg pines med, hvad der ikke findes hernede? Derfor raader jeg Dig, Alexis, ikke at spørge, enten Gud er til eller ej. Det er et ørkesløst, et uløseligt Spørgsmaal for den, der kun kan fatte de tre Dimensioner. Altsaa indrømmer jeg Guds Tilværelse, ikke alene frivillig, men gærne, og jeg indrømmer endogsaa, at han er idel Visdom, Livets gaadefulde Maal, det Ordensprincip, jeg tror paa, den uendelige Samklang, hvori vi alle engang skal smelte hen, jeg tror paa Ordet, som alt stræber henimod, der er selve Gud . . . Naa, er jeg

paa den rigtige Vej — hvad? Men tænk Dig nu, at denne Guds Verden, den kan jeg ikke komme tilrette med i sine endelige Resultater. Jeg ved naturligvis, at den er til og dog tror jeg ikke paa den! Det er ikke Gud, det er hans Skabning, hans Verden, jeg ikke kan beslutte mig til at begribe. Jeg er saa fast overbevist om, tror som et Barn, at alle Lidelser skal forsvinde, at alle menneskelige Modsigelsers usle Komedie skal dufte bort, som et elendigt Blændværk, som Opspind af en lav, snæver, lille bitte Aand, — Euclid — jeg tror, at naar Dommens Dag, naar Verdens Ende kommer, naar den evige Samklang skal aabenbares, da vil noget saa skønt, noget saa storslaaet dejligt stige frem, at alle Hjærter vil udfolde sig som Blomster i Vaarsol, al Harme vil dæmpes, alle Forbrydelser udslettes, ja at denne Aabenbaring i sig selv vil være tilstrækkelig til at sprede Forladelse ja Retfærdiggørelse over hele Jorden. . . . Dette kan altsammen ske, og dog kan jeg, vil jeg ikke fatte det; ikke tro det. At paralelle Linier kan mødes, det indrømmer jeg ikke, selv om jeg ser det lige for mine Øjne; selv om jeg tvinges til at sige: de har mødt hinanden. Jeg vil ikke tro det! Her er min Trosbe-

kendelse, og dette er mit ramme Alvor. Jeg begyndte vor Samtale i Spøg, men dette er min inderste, alvorlige Overbevisning. Det var det, Du ønskede, ikke sandt, Alioscha? Spørgsmaalet om Guds Tilværelse var i dette Tilfælde af mindre Vigtighed for Dig; Du ønskede at kende din Broder (som Du holder af). Du vilde vide, hvorledes det saa ud i hans Sjæl? Nu er jeg færdig!"

Ivans Ansigt antog ved Slutningen af denne lange Sætning et yderst højtideligt Udtryk.

„Men hvorfor begyndte Du paa saadan en dum Maade?" spurgte Alexis med en sælsom adspredt Mine.

„Først, fordi jeg vilde være en ægte Russer. Til at begynde med maa Russeren altid behandle dette Æmne paa en dum Maade. Og jo dummere vi taler, jo nærmere kommer vi Maalet; thi jo større Dumhed der er tilstede, jo større Klarhed faar vi over Sagen. Dumhed gaar lige løs paa Spørgsmaalet, gaar ingen Snigveje; hvorimod Klogskab gør Omsvøb og leger Skjul. Min Trosbekendelse maa have aabenbaret Dig den Fortvivlelse, jeg gaar omkring med."

„Men vil Du nu sige mig, hvorfor Du ikke kan fatte Verden?“

„Det er saamæn ingen Hemmelighed! Nu skulde jeg just til at forklare Dig det; dette er kun Indledningen. Min kære lille Broder, tro endelig ikke, jeg vil fordærve Dig, tro endelig ikke, jeg vil rokke ved din Tro. Tværtimod vilde jeg saa gærne helbredes ved at være sammen med Dig, ved din Paavirkning!“ sagde Ivan med et ganske barnligt Smil.

IV.

„Jeg skylder Dig en Tilstaaelse. Jeg har aldrig kunnet fatte, at man kan elske sin Næste. Det er efter min Mening den, det er vanskeligst at nære venlige Følelser for; de Væsner, der staar langt fra os, det kan jeg endda forstaa, men ens Næste! Jeg har engang læst etsteds om „Johan den Barmhjærtige", — en Helgen, siger jeg Dig — at der en Dag kom en Stodder til ham og bad ham, om han ikke vilde varme ham; den hellige Mand lagde sig i Sengen med ham, tog ham i sine Arme og gav sig til at aande ind i den elendige Fyrs ildelugtende Mund, som var fuld af Saar og Smuds. Jeg er vis paa, at den hellige Johan gjorde dette med Overvindelse som en ubehagelig Pligt, han skulde opfylde. Man kan kun elske et imaginært, et skjult Væsen, saa

saare man ser det virkelige Menneskes Ansigt, dufter Kærligheden bort.

„Det samme har Fader Zossima ofte sagt os," bemærkede Alexis; „han mente ogsaa, at Mennesket selv ofte kunde udslukke Kærligheden i prøvede Hjærter. Og dog gives der Kærlighed til Menneskeheden, en Kærlighed, der nærmer sig selve Kristi Kærlighed; Ivan, det véd jeg af Erfaring."

„Det er godt for Dig; jeg kan kun gentage, at det ogsaa er en af de Ting, der gaar over min Forstand, og det er jeg ikke ene om. Det gælder kun at klare, enten det er de onde Følelser, vi faar gennem Livet, eller det er vore medfødte slette Tilbøjeligheder, som jager Kærligheden bort. Jeg mener, at Kristi altomfattende Kærlighed er noget ganske ubegribeligt for os jordiske Væsner. Ganske vist var han Gud; det er vi ikke. Sæt nu f. Eks., at jeg pines frygteligt: ingen kan kontrollere den Sum at Lidelse, jeg bærer, siden ingen kan vide, hvad og hvorledes jeg føler. Desuden er det overmaade sjældent, at vi vil indrømme andres Lidelser, som om Lidelse gav Mennesket en vis Værdighed. Hvoraf kommer det? Hvad mener Du derom? Maaske er det, fordi jeg er en slet Karl eller en dum

Person, eller fordi jeg engang er kommen til at træde vedkommende Næste paa Tæerne? Naa, der er jo ogsaa stor Forskel paa Lidelser. Ydmygende Lidelser — Sult f. Eks. — det er noget, min Næste med stor Beredvillighed kan tro paa, men saa saare det bliver en aandelig Lidelse — en løftende Lidelse, om jeg saa maa sige — da er det overmaade sjældent, nogen tror paa dens Tilværelse. Det er højst ubehageligt for Næsten i mit Ansigt at læse Spor af en Lidelse for en Idé eller mene, jeg ser ud som et Menneske, der led for en Idé, saa hører al Medlidenhed op, og det er ikke af Ondskab fra hans Side. Tiggeren, især den, der gaar i sort Kjole, skulde aldrig vise sig, han skulde bare tigge i Aviserne. Man kan saadan paa Afstand og i Tanken elske sin Næste; det er umuligt at staa Ansigt til Ansigt med Genstanden for den Art Kærlighed. Dersom det endda i Livet gik til som paa Teatret, hvor Tiggere og Stoddere har Silkepjalter og iturevne Kniplinger; dersom de endda kom og bad om Almisse med nette Polkatrin og pæne Lader og Gebærder, saa kunde vi maaske udholde det, jeg mener udholde at se paa dem — Gudbevares, ikke elske dem! . . . Naa, nok om dette. Jeg

vilde altsaa forklare Dig mit Standpunkt, og saa vilde jeg tale med Dig om Menneskehedens Lidelser i Almindelighed. Først kan vi indskrænke os til at berøre Barndommens Elendighed. For det første er det jo muligt at holde af Børn, selv om man har dem lige for Næsen af sig, ja selv om de er smudsige eller grimme — jeg synes nu forresten aldrig, at Børn er grimme —, mens voksne Mennesker straks bliver modbydelige; de har jo spist af Kundskabens Træ paa godt og ondt, de er blevne „lig Gud selv"! Og de bliver ved at spise af den Frugt, mens de smaa Børn er uskyldige, ubevidste. Holder Du af Børn, Aliascha? Jeg véd, Du elsker dem, saa Du forstaar, hvorfor jeg nu kun vil tale om dem. De lider meget, gennemgaar uendelig megen Elendighed, det er vist nok. Fædrenes Synder hjemsøges paa dem; men dette er jo en Bevisførelse af en anden Verden, helt ubegribelig for os hernede paa Jorden. Hvorfor i Alverden skal de Uskyldige lide ondt? . . . Læg nu dog Mærke til, at grusomme, sanselige, forslugne Mennesker — Karamasover! — de holder alligevel af Børn, elsker dem undertiden til Raseri! Børn ligner ikke voksne Mennesker, før de kommer over Syvaars-

alderen, det er Væsner af en hel anden Slags. Jeg har kendt en Røver, der i sin „Karrière“ havde dræbt flere Børn; da han sad i Fængsel, var det hans eneste Glæde at betragte Drengene, som legede i Gaarden under hans Vinduer — han sluttede formelig Venskab med en lille Fyr . . . Du véd ikke, hvorfor jeg siger alt dette, vel? Aa, Alexis, jeg har saa ondt i mit Hoved, jeg føler mig tung og bedrøvet!“

„Du ser saa underlig ud, Ivan, saa sæl. som forvirret!“

„Hør nu lidt! Jeg traf engang i Moskva en Bulgarer,“ vedblev Ivan uden at lægge Mærke til Broderens Afbrydelse; „han fortalte mig om Tyrkerne, der i Bulgarien voldtog og myrdede Kvinder og Børn; de naglede dem ved Ørene til en eller anden Bræddevæg, lod dem hænge Natten over, og næste Dag kvalte de dem. Man taler om Menneskenes Grusomhed, som man sammenligner med Rovdyrenes; det er i høj Grad uretfærdigt mod Dyrene, de er aldrig udtænkt grusomme — kunstnerisk grusomme, om jeg saa maa udtrykke mig. For Eksempel: Forestil Dig et spædt Barn ved den skælvende Moders Bryst; rundt om staar Tyrkerne: en af dem faar Lyst at spøge:

han kæler for den Lille, faar den til at le, og i samme Øjeblik, som det uskyldige Barn leende strækker sine smaa Arme ud mod den blanke Pistol, trykker den lystige Fugl paa Aftrækkeren, og Barnets Hoved splintres af Kuglen. Dette er formelig æstetisk — ikke? Tyrkerne er ikke ufølsomme for søde Sager, holder af Syltetøj . . .“

„Hvorfor taler Du saaledes, Ivan?“

„Jeg mener, at Mennesket har skabt Djævelen i sit Billede!“

„Som Gud altsaa?“

„Du har en meget hurtig Opfattelse, lille Alexis. Ja, der har Du Ret. Men Din Gud er smuk, dersom han ligner Dig. Du spurgte mig, hvor jeg vilde hen med denne Tale. Ser Du, jeg er jo kun en Begynder, hvad Filosofi angaar; jeg samler Noter, hvor jeg finder dem, — i Aviser, rundt omkring — og jeg har allerede en net lille Bunke. Jeg har ikke truffet saa faa Tyrker og Bulgarer i Evropa. I Genf levede engang en Røver ved Navn Richard; han var Frugten af et Ægteskabsbrud; af sine Forældre var han bleven sat ud hos nogle Hyrder, der opdrog ham som et Dyr uden at lære ham nogetsomhelst. Han gik næsten nøgen, led Sult og Tørst — da han

var bleven en temmelig stor Dreng, stjal han. Saa dræbte han en gammel Mand for at plyndre ham, og derfor blev han dømt til Døden. Aa, der i Schweitz er man ikke overdreven følsom! I Fængslet styrtede Præster, Munke, velgørende Damer sig over ham. Her lærer de ham at læse og skrive, forklarer ham Evangeliet, og til Slutning tilstaar han højtideligt sin Forbrydelse, henvender sig til Domstolen, skriver, at han er et Uhyre, et Udskud, at Gud har oplyst ham og skænket ham sin Naade. Hele Genf kommer i Oprør, de gudelige Damer, Medlemmerne af en Masse velgørende Selskaber styrter hen i Fængslet. De kysser og omfavner den angergivne Forbryder. „Du er vor Broder, Gud har i sin Naade kastet Lys i Din Sjæl!“ Richard græder af Rørelse. „Ja, Sandheden er mig aabenbaret. I min Ungdom levede jeg som et Svin mellem Svinene, men efter min Død skal jeg hvile i Herrens Favn!“ Hans sidste Dag kommer. Richard græder igen. „Dette er mit Livs skønneste Dag! Jeg skal op til min Herre og Frelser!“ „Ja,“ raaber Præster og Dommere og gudelige Damer med én Røst, „dette er den skønneste Dag i Dit Liv! Du skal snart hvile i Din Guds Faderfavn!“

Alle samler sig om Skafottet. „Dø nu, Broder, dø i Herrens Navn!“ Og saa hugger de Hovedet af deres Broder, deres kære Broder, der dog var bleven en Helgen i Kraft af sin Omvendelse! Dette finder jeg højst betegnende. Men vi har forresten her i Landet ligesaa gode Historier. Nekrossov fortæller — ovenikøbet paa Vers — hvorledes en Musjik slaar sin Hest i Øjnene med Pisken, „i de blide Øjne“! Det har vi tidt nok set allesammen — det er aldeles „russisk“. Digteren udbreder sig over den lille overlæssede Hest, der er kørt fast i Snavs og Dynd og ikke kan faa Ploven til at gaa. Musjiken staar og tærsker løs i Raseri, uden egenlig at vide hvorfor — blot fordi det gør ham vild at pine Dyret. „Hyp, naa, træk — træk dog for Pokker, Du kan jo godt komme afsted, Dit dovne Bæst!“ Øget slider i Tøjet, han pisker og pisker, pisker det elendige, værgeløse Dyr, lader Slagene svirpe om de blide Øjne, der er fulde af Taarer. Tilsidst faar det den tunge Plov slidt løs og haler afsted, tør ikke puste, ikke hvile, næppe trække Vejret. Nekrossov tegner os her et frygteligt Billede. Men vi har jo af Gud faaet Hesten for at slide vore Piske op paa dens Rygstykker. Tartarerne

har overleveret os Knuten i samme Øjemed; men med den kan man piske Mennesker. En fin Herre og en velopdragen Dame „riser“ gærne deres lille syvaars Pige. Lille Fader smiler fornøjet: der er Torne paa Riset, saa kan man bedre føle det. Med hvert Slag bliver han mere hættig, det er ham en ren Glæde. Den lille Pige bliver riset fem, ti Minutter, det bliver stadig morsommere. Barnet skriger, skriger sig hæs og træt: Papa, Papa, aa søde, lille Papa! ... Sagen kommer for Retten. Man faar en Prokurator. I Rusland har „Ablokaterne“ altid blandt Folket gaaet under Navn af „købt Samvittighed.“ Og han forsvarer sin Sag, der er ganske simpel og ligefrem. Det er et aldeles privat Spørgsmaal: en Fader maa vel have Lov at revse sin egen Datter. Det er jo uforskammet at drage slig en Historie frem for Domstolen. Og naturligvis bliver den retfærdige Fader frikendt, enstemmig! Publikum græder atter af Rørelse over Bødlens Frifindelse. Det var kedeligt, at jeg ikke var tilstede. Jeg skulde saamæn have foreslaaet en Pension til den bagtalte Mand! Det er ogsaa en nydelig Historie, ikke? Men jeg har en endnu bedre, Alexis. Den er om en stak-

kels lille femaars Pige, som baade Fader og Moder havde kastet deres Had paa. „En Embedsmands Familie, dannet og velopdragen i alle Maader!“ Forresten er det slet ikke ualmindeligt i den barmhjærtige Menneskehed at træffe Folk, der ligefrem har Morskab af at pine Børn, naturligvis er den Slags Folk forekommende og blide og højst forbindtlige mod Voksne. Naa, de viser maaske deres Kærlighed til Børn paa den Maade. Børn er nu en Gang værgeløse, det, der vækker deres Plageaanders Grusomhed, er deres uendelige Tillidsfuldhed. De har ingen Steder, hvor de kan søge Ly, de har ingen at kalde paa, det ophidser de andres Ondskab. Aa, det er saa sikkert: i hvert Menneskes Sjæl ligger et Dyr og slumrer; hos den ene er det en Tiger, hos den anden et Svin, og begge fryder sig ved Offerets Jammerskrig. Disse omtalte fortræffelige Forældre pinte og plagede altsaa deres lille Pige: slog hende, risede hende, sparkede hende uden Foranledning fra hendes Side, hendes Legeme var sorteblaat. Og de var udtænkt grusomme ovenikøbet, om Natten, naar det knagfrøs, spærrede de hende inde i et mørkt Lukaf, og Moderen, hendes egen Moder, laa og sov

ganske rolig, medens det ulykkelige Barn skreg i Rædsel og Angst. Forstaar Du det! Fatter Du hele Afskyeligheden! Sér Du det lille uskyldige Væsen, der endnu ikke kan tænke, hører Du hende slaa sine smaa bløde Hænder tilblods mod den lukkede Dør, mens hun halvkvalt af Skræk raaber til „Vorherre“ om Bistand! Sig mig, Du som skulde forstaa dig paa Gud og hans Rige, sig mig, om Du kan begribe hans Hensigt i dette Tilfælde. Der siges, at saadant er nødvendigt for at klare Menneskets Anskuelser angaaende Ondt og Godt; men hvad skal en saadan djævelsk Klarhed vel nytte? Aa, tro Du mig, al Verdens Kundskab paa Godt og Ondt vejer ikke op mod et uskyldigt Barns Taarer! Her taler jeg ikke om voksne Menneskers Lidelser, men om Børn, om den stakkels lille mishandlede Pige. Piner jeg Dig, Alioscha! ... Jeg sér nok, Du er ilde tilpas. Skal jeg hellere tie stille?“

„Nej; jeg vil pines!“ hviskede Alexis.

„Kun et eneste Billede endnu, det er saa betegnende! ... Jeg har læst Historien i et eller andet historisk Værk, jeg husker ikke mere Navnet. Den foregaar, mens Livegenskabet endnu eksisterede. En meget

fornem Mand, General, Adelsmand, rig Godsejer, et af de Individer, der havde Haand og Hals over en Mængde Underordnede boede paa et af sine Godser; stolt som en Konge var han, behandlede sine mindre fornemme Naboer med største Foragt. Han havde nogle hundrede Jagthunde og hundrede Hundevogtere. En lille Bondedreng paa otte Aar havde af Vanvare saaret et af Herrens Yndlingsdyr, saa den haltede. Generalen lod den skyldige anholde hos hans Moder. Fyren tilbragte først en Nat i Arresten. Næste Morgen red Generalen i fuld Uniform paa Jagt, omringet af sine Jagtbetjente, der ogsaa var tilhest. Hele Tjenerskabet samles for at se paa, at der statueres et Eksempel, og Drengens Moder er blandt Folkene. Barnet føres frem. Det var koldt og fugtigt Vejr den Morgen. Generalen befaler, at Barnet skal afføres alle sine Klæder, ogsaa Skjorten. Drengen staar og ryster stum, næsten vanvittig af Skræk. „Han skal løbe!“ befaler Generalen. „Løb, løb“ raaber Jagtbetjentene. Drengen giver sig til at løbe, saa hurtig hans skælvende smaa Ben kan bære ham. „Puds ham!“ raaber Generalen og slipper hele Koblet løs. ... Hundene river Barnet

i Stumper og Stykker for Moderens Øjne.... Generalen blev krævet til Regnskab. Mon han fortjente at skydes? Svar, Alexis."

„At skydes!" sagde Alexis ganske sagte, han var bleg, smilede sælsom fraværende, næsten krampagtigt.

„Bravo! Naar Du mener det, saa ... Aa, se nu til den lille Helgen! ... Du har altsaa ogsaa en Djævel i Sjælen, Alexis Karamasov."

„Jeg har sagt en Dumhed, ... men..."

„Ja, ja, men ... Du skal vide, min Søn, at den Slags Dumheder er ganske uundværlige i Verden, at intet er muligt uden dem. Vi véd nok, hvad vi véd!"

„Hvad véd Du, Ivan?"

„Jeg fatter og begriber det ikke!" vedblev Ivan som i en Drøm, „jeg vil ikke engang begribe det nu. Jeg holder mig til de blotte Kendsgærninger, jeg har opgivet al Forstaaelse. ..."

„Hvorfor taler Du saaledes til mig? Kan jeg ikke faa det at vide?"

„Jo gærne! Jeg taler til Dig, fordi jeg holder af Dig, fordi jeg ikke vil overlade Dig til din Staretses Paavirkning."

Ivan tav, han saa mørk ud.

„Hør videre!“ vedblev han. „Jeg har talt om Børn for at gøre Dig Sagen klarere. Menneskene er syndige. De havde faaet et Paradis i Eje, — og de attraaede kun Himlens Ild! De fortjener slet ingen Medlidenhed. Menneskenes Forbrydelser skal retfærdiggøres, — ikke en Gang i Tiden, — i en fjærn Fremtid, — men nu, nu lige straks, lige her for mine Øjne! Jeg vil ikke bruges til at gøde Jorden for at gøre den tjenlig til Fremtidens Sæd! Jeg vil med egne Øjne se Lammet sove ved Løvens Side, — jeg vil selv se Ofret kysse sin Morder. Al Religion er bygget paa dette Grundlag. Og jeg har Tro. Men hvor skal jeg hen med Børnene? Det er det uløselige Spørgsmaal? Hvis vi Alle skal lide for ved vore Lidelser at bidrage til den evige Samklang, hvorfor skal saa Børnene pines? Jeg forstaar, at der hersker en vis Overensstemmelse mellem de Voksnes Forbrydelser og Straffen, — men den er uretfærdig med Hensyn til Børnene. Hvad Arvesynden angaar, saa vil jeg nu aldeles ikke høre tale om den! „Børnene vokser op,“ — vil en Spotter maaske svare, — „de faar nok ogsaa Tid til at synde!“ Men den lille Dreng, som Hundene rev

ihjel? Han kan ikke mere synde? . . . Aa, Alioscha, — jeg bespotter ikke Gud! Jeg fatter saa vel, at Himmel og Jord vil bæve i usigelig Fryd, fatter saa vel, at Alt vil stemme med i den store Lovsang, at Alt, hvad som lever, vil bryde ud: „Du har Ret, o Herre, thi endelig er Din Sandhed bleven aabenbar!“ naar Moderen og Barnet og Bødlen falder i hinandens Arme og gentager: „Du alene har Ret, Herre!“ Da, først da vil alt blive fuldbyrdet, alt vil blive klart. Men det er netop mod denne Forklarelse, jeg oprøres! Og jeg tager mine Forholdsregler i den Retning, mens jeg endnu gaar paa Jorden! Ser Du, Alexis, naar dette Øjeblik kommer, er det jo muligt, at jeg med de andre maa raabe: „Du har Ret i al Evighed, o Herre!“ At sige, hvis jeg ser Moderen og Barnet og Bøddelen i hinandens Arme. Men det er ganske mod min Vilje. Jeg erklærer Dig herved, mens jeg endnu har Tid dertil, at jeg ikke paa nogen Maade vil være med i den evige Samklang; jeg paastaar, at den ikke er en Barnetaare værd, fordi Barnets Taarer aldrig kan finde Igenløsning, og fordi denne Taare aldrig kan udslettes, vil den altid tilintetgøre den almindelige Samklang, thi selv om

Bøddelen brænder i Helvede, har Barnet dog udgydt Taaren, Barnet har ogsaa følt uigenkaldelig Pine og Angst. Og kom saa ikke og snak om evig Samklang og Harmoni, naar I dog har Brug for Jeres Helvede! Jeg vil have fuld Tilgivelse, det evige Forsoningskys, alle Lidelsers, alle Piners Tilintetgørelse, og dersom de smaa Børns Lidelser er nødvendige for at skaffe den evige Sandhed frem, saa behold Jeres Sandhed, den er ikke en Barnetaare værd mellem Brødre! Moderen maa slet ikke tilgive Bøddelen, det har hun ikke Ret til. Hun kan tilgive ham den Smærte, han tilføjer hende selv, men ikke den, Hundene tilføjede hendes Barn, da Bøddelen pudsede dem paa ham. Hun har ingen Ret dertil, selv om Barnet bad hende gøre saa. Men dersom man ikke har Ret til at give Forladelse, hvad bliver der saa af Samklangen i al Evighed? Og jeg nægter det af Kærlighed til Mennesket i al Almindelighed. Jeg vil hellere beholde min Smærte uden Haab om Genløsning, selv om jeg har tusinde Gange Uret. Den Handel er mig for ufordelagtig. Det har jeg ikke Raad til. Den Entrébillet er for dyr for min Pung. Jeg giver den Billet tilbage,

gør jeg. Og hvis jeg har en Smule Ærefølelse, skal jeg ikke vente til sidste Øjeblik, jeg skal give Billetten tilbage snarest muligt — det er, hvad jeg gør. Jeg nægter slet ikke Guds Tilværelse, men jeg vil ikke have hans Billet, jeg giver ham den tilbage i al Ærbødighed."

„Men dette er ligefrem Oprør!" mumlede Alexis med blid Stemme.

„Oprør? Lad Du være at sige det Ord, jeg kan ikke lide det Ord i Din Mund. Kan man leve i Oprør? Svar mig nu ganske oprigtig. Forestil Dig, at Menneskehedens Fremtid afhænger af Dit Svar; hvis det var nødvendigt for Menneskehedens Fremtidslykke, for deres Udkomme og Ro at pine et eneste lille Væsen, det lille Barn, der før slog sine bløde Hænder tilblods mod den laasede Dør i Nattens Mulm og i Dødsangst, hvis Lykken skulde grundlægges paa Barnets bitre Taarer, vilde Du under disse Betingelser være denne Lykkes Bygmester? Svar uden Omsvøb."

„Nej, det vilde jeg aldrig!"

„Godt! Kunde Du finde Dig i, at Mennesker, som Du kunde ønske den Lykke, skulde tage imod en Lykke, der var købt for den lille Martyrs Blod?"

„Nej, Broder, deri kunde jeg ikke finde mig!“ svarede Alexis hastigt og med lynende Øjne. „Men Du spurgte før, om der i Verden gaves et Væsen, som havde Ret til at give Forladelse. Ja, der gives et saadant Væsen. Han kan give Forladelse for alt, til alle; thi han selv har udøst sit uskyldige Blod for os alle, for alles Synder. Det har Du glemt. Og han er netop Bygningens Hovedhjørnesten; ham er det, der skal raabe: Du har Ret i al Evighed, o Herre! Thi Din Sandhed er os nu aabenbaret!“

„Ja — ja vist! Det er den Rene, den i hvis Hjærte ej fandtes Svig! Nej, jeg glemte ham ikke, jeg er endogsaa forundret over, at Du ikke for længe siden har fremført ham, thi I plejer ellers at komme med ham straks. Hør Du — men le nu ikke af mig — jeg har skrevet et Digt derom for et Aar siden. Hvis Du endnu har ti Minuter at ofre mig, skal jeg fortælle Dig dets Indhold.“

„Du har skrevet et Digt?“

„Nej, skrevet det har jeg egenlig ikke,“ sagde Ivan smilende. „Jeg har ikke i mit hele Liv kunnet lave to Vers. Men jeg har drømt det Digt, det staar indgravet i min

Hukommelse. Du skal være den første, der læser det — det vil sige den første, der hører det."

„Begynd saa."

„Mit Digt hedder: „Stor-Inkvisitoren". Det er et ganske mærkeligt Værk. Nu skal Du høre!"

V.

Først et Ord som Fortale. Handlingen foregaar i det sekstende Aarhundrede. Du ved jo, at man paa den Tid lod de himmelske Magter træde frem som Personer i Digterværker. Jeg taler ikke her om Dante. I Frankrig gav Munke og Klerke hele Forestillinger, hvor man saa den hellige Jomfru, Engle, Helgener, Kristus, ja Gud Fader i egen høje Person. Alt gik ret ligefrem til. I Romanen „Vor Frue Kirke i Paris" taler Victor Hugo om en Passions-Forestilling i Anledning af Kronprinsens Fødsel. Her i Rusland, under Peter den Store, har man i Moskva spillet Komedier, hvor Æmnet var hentet fra det gamle Testamente. Desuden blev der skrevet baade Romaner og Digte om Helgener og Engle. I vore Klostre kopierede og oversatte man slige Sager, ja

man forfattede dem endogsaa. Det var paa den Tid, Tartarerne var Herrer. Vi har f. Eks. et lille Klosterdigt, der sandsynligvis er oversat fra Græsk. Titlen er: Den hellige Madonnas Pilgrimsgang gennem Lidelserne." I det er der Billeder, som i Dristighed nærmer sig Dante. Madonna stiger ned i Helvede med Ærkeenglen Michael som Fører. Hun sèr Synderne og deres Pinsler. Der er blandt andet en meget interessant Skildring af dem, der ligger i Svovlpølen. Nogle er druknede, dem har Gud selv glemt. Jomfru Maria græder, falder paa Knæ, beder Vorherre tilgive alle Synderne, uden Forskel. Hendes Henvendelse til Gud er gribende, jeg kan ikke gengive den rigtigt. Hun bønfalder, beder. Gud viser hende da Naglegabene i Sønnens Hænder og Fødder og spørger den grædende Moder: Hvor kan jeg tilgive hans Bødler! Men hun byder baade Helgene og Engle at falde paaKnæ med hende og anraabe om Naade for alle dem, der har forbrudt sig; for alle Syndere. Hun vinder Sejr. Thi hvert Aar fra Langfredag til Pinse holder alle Smærter op, lindres al Pine, udslettes al Lidelse paa Jorden, og fra Helvedes Dyb lyder Syndernes Takkeraab: Du har Ret, o, Herre,

og din Dom er retfærdig! ... Naa, ser Du, Alexis, mit Digt er noget lignende. Jesus kommer frem, han siger intet, viser sig kun. Der er allerede gaaet femtenhundrede Aar, siden han sagde gennem sin Profeti: „Jeg kommer snart tilbage.“ Men Dagen og Timen den kender ingen, ej engang Sønnen. Saaledes talte han, før han gik bort, og Menneskeheden venter endnu med samme Tro, eller snarere med en endnu mere brændende Tro end den Gang. Dog, Satan sover ikke, Tvivlen begynder at fordærve Menneskene og at liste sig ind i deres Sjæle. Paa den Tid opstod i Nordtyskland en grulig Kætter, der benægtede Miraklerne. De Troende blev endmere ivrige, og de venter Kristi Genkomst, haaber, han snart maa komme, vil lide og dø, som han fordum led og døde. ... Og i mange Aarhundreder har Menneskeheden bedet og raabt: „Herre, vær os naadig, vis Dig snart atter blandt os!“ saa at han endelig forbarmer sig og beslutter at stige ned paa Jorden igen og vandre mellem sine trofaste Tilhængere.

„Og saa kommer han; vil blive paa Jorden idetmindste en kort Tid, mellem Folk, mellem den elendige Masse, der vist-

nok er nedsunken i Synd og Sorg, men som ikke destomindre elsker ham med barnlig Kærlighed. Scenen foregaar i Sevilla, paa den Tid, da Inkvisitionen til Guds Ære hver evige Dag holdt:

„Prægtige Auto-da-fèer, hvor rædsomme Kættere brændtes!"

„Ganske vist kom Kristus ikke, som han skal komme, naar Domsbasunen lyder, han viste sig ikke i guddommelig Herlighed og Glans: som Lynet, der paa en Gang blinker i Øst og i Vest! Denne Gang vilde han kun se til sine Børn, og han valgte det Øjeblik, hvor Baalenes Flamme blussede rødt op mod Himlen. Han iførte sig det menneskelige Klædebon, som han for femten Hundrede Aar siden bar i tre og tredive Aar. Altsaa steg han ned mellem Baalenes Askehobe. Storinkvisitoren, Kardinalen har i Overværelse af Kongen, mange fornemme Herrer, Bisper og Kardinaler, yndige Damer og det forsamlede Folk lige brændt hundrede fæle Kættere „ad majorem gloriam Dei". Han, Frelseren vandrer stille og beskedent frem, men de kender ham allesammen.

Det vilde blive Digtets skønneste Side, hvis jeg blot kunde forklare, hvorfor alle

kendte ham. Folket rives hen alene ved Synet af ham, trænger sig sammen om ham og følger med ham. Tavs, med et medlidende Smil om Læberne vandrer han gennem Menneskemængden; Kærlighed fylder hans hele Sjæl; i hans Øjne straaler Lyset, Klogskab, Videnskab, Magt, Styrke, der griber Menneskene og drager dem i Kærlighed til ham. Han breder Armene ud, velsigner dem, fra hans Klæder strømmer Fred og Helbredelse for alle Lidelser. En blindfødt Olding gaar ud af Stimlen, raaber: Herre, helbred mig, at mine Øjne kan skue Dig! og der falder som Skæl fra hans Øjne, han ser Jesus; han, der aldrig havde set Solens Lys før idag. Folket udgyder Taarer, — Glædestaarer, kysser Jorden, hvor hans Fod har traadt. Børnene strør Blomster for ham og synger: „Hosianna, lovet være Gud!“ og alle raaber: „Det er Ham! Det maa være Ham! Det kan kun være Ham!“

Han standser paa Pladsen foran Sevillas Domkirke. Her bringes en lille hvid Ligkiste frem, i den hviler en ung syttenaars Pige, Datter af en fornem Mand i Byen, om Baaren gaar grædende Slægtninge, Liget hviler i den aabne Kiste paa et Leje af Blomster.

„Han vil vække det Barn fra de Døde!“ tilraaber Folket den hulkende Moder.

Præsten, der kommer for at modtage Kisten, rynker Panden, og ser forundret paa den Fremmede.

Men med ét raaber Moderen:

„Hvis det er Dig, saa væk mit Barn fra de Døde!“

Hun kaster sig i Støvet for ham. Toget standser, Kisten sættes paa Fliserne. Han ser medlidende paa den unge Piges blege Aasyn, og som fordum siger han nu: talipha koumi! (staa op, du unge Pige.)

Den døde rejser sig op, sætter sig overende, aabner Øjnene og sér sig forundret om. Hun har Hænderne fulde af hvide Roser, som skulde have prydet hendes Grav. Folket raaber og græder og priser Gud.

I dette Øjeblik gaar Storinkviretoren, Kardinalen, i egen Person netop forbi Kirken. Han er en høj statelig Olding, mager, rank, med et asketisk Ydre. Hans Øjne ligger dybt under de buskede Øjenbryn, men i dem lyser en Ild, som Alderen ej endnu har udslukt. Aa, han har ikke mere den pragtfulde Dragt, i hvilken han overværede Anta-da-féen; nej, nu bærer han en

gammel Munkekutte. Hans Følge gaar i ærbødig Afstand bagefter ham. Han staar stille ved Synet af den forsamlede Menneskemasse og betragter den i Frastand, han har set, hvad der er foregaaet, set Ligkisten blive sat ned foran den fremmede, set den unge Piges Opvækkelse, set alt, og hans Ansigt er mørkt. Han rynker sine tykke, hvide Øjenbryn, hans Øjne lyner med en uhyggelig Glans. Han peger paa Ham, og byder sine Svende at gribe den formastelige, og saa vant er Folket til Lydighed og Underkastelse, at en Dødsstilhed hersker, mens der lægges Haand paa ham og han føres bort. Som én Mand bøjer alle sig for den mægtige Kardinal, der velsignende udstrækker sin Haand og uden at sige et Ord gaar videre. Fangen føres til Inkvisitionens Fængsel, lukkes inde i en mørk fugtig Celle. Dagen gaar, det bliver Nat, en spansk Nat, uden Maane, varm og kvælende. Luften er opfyldt af Lavrens og Citrontræets Duft. Pludselig, midt i Nattens Mørke, springer Fængselsdøren op, ind træder Storinkvisitoren med en Lampe i Haanden. Døren falder i bag ham. Han standser paa Dørtærsklen og ser længe vist paa Fangen. Endelig gaar han sagte hen til

ham, sætter Lampen fra sig paa Bordet og taler:

„Det er Dig! Dig!“

Men han venter ikke, til han faar Svar, gaar hastigt videre.

„Tal ikke, ti stille! Hvad kunde Du desuden sige, som jeg ikke allerede véd? Thi Du har ingen Ret til at forandre en Tøddel i det, Du allerede har sagt. Hvorfor kommer Du og bringer Forstyrrelse? Thi Du forstyrrer, det véd Du godt. Men véd Du, hvad der vil ske imorgen den Dag? Jeg kender Dig ikke, vil ikke vide, om Du virkelig er Ham eller kun en, der har taget hans Skikkelse paa; men hvem Du end monne være, saa vil jeg imorgen fordømme Dig, og Du skal komme til at dø i Flammerne som den værste Kætter, Du skal komme til at se det samme Folk, der før kyssede Dine Fødder, slæbe Brænde til Dit Baal. Véd Du det? Maaske,“ lagde Oldingen tankefuld til, mens hans Blik stadig hvilede paa Fangen med et forskende Udtryk.

„Jeg kan ikke rigtigt følge med,“ sagde Alexis smilende; han havde hidindtil lyttet til Ivans Ord uden at afbryde ham. „Er dette et Lune eller en Fejltagelse af den gamle Mand, eller en Forveksling?“

Ivan brister i Latter.

„Hold kun ved den sidste Formodning, hvis Du er saa fordærvet af den moderne Realisme, at Du intet overnaturligt kan tro paa. En Forveksling, siger Du? Lad saa være. Det kan desuden godt forklares," vedblev han og lo igen. „Min Storinkvisitor er 80 Aar, og hans Tanker kan jo for længe siden have gjort ham gal. Maaske kan ogsaa Fangens Person have gjort et stærkt Indtryk paa ham. Det kunde tænkes, at han talte over sig i Vildelse, at hans gamle Hoved var lidt forvirret efter alle disse Auto-da-feer. Naa, det er jo egenlig en Bisag. Det, der her er det vigtige, er, at Kardinalen her for første Gang røber, hvad han hele sit Liv igennem har holdt skjult og fortiet."

„Og Fangen sagde ingenting?"

„Nej, han maatte tie stille i ethvert Tilfælde. Oldingen havde jo sagt, at han ingen Ret har til at føje en eneste Tøddel til, hvad han allerede har sagt her paa Jorden. Efter min Mening er dette et af den katolske Kirkes Hoveddogmer: Du har overleveret alt til Paven, for Fremtiden er Paven altsaa den eneste Ihændehaver af Sandheden, af ham afhænger alt. Vi har

ikke mere Brug for Dig, kom ikke her og bring Forstyrrelse. Dette er jo Jesuiternes Lære; jeg har læst det i deres Bøger. Har Du Ret til at aabenbare os en eneste af den Verdens Hemmeligheder, Du kommer fra? spørger min Kardinal videre, og han svarer selv: Nej, dertil har Du ikke Ret, siden en saadan Aabenbaring vilde være en Tilføjelse, der kun vilde rokke ved, hvad Du før har sagt om Frihed. Alle nye Aabenbaringer vilde ufejlbarlig skade den menneskelige Tros Frihed, siden de i Menneskenes Øjne vilde blive betragtet som Mirakler. Og har Du ikke for femten Aarhundreder siden talt store Ord om denne Frihed, har Du ikke ofte nok sagt: Jeg vil frigøre Eder! Nu har Du vel set den Frihed, Menneskene ved Dig har faaet, lagde han hæftigt til, nu har Du selv kunnet dømme disse frie Mænd. Aa, den Frihed er dyrekøbt, siger han saa med et strængt Blik paa Fangen, men Værket er fuldbyrdet i Dit Navn. Det har kostet femten Aarhundreders strængt Arbejde, men nu er Friheden grundfæstet, urokkelig grundfæstet. Du tror mig ikke? Du tilkaster mig et mildt Blik, gør mig ej engang den Ære at vredes paa mig. Men vid, at aldrig har Menneskene troet sig friere end netop

nu, netop siden de har nedlagt deres Vilje i vore Hænder. Det er vort Værk, det indrømmer jeg. Var det den Frihed, Du drømte om?"

„Nu følger jeg igen ikke rigtig Din Tankegang," afbrød Alexis. „Spotter han, spøger han, Din Storinkvisitor?"

„Ingen af Delene. Han roser sig af at have undertrykt Friheden med den Hensigt at gøre sine Medmennesker lykkelige. „Thi først nu (han mener naturligvis med Inkvisitionen som Grundlag), først nu kan vi begynde at tænke paa Menneskenes sande Vel. De har af Naturen en oprørsk Aand, men er det tænkeligt, at Oprørere kan være lykkelige? Du har ofte nok faaet Advarsler, Raad har Du heller ikke manglet, men Du har ej villet høre og lyde, Du har selv kastet fra Dig det eneste sande Middel til Menneskets Lyksaliggørelse; men Du har efterladt os et Arbejde som Arv, Du har højtidelig givet os Ret til at binde, Ret til at løse, og jeg haaber ikke, det falder Dig ind at tage denne Ret fra os nu. Hvorfor er Du kommet herned med Uro og Forstyrrelse?"

„Hvad menes med de Ord: Raad har Du ikke manglet?" spurgte Alexis.

„Det er jo netop Hovedpunktet. Klogskabens, Rædselens Aand, Benægtelsens og Tilintetgørelsens Aand har talt til Dig i Ørkenen — i Skriften staar der, at Du er bleven „fristet". Er det sandt? Kan der siges noget dybsindigere end de tre Spørgsmaal, hvori Fristelserne — efter Skriften — fremsattes for Dig? De tre Fristelser, som Du modstod? Har der nogensinde været et virkeligt Mirakel til, er der nogensinde sket et Vidunder, slaaende som et Lyn, da er det disse tre Fristelser. Alene Muligheden af, at disse tre Spørgsmaal gøres, er i og for sig et Vidunder. Lad os engang formode, at de slettes ud af „Bogen", at de skal opfindes paany, lad os sætte, at den ganske Verdens viseste Mænd — Statsmænd, Bisper, Lærde, Filosofer, Digtere — samles med dette Maal for Øje, og lad os sætte, at man siger til dem: Søg, find tre Spørgsmaal, som ikke alene er storslaaede som selve Begivenheden, men ogsaa i tre Ord, i tre menneskelige Sætninger udtrykker hele Menneskehedens fremtidige Historie, tror Du da, at hele Forsamlingen, at al jordisk Forstand kunde finde noget saa stort, noget saa højt som disse den mægtige kloge Aands? Disse Spørgsmaal røber, at Du den Gang ikke

havde at gøre med en Menneskeaand, men med den evige Aand, med det Absolute. Al senere Menneskehistorie hviler i disse tre Ord; det er de tre Former, hvori vor Slægts Historie er forudsagt og samlet. Den Gang var der ingen, som fattede dette, ingen kendte Fremtiden den Gang, men siden da er femten Aarhundreder forløbne, og vi ser, at i dette tredobbelte Spørgsmaal var alt forudset; dette er Menneskeslægtens Historie. Sig nu selv: Hvem havde Ret? Du, eller den, der spurgte? Husk Dig om.

„Her er det første Spørgsmaal: Meningen, om det ikke er Ordlyden:"

„Du vil fremstille Dig for Menneskene med tomme Hænder, Du vil byde dem en Frihed, som de i deres medfødte Dumhed eller Ondskab aldrig vil kunne fatte; en forfærdelig Frihed; thi for Mennesket og for Samfundet er der intet saa rædsomt som Frihed! men se nu paa disse Stene her i den golde Ørken, dem kunde Du forvandle til Brød, og da vil Menneskeheden løbe efter Dig som en Flok Faar, taknemmelig, underdanig, i Skræk for, at Din Haand atter skal unddrages dem, saa Brødene igen bliver til Stene. Men Du, Du vilde ikke berøve Mennesket sin Frihed, Du har modstaaet

Fristelsen: Thi hvad bliver der af Menneskeheden, naar Lydigheden skal købes med Brød? Du svarede, at Mennesket ikke lever af Brød alene, men Du vidste ikke, at Jordens Aand i Navn af dette Jordens Brød, vilde rejse sig mod Dig, vilde kæmpe mod Dig og overvinde Dig, og de vil alle forfølge Dig, raabende: Hvad er dette dog for en Dumhed! Han giver os Himlens Ild! Aarhundreder vil gaa, og Menneskene vil gennem de Lærdes og Vises Mund forkynde, at der ingen Forbrydelser gives, selvfølgelig heller ingen Synd, der er kun sultne Væsner til og intet andet. Mæt dem, hvis Du vil have, de skal være dydige. Det vil være alle deres Krigsraab, der staar op mod Dig, det vil de indskrive paa deres Banner, og der vil ikke blive Sten paa Sten af Din Kirke, paa dens Tomt vil en ny Bygning rejse sig, et andet Babelstaarn, der sikkert ikke vil blive højere end det første, og dog kunde Du have sparet Menneskene denne nye Møje og tusinde Aars Lidelser, thi de kommer tilbage til os, naar de i tusinde Aar har slidt og slæbt paa at bygge deres Taarn. De vil opsøge os under Jorden, i Katakomber, hvor vi end har skjult os. Og de vil prøve os,

forfølge os, lade os lide Martyrdøden igen, og naar de finder os, vil de skrige og raabe: Brød, giv os Brød, de, der har lovet os Himlens Ild, har intet givet os! Og det bliver os, der bygger Babelstaarnet færdigt; der manglede kun Brød, og det giver vi dem. Og vi giver dem Brød i Dit Navn. Vi forstaar at lyve, vi taler i Dit Navn. Og hvad saa? Var de ikke døde af Sult, hvis vi ikke havds hjulpet dem? Og mon deres Viden kan mætte deres Sult? Intet Brød faar de, saalænge de har Frihed. Men de kommer nok til os med deres Frihed, de kommer nok og lægger den for vore Fødder. Lad os faa Lænker og Brød. De vil forstaa, at Frihed ikke er mulig, naar det daglige Brød retfærdig skal uddeles mellem jordiske Væsner, fordi, fordi de aldrig, aldrig i Evighed selv kan dele Brødet ligelig mellem sig. De vil let lade sig overbevise om, at Frihed slet ikke passer for dem, at de er uværdige til at være frie, — svage, lastefulde, dumme og oprørske som de er. Du kan jo prøve paa at love dem Himlens Manna, — aa, — det nytter Dig aldeles ikke, det Brød kan ikke sammenlignes med det, de spiser paa Jorden; husk paa, hvor uophjælpelig lav og elendig Men-

neskeslægten er. Med Din himmelske Manna vil Du maaske kunne drage Tusinder af Sjæle til Dig; — ti hundrede Tusinder, men hvad skal der saa blive af de hundrede tusinde Millioner, der ikke har Mod til at foretrække Din himmelske Manna for Jordens Brød? Skulde Du kun være de store og mægtige Aanders Gud? De andre, der er talrige som Sandskorn, de andre, der er smaa og svage, men som alligevel elsker Dig, er de i Dine Øjne kun elendige Redskaber i de stores og mægtiges Hænder? De er os dog dyrebare, disse svage Skabninger, og oprørske, lastefulde, som de er; tilsidst faar vi dem dog tæmmet; de beundrer os, falder paa Knæ for os i Tilbedelse, vi er deres Guder, som har taget Frihedens Byrde paa vore Skuldre, vi som har samtykket i at styre og regere dem; thi Friheden bliver som et Skræmmebillede for dem; og de kalder os „Jesu Disciple", det er i det Navn, vi styrer dem uden at lade Dig komme os nær. Dette Bedrag er vor Lidelse, vort Kors, thi vi tvinges til Løgn. Her er altsaa Betydningen af de tre Spørgsmaal. Den gemmer Verdens-Gaadens Løsning, den foragtede Du, den kastede Du fra Dig. Du satte Friheden højest, da Du ved at mod-

tage Brødet kunde have tilfredsstillet Menneskehedens enstemmige, evige Attraa: Giv os en Herre! Thi dette er jo det fri Menneskes evindelige Ønske, det Ønske, der nager og plager ham uden Ophør, at finde en, han kan bøje sig for, én, han kan tilbede. Men han vil kun bøje sig for en uomtvistelig Magt, en Kraft, der kan samle hele Menneskeheden i én eneste Ærbødighedsfølelse, og disse jammerlige Væsner fordrer ikke en særegen Genstand for Dyrkelse, nej, en almindelig, fælles Religion vil de have. Og denne Trang til Fællesskab i Religion er baade Menneskehedens og Individets Hovedstræben, en pinlig Stræben, der har været til fra Tidernes Begyndelse. Og for at virkeliggøre denne Drøm har de med Sværdet ombragt hinanden i tusindvis. Hvert Folk har skabt sig en Gud og sagt til sin Nabo: Fornægt dine Guder, tilbed mine, eller ogsaa skal Du dø! Og dette vil gentage sig lige til Verdens Ende; Guderne kan forsvinde fra Jorden, Menneskene vil gøre aldeles det samme for sine Afguder som for sine Guder. Du var ikke uvidende om denne vigtige Hemmelighed i den menneskelige Natur, og alligevel stødte Du Banneret fra Dig, det eneste sikre Banner, som

bødes Dig, det eneste, alle vilde flokke sig om i Enighed: „det daglige Brød!“ Det har Du ringeagtet i Frihedens Navn, — i det himmelske Mannas Navn, og se nu, hvad Du derefter gjorde, — stadig i Frihedens Navn. Jeg gentager for Dig: i Menneskets Sjæl er der ingen Trang saa brændende som Trangen til snarest mulig at finde en, der vil fratage ham den Frihed, han har bragt med i den elendige Verden. Men til Gengæld for den Frihed, de opgiver, fordrer de Samvittighedsfred. Og den kunde Du have givet dem med det daglige Brød, saa vilde Menneskeheden være faldet dig tilfode, thi dagligt Brød er en uomtvistelig Nødvendighed; men dersom en anden paa samme Tid bemægtiger sig den menneskelige Samvittighed, da vil Folk forlade Dig og løbe efter den anden, der tillige med dagligt Brød giver dem Fred med sig selv. Deri har Du Ret, Hemmeligheden i den menneskelige Tilværelse bestaar i at have et Livsmaal. Dersom Mennesket ikke er overbevist om sin egen Uundværlighed her paa Jorden, vil han dræbe sig selv, hellere end at føre et Liv uden Maal eller Hensigt, selv om han havde Forraad af dagligt Brød. Men hvad Fordel har Du draget af den Sandhed, Du

havde fundet? Du har givet Mennesket mere Frihed i Stedet for at tage Friheden fra dem. Havde Du da helt glemt, at Mennesket hellere end Valgfrihed vil have Fred, selv om det er Dødens Fred. Sandt! Alle synes om at have frit Valg mellem godt og ondt; men den Frihed er dog en Pine og en Plage. Og istedetfor faste urokkelige Principer, der i Evighed kunde gyde Fred over Menneskesamvittigheden, har Du sammensat din Lære af lutter mærkelige, ubestemte Ting, — af alt hvad der gaar over Menneskeforstand og Menneskekræfter, — Du har her handlet, som om Du ikke holdt af Menneskene, Du, der døde for dem! Ved at udvide Friheden har Du aabnet Vejen for tusinde nye, evige Lidelser. De skulde elske Dig, de skulde følge Dig af egen fri Vilje! Før var de under Lovens Tvang, nu skulde de vælge mellem godt og ondt uden nogen anden Vejviser end Dit Eksempel, Dit Billede; men hvordan er det muligt, at Du ikke har forstaaet, hvad Følgen af dette maatte blive? De maatte naturligvis rejse Indvendinger mod selve din Person, mod selve din Sandhed; thi de følte sig nedtyngede af den tunge Byrde, netop dette frie Valg lagde paa de-

res Svaghed. De vil raabe med en Mund, at Du ej er Sandhed; dersom Du virkelig havde ejet Sandhed, vilde Du aldrig have ladet dine Børn være i en saadan Forlegenhed og Uvished med saa mange pinefulde uløselige Spørgsmaal. Altsaa har Du selv forberedt din Ødelæggelse; bebrejd ingen noget, Du er selv Skyld i alt. Var det det, man bød Dig? Paa Jorden gives der tre Magter, de alene kan altid berolige den urolige oprørske Menneskesamvittighed: det er Mirakler, Mysterier og Myndighed. Du har stødt dem bort alle tre. Mørkets Aand havde stillet Dig paa Templets Tinde og sagt til Dig: „Er Du Guds Søn, da styrt Dig ned, thi der staar jo skrevet, at Englene skal bære Dig paa deres Vinger. Er Du altsaa Guds Søn, da vis Din Tro paa Faderens Almagt!“ Men Du styrtede Dig ikke ned fra Templets Tinde. Paa den Maade viste Du en Guds storslaaede Overlegenhed; men Mennesket, dette elendige, afmægtige Væsen, har ikke meget guddommeligt ved sig. Thi Du vidste jo, at dersom Du havde styrtet Dig ned, da vilde Du straks have mistet Troen paa Din Fader, og Du vilde, til stor Glæde for Fristeren, have ligget knust paa Jorden, paa den Jord,

hvis Frelser Du vilde være. Men, det gentager jeg, gives der mange Væsner, der ligner Dig? Har Du et Øjeblik kunnet indbilde Dig, at Menneskene skulde kunne forstaa, hvorfor Du modstod Fristelsen. Menneskenaturen er ikke skabt saaledes, at den kan støde Miraklet bort og finde Tilfredsstillelse i Hjærtets frie Valg i de rædsomme Øjeblikke, hvor man stilles Ansigt til Ansigt med Livsspørgsmaal, der fordrer Svar. Aa, Du vidste, at Din heltemodige Tavshed vilde blive bevaret i Bøgernes Bog, Du vidste, at den vilde genlyde i fjærne Tider, til Jordens yderste Grænser! Du haabede maaske, at Mennesket i Lighed med Gud skulde kunne undvære Mirakler; men der tog Du fejl, han vil have Undergærninger og opfinder dem selv, hvis det er nødvendigt. Han bøjer sig for Troldmænds Kunster, for Heksenes Tryllerier, er han end aldrig saa oprørsk, kættersk og fritænkersk. Du steg ikke ned fra Korset, da Dine Bødler spottende tilraabte Dig: „Stig ned, saa vil vi tro paa Dig!“ Da vilde Du heller ikke gøre Mennesket til Slave ved en Undergærning, fordi Du vil have Tro, Tro af egen fri Vilje, og ikke Tro, der er paavirket eller frembragt ved det Vidunderliges

Magt. Du vilde ogsaa have fribaaren Kærlighed, ikke betaget underdanig Slavebegejstring. Men her som altid havde Du for høje Tanker om Menneskene; de er Slaver, skønt de er skabte til Oprørere. Se selv og døm nu selv efter femten Aarhundreders Forløb! Hvem har Du løftet op til Dig? Jeg sværger Dig, at Mennesket er svagere og lavere, end Du kan tænke Dig! Kan han — kan han følge Dit Eksempel, gøre, hvad Du har gjort? Du har haft for megen Agtelse for ham, for lidt Medlidenhed med ham, Du har stillet for store Fordringer til ham — Du, der dog elskede ham højere end Dig selv! Du skulde have elsket lidt mindre og fordret lidt mindre. Han er fejg, han er svag! Hvad bryder vi os om, at han nu finder paa at sætte sig op imod vor Myndighed, hvad gør det, at han er hovmodig over sin Oprørskhed? Det er Skoledrengevigtighed. Tro mig, det er Skoledrenge alle tilhobe: de er opsætsige mod deres Lærer, jager ham ud af Klassen. Men den Vildskab faar hurtig Ende, og den vil komme dem dyrt at staa. De kan godt rive Templer ned og farve Jorden rød med Blod, tidlig eller silde vil det dog gaa op for dem, at de ikke kan staa imod i

Længden, og at Opstand er ganske unyttig. Saa udgyder de ørkesløse Taarer, men de fatter, at den, der har lagt Oprørsspiren i deres Sjæle, har villet have dem tilbedste. Det raaber og skriger de saa i vild Fortvivlelse, og Gudsbespottelsen gør dem endnu elendigere, thi Gudsbespottelse kan Menneskenaturen heller ikke udholde: den straff s haardt af Menneskene selv. Ser Du altsaa, hvad det frigjorte Menneskes Lod er: Uro, Tvivl, Ulykke! Det er, hvad Du har købt for dine Lidelser. Din Profet siger, at han i sin Aabenbaring har set alle dem, der var opstandne i Herlighed, og der var 12,000 i hver Slægt. Naar der var en saadan Mængde, maatte de være mer end menneskelige. De har baaret dit Kors, levet mange Aar i Ørken, levet af Græshopper og Rødder, ja, Du har Ret til at være stolt af disse Disciple, thi deres Kærlighed var fri og ægte, De har i dit Navn ofret sig selv. Men husk saa paa, at det kun var nogle Tusinde, og at De var mere lig Gud end Mennesker. Hvad siger Du om de øvrige? Er det Deres Skyld, at de ikke er i Besiddelse af overnaturlig Kraft? Er det de Staklers Skyld, at deres Sjæl er for svag til at modtage saa farlige Gaver? Er Du

kun kommen til de Udvalgte? Det er noget, vi ikke kan begribe, — altsaa et Mysterium, — vi havde Ret til at prædike om det, at lære Menneskene, at det hverken er Kærlighed eller Frihed, der var Hovedpunktet, men det uforklarlige: Mysteriet, det Mysterium, vi skal tro paa uden at fatte eller forstaa eller gaa i Rette, selv om vor Samvittighed oprøres! Det har vi altsaa gjort. Vi har rettet paa Dit Værk, — forbedret det! Vi har som Grundlag taget: Miraklet, Mysteriet og Myndigheden! Og Menneskene er glade ved at drives frem som en Hjord, glade over, at de endelig er fri for den skæbnesvangre Gave, der havde voldt dem saa megen Lidelse. — Sig, — har vi handlet ret? Kan Du bebrejde os vor Kærlighed til Menneskeheden? Er vi ikke de eneste, der har forstaaet dens Svaghed, vi der, med dens Skrøbelighed for Øje, tillader dem at synde, naar de blot beder os om Forlov? Hvorfor tier Du? Hvorfor indskrænker Du dig til at se paa mig med dine blide, gennemtrængende Øjne? Jeg holder ikke af Dig, skøtter aldeles ikke om Din Kærlighed, foretrækker Din Vrede! Hvorfor skulde jeg prøve paa at bedrage Dig? Jeg véd jo,

hvem jeg taler til, Du kender i Forvejen, hvad jeg vil sige Dig, det læser jeg i Dine Øj e: hvorfor skulde jeg skjule noget for Dig? Maaske er det vor Hemmelighed, Du vil høre af min Mund? Saa hør da: Vi er ikke med Dig, — vi er med Ham! — der har Du vor Hemmelighed. Det er længe siden, vi forlod Dig — vel otte hundrede Aar siden! For akkurat otte hundrede Aar siden har vi af hans Haand modtaget den sidste Gave, som Du med Harme viste fra Dig, da han havde vist Dig Verdensherredømmet, vi har sagt ja, vi har modtaget Rom og Cæsars Glavind, og vi har erklæret os for Verdens Herskere. Men dog er vort Herredømme ikke helt grundfæstet. Det vil maaske vare længe, inden Værket er fuldendt, Jorden skal endnu længe lide og pines, men vi naar sikkert vort Maal, vi skal komme til at herske, og da vil vi tænke paa alles Lykke; — Du, du kunde ogsaa have faaet Cæsars Scepter i Din Haand; — hvorfor vilde Du ikke, hvorfor sagde Du Nej. Hvis Du havde modtaget Aandens sidste Gave, vilde Du have kunnet give Menneskene alt, hvad de stræber efter her paa Jorden, en Herre, en Styrer, en Samvittighedsvogter og desuden

et Væsen, der gav dem Midlet til at forene sig, smælte sammen som en stor Myretue, thi denne Foreningstanke er Menneskehedens sidste Trang og Attraa. Menneskeheden stræber i sin Helhed mod en almindelig Sammensmæltning. Flere Folkeslag har erhværvet Hæder og Storhed: jo større de var, desmere led de, thi desmere følte de den almindelige Trang til den store Sammensmæltning. Store Høvdinger, som Timur og Djengis-Khan, der fo'r med Ild og Sværd gennem Verden, har ubevidst udtrykt netop den samme Tanke: denne Folkenes Stræben mod Enhed. Dersom Du havde taget mod Cæsars Purpur, vilde Du have givet Menneskeheden Fred. Thi hvem er bedre skikket til at styre end den, som styrer Samvittighederne og som kan uddele det daglige Brød mellem Folk? Vi har altsaa taget mod Cæsars Glavind, og da vi gjorde det, stødte vi Dig tilside, — vi gik over til Ham. Aa, der vil naturligvis endnu i Aarhundreder eksistere Forstandsudsvævelse, Snæverhjærtethed og Menneskeæderi, for de ender med at æde hverandre, naar de har bygget deres Babelstaarn uden vor Bistand. Men saa vil de som Dyr komme krybende hen til os for at kysse vore

Fødder og væde dem med blodige Taarer. Vi vil sætte os paa Dyret, vi vil løfte højt op mod Himlen den Kalk, der bærer Indskriften: Mysterium. Og da, først da, vil Fredens og Lykkens Tid oprinde for Menneskene. Du er stolt af Dine Udvalgte, men Du har kun en lille Flok, hvorimod vi vil give alle Fred. Og selv Din lille udvalgte Flok, selv den bliver Dag for Dag mindre, selv Dine udvalgte trættes, forlader Dig, og vender deres Kraft, deres Sjælsvarme og den Frihed, Du har givet dem, mod Dig. Vi vil derimod sprede Fred overalt; vi vil tilintetgøre al den Oprørskhed, al det Slagteri, Din Frihed afstedkommer. Vi skal nok overbevise dem om, at de først bliver fri ved at overantvorde deres Frihed i vore Hænder. Mon vi farer med Usandhed? Nej, vi taler sandt, og det vil de snart opdage selv, trætte som de er af al den Uro og Tvivl og Rædsel, som nødvendigvis maa følge med Din Frihed. Uafhængighed, Fritænkeri og Videnskab har sænket et saa uigennemtrængeligt Mørke over dem, skræmmet dem med saamange Vidundere, trættet dem med saadanne Fordringer, at de stærkeste, de mest oprørske selv tager Livet af sig; — andre, der heller ikke kan lystre,

men er svage trods deres Hæftighed, dræber hinanden indbyrdes, og atter andre, en Horde af elendige lave Sjæle, kommer krybende hen til os, mens de raaber: Ja, ja, I har Ret! I alene ejer hans Hemmelighed, nu vender vi tilbage til Jer, frels os fra os selv! De ser naturligvis godt, at det Brød, vi giver dem, har vi taget fra dem, for at uddele det blandt dem, de véd saa godt, at det er deres eget Arbejde, som har frembragt Brødet, uden nogetsomhelst Vidunder, de ser fuldtvel, at vi ikke kan forvandle Stene til Brød. Men det, som volder dem mere Glæde end selve Brødet, det er at faa dette Brød af vor Haand. Thi de har sikkerlig ikke glemt, at Brødet fordum blev til Sten i deres Hænder, og de vil lægge Mærke til. at vi, siden de er vendt tilbage til os, atter lader Stenene blive til Brød. Og de vil endelig fatte, hvad Underkastelse er værd. Saalænge det ikke er dem klart, saalænge vil de lide og pines. Hvem, svar mig nu, hvem har lært dem dette? Hvem har spredt og delt Hjorden, hvem har jaget den ud paa de vildsomme Veje? Nu vil Faarene samles, Hjorden vil atter og for bestandig adlyde Hyrdens Stemme. Da vil vi give Menneskene den Lykke, der passer for saa skrøbelige

Væsner, en Lykke, der bestaar af Ydmyghed og dagligt Brød. Ja, vi vil lære dem Ydmyghed, mens Du lærte dem Hoffærdighed, Vi skal vise dem, at de er skrøbelige, skrøbelige og svage Børn, men at det er sødt at være lykkelig som et Barn. De vil blive undselige, deres Blik vil vogte paa os, og som skælvende smaa Kyllinger vil de krybe ind under vore skærmende Vinger. De vil beundre os i deres Hjærters Frygt og Bæven, de vil være stolte ved Tanken om den Kraft, vi har maattet udfolde for at tæmme al deres medfødte Oprørskhed. De vil ryste, naar vi rynker Panden, og deres Øjne vil som Kvinders og Børns løbe over ved enhver Lejlighed. Men ved et Tegn af os vil de, igen som Børn, gaa fra Sorg over til Glæde og Lystighed. Vi vil naturligvis holde dem til Arbejdet, men deres Fritid skal ordnes med Sang og Dans, Spøg og Munterhed og uskyldig Leg, som Børns. Ja, vi skal endogsaa tillade dem at synde en Gang imellem, de er saa svage. Vi siger dem, at vi har Magt til at give dem Forladelse for de Synder, vi selv har tilladt dem, og de vil elske os, thi de tror, vi af Kærlighed til dem tager Skylden paa os, mens de kun har haft Fornøjelsen ved at synde. De vil tilbede

os som deres Velgørere, vi, som har befriet dem fra Skyldbevidstheden. De vil sige os alt, og eftersom de er mer eller mindre lydige, vil vi tillade eller forbyde dem at leve med deres Koner eller Elskerinder, at have Børn eller ikke, og de vil med Glæde adlyde os. De vil forelægge os deres Hjærters pinligste Hemmeligheder, hos os vil de søge Raad for alt, vore Afgørelser vil de modtage med Henrykkelse, fordi vi befrier dem fra den grusomme Bekymring at vælge og tage en selvstændig Bestemmelse. Alle de mange Millioner Mennesker vil saaledes blive tilfredse, kun et Mindretal vil føle sig ulykkelige, og dette Mindretal udgør vi, vi, der véd Hemmeligheden. Thi vi vil blive evig ulykkelige, vi der alene er i Besiddelse af den forbandede Hemmelighed, vi, der har spist af Kundskabens Træ paa godt og ondt. Fredeligt og roligt vil de hensove, de vil dø med Dit Navn paa deres Læber, og hinsides Graven vil de kun skue Døden. Og vi vil bevare den skæbnesvangre Hemmelighed, for deres Lykkes, for deres Freds Skyld vil vi indbilde dem, at de i Himlen skal finde en evig Lyksalighed, at de i det andet Liv skal belønnes, skønt vi saa godt véd, at dersom der virkelig findes en anden Verden, da

kan den umulig passe for saa elendige Skabninger som de. Der er forudsagt, at Du skal komme tilbage omringet af Dine Udvalgte, af Dine Disciple, og at Du skal være Verdens Hersker; vi vil sige, at Dine Disciple, Dine Martyrer ikke har frelst andre end sig selv, mens vi, vi har frelst Alverden. Der er forudsagt, at den store Skøge, siddende paa Dyret, holdende i sine Hænder Mysteriets Bæger, skal skændes, og de Unge skal gøre Oprør, skal sønderrive hendes Purpurklædebon og blotte hendes urene Legeme. Men da vil jeg staa frem, og da vil jeg vise Dig de Tusinder og atter Tusinder lykkelige Væsner, som aldrig har kendt til Synd. Og vi, der for deres Skyld har baaret Vægten af de andres Fejltrin, vi vil fremstille os for Dig og sige: døm os, hvis Du kan, fordøm os, hvis Du tør! Jeg er ikke bange for Dig, thi ogsaa jeg har levet af Græshopper og af Rødder, ogsaa jeg har spæget mit Kød, velsignet den Frihed, Du gav Menneskene, drømt om at findes blandt Dine Udvalgte. Men denne Drøm maatte jeg snart give Afkald paa, jeg maatte opgive Dit Afsind og slutte mig til den lille Flok, der vilde rette paa Dit Værk. Jeg

har forladt de Hoffærdige og er gaaet over til dem, der vilde skabe de Ydmyges Lykke.

Hvad jeg her har sagt, vil ske: Vort Rige vil faa Magten! Jeg gentager det: Paa et Tegn af mig vil Du imorgen se en underdanig Hob bringe glødende Kul til det Baal, hvorpaa Du skal brændes, fordi Du kommer her og bringer Forstyrrelse mellem os. Thi hvem fortjener vel mere end Du at bestige Baalet? Imorgen lader jeg Dig brænde! Dixi!"

Ivan standsede; han havde talt sig varm. Med ét brast han i Latter.

Alexis havde hørt efter med stor Opmærksomhed. Ivan havde revet ham med sig. Flere Gange havde han haft Lyst til at afbryde sin Broder, men havde dog ikke sagt et eneste Ord.

„Men . . . men," sagde han nu, „der er jo ingen Mening i Din Digtning; den er jo en Lovsang over Jesus Kristus, ikke en Fordømmelsesdom over ham. Hvem vil Du faa til at tro paa det, Du siger om Friheden? Og skal den forstaas paa den Maade? Er det den ortodokse Kirkes Dogmer? Roms maaske — og det ikke en Gang — Jesuiternes, Inkvisitionens, de daarligste af alle Katoliker! Desuden er

jo Din Kardinal en Fantasifigur. Hvilke Synder har han taget paa sig? Hvor findes dog de Sjælesørgere, der bevarer Mysteriet, tager Forbandelsen paa sig og giver Menneskeheden Fred og Lykke? Naar har man set sligt? Vi kender nok Jesuiterne; der er blevet sagt meget ondt om dem, men er de, som Du beskriver dem? Det tror jeg nu aldeles ikke. Det er den Hær, med hvilken Rom mener, den kan besejre Verden, lægge Menneskeheden for Pavens Fod. Der er deres Maal, det Ideal, hvorimod der stræbes. Der er intet Mysterium, ingen storslaaet Sorg og Bedrøvelse. Ene og alene Herskesyge, simpel Herskesyge, lav Tørst efter jordisk Lykke, en Lyst til at indføre et nyt Slags Livegenskab, hvor Jesuiterne spiller Jorddrottens Rolle, det er det hele. De tror maaske slet ikke paa Gud! Jeg siger Dig, Din Kardinal er en Fantasiskabning."

„Stop — stop nu lidt!" sagde Ivan leende. „Hvor Du bliver hæftig! Fantasifigur, siger Du. Det kan gærne være — det er meget muligt. Men tror Du virkelig selv, at alt, hvad der i de sidste Aarhundreder har sat den katolske Kirke i Bevægelse, kun har været Herskesyge, kun Stræben efter at gøre Menneskeheden til

Livegne? Mon Du ikke her er paavirket af Fader Poïssi?"

„Nej — nej tværtimod! Fader Poïssi hælder meget snarere til Din Mening, idetmindste . . . naa, men det er noget, der ikke kommer den Sag ved," rettede Alexis sig.

„Dette var en værdifuld Oplysning trods Din Sætning: „det kommer aldeles ikke Sagen ved". Men hvorfor skulde Inkvisitionen og Jesuiterne kun tænke paa den timelige Lykke? Mon der ikke i deres Tal skulde kunne findes en eneste Martyr, som er istand til stor og ædel Opofrelse, og som oprigtigt elsker Menneskeheden? Sæt nu, der virkelig fandtes en, — en, der lignede min gamle Kardinal, som havde levet i Ørkenen, som havde kuet sine Sanser, frigjort sig for Kødets Lyster og hævet sig til at naa Fuldkommenhed, og dog udslukkes hans Kærlighed til Menneskene ikke: med et bliver det lyst i hans Sjæl, han fatter, at han, h a n kan naa himmelsk Salighed; men hvad skal der saa blive af alle de andre Millioner? De vil i Evighed være paa Vildspor, uden Ligevægt, alttor svage til at bruge deres Frihed. De vil gøre Oprør, men aldrig vil de elendige sølle Sjæle faa deres Taarn bygget færdigt; det

er ikke for slige Gæs, at den store Idealist har drømt om den evige Samklang. Derfor kommer min Kardinal tilbage fra Ørkenens Ensomhed og slutter sig til Forstandsmenneskene. Forstaar Du ikke det?"

„Hvem slutter han sig til, siger Du? Til Forstandsmenneskene? De har aldeles ingen Forstand, intet Mysterium. Fritænkeri — der har Du deres Hemmelighed! Din Kardinal tror aldeles ikke paa Gud, véd Du det?"

„Naa, og om saa var? Har Du endelig opdaget det? Ganske rigtigt: Fritænkeri, Ateisme, det er just hans Hemmelighed! Men hvor maa han ikke pines og lide! Hvor maa det ikke være grueligt for en, der har levet i Ørkenen som Eneboer, at han dog ikke kan blive fri for den Kærlighed til Menneskene! I sit Livs Aften indser han tydeligt, at kun ved at følge den store, forfærdelige Aands Raad, idetmindste delvis, kan han bringe Orden, nogenlunde Orden blandt alle disse svage, oprørske Væsner, disse ufærdige Skabninger, disse „levende Latterligheder". Og hvis han slaar ind paa den Vej, „Dødens og Ødelæggelsens Aand" peger hen paa, da maa han for Fremtiden lyve, lyve bestandig,

hykle uden Ophør og med fuld Bevidsthed og fuldt Overlæg føre Menneskeheden gennem Bedrag lige ind i Død og Ødelæggelse. De elendige Skabninger er lykkelige, fordi de ikke ser, hvor de føres hen. Men læg Mærke til dette: min Gamle lyver i Hans Navn, paa hvem han havde troet saa fast og saa brændende i et helt, langt Liv. Mon denne Lidelse ikke er stor og ædel? Og er det ikke Stof nok til et Sørgespil at se en saadan Mand i Spidsen for den Flok, „der kun stræber efter Magt og timelig Lykke". Her taler jeg ganske aabent med Dig: Jeg mener og tror, at der altid vil være en saadan Mand at finde til at lede Bevægelsen. Det er jo muligt, at der allerede var saadanne Folk til mellem de første Biskopper i Rom, og det er ogsaa muligt, at de endnu eksisterer den Dag idag. Det er næsten nødvendigt, ellers kunde de Ulykkelige ikke holde Livet ud, thi der maa være én til at tage sig af dem. Jeg har en Forestilling om, at Frimurerne bevarer et af den Slags Mysterier; derfor hader Katolikerne Frimurerne, de ser i disse hemmelige Selskaber Medbejlere, der kunde blive farlige, fordi de kunde friste Hjorden til at spredes, mens det er Jesuiterne om at gøre at danne én

eneste Hjord med én eneste Hyrde. Men forresten gider jeg ikke tale mere om den Sag. Ved at forsvare min Idé faar jeg let Udseende af at være en middelmaadig Forfatter, der giver sig i Kast med Kritiken."

„Du er maaske selv Frimurer," udbrød Alexis med ét. „Du tror ikke paa Gud!" lagde han til med et Udtryk af dyb Sorg.

Han troede at bemærke et spodsk Blik i Broderens Øjne.

„Men sig mig nu, hvorledes Dit Digt ender," vedblev han og slog Øjnene ned. „Ender det der?"

„Ja, det var min Mening. Kardinalen tier stille, venter lidt paa Svar fra Fangen. Dennes Tavshed bliver pinlig; hans blide Øjne har bestandig hvilet paa den Talendes Ansigt; man ser tydeligt, at han har besluttet intet at svare. Den gamle Mand ønskede at høre et Ord, var det end det bitreste, frygteligste, Sproget ejer. Men nu rejser Fangen sig stille og trykker sagte og blødt sine Læber mod Oldingens blodløse Mund. Det var hans Svar! Kardinalen farer sammen, hans Læber skælver, han gaar hastigt hen til Døren, lukker den op paa vid Gab, idet han siger: „Gaa, gaa, og kom aldrig mere igen, aldrig, aldrig mere!"

Og han lader ham træde ud i Nattens Mørke. Fangen gaar sin Vej, stille og tavs."

„Og Oldingen?"

„Kysset brænder ham helt ind i Hjærtet, men rokker ikke hans Overbevisning."

„Og Du — Du tænker som han!" udbrød Alexis med bittert Tonefald.

Ivan gav sig til at le.

„Hvad er det nu for en Snak, Aliascha! Det er jo blot noget meningsløst Tøjeri, jeg sidder her og væver sammen. Udkastet til et Begynderfuskeri! Hvorfor vil Du tage det saa højtideligt? Mener Du, jeg vil blive Jesuit og rette paa Hans Værk? Herregud, hvad rager det egenlig mig? Jeg har jo engang sagt Dig: Nu vil jeg svinge Bægeret, til jeg bliver 30 Aar, saa knuser jeg det maaske i tusinde Stykker!"

„Og Dine smaa, vaarklædte Træer, Dine ærværdige Gravsteder, Din blaa Himmel og den Kvinde, Du elsker? . . . Hvordan vil Du leve? Hvad vil Du elske? Hvor er det dog muligt at leve med baade Helvede og Himlen i Hjærtet? Ja, Du vil slutte Dig til dem — eller ogsaa vil Du selv gøre Ende paa Dit Liv!"

„Men jeg føler dog i mig en Kraft, der

maaske kan holde mig oppe!“ svarede Ivan med et køligt Smil.

„Hvad er det for en Kraft?“

„Karamasovnaturen! . . . den Kraft, vi Karamasover skylder vor lave Natur. . . .“

„Du mener Udsvævelser, Du mener, Du vil kvæle din Sjæl i Smuds og Udskejelse, ikke sandt?“

„Ganske rigtig, skønt det ikke lyder videre kønt! . . . Maaske undgaar jeg min Skæbne, til jeg bliver tredive Aar, — men saa . . .“

„Hvordan skulde Du kunne undgaa den? . . . Med Dine Ideer er det jo aldeles utænkeligt!“

„Aa; naar jeg fulgte min Faders Eksempel. . . .“

„Alt er tilladt. Ikke sandt?“

Ivan rynkede Panden, han blev ganske bleg.

„Du har taget det Ord, Miussov blev saa fornærmet over, og gemt det, for nu at kaste mig det i Næsen, det Ord, som Dmitri i sin Troskyldighed gentog. Naa, ja, lad saa være! „Alt er tilladt“, jeg tager det ikke tilbage, desuden er Dmitris Formel ganske god.“

Alexis saa tavs paa ham.

„Nu før, mens jeg lavede mig til at rejse bort", vedblev Ivan med dyb Stemme, „tænkte jeg paa, at jeg kun har Dig i Verden. Men jeg sér desværre, at heller ikke i dit Hjærte er der Plads til mig, Du kære lille Munk. Jeg tager ikke Dmitris Sætning tilbage, og derfor forkaster Du mig; er det ikke saaledes?"

Alexis gik stille hen og kyssede ham.

„Det er Plagiat!" udbrød Ivan henrykt, „det har Du stjaalet i min Digtning. Men Du skal alligevel have Tak for det. Kom nu, lad os gaa, nu har vi ikke Tid at sidde her længer."

De gik ud. Paa Trappen stod de stille.

„Hør, Alexis," sagde Ivan med fast Stemme. „Dersom jeg endnu kan elske Foraarets grønne Træer, da er det alene Mindet om Dig, der giver mig den Kraft. Bevidstheden om, at jeg har Dig her, et eller andet Sted, og at Du holder af mig, vil være mig nok, vil binde mig til Livet. Du kan tage dette som en Venskabserklæring, hvis Du har Lyst. Farvel, her skilles vore Veje! Nu taler vi ikke mere om den Ting, selv om jeg ikke rejste imorgen, hvilket er umuligt, selv om vi senere hen traf

hinanden, saa er det min bestemte Vilje, at vi ikke mere berører dette Æmne. Heller ikke til Dmitri maa Du tale derom, aldrig, det beder jeg Dig om, aldrig!“ gentog han hæftigt. „Dette Æmne er udtømt, hører Du. Jeg lover Dig til Gengæld, at naar jeg er blevet 30 Aar, naar jeg fristes til at kaste Bægeret fra mig, skal jeg opsøge Dig, tale med Dig, selv om jeg var i Amerika. Desuden vil det være meget interessant at se Dig til den Tid. Dette er altsaa et højtideligt Løfte, jeg her giver Dig. Vi tager Afsked med hinanden, sés først om en halv Snes Aar eller saa! Gaa Du hen til din Pater seraphicus. Han ligger for Døden, tror jeg? Du vilde vist blive vred paa mig, om jeg forhindrede Dig fra at være hos ham i den sidste Stund. Farvel! Kys mig endnu en Gang, og gaa saa! ...“

Ivan vendte sig hastigt fra Alioscha og gik bort uden at se sig om; — aldeles som Dmitri, da han havde taget Afsked med Broderen. Dette slog ned i den unge Mands bedrøvede Sjæl, mens han stod og saa efter Ivan. Med et lagde han Mærke til, at Ivans ene Skulder var lidt højere end den anden, og at han svingede med Over-

kroppen, naar han gik. Alexis gik ad Klostret til.

Det blev Nat; han var ængstelig, havde bange Anelser. Vinden susede i de gamle Graners Kroner med en uhyggelig Lyd, da han kom ind i Skoven. Han gik saa rask, hans Ben kunde bære ham.

„Pater seraphicus! Hvor finder han nu paa det! Ivan, min stakkels Ivan, mon jeg nogensinde mere faar Dig at se. . . . Her er Klostret! Ja, ja, o Herre! Det er ham, min Pater seraphicus, der ene kan føre mig til Frelse! . . .“

Flere Gange senere hen spurgte han sig selv, hvorledes han saa rent havde kunnet glemme Dmitri, mens han talte med den anden Broder; thi det var jo dog med det Forsæt at træffe Dmitri, at han havde opsøgt Ivan, han havde jo endog opgivet at vende tilbage til Klostret før Natten faldt paa, dersom han ikke fik fat i ham før.

VI.

Ivan styrede sin Gang henimod Fedor Pavlovitchs Bolig. En aldeles utaalelig Mathed overvældede ham og blev større med hvert Skridt, han tog. Det var just ikke selve Træthedsfornemmelsen, der forbavsede ham, men det var det, at han slet ikke kunde fatte, hvorfra den skrev sig.

Han prøvede at lade være at tænke. Men det hjalp heller ikke. Hvad der især ærgrede ham var, at denne Tilstand ligesom ikke kom ham ved, ikke fyldte hans Sjæl, han stod ligesom udenfor sig selv med denne sælsomme Følelse over sig. Et Væsen, en Genstand stod for hans Øje, som det undertiden hænder, naar man i en livlig Samtale lægger Mærke til et eller andet, der ikke er paa sin Plads, uden at man kan forklare, hvad der støder éns Øje, fordi man er

optaget af noget andet. Ivan blev mere og mere ærgerlig, jo nærmere han kom Fædrenehuset; ti Skridt fra den lille Dør saa han op, og nu blev det ham øjeblikkelig klart, hvad der havde generet og pint ham saa underligt. Paa en Bænk ved Siden af Porten sad Smerdiakov og trak frisk Luft. Ivan fattede straks, at det var Smerdiakov, der havde „siddet i hans Sjæl". „Mon den Usselryg fortjener, at jeg skænker ham saa meget som en Tanke?" sagde han harmfuldt til sig selv.

Thi i den sidste Tid havde Ivan set sig gal paa den unge Mand. Maaske var denne Uvilje saa meget stærkere, fordi Ivan i Begyndelsen syntes ganske godt om den underlige Fyr; han havde fundet ham original, havde ofte moret sig ved at tale med ham, var forbavset over Smerdiakovs urolige Sind uden at forstaa Grunden til den Uro, der var over ham. Historien om Smerdiakov, der spurgte, hvor Lyset var kommet fra de tre første Dage, siden Sol, Maane og Stjærner først blev skabt fjerde Dag, havde moret Ivan meget. Men det gik meget snart op for ham, at Smerdiakovs Tanker var andre Steder end hos Himlens Stjærner, og at han havde mange Ting i Hovedet. Ivan

saa, at den unge Kok stadig gik og var stødt over et eller andet, at hans Ærgærrighed hvert Øjeblik var saaret og oprørt; og det fjærnede dem fra hinanden. Saa kom de Begivenheder, vi her har skildret. Smerdiakov talte ofte med Hæftighed om, hvad der foregik i Huset, men man fik aldrig at vide, paa hvis Parti han var, og hvad han egenlig ønskede. Han spurgte, gjorde Hentydninger, talte aldrig rent ud af Posen og brød altid af, naar Samtalen var livligst. Det, der især ærgrede Ivan, var den fortrolige Tone, Smerdiakov antog overfor ham — ikke uhøflig, tværtimod; men det forekom Ivan, at der var en Slags hemmelig Forstaaelse mellem ham og Smerdiakov, som havde de sluttet en Overenskomst, der var ukendt af alle andre. Det varede forresten nogen Tid, inden det gik op for Ivan, hvor modbydelig Smerdiakov var bleven ham, først i den allersidste Tid stod det klart for ham, at han ikke kunde udstaa Kokken.

Først vilde han gaa forbi uden at tale til Smerdiakov, men denne var allerede staaet op og gjorde Tegn, at han havde noget vigtigt at meddele ham. Ivan stod stille og saa paa ham, og det, at han stod stille, istedetfor, som han egenlig havde Lyst til, at gaa

forbi, ærgrede ham mer end han selv kunde forklare sig, og bragte ham ud af Fatning. Han saa vredt paa Smerdiakov, der kneb det ene Øje sammen, som om han vilde sige: „Hvorfor staar Du stille? Det er nok, fordi Du ved, at vi to har fælles Interesser, — ikke? — Gaa Fanden i Vold, elendige Karl. Hvad har jeg at skaffe med Dig? tænkte Ivan rasende, mens han til sin egen Forbavselse højt og med rolig, blid Stemme spurgte:

„Sover Fader allerede?“

Men det allerforunderligste var at han satte sig ned paa Bænken.

Senere hen huskede han paa, at han i dette Øjeblik var faret sammen i Skræk.

Smerdiakov stod foran Ivan, med Ansigtet vendt mod ham, Hænderne paa Ryggen og saa fast, næsten myndigt paa ham.

„Han sover,“ svarede han foruden Hast. „Det forundrer mig meget at se Dem, Hr. Ivan,“ tilføjede han efter et Ophold, idet han slog Øjnene ned og pirrede i Gruset med Spidsen af sin lakerede Støvle.

„Hvad forundrer Dig?“ spurgte Ivan koldt, idet han lagde Baand paa sin frembrydende Ærgrelse.

Han var rasende paa sig selv, fordi han

var saa ivrig efter at kende Smerdiakovs Tanker. Han følte, han ikke kunde gaa, før han havde faaet at vide, hvad den anden havde paa Sinde.

„Hvorfor rejser De ikke til Tchermachnia?“ sagde Smerdiakov med et forekommende Smil. „Dersom Du har en Smule Omløb“, — stod der at læse i det venstre sammenknebne Øje, — „saa forstaar Du halvkvædet Vise.“

„Hvorfor jeg ikke rejser til Tchermachnia?“

„Fedor Paulovitch har bedet Dem saa meget om at tage derhen,“ vedblev Smerdiakov efter et nyt Ophold.

„Tal rent ud af Posen, for Satan! Hvad er det, du vil?“ udbrød Ivan hidsigt.

Smerdiakov pirrede i Sandet med den anden Fod, rettede paa sig og blev ved at se paa Ivan med det samme Smil.

„Aa, — egenlig ingen Ting, — ingen Ting videre, — jeg sagde saa, — bare for at sige noget.“

Ny Tavshed.

Det var Ivan ganske klart, at han burde staa op, burde blive rasende. Men i Smerdiakovs Tavshed laa netop dette: „Naa, naa, bliver Du ikke vred?“ Endelig lavede

Ivan sig til at staa op. Smerdiakov drog et dybt Suk og sagde hastigt i en bestemt Tone:

„Jeg befinder mig i en frygtelig ubehagelig Stilling, Ivan Fedorovitch. Jeg véd hverken ud eller ind.“

Ivan satte sig atter ned.

„De er som et Par Børn! Jeg mener Deres Fader og Deres Broder Dmitri Fedorovitch. Fedor Paulovitch er knap kommen ud af Fjerene, før han spørger: „Er hun her ikke? Hvorfor kommer hun ikke?“ Og saadan bliver han ved til langt ud paa Natten. Og dersom Agrafeana Alexandrovna ikke kommer — hun har sagtens slet ikke i Sinde at komme — saa hører jeg den Vise i et væk! Det kan jeg da ikke gøre for, véd jeg. Og saa saare det begynder at skumre, har jeg Dmitri Fedorovitch om Ørene paa mig, bevæbnet ovenikøbet. „Se Du kan passe paa, elendige Stegevender! Dersom Du lader hende sætte sin Fod her i Huset uden at sige mig til, saa slaar jeg Dig sønder og sammen — Du skal blive den første, jeg sender en Kugle i Skallen!“ Evig og evindelig det samme! Jeg er ved at blive tosset!“

„Hvorfor har Du stukket Din Næse i

den Hvepserede? Hvorfor har Du begyndt at agere Spion for Dmitri?"

„Gud véd, hvordan jeg kunde blive fri for den Bestilling! Jeg tav bumstille, sagde ikke et Ord; men han gik her og tudede mig Ørene fulde af sine Historier, og saa truer han mig altid paa Livet! Jeg er saa vis paa, at jeg imorgen faar mit Tilfælde, et svært Tilfælde, der vil vare længe!"

„Hvad for et Tilfælde?"

„Naturligvis Ligfald! Men denne Gang bliver det grumme slemt og langvarigt; det kan saamænd godt komme til at vare en Dagstid eller maaske to. Engang varede det tre Dage, i tre Dage laa jeg uden Bevidsthed! Fedor Paulovitch hentede Doktor Herzenstube. Jeg fik Is paa Hovedet, var lige ved at dø . . ."

„Men det er jo umuligt at forudse den Slags Anfald; det siger Lægerne idetmindste. Hvor kan det da falde Dig ind at tro, Du vil faa Ligfald imorgen?" spurgte Ivan med en Blanding af Nysgærrighed og Harme.

„Det er sandt nok!"

„Og det Anfald, Du taler om, var saa farligt og langvarigt fordi Du var faldet ned ad Loftstrappen."

„Ja, men den gaar jeg tidt op og ned

ad, saa der kan jeg saa godt komme til at falde imorgen den Dag. Paa Kældertrappen kan jeg ogsaa snuble, der er jeg ogsaa hver Dag."

„Gid Du vilde holde op med det Vrøvl, Du staar der og mumler om," sagde Ivan sagte i en truende Tone. „Mon Du ikke skulde have i Sinde at spille en Komedie — lade som om Du fik Dit Anfald?"

Smerdiakov gav sig atter til at pirre i Gruset: derpaa saa han op paa Ivan med et sælsomt sødladent Smil.

„Dersom jeg virkelig kunde spille Komedie — hvilket forresten ikke er saa vanskeligt, naar man har lidt Kendskab til den Sygdom — saa var det vel ikke saa slemt, om jeg brugte det til at redde mit Liv, thi naar jeg ligger i Krampe, kan da ingen finde paa at slaa mig ihjel, selv om Agrafeana Alexandrovna aldrig saa meget besøgte Fedor Paulovitch."

„Hvad er det dog for en Snak? Du er jo slet ikke bange for, at nogen skal dræbe Dig. Du véd meget vel, at man aldeles ikke behøver at bryde sig om, hvad Dmitri siger, naar han er rasende. Han gør Dig saavist ingenting — han gør Dig ingenting!"

„Han slaar mig ihjel for et godt Ord,

gør han! Og mig slaar han først ihjel! Men jeg er dog endnu mere bange for, at han skal gøre en eller anden Dumhed, som jeg siden kan blive rodet ind i — jeg mener, hvis han lægger Haand paa sin Fader."

„Hvorfor skulde Du blive „rodet ind" i den Sag, som Du udtrykker Dig?"

„Men Herregud, vel sagtens fordi jeg har røbet Hemmelighederne — meddelt ham de Tegn, vi har, Fedor Pavlovitch og jeg."

„Hvad for Tegn i Pokkers Skind og Ben! Sal tal dog rent ud af Posen, Dit Asen!"

„Ja, naar jeg endelig skal ud med Sproget," kom det tilsidst i en slæbende Skolemestertone, „saa har vi hemmelige Signaler, Deres Fader og jeg. De véd jo, at han i de sidste Dage har fundet paa at lukke sig inde, saa saare Natten falder paa. Men De gaar jo tidlig op i Deres Værelser, saa De véd maaske alligevel ikke, hvordan han gaar og barikaderer sig hernede. Han lukkede min Sandten ikke op for Gregor selv, før han kendte ham paa Stemmen. Men det falder nu heller ikke Gregor ind at ville banke paa, for nu er det mig, der passer Fedor Paulovitch. Altsaa lukker han sig inde, og jeg tilbringer Natten i

Tjenerværelset, efter hans Ordre. Jeg maa paa ingen Maade lægge mig til Ro før Klokken tolv; jeg skal passe paa, om Agrafeana Alexandrovna ikke muligvis skulde komme og aflægge Fedor Paulovitch det Besøg, han saa længselsfuldt venter, for han er aldeles gal af Forelskelse i hende. „Saa saare hun kommer, løber Du hen og banker enten paa Vinduet eller paa Døren, først to Slag, ganske langsomt, saa tre Slag, lidt hurtigere. Ellers lukker jeg ikke op!“ Vi har ogsaa et andet Signal, hvis der er noget aldeles mærkeligt paa Færde: først to hurtige Slag, og efter et Ophold et stærkt Slag. Hvis nu Agrafeana Alexandrovna skulde være inde hos Fedor Paulovitch, og Dmitri kom bag paa dem, skal jeg give det Tegn, som Deres Fader tror, jeg alene kender, og nu har jeg været saa uheldig at fortælle alt dette til Dmitri Fedorovitch.“

„Hvor kan dette falde Dig ind? Du har fortalt ham det? Det er uforskammet, nederdrægtigt af Dig! Hvor turde Du gøre det?“

„Ja, det var jeg nødsaget til; han skræmmer Livet af mig; jeg maatte jo vise det rasende Menneske, at jeg ikke løj for ham.“

„Naa ja, men dersom Du tror, han vil trænge ind til Fedor Paulovitch ved at benytte Tegnet, saa skal Du forhindre det.“

„Og hvis jeg nu ligger med mit Tilfælde? Hvis jeg overhovedet tør sætte mig op imod Dmitri, hvis jeg tør binde an med ham, — De véd selv, hvor hidsig han er.“

„Gid Fanden havde Dig, Dit Bæst! Hvor kan Du vide, at Du imorgen faar Dit Tilfælde? Du staar jo her og holder mig for Nar!“

„Jeg! Hvor turde jeg være saa dristig! Her er virkelig intet at spøge med! Jeg har vel Lov til at have Anelser, skulde jeg mene, det er det hele.“

„Hvis Du skulde være daarlig, saa sig til Gregor, at han passer paa; han lader saamænd ingen komme ind.“

„Men jeg tør ikke paa nogen Maade røbe Hemmeligheden med Signalerne for Gregor. Desuden er Gregor syg; Martha Ignatievna er ved at lave Mikstur til ham, noget hun laver af Urter, et Husraad. Det faar han altid engang om Aaret; hun dypper et Haandklæde i sin Mikstur og gnider ham stærkt paa Ryggen i en halv Timestid, til han bliver ganske rød og hævet, og hvad der er tilbage, det faar han saa ind; hele

Tiden beder hun for ham. Hun drikker ogsaa lidt selv, — og saa falder de begge to hen i en Døs og sover i lang Tid haardt. Naar de tilsidst vaagner og kommer paa Benene, plejer Gregor at være rask, mens Martha har ondt i Hovedet. Hvis Gregor altsaa imorgen faar sin Mikstur, kan hverken han eller Karen høre, om Dmitri Fedorovitch kommer her og gør Optøjer, — naar de sover, kan han sagtens komme ind her!"

„Hvad er alt dette for noget Tøjeri? Det er, som om Du havde indrettet alt muligt: Du faar dit Tilfælde, — de to andre ligger hen, kan hverken se eller høre! — Det ser mig mærkeligt ud, — Du vil vist gærne have, at Dmitri skulde komme og gøre Spektakler?

Ivan rynkede Panden.

„Hvordan i al Verden kan jeg indrette nogetsomhelst? Alt kommer vel an paa Dmitri Fedorovitch? Hvis han vil gøre Vrøvl, gør han det! Jeg skal saamæn ikke hente ham og skubbe ham ind til hans Fader!"

„Men hvorfor mener Du egenlig, han skulde komme, hvis Agrafeana Alexandrovna, — som Du selv tror, — ikke vil besøge den gamle?" raabte Ivan, aldeles bleg af Harme.

„Du staar her og siger selv, at dette Fruentimmer ikke kommer, og jeg har altid betragtet den gamles Forhaabninger desangaaende som Fostre af hans Indbildningskraft. Hvorfor skulde saa Dmitri komme anstigende? Tal, — svar for Fanden, — jeg vil vide, hvad Du staar og brygger paa!"

„Herregud, — det er vel ikke saa vanskeligt at begribe, det forstaar De overmaade godt . . . Hvorfor vil De endelig have at vide, hvad jeg mener derom. Han kommer, enten fordi han vil gøre noget ondt, eller fordi han mistænker Agrafeana Alexandrovna. Just fordi jeg er daarlig, kommer han og ser, om jeg har løjet for ham. Og saa véd han desforuden, at Fedor Pavlovitch har en Pakke med 3000 Rubler, som ligger færdige til den søde Agrafeana, — Pakken er forseglet med tre Segl, der er et lille Baand omkring den, og med egen Haand har han skrevet udenpaa: „Til min Engel Gruschenka, hvis hun vil komme og besøge mig!"

Tre Dage senere har han tilføjet: „Til mit lille Hønseben!"

„Uh, — hvilke uværdige Tosserier!" raabte Ivan rasende. „Dmitri kan aldrig falde paa at dræbe Fader for at bestjæle ham! Igaar kunde han have slaaet ham

ihjel, dersom Gruschenka havde været hos den gamle Tosse . . . Dmitri er afsindig, gal . . . men han er ingen Tyv . . .

„Ja, — men han trænger til Penge, — er i forskrækkelig Bekneb for Penge; Ivan Fedorovitch, — De véd slet ikke, hvor galt det ser ud for ham. Desuden mener han, den gamle skylder ham de 3000 Rubler. Hvis Agrafeana blot vil, gifter Fedor Pavlovitch sig med hende. Hendes Elsker, Samsonov, vilde sige, at det var ikke saa tosset! Og hun vil saamæn hellere have den gamle med Penge, end den unge uden en rød Øre. Men dersom Deres Fader ægter Agrafeana Alexandrovna, vil der efter hans Død ikke være en Skilling at arve for Dem eller Dmitri eiler Alexis, — hvorimod Sagen vilde stille sig ganske anderledes, hvis Fedor Pavlovitch døde, — nu for Eksempel; thi da fik De straks 40,000 Rubler, siden han endnu intet Testamente har gjort, — det véd Dmitri Fedorovitch overmaade godt — altsammen.

Ivans Ansigt fortrak sig, — han blev blodrød.

„Hvorfor raader Du mig til at tage bort? Hvad mener Du med det? Naar

jeg er borte, sker der vel sagtens noget her i Huset . . .

Han aandede tungt, som skulde han kvæles.

„Ja, det er ganske bestemt!“ sagde Smerdiakov langsomt og med Overlæg, idet han saa Ivan lige ind i Ansigtet.

„Hvad siger Du: „ganske bestemt!“, sagde Ivan; han lagde med Møje Baand paa sig, men hans Øjne lynede af Raseri.

„Det er af Venskab for Dem, jeg staar her og taler! I Deres Sted vilde jeg se at komme af Vejen!“ svarede Smerdiakov i en flot henkastet Tone.

Tavshed.

„Du ser mig ud til at være en Kraftidiot . . . og en Ting er vis, — Du er en topmaalt Slyngel . . .

Han stod op, gjorde et Par Skridt, men med et standsede han og kom tilbage til Smerdiakov. Og nu skete noget mærkeligt:

Ivan Fedorovitch bed sig i Læberne, knyttede Hænderne, og det saa ud, som om han skulde til at fare løs paa Smerdiakov, der fo'r sammen og sprang tilbage. Men saa gik Ivan hastig henimod Porten.

„Jeg tager imorgen til Moskva, hvis Du vil vide det, — imorgen ved Daggry! Nu véd Du det!“ raabte han i en rasende Tone.

Bagefter fattede han ikke, hvorfor han sagde dette til Smerdiakov.

„Ja, det er det fornuftigste, De kunde gøre!“ svarede den Anden, som om han fandt Ivans Ord overmaade rimelige. Men vi kan jo saa godt telegrafere til Moskva, dersom der skulde hænde et eller andet her.“

Ivan vendte sig atter om mod Smerdiakov, med hvem der skete en pludselig Forandring, — hele hans nedladende Fortrolighed forsvandt, hans Ansigt udtrykte kun Ængstelse og Spænding, — men en underlig underkuet Spænding: „Vil Du ikke sige mere?“ læste man ganske tydeligt i hans Øjne, der formelig slugte Ivan Fedorovitch.

„Og hvis jeg tog til Tchermachnia, — kunde I vel ogsaa telegrafere efter mig i paakommende Tilfælde!“ brølede Ivan.

„Gud bevares, — det kunde vi naturligvis ogsaa!“ mumlede Smerdiakov hen for sig, uden at tage Øjnene fra Ivan.

„Men Du mener, at Moskva ligger lidt længere borte, og at det var fornuftigt at spare de Penge, — derfor snakker Du om

Tchermachnia? Eller synes Du, det er Synd, jeg skal gøre den lange Rejse til ingen Nytte?"

„Ja, — akkurat!" hviskede Smerdiakov nølende, med et ondskabsfuldt Smil, idet han med det samme lavede sig til at springe tilside, dersom Ivan skulde falde over ham.

Men til hans store Forbavselse brast Ivan i Latter. Han var kommet helt ind i Huset, og Smerdiakov hørte ham stadig le. Den, der havde hørt ham, vilde sikkert ikke have taget denne Latter for et Glædesudbrud. Men det var ham selv umuligt at forklare, hvad han følte. Han bevægede sig frem aldeles mekanisk . . .

VII.

Han talte ogsaa ganske mekanisk.

I Dagligstuen mødte han Fedor Paulovitch, og til ham raabte han: „Jeg gaar op paa mit eget Værelse, — ikke ind til Dig!“ — og saa gik han forbi, uden saa meget som at se paa Faderen. Den gamle Mand var ham i dette Øjeblik mere end sædvanlig modbydelig. Fedor Paulovitch blev ganske forbavset over denne Uforskammethed, han havde Noget, han nødvendigvis skulde have sagt til Sønnen, og han gik og ventede paa dennes Hjemkomst. Men da Ivan tiltalte ham paa en saa frastødende Maade, tav han og saa efter ham med en spottende Mine.

„Hvad er der dog i Vejen med ham?“ spurgte han hurtig Smerdiakov, der lige kom ind.

„Han er i daarligt Humør, — Gud véd hvorfor?“ svarede Smerdiakov undvigende.

„Aa, lad ham gaa Pokker i Vold med sit Humør! Kom med Themaskinen og gaa saa Din Vej. Det er intet Nyt.“

Og nu begyndte den Række Spørgsmaal, der kedede den unge Mand i saa høj Grad. Lidt efter var der lukket og slukket i hele Huset. Den gamle Mand gav sig til at gaa op og ned i sit Værelse, aldeles febrilsk af at vente, — han haabede stadig at høre de fem aftalte Slag og saa nu og da hen til Vinduerne. Men Alt var Nat og Mørke der udenfor.

Det var allerede meget silde. Ivan sov ikke, han laa og tænkte, han følte, at hans Tanker løb i Et for ham. Han pintes af sælsomme Ønsker; med ét, da Klokken var over tolv, fik han en uimodstaaelig Lyst til at gaa ned ad Trappen, ind i Tjenerværelset til Smerdiakov for at gennemprygle ham. Han kunde ikke sige, hvorfor han vilde prygle den unge Mand, uden maaske fordi han afskyede ham. Men paa samme Tid overvældedes han af en uforklarlig Skamfuldhed, hans Kræfter forlod ham, det svimlede for ham. Hans Hjærte krympede sig, det forekom ham, at han i dette Øje-

blik afskyede alle Mennesker, Alexis og sig selv iberegnet. Han tænkte ikke mere paa Katerina Ivanovna. Han tænkte: Moskva, rejse til Moskva, hvilken Dumhed! Det er kun Praleri, — Du rejser ikke!" Saa listede han ud paa Trappeafsatsen og lyttede efter Fedor Paulovitchs Trin, lyttede i fem uhyre lange Minuter; hans Hjærte stod stille, han syntes, han skulde kvæles . . .

Alt var stille. Henimod Klokken to var gamle Karamasov gaaet til Ro. Ivan lagde sig ogsaa og faldt i Søvn, i en tung Søvn uden Drømme. Han vaagnede op ved Syvtiden. Da han aabnede Øjnene, følte han sig sælsom energisk, stod hastig op, klædte sig paa og pakkede sin Kuffert. Da Alt var istand, — Klokken kunde være ni, — kom Martha Ignatievna og spurgte, om han vilde have sin The bragt op, eller om han vilde gaa ned.

Han gik ganske fornøjet ned, skønt der var noget feberagtigt i hans Bevægelser. Han sagde Godmorgen til sin Fader, spurgte, hvorledes han havde det, og uden at vente paa Svar meddelte han den Gamle, at han om en Time rejste til Moskva. Karamasov lod ikke til at blive en Smule for-

bavset, glemte endogsaa at ytre nogen Beklagelse i Anledning af Sønnens Bortrejse.

„Naa ja, det ligner Dig jo. Hvorfor sagde Du mig ikke det igaar? Men det er forresten ligemeget. Gør mig en Tjeneste! Tag om ad Tchermachnia, det er ikke nogen videre Omvej.“

„Der maa Du virkelig have mig undskyldt, det er mig ganske umuligt. Toget til Moskva afgaar Klokken syv; jeg har ikke mere end akkurat Tid til at naa det.“

„Ja ja, saa kunde Du tage til Moskva imorgen eller iovermorgen. Idag skulde Du gøre, hvad jeg beder Dig om, — rejse til Tchermachnia. Hvad kan det gøre Dig? Det har vel ikke saadant Hastværk med at komme til Moskva. Mig vilde det berolige. Dersom min Nærværelse her ikke var saa aldeles nødvendig, vilde jeg selv besørge Forretningen i Tchermachnia, en Forretning, der egenlig ikke godt kan opsættes. Men Du véd selv, at der her foregaar mærkelige Ting i denne Tid . . . Ser Du, jeg skulde endelig sælge et Stykke Skov. Jeg har faaet et Tilbud paa elleve tusind Rubler, og min Liebhaver bliver kun Ugen ud i Tchermachnia. Du kunde ordne den Sag for mig.“

„Hvorfor skriver Du ikke til Din Kommissionær? Han kunde jo godt blive enig med den Lysthavende.“

„Min Kommissionær forstaar sig ikke paa den Slags Forretninger; det er en Pope. Her maa En til, der er lidt fiffig, for min Liebhaver er en Snyder, skal jeg meddele Dig.“

„Men jeg forstaar mig lige saa lidt paa den Ting.“

„Vist ej! Du kunde just saa udmærket afgøre dette her. Lad mig bare forklare Dig . . .“

„Aa nej, lad mig være fri! Jeg har saa daarlig Tid.“

„Herregud, Ivan, Du kunde da sagtens gøre mig den Smule Tjeneste; jeg skulde nok huske Dig det. Men I er allesammen nogle hjærteløse Slubberter mod Jeres gamle Fader! Hvad Magt ligger der nu paa, enten Du kommer afsted idag eller imorgen? Hvor er det, Du vil hen? Til Moskva, — naa, tror Du ikke nok, Moskva staar, enten Du tager herfra idag eller imorgen? Jeg kunde maaske have sendt Aliascha, men han er for ung, den kære Dreng.“

„Saa er det altsaa Dig selv, der driver

mig til dette forbandede Tchermachnia," sagde Ivan med et ondt Smil.

Fedor Paulovitch lod, som han ikke saa Sønnens Minespil. „Naa, det kan jeg lide, det var Ret, min Dreng! Du gør mig altsaa den Villighed. Jeg skal øjeblikkelig give Dig de nødvendige skriftlige Instrukser."

„Jeg véd endnu ikke, om jeg gider; det vil jeg først bestemme, naar jeg er paa Vejen."

„Hvad skal nu dette betyde, hvad er det for noget Vrøvl! Sig nu straks, enten Du vil eller ej, min Dreng, saa er Du rar."

„Naa ja, skynd Dig saa!" sagde Ivan i en gnaven Tone.

Den Gamle var henrykt. Han gav sig straks til at skrive et Brev og sendte Bud efter Heste og Vogn. Saa kom Frokosten paa Bordet.

Ellers plejede Glæden at gøre gamle Karamasov yderst snakkesalig, men denne Gang var det, som lagde han Baand paa sig: ikke et Ord om Dmitri, heller ikke om Ivans Rejse. „Han var nok lumsk ked af mig!" tænkte denne.

Da Karamasov fulgte Sønnen til Vognen, gjorde han Mine til at kaste sig om Halsen paa ham, men Ivan traadte et Skridt tilbage

og rakte ham Haanden. Den Gamle forstod Bevægelsen.

„Gud være med Dig! Gud være med Dig!“ raabte han fra Trappen. „Du kommer vel snart igen, Du er altid velkommen her i Huset. Vorherre være med Dig, min kære Dreng!“

Ivan steg op i Vognen.

„Farvel og Levvel, Ivan, tænk med lidt Venlighed paa Din Fader!“ raabte Fedor Paulovitch efter ham.

Alle Folkene kom ud for at tage Afsked: Smerdiakov, Gregor og Martha Ignatievna. Ivan forærede ti Rubler til hver. Smerdiakov stoppede Rejsetæppet ned om Ivans Fødder.

„Dør ser Du, nu tager jeg alligevel til Tchermachnia!“ sagde Ivan med et, idet hans Læber fortrak sig til et underligt Smil.

„Ja, jeg har jo altid ment, at det var en Fornøjelse at tale med fornuftige Mennesker,“ svarede Smerdiakov og saa Ivan lige ind i Øjnene.

Vognen rullede afsted. Ivan betragtede Marker og Høje, Træer og Vildgæsflokkene, der drog afsted højt oppe i den klare Luft. Han følte et usigeligt Velvære

ved at komme bort. Han tænkte atter med Glæde paa Alexis og paa Katarina Ivanovna, og et Smil svævede om hans Læber.

Hestene løb hurtigt; et Bedested blev oversprunget.

„Det er en Fornøjelse at tale med fornuftige Mennesker! . . . Hvad mon han mener?“ Her blev Ivan underlig beklemt. „Hvorfor skulde jeg fortælle ham, hvor jeg tog hen?“

Ved det næste Bedested stod han ud af Vognen. Der var endnu et godt Stykke Vej til Tchermachnia.

„Vi kører ikke til Tchermachnia, Børn!“ sagde han til Kusken. „Kan vi være ved Stationen Klokken syv?“

„Akkurat, dersom vi straks spænder for.“

„Saa skynd Jer lidt. Kommer Du til Byen imorgen?“

„Ja.“

„Kunde Du da ikke se ind til Fedor Paulovitch og sige ham, at jeg ikke tog til Tchermachnia?“

„Jo, det er der ikke noget i Vejen for. Vi kender hinanden godt, Fedor Paulovitch og jeg.“

„Godt, her er Dine Drikkepenge, for

han kunde let glemme at give Dig noget for Din Ulejlighed," tilføjede Ivan spøgende.

„Tak, gode Herre, jeg skal nok besørge det Ærinde."

Klokken syv steg Ivan ind i Toget, der gik til Moskva.

„Nu bort fra Fortiden! Ikke et Ord mere vil jeg høre om den! Nu afsted ind i en ny Verden, i en ny Himmelegn, uden at vende Hovedet, uden at se tilbage!"

Men hans Sjæl var fuld af Bedrøvelse. Han tilbragte Natten i dybe Tanker. Toget brusede afsted, og først om Morgenen, da det rullede ind paa Banegaarden i Moskva, kom Ivan til sig selv.

„Jeg er en Usling!" sagde han.

Da gamle Karamasov var bleven alene, følte han sig rigtig glad og veltilfreds. Han var just i Færd med at nyde nogle Glas Kognak, da noget meget kedsommeligt hændte, noget, der især var ærgerligt for Husets Herre: Smerdiakov faldt ned ad Kældertrappen. Heldigvis hørte Martha Ignatievna Støjen af Faldet og forstod straks, at den unge Mand nu igen havde faaet Ligfald. Hun fandt ham ganske rigtig nede i Kælderen, hvor han laa med Skum om Munden i græsselige Krampetrækninger.

Naboerne blev kaldt til, og de slæbte ham med megen Møje op. Fedor Paulovitch hjalp i sin Forskrækkelse selv til. Den Syge kom ikke til sig selv; det ene Anfald afløste det andet Slag i Slag, aldeles som da han for et Aar siden faldt ned fra Loftet.

Lægen kom kort efter. Han erklærede det for et særlig alvorligt Tilfælde, sagde, at det var temmelig farligt, at han nu i Øjeblikket ikke med Bestemthed kunde udtale sig desangaaende, men at han næste Morgen, hvis den foreskrevne Mikstur viste sig uden Virkning, vilde forsøge et nyt Middel. Den Syge blev derpaa baaret ind i Tjenerværelset, der laa ved Siden af Gregors og Marthas Stue.

Om Aftenen stødte en ny Kedsommelighed til: Gregor, der i to Dage ikke havde haft det rigtig godt, maatte gaa i Seng.

Fedor Paulovitch drak The og barikaderede sig. som han havde for Skik. Om Aftenen ventede han nu ganske vist, at den søde Engel vilde komme og aflægge ham et lille Besøg. Smerdiakov havde ialfald forsikret ham om, at hun havde lovet det. Den gamle forliebte Nars Hjærte hamrede, som skulde det sprænge hans Bryst. Han spaserede rundt i sit tomme Hus, lyttende

og spejdende. Han passede paa, for Dmitri kunde jo godt staa paa Lur et eller andet Sted, og naar nu Gruschenka bankede paa, — Smerdiakov sagde, at hun kendte Tegnet, — maatte han jo i en Fart lukke hende ind, ikke lade hende staa udenfor og blive bange i Mørket. Fedor Paulovitch var i høj Grad ængstelig, men aldrig havde Haabet varmet hans Hjærte som den Aften. Det var mere end Haab, denne Gang var det omtrent Vished, denne Gang kom hun ganske sikkert, hans lille Engel!

Brødrene Karamasov.

Roman

af

Dostojewskij.

Tredje Del.

Kjøbenhavn.
Trykt hos Rasmussen & Olsen.
1889.

BIBLIOTHECA REGIA MONACENSIS

Tredje Bog.

Alexis.

I.

Da Alexis traadte ind i Fader Zossimas Celle, blev han staaende stille, slagen af Forbavselse; thi istedetfor den døende Starets, som han havde ventet at se, faldt hans Øje paa den kære gamle Mand, der sad i en Lænestol og talte, — talte med dem, der var komne for at besøge ham. Han havde kun været oppe et Kvarterstid. De, der var komne for at se til ham, havde ventet paa, at han skulde vaagne, thi Fader Poïssi havde forsikret dem, at „Mesteren" vilde staa op og tale med „dem, han elskede," det havde han selv om Morgenen sagt . . . Hans Død kom meget uventet og pludseligt. Naturligvis vidste hans Venner godt, at han snart maatte forlade dem, men de troede

dog ikke, han skulde gaa bort paa den Maade, da de faa Minutter i Forvejen havde set den hellige Mand saa fornøjet og veltilpas. De var næsten begyndt at nære et stille Haab om at faa Lov at beholde ham blandt sig endnu i nogen Tid. Endnu fem Minuter før hans Endeligt anede de intet. Men med ét følte han en stikkende Smærte i Brystet, blev dødbleg og trykkede Haanden mod Hjærtet.

Alle omringede ham med stor Ængstelse, og mens han trods Lidelserne smilede blidt til dem, gled han ned af sin Lænestol, faldt paa Knæ, bøjede Hovedet helt ned mod Gulvet, udstrakte Hænderne som til Bøn og opgav glad og stille sin Aand.

Den sørgelige Efterretning fo'r som en Løbeild gennem Klostret. De ældste kom hen til hans Lig og viste ham, som gammel Skik og Brug var, de sædvanlige Æresbevisninger. De andre Fædre samledes i Kapellet til Bøn.

Før Dag vidste hele Byen, hvad der var hændet. Alle talte om den hellige Mands Død. Straks fra den tidlige Morgenstund strømmede en Masse Mennesker ud til Klostret.

Men nu skete noget sælsomt. Den dødes Legeme gik usædvanlig hastig i Forraadnelse, allerede om Eftermiddagen. Og saa sagdes der naturligvis, at den onde Aand havde bemægtiget sig ham. Fædrene huskede de Forandringer, Staretsen havde indført baade med Hensyn til Sakramenterne og til Skriftemaalet.

Folk havde naturligvis ment, at denne hellige Mand længer end andre Dødelige skulde undgaa Støvets Lod, — saa det vakte næsten Forargelse, at han allerede den første Dag forandrede sig saa paafaldende.

Alexis var endnu mere end nogen af de andre pinlig berørt: „Hvor kan det dog være muligt, at han, der stod saa højt over alle Mennesker, skal være underkastet netop de samme Love, som vi andre! Hvorfor skal han hurtigere end sædvanlig rammes af Tilintetgørelse? — han, der fortjener Himlens Ære!

Dette Spørgsmaal ængstede ham, — han kunde ikke taale denne Tilskikkelse, syntes, det var en Haan, der var tilføjet dette retfærdige Menneske, og han var fortvivlet over at se, hvilket Indtryk den gjorde paa Massen, over hvilken Staretsen stod saa uendelig

højt. At intet Vidunder var sket, kunde han endda finde sig i, — men denne „hastige Opløsning", der næsten var mod Naturens Orden, hvad skulde dette betyde? Hvor var Forsynet? Hvor var Guds Finger i dette Tilfælde?

Og Alexis's Hjærte blødte. Hans Kærlighed til hans ærværdige Lærer var saaret. Sørgelige Tanker fyldte hans Sind. Han mindedes med Smærte sin Samtale med Ivan. Ikke fordi den havde rokket ved hans Tro: han elskede fremdeles sin Gud, men han kunde ikke lade være at henvende stumme Bebrejdelser til ham. En underlig Harme steg op i ham og tog Overhaand over alle andre Følelser.

Natten nærmede sig. Raketin kom ind i den lille Lund og saa Alexis ligge under et Træ med Ansigtet vendt mod Jorden. Han rørte sig ikke. Raketin gik hen til ham og kaldte paa ham.

„Alexis! Er det Dig, — er det Dig, som . . ."

Han brød af, — han vilde have sagt: „er det Dig, der saa hurtig taber Modet?"

Alexis løftede ikke Hovedet, men Raketin saa, at han havde hørt, hvad der blev sagt.

„Hvad er der dog i Vejen med Dig?"

Et spodsk Smil svævede om hans Læber. „Hør, nu har jeg gaaet her og søgt efter Dig i over to Timer. Hvad tager Du Dig for her? Men saa se dog idetmindste paa mig!“

Alexis løftede tilsidst Hovedet og satte sig op under Træet. Han græd ikke, men hans Ansigt udtrykte den dybeste Smærte og hans Blik lynede af tilbagetrængt Harme.

„Hvordan er det, Du ser ud? Hvor er Din Ro og Fred bleven af? Er der nogen, der har fornærmet Dig?“

„Lad mig være i Fred!“ svarede Alexis uden at se paa ham og med en fortvivlet Haandbevægelse.

„Naa naa, hvordan er det, vi opfører os? Nu skriger vi nok op som andre Dødelige! Jeg mente ellers, vi var en lille Engel! . . . Hør nu, alvorlig talt, Alexis, jeg er meget forbavset over Dig.“

Alexis saa endelig paa ham med en adspredt Mine.

„Er det virkelig, fordi Din Starets gaar i Forraadnelse og ikke just lugter af Roser, at Du er i en saadan Tilstand? Troede Du maaske, der vilde hænde et eller andet Mirakel ved hans Død?“

„Det troede jeg . . . det tror jeg nu

. . . og det vil jeg blive ved at tro bestandig!“ raabte han hæftigt. „Hvad vil Du saa vide mere?“

„Ingen Verdens Ting, min blide Due! Hvad Pokker, nu tror ikke engang trettenaars Drenge paa Mirakler! Men det er mig forresten saa rasende ligegyldigt . . . Saa Du er bleven vred paa Din Gud? I er Uvenner, han har ikke behandlet Din Starets med den skyldige Respekt! Han er ikke bleven dekoreret? Aa, I er virkelig latterlige, Børn!“

Alexis saa paa Raketin med halvlukkede Øjne, der skød Lyn. Men det var ikke paa Raketin, han var vred.

„Jeg oprøres ikke mod Gud, men jeg kan ikke udholde den Verden, han har skabt!“ svarede han med et tvungent Smil.

„Hvad for noget, Du kan ikke taale hans Verden!“ sagde Raketin tankefuldt. „Hvad skal det nu sige?“

Alexis svarede ikke.

„Lad nu de Tosserier fare! . . . Hør, for at tale om noget andet, har Du faaet noget at spise idag?“

„Det husker jeg ikke! . . . Det tror jeg forresten!“

„Du maa se at komme til Kræfter; Du

ser græsselig daarlig ud, det er en ren Ynk at se paa Dig. De siger, Du har ikke lukket et Øje inat. Var der igen „Familieraad“ i det karamasovske Hus? Og nu alle disse Optog, alt det Fiksfakseri her! . . . Du skulde dog spise lidt, Græshopper og Markens Rødder f. Eks. Vent, jeg har en Spegepølse i min Lomme. Men den gider Du vel ikke spise?“

„Kom kun med den!“

„Ser man det! Naa, saa vi er rent ud Revolutionsmand, Barrikader og det hele! Det kan jeg lide, kom hjem med mig og drik et Glas; jeg er ogsaa træt. Men Du vil sagtens ikke drikke noget? . . . Maaske dog?“

„Kom bare med noget at drikke!“

„Nej, nu maa jeg sige, Du overrasker mig! Naa, lad gaa, en Snaps og en Bid Spegepølse er ikke at foragte.“

Uden at svare, stod Alexis op og gik med Rakitin.

„Dersom Din Broder Ivan saa Dig i dette Øjeblik, vilde han nok tabe Næse og Mund af Forbavselse. Du véd vel, at han er rejst imorges?“

„Ja, det véd jeg,“ svarede Alexis i en ligegyldig Tone.

„Hør nu videre . . . Jeg har skrevet til Fru Khoklakov angaaende Staretsen. Hun svarede, at det havde hun rigtignok ikke ventet af h a m!“ Hun er meget oprørt, — som Du. „Hør, lille Ven,“ vedblev han nu i en indsmigrende Tone, „véd Du, hvor vi to skulde gaa hen?“

„Hvor Du vil!“

„Vi skulde saamæn gaa hen og se til Gruschenka, hvad siger Du til det?“ sagde Raketin med et spændt Udtryk.

„Det kan vi gærne,“ lød det rolige Svar, og det kom saa uventet, at Rakitin fo'r tilbage. Han greb Alexis's Haand og trak ham med sig, som var han bange, den unge Mand skulde fortryde sin Eftergivenhed. Det var meget mindre for at behage Gruschenka, end af to andre Grunde, at han handlede saaledes: for det første frydede det ham at se en „retfærdig“ snuble og falde, og for det andet havde Gruschenka lovet ham en Sum Penge, dersom det lykkedes ham at faa Alexis hen til hende.

II.

Gruschenka havde lige faaet et Brev, i hvilket den polske Kaptejn, hendes forrige Elsker, som hun havde omtalt til Katarina Ivanovna, meldte hende, at han med det første vilde komme og besøge sin gamle Veninde. Denne Mand havde giftet sig, da han havde forladt Agrafeana Alexandrovna, og i lang Tid havde hun intet hørt fra ham. Men nu var han bleven Enkemand, og da han havde bragt i Erfaring, at hans forrige Elskerinde havde samlet sig lidt Grunker, havde han bestemt sig til at ægte hende. Skønt Gruschenka var velhavende, levede hun dog temmelig stille med to Tjenestefolk: en ældre Kone og en ung Pige. Hun skulde rejse samme Aften til Makroïe, en Landsby i Omegnen — der, hvor hun og

Dmitri havde „moret sig“, — der ventede hendes Kaptejn paa hende.

De to unge Mennesker traf hende siddende i Dagligstuen, lænet tilbage paa to store Puder, med Armene under Hovedet, ganske ubevægelig. Hun var klædt i en sort Silkekjole og havde over Skuldrene kastet et Kniplingstørklæde, der klædte hende ganske nydeligt, og som holdtes sammen af en svær Guldnaal. Det saa ud, som om hun sad og ventede en eller anden. Hendes Ansigt var blegt, hendes Læber feberhede, med den højre Fod stampede hun i Gulvet. Ude i Forværelset hørte de hende spørge i en ængstelig Tone: „Hvem er det?“ — „Det er ikke ham!“ svarede den lille Tjenestepige.

„Hvad er her paa Færde?“ tænkte Ratikin, mens han førte Alexis ind i Dagligstuen. Gruschenka stod op; hun var ganske bleg af Skræk. En tyk Haarfletning hang ned over den højre Skulder udenpaa Kniplingstørklædet, men hun lod ikke til at bryde sig om at ordne sin Frisure, før hun havde set, hvem Gæsterne var.

„Aa, er det Dig, lille Rakitin! Hvor Du skræmmede mig! Hvem er det, der er med Dig? Du milde Gud, er det virkelig

ham, Du har faaet med Dig!“ udbrød hun, da hun saa, det var Alexis.

„Lad os dog faa Lys!“ sagde Ratikin i en fortrolig Tone, som om han var godt kendt der i Huset.

„Ja vist saa! ... Fenia, kom med Lys! ... Du kommer virkelig i et heldigt Øjeblik med ham, det maa jeg sige!“

Hun vendte sig om mod Spejlet og gav sig til at rette paa sine dejlige Haarfletninger. Hun saa misfornøjet ud.

„Kommer vi til Ulejlighed? Hvad?“ spurgte nu Rakitin stødt.

„Nej, men Du skræmmede mig — det er det hele!“ sagde Gruschenka, idet hun smilede til Alexis. „Du skal ikke være bange for mig, lille Aliascha. Jeg er rigtig glad ved at se Dig her. Jeg troede, det var Dmitri, som brød herind. For jeg skal sige Dig, jeg har lige nu fortalt ham en Røverhistorie, og han maatte sværge, at han troede mig; men jeg løj: jeg sagde, jeg skulde hen til min Gamle og se hans Bøger efter — hele Aftenen. Det gør jeg forresten engang om Ugen. Dmitri troede, det var sandt; men jeg kom straks hjem igen. Jeg sidder og venter paa et Bud. Jeg kan ikke forstaa, at Fenia har sluppet Jer ind.

Hør, Fenia, spring ned i Porten og se, om Dmitri Fedorovitch ikke skulde være skjult her i Nærheden. Jeg er saa dødsens angst for det rasende Menneske."

„Der er ingen, Agrafeana Alexandrovna. Jeg har set efter. Jeg er lige saa bange som De."

„Og har Du lukket Skodderne ordenlig? Træk Gardinerne for Vinduerne, ellers kan han se, her er Lys. Idag er det især Deres Broder, jeg er bange for, Alexis."

Gruschenka talte meget højt og saa overmaade ængstelig ud.

„Og hvorfor er Du netop idag saa bange for ham?" spurgte Rakitin. „Jeg synes ellers ikke, Du plejer at være saa ængstelig af Dig. Du kan jo vikle ham om en Finger."

„Ja, men idag venter jeg en Besked, som Dmitri ikke maa faa noget at vide om."

„Og hvorfor er Du saa fin idag?"

„Nu bliver Du for nysgærrig, lille Ven! Jeg har jo sagt Dig, at jeg venter Bud fra En, og naar jeg faar Bud, saa flyver jeg bort herfra — Du faar mig aldrig mere at se. Derfor er jeg saa fin idag!"

„Og hvor flyver Du saa hen?"

„Ja, dersom Du bare kunde faa det opsnuset!“

„Hvor hun dog er munter iaften! Aldrig har jeg set hende i det Humør!“

„Gud véd, hvorfor jeg egenlig gider tale med Dig, naar jeg har saadan en Gæst! . . . Alexis, min søde lille Alexis, jeg kan næppe tro mine egne Øjne! Aldrig havde jeg tænkt mig, at Du vilde komme og besøge mig! Det er rigtignok et uheldigt Øjeblik, men jeg er dog saa glad ved at have Dig. Sæt Dig ned paa Sofaen, min sødeste Ven! Hvorfor kom Du ikke igaar? . . . Rakitin, hvorfor fik Du ham ikke med herhen igaar? Naa, ja ja, jeg er glad alligevel! Det er maaske bedst, at det er, som det er!“

Hun satte sig ned hos Alexis og saa fornøjet paa ham. Hun var virkelig glad og lykkelig. Hendes Øjne straalede, hun smilede og lo. Alexis ventede ikke en saa kærlig Modtagelse.

„Gud, hvor det dog gaar mærkeligt til her i Verden! Og hvor jeg er henrykt, uden rigtig at vide, hvad der gør mig saa fornøjet!“

„Aa, jo vist véd Du det!“ sagde Rakitin med et Smil. „Du havde vel Dine Grunde

for at plage mig om at faa ham med herhen. Du vidste vel nok, hvorfor Du altid gentog: Faa ham med — faa ham med!"

„Ja, den Gang havde jeg mine Grunde, men de Tanker har jeg rent slaaet mig af Hovedet; nu kan det heller ikke ske . . . Naa . . . men sæt Dig dog ogsaa ned, Rakitin! Jeg føler mig oplagt til at være saa god mod alle Mennesker! . . . Hvorfor ser Du bedrøvet ud, Aliascha, er Du bange for mig?"

„Han har en stor Sorg; de har ikke dekoreret . . ."

„Hvem har de ikke dekoreret?"

„Hans hellige Olding lugter ilde!"

„Hvad er nu dette for noget Tøjeri? Lugter ilde? Du skal altid komme med uanstændig Tale. Ti nu stille, Dit dumme Fæ! . . . Alexis, kom, lad mig sidde paa Dit Skød . . . saaledes!"

Hun stod leende op fra Sofaen og satte sig paa Alexis' Skød som en kælen Kattekilling, mens hun slyngede sine Arme om hans Hals.

„Jeg skal nok trøste Dig, Du søde lille Hængehoved! Men faar jeg virkelig Lov at sidde her? Hvis det er Dig ubehageligt at have mig paa Skødet, saa skal jeg gærne gaa."

Alexis tav stille, han turde ikke gøre en Bevægelse, svarede ikke, var som lamslaaet. Men det var ikke den Følelse, som Rakitin formodede; den Sorg, der fyldte hans Sjæl, tog Magten fra alle andre Følelser, og hvis han i dette Øjeblik havde været istand til at gøre sig Rede for det, der rørte sig i hans Hjærte, vilde han have forstaaet, at Gruschenkas Venlighed ingen Magt havde over ham, og at hendes Kunster her var spildte. Alligevel var han forbavset over sin egen Rolighed. Denne Kvinde, der var saa „frygtelig", indgød ham aldeles ingen Frygt, ja han, der før var bleven bange ved Tanken om „Kvinden" i al Almindelighed, følte nu en sælsom Nysgærrighed efter at lære denne „frygtelige Skabning" at kende.

„Saa, lad os nu være en Smule fornuftige!" sagde Rakitin. „Giv os lidt Champagne; Du véd, Du skylder mig en Flaske."

„Det har Du Ret i. Tænk Dig, Alexis, jeg har lovet ham Champagne ovenikøbet, dersom han fik Dig herhen! ... Fenia, kom herind med den Flaske, Dmitri lod staa forleden! Jeg er i daarligt Humør, men det gør intet til Sagen, I skal alligevel faa Champagne. Ikke for Din Skyld, Rakitin,

Du er kun en Paddehat, men fordi Alexis er saa sød. Jeg har ganske andre Ting i Hovedet; men det er nu det samme, jeg vil drikke med Jer alligevel!"

„Lad os dog faa at vide, hvad det er, Du venter paa!" spurgte Rakitin. „Er det en Hemmelighed?"

„Det er ingen Hemmelighed; Du er jo forresten inde i Sagen. Min „Officer" kommer."

„Det har jeg hørt sige, men er han allerede under Opsejling?"

„Han er nu i Makraïe. Jeg venter hvert Øjeblik Bud fra ham; jeg har faaet Brev. Han melder, at han vil sende Vogn efter mig."

„Og hvorfor tager Du til Makraïe?"

„Det er for vidtløftigt at forklare Dig. Nu har Du faaet nok at vide."

„Og Dmitri? Sæt, han fik Nys om dette. For han aner vel ingenting?"

„Ti stille! Han véd ikke et Ord! Han slog mig ihjel. Men jeg er ikke mere bange for ham . . . Saa, Rakitin, nu snakker vi ikke mere om ham. Han har pint mig altfor meget. Desuden vil jeg nu kun tænke paa min egen søde, lille Alexis, jeg vil hverken høre eller se andre. Le nu lidt,

mit Nusseben! Vær lidt munter for at glæde mig! Aa, der smilede han, der smilede han! Se hvor yndige Øjne han har! Hør engang, Aliascha, jeg troede, Du var rasende paa mig for den Komedie henne hos den fine Frøken. Jeg bar mig ad som et nederdrægtigt Asen. Men fortryde det, — det gør jeg alligevel ikke! Det var baade galt og rigtigt, hvad jeg gjorde!" lagde hun til i en drømmende Tone.

„Dmitri fortalte mig, at hun sagde: „Hun skulde piskes offenlig!" . . . Gud i Himlen, hvor jeg haanede hende! Hun vilde regere mig — haa, haa! Vi sad og drak Chokolade rigtig som et Par Veninder. Hun mente, hun skulde vinde mig ved Sledskeri. Men det kan nu være godt altsammen," tilføjede hun med et Smil; „kun var jeg bange, Du var bleven vred paa mig."

„Ja, er det ikke mærkeligt," sagde nu Rakitin med oprigtig Forbavselse; „den søde Gruschenka har en syndig Respekt for Dig, Dit lille Hønseben!"

„Hønseben? Gener Dig ikke, lille Ven! Du har sagtens ikke Respekt for ham, for Du respekterer jo ingen Ting mellem Himmel og Jord. Men jeg, jeg holder af Alexis . . . Tro Du mig, jeg holder inderlig meget af Dig."

„Hør dog til den Taske! Det er jo formelig en Erklæring.„

„Ja, akkurat, — ser Du det!“

„Og Din Officer! Din Vogn fra Makraïe, som Du sidder og venter paa?“

„Det har ikke noget med den Sag at gøre.“

„Fruentimmerlogik!“

„Dril mig nu ikke, Rakitin! Jeg siger, det har intet med den Sag at gøre. Jo, — jeg indrømmer, jeg har haft stygge Tanker med Hensyn til Alexis. Jeg er jo et simpelt, lidenskabeligt Menneske, — jeg betragtede Dig som en Slags Samvittighed og sagde til mig selv: „Hvor han dog maa foragte Dig!“ Det tænkte jeg paa iforgaars, da jeg løb hjem fra den fine Frøken. Dmitri véd det, jeg har sagt ham det, han forstaar mig . . .

Fenia kom ind, satte en Bakke med en Flaske og tre fulde Glas fra sig paa Bordet.

„Her kommer Champagnen!“ udbrød Rakitin.

Han gik hen til Bordet, tog et Glas, tømte det og fyldte det paany.

„Det faar man ikke ret ofte, saa man skal benytte Lejligheden, naar den bydes én. Naa, Alexis, tag Dit Glas og drik. Men

hvis Skaal skal det være? Skal vi drikke en Skaal for Paradisets Porte? Tag Dit Glas, min Pige, saa drikker vi en Skaal for Paradisets Porte."

„Hvad mener Du med den Snak?"

Hun tog Glasset, Alexis gjorde som hun, vædede sine Læber, og satte det igen fra sig.

„Nej, — jeg vil hellere lade være at drikke!" sagde han med sit blide Smil.

„Aa, — se, — jeg vidste nok, det var Praleri!" raabte Rakitin.

„Saa drikker jeg ikke heller!" sagde Gruschenka. „Drik Du alene, Rakitin. Dersom han ingenting vil have, saa vil jeg heller ikke."

„Saa, nu begynder vi at blive rørende og højtravende! Og hun sidder paa hans Skød, det passer ikke rigtigt! Lad saa være, at han er bedrøvet! — men Du, hvad er der i Vejen med Dig? Han er fornærmet paa Vorherre, — han vilde, Gud forlade mig, spise Spegepølse!"

„Hvorfor?"

„Hans Starets er død imorges, Staretsen Zossima, — den hellige Mand."

„Er Fader Zossima død?" udbrød Gruschenka. Og det anede jeg ikke!

Hun gjorde Korsets Tegn.

„Du milde Gud! Og jeg bliver siddende her paa hans Skød!“ brød hun ud i en forskrækket Tone.

Hun stod hurtig op og satte sig paa Sofaen.

Alexis saa overrasket paa hende og fik saa igen sit blide, rolige Udtryk.

„Rakitin!“ sagde han pludselig med fast Stemme, „dril mig ikke, sig ikke, jeg oprøres mod Gud! Jeg vil ikke nære uvenlige Følelser mod Dig, vær Du saa god mod mig ogsaa. Jeg har idag mistet alt, hvad jeg elskede, — det véd Du ikke, Du kan altsaa ikke forstaa mig. Se paa hende, — se, hvor hun er sød imod mig . . . da jeg gik herhen, var jeg bange, jeg skulde træffe en slet Skabning, — og derfor gik jeg med Dig, thi i det Øjeblik var jeg selv ond. Men istedetfor finder jeg et medfølende Hjærte, en Søster, en Skat . . .

Alexis' Læber skælvede, han trak Vejret med Besvær, — saa tav han stille.

„Det er ligefrem opbyggeligt at se og høre paa Jer!“ svarede Rakitin spodsk. Hun er en Frelsens Engel, — ikke sandt? Men hun vilde bare ødelægge Dig, hvis Du ellers vil vide det.“

„Ti stille, Rakitin!“ udbrød Gruschenka, „ti stille begge to. Tal ikke, Alexis, Dine Ord bringer mig til at rødme. Du tager fejl af mig: jeg er en ond, lav Skabning. Men ti nu stille, — ti stille Rakitin, Du løj . . . Ja, — jeg tænkte en Gang paa at ødelægge ham, men den Tid er længst forsvunden. Det maa Du ikke mere sige om mig,“ føjede hun til med dyb Bevægelse.

„Gale! — de er splittergale begge to!“ mumlede Rakitin og saa fra den ene til den anden, — jeg tror, jeg er kommen ind i et Galehus! De begynder vel snart at vande Høns!“

„Jo, vist vil jeg græde, — vist vil jeg græde!“ sagde Gruschenka. Han har kaldt mig sin Søster, — det skal jeg aldrig glemme. Hør, Alexis, jeg vil gøre Dig en Tilstaaelse. Jeg vilde saa gærne se Dig, at jeg havde lovet Rakitin 25 Rubler, dersom han fik Dig lokket herhen . . . vent lidt, Rakitin!“

Hun løb hen til sit lille Skrivebord og tog 25 Rubler.

„Se der, Rakitin, der har Du, hvad jeg skylder Dig. Du vil vist ikke afslaa dem, — Du har selv bestemt Prisen.“

Hun kastede Sedlen til ham.

„Nej, — det kan Du være vis paa, jeg ikke gør!“ sagde Rakitin med tilsløret Stemme, idet han skjulte sin Forvirring ved at lade fræk. „De er altid gode at have, og naar Tosserne kommer tiltorvs, faar Kræmmeren Penge.“

„Ti nu stille, nu taler jeg ikke mere til Dig. Du holder ikke af os . . .“

„Hvorfor skulde jeg maaske holde af Jer?“

„Ikke af nogen bestemt Grund, — som Alexis . . .“

Gruschenka vendte sig bort fra Rakitin.

„Ja, — jeg vilde ødelægge Dig. Jeg var bange for Dig, derfor sagde jeg til mig selv: ham vil jeg ødelægge og siden gøre Nar ad!“ Se, saa slem er jeg, — og Du har alligevel kaldt mig Din Søster. Men nu kommer min Elsker tilbage, jeg venter ham. For fem Aar siden, da min gamle Kuzma, — min gamle Købmand, fandt mig, gemte jeg mig, vilde ingen Mennesker se. Jeg blev ganske mager af Sorg, græd uafladelig og sagde: „Hvor er han nu, — hvor er min Elskede? Nu gør han Nar ad mig med en anden!“ Aa, — hvis jeg nogensinde træffer ham igen, skal jeg vide at hævne mig paa ham!“ Med det Maal for Øje har jeg lagt

Penge op, mit Hjærte er udtørret, haardt, — nu gør Sorgen mig ikke mager. Dog er jeg ikke fornuftigere nu, end den Gang. Nej, tværtimod! Ingen i Verden véd, at naar det bliver mørkt, da græder jeg som for fem Aar siden, og siger: „Jeg vil hævne mig, — jeg vil have Hævn.“ Forstaar Du mig? Men nu for fire Uger siden faar jeg et Brev: han kommer, — han er bleven Enkemand, — han vil se mig igen! Aa Gud i Himlen, — jeg var nær ved at besvime! Han behøver kun at kalde paa mig, som man kalder paa en Hund, — og straks kommer jeg krybende hen for Fødderne af ham, som om det var mig, der havde Tilgivelse behov! Jeg kan ikke fatte det selv, begriber ikke, at jeg virkelig er faldet saa dybt. Skal jeg adlyde eller ej? Og saa bruser Harmen op i mig, en meget hæftigere Harme end for fem Aar siden. Ser Du, Alexis, jeg har et hæftigt Sind. Her sad jeg, før I kom, og tænkte over, hvilket Parti jeg skulde tage, og Du kan slet ikke fatte, hvor tungt mit Hjærte var. Aa, Alexis, bed den fine Frøken tilgive mig. Ingen véd, hvordan jeg nu har det, ingen kan vide det. Maaske gaar jeg hen til ham

med en Kniv i Haanden, det kan godt falde mig ind.“

Gruschenka kunde næppe beherske sig. Hun kastede sig med Ansigtet ned mod Puderne og græd som et Barn. Alexis stod op og gik hen til Rakitin.

„Vær ikke mere vred! Hun har fornærmet Dig, men tilgiv hende. Hørte Du, hvad hun sagde: Du maa ikke forlange for meget af en Menneskesjæl, Du maa ikke bære Nag.“

Alexis talte i en sælsom aandsfraværende Tone, som om han var alene; men Rakitin saa spodsk paa ham.

„Det er Din Starets, der taler ud af Dig, lille Alexis, Du Guds Mand!“ svarede han med et hadefuldt Blik.

„Spot ikke, Rakitin, tal ikke om den Døde. Han staar saa højt over alle Levende,“ udbrød Alexis med taarefyldte Øjne. „Dette er ikke en Dommer, som taler til Dig, jeg er selv en stor Synder. Jeg gik jo herhen for at gøre, hvad der var ondt, af Svaghed; men hun, hun, der har grædt og lidt i fem samfulde Aar, hun er rede til at forlade, blot fordi hun hører et oprigtigt, et kærligt Ord, saa glemmer hun alt og tilgiver. Hendes Forfører kommer tilbage, sender

Bud efter hende — hun tilgiver og iler glad hen til ham. Hun tager ingen Kniv med sig. Lad dette være et Eksempel til Efterfølgelse for os, hun staar højt over os. Den anden, der igaar blev saa haardt fornærmet, hun vil sikkert blegne, naar hun hører alting."

Gruschenka stod op og betragtede Alexis med et rørt Smil.

„Kom, Aliascha, sæt Dig her og sig mig . . ."

Hun tog hans Haand og saa paa ham. „Kan Du maaske sige mig, om jeg hader eller elsker ham, der for fem Aar siden svigtede mig? Her sidder jeg og kan ikke komme til Klarhed. Elsker jeg ham? Tag nu en Bestemmelse for mig. Timen er kommen, hvad Du siger, skal være det rette. Skal jeg tilgive?"

„Det har Du allerede gjort."

„Det er sandt," sagde Gruschenka tankefuld. „Aa, Du fejge Hjærte! Naa, saa vil jeg drikke et Glas for dette fejge Hjærte!"

Hun tog et Glas, drak det ud og kastede det paa Gulvet, hvor det knustes i tusinde Stykker.

Et grusomt Smil spillede et Øjeblik

om hendes Læber. „Maaske er det ikke mit Alvor med denne Tilgivelse," vedblev hun i en truende Tone og med nedslagne Øjne, som om hun talte med sig selv. „Maaske tilgiver jeg om lidt, det kan være; det bruser og suser i min Sjæl. Det er vistnok mine fem Aars Taarer, den Haan og Spot, jeg har lidt, alt det er det vist, jeg elsker, og ikke ham."

„Ja, jeg skulde saamænd betakke mig for at være i hans Sted!" bemærkede Rakitin.

„Det kommer Du heller aldrig, lille Rakitin, det behøver Du ikke at være bange for. Du kan i det højeste være god nok til at pudse mine Støvler; men mig faar Du aldrig, og det gør han maaske heller ikke."

„Og hvorfor har Du da pyntet Dig, og gjort Dig saa fin?"

„Hvad angaar det Dig? Det er maaske med Forsæt, jeg har smykket mig, fordi jeg vilde sige ham: „Har Du nogensinde set mig saa smuk?" Da han forlod mig, var jeg en lille opløben, hylende ung Pige paa sytten Aar . . . nu skal jeg gøre ham forelsket i mig: „Har Du nogensinde lagt Mærke til, hvor smuk jeg er? Og saa kan Du gaa Din Vej, — nu vil jeg ikke vide af

Dig at sige!“ Eller jeg river maaske min Stads i Pjalter, ødelægger min Skønhed, — eller jeg gaar hverken til Makroïe eller til min gamle Kuzma mere. Jeg kunde have Lyst at give min gamle alle hans Penge igen og tage en Plads som Tjenestepige, rigtig Tjenestepige! — Det tror Du ikke, Rakitin, Du tror ikke, jeg havde Mod til at give Afkald paa alt! — Men der tager Du fejl!“

Hun næsten skreg, da hun sagde disse Ord, — og hun faldt ganske krampagtigt tilbage mod Puderne. Hele hendes Legeme rystede, saaledes hulkede hun.“

Rakitin stod op.

„Saa, — Tiden gaar, — nu maa vi hjem til Klostret!“

Gruschenka fo'r op fra Sofaen.

„Gaar Du nu fra mig, Alexis, — Du har bragt Forvirring i min Sjæl, og nu lader Du mig sidde her alene!“

„Bilder Du dig ind, han vil blive her hos Dig inat? — Naa, men det kunde jo godt være! — Saa gaar jeg idetmindste!“

„Ti nu stille, slette Menneske!“ raabte Gruschenka harmfuld! „Han er den første, den eneste, der har vist mig sand Medfølelse.

Hvorfor kom Du ikke før, lille Alexis? „Hun faldt paa Knæ for ham.

„Hele mit Liv har jeg ventet paa Dig, jeg vidste, Du vilde komme og bringe mig Forladelse, — jeg vidste, Du vilde elske mig anderledes end alle de andre slette Mænd, der kun bringer Skam og Skændsel over mig! . . .“

„Men hvad har jeg dog gjort?“ sagde Alexis rørt.

Han bøjede sig ned mod hende og tog kærligt hendes Haand. Taarerne strømmede ned over hans Kinder.

I dette Øjeblik hørtes Støj ude i Forstuen. Gruschenka fo'r ængstelig i Vejret. Fenia styrtede ind i Stuen:

„Frøken! Kære lille Frøken! Stafetten, Stafetten! Vognen er kommen fra Makroïe, det er Timotheus, der er Kusk! Et Brev, — søde Frøken, her er ogsaa et Brev!“

Gruschenka greb Brevet og gik hen til Lyset med det. Det indeholdt kun et Par Ord, som hun læste i et Øjeblik.

„Saa, — der kalder han paa mig! Han fløjter, — og saa kommer jeg krybende — som en elendig Hund!“

Et Øjeblik sad hun og betænkte sig, — med ét steg Blodet hende til Kinderne:

„Nu rejser jeg! Farvel, mine fem Sorgens Aar! Farvel, Alexis! Tærningen er kastet! Gaa Eders Vej! Gaa bort allesammen, — jeg vil aldrig se Jer for mine Øjne mere!

Gruschenka iler bort for at begynde en ny Tilværelse. Vær ikke vred paa mig, Rakitin, — jeg gaar maaske i Døden! — Aa, Gud, jeg er saa underlig, — alting løber rundt for mig!“ . . .

Hun løb ind i sit Soveværelse.

„Hun véd hverken ud eller ind, — har aldeles glemt os!“ mumlede Rakitin. „Saa, nu gaar jeg, — jeg har faaet mer end nok af Fruentimmerskraal!“

Alexis fulgte adspredt med Rakitin, der trak i ham. De var næppe komne ud af Døren, før Gruschenka slog et Vindue op paa vid Gab og raabte efter dem.

„Min egen lille Alexis! Hils Dmitri og sig ham, at jeg hellere vil have en Borgerlig end en Adelsmand. Sig ogsaa, at Gruschenka har elsket ham, Dmitri, i en hel Time, — bed ham altid mindes denne ene Time, — bed ham om det, hører Du!“

Og saa lukkede hun Vinduet, mens hun hulkede højt. Rakitin haanlo.

„Hm, hm, — hun myrder Dmitri og beder ham med det samme huske den Time, hun elskede ham, — beder ham ikke glemme hende! Hun er saamænd fordringsfuld, den Pige!

Alexis gik bort fra Rakitin, hjem til Klostret.

Syvende Bog.

Dmitri.

I.

Mens Dmitri fulgte Gruschenka hen til den gamle Kuzma Samsannov, havde han besluttet, at han Klokken tolv vilde komme og hente hende der igen. „Hun skal hjælpe Kuzma med hans Bogføring — har altsaa ikke Tid til at besøge Fedor Paulovitch iaften! Blot hun nu ikke lyver for mig!“ lagde han straks til. „Nej, denne Gang vil jeg dog tro hende!“ Han var af den Slags Mennesker, der, naar de er langt fra den elskede Genstand, bestandig tror paa Bedrag og Forræderi. Men saa saare han atter saa Gruschenkas smilende Ansigt, svandt alle mørke Tanker og Forestillinger, uden at hun behøvede at komme med nogensomhelst Forklaring.

Han gik hastig hjem i sin Bolig. Der var saa meget, han maatte besørge endnu

idag. Men han var ganske let om Hjærtet. „Jeg maa af Smerdiakov faa at vide, hvad der er foregaaet igaar — hun har maaske allerede været hos Fedor Paulovitch . . . Aa! . . .“

Og saaledes var han forpint af alle Skinsygens Kvaler, før han naaede det Hus, han beboede. Men her var ingen Tid at spilde. Det første, han havde at gøre, var at faa opdrevet lidt Penge. Han gik til en Pantelaaner med sine Pistoler og fik ti Rubler for dem. Saa fik han af Maria Kandratievna at vide, at Smerdiakov var bleven syg; denne Efterretning gjorde ham meget urolig. Desuden fortalte hun ham, at Ivan samme Morgen var rejst til Moskva. Hvad skulde han gribe til? Hvem skulde nu passe paa derhjemme? Hvem skulde sige ham, hvad den Gamle havde for?

Han gav sig til at tænke over Sagen. Mon det ikke var bedst at stille sig op ved Samsannovs Dør, eller skulde han blive, hvor han var? Egenlig maatte han helst være baade her og der, og imens ... imens ... der var noget andet, han ogsaa maatte besørge, og det vilde akkurat tage en Time. „Paa en Time kan jeg faa det altsammen at vide, og saa . . . Først gaar jeg saa til

Samsannov, saa bliver jeg her til Klokken elleve, saa igen til Samsannov for at følge Gruschenka hjem derfra!"

Han styrtede altsaa hjem, vaskede, redte sig, børstede sit Tøj og begav sig til Fru Khoklakovs Hus. Det var hans Plan at bede denne Dame om at laane ham de 3000 Rubler, han saa nødvendig skulde bruge; han var vis paa, at hun ikke vilde nægte ham dem. Men han vidste forresten godt, at hun slet ikke kunde lide ham, ja at hun afskyede ham, fordi han var forlovet med Katarina Ivanovna, medens den kære Dame — uvist hvorfor — havde sat sig i Hovedet, at den eneste passende Ægtemand for den unge Arving var hendes kloge, elskværdige Ivan Fedorovitch med det nydelige fine Væsen. „Men netop fordi hun beskytter Ivan og vil forhindre mit Ægteskab med Katarina, netop derfor kan det jo ikke falde hende ind at nægte mig Midler til at komme afsted, komme af Vejen i al Evighed."

Da han var kommen til Trappen, blev han dog staaende, greben af en pinlig Ængstelse, thi han følte saa tydeligt, at dette var hans allersidste Redningsplanke, og dersom Fruen ikke vilde laane ham de 3000

Rubler, maatte han dræbe en eller anden for at faa de Penge.

Klokken var halv otte, da han ringede. Først gik alting ypperligt. Næppe havde han ladet sig melde, før Husets Frue selv kom farende og sagde, at hun havde ventet ham.

„Det forbavser Dem maaske, men jeg har mine Anelser. Jeg var aldeles vis paa, at De vilde komme her idag."

„Ja Frue, jeg maa tilstaa, at det overrasker mig," svarede Dmitri, mens han forlegen tog Plads. „Thi jeg kommer . . . egentlig . . . for at tale med Dem om noget . . . noget overordenlig vigtigt . . . idetmindste for mig . . . Frue . . . og . . ."

„Naturligvis er dette en meget vigtig og alvorlig Sag, Dmitri Fedorovitch, det indser jeg overmaade godt. Her er det ikke mere om Anelser, at der er Tale, det maatte jo ske, var logisk nødvendigt, at De maatte komme, efter hvad der er sket mellem Dem og Katarina Ivanovna. De maatte komme, kunde ikke lade være at komme, det var en absolut Nødvendighed."

„Det er det virkelige Livs Realisme, kære Frue, deri har De Ret; men maatte det være mig tilladt at meddele Dem . . ."

„Ja akkurat, Realisme, Dmitri Fedorovitch. Jeg er nu aldeles en Tilhænger af Realisme: jeg er led og ked af alt det andet . . . Har De hørt, at Fader Zossima er død?“

„Nej, Frue.“

„Inat er han død. Og vil De nu bare tænke Dem . . .“

„Frue,“ brød Dmitri af, „jeg kan kun tænke mig, at jeg selv i dette Øjeblik befinder mig i en overordenlig pinlig, jeg kan gærne sige fortvivlet Stilling, og dersom De ikke vil række mig en hjælpende Haand, gaar alt under, — jeg selv først. Tilgiv mig, at jeg taler saa ligefrem, men jeg er drevet til det yderste, fortvivlet . . .“

„Ja ja, vist saa, det fatter jeg saa godt. Hvordan kunde det være andet? Men det, De der siger, er jo forholdsvis saa aldeles ligegyldigt, det vidste jeg jo i Forvejen. Jeg har allerede i længere Tid med stor Interesse fulgt Dem og Deres Skæbne, studeret Dem, set, hvorledes det gik Dem . . . Aa, tro mig, jeg er en udmærket erfaren Sjælelæge, Dmitri Fedorovitch!“

„Hvis De kan se ind i min Sjæl, kære Frue, og hvis De virkelig nærer nogen Medfølelse for mig, saa siger en Anelse mig, at

De nok vil hjælpe mig, gøre, hvad der staar i Deres Magt for at redde mig fra den Ulykke, der truer med at knuse mig . . . Men lad mig forklare Dem, hvorfor jeg er kommet til Dem idag . . .“

„Tal ikke ud . . . det er jo kun Ubetydeligheder altsammen, rene Bagateller . . . Og hvad Hjælp angaar, saa maa De tro mig, naar jeg siger, at De ikke er den første, jeg har hjulpet i mine Dage, kære Dmitri Fedorovitch. De har maaske hørt Tale om min Kusine Delmessina? Hendes Mand sad saa grædselig daarligt i det . . . alt styrtede ind over de arme Mennesker, alt var ved at „gaa under“, som De før saa træffende bemærkede, vil De saa tænke Dem, at jeg raadede ham til at lægge sig efter Hesteavl: nu staar han sig udmærket, det gaar aldeles brillant! Har De aldrig tænkt over Hesteavl?“

„Aldrig, Frue, — den Tanke er aldrig faldet mig ind,“ udbrød Dmitri, der var ved at forgaa af Utaalmodighed. „Jeg beder og bønfalder Dem om at høre paa mig, blot et Øjeblik! Desuden har jeg meget travlt,“ formelig raabte den ulykkelige, der haabede at standse Fruens Svada ved at overdøve hende. „Jeg kommer til Dem i den vildeste Fortvivlelse for at bede Dem laane mig 3000

Rubler mod Sikkerhed, Frue, lad mig faa Lov at forklare Dem Sagen . . .“

„Det kan vi altid tale om,“ sagde Fruen og vinkede med Haanden. „Jeg véd alt, hvad De kan sige om den Ting. De beder mig om 3000 Rubler? . . . Jeg skal give Dem meget, meget mere, Dmitri Fedorovitch, — jeg skal frelse Dem, kære Ven, men saa maa De love mig ubetinget Lydighed“ . . . Dmitri fo'r op.

„Frue, er dette virkelig Deres Mening! Vil De frelse mig! Vil De være saa god imod mig! Gud i Himlen! De redder mig fra den visse Død, fra Selvmord! . . . Min evige Taknemmelighed . . .“

„Jeg skal give Dem uendelig, uendelig meget mere end de usle 3000 Rubler!“ gentog Fru Khoklakov og saa paa Dmitri med et klart Smil.

„Mere! Men jeg behøver ikke mere! Kun den fortvivlede Sum! Akkurat de 3000 Rubler! Tusind Tak! . . . Men hør saa min Plan . . .“

„Saa, nu ikke et Ord mere om den Ting! Den Sag er afgjort, vi taler ikke mere om den!“ afbrød Fruen Dmitri med en venlig Velgørermine. „Jeg har lovet at redde Dem, og jeg skal redde Dem, som jeg red-

dede Belsamov . . . Hvad mener De om Guldminer, Dmitri Fedorovitch?"

„Om Guldminer? Jeg maa sige, jeg har aldrig tænkt . . ."

„Jamen jeg har tænkt for Dem, min kære Ven. I en hel Maaned har jeg gaaet og studeret paa disse Guldminer. Dmitri Fedorovitch er en energisk Mand," tænkte jeg, „hans Plads er ved Minedrift. Jeg har iagttaget Deres Gang, Deres hele Optræden, og det er min faste Overbevisning, at De straks vil finde en Aare . . ."

„Kan man se det paa min Gang? . . ."

„Naturligvis, bedste Ven! Vil De maaske benægte, at et Menneskes Gang altid røber hans Karakter og Natur? Det paastaar dog Videnskaben! Naturvidenskaben! Aa, jeg er i en Grad Realist, Dmitri! Idag, nu da jeg hørte denne Historie fra Klostret, blev jeg med et Realist, aldeles Realist, og nu har jeg besluttet, at jeg vil styrte mig ud i det virkelige Livs Kamp og Strid og Virksomhed. Jeg er et andet og bedre Menneske! „Bort med alle Drømmerier!" som vor store Turgenief saa træffende siger etsteds.

„Men, Frue, de 3000 Rubler, som De saa ædelmodig har lovet mig . . ."

„De løber saamænd ikke fra Dem, min unge Ven! Det er akkurat, som om de allerede laa i Deres Lomme. Og det er ikke 3000, det er simpelthen tre Millioner! De finder en Aare, — Masser af Aarer, — De kommer hjem igen, De er i Mellemtiden bleven en uhyre dygtig og driftig Mand, og De, De skal føre os alle paa rette Vej, De skal styre os! Der er dog ingen Mening i at lade disse Jøder bemægtige sig alt muligt! De bygger, De grundlægger en Mængde storartede Foretagender, De hjælper de trængende efter en stor Maalestok, og alles Velsignelse vil sænke sig over Deres Hoved! Vi lever i Jærnbanernes Aarhundrede, jeg føler det, De vil blive en stor, en berømt Mand, en Pryd for Fædrelandet!"

„Bedste Frue," svarede Dmitri med stor Utaalmodighed. „Jeg skulde saamænd gærne følge Deres højst forstandige Raad og tage hen, hvor De siger, ... hen til Minerne ... men de 3000 Rubler, som De saa beredvilligt ... de vil give mig frie Hænder ... og jeg skulde rigtignok absolut bruge dem idag ... jeg har saa grumme travlt ..."

„Ti stille, Dmitri, — et Ord saa godt som tusinde ... Vil De eller vil De ikke rejse til Guldminerne? Svar mig rent ud!"

„Ja, Frue, det vil jeg med Glæde . . . senere hen . . . jeg skal saamænd rejse, hvorhen De ønsker, — men lige nu paa staaende Fod . . .“

„Vent saa bare et Minut!“ udbrød Fruen.

Hun fo'r op, ilede hen til et pragtfuldt Skrivebord og gav sig til at aabne den ene Skuffe efter den anden i største Hast.

„De tre tusinde Rubler!“ sagde Dmitri, mens han blev ganske stiv af Spænding. „Og nu lige straks, uden Veksel, uden Omsvøb! Hvor hun er ædel! Hvilken skøn Sjæl! Blot hun var lidt mindre snakkesalig . . .“

„Saa, der fandt jeg endelig, hvad jeg søgte efter!“ udbrød Fru Khoklakov med glædestraalende Øjne.

Det var et lille Helgenbillede af Sølv i en Snor, en af den Slags Amuletter, man plejer at bære om Halsen.

„Se der! Den kommer fra Kiew, Dmitri Fedorovitch,“ sagde hun ærbødigt, „fra den store hellige Martyrkvinde, fra Sankt Barbaras Kapel. Kom, lad mig med egen Haand hænge det hellige Billede om Deres Hals, lad mig velsigne Deres Indtrædelse i en ny Livsførelse!“

Og hun gav sig virkelig til at hænge Billedet om den forbavsede Dmitri, der hverken vidste ud eller ind, mens hun puttede den ind under hans Halstørklæde.

„Nu kan De rolig rejse!“ sagde Fru Khoklakov og satte sig højtidelig ned i en Lænestol.

„Jeg er dybt rørt, kære Frue . . . véd virkelig ikke, hvorledes jeg skal udtrykke min Erkendtlighed . . . men De aner ikke, hvor travlt jeg har . . . de Penge, som De saa ædelmodig har lovet mig . . . Aa, Frue, siden De er saa god, saa højsindet, vover jeg at tilstaa Dem hele den frygtelige Sandhed . . . som De maaske allerede kender, jeg elsker et Væsen . . . jeg har sveget Katarina, . . . Katarina Ivanovna . . . Aa Gud, jeg har været grusom, uærlig, umenneskelig . . . men jeg elskede en anden . . . en Kvinde, som De vistnok foragter, thi De kender jo min Historie, . . . men som jeg ikke kan løsrive mig fra, . . . og derfor er det, at disse 3000 Rubler . . .

„Forlad Alt! Forlad Alt, Dmitri Fedorovitch!“ faldt Fruen ham i Talen og slog ud med Haanden. „Forlad Alt, giv Afkald, først og fremmest paa Kvinder og Elskov. Guldminerne, det skal være Deres eneste

Tanke, Deres eneste Maal, og derhen er det ganske unyttigt at føre Kvinder. Senere hen, naar De kommer hjem med Rigdom og Hæder, da vil De sikkert finde en Hjærtenskær i den fornemme Verden. Det skulde naturligvis være en ung Pige med nogen Verdenserfaring og uden Fordomme. Ved den Tid vil sagtens Kvindeemancipationsspørgsmaalet have udviklet en ny Art Kvinder . . .

„Frue, dette kommer jo slet ikke den Sag ved!“ sagde Dmitri og foldede Hænderne med en bedende Mine.

„Jo, dette kommer netop Sagen ved! Det maa De forlade mig, min bedste Dmitri Fedorovitch, det er just, hvad De trænger til, hvad Deres Sjæl, ubevidst maaske, tørster efter! Jeg er for Kvindeemancipationen! Jeg har skrevet til Stchedrin i den Anledning, han har ofte givet mig Ideer med Hensyn til mine Studier over Kvindens Lod i Samfundet, og itjor kunde jeg ikke modstaa Lysten til at korrespondere, jeg sendte ham et anonymt Brev: „Jeg trykker Dem til mit Hjærte, giver Dem et søsterligt Kys i Nytidskvindens Navn! Og jeg undertegnede mig som: En Moder!“ . . . Men du store Gud, hvad gaar der af Dem?“

„Frue, De tvinger mig til at græde," sagde Dmitri og stod op med foldede Hænder, „dersom De ikke snart opfylder det Løfte, De saa højsindet . . ."

„Græd, græd De kun, Dmitri Fedorovitch, dette er Taarer, der vil bringe Dem Lykke" . . .

„Men i Himlens Navn!" brølede Dmitri tilsidst, „saa sig mig da for sidste Gang, om De nu vil give mig den Pengesum, De før lovede mig? Hvis ej, — naar jeg kan komme og hente den."

„Hvilken Pengesum, min kære Dmitri Fedorovitch?"

„De 3000 Rubler, De lovede mig . . . dem, De var saa uendelig god at . . ."

„Tre tusind . . . tre tusind, hvad? tre tusind Rubler? Aa, Gud, dem har jeg aldeles ikke!" sagde hun i den fredsommeligste Tone.

„Hvad for noget? For lidt siden . . . sagde De . . . sagde De, at det var, som om de laa i min Lomme!"

„Aa, nej . . . der har De jo rent misforstaaet mig. Jeg talte kun om Minerne. Jeg lovede Dem jo mere, aa, meget mere end den elendige Sum, det husker jeg meget

vel, men jeg havde ene og alene Minerne i Hovedet!"

„Og Pengene? De 3000 Rubler? . . ."

„Aa, Gud bevares! Hvis De taler om rede Penge, saa har jeg aldeles ingen at undvære. Jeg har tværtimod Vrøvl og Kedsommelighed nok med min Forvalter, har endogsaa maattet laane 500 Rubler hos Miussov. Og om jeg ogsaa havde Penge, kunde det aldrig falde mig ind at laane Dem noget. Jeg laaner ingenting ud. Det vilde virkelig være en daarlig Tjeneste, jeg der gjorde Dem, kære unge Ven, — for Dem er der kun én Ting at gøre: Minerne! Minerne!

„Saa skulde da Satan og alle hans Engle!" brølede Dmitri og slog med knyttet Næve i Bordet.

„Gud forbarme sig! Gud forbarme sig!" skreg Fruen og flygtede hen i den anden Ende af Stuen.

Dmitri spyttede og gik hurtig ud af Stuen, ud paa Gaden i Mørket. Han gik som en gal Mand, slog sig for Brystet, netop paa samme Sted, hvor han havde slaaet sig to Dage forud, da han gik fra Alexis i den lille Skov ved Klostret. Nu græd han som et Barn, han, den stærke, kraftige Mand.

Og som han gik, uden at se sig for, stødte han pludselig mod et Menneske. Et Hvin hørtes: han havde været lige ved at vælte en gammel Kone.

„Gud forbarme sig, han slaar mig fordærvet! Hvordan er det, Du gaar?“

„Aa, er det Dem!“ udbrød Dmitri, „der trods Mørket genkendte Kuzma Samsonnovs gamle Tjenestepige, som han flere Gange havde set hos Gruschenka.

„Og hvem er De, lille Fa'r? Jeg kender Dem ikke.“

„Tjener De ikke hos Kuzma Samsonnov?“

„Jo, lille Fa'r . . . Men jeg ved ikke, hvem De er.“

„Hør, lille Mo'r, er Agrafeana Alexandrovna endnu henne hos Eder? Jeg har selv fulgt hende derhen for lidt siden.“

„Ja, hun har været hos os, men hun blev kun et lille Øjeblik, saa gik hun igen.“

„Hvordan! er hun gaaet igen? Hvornaar?“

„Hun blev kun et Øjeblik hos os. Hun fortalte en Historie til Kuzma Kuzmitch, han lo, og saa gik hun igen straks efter.“

„Du lyver, forbandede Kælling!“

„Av av, lad mig komme afsted!“

Dmitri tænkte ikke mere paa den Gamle. Han løb alt hvad han kunde henimod det Hus, hvor Gruschenka boede.

Det var netop et Kvarter efter, at hun var kørt til Makroïe. Fenia og Kokkepigen stod og snakkede i Køkkenet, da „Kaptejnen“ kom. Da Fenia fik Øje paa ham, gav hun sig til at skrige af alle Kræfter.

„Du skriger? Sig straks, hvor hun er!“

Og uden at vente paa Svar faldt han paa Knæ for Fenia, der stod stiv som en Pind af Skræk.

„Fenia, i Himlens Navn, sig mig, hvor hun er!“

„Men lille Fa'r, det véd jeg jo ikke! ... Min kære Herre, jeg véd det slet ikke! Dræb mig, om De vil, men jeg kan ikke sige, hvad jeg ikke véd. De gik jo selv ud med hende.“

„Men saa kom hun her tilbage igen.“

„Nej vist ej, hun kom ikke tilbage, det sværger jeg Dem ved alt, hvad helligt er!“

„Der lyver Du!“ brølede Dmitri. „Jeg kan jo se det paa Dit forskrækkede Ansigt, og jeg gætter, hvor hun er!“

Han styrtede ud af Huset.

Fenia var glad ved at slippe for saa godt Køb. Men hun var ikke vis paa, at han ikke kom igen og gjorde Spektakel.

Da han fo'r afsted, gjorde han noget, der forbavsede begge Pigerne: han greb Støderen af en Morter, der stod paa Bordet, og puttede den i sin Lomme.

„Ih Du milde Skaber, han vil dræbe en eller anden!"

II.

Hvor løb han hen? Naturligvis til gamle Karamazovs Hus.

„Hun kan kun være hos Fedor Paulovitch og ikke noget andet Sted. Der er hun gaaet hen lige fra Samsannov, det er klart som Dagen. Hele Planen er let at forstaa. Alle er de imod mig — Maria Kandratievna, Smerdiakov, allesammen i den Gamles Sold!"

Han drejede ind i Gyden bag Fedor Paulovitchs Hus, kom til det høje Plankeværk om Haven, søgte et Sted, hvor han kunde komme over, og fandt netop det, hvor Smerdiakovs Moder, efter hvad man sagde, var krøbet ind i Haven. „Hvad hun kunde, kan jeg ogsaa!" tænkte han. Han tog Tilløb, greb fat i Brædderne og sad i et Øjeblik oppe paa Plankeværket; tæt ved laa den lille Badestue, og mellem Træerne saa han

Lys i et af Vinduerne. „Ganske rigtig, der er Lys i den Gamles Soveværelse! Hun er der altsaa!“

Han sprang ned i Haven.

Skønt han vidste, at Gregor og Smerdiakov var syge, at ingen kunde høre ham, stod han ganske stille og lyttede: Dødsstilhed herskede overalt, ikke en Lyd, ikke et Pust. Han ventede endnu et Par Minuter for at være vis paa, at ingen havde hørt ham, og saa listede han sig sagte frem gennem Havens Gange. Han undgik Træernes Grene, traadte forsigtigt paa Jorden og styrede henimod det oplyste Vindue. Han huskede, at der lige under dette var en Række Hyldetræer og Hæggebærtræer. Døren, der fra Husets venstre Forside førte ud i Haven, var lukket, det saa han, da han gik forbi. Tilsidst kom han ind under Hyldetræerne og stod stille, skjult i Skyggen. Han turde næppe trække Vejret.

„Her maa jeg vente. Dersom de har hørt Støj, lytter de nu . . . Blot jeg ikke kommer til at hoste eller nyse . . .“

Hans Hjærte bankede, som skulde han kvæles.

„Nej, dette kan jeg ikke udholde, jeg kan ikke vente længer!“

Han stod bag Træerne; Lyset fra Vinduet faldt ud over dem.

„Der staar et Hæggebærtræ. Hvor de Bær dog er røde!“ mumlede han.

Sagte og forsigtigt gik han hen til Vinduet og stod paa Tærne, saa kunde han overse hele Værelset, der var lille og delt med røde Gardiner, Fedor Paulovitch kaldte dem „kinesiske Gardiner“.

„Gruschenka er bagved Forhænget!“ tænkte Dmitri.

Han gav sig til at se paa Fedor Paulovitch, der var klædt i en broget Slobrok, som Dmitri aldrig før havde set; om Livet blev den holdt sammen af en Silkesnor med tykke Kvaster. Ved Hænderne saa man ulastelig hvide Manchetter af meget fint Lærred med Guldknapper. Paa Hovedet havde han det samme røde Silketørklæde, som Alexis havde set.

„Han er i fuld Puds!“

Fedor Paulovitch stod ikke langt fra Vinduet. Han lod til at være henfaldet i Betragtninger. Med ét saa han op, lyttede, og da han intet hørte, gik han hen til Bordet og drak sig et halvt Glas Kognak. Saa aandede han dybt, og stod atter stille som før. Et Øjeblik efter bøjede han sig adspredt

hen mod Spejlet, skubbede det røde Forklæde lidt tilside og undersøgte sin saarede Pande.

„Han er alene, han maa være alene!“

Fedor Paulovitch vendte sig bort fra Spejlet, gik hen til Vinduet og saa ud. Dmitri traadte hastig tilbage i Skyggen.

„Maaske er hun alligevel bag ved Forhænget. Hun sover vel allerede!“

Fedor Paulovitch gik bort fra Vinduet. „Det er hende, han venter. Altsaa kan hun ikke være langt borte. Hvorfor skulde han ellers se ud af Vinduet? Det er, fordi han er længselsfuld og utaalmodig.“

Dmitri kiggede igen ind af Vinduet. Den Gamle stod ved Bordet, synlig bedrøvet.

„Alene, han er alene! Dersom hun var hos ham, vilde han have et andet Ansigt!“

Og nu skete noget sælsomt. Hans Hjærte grebes af en Art Harme — fordi hun ikke var der!

„Nej, jeg er ikke vred, fordi hun ikke er her, jeg er urolig, fordi jeg saa slet ikke véd, hvor hun er henne!“

Dmitri mindedes senere hen, at hans Aand i dette Øjeblik var mærkelig klartskuende, at enhver Ubetydelighed gjorde et

meget stærkt Indtryk paa ham. „Er hun her? Jeg maa have Vished!“

Med ét besluttede han at banke paa den aftalte Maade: to Gange langsomt, saa tre Gange hurtigt efter hverandre, det betød, at Gruschenka var der. Den Gamle fo'r sammen, saa hurtigt op og styrtede hen til Vinduet. Dmitri gik bort fra Vinduet; Fedor Paulovitch aabnede det og stak Hovedet ud.

„Gruschenka! Er det Dig! Er det endelig langt om længe Dig!“ sagde han med lav, skælvende Stemme. „Hvor er Du, mit søde Barn? Min lille Engel, hvor er Du?“

Alene, han var alene!

„Men hvor er Du dog henne?“ vedblev den Gamle lidt højere og hældede sig ud over Karmen for at se rundt om i Haven. „Kom kun! Jeg har noget godt til Dig — kom, skal Du bare se!“

Det er vel Pakken med de 3000 Rubler!

„Svar dog, sig mig dog, hvor Du er! Ved Døren maaske? Jeg skal straks komme og lukke Dig ind, mit Lam!“

Fedor Paulovitch lænede sig saa langt ud af Vinduet, at han var ved at tabe Lige-

vægten; han vilde se, om hans lille Engel stod og ventede ved Havedøren.

Han vilde til at lukke den Dør op, inden han havde faaet Svar fra Gruschenka. Dmitri rørte sig ikke. Lampen oplyste den gamle Mands forhadte Ansigt, den dobbelte Hage, den krumme Næse. En voldsom Harme steg op i Dmitri Sjæl.

„Her staar han, min Medbejler, min Bøddel! Ham er det, der har ødelagt hele min Tilværelse!“

Det var netop denne Harme, denne uimodstaaelige Hidsighed, som han havde omtalt til Alexis, da de sad og talede sammen i Kiosken; Alexis havde sagt:

„Hvor kan du dog sige, at du vil dræbe din Fader?“

„Det véd jeg ikke,“ svarede Dmitri. „Maaske dræber jeg ham og maaske gør jeg det ikke. Jeg er bange for, at jeg ikke kan taale hans Ansigt i det Øjeblik. Jeg hader hans dobbelte Hage, hans Næse, hans Øjne, hans frække Smil. Han er mig modbydelig. Jeg er bange for, at jeg ikke kan beherske denne Væmmelse.“

Og nu kom den over ham, den steg, blev mere og mere overvældende. Dmitri

var næsten fra sin Samling, han tog Messingstøderen op af Lommen.

— — — — — — — — — —

„Gud saa mig i hint Øjeblik!“ sagde Dmitri senere.

Da var det, at Gregor vaagnede. Han havde om Aftenen taget den Mixtur, Smerdiakov havde talt om til Ivan Fedorowitch, og baade han og Martha var derefter faldne i Søvn, i en tung, dødlignede Søvn.

Pludselig vaagnede han, tænkte sig om et Øjeblik, og skønt han følte en stikkende Smærte over Lænderne, stod han op og klædte sig hastig paa. Maaske var han bleven greben af Anger over at lade Huset og dets Herre være uden Vogter i „saa farlige Tider!“ Smerdiakov laa i sin Seng i Værelset ved Siden af, aldeles udmattet af sit Anfald, — han rørte sig ikke, Martha ikke heller. Hun er træt, den stakkels Kone!“ tænkte Gregor og saa paa hende. Og saa gik han langsomt og møjsommeligt ud. Han vilde kun kaste et Blik rundt om i Haven; thi ret langt kunde han ikke komme, træt og syg, som han var; pludselig faldt det ham ind, at den lille Havedør vist ikke var lukket, og da han var en akkurat og

punktlig Mand i sin Tjeneste, humpede han saa godt han kunde ned ad Trappen og styrede henimod Døren, der ganske rigtig stod aaben. Saa gik han ud i Haven, han syntes, han hørte Skridt, — saa tilvenstre og bemærkede, at Herrens Vindue ogsaa stod aabent.

„Hvad skal nu det betyde? Det er da ikke for varmt iaften!“

Netop i dette Øjeblik hørte han Støj en Snes Skridt borte, og et Menneske listede sig som en Skygge frem i Halvmørket.

„Du forbarmende Gud!“ udbrød Gregor, glemte sine Smærter, og gav sig til at løbe imod Mennesket.

For at afskære ham Vejen, slog han ind paa en smal Gang, han kendte Haven bedre end Flygtningen, der gik rundt om Badstuen henimod Muren. Han kom til Plankeværket, netop som Dmitri skulde til at klatre over.

Aldeles ude af sig selv, begyndte den gamle Mand at skraale og bande, fo'r frem og tog fat i Dmitris ene Ben.

Det var aldeles rigtigt, hans Anelse var aldeles rigtig, han kendte ham øjeblikkelig, kendte øjeblikkelig den elendige „Fadermorder!“

„Fadermorder!“ brølede den gamle af fuld Hals.

Men mere fik han ikke Tid at sige, — han faldt om, som ramt af Lynet.

Dmitri sprang igen ned i Haven og bøjede sig over Oldingen . . . han blev ved at holde paa Messingstøderen, lod den saa aandsfraværende falde til Jorden, den trillede hen lige midt i Gangen, Dmitri undersøgte Gregor. Hovedet var ganske blodigt, han følte paa ham, mon den gamles Hjærneskal var knust eller mon han blot var bedøvet af det voldsomme Slag? Han trak sit Lommetørklæde frem og begyndte at tørre Blodet af Gregors Hoved, — Tørklædet blev snart rødt.

„Hvad kan nu dette nytte? Jeg kan jo dog ingenting se her i Mørket! Og desuden er det ogsaa ganske ligegyldigt . . . Hvis han er død, naa, ja, saa er han død! . . . Han er falden i en Snare, det er værst for ham selv, og derved er intet at gøre!“ sagde han ganske højt.

Derpaa skyndte han sig igen hen til Plankeværket, krøb over det, kom ud i Gyden og gav sig til at løbe. I den højre Haand holdt han det blodplettede Lommetørklæde, som han, mens han løb, puttede i en Frakke-

lomme. Han løb saa rask hans Ben kunde bære ham. Nogle Forbigaaende mindedes senere hen at have set et Menneske løbe som en gal gennem Gaderne den Nat. Han kom snart til Gruschenkas Bolig. Portneren kendte ham, lod ham gaa ind med et forekommende Smil, der vidnede om, at Dmitri var rundhaandet med Drikkepenge.

„De véd vel, gode Herre, at Agrafeana Alexandrovna ikke er hjemme?“

„Hvor er hun da, Prakhov?“ spurgte Dmitri og stod stille.

„Hun er kørt til Makroïe for over to Timer siden!“

„Hvad vil hun i Makroïe?“

„Det véd jeg ikke. Jeg tror, det er en Officer, som har sendt Vogn efter hende.“

Dmitri løb ind i Huset, som om han fik et Anfald af Vanvid.

III.

Fenia og Kokkepigen var ved at gaa tilsengs. Dmitri greb Fenia i Struben, som om han vilde kvæle hende.

„Straks paa Øjeblikket ... sig mig, med hvem hun er taget til Makroïe!“

De to Kvinder hylede højt.

„Aa, Du gode Gud og Fader kær! Nu skal jeg straks sige det. Aa, kæreste, bedste Dmitri Fedorovitch, jeg skal sige Dem hele Sandheden uden Omsvøb.“

„Hvem er den Officer?“

„Det er hendes forrige Officer, Polakken, ham, der rendte fra hende for fem Aar siden.

Dmitri slap Fenia. Han stod stille, lamslaaet, stum, bleg som en Død. Men i hans Blik kunde de læse, at han havde fattet det hele, indtil den mindste Omstændighed.

Stakkels Fenia vidste endnu ikke, enten hun var købt eller solgt. Hun saa, at Dmitris Hænder var blodige. Mens han løb fra Faderens Hus, havde han sagtens tørret sig i Ansigtet med Lommetørklædet, thi i Panden og ned over højre Kind var der en stor Blodstribe. Den gamle Kokkepige var rent betaget af Rædsel.

Han satte sig ned ved Siden af Fenia. Han tænkte over Sagen; alt stod klart og tydeligt for ham. Gruschenka havde jo selv fortalt ham alt, hvad der angik hendes Fortid, han vidste, hun for en Maaned siden havde faaet et Brev. Hvordan kunde han dog glemme noget saadant? Med et gav han sig til at tale, ganske blidt og stilfærdigt. Fenia saa hele Tiden paa hans blodige Hænder, men hun svarede paa alle hans Spørgsmaal, fortalte ham, hvad der den Dag var foregaaet, sagde, at Alexis og Rakitin havde besøgt Frøkenen, og at denne ud ad Vinduet havde raabt efter dem, at Dmitri maatte huske, hun i en hel Time havde elsket ham. Dmitri rødmede og smilede. Fenia blev mere og mere beroliget. Endelig tog hun Mod til sig og sagde:

„Deres Hænder er ganske blodige, Dmitri Fedorovitch."

„Ja, det er de nok!“ svarede han og saa aandsfraværende ned paa dem.

Men saa glemte han rent Fenias Bemærkning og stod op med en bekymret Mine. Derpaa betragtede han atter sine Hænder.

„Det er nok Blod!“ sagde han og saa underlig ud. „Det er Menneskeblod, Fenia, og Himlen véd, hvorfor det er blevet udgydt! Men ser Du, Fenia, dette Plankeværk —“ og her saa han paa den unge Pige, som om han vilde give hende en Gaade at gætte, „dette høje Plankeværk, det skulde man tro var saa vanskeligt at komme over — men — imorgen ved Daggry — vil Dmitri stige over et meget, meget højere Plankeværk — Du forstaar ikke, hvad jeg mener, — vel, lille Fenia? Men det gør forresten heller ingen Ting, imorgen kommer Du nok til at forstaa alting! — — Saa Farvel da. Jeg vil ikke blande mig i noget — ikke lægge mig imellem — gaar min Vej — gaar langt bort — helt bort! Lev Du, mine Øjnes Lys! Du har dog elsket mig i en hel Time! Det vil Du ogsaa mindes i al Evighed! — Husker Du, Fenia, hun plejede at kalde mig Mitenka!“

Han gik ud. Fenia var endnu mere

forskrækket over ham, da han gik, end da han kom.

Ti Minuter efter traadte han ind hos den Pantelaaner, der havde givet ham ti Rubler for Pistolerne.

Klokken var nu henved halvni, Manden havde drukket sin The og faaet sin Overfrakke paa, — han skulde hen at faa sig et Parti Billard. Da han saa Dmitri med det blodige Ansigt, raabte han:

„Ih, Gud fri os! Hvad er her paafærde?"

„Aa, Ingenting, jeg vil gærne have mine Pistoler igen, her er Penge. Tak, Peter Iliitch! Men skynd Dem lidt, — jeg har meget travlt . . ."

Peter Iliitch lagde Mærke til, at Dmitri stod og krammede med en hel Bunke Sedler, og det undrede ham, at den unge Mand var saa uforsigtig med saa mange Penge, det saa ud, som vilde han vise alle Mennesker, at han var ved Muffen.

Det var Hundredrubelsedler, der kunde vel være en to, tre tusinde Rubler ialt.

Dmitri svarede gnavent og utaalmodigt paa Pantelaanerens Spørgsmaal. Han havde mærkelige Manerer, — spøgede og blev saa med ét alvorlig og bekymret, uden synlig Aarsag.

„Men hvad gaar der dog af Dem! Hvor har De kunnet grise Dem saaledes til? Er De faldet? Har De stødt Dem? Se dog, hvorledes De ser ud, Menneske!“

Han trak Dmitri hen for et Spejl, den unge Mand fo'r tilbage og rynkede Panden.

„Saa skulde da Satan! . . . Naa, det manglede kun! . . .“

Han tog hastig Sedlerne i venstre Haand, trak sit Lommetørklæde op, men da han havde sét paa det, kastede han det fra sig.

„Det var dog som Satan! . . . Har De ikke en eller anden Klud, jeg kan tørre mig af med?“

„Naa, saa De har ikke stødt Dem? De bløder ikke selv? Saa vask Dem dog! Jeg skal give Dem Vand!“

„Vand? . . . Ja, jo vist saa! Men hvor skal jeg saa lægge dette Stads? . . .“

Han viste Peter Sedlerne med en forlegen Mine.

„Put dem ned i Deres Lomme. Eller læg dem her paa Bordet — her kommer ingen og tager dem.“

„I Lommen, naa, ja, aa, ja, i Lommen. Det har De saamænd Ret i. Nej, ser De,

det er noget Vrøvl altsammen. Lad os nu blive færdigo med de Pistoler, før vi gaar over til noget andet. Kom med dem. Her er Deres Penge. Jeg maa have de Pistoler, ser De. Jeg har ikke et Minut at spilde."

Han tog en Seddel af Bunken og rakte den til Pantelaaneren.

„Jamen, jeg kan ikke bytte saa stor en Seddel. Har De ikke Smaapenge?"

„Nej," her saa han paa Sedlerne, som om han ikke selv vidste, hvor mange Penge der var, han undersøgte dem, — „nej, det er kun store Sedler," og saa fæstede han et spørgende Blik paa Peter Iliitch.

„Hvor kommer alle de Penge fra? Vent et Minut, saa sender jeg min Karl hen til Plotnikovs, de lukker ikke saa tidlig, der faar vi byttet. Hej, Mikkel!" raabte han ud i Forstuen.

„Plotnikovs! Godt! Det var en ypperlig Idé. Mikkel, løb hen til Plotnikov, sig at Dmitri Fedorovitch endelig maa tale med ham, han maa straks komme herhen, og hør saa mere: han skal sætte Champagne frem, 36 Flasker, forstaar du, han skal pakke dem ind som sidst, da jeg tog til Mokroïe — den Dag var der forresten 48 Flasker," sagde han henvendt til Pantelaaneren, „naa, bliv

ikke utaalmodig, Mikkel. Jeg maa ogsaa have Ost, Gaaseleverpostej, Skinke, Caviar, alt, hvad Huset formaar, for en hundrede eller hundrede og tyve Rubler. Glem ikke Dessert, Bonbon, Frugt, nogle Meloner, tre, fire Stykker, nej, det er vist ikke nok. Og Chokolade og Karameller, kortsagt som sidst; det bliver vel omtrent en tre hundrede Rubler. Glem nu ingenting, Mikkel, for han hedder jo Mikkel, ikke sandt, Peter Iliitch?"

„Vent dog et Øjeblik," sagde Peter Iliitch og saa opmærksomt paa Dmitri. „Det kan De meget hellere gaa selv hen til Plotnikov og bestille. Mikkel løber sur i saa lang en Besked."

„Ja, det gør han naturligvis ogsaa, det indser jeg godt. Hør Mikkel, jeg vilde give dig et Kys for din Ulejlighed; men hvis Du skiller dig ordenlig fra mit Ærinde, skal Du faa ti Rubler i Drikkepenge. Skynd Dig nu bare. Husk Champagne, Masser af Champagne, — og saa Kognak, baade rød og hvid, som forleden Dag."

„Men saa hør dog paa mig," raabte Peter Iliitch utaalmodigt. „Lad ham gaa og bytte den Hundrederubelseddel, saa kan han bede Plotnikov lade være at lukke, og De

kan selv gaa ned og tale med ham, bestille alle Tingene. Giv mig nu de Penge og tag Benene paa Nakken, Mikkel."

„Naa ja, lad gaa," sagde Dmitri, „men du kan da gærne sige, at jeg skal have en Vogn."

Peter Iliitch vilde gærne være Dmitri kvit, thi Karlen stod med aaben Mund og gloede paa den unge Mands tilsmurte Ansigt og paa de Penge, han stod og famlede med.

„Se saa, nu skal De vaske Dem," sagde Pantelaaneren i en stræng Tone. „Læg Pengene her paa Bordet eller i Deres Lomme. Det var Ret. Saa, tag nu Frakken af."

Da Manden hjalp Dmitri Frakken af, udstødte han et forbavset Udraab:

„Men se dog, der er en stor Plet paa Frakken."

„Det, — det er ikke Frakken, ja, der er lidt paa Ærmet, men her, det maa komme fra Lommetørklædet, det laa i Baglommen, jeg har sat mig paa det hos Fenia," lagde han til i en fortrolig Tone.

Peter Iliithh rynkede Panden.

„Hvad er det dog, De har taget Dem for? Har De været oppe at slaas?"

Dmitri var allerede færdig med Vasken,

men Hænderne var ikke rene, og Pantelaaneren raadede ham til at gnide sig lidt mere.

„Der sidder noget under Neglene. Saa, se nu lidt paa Ansigtet, der ved Øret, i Tindingen. Vil De tage afsted med den Skjorte? Hvor skal De hen, den højre Manchet er jo fuld af Blod.“

„Ja, af Blod,“ sagde Dmitri og saa paa Skjorten.

„Men saa tag dog noget andet paa.“

„Det har jeg aldeles ikke Tid til. Hør, véd De, hvad jeg gør,“ sagde han igen i den fortrolige Tone, „jeg smøger den Manchet op, saa kan man ingenting se.“

„Lad mig nu faa at vide, hvad der er hændet Dem. Har De igen været oppe at slaas, som forleden Dag i den Restavration. Har De igen givet Kaptajnen en Omgang. Hvem har De slaaet eller dræbt. Hvad?“

„Aa Lapperier,“ svarede Dmitri.

„Hvad for noget, siger De Lapperier.“

„Aa ja,“ svarede Dmitri med et Smil. „Jeg væltede en gammel Kone overende henne paa Torvet for lidt siden.“

„En gammel Kone?“

„Nej, en gammel Mand,“ sagde Dmitri og saa Peter fast i Øjnene. „En gammel

Mand," brølede han pludselig op, som om Pantelaaneren var døv.

Saa brast han i Latter.

„Hvad Satan! En gammel Kone — en gammel Mand. De har slaaet en eller anden ihjel."

„Nej, vi blev gode Venner igen. Vi sloges, men saa blev vi gode Venner. Det var en Idiot; vi skiltes som de bedste Venner, han tilgav mig, han har ganske bestemt tilgivet mig for længe siden, bærer ikke mere Nag til mig, men dersom han var kommet paa Benene, vilde der vist ingen Forsoning have fundet Sted, det er jeg bange for," lagde han til og plirrede polisk med Øjnene. „Men skal jeg sige Dem noget, min kære Peter Iliitch, han kan for mig rejse ad Helvede til. Hører De, til Helvede. Men det er forresten saa ligegyldigt, saa rasende ligegyldigt nu! Jeg vil ikke — lige straks, jeg vil ikke lige nu straks gøre en Ende paa det."

Her tav han stille.

„Det er i høj Grad urimeligt at slaas paa den Maade med Folk, og for rene Bagateller, — som med den Kaptajn. De har været i Slagsmaal, og nu skal De ud at svire! De er et græsseligt Menneske. 36

Flasker Champagne! Hvor vil De hen med al den Herlighed."

„Bravo! Hurra! Kom nu bare med de Pistoler, jeg siger Dem jo, at jeg aldeles ikke har Tid at vente. Gud bevares, min søde Ven, jeg vilde med største Glæde snakke lidt med dig, men min Tid er grumme kostbar. Desuden er det jo saa ligegyldigt, saa højst unyttigt det hele. Aa, Pengene! Hvor er de? Hvor blev de af?"

Dmitri følte rundt i sine Lommer.

„Herregud, De har jo selv lagt dem her paa Bordet, — her, — har De nu glemt det? Jeg synes, De er meget ufornuftig med Penge! Her er Pistolerne. Det er forresten mærkeligt: Klokken fem pantsætter De Pistolerne for ti Rubler, og nu har De Hænderne fulde af store Sedler! Er der to Tusind, eller hvormange er der? tre Tusind?"

„Maaske nok tre Tusind!" svarede Dmitri, leende og puttede dem i sin Bukselomme."

„Nu gaar De og taber dem! Man skulde min Sandten tro, De ejede en Guldmine!"

„Aa, Miner! Guldminer!" gentog Dmitri og skoggerlo! „Hør, vil De tage til Minerne, kære Ven? Jeg kender en Dame, som vil give Dem 3000 Rubler for at gøre det. Hun

har allerede givet mig denne Sum. Kender De Fru Khoklakov?"

„Nej, jeg har aldrig set hende . . . Naa, saa det er altsaa hende, der har givet Dem 3000 Rubler, — saadan lige ud ad Landevejen, ligefrem?" spurgte Peter Iliitch mistroisk.

„Hør, imorgen, naar Solen staar op, Solen, den guldlokkede Føbus, den evigunge Gud! — saa kan Du selv gaa hen til hende, Du kan med det samme synge en Lovsang for Herren, og saa kan Du spørge hende, om hun har givet mig dem eller ej, — spørg hende kun!"

„Jeg har intet at skaffe med Deres Bekendte . . . siden De siger det, kan jeg gærne tro Dem paa Deres Ord, . . . men det er underligt, at De nu strør de Penge ud for alle Vinde, istedetfor at bruge dem fornuftigt, at rejse til Minerne . . . men hvor skal De hen, hvor skal Gildet staa?"

„I Makraïe!"

„I Makraïe? Men det er jo mørk Nat."

„Ak, du lieber Augustin, alles ist weg!" . . . sagde Dmitri med ét.

„Hvad, — væk? De har flere Tusind Rubler og saa siger De, alt er væk?"

„Jeg taler ikke om de elendige Penge! Ad Helvede til med dem! Jeg taler om Kvinder“ . . .

Suovent femme varie
Bien fol est qui s'y fie! . . .

„Det forstaar jeg ikke.“

„Jeg maa sagtens være fuld.“

„Værre end fuld!“

„Ja, det er ikke Vin, der har bragt mig i den Tilstand, Peter Iliiteh! Og nu har vi snakket længe nok!“

„Hvad skal nu det betyde? Lader De Deres Pistol?“

„Jeg lader min Pistol.“

Da han skulde putte Kuglen ned i Løbet, saa han først opmærksomt paa den, holdt den hen til Lyset.

„Hvorfor ser De paa den Kugle?“ spurgte Peter, der stedse blev mere forbavset over Dmitris underlige Væsen.

„Aa, ikke for noget, — af Nysgærrighed! Dersom Du fik Lyst at skyde Dig den Kugle for Panden, vilde Du maaske ikke bryde Dig om at undersøge den nærmere.“

„Hvorfor skulde jeg ogsaa gøre det?“

„Jeg mener nu, det kan være ganske morsomt at vide, hvordan den er, siden den skal bo inde i min egen Hjærnekiste. Men

det er altsammen Lapperi! . . . Saa, nu er den Sag i Orden! . . . Kæreste Peter Iliitch, Du aner ikke, hvor alting er idiotisk og vrøvlet indrettet! Lad mig faa en Stump Papir!"

„Værsgod."

„Nej, et ordenligt Stykke Papir til at skrive paa. Tak, det var godt!"

Dmitri greb Pennen og kradsede hurtig et Par Linjer op, — saa lagde han Papiret sammen og puttede det i sin Vestelomme. Derefter lagde han Pistolerne i Kassen, lukkede den af og tog den under Armen. Nu saa han paa Pantelaaneren med et aandsfraværende Smil.

„Saa — nu afsted!"

„Hvor — hvorhen — vent nu lidt! Vil De skyde Dem en Kugle for Panden?"

„En Kugle! Vrøvl! . . . Jeg vil jo netop leve! Leve og more mig! Livet er dejligt, jeg elsker den guldlokkede Føbus med de glødende Straaler . . . hør engang, Peter Iliitch, tror Du, Du var istand til at vige Pladsen, til at gøre Plads for andre?"

„Hvordan det?"

„Ja, ser Du, gøre Plads for den, Du elsker og for den, Du hader! elske ham, Du hader . . . sige: Gud Herren holde sin

Haand over Eder begge, gaa med Fred, saa vil jeg . . .“

„Naa, saa vil De?“ . . .

„Ingenting, — lad os komme afsted!“

„Jeg sværger Dem, at jeg skal sige alt det, De her staar og væver om, jeg skal nok faa sat en Pind for Deres Rejse . . . Hvad skal De i Makroïe?“

„Træffe en Dame! En Dame! — naa, men nu kan Du ikke taale at høre mere om den Sag, Motus!“

„Hør nu lidt paa mig! De er vild og gal! en underlig Fyr! Men jeg har altid kunnet lide Dem . . . hør, — De ængster mig!“

„Tak, min Ven! Jeg er en vild, en vild Fugl! Ja, der har Du Ret. Det siger jeg ustandselig til mig selv: Vild, — en Vild, — kun en Vild!“

Men se, der har vi Mikkel! Ham havde jeg rent glemt!“ Mikkel kom ganske forpustet ind med en Bunke Sedler i Haanden.

„Alt er i Orden hos Plotnikovs!“ sagde han.

Dmitri tog en Tirubelseddel, som han gav til Peter Iliitch, mens han kastede én til Karlen.

„Det forbyder jeg Dem, Dmitri Fedorovitch!“ udbrød Pantelaaneren. „Ikke de Manerer i mit Hus! Det gør jo Tjenestefolk umulige! Tag Deres Penge tilbage! Hvorfor skal De kaste dem ud af Vinduet som en gal Mand! Imorgen kommer De bare her og forlanger Deres ti Rubler igen! Og hvad ligner det at proppe alle de Penge ned i den Bukselomme, De gaar og taber dem!“

„Hør, kære Ven! Tag med til Makroïe.“

„Jeg! Hvad skulde jeg nu der?“

„Kom bare og drik en Flaske Champagne med mig! Lad os drikke en Skaal for Livets mangfoldige Glæder. Jeg er tørstig. Jeg vilde gærne drikke med Dig, Dig har jeg aldrig trakteret, vel?“

„Ja ja da, saa kan vi jo gaa ind paa en Kafé sammen?“

„Nej, det kan der ikke være Tale om, jeg har ingen Tid, vi kan drikke i Plotnikovs Butik, — hør, kan Du gætte en Gaade?“

Dmitri trak det sammenfoldede Papir op af Vestelommen og viste det til Peter Iliitch. Med meget tydelige Bogstaver stod der:

„Jeg straffer mig selv for hele min

Livsførelse, det er hele min Livsførelse, der fortjener denne Straf."

„Nej, nu gaar jeg lige hen til en eller anden og siger, hvad De har isinde mod Dem selv!"

„Det faar Du ikke Tid til, lille Ven! Saa, kom nu, lad os faa et Glas Vin sammen — Marsch!"

Vognen holdt allerede foran Plotnikovs Butik, paa Bukken sad Kusken. Alt var istand, som Dmitri havde befalet.

„Vi maa, min Tro, skynde os ordenligt. Forrige Gang var det Timotheus, der kørte, — idag har han kørt for Tryllerinden! Andreas, kommer vi meget bagefter?"

„I det Højeste en Time! jeg kører hurtigere end Timotheus!" lød Svaret.

„Halvhundrede Rubler, dersom vi kun kommer *én* Time efter de Andre."

„Det svarer jeg for, Dmitri Fodoravitch."

Dmitri fo'r frem og tilbage, gav Ordre tilhøjre og tilvenstre, glemte det halve af, hvad han begyndte at sige, var i høj Grad ophidset.

Peter Iliitch hjalp ham med Tilberedelserne. Han prøvede først paa at faa Dmitri til at være lidt rimelig i sine Udgifter, til ikke at lade sig snyde altfor galt,

men snart maatte han opgive dette og lade det halvgale Menneske raade sig selv.

„Lad ham da gaa Fanden ivold! Hvad kommer det mig egentlig ved! Saa smid om Dig med de Penge, Du er vist kommet forbandet let til dem.“

„Naa, kom saa da! Vær ikke vred!“ sagde Dmitri og gik med ham ind i et særskilt Værelse. „Lad os faa en Flaske Vin. Hør, min Ven, vil Du tænke Dig, jeg har altid hadet og afskyet al mulig Uorden!“

„Naa, Du gode Gud! Hvem holder saa af Uorden og vildt Levned, naar *De* ikke gør det. De, der kaster 36 Flasker Champagne i Halsen paa en Flok Bønder.“

„Jeg taler om en anden Slags Uorden. Men, nu er det Hele overstaaet! . . . Nu skal vi ikke gøre os nogensomhelst Bekymring; det bliver sildig, lad ham stryge ad Helvede til! Hele mit Liv har ikke været Andet end Uorden, men nu skal der blive Orden i Tingene! Hører Du, hvor jeg er vittig?“

„Du snakker over Dig, Du er aldeles ikke vittig, Du er lidt forstyrret i Hovedet, synes jeg; men jeg kan ikke faa Dine Pistoler ud af mine Tanker!“

„Aa Snik, Snak! Drik og kom ikke

med den Slags sorte Idéer! Jeg holder min Tro altfor meget af at leve, det er formelig væmmeligt, skal jeg sige Dig! Naa, men det er nu det Samme, jeg er ganske tilfreds med mig selv alligevel. Naturligvis er det lidt pinligt at være en saadan lav Natur, og dog synes jeg godt om mig selv. Jeg velsigner Vorherre, hans Skabning, men der er et ækelt stinkende Kryb, som jeg maa udrydde, thi det ødelægger Andres Tilværelse. Lad os altsaa drikke et Glas for Livsglæden, for Livet og alle dets Nydelser! Livet er Menneskets kosteligste Klenodie. Lad os le og drikke, glæde os over, at vi er til! Og drik saa et Glas for en kongelig Skønhed, for den dejligste Dejlighed i Verden".

„Ja, gærne! Saa drikker vi en Skaal for Livet og for Deres Hjærtes Dronning!"

De tømte et Glas. Dmitri var bedrøvet midt i den støjende Glæde,. han bar tilskue. Han var forpint og sorgfuld.

„Mikkel! Mikkel! Er Du der, kom herind, min lille Due, kom kun! Drik et Glas for den guldlokkede Føbus, der staar op imorgen tidlig."

„Hvad er nu det igen for Kunster?" udbrød Peter Iliitch arrigt.

„Lad mig nu raade! Jeg vil have min Vilje iaften.“

„Aa . . .“

Mikkel drak, bukkede dybt og gik ud igen.

„Saa husker han mig saa meget længere! — — En Kvinde! Jeg elsker en Kvinde! Hvad er en Kvinde? Jordens Beherskerinde! Jeg føler mig bedrøvet, nedtrykt, Peter Iliitch. Husker Du Hamlet? „Jeg er sorgfuld, Horatio, ak, stakkels Yovek!“ Yovek, det er vist mig! Ja ja, jeg er stakkels Yovek, der nu snart kun er et Dødningehoved.“

Peter Iliitch hørte tavs paa Dmitris forvirrede Ordstrøm.

„Hvad er nu det for en Hund?“ spurgte Dmitri Opvarteren og pegede paa en lille Hund med skinnende Øjne.

„Den tilhører Madammen!“

„Jeg har set saadan en for længe siden, da jeg var i Tjenesten,“ sagde Dmitri drømmende; „men den havde knækket det ene Bagben . . . Hør, Peter Iliitch, det var det, jeg vilde spørge Dig om: har Du nogensinde stjaalet?“

„Hvad er nu det for et Spørgsmaal?“

„Jeg mener, ser Du, forgrebet Dig paa

Andreas straks — læg Pistolerne paa min Plads! . . . Farvel, Peter Iliitch, tænk paa mig med Venlighed!"

„Du kommer vel imorgen, haaber jeg?"

„Ganske vist — aldeles vist — det kan Du stole paa."

„Vil De have Regningen?" spurgte Opvarteren.

„Naturligvis!"

Igen trak han Seddelbunken op af Lommen, tog tre Sedler, kastede dem paa Disken og gik ud. Alle fulgte ham bukkende tilvogns og ønskede ham en lykkelig Rejse. Andreas lavede sig til at tage Tøjlerne, medens Dmitri satte sig tilrette, da Fenia kom stormende, kastede sig paa Knæ for ham og raabte:

„Min egen lille kære Dmitri Fedorovitch! Gør ikke min Frøken Fortræd. Det er græsseligt, at jeg har sagt Dem alting. Gør ham heller ikke Fortræd. Han er kommen hjem fra Siberien bare for at gifte sig med Agrafeana Alexandrovna — aa, Dmitri Fedorovitch, dræb ham ikke!"

„Saa, ser man nu det!" sagde Peter Iliitch til sig selv. „Nu gør han nok ogsaa Optøjer i Mokroïe. Nu forstaar jeg det hele . . . Hør, Dmitri Fedorovitch, kom

andres Ejendom, taget noget i en andens Lomme?"

„Aa, gaa ad Helvede til med Din halvtossede Snak!"

„Ja, jeg mener andres Ejendom, andres Penge for Eksempel."

„Jeg har engang stjaalet tyve Kopek fra Moder; da var jeg ni Aar gammel."

„Naa, og senere?"

„Senere aldrig! Jeg beholdt de tyve Kopek i tre Dage; saa skammede jeg mig, tilstod, og gav dem tilbage til Moder."

„Naa, og hvad saa?"

„Saa fik jeg naturligvis et god Livfuld Ris. Men hvordan har det sig med Dig? Har Du stjaalet noget?"

„Stjaalet?" svarede Dmitri og blinkede igen polisk.

„Hvad har Du stjaalet?" sagde Peter Iliitch nysgærrig.

„Tyve Kopek fra Moder — da jeg var ni Aar — saa beholdt jeg dem i tre Dage — og derefter gav jeg dem tilbage!"

Han stod op.

„Dmitri Fedorovitch, nu maa vi se at komme afsted!" meldte Kusken.

„Er Du færdig? Saa afsted da. Et Ord endnu — og — et Glas Brændevin til

straks her med de Pistoler, hvis Du vil være en Mand! Hører Du!"

„Pistolerne? Vent min lille Due, Pistolerne skal jeg nok kaste i en Vandpyt paa Vejen! Dmitri slaar ikke flere ihjel, det Fæ! Og desuden (Fenia sad allerede i Vognen), vær ikke vred, tilgiv mig, jeg var grov mod Dig før, tilgiv mig! Forresten maa Du gøre, som Du selv vil. Nu er jeg hævet over alt muligt, alt er mig saa ubegribelig ligegyldigt. Saa, kør nu, Andreas!"

Andreas knaldede med Pisken. Bjælderne klingede, og Vognen satte sig i Bevægelse.

„Farvel, Peter Iliitch, Du har set min sidste Taare!"

„Han er ikke fuld, men det er dog utroligt, som han har vrøvlet!" tænkte Peter Iliitch.

Pantelaaneren gik saa hen til den Kafé, hvor han plejede at faa sit Parti Billard. Men paa Vejen skiftede han Sind, var lige ved at gaa hen til Fedor Paulovitch, men endte med at staa foran Gruschenkas Dør, hvor han længe ringede paa Klokken.

IV.

Og Dmitri Fedorovitch rullede ad Mokroïe til, Andreas kørte godt, de kunde nok være der paa en god Time.

Dmitri syntes, den friske Luft og den raske Kørsel gjorde ham godt. Han var ikke skinsyg paa sin nye Medbejler. Enhver anden vilde han have dræbt. Men denne hadede han ikke. „Her har jeg intet at sige, de er i deres iulde Ret. Det er hendes første, maaske hendes eneste Kærlighed. Hun har elsket ham i samfulde fem Aar. Hvad kan det nytte, jeg kommer der? Jeg maa vige Pladsen. Desuden er alt jo nu forbi, selv om hun . . .“

Et Øjeblik havde han Lyst at bede Andreas holde, saa vilde han staa ud, tage sin Pistol og gøre en Ende paa hele Historien lige straks. Men Vognen kørte rask

„For lidt siden faldt Fenia paa Knæ for Dem og bad Dem endelig ikke gøre hendes Frøken og en anden Fortræd. Men nu kører jeg Dem jo — ja om Forladelse, det er sagtens en Dumhed, jeg her siger ...“

Dmitri ruskede ham i Skuldrene. „Er Du Kusk — Hyrekusk eller ej?“ raabte han rasende.

„Jo!“

„Ved Du, at jeg skal vige Pladsen, gaa tilside? Men Du, Du har kun at køre ligeud, uden at bryde Dig om noget, Du kan køre dem over, der staar Dig i Vejen! ... Nej, Du skal ingen køre over, ingen dræbe, ikke ødelægge nogens Liv, og dersom Du uheldigvis er tilovers, saa øv Straffedommen over Dig selv, forsvind!“

Andreas forstod ikke Dmitris Ord, men han blev dog ved.

„Der har De ganske Ret, lille Fa'r, man skal ikke slaa ihjel. Man skal ikke volde andre Lidelser. Enhver Skabning har Ret til at leve. Se nu for Eksempel min Hest her; der er mange Kuske, som pisker deres Heste tildøde og bare kører til, uden at tage Hensyn til deres Dyr, intet bringer dem til at sagtne Farten.“

„Andreas, Du enfoldige Sjæl!“ sagde

til, og jo nærmere han kom Maalet, jo mægtigere blev Tanken om hende, han der skulde træffe. „Aa, Gud, se hende, blot et Øjeblik! Hun er nu sammen med ham! I Guds Navn da, saa faar jeg at se, hvorledes Lykken klæder hende, — det er jo alt, hvad jeg forlanger!“ Aldrig havde han endnu elsket hende, som han elskede hende i denne Time, denne Kvinde, der saa mægtigt havde grebet ind i hans Liv . . . Det var en hidtil ukendt Følelse, der overvældede ham, en hellig Elskov, en mystisk Tilbedelse.

„Ja, jeg maa og bør forsvinde!“

En Time gik. Pludselig udbrød Dmitri med utaalmodig Stemme:

„Andres, sæt, de nu sover i Mokroïe!“

„Det er ikke umuligt, Dmitri Fedorovitch!“

Dmitri rynkede Panden. Hvad var der i saa Fald at gøre? Hun laa maaske og sov . . . sov i hans Arme!

Harmen brusede op i ham.

„Pisk paa Hestene, Andreas, kør alt, hvad Remmer og Tøj kan holde!“

„Jeg vilde saa gærne gøre Dem et Spørgsmaal, gode Herre, men De maa ikke blive vred paa mig . . .“

„Hvad vil Du spørge om?“

Dmitri og greb igen Bondekarlen i Skuldrene. „Sig mig, tror Du, Dmitri Karamasov kommer i Helvede?“

„Hvor kan jeg vide det, kære gode Herre! Det kommer vel an paa Dem selv. Men De er jo saa god mod os allesammen, vi holder alle af Dem, gode Herre, skønt De jo er noget hidsig engang imellem. Gud vil nok lade Naade gaa for Ret!“

Og Andreas piskede paa sin Hest.

„Du vil maaske ogsaa lade Naade gaa for Ret?“

„Hvad skal dette sige? De har jo intet gjort mig.“

„Nej, det kan gærne være; men Du, Du enfoldige Sjæl, vil Du tilgive mig for alle de andre, som jeg har forbrudt mig imod? Tilgiv mig nu straks, her paa Vejen!“

„Aa Herre, jeg tør næsten ikke køre Dem derhen. De taler saa forunderligt.“

Dmitri svarede ikke; han bad inderligt.

„Herre min Gud! Se i Naade ned til min Ringhed og døm mig ikke! Døm mig ikke, thi jeg har selv udtalt Fordømmelsen over mig! Døm mig ikke, thi jeg elsker Dig, min Gud og Fader! Jeg er en lav, elendig Skabning, men jeg elsker Dig! Du kan støde mig ned i Dit Helvede, ned i det

yderste Mørke, men dog vil jeg elske Dig, og jeg vil i al Evighed raabe, at jeg elsker Dig! Men lad mig faa Ende paa min jordiske Elskov, lad mig have de fem Timer, der er, til Solen staar op! Thi det er mig umuligt at rive hende ud af mit Hjærte, hende, jeg elsker, hende, der fylder min hele Sjæl! O Gud, hvordan skulde jeg lade være at elske hende! Du kender mig, Du véd selv, at jeg vil falde ned for hendes Fødder, at jeg vil sige hende: Du har Ret i forkaste mig! Farvel, glem Dit Offer, bryd Dig ikke om mig, skænk mig aldrig en Tanke mere . . .“

„Mokroïe!“ udbrød Kusken og pegede med sin Pisk paa Landsbyen.

I Nattens graa Halvmørke hævede Landsbyens Huse sig som sorte Masser. Landsbyen havde 2000 Indbyggere. Paa denne Tid af Døgnet sov de alle, kun hist og her skinnede et enkelt Lys.

„Kør, kør til! Her kommer jeg!“ skreg Dmitri aldeles ude af sig selv.

„De sover ikke!“ sagde Andreas og pegede igen paa Kraenssex' oplyste Vinduer.

„Sover de ikke? Saa knald med Din Pisk, kør i Galop, saa Bjælderne klinger, saa de alle kan høre, at jeg nu kommer!“

Andreas adlød; i Galop kørte de op for Døren, og Dmitri sprang af Vognen, netop som Værten kom ud paa Trappen.

„Er det Dig, Trifon Barisitch?“ spurgte Dmitri.

Værten bøjede sig forover, saa paa den Nysankomne og steg saa ned ad Trappen med forekommende Lader og Miner.

„Min kære Hr. Dmitri Fedorovitch, er det virkelig Dem?“

Værten havde endnu i frisk Minde, at Dmitri for ikke en Maaned siden havde beæret hans Hus med sin Nærværelse, og at han den Dag havde tjent et Par Tusind Rubler. Derfor hilste han ham som en kærkommen Gæst, i hvem han saa en ny fed Fortjeneste.

„Holdt, Trifon! Svar mig allerførst: hvor er hun?“

„Agrafeana Alexandrovna? Men hun er jo her.“

„Med hvem, med hvem?“

„Med nogle Rejsende; det ser ud til at være Polakker, idetmindste taler de med polsk Akcent.“

„Gaar det flot til, har de Penge paa Lommen?“

„Flot? Aa nej, det var Synd at sige, Dmitri Fedorovitch.“

„Ikke flot? Er der kun de to Polakker?“

„Der er ogsaa to Herrer inde fra Byen; de kom ind ganske tilfældig; den ene er ganske ung, en Slægtning af Miussov; jeg kan ikke komme paa hans Navn. Den anden kender De vist — Godsejer Maximov!“

„Ikke andre?“

„Ikke andre.“

„Men sig mig saa, Trifon, hvad tager hun sig for?“

„Hun er lige kommen; hun sidder og taler med dem.“

„Munter? Ler hun?“

„Aa nej; hun er snarere lidt sørgmodig, synes jeg. Hun sad og klappede den unge Herre paa Hovedet.“

„Polakken? Officeren?“

„Han er da ikke ung. Og hvilken Officer taler De om? Nej, det var den unge Fyr, Miussovs Slægtning — hvad er det nu, han hedder . , .“

„Kalganov?“

„Ja rigtig, Kalganov!“

„Godt. Spiller de Kort?“

„De har spillet; saa drak de Te og bestilte Likør.“

„Vent, vent et Minut, Trifon, og lad mig tænke mig om. Er her Zigøjnere at faa?“

„Ikke saa meget som en eneste, Dmitri Fedorovitch. Politiet har ladet dem jage bort hver og en. Men vi har Jøder, der spiller paa Cither og Violin; dem kan vi saa godt sende Bud efter.“

„Send da lige straks Bud efter dem, gør det endelig! Og Pigerne! Kan vi faa dem paa Benene, Maria, Stefanie og Anna? To hundrede Rubler for at faa Korene istand.“

„Gud forbarme sig, for en saadan Masse Penge faar De hele Landsbyen stillet paa Benene! Men er det ogsaa Umagen værd? Fortjener De Bondeknolde en saadan Flothed? Forleden Dag gav De dem nogle Cigaretter, det var, min Tro, mer end nok. Desuden er Bondepigerne grumme grisede, har Utøj, tag meget hellere mine Døtre, de kan godt synge i Kor, og dem skal Du ikke betale. De er rigtignok allerede i Seng, men jeg skal snart faa dem ud af Fjerene. De vil vel ikke som forleden begynde med at tylle Champagne i Bønderne?“

„Trifon, forleden brugte jeg tusind Rubler her i Huset.“

„Ja, gode Herre, det er ganske rigtigt; det vil sige, De brugte meget mere, snarere 3000 var det.“

„Naa, denne Gang har jeg ligesaa mange Penge med. Se selv!“ Og han viftede med Seddelbunken for Næsen af Kroværten.

„Hør nu lidt paa mig, og se at forstaa, hvad jeg siger. Om en Time bliver her bragt Vin og fine Sager, som Du skal bringe ovenpaa, . . . gaa saa ud, og tag den Kurv, der staar i Vognen . . . Men lad mig nu se, Du faar lidt Lystighed sat igang, ikke sandt?“

Han gik selv ud til Vognen, — tog Pistolkassen.

„Lad mig betale Dig, femten Rubler for Turen og 50 i Drikkepenge . . . og tænk saa engang imellem paa Dmitri Karamasov!“

„Jeg er bange“, svarede Kusken tøvende, . . . fem Rubler er mer end nok i Drikkepenge. Flere vil jeg slet ikke have. Trifon Barisitch er mit Vidne, tag Deres Penge igen og vær ikke vred, fordi jeg er en enfoldig Karl.“

„Hvad er Du bange for! Gaa saa ad Helvede til, dit Fæ!“ Derpaa kastede han de fem Rubler til ham.

„Og saa, Trifon Barisitch, skal Du føre mig et Sted hen, hvor jeg kan se alt, hvad der foregaar, uden selv at sés!“

Værten betænkte sig lidt, saa gik han foran, viste Dmitri ind i en Forstue og derfra ind i et Værelse, der stødte op til det, hvori Agrafeana og hendes Venner befandt sig. Værten slukkede Lyset og bad Dmitri stille sig i en mørk Krog, hvorfra han let kunde se, hvad de tog sig for ved Siden af. Men Dmitri saa ikke ret meget. Saa saare han fik Øje paa Gruschenka, begyndte hans Hjærte at banke, og det blev sort for hans Øjne. Hun sad i en Lænestol ved Bordet. Ved Siden af hende paa en Sofa sad den unge, smukke Kolganov: hun rakte ham leende Haanden, mens han, uden at se paa hende, talte vredt til Maximov, der sad ligeoverfor Gruschenka og ogsaa lo af fuld Hals. Paa Sofaen sad han, og ved hans Side paa en Stol en fremmed Herre. Den, der sad paa Sofaen, røg en Pibe, det var en tyk Mand med et bredt Ansigt, lille og tæt bygget, med en vranten, hoven Mine. Til Gengæld var hans Ledsager overdreven høj.

Dmitri kunde ikke se mere, han var lige ved at kvæles. Han kunde ikke udholde at

staa stille, lagde Pistolerne paa Kommoden og traadte med beklemt Hjærte ind til Selskabet.

„Ih, du milde Gud!“ raabte Gruschenka, bleg af Skræk.

V.

Han gik hen til Bordet med hastige Skridt. „Mine Herrer," sagde han højt og med stammende Tonefald, „det er mig . . . det er mig! De behøver slet ikke at være bange — nej, vær ikke bange," gentog han, henvendt til Gruschenka, der bøjede sig hen mod Kolganov og greb hans Hænder. „Jeg er ogsaa paa Rejse — bliver her kun Natten over . . . Mine Herrer, naar man mødes paa Rejser, kan man vel nok tilbringe en Nat sammen. Vi kan blive her i denne Sal og prøve paa at faa Tiden til at gaa paa en fornøjelig Maade."

Nu talte Dmitri til den tykke Person, der med en vigtig Mine tog sin Pibe ud af Munden og strængt svarede:

„Vi sidder her i en fortrolig Klynge, er et sluttet Selskab. Min Herre, der er

vel nok et andet Værelse at faa her i Huset?"

„Ih nej, vist ej! Det var morsomt, De kom, Dmitri Fedorovitch," udbrød Kolganov. „Bliv De her bare. Hvordan lever De?"

„Tak — og De, kære Ven? Jeg har altid godt kunnet lide Dem," sagde Dmitri og skyndte sig at trykke den unge Fyrs Haand.

„Av, av, De knuser jo min Haand, Menneske!" raabte Kolganov og lo.

„Saadan er han altid; det er en af hans Uvaner," sagde Gruschenka muntert. Skønt hun ikke endnu var ganske rolig, mærkede hun nok, at Dmitri var temmelig fredelig stemt; men hun kunde ikke rigtig fatte, hvad han egenlig havde i Sinde; hun var meget forundret over, at han i et saadant Øjeblik kunde tale saa roligt og behersket.

„Goddag, bedste Ven!" sagde nu Godsejer Maximov i en honningsød Tone.

Dmitri vendte sig om mod ham.

„Aa, se Goddag, det fornøjer mig at se Dem her! Mine Herrer — mine Herrer — jeg . . ."

Han henvendte sig atter til Herren med

Piben; ham betragtede han som den vigtigste Person.

„Jeg vilde saa gærne have Lov at tilbringe denne sidste Time her i selve denne Sal, hvor jeg har elsket en Dronning . . . Undskyld; men paa Rejser . . . og jeg har svoret . . . vær ikke bange, jeg skal ikke være paatrængende. Dette bliver den sidste Nat. Lad os drikke et Fredsbæger; nu kommer Vinen lige straks. Jeg har alting med; jeg har Penge nok" her viste han igen Sedlerne frem; „jeg vil have Musik og Lystighed, Støj og Glæde som forrige Gang. Men snart skal den unyttige Orm forsvinde fra Jordens Overflade. Her vil jeg tilbringe min sidste Glædesnat!"

Han mistede Vejret, maatte standse. Han vilde sagt meget mere, men kunde ikke komme tilorde for lutter Sindsbevægelse. Den fremmede Herre saa forlegen ud; hans Øjne vandrede fra Dmitri til Sedlerne, derfra til Gruschenka, og han vidste ikke, hvad han skulde sige eller svare paa den unge Mands forvirrede Tale.

„Dersom mit Hjærtes Beherskerinde giver sit Minde!" begyndte han tilsidst.

„Sæt Du dig kun ned, lille Dmitri!" afbrød Gruschenka ham. „Men hvad er det

dog for en Snak! Du vil vel ikke skræmme mig, skulde jeg mene?"

„Jeg skræmme Dig?" raabte Dmitri og løftede Armene mod Himlen. „Bryd Dig ikke om mig, træd paa mig, gaa forbi mig, lad, som om jeg ikke var til! Jeg skal aldrig mere formørke Din Vej!"

Med et kastede han sig paa en Stol, og til alles store Forbavselse brød han ud i høj Graad.

„Men Herregud, hvad skal nu dette sige?" sagde Gruschenka bebrejdende. „Men det ligner ham. Saadan har han ofte baaret sig ad hjemme hos mig; hvert Øjeblik snakkede han, saa ingen Menneskesjæl kunde forstaa ham. En Dag græd og hulkede han akkurat som nu. Det er virkelig flovt! Og Gud véd, hvad Du saa har at græde for! Har Du maaske noget, der piner Dig?" lagde hun til i en hemmelighedsfuld Tone med Eftertryk paa de sidste Ord.

„Jeg . . . nu græder jeg ikke mere . . . jeg ler!" og saa brød han ud i en krampagtig Latter.

„Saa, se nu, hvordan han bærer sig ad! Kom dog til Dig selv, Du maa tage Dig sammen! Jeg er rigtig glad ved at se Dig, Dmitri, hører Du, rigtig glad! . . .

Han skal blive her os, hører I!“ sagde hun i en bydende Tone.

Hun talte til de Tilstedeværende, men alle forstod, at Befalingen særlig var rettet til Herren med Piben.

„Jeg vil have, at han skal blive, og hvis han gaar, gaar jeg med!“

„Vor Dames Vilje er os naturligvis en Lov!“ svarede Herren og kyssede galant Gruschenkas Haand. „Jeg beder Herren gøre os den Ære at slutte sig til vort Selskab,“ sagde han derpaa til Dmitri med en forekommende Mine.

Dmitri stod op; det var tydeligt, at han vilde komme med en ny Ordstrøm, men han tog sig sammen, slog ud med Haanden og indskrænkede sig til at sige:

„Lad os drikke med hinanden!“

De andre brast ud i Latter.

„Du min Skabermand! Jeg var saa vis paa, han vilde holde en Tale!“ sagde Gruschenka. „Hør nu, lille Dmitri, forhold Dig nu lidt rolig. Det er saa rigtigt af Dig, at Du har taget Champagne med; jeg kan ikke lide Likør. Men det allerbedste er, at Du selv er kommet; jeg kedede mig saa rædsomt. Du er vel kommen, for at vi skal have lidt Lystighed? Saa put dog alle de

Penge i Lommen! Hvor har Du forresten dem fra?"

Dmitri havde hele Tiden holdt sine Penge i Haanden, hvilket i højeste Grad havde vakt de to fremmedes Interesse, nu puttede han dem hurtigt i sin Lomme og blev rød i Ansigtet. I dette Øjeblik kom Værten ind i Stuen med en Bakke, hvorpaa der stod en Flaske Champagne og Glas. Dmitri greb Flasken og stod stille med en adspredt, aandsfraværende Mine, saa at Kolganov maatte tage den ud af Hænderne paa ham og fylde Glassene.

„En Flaske til!" raabte Dmitri efter Værten.

Og saa tømte han sit Glas i et Drag, glemte rent, at han vilde drikke med den fremmede Herre. Hans Ansigt fik pludselig et andet Udtryk. Før saa han tragisk alvorlig ud, nu blev han munter, ja barnlig glad. Han saa paa de omkringstaaende med en sælsom undselig Glæde, han lo uden synlig Grund, saa ydmyg og from ud, som en lille Hund, der er glad ved, at dens Herre lader den blive i Stuen og kærtegner den. Han gik hen til Gruschenkas Stol og saa smilende paa hende. Derefter undersøgte han de to fremmede Herrer. Han, der sad i Sofaen,

forekom Dmitri at være næsten altfor polsk, og Piben vakte især hans Forbavselse. „Men hvad mon der gaar af mig, der er jo ikke noget ondt i at ryge Pibe!“ tænkte han ved sig selv. Den lille tætte Figur, den lille Næse med den viksede Knebelsbart, den hovne Mine, hele denne Person, der vel kunde være omkring de fyrre, behagede Dmitri, han syntes godt om hans Fremtræden, ja endogsaa den græsselige lille Paryk, der i Brolæggerlokker kom frem ved Tindingerne, forekom Dmitri „rigtig net!“ Den anden Herre sad ved Væggen, han var yngre end sin Landsmand, saa paa hele Selskabet med en udfordrende Mine og hørte med tavs Ringeagt paa den almindelige Samtale.

Dmitri var forbavset over hans Højde, han mente, at den høje Herre var en Ven eller en Slags Drabant til den lille tykke med Piben. Men de var begge to efter hans Mening „meget nette, overmaade nette!“ Aa, han følte ikke Spor af Skinsyge . . . havde slet ikke forstaaet Gruschenkas hemmelighedsfulde Tonefald, vidste kun, at hun ikke mere var vred paa ham, frydede sig over at være i hendes Nærhed.

Men tilsidst blev han dog lidt urolig over den Tavshed, der blev i Stuen, han saa

rundt om paa de tilstedeværende, som om han vilde sige: „Hvorfor siger De ingenting, mine Herrer?“

„Der er nu én, som kan fortælle Historier!“ sagde Kolganov langt om længe og pegede paa Maximov, som om han havde gættet Dmitris Tanke.

Dmitri saa lidt paa det unge Menneske og vendte sig derpaa mod Godsejeren.

„Historier, — saa, det var da morsomt!“

„Ja, vil I bare tænke Jer, han paastaar, at alle Kavallerister i 1821 ægtede polske Damer!“

„Polske Damer!“ raabte Dmitri begejstret.

Kolganov var kommen ind i Kroen sammen med Maximov aldeles tilfældigt. Gruschenka havde saa forestillet dem begge for de to fremmede Herrer.

„Tænk Jer saa bare!“ vedblev Kolganov, „nu har jeg slæbt om med ham i fire samfulde Dage. De husker vel nok den Dag, Deres Broder Ivan Fedorovitch smed ham ned af Vognen. Jeg syntes, det var Synd for ham og tog ham med mig hjem. Men han vrøvler virkelig aldeles utilladeligt. Nu

følger jeg ham hjem, jeg kan ikke holde ham ud mere . . .“

„Herren kender vist ikke de polske Damer!“ sagde Maximov.

„Har De staaet ved Kavalleriet? For De taler om Kavalleriet. Er De Kavallerist?“ spurgte Kolganov.

„Aa, jo, jo vist er han det!“ raabte Dmitri og lo højt.

„Det kommer aldeles ikke Sagen ved!“ raabte Maximov, „jeg siger bare, som sandt er, at de søde smaa polske Damer næppe har danset en Mazurka med vore Uhlaner, før de sidder paa Skødet af dem som smaa Kattekillinger, og Forældrene ser paa dem, de synes, det er meget rigtigt af Smaapigerne. Næste Dag frier naturligvis de galante Uhlaner, og saa er alting klappet og klart, hi, hi, hi, . . . klappet og klart . . .“

Dmitri lagde Mærke til, at den langbenede Herre havde smudsige, tykke Læderstøvler, desuden var begge Polakkerne mer end tarveligt klædte.

„Den Herre er en Usling!“ sagde den langbenede nu.

„En Usling, hvad skal det sige! Lad os nu være fri for Grovheder!“ udbrød Gruschenka rasende.

„Frøken Agrippina! Den Herre maa i Polen kun have truffet Bærmen af Folket!“ sagde Herren med Piben.

„Aa, ti nu stille!“ svarede Gruschenka, „ti bare stille, gamle Stivstikker, der ikke kan taale, man morer sig!“

„Jeg skal saamænd ikke forhindre nogen Slags Lystighed, tværtimod!“ svarede den tykke med et betydningsfuldt Blik paa Gruschenka, og saa tog han atter fat paa Piben.

„Nej, der har Herren ganske Ret!“ bemærkede Kolganov. „Maximov har aldrig sat sine Ben i Polen, hvordan kan han saa tale om Polakker. De har da ikke giftet Dem i Polen, vel?“

„Nej, det foregik i Smolensk. Min Forlovede var bleven bortført af en Uhlan. Hun var rejst bort med sin Fru Moder, sin Tante, en Kusine og dennes voksne Søn? Naa, det er da ægte polsk, skulde jeg mene? Derefter overlod Uhlanen mig sin Brud. Det var en ganske ung Løjtnant, en nydelig, smuk Fyr. Først var det hans Mening at gifte sig med hende, men saa betænkte han sig, han opdagede nemlig, at hun haltede.“

„Naa, og saa giftede De Dem med Haltemaren?“ spurgte Kolganov.

Ja, akkurat, Fa'r! De var allesammen enige om at skjule hendes Legemsfejl og prakke hende paa mig. Jeg troede, hun hoppede saadan for Morskab, for hoppe ved hvert Skridt, det gjorde hun, . . . jeg mente, det var saadan en Spøg . . ."

„De mente vel, hun hoppede af Glæde over, at hun skulde giftes med Dem, ikke?" udbrød Kolganov.

„Netop! Og saa var det af en ganske anden Grund. Efter Brylluppet tilstod hun mig alt, bad mig om Tilgivelse."

„Det var en Gang, da jeg vilde springe over en Vandpyt!" sagde hun, — „hi, hi, hi . . ."

„Hør, véd I hvad! Dette er nu sandt!" sagde Kolganov til Dmitri. „Her lyver han ikke. Han har været gift to Gange; dette her er den første Kone, han taler om. Den anden rendte fra ham, — han har altid været en net Person, den Maximov!"

„Nej, virkelig!" sagde Dmitri forbavset.

„Ja, det var en meget kedsommelig Historie: hun løb sin Vej med en Franskmand. Først havde hun faaet mig til at overdrage sig mine Ejendomme. „Hvad skal Du med dem, Du er saa dannet, saa kundskabsrig, Du kan sagtens komme frem i

Verden!" — og saa stak hun af og lod mig sidde. En meget ærværdig Biskop sagde i den Anledning: Kære Maximov, din ene Kone haltede, men den anden var altfor let tilbens . . . hi, hi, hi . . ."

„Det er nok muligt, at han sidder og lyver for os," sagde Kolganov, „men han gør det i al Fald for at more os. Derfor kan man da ikke blive vred paa Fyren. Sommetider kan jeg formelig godt lide ham. Han er maaske lidt for aabenhjærtig, men slet ikke skabagtig."

„Hvad kan Klokken vel være?" spurgte Herren med Piben nu den Langbenede med en gnaven Mine.

Den Langbenede trak paa Skulderen, — ingen af de To havde Ur.

„Men saa afbryd dog ikke Samtalen. Fordi I To keder Jer, behøver alle vi Andre vel ikke at gabe," udbrød Gruschenka.

Denne Gang svarede den Tykke temmelig arrigt:

„Jeg afbryder Ingen, siger Ingen imod, Frøken."

„Det er godt, kør saa videre, I Andre, men dersom Maximov ikke har morsommere Historier at fortælle, kan han ligesaa gærne holde sin Mund."

Dmitri lo ikke mere. Den Langbenede gav sig til at spankulere op og ned ad Gulvet med en hoven Mine, som om han mente, Selskabet i høj Grad stod under ham.

„Det var da skrækkeligt, saa han tramper om," sagde Gruschenka i en foragtelig Tone.

Dmitri lagde pludselig Mærke til, at den Tykke saa paa ham med harmfulde Blikke, og raabte derfor til ham:

„Skal vi drikke et Glas?"

Derefter henvendte han sig ogsaa til den Langbenede:

„Vil De ikke være Vidne? Lad os drikke en Skaal for Polen, mine Herrer, — dette er en Skaal for Polen."

„Med Fornøjelse, min Herre," svarede den Tykke med vigtig, men høflig Mine.

Han tog sit Glas.

„Ogsaa den anden Herre! Hvad er hans Navn? Tag et Glas, Hr. . . ."

„Hr. Vrublevsky!" sagde den Tykke med Piben.

„Hurra for Polen!" skreg Dmitri og løftede sit Glas.

De klinkede.

Dmitri tog Flasken og fyldte igen tre Glas.

„Nu for Rusland, og lad os saa være Brødre.“

„Skænk ogsaa for mig!“ sagde Gruschenka, „jeg vil drikke en Skaal for Rusland.“

„Jeg ogsaa!“ sagde Kolganov.

„Jeg vil saamænd ogsaa drikke lille Bedstemoders Skaal, — hi, hi, hi,“ mente Maximov.

„Alle, Allesammen vil være med!“ Vært, en Flaske til! For Rusland! Hurra!“

Alle, undtagen den Langbenede, klinkede og drak. Gruschenka drak ud i ét Drag.

„Naa, Hr. Vrublevsky, hvad skal nu det betyde! Er De ikke med?“

Vrublevsky stod op, løftede sit Glas og sagde med lydelig Røst:

„Jeg drikker paa Rusland med dets Grænser før 1772.“

„Det er jeg med til!“ sagde den tykke.

Begge tømte deres Glas.

„I er et Par Idioter!“ bemærkede Dmitri temmelig brutalt.

„Min Herre! Min He-e-erre!“ udbrød

de begge og fo'r som to Haner op mod Dmitri.

„Er det maaske idiotisk at være Patriot?“ spurgte Vrublevsky.

„Stille! Ingen Spektakler!“ raabte Gruschenka og stampede hæftigt i Gulvet.

Dmitri blev bange.

„Aa, jeg beder mange Gange om Forladelse! Jeg har forløbet mig! Jeg skal aldrig gøre det mere.“

„Men saa hold dog Mund, sæt Dig ned! Aa, dit store Fæ!“ sagde Gruschenka vredt. ... „Hvorfor sidder vi ogsaa her og ser paa hverandre? Lad os finde paa noget! Finde paa noget morsomt!“

„Ja, for dette her er virkelig ikke oplivende!“ sagde Kolganov og gabede.

„Vi kan jo spille Kort, som vi gjorde før, hi, hi, hi!“

„Spille Kort! Det var en udmærket Idé . . . Hvad mener de to Herrer om den?“

„Det er temmelig sildigt, synes mig!“ svarede den tykke med Piben.

„Aldeles rigtig!“ lød det bifaldende fra den langbenede.

„Han skal da ogsaa altid forstyrre Legen!“

udbrød Gruschenka. „De keder sig, og saa skal vi andre ikke more os!“

„Min Sjæls Beherskerinde!“ sukkede den tykke med himmelvendte Blikke, „hvad Du befaler, det skal ske! Jeg er jo kun bedrøvet, fordi Du er kold imod mig. Jeg er aldeles til Deres Disposition, min Herre!“ vedblev han og henvendte sig til Dmitri.

„Lad os saa begynde!“ Dmitri tog straks to Sedler ud af Bunken og lagde dem paa Bordet. „De skal faa Lov at vinde mange Penge. Tag saa Kortene!“

„Jeg spiller kun med Værtens Kort!“ sagde den tykke højtideligt.

„Det er aldeles rigtigt!“ bemærkede den langbenede i samme Tone.

„Værtens Kort! Ja, for mig gærne! Kom saa med dem!“ raabte Dmitri.

Værten bragte et nyt Spil Kort og meldte med det samme, at Bønderpigerne var der, og at Jøderne straks skulde komme, Vognen med de Sager, Dmitri havde bestilt, var ogsaa lige kørt op for Døren. Dmitri løb straks ud og gav sine Befalinger. I dette Øjeblik rørte Maximov ved hans Arm og hviskede:

„De kunde gærne give mig fem Rubler! Saa kunde jeg ogsaa spille med, hi, hi, hi!“

„Med største Fornøjelse! Her er ti, — hvis Du taber, behøver Du kun at bede mig om flere.“

„Tusind Tak!“ sagde Maximov fornøjet og gik tilbage til de andre.

Dmitri fulgte efter ham og undskyldte sig, fordi han havde ladet Selskabet vente. Polakkerne havde allerede sat sig til Spillebordet og lukket Kortpakken op, de saa nu ganske milde ud. Herren med Piben havde et højtideligt Udtryk.

„Vil Herrerne saa tage Plads!“ sagde Vrublevsky.

„Nej, jeg vil ikke spille,“ sagde Kolganov, „jeg tabte før 50 Rubler.“

„Saa kunde De jo prøve, om De kunde faa Revanche denne Gang, det var der al Rimelighed for, siden De sad i Uheld sidst.“

„Hvormeget er der i Banken?“ spurgte Dmitri.

„Maaske 100, maaske 200, akkurat som De selv synes.“

„En Million!“ raabte Dmitri og lo højt. „Det er der ikke? Naa, saa sætter jeg 10 Rubler paa Knægten.“

„Og jeg en Rubel paa den søde lille Dame, hi, hi, hi!“ sagde Maximov og lagde

Haanden over Kortet, idet han med det samme slog et Kors.

Dmitri vandt.

„Jeg fordobler min Indsats!“

„Jeg ogsaa!“ sagde Maximov.

„Tabt!“ raabte Dmitri.

Dmitri tabte en Gang til.

„Aa, hold et Øjeblik op!“ sagde nu Kolganov.

„Nej, vist ej, jeg sætter det dobbelte ind igen.“

Han tabte stadig.

„Jeg bliver ved dobbelt op!“ raabte Dmitri og lo.

„Nu har Herren tabt 200 Rubler! . . . Bliver De ved?“ spurgte den tykke med Piben.

„Hvad for noget? 200 Rubler, allerede! Naa, lad gaa, jeg bliver ved!“ Og saa lagde han to Sedler paa Damen.

Pludselig lagde Kolganov sin Haand paa Indsatsen og sagde:

„Nu kan det være nok!“

„Hvad skal dette sige?“ spurgte Dmitri.

„Det skal sige, at jeg ikke længer vil se paa dette! De maa ikke spille mere paa den Maade!“

„Hvorfor ikke?“

„Fordi . . . Hold op . . . Gaa Deres Vej! De faar ikke Lov at spille mere.“

Dmitri saa forbavset paa ham.

„Hold op, Dmitri, jeg tror, han har Ret, nu har Du tabt nok!“ sagde Gruschenka med en underlig Stemme.

De to polske Herrer stod op med en højst krænket Mine.

„Du spøger vel?“ sagde den tykke, og tilkastede Kolganov et fornærmet Blik.

„Hvad er det, De vover?“ brølede nu Vrublevsky.

„Naa, naa, ingen Skraalen! De er som Hanekyllinger!“ sagde Gruschenka.

Dmitri saa fra den ene til den anden. Gruschenkas Ansigt var ham saa mærkeligt.

„Min Herre,“ . . . begyndte nu den tykke, der var højrød i Ansigtet af Harme.

Med ét gik Dmitri hen til ham og slog ham paa Skulderen.

„Vil De skænke mig et Øjebliks Samtale?“

„Hvad ønsker De?“

„To Ord i den anden Stue, i Enrum, kom, De skal ikke komme til at fortryde det.“

Den tykke saa mistroisk paa Dmitri, men han samtykkede alligevel paa den Betingelse, at Vrublevski maatte være med.

„Det er en Slags Drabant, den Herre, en Livvagt, De fører med? Naa, for mig gærne. Forresten er det nødvendigt, aldeles nødvendigt . . . naa, kom saa . . .“

„Hvor skal I hen?“ spurgte Gruschenka ængstelig.

„Vi kommer igen om et Øjeblik,“ svarede Dmitri, og derpaa gik han med Herrerne ind i det næste Værelse, der var et Slags Pulterkammer, fuldt af Kufferter og Sengklæder. Et Lys brændte paa det lille Bord. Den tykke og Dmitri satte sig hver paa sin Side af Bordet; den langbenede blev staaende lige op og ned. Begge saa strængt paa Dmitri, men der var dog en vis Ængstelse udbredt over dem.“

„Hvad er det, Du forlanger af os?“

„Det skal jeg snart faa forklaret . . . Her er mine Penge . . . vil Du have 3000 Rubler? . . . Saa tag dem og gaa Din Vej.“

Den tykke betragtede Dmitri med Opmærksomhed.

„Sagde Du 3000?“

Han saa til Vrublevsky.

„3000, ja, jeg sagde 3000! Hør! Jeg kan mærke, Du er en Mand, man kan komme tilrette med. Tag 3000 Rubler og rejs ad

Helvede til med Din Vrublevski, hvad? Men lige paa Øjeblikket skal det være, lige straks, hører Du, og for bestandig! Du skal gaa her ud af denne Dør, jeg skal nok bringe Dig Din Frakke og Din Pels. Vognen skal straks blive spændt for, og saa Lykke paa Rejsen; hvad siger Du dertil?"

Dmitri ventede rolig paa Svaret. Men den tykkes Ansigt fik nu et uhyre bestemt Udtryk.

„Og Pengene?"

„Pengene? 500 straks og Resten imorgen, i Byen. Jeg giver Dig mit Æresord paa, at Du skal faa dem, om jeg saa skulde grave dem op af Jorden."

Polakkerne saa paa hinanden, den tykke var tvivlraadig.

„700, 700 skal Du faa straks," lagde Dmitri til, han saa, det gik ikke saa glat. „Hvad er der i Vejen? Tror Du mig ikke paa mit Ord? Jeg kan ikke lige paa staaende Fod udbetale Dig hele Summen . . . Imorgen kan Du hente dem, jeg har dem hjemme hos mig selv . . . i Byen, i et Skjulested" . . . tiltøjede han nølende.

Pludselig fik den tykkes Ansigt igen det krænkede Udtryk.

„Var det det, Du vilde mig?“ spurgte han spodsk. „Fy, Du burde skamme Dig.“

Og saa spyttede han.

Vrublevsky spyttede ogsaa.

„Spyt Du bare, Du mener, det er fordelagtigere ikke at slippe Gruschenka? I er et Par Idioter begge to. Der har I min Mening!“

„De er i høj Grad uforskammet mod os!“ sagde den tykke, der var saa rød som en kogt Krebs.

Han gik ud med Vrublevski. Dmitri bagefter, han var bange for Gruschenka, anede, at den tykke vilde fortælle hende det hele. Det skete ganske rigtig. Han stillede sig op og sagde med affekteret Tonefald paa polsk:

„Frøken Agrippina! Vi er blevne paa det skændigste fornærmede!“

Men Gruschenkas Taalmodighed var forbi.

„Saa tal dog russisk, ikke et eneste Ord polsk gider jeg høre mere! Hvad er dog dette for noget Skaberi? Før kunde Du dejlig tale russisk. Har Du glemt det . . .“

„Frøken Agrippina . . .“

„Jeg hedder Agrafeana . . . Jeg er Gruschenka! . . . Tal russisk og skab Dig ikke, dersom jeg skal høre paa Dig . . .“

Den tykke begyndte nu at tale russisk, men daarligt og med svulstige Vendinger.

„Frøken Agrafeana, jeg kom hertil med den Hensigt at kaste et dølgende Slør over Fortiden, jeg kom med Tilgivelse, vilde glemme og forlade alt, hvad der indtil denne Time . . .“

„Hvad er det, han taler om? Er det ham, der taler om at brede Slør og om at tilgive?“ faldt Gruschenka ind.

Og hun stod op.

„Ja, netop, min Frøken! Vel har jeg Æresfølelse, men jeg er ogsaa ædelmodig... Men disse Elskere forbavser mig virkelig. Hr. Dmitri kommer her og byder mig 3000 Rubler, for at jeg skal trække mig tilbage. Jeg spyttede ham i Ansigtet.“

„Hvad? Har han budt Dig Penge for at faa mig? Er det muligt? Er jeg tilfals?“

„Hvor kan De sige saadant noget!“ sagde nu Dmitri.“ Hun er ren som en Engel! Jeg har aldrig været hendes Elsker! Der har Du løjet!“

„Hvor tør Du vove at tage mit Forsvar? Det er slet ikke, fordi jeg er dydig, at jeg ikke har givet efter, heller ikke, fordi jeg var bange for Kuzma. Det var kun, fordi jeg en Dag med løftet Pande vilde kunne

sige, sige til ham, der staar, at han har været, — er en ussel Karl. Er det sandt, — vilde han ikke have dine Penge?"

„Jo, saamænd vilde han saa. Men han vilde have hele Summen paa staaende Fod, og jeg havde kun 700 Rubler straks."

„Det er rimeligt nok. Han har hørt, at jeg er velhavende, derfor vil han gifte sig med mig."

„Frøken Agrippina!" udbrød den tykke. „Jeg er Adelsmand, polsk Adelsmand, og jeg render ikke efter gode Partier! Jeg er kommen her for at gifte mig med Dig, men jeg kender ikke min elskede igen; den, jeg idag ser her, er et forfængeligt, frækt Fruentimmer."

„Aa, rejs Du bare samme Vej, Du er kommen. Jeg skal give Ordre til, at de skal kaste Dig paa Døren. Jeg var en god Tosse, var jeg. At sukke efter saadan en i fem Aar. Men det var heller ikke for ham, jeg sukkede og græd. Det var min egen Smærte, det var Ynk med mig selv, der voldte mine Taarer. Og desuden — er det ogsaa ham? Det maa vist være Faderen til den, jeg en Gang elskede. Hvor har han faaet den rædsomme Paryk fra? Den anden var munter, sang og lo. For ham har jeg

grædt i fem Aar. Tosse, som jeg var, dumme Fruentimmer."

Hun kastede sig paa en Stol og skjulte Ansigtet i Hænderne.

Netop i dette Øjeblik istemmede Bønderpigerne i det tilstødende Værelse en lystig Dansemelodi.

„Er vi i Sodoma," raabte Vrublevsky. „Hør Vært, jag dog disse uanstændige Personer bort."

Værten havde allerede i lang Tid kigget gennem Nøglehullet og set, at hans Gæster var uenige, nu benyttede han straks Lejligheden til at vise sig for bedre at høre, hvad der var i Vejen.

„Hvad er det, Du vil?" spurgte han den langbenede i en meget grov Tone.

„Asen!" udbrød Vrublevsky.

„Asen, saa sagte, gode Ven, hvis Kort var det, Du spillede med før? Jeg gav Dig et ganske nyt Spil, hvor har Du puttet det hen? Du spillede med Dine egne Kort, det kan Du komme til Siberien for, véd Du det?"

Og derpaa gik han hen og trak sine Kort frem under Sofapuden.

„Her er mit Spil Kort, Pakken er endnu ikke lukket op."

Han løftede det op, saa hele Selskabet kunde se det.

„Jeg saa ham jo bytte Kortene, den Slyngel. Det er en Tyveknægt og ingen fin Herre.“

„Og jeg saa den anden Herre snyde,“ sagde Kolganov.

„Aa, hvor skændigt, hvor usselt,“ raabte Gruchenka. „Du milde Gud, hvad er han dog bleven for en elendig Karl. Hvilket Menneske.“

„Jeg tænkte det forresten nok,“ mumlede Dmitri i en sælsom Tone.

Med ét fo'r Vrublevsky med knyttet Haand hen mod Gruschenka og skraalede saa højt, han kunde:

„Skjøge!“

Dmitri kastede sig over ham, greb ham om Livet, og i en Haandevending havde han baaret ham ind i den Stue, hvor de før havde talt sammen.

„Jeg lagde ham paa Gulvet,“ forklarede han, da han kom ind igen. „Han spræller, den elendige Karl, men han tager sig nok iagt for at komme herind igen.“

Han lukkede den ene Fløj af Døren og henvendte sig til den tykke, mens han holdt den anden Fløj aaben.

„Vær saa artig, højstærede, vær saa venlig, genér Dem ikke, der er Døren.“

„Lille Fatter, Dmitri,“ sagde Trifon Barisitch, „men saa tag dog dine Penge igen. De har jo stjaalet fra Dem.“

„Jeg lader dem beholde mine halvtredsindstyve Rubler, gider ikke gøre Vrøvl,“ sagde Kolganov.

„Og jeg lader dem beholde mine 200. Saa har de da dem at trøste sig med.“

„Bravo, Dmitri,“ Du er en skikkelig Fyr,“ raabte Gruschenka.

VI.

„Lad os saa faa noget at drikke," udbrød Gruschenka. „Jeg vil drikke Champagne som den Dag, Du nok ved, Dmitri, da vi var her forrige Gang."

Dmitri var afsindig af Glæde, han anede, at han skulde blive lykkelig, skønt Gruschenka ikke nærmede sig til ham.

„Hør," sagde hun, „sig, de skal danse, synge og more sig."

Koret var nu fuldtalligt. Violinerne og Citharerne var ogsaa komne.

Dmitri fo'r rundt mellem dem allesammen. Bønder, Rejsende, der allerede var gaaet til Ro, stod op af Sengen; Dmitri omfavnede dem og bød dem at drikke og spise.

Han morede sig kongeligt midt i al den Støj. Gruschenka stod i Døren og saa paa

ham. Pludselig gik hun hen til ham og greb hans Haand:

„Hvor Du gjorde mig bange før, da Du kom herind. Vilde Du lade ham beholde mig. Vilde Du virkelig lade ham beholde mig?“

„Jeg vilde ikke forstyrre din Lykke.“

Men hun hørte ikke paa ham.

„Naa, nu skal Du være glad, Du maa ikke græde, jeg skal senere hen fortælle Dig det altsammen.“

Han gik bort fra hende, hun stod og hørte paa Sangene, saa paa Dansen, men hendes Øjne fulgte Dmitri.

„Kom og sæt Dig her hos mig. Fortæl mig, hvorledes Du fik at vide, at jeg var her.“

Dmitri begyndte at aflægge sin Beretning, men undertiden brød han af og rynkede Panden.

„Hvad er der i Vejen med Dig?“

„Ingenting! Der er én syg hjemme. Aa, hvis han blot kom sig, jeg vilde give ti Aar af mit Liv for at vide, om han kommer sig.“

„Tænk ikke paa ham, lad ham bare være i Fred, den Syge. Naa, saa Du vilde altsaa skyde Dig imorgen tidlig. Hvor kunde

det falde Dig ind, Du gale Menneske. Jeg synes forresten ganske godt om saadanne Vildbasser. Og det vilde Du gøre for min Skyld, Du vilde gøre alt for mig, ikke? Istedetfor at dø skal Du maaske, ikke idag, men imorgen, høre et Par Ord fra mig, Du vilde gærne høre det allerede idag? Men det vil jeg nu ikke. Gaa din Vej!"

Hun kaldte ham igen tilbage og spurgte ængstelig:

„Men hvad fejler Dig dog? Du er bedrøvet. For Du er bedrøvet, det kan jeg se paa dig, Du omfavner Bønderne, Du synger og traller, men i Grunden er Du sørgmodig. Vær glad, lad os le. Hvem er det, jeg holder af? Kan Du gætte, hvem det er?"

Dmitris Hoved brændte som Ild.

Han gik ud paa Altanen, Luften var klar og frisk.

Han greb sig om Hovedet med begge Hænder. Der slog som et Lyn ned i hans forvirrede Tanker. Og hvad han saa, var frygteligt.

„Skulde jeg dræbe mig? Naar skulde jeg dræbe mig, om ikke i denne Time."

Han stod et Øjeblik og vaklede. Før, da han tog til Mokroie, kørte han bort fra Skam, Tyveri og Blod, — aa, det Blod, han

havde udgydt, det pinte ham mer end alt andet! Men den Gang syntes han, det var bedre, han følte sig lettere tilmode, meget lettere end nu! Den Gang var det slet ikke faldet ham svært at tage en Beslutning, thi da var alting ham ganske ligegyldigt. Men nu, nu var dette frygtelige Menneske, denne Gruschenkas første Kærlighed borte, han var bleven til en elendig, latterlig Størrelse, der som et uartigt Barn var lukket inde i et mørkt Værelse. Og alligevel vidste Dmitri ikke, hvem hun elskede! Nu kunde han have Lyst til at leve, og nu . . . „Herre, gør ham levende, ham, der ligger ved Hækken! Tag denne Kalk fra mine Læber! Du, Du alene kan gøre et Mirakel, o Herre! Og Du har før gjort Mirakler for en elendig Synder som jeg! Hvis den gamle Mand lever, aa, saa skal jeg nok rense mig for al den anden Skændsel, jeg skal give de stjaalne Penge tilbage, jeg skal grave dem op af Jorden! Denne Elendighed skal blive glemt af alle uden af mig selv. Nej, nej! denne Drøm kan aldrig blive til Virkelighed! Aa, Gud, hvor det dog er fortvivlet altsammen!"

Og dog skinnede en Haabets Straale midt i Elendigheden og Mørket. Han gik hen til den Stue, hvori hun, hans elskede,

hans Dronning, opholdt sig. Men ikke en Time, et Øjeblik i hendes Favn var Trøst for alt, selv for Skam og al Verdens Pine? Kunde han ikke opgive alt og alle for hendes Skyld? Se hende, høre hende, ikke tænke, glemme alt andet! Idetmindste en Nat, en Time, et Øjeblik!"

Gruschenka var ikke mere i Salen. Han saa ind i det tilstødende Værelse: der sad hun paa en Kuffert, havde lagt Hovedet paa Sengen, græd bitre Taarer og anstrængte sig for at kvæle sin Hulken og sin Jamren. Hun rakte Dmitri Haanden, da han kom hen til hende.

„Dmitri, Dmitri! Jeg elskede ham alligevel! I fem lange Aar havde jeg ikke ophørt at tænke paa ham med Kærlighed! Det var ham alligevel! Jeg løj, da jeg sagde andet . . . Men husk, Dmitri, jeg var kun sytten Aar! Han var saa sød mod mig, saa munter, saa glad, han sang for mig, morede mig! . . . Men nu! . . . Det er aldeles ikke det samme Menneske! Ligner ham ikke det fjærneste! Har ikke det samme Ansigt! Da jeg kørte herud, sad jeg og grundede paa, hvorledes jeg skulde bære mig ad ved Gensynet, jeg tænkte paa, hvorledes vi vilde se paa hinanden, min hele Sjæl fløj ham

imøde: nu er jeg tilmode, som havde han kastet en Spand smudsigt Vand over mig! Han ligner en gammel Skolemester, en rigtig vrøvlet gammel Skolemester! Jeg er aldeles fortvivlet, er jeg! Først mente jeg, den langbenede Fyr generede ham, for han talte ganske anderledes end før . . . Hør Du, det er vist Konen, der har spoleret ham, hende, for hvis Skyld han sveg mig! . . . Dmitri, hvor jeg skammer mig? . . . Forbandet være alle de Taarer, jeg i disse fem Aar har udgydt!"

Og saa brast hun atter i Graad, mens hun trykkede Dmitris Hænder i sine.

„Dmitri, min Ven, vent, gaa ikke fra mig! Jeg vil sige Dig noget!" hviskede hun og saa paa ham. „Sig mig, hvem det er, jeg holder af, sig mig hvem?"

Og over hendes forgrædte Ansigt straalede et Smil.

„Han kom ind, jeg blev saa beklemt om Hjærtet! . . . „Tosse, det er jo ham, Du elsker!" O, Dmitri, da Du kom, blev jeg saa glad! ... Men hvad mon han er bange for? . . . Thi Du var bange, Mitenka! Du kunde næsten ikke tale! Men det var da ikke dem, Du var bange for, vel? Du kan ikke være bange for noget Menneske.

„Det er mig, han er bange for! Mig ene og alene!“ tænkte jeg saa. Men sagde Fenia Dig da ikke, at jeg havde elsket Dig en hel Dag? Tossehoved! Naar jeg tænker paa, at jeg virkelig har villet holde af nogen anden! Dmitri! Dmitri! Hvor kunde jeg elske nogen anden end Dig? Tilgiver Du mig? Elsker Du mig, min egen Mitenka! Elsker Du mig?“

Hun stod op, lagde Hænderne paa hans Skuldre. Han var stum af Henrykkelse, saa hende ind i Øjnene, saa hende lige ind i Sjælen.

Pludselig slog han Armene om hende og trykkede hende til sit Bryst.

„Kan Du tilgive mig, at jeg har pint Dig? Det var alene af Ondskab, at jeg var saa lunefuld imod Jer allesammen! Det var af pur Ondskab, jeg gjorde den Gamle saa forstyrret i Hovedet. Husker Du, dengang Du slog et Glas istykker hos mig? Idag gjorde jeg det samme, da jeg havde drukket et Glas for mit svage Hjærte . . . Mitenka, min egen Ven, hvorfor kysser Du mig ikke? . . . Se, han kysser mig, og saa ser han paa mig, hører paa, hvad jeg siger! . . . Hvorfor hører Du efter min dumme Snak? Kys mig, tryk mig, knug mig! . . .

Det var Ret! . . . Jeg skal være Din Slave, Din Slave, saa længe jeg lever! Det er sødt at være Slave! Kys mig, pin mig, gør med mig, hvad Du vil! Ja, Du skal pine mig . . . nej, hold op, gaa, gaa!" sagde hun og stødte ham bort. „Gaa, jeg vil drikke Vin, danse, more mig!"

Hun rev sig løs og gik ud af Stuen. Dmitri fulgte efter hende med usikre Skridt.

„Lad nu ske, hvad der vil! Jeg vil give Alverden for et saadant Øjeblik!" tænkte han.

Gruschenka drak et Glas Champagne, som gjorde hende lidt beruset. Hun satte sig i en Lænestol, et lykkeligt Smil svævede om hendes Læber. Hendes Kinder blussede og hendes Øjne hvilede ømt paa Dmitri.

„Hvorfor drikker Du ikke et Glas Vin? Drik som jeg!"

„Jeg er allerede beruset, min Elskede. Jeg vil ikke drikke mere nu."

Alligevel tømte han et Glas, og pludselig sortnede det for hans Øjne. Han havde hidindtil kunnet samle sine Tanker; nu løb alting i et for ham.

„Hør engang, Mitenka, jeg tror, jeg gaar i Kloster. Ja, endnu idag gaar jeg i Kloster. Alexis, Din Broder, sagde noget

til mig, som jeg aldrig glemmer . . . Ja, idag vil vi nu danse og more os, imorgen gaar vi saa i Kloster! Le og fornøj Jer, Godtfolk, Gud vil nok tilgive Jer! Jeg vil ogsaa bede om Forladelse for, hvad jeg har forbrudt. Jeg er et dumt Fruentimmer — nej, et vildt Dyr, det er det, jeg er! Men bede, det kan jeg. Ja, en elendig Synderinde som jeg tør alligevel bede til Gud . . . Dmitri, lad dem danse, forstyr dem ikke i deres Glæde. Alle Mennesker er jo gode, synes Du ikke det? Det er saa yndigt at leve. Hvor ond man end er, er man dog glad ved Livet."

Saaledes sad Gruschenka og vævede; hun blev stadig mere beruset. Tilsidst erklærede hun, at hun nu selv vilde danse; hun vilde rejse sig, men kunde næppe staa paa sine Ben.

„Dmitri, nu maa Du ikke give mig mere Vin; om jeg forlanger det, skal Du sige nej. Alting drejer rundt; det er Vinen, der gaar mig til Hovedet. Men jeg vil danse! Nu skal I bare se, hvor jeg kan danse!"

Hun lod sig ikke overtale til at sidde rolig, trak et fint Kammerdugslommetørklæde op af Lommen, viftede med det, alt mens hun gjorde sirlige Dansetrin. Bønderne tav

stille og lavede sig til at synge Melodien til en Nationaldans. Da Maximov hørte, at Gruschenka vilde til at danse, skreg han af Glæde og gav sig til at hoppe omkring hende. Gruschenka puffede ham tilside.

„Ti stille, tossede Menneske, de skal allesammen se mig danse!“

Men hun var altfor usikker i sine Bevægelser og kunde ikke holde Ligevægten.

„Hun har drukket lidt vel meget!“ hviskede Bønderne. „Hi hi, hun har faaet en Taar over Tørsten — hi hi hi!“

„Dmitri, tag mig bort herfra, tag mig med Dig!“

Dmitri greb hende i sine Arme og lagde hende sagte paa Sengen i det andet Værelse. De andre vedblev at le og støje.

Dmitri kyssede Gruschenka. „Nej, lad mig være, rør mig ikke! Ikke her, her hvor han er! Det er mig en rædsom Tanke! Jeg har lovet at være Din, vær saa lidt taalmodig . . . ikke her!“

„Jeg adlyder Dig i et og alt! . . . Ja, Du har Ret, her er afskyeligt . . . ja, ikke her!“

Og uden at slippe hende knælede han ned ved Siden af Sengen.

„Ja, Dmitri, Du er en Tiger, men Du

er saa ædel og højmodig! Ja, hør, alt skal gaa ordenligt til — ordenligt — ikke? Vi vil være ordenlige, gode, hæderlige Mennesker. Vi vil ikke leve som vilde Dyr ... Tag mig bort, før mig langt bort, hører Du! ... Ikke her, langt, langt bort herfra! ...“

„Ja, Du har saa aldeles Ret,“ svarede Dmitri og knugede hende bestandigt fastere ind til sig. „Ja, til Verdens Ende skal vi rejse, vi to! Aa Gud i Himlen, jeg vilde give mit hele Liv for et Aar sammen med Dig! ... Naar jeg kun vidste, om det Blod ...“

„Hvad for noget?“

„Ingenting!“ sagde Dmitri og skar Tænder. „Gruschenka, Du vil have, vi skal leve som hæderlige Mennesker, men Du glemmer vist, at jeg er en Tyv, Du glemmer, at jeg har stjaalet Penge fra Katarina! ... Aa, hvilken Skam og Skændsel!“

„Katarina, den fine Frøken? Nej, bryd Dig ikke om det Tyveri. Hun skal nok faa sine Penge igen; dem skal jeg give Dig. Husk paa, at alt, hvad der er mit, er ogsaa Dit! Hvad tror Du, jeg bryder mig om Penge? Vi skal give dem ud, uden at føre Regnskab. Det er jo saadan vor Natur,

ikke sandt, Du kære Ødeland! Og bagefter kan vi give os til at arbejde, naar vi ikke har flere Penge. Vi kan dyrke Jorden, grave i Jorden, arbejde, hører Du! Det har Alexis befalet mig. Jeg vil ikke være Din Elskerinde, men Din Hustru, Din Slave, jeg vil arbejde for Dig. Vi vil begge to gaa til den fine Frøken, bede hende om Forladelse, og saa vil vi rejse vor Vej. Hvis hun ikke vil tilgive os, naa ja, saa kan vi ogsaa undvære hendes Tilgivelse. Giv Du hende hendes Penge og mig Din Kærlighed. Aa, Du maa ikke mere holde af hende, ikke elske hende mere! Dersom Du elsker hende, vil jeg kvæle hende, stikke hendes Øjne ud. Jeg elsker Dig og kun Dig! Jeg vilde elske Dig i Sibirien . . . Hvorfor i Sibirien? Forresten er det mig det samme, hvor vi er, naar vi kun er sammen. Der er Sne, jeg vil gærne køre i Kane, høre Bjælderne klinge! . . . Hører Du, der klinger Bjælderne! Hvor kommer den Lyd fra? Det er vel Rejsende, der kører forbi ude paa Vejen . . . saa, nu hører jeg ingenting . . .“

Gruschenka lukkede Øjnene, det saa ud, som om hun sov.

Dmitri havde lagt sit Hoved paa hendes

Bryst. Han lagde ikke Mærke til, at Bjælderne ikke klang mere, heller ikke hørte han, at Musiken og Dansen i Stuen ved Siden af med et afbrødes, og at en dyb Stilhed afløste den støjende Munterhed.

„Hvad er dette? Har jeg sovet? Aa ja, Bjælderne! Jeg drømte, jeg kørte i Kane over Sneen — Bjælderne klang — jeg faldt isøvn — vi var sammen — vi rejste langt bort — jeg kyssede Dig, trykkede mig op til mig — jeg frøs, og Sneen skinnede og gnistrede; Du véd nok, hvordan Sneen kan gnistre i maaneklare Nætter. Jeg syntes ikke mere, jeg var paa Jorden . . . Og nu vaagner jeg, nu vaagner jeg og finder min Elskede ved min Side! Det er dejligt at leve!"

„Hos Dig er der godt at være!" hviskede Dmitri og bedækkede hendes Hænder med Kys.

Med et forekom det ham, at hun saa over hans Hoved, og at hendes Blik blev sælsom stivt. Forbavselse, ja Skræk malede sig i hendes Ansigt.

„Dmitri, hvem ser ind paa os?" hviskede hun.

Dmitri vendte Hovedet og saa, at en Mand løftede Dørforhænget op og saa ind

i Værelset; han stod hastig op og gik hen mod Døren.

„Kom herud! Vær saa god at komme herud!“ bad Manden i en sagte, men bestemt Tone.

Dmitri gik ud til ham og stod aldeles bestyrtet stille. Hele den store Stue var fuld af Mennesker, han ikke kendte. En Gysen gennemfo'r Dmitri: han forstod nu, hvem der spurgte efter ham. Denne gamle Herre i den stramme, tilknappede Frakke med Uniformskasket var Michael Makarovitch, Herredsfogden, og der stod hans lapsede Fuldmægtig med de blanke, lakerede Støvler, der altid skinnede. Der var ogsaa Politibetjente med Messingskilt; Dmitri kendte flere af dem. Men hvad vil de her? Og hvad vil Bønderne? Der helt henne bagved dem stod Kolganov og Trifon Barisitch.

„Mine Herrer! Hvad er her paa Færde, mine Herrer?“ sagde Dmitri først, og saa raabte han ganske højt: „Nu forstaar jeg!“

En ung Mand med Briller, som Dmitri havde truffet i Selskab for nogen Tid siden, kom hen til ham og sagde med en vigtig Mine og meget hurtigt:

„Vi skal arrest— . . . kort sagt, vil De

have den Godhed at tage Plads her paa Sofaen, saa skal vi nok forklare . . .“

„Den gamle Mand!“ skreg Dmitri aldeles ude af sig selv. „Den gamle Mand, der svømmede i sit Blod! Aa Gud, jeg forstaar det hele!“ Han faldt ned paa den Stol, de bød ham.

„Saa Du forstaar! Du har forstaaet! Fadermorder! Usling! Din gamle Faders Blod skriger mod Himlen og fordrer Hævn!“ brølede pludselig den gamle Herredsfoged og kom ogsaa hen til Dmitri. Han var ildrød i Ansigtet og rystede af Harme.

„Men dette er jo ganske utilladeligt!“ udbrød den lille unge Mand med Brillerne. „Michael Makarovitch, tag Dem sammen, dette gaar slet ikke an. De maa ikke gaa frem paa den Maade. Maa jeg anmode Dem om at lade mig have Ordet. Dette havde jeg paa Ære ikke ventet af Dem, Michael Makarovitch.“

„Dette er jo ligefrem Vanvid, ligefrem Vanvid, mine Herrer!“ vedblev Herredsfogden. „Men saa se dog paa det Menneske! Her træffer vi ham midt om Natten med et Fruentimmer, tilsølet af Faderens Blod. Dette er jo rentud Vanvid!“

„Jeg maa indstændig bede Dem, min

bedste Michael Makarovitch, at lægge Baand paa Deres Følelser," sagde nu Fuldmægtigen, „ellers ser jeg mig desværre nødsaget til . . ."

Den lille Forhørsdommer afbrød ham, henvendte sig til Dmitri og sagde i en fast Tone: „Hr. Løjtnant Karamasov, jeg maa herved meddele Dem, at De er mistænkt for at have dræbt Deres Fader, Fedor Paulovitch Karamasov, som inat er bleven myrdet."

Dmitri hørte efter, som om han ikke fattede et Ord, og saa fra den ene til den anden med et aldeles forvildet Blik.

Ottende Bog.

Forhøret.

I.

Trods den tunge Søvn, der lammede hende, var Martha Ignatievna imidlertid endelig vaagnet op, sagtens fordi Smerdiakov i det tilstødende Værelse skreg og jamrede sig. Disse krampagtige Skrig havde altid skræmmet den gamle Kone, og endnu ganske fortumlet af Søvn gik hun ind til den syge.

Det var mørkt; hun kunde høre, hvorledes den unge Mand laa og væltede sig, hulkede og stønnede, men hun kunde intet se. Hun begyndte selv at skrige, raabe paa sin Mand. Men saa faldt det hende med ét ind, at Gregor ikke var i Kamret, da hun stod op. Hun gik tilbage til Sengen, følte, den var tom, løb ud paa Trappen og kaldte:

„Gregor! Gregor!“

Istedetfor Svar hørte hun i Nattens Stilhed en sagte Jamren i det fjærne. Hun lyttede. Lyden kom igen, hun forstod, den syge eller saarede maatte være nede i Haven.

„Herre du milde Gud! Det er jo, som var det Likavetos Smærtensskrig!“

Hun løb ned ad Trappen og saa, at den lille Havelaage stod aaben. „Der er han maaske!“ . . . Hun gik saa henimod den Dør, men da hørte hun Gregors Stemme, svag og klagende:

„Martha! Martha!“

„Herre og Frelser, hold Din Haand over os!“ hviskede den gamle Kone i den højeste Skræk.

Gregor laa ikke mere ved Muren, hvor han var faldet om, han havde slæbt sig en Snes Skridt bort. Hun saa straks, at hans Ansigt var blodigt, og skreg op i Rædsel. Gregor mumlede med svag Stemme:

„Dræbt, myrdet sin Fader! . . . Hvad staar Du der og skraaler for . . . skynd Dig afsted, raab om Hjælp, kald paa Folk!“ . . .

Martha Ignatievna blev ved at hvine. Pludselig fik hun Øje paa det oplyste Vindue i gamle Karamasovs Sovekammer, og saa fo'r hun hen for at kalde paa ham. Men gennem Vinduet saa hun Herren ligge ud-

strakt paa Gulvet uden at røre et Lem. Hans lyse Slobrok og hvide Skjorte var plettede med Blod. Lyset stod paa Bordet og kastede sit Skær over den Dødes Ansigt. Martha styrtede igen ud i Haven, aabnede Porten og bankede paa hos Maria Kondratievna; begge Naboerskerne, Moder og Datter, sov paa deres grønne Øre, men Marthas Dundren vækkede de to Kvinder, de hørte paa den gamle Kones forstyrrede Beretning og kaldte paa Portneren, der saa gik med dem hen paa Stedet, hvor Forbrydelsen var begaaet.

Undervejs kom Maria Kondratievna i Tanker om, at hun ved Nitiden havde hørt et højt Skrig, det var netop da Gregor skreg: Fadermorder! til Dmitri. Gregor blev baaren ind i sit Kammer. Lyset blev tændt, og de saa allesammen Smerdiakov, der stadig laa i hæftige Krampetrækninger, med det hvide ud af Øjnene og Skum om Munden. Først vaskede de Gregors Hoved med Vand og Eddike, og saa gik Kvinderne og Portneren ind til Herren, Husdøren stod paa vid Gab, skønt de allesammen vidste, at den gamle Mand plejede at lukke sig inde om Natten. De to Kvinder turde ikke gaa ind i den myrdedes Værelse og begav sig tilbage til

Gregor, som befalede dem at hente Politiet, der straks kom til og øjeblikkelig begyndte at optage Forhør over de tilstedeværende. Fedor Pavlovitch havde faaet et Slag i Hovedet, og det var tydeligt, at det var frembragt med et stumpt Instrument, det samme, der var brugt til at slaa Gregor ned med, og som man straks fandt i en Gang i Haven. Lægen forbandt Gregor, der meddelte alt, hvad han vidste. I Fedor Pavlovitchs Værelse var alt i Orden, kun fandt man bag hans Sengegardin en stor Konvolut med denne Paaskrift: 3000 Rubler til min søde Engel Gruschenka, dersom hun vil komme og besøge mig," og længere nede: „Til mit lille Hønseben". Konvoluten var aaben, Pengene borte. Paa Gulvet laa ogsaa et lyserødt Baand, der havde været bundet om Brevet.

Peter Iliitch, der ikke havde faaet noget ud af Fenia, var imidlertid ogsaa gaaet til Herredsfogden, og der havde han faaet at vide, hvad der var gaaet for sig. Formodningen om, at Dmitri Fedorovitch tænkte paa at begaa Selvmord, slog ham som højst sandsynlig, derfor mente han, man ikke burde spilde Tiden, men begive sig til Mokroïe for

at gribe den skyldige, inden han fik Tid til at unddrage sig Retfærdighedens Haand.

Da altsaa de nødvendige Formaliteter var i Orden, tog Rettens Folk afsted. Kun Lægen blev hos Fedor Pavlovitch, han skulde obducere Liget og var desuden i høj Grad interesseret i Smerdiakovs Tilstand.

„Saadanne Anfald, der varer i to Dage uden Afbrydelse og uden Aftagen, er meget sjældne," sagde han, „det er et Tilfælde, som fortjener særlig at studeres!"

Han havde endogsaa til Forhørsdommeren givet den Erklæring, at Smerdiakov efter hans Mening ikke vilde leve Dagen over.

II.

Dmitri blev ved at se sig om med forvildede Blikke; han fattede ikke, hvad der blev sagt omkring ham. Men med et løftede han begge Arme i Vejret og raabte:

„Jeg er uskyldig! I det Blod er jeg uskyldig! Jeg har ikke udgydt min Faders Blod! Jeg vilde dræbe ham, men jeg gjorde det ikke. Det er ikke mig!“

Næppe havde han talt ud, før Gruschenka kom frem og kastede sig for Herredsfogdens Fødder.

„Det er mig, der er Skyld i det hele! Mig, der er forbandet, mig, der skal lide Straffen!“ hulkede hun og vred sine Hænder i Fortvivlelse. „Det er mig, der har gjort ham til en Morder, mig, der har drevet ham til det Yderste! Den gamle Mand, der ikke er mere, har jeg ogsaa pint og plaget ... Min Skyld det hele!“

„Ja vist er det Dig," raabte Herredsfogden, „afskyelige Fruentimmer!"

Og han knyttede Haanden mod hende; men de andre holdt paa ham.

„Dette er aldeles utilladeligt! Bedste Michael Makarovitch, se at styre Deres Hæftighed!" sagde den unge Mand med Brillerne. „De gør Forhøret umuligt ved den Optræden."

„Her maa tages Forholdsregler," sagde nu Forhørsdommeren; „dette kan umulig gaa an."

„Døm os begge to!" vedblev Gruschenka, der stadig laa paa Knæ. „Døm os sammen! Jeg følger ham paa Retterstedet, paa Skafottet!"

„Gruschenka, min Elskede, mit Liv, min Engel!" sagde Dmitri, knælede ogsaa ned og slog Armene om hende. „Tro hende ikke! Hun er uskyldig, aldeles uskyldig!"

Man rev dem fra hinanden og førte hende bort. Han lod dem gøre, hvad de vilde, gjorde ingen Modstand; det saa ud, som var han ganske aandsfraværende, og som om han først kom til sig selv, da han sad ved Bordet mellem Rettens Folk med Messingskiltene. Lige overfor ham sad Forhørsdommeren Nikolai Parfenovitch, der

stadig paa den mest forekommende Maade bød ham et Glas Vand; men Dmitri saa kun de uhyre store Ringe, der prydede hans Fingre. Ved Siden af ham sad en ung Herre, der lavede sig til at føre Protokol. „Drik dog lidt Vand!“ sagde Dommeren vist for tiende Gang.

„Tak, jeg har drukket, mine Herrer — har drukket . . . Men saa knus mig, døm mig, lad mig faa at vide, hvad jeg har at rette mig efter!“

„De paastaar altsaa, at De er uskyldig i Fedor Pavlovitch Karamasovs Død?“

„Ja, jeg har udgydt en andens Blod, men ikke hans, ikke min Faders. Jeg har myrdet, men det er rædsomt, at De beskylder mig for en Brøde, jeg ikke har begaaet, det er skrækkeligt! Men hvem kan have dræbt min Fader? Hvem andre end jeg kan have dræbt ham? Dette er ufatteligt, ubegribeligt, utroligt! Det er umuligt!“

„Det er netop vor Mening. Hvem andre end De?“ svarede Dommeren.

Nu kastede en af Øvrighedspersonerne, Hippolyte Krielovitch, et betydningsfuldt Blik til Dommeren; derpaa henvendte han sig til Dmitri.

„Deres Ængstelse med Hensyn til den

gamle Tjeners Befindende er ganske overflødig; Gregor lever, trods det voldsomme Slag, De har tildelt ham — og som De tilstaar. Lægen mener at kunne svare for hans Helbredelse."

„Levende! Er han levende?"

Dmitris Ansigt klarede op.

„Herre min Gud, hav Tak, at Du tog denne Kalk fra mig, hav Tak for den Naade, Du beviser den ringeste af Dine Tjenere! Det er min inderlige Bøn, der har udvirket dette Underværk, for jeg har bedet den hele Nat!"

Han slog tre Kors for sig.

„Ovennævnte Gregor har afgivet en Forklaring, der sætter Dem i en meget mislig Stilling.

Men Dmitri lod ham ikke tale ud; han stod hastig op.

„Aa, mine Herrer, undskyld, undskyld et Øjeblik; kunde jeg ikke faa hende at se; var det ikke tænkeligt . . ."

„Umuligt, aldeles ugørligt," udbrød Nikolai Parfenovitch.

Betjenten traadte hen til Dmitri, der ganske spag satte sig ned igen.

„Ja ja da, jeg vilde blot sige hende, at det Blod, den Forbrydelse, som pinte mig,

var afvasket, at jeg ikke er en Morder. Thi, mine Herrer, hun er min Trolovede," sagde han og saa højtideligt rundt paa de tilstedeværende.

„Aa, Gud være evig takket, Deres Ord har vakt mig fra de døde. Men De maa huske, at denne gamle Mand har baaret mig paa sine Arme, da jeg var et lille Barn. Han vaskede mig i et lille Badekar, da jeg var tre Aar gammel, da jeg var forladt af alle. Han har været en Fader for mig."

„Altsaa De," vedblev Dommeren.

„Om Forladelse, blot et Ord endnu," afbrød Dmitri, lagde Armene paa Bordet og skjulte Ansigtet i Hænderne. „Lad mig tænke mig om. Lad mig faa Lov at trække Vejret et Minut. Dette er saa forfærdeligt. De overvælder mig, hugger løs paa mig, jeg er dog ingen Ambolt, jeg er et Menneske, kun et Menneske, husk paa det, mine Herrer."

„Det er vist bedst, De drikker lidt Vand."

Dmitri saa op og smilede.

Hans Blik var klart, hans Udtryk roligt, han saa uden Frygt Dommeren i Øjnene, som sad han i en fortrolig Vennekreds.

„Jeg mærker nok, Nikolai Parfenovitch,

at De er en meget dygtig Dommer," sagde han i en fornøjet Tone. „Forresten skal jeg saa gærne hjælpe Dem med alle mulige Oplysninger. Thi jeg er ligefrem et andet Menneske nu. Bliv ikke vred, dersom jeg taler oprigtig med Dem, jeg er jo lidt beruset, det maa jeg tilstaa. Det foresvæver mig, at jeg har havt den Fornøjelse, den Fornøjelse og — den store Ære at træffe Dem, Nikolai Parfenovitch, hos min Onkel Miussov. Gud bevares, min Herre, tro endelig ikke jeg vil være anmassende; jeg forstaar saa vel min Stilling — der hviler, Gregor anklager mig jo, der hviler en skrækkelig Beskyldning paa mig, det fatter jeg overmaade vel. Men, min Herre, lad os komme til Sagen, lad os komme tilbunds i den Sag og det lidt hurtigt, thi skyldig er jeg ikke, og det kan vel snart godtgøres, ikke sandt."

„Vi vil altsaa til en Begyndelse fastslaa, at De nægter at være skyldig," sagde Dommeren. „Før det til Protokols," vedblev han henvendt til Skriveren.

„Til Protokols. Føre det til Protokols. For mig saa gærne, saa særdeles gærne. Men, lad mig forudgøre en Bemærkning; skriv: han vedgaar at have gjort Spektakler, at have slaaet og puffet den stakkels

gamle Mand, deri er han skyldig, og i Tanken er jeg da ogsaa skyldig. Tanker er toldfri, men ikke syndefri, det skal De da forresten ikke skrive ind i Protokollen; det er saadan mellem os, jeg siger Dem det, det kommer ingen ved, vel? Men med Hensyn til Mordet paa min gamle Fader, saa — Gud hører mig — saa er jeg uskyldig i den hæslige Forbrydelse, ganske uskyldig! Derom kan De være overbevist, det kan jeg straks bevise Dem, De vil selv smile ad Deres Fejltagelse."

„Prøv nu at tage Dem sammen, at være rolig, Dmitri Fedorovitch," sagde Dommeren. „Før vi tager fat paa selve Forhøret, vilde jeg gærne høre af Deres egen Mund, om det er sandt, at den afdøde og De just ikke stod i noget godt Forhold til hinanden, at De ikke nærede sønlige Følelser for ham, ja at der hyppig havde været Uenigheder mellem ham og Dem. Her paa dette Sted, for lidt siden, sagde De selv: jeg har ikke dræbt ham, men det var min Hensigt at dræbe ham."

„Har jeg sagt det. Naa, ja det kan saamænd gærne være. Ja, mer end en Gang har jeg havt Lyst til at slaa ham ihjel, desværre for mig."

„De havde Lyst, det var Deres Hensigt? Vil De maaske forklare os, hvorfra dette Had mod Deres Fader skrev sig.“

„Hvad skal jeg forklare Dem?“ sagde Dmitri og trak paa Skulderen. „Hele Byen kender mine Følelser for Fader og vort ulyksalige Forhold. For ganske kort Tid siden hos den ærværdige Starets Zossimo har jeg højt og lydeligt erklæret min Uvilje mod ham. Samme Dags Aften slog jeg Fader halv fordærvet, og da bandte jeg paa, i Vidners Overværelse ovenikøbet, at jeg vilde komme igen og gøre det af med ham. Aa, du gode Gud, der er vist over 1000 Vidner, jeg gik jo i en hel Maaned og sagde til alle og enhver, at jeg hadede og afskyede Fedor Pavlovitch. Hele Byen kan vidne i denne Sag! Kendsgærningerne skriger mod mig, men med Følelser er det jo en anden Sag. Og dem angaaende, mener jeg, De har ingen Ret til at udspørge mig. De maa for mig være Øvrighedsperson, saa meget De vil, mine Følelser vedkommer Dem ikke i mindste Maade. Naa, men siden jeg jo ikke har gjort en Røverkule af mit Hjærte, siden jeg har snakket op ad Vægge og ned ad Stolper om dem, saa vil jeg heller ikke dølge noget i den Retning. Ser De, mine Herrer,

jeg forstaar saa overmaade vel, at der er Masser af knusende Beviser og Kendsgærninger, der taler imod mig, jeg har bandt paa, jeg vilde myrde ham, og saa bliver han myrdet. Hvem andre har saa begaaet Forbrydelsen, hvem andre end jeg? Hvem, mine Herrer, jeg spørger Dem, fordrer paa det bestemteste et Svar, vil vide det, hvem har gjort det? Jeg forlanger, De skal sige mig, hvem der har dræbt ham, hvor Forbrydelsen er bleven begaaet, og med hvilket Vaaben den er udført."

Han saa langsomt fra den ene Øvrighedsperson til den anden.

„Vi fandt ham liggende paa Gulvet i sit Soveværelse med knust Hjærneskal."

„Hvor skrækkeligt."

Dmitri gyste, støttede atter Albuerne paa Bordet og lagde højre Haand over Øjnene.

„Lad os saa gaa videre," sagde Nikolai Parfenovitch. „Hvorfra skrev sig altsaa Deres Had til Fedor Paulovitch. Jeg tror, at De i Vidners Overværelse har erklæret, at Deres Uvilje havde sin Grund i Skinsyge."

„Aa ja, vist saa, Skinsyge og forskellige andre Grunde."

„Pengespørgsmaal?“

„Ja vel! Der var ogsaa Uenighed angaaende Penge.“

„Det foresvæver mig, at der var Tale om 3000 Rubler, som Deres Fader skyldte Dem; det var Resten af Deres Mødrenearv, som han nægtede at udbetale Dem.“

„Hvad siger De? 3000! Over 10,000, over 10,000 maaske. Det har jeg tidt nok fortalt til hvem der gad høre paa mig. Men jeg havde besluttet intet at fordre mod en Udbetaling en Gang for alle af 3000 Rubler. Dem maatte og skulde jeg have, og da jeg vidste, han netop havde denne Sum i et Skjulested under en Pude — den var bestemt til Gruschenka — saa betragtede jeg dem som min retmæssige Ejendom, ja, mine Herrer, som noget, der ubestridelig hørte mig til.“

Dommeren og Herredsfogden udvekslede et megetsigende Blik.

„Det skal vi senere komme tilbage til,“ sagde Dommeren. „Imidlertid vil jeg med Deres Tilladelse føre følgende til Protokols: De betragtede disse Penge, der laa i en forseglet Konvolut, som Deres uomtvistelige Ejendom.“

„Vær saa artig, skriv De, hvad De vil!

Jeg forstaar saa godt, at dette ikke gør Sagen bedre for mig, men det er mig akkura det samme. Jeg anklager mig selv, hører De, mig selv. Ser De, jeg har en Anelse om, at De aldeles tager fejl af mig, tager mig før en anden end den, jeg er. Jeg sidder her og taler med Dem, sanddru og oprigtigt, uden Omsvøb, uden Kneb, jeg taler til Eder som en Mand, der — Gud bedre det — har begaaet flere end én Nederdrægtighed, men som tiltrods derfor er en ædel Natur; kortsagt, jeg mangler Ord — men jeg har hele mit Liv været forpint af Trang til at vise min Højmodighed, jeg har søgt efter Lejlighed til at gøre store og ædle Handlinger, og alt, hvad jeg har gjort, er ikke to Skilling værd, jeg har været som alle Jer andre, det vil sige, her tager jeg fejl, jeg er ikke som andre, aa, Gud, jeg har ondt i Hovedet. Jeg kunde ikke taale dette Ansigt, havde formelig Modbydelighed for hans Udseende, der var noget saa frækt, saa væmmeligt i hans Øjne, det var, som besudlede han alt, hvad han betragtede. Narrestreger, Pjank, Kynisme uafladeligt, væmmelig var han. Men nu, nu da han er død, har jeg en anden Mening."

„Hvad skal det sige, en anden Mening.

„Ikke just ham angaaende, men nu er jeg ked af, at jeg hadede ham paa den Maade.“

„De føler altsaa Anger?“

„Nej, ikke Anger. Kom ikke og sig Anger. Jeg er hverken smuk eller god selv, saa jeg kunde vist ikke bebrejde ham, at han var styg og ond. Det kan De jo føre til Protokols, hvis De vil.“

Dmitri blev mere og mere sørgmodig, alt som Forhøret skred frem. Men pludselig fo'r Gruschenka frem, rev sig løs fra den Betjent, der skulde passe paa hende, og kastede sig om Halsen paa Dmitri, før nogen kunde forhindre det.

Men de blev straks skilt ad, skønt de begge stred imod, saa der maatte fire Mand til at bringe hende ud af Stuen.

„Hvad har hun gjort,“ skreg Dmitri, „hun er uskyldig.“

Baade Herredsfogden og Dommeren gjorde deres bedste for at berolige Dmitri, hvis Hæftighed blussede op.

Saaledes gik ti Minuter, da kom Michael Makarovitch tilbage.

„Hun er nedenunder,“ sagde han til Dommeren. „Tillader De mig nu, mine

Herrer, at sige et Par Ord i Deres Paahør til denne ulykkelige unge Mand.

„Vær saa god, Michael Makarovitch, derimod kan vi intet have at indvende.“

„Dmitri Fedorovitch, hør nu lidt paa mig, min Søn.“

Hans Ansigt udtrykte den dybeste Medlidenhed, en næsten faderlig Medfølelse.

„Jeg har nu fulgt Agrafeana Alexandrovna nedenunder, jeg har bedet Værtens Døtre være hos hende. Den lille Maximov vil ogsaa blive hos hende. Jeg har beroliget hende, søgt at forklare hende, at Du skal retfærdiggøre Dig, at hun ikke maa forstyrre Dig, ellers kan hun let komme til at forvirre Dine Sager, forstaar Du? Hun er baade klog og forstandig, hun kyssede mine Hænder og gav sig til at bede for Dig. Hun paalagde mig at anmode Dig om at være fattet, rolig. Og, ikke sandt, min Ven, jeg kan hilse hende og sige, at Du er rolig. Jeg har miskendt hende, ja mine Herrer, miskendt denne Kvindesjæl. Hn er god, hun er uskyldig. Kan jeg gaa ned og sige hende, at Du er rolig, Dmitri Fedorovitch?“

Den gamle Mand var meget bevæget ved at se det unge Menneskes Smærte. Taa-

rerne randt ned over hans rynkede Kinder. Dmitri gik hastig et Par Skridt henimod ham.

„Undskyld! Med Forlov, mine Herrer, Michael Makarovitch, I er en Engel. Tak, fordi De forstaar hende. Jeg er rolig, fattet, lykkelig! Aa, sig hende det fra mig. Sig, at jeg smilede. Saa saare jeg er færdig med Forhøret, saa saare jeg er fri, kommer jeg til hende, iler jeg til hende. Bed hende vente paa mig. Og nu, nu hurtig til Sagen, nu skal jeg aabne Dem mit Hjærte, vise Dem hver en Krog i min Sjæl, og alt skal blive godt, alle skal blive glade. Aa, lad mig faa Lov at sige det, denne Kvinde er min Sjæls Udvalgte, jeg kan sige det til Dem, mine Herrer, for jeg ser, De er højsindede Naturer, denne Kvinde er mit Livs Lys, min Samvittighed. Aa, naar De vidste. — Hørte De, da hun raabte: Jeg følger ham paa Skafottet! Hvad har jeg givet hende, jeg, der er saa ussel? Hvorfor elsker hun mig? Fortjener jeg en saadan Kærlighed? Jeg er en elendig, lav Person. En saadan Lykke, hendes Kærlighed. Aa, tilgiv mig, vredes ikke paa mig, lad mig tale, nu er jeg ganske lykkelig, nu har jeg faaet Trøst.“

Glædestaarer styrtede ham ud af Øjnene.

Den gamle Herredsfoged smilede blidt. Dommerne havde Følelsen af, at Sagen traadte ind i en ny Fase.

Da Herredsfogden var gaaet, sagde Dmitri:

„Se saa, mine Herrer, jeg er ganske til Deres Tjeneste.“

Og Forhøret begyndte igen.

III.

„Vi kan ikke noksom udtrykke vor Tilfredshed over at se Dem saa velvillig stemt; det vil i høj Grad lette vort Arbejde," sagde Nikolai Parfenovitch med en tilfreds Betoning. „Den Art gensidig Tillid er aldeles nødvendig i slige Tilfælde, i en saa vigtig Sag, og det er den allerbedste Maade til at rense sig for en Anklage. Vi skal gøre alt, hvad der ligger indenfor Mulighedens Grænser ... Ikke sandt, er dette ikke Udtrykket for vore Følelser, Hippolyte Krillovitch?"

„Naturligvis!" svarede denne i en temmelig tør og kort Tone.

„Lad os altsaa hastig gennemgaa de forefaldne Begivenheder. Vil Herrerne have den Godhed ikke at komme med forstyrrende Afbrydelser!"

„Ja, men før De begynder, maa det være mig tilladt at konstatere en ubetydelig Kendsgærning, nemlig at De igaar laante ti Rubler af Deres Ven Peter Iliitch, imod at han fik Deres Pistoler i Pant.“

„Ja, aldeles rigtig, og hvad saa?“

„Fortæl os altsaa, hvad De tog Dem for igaar; begynd med Morgenstunden.“

„Det skulde De virkelig straks have bedt mig om,“ svarede Dmitri med et frejdigt Smil. „Vil De maaske ogsaa have, jeg skal sige Dem, hvad jeg tog mig for iforgaars? Altsaa, for tre Dage siden var jeg hos Købmand Samsonnov for at rejse et Laan paa 3000 Rubler, som jeg aldeles nødvendig skulde bruge, bruge straks.“

„Aa, om Forladelse,“ sagde Nikolaj Parfenovitch med største Høflighed, „hvortil skulde De endelig bruge en saa betydelig Sum?“

„Lad os nu ikke indlade os paa unyttige Vidtløftigheder, mine Herrer, hvorfor, hvortil, hvorhen, det er jo kun Bagateller; dersom vi gaar frem paa den Maade, kan Forhøret fylde tre Bind, og vi faar vel endda Brug for et Epilog!“

Dmitris Tonefald var muntert og frejdigt,

man saa, han var rede til at sige hele Sandheden.

„Undskyld min Ligefremhed! Tro endelig ikke, jeg paa nogen Maade agter at støde Herrerne. Jeg er heller ikke beruset. Jeg véd saa godt, at De anser mig for at være en Forbryder, saa der er ingen Lighed tilstede imellem os; men indrøm dog, at De kunde sætte Vorherre selv i Forlegenhed med Deres Spørgsmaal. Hvad gjorde De saa? Hvad sagde De da? Hvor gik De hen? Hvordan det? Naar? . . . Jeg kan sige, hvad Fanden jeg vil, saa skal der lægges Vægt paa det, og hvad beviser det saa altsammen? Ingen Verdens Ting — vel? Kom ikke til mig med en Masse overflødige Spørgsmaal for til syvende og sidst at bringe mig ud af Fatning med et: har Du slaaet ham ihjel? Ser De, jeg kender Gangen, kender den List, De plejer at anvende, men jeg er ingen Bonde, jeg har været for længe i Tøjet til saadan at løbe Panden lige bus mod Væggen — ha, ha, ha! Naa, nu skal De ikke blive vred paa Dmitri Karamasov. De maa bære lidt over med hans Næsvished — saadan er han nu engang, ha ha ha!“

Forhørsdommeren lo med, mens Nikolaj

Parfenovitch med stor Opmærksomhed iagttog den Anklagedes bevægelige Ansigt.

„Naa ja," sagde nu Dommeren, stadig smilende; „men De kan forresten ikke beskylde os for at have prøvet paa at gøre Dem forvirret; vi har snarere vist Dem en aldeles overdreven Aabenhjærtighed — ja, jeg kan sige overdreven!"

„Jeg fatter og paaskønner hele Deres Ædelmodighed. De er alle tre ædle Sjæle, og mellem os hersker den gensidige Tillid, der bør være tilstede mellem dannede og velopdragne Mænd. Lad mig i disse pinlige Omstændigheder tro, at De er besjælede af Medfølelse for mig, at De er mine sande Venner; dette tager De ikke ilde op — vel?"

„Tværtimod, De udtrykker Dem aldeles rigtigt, Dmitri Fedorovitch!" svarede Dommeren alvorligt.

„Altsaa vil vi ikke lade os opholde af Bagateller, men gaa lige til Sagen — ikke sandt?"

„Intet kan være fornuftigere," sagde Nikolaj Parfenovitch, „men jeg ønsker et fyldestgørende Svar paa mit sidste Spørgsmaal, der er af allerstørste Vigtighed for os: Hvad skulde De med de 3000 Rubler?"

„Det er jo Sagen aldeles uvedkommende. Jeg skulde betale en Gæld.“

„Til hvem?“

„Ja, dette nægter jeg ligeud at svare paa. Jeg kan godt, er ikke det mindste bange for at gøre det; men det er mit Princip, at hvad der angaar mit Privatliv, det tillader jeg ingen at stikke sin Næse i. Jeg gentager: dette har ikke noget med denne Sag at skaffe. Her er Tale om en Æresgæld, jeg kan ikke nævne den Persons Navn, som denne Sag angaar.“

„Saa maa De finde Dem i, at vi fører dette Svar til Protokols.“

„Ja, vær saa artig, skriv De kun, at jeg afslaar at give Forklaring; jeg gør det ikke, thi jeg mener, det vilde være udelikat af mig at drage Vedkommendes Navn ind i denne Sag. Gud forbarme sig, hvor De maa have god Tid, siden De gider sidde og skrive saadan noget ned.“

„Tillad mig, min Herre,“ sagde Nikolaj Parfenovitch i en stræng Tone, „at meddele Dem, at huske Dem paa, at De er i Deres fulde Ret, naar De nægter at svare paa vore Spørgsmaal, vi har ingen Ret til at fordre Aabenhjærtighed af Dem; men jeg bør minde Dem om, at De let kunde komme

til at skade Dem selv, naar De saaledes af en eller anden Aarsag ikke vil hjælpe os til den Klarhed, som vi søger . . . Vær saa venlig at gaa videre.“

„Mine Herrer, det er saa langtfra, at jeg tager Dem det ilde op,“ mumlede Dmitri lidt forvirret over denne Tilrettevisning; saa brød han af midt i Sætningen og gik videre i sin Beretning. Da han kom til sit Besøg hos Fenia, udbrød han uvilkaarlig: „Havde jeg ikke haft et saadant Hastværk, er jeg overbevist om, at jeg havde dræbt den Pige!“

Skriveren anførte omhyggelig denne Erklæring.

Dmitri tav stille et Øjeblik og forklarede saa, hvorledes han var kommen ind i Faderens Have. Pludselig afbrød Dommeren ham; han tog en stor Serviet tilside og viste Dmitri en Messingstøder.

„Kender De denne Genstand?“

„Aa, ja vist gør jeg det! Lad mig se paa den . . . Uh nej fy, jeg gider ikke røre ved den!“

„Den har De glemt at omtale.“

„Saa for Pokker! Tror De, jeg vilde skjule det? Jeg tænkte slet ikke paa den.“

„Vil De have den Godhed at oplyse

os om, hvorledes De er kommen til dette Vaaben?"

„Med Fornøjelse, mine Herrer!"

Og Dmitri fortalte, hvorledes han havde taget Støderen fra Fenia, ligesom han fo'r ud af Døren.

„Men hvorfor tog De den Støder? Hvad tænkte De paa, da De tog den?"

„Hvad jeg tænkte paa? Aa, egenlig ikke paa noget bestemt. Jeg snappede den, netop som jeg løb min Vej."

„Men det er der jo ingen Mening i!"

Harmen begyndte at koge op i Dmitri. Han saa opmærksomt paa den unge Forhørsdommer. „Saadan en Grønskolling!" tænkte han og smilede arrigt; han begyndte at angre, at han havde nedladt sig til at tale aabenhjærtigt med „saadanne Folk".

„Jeg blæser ad Deres Støder!" udbrød han med et.

„Men, men —"

„Naa ja, det var for at give Hundene en paa Snuden; det var mørkt — det er jo forresten saa rasende ligegyldigt!"

„Plejede De ellers, naar De gik ud om Aftenen, at have Vaaben hos Dem? Er De altid mørkeræd?"

„Hør, véd De hvad, mine Herrer, det

er jo min Salighed aldeles umuligt, bogstavelig umuligt at tale fornuftigt med Dem!“ skreg Dmitri rasende. „Skriv i Pokkers Skind og Ben, skynd Dem bare og mal op, De derhenne!“ Her pegede han paa Skriveren. „. . . Han tog den Støder for at myrde sin Fader, Fedor Paulovitch, for at knuse Hjærneskallen paa gamle Karamasov! . . . Er De saa glade? Er det det, I vil?“ spurgte han i en udfordrende Tone.

„De maa selv kunne indse, at vi umulig kan lægge Vægt paa en Erklæring, som afgives i Vrede, Vrede over de Spørgsmaal, vi er nødte til at gøre Dem, Spørgsmaal, som De anser for ligegyldige, men som ikke destomindre er af yderste Vigtighed.“

„Men Herregud, lad os dog være Mennesker! Jeg har taget den Støder, men jeg véd sandelig ikke hvorfor. Jeg siger Dem jo, at jeg tog den, idet jeg fo'r ud af Huset. Det er det hele, hvor kan jeg saa forklare det, jeg ikke selv forstaar? Lad os dog komme videre, faa en Ende paa denne Historie! Dersom vi skal blive ved paa den Maade, forsikrer jeg Dem for, at jeg tier rent stille.“

Han var lige paa Nippet til at sige: „Nu faar I ikke et Ord mere ud af mig,

om I saa slæbte mig op paa Skafottet!" Men han lagde Baand paa sig og tilføjede:

„Jeg ved ikke, hvorledes det er, men medens jeg sidder her, er det, som havde jeg en Drøm, der ikke saa sjælden hjemsøger mig, jeg synes, der er én, som forfølger mig, én, jeg er bange for, det er mørkt, han er lige ved mig, jeg skjuler mig bag Døren, bag Skabet, jeg er fejg, han véd meget vel, hvor jeg er skjult, men han lader, som han søger efter mig for at pine mig rigtig, for at nyde min Angst og Skræk . . . saadan er det akkurat, De gaar frem i dette Tilfælde . . ."

„Har De ofte slige Drømme?" spurgte Nikolaj Parfenovitch.

„Ja, det hænder ikke saa sjælden . . . Det vil De maaske ogsaa nedskrive?"

„Nej! men det er underlige Drømme!"

„Men nu er den Drøm bleven Virkelighed. Det er det virkelige Livs Realisme! . . . Jeg er en Ulv, I er Jægerne."

Den Sammenligning halter en Smule!" sagde Dommeren med blid Stemme.

„Nej, det maa De forlade mig!" sagde Dmitri med et nyt Vredesudbrud . . . „De kan naturligvis vise Dem vantro overfor en hvilkensomhelst Forbryder, De har paa

Pinebænken, med deres utaalelige Spørgsmaal; men det er utilladeligt, at De ikke vil vise mig Tillid, naar jeg kommer Dem imøde som en ærlig Mand og lægger min hele Sjæl blot for Dem! Nej, nej, mine Herrer, det har De ingen Ret til! . . . Skal jeg gaa videre?" spurgte han saa med tilkæmpet Ro.

„Ja, naturligvis, derom behøver De da ikke at spørge!" sagde Nikolaj Parfenovitch.

IV.

Dmitri fortsatte, lidt ophidset, men med den øjensynlige Hensigt at fortælle alt uden Omsvøb og ikke udelade det mindste. Han forklarede, hvorledes han var klatret over Plankeværket, hvorledes han var kommen hen til Vinduet, og alt, hvad der da havde rørt sig hos ham. Han forklarede med stor Nøjagtighed de Følelser, der greb ham, da han saa hæftigt havde ønsket at faa Vished om, enten Gruschenka var hos gamle Karamasov eller ej. En Ting var mærkelig, nemlig, at Øvrighedspersonerne nu saa paa den anklagede med synlig Harme, med en tilbagetrængt Uvilje, de betragtede ham med strænge Blikke og gjorde saa faa Spørgsmaal som muligt. Dmitri kunde ikke læse i deres Miner. „Er de monstro fornærmede?“ tænkte han . . . „Aa, lad dem rejse ad Helvede til!“ . . .

Da han fortalte, at han havde banket paa den aftalte Maade, givet det Tegn, der betød, at nu var det Gruschenka, som kom, lod det til, at ingen af Herrerne lagde Mærke til Ordet „Tegn“, som om de ikke rigtig forstod, hvad han mente dermed. Denne Omstændighed slog Dmitri.

Han dvælede ved den rasende Harme, som havde grebet ham i det Øjeblik, Faderens Ansigt kom tilsyne i det aabne Vindue, han sagde, at han netop den Gang havde knyttet Haanden om Messingstøderen . . . derpaa gjorde han et Ophold . . . saa lige ud for sig, men følte som en legemlig Lidelse, at Øvrighedspersonerne alle som én fæstede Øjnene stift paa ham.

„Naa, videre . . . De greb altsaa det omtalte Vaaben . . . og . . . hvad gjorde De saa?“

„Og . . . og saa, saa dræbte jeg, saa slog jeg min Fader et Hul i Hjærneskallen, er det det, De vil have mig til at sige?“

„Saaledes mener De, det gik til, — ikke?“

Hans Øjne lynede, hans Læber dirrede. Hele hans tilkæmpede Ro svandt, Harmen greb ham med uimodstaaelig Magt.

„Det mener vi maaske, men hvorledes lyder Deres Beretning?“ sagde Nikolaj Parfenovitch opmuntrende.

Dmitri slog Øjnene ned og sad en Tid lang tavs.

„Hør nu, mine Herrer, hør nu min Beretning om Sagen,“ sagde han stille og rolig. „Maaske bad min stakkels døde Moder i dette Øjeblik for sit forvildede Barn? Eller var det min Skytsaand, der kyssede min Pande? Det kan jeg ikke sige, men Fristeren fik ikke Magt over mig. Jeg flygtede bort fra Vinduet, løb henimod Plankeværket . . . da var det, min Fader saa mig og hurtig trak sig tilbage fra Vinduet, jeg saa, han blev bange . . . Jeg var allerede kommen op paa Indhegningen, da Gregor greb fat i mig . . .“

Dmitri saa endelig op paa Dommerne: de hørte rolig paa ham. Atter dirrede Dmitris Legeme af Harme:

„Mine Herrer, De sidder og gør Nar ad mig!“

„Hvo af drager De den Slutning?“

„De tror ikke en Stavelse af, hvad jeg har sagt! Jeg føler saa vel, at jeg nu er kommen til det vigtigste Punkt i min Beretning: den gamle Mand ligger der med knust

Hoved, jeg fortæller, at jeg har villet dræbe ham, at jeg endog har grebet fast om Vaabnet, jeg holdt i Haanden, . . . og saa, saa løb jeg min Vej! . , . Det er jo en usandsynlig Historie! Hvem gider vel fæste Lid til saadan noget Snak! Ha, ha, ha ... aa, I er nogle nette Spøgefugle, I Retfærdighedens Haandhævere!"

Han rokkede paa sin Stol, saa den knagede.

„Har De, da De flygtede, lagt Mærke til, om Døren fra Huset ud til Haven var aaben?" spurgte Nikolaj Parfenovitch, som om han ikke lagde Mærke til Dmitris voksende Sindsbevægelse.

„Nej, den var ikke aaben!"

„Virkelig!"

„Den var lukket. Hvem skulde vel have aabnet den?" . . .

„Hvad, hvad er dette! Døren? . . . Vent et Øjeblik" ... vedblev Dmitri med en Gysen ..." De har fundet den Dør aaben?"

„Ja."

„Men hvem i al Verden har kunnet lukke den op? Det maa De selv have gjort?"

„Døren stod aaben, og gennem den er Deres Faders Morder ganske sikkert

undflyet, gennem den Dør er han ogsaa kommen ind," sagde Nikolaj Parfenovitch langsomt og med Vægt. „Dette er aldeles klart. Mordet er ganske sikkert begaaet inde i Fedor Pavlovitchs Værelse, han kan umulig have faaet det dræbende Slag gennem Vinduet. Det fremgaar ganske tydeligt af Ligets Stilling. Derom er der ikke Spor af Tvivl."

Dmitri sad, som var han forstenet.

„Men hvorledes er det da gaaet til, mine Herrer! . . . Jeg har ikke været inde i Huset . . . Jeg siger Dem jo, at den Dør var lukket al den Tid, jeg listede om i Haven, mens jeg stod under Vinduet, gennem hvilket jeg kunde se Fader . . . Jeg husker jo saa tydeligt alle Enkelthederne. Forresten kendte kun han og jeg og Smerdiakov det Tegn, og uden det havde Fader ikke lukket op."

„Hvilket Tegn taler De om?" spurgte Nikolaj Parfenovitch med den største Ivrighed.

Her forlod hans Koldblodighed ham aldeles, han kom med dette Spørgsmaal i den utaalmodigste Tone, som om han var bange, Dmitri skulde nægte at besvare det.

„Aa, det véd De ikke!“ sagde Dmitri, idet han kneb Øjnene sammen og smilede spodsk . . . „Hvad, om jeg nu heller ikke vilde ud med Sproget desangaaende? Hvem mon der saa kunde sige Dem dette? Den afdøde og jeg og Smerdiakov og Vorherre er de eneste, der kender denne Hemmelighed. Og Vorherre, han giver Jer ingen Oplysninger . . . Dette er en meget vigtig Omstændighed, og Pokker véd alt, hvad der kunde komme for en Dag, dersom De rigtig fik Klarhed paa det Punkt! . . . Naa, men trøst Dem, jeg skal afsløre Dem denne Hemmelighed... De skal ikke være bange! .. De kender mig ikke... nu skal den anklagede selv anklage sig... for han er en sanddru, aaben Natur, hvorimod De, mine Herrer, De...“

Dommerne fortrak ikke en Mine, mens Dmitri gav dem denne Finte. De skælvede af Utaalmodighed.

Dmitri forklarede alle de Signaler, der var aftalte mellem gamle Karamasov og Smerdiakov.

„Saa, nu har De vel faaet Stof til at bygge et nyt Anklagesystem!“ sluttede Dmitri i en ringeagtende Tone.

„Altsaa var det kun Dem, Deres afdøde Fader og Tjeneren Smerdiakov, der kendte disse Signaler?“ spurgte Dommerne paany.

„Ja, og saa Vorherre! Glem ikke at føre Vorherre til Protokols! Det kan vist være en værdifuld Oplysning!

„Men siden De altsaa paastaar, at De er uskyldig, skulde det da ikke være Smerdiakov, der har begaaet Forbrydelsen?“

Dmitri saa spodsk paa Dommeren, saa spodsk og saa udfordrende, at denne uvilkaarlig maatte blinke med Øjnene.

„Saa, nu stiller De en ny Fælde op for den sølle Ræv! . . . Jeg kigger Dem i Kortene, De mener, at jeg nu straks skal fare op og skraale: Jo, jo, vist saa, det er aldeles indlysende, at Smerdiakov er Morderen! . . . Naa, tilstaa kun, at det var Deres Tanke, tilstaa, dersom De vil have noget mere ud af mig!“

Nikolaj Parfenovitch og Forhørsdommeren tav begge to stille.

„Men der har De nu taget fejl, jeg vil ikke skraale op, at det er Smerdiakov.“

„Og De nærer ikke engang Mistanke til ham?“

„Gør De det?“

„Ja, vi havde ham **ogsaa** mistænkt.“

Dmitri saa ned for sig.

„Lad os tale alvorligt! Hør nu paa mig. Lige i første Øjeblik, straks da jeg fik at vide, hvad der var sket, har jeg tænkt: det er Smerdiakov. Jeg tænkte paa ham, da jeg paastod, at jeg selv var uskyldig i denne afskyelige Gærning. For lidt siden havde jeg endnu samme Tanke, men jeg har rent slaaet mig den af Hovedet nu, han er ikke istand til at gøre noget saadant, det er rentud umuligt for en saadan Person."

„Men er der da ingen anden, som De kunde tænke Dem?" spurgte Dommeren i en forsigtig Tone.

„Nej, jeg vêd virkelig ingen — Vorherre eller Satan selv, jeg kan ikke sige det . . . Men Smerdiakov? Nej, umuligt!" sagde Dmitri atter aldeles bestemt.

„Hvor kan De nu sige dette med saa megen Bestemthed?"

„Fordi det er min Overbevisning. Det er en Følelsessag. Han er en lav og fejg Natur, en simpel, fejg Person. Fejg udtrykker egenlig ikke nok, hvad han er; han er en hel Bunke Fejgheder, der gaar omkring paa to Ben; han er ikke saa modig som en Høne. Hver Gang jeg talte til ham, rystede han af Skræk, troede, jeg vilde

slaa ham ihjel, naar jeg ikke saa meget som tænkte paa at røre ham med en Finger; han faldt paa Knæ, tudede og tiggede mig om ikke at skræmme ham — forstaar De? Skræmme ham! Og jeg vilde give ham Foræringer, købe ham. Det er den største Kujon, som nogensinde har levet, og epileptisk ovenikøbet, meget middelmaadig begavet; en Dreng paa otte Aar kunde slaa ham i Gulvet. Nej, Smerdiakov er det ikke! Han bryder sig ikke engang om Penge, vilde aldrig tage mod de Bestikkelser, jeg bød ham. Og desuden, hvorfor skulde han ogsaa slaa den gamle Mand ihjel? Han er vist en naturlig Søn af Fedor Paulovitch. Vidste De det?"

„Ja, vi kendte denne Historie. Men De er jo ogsaa Karamasovs Søn, og De har for nylig to Gange sagt, at De havde den Hensigt at myrde Deres Fader."

„Saa, der har jeg nok atter forsnakket mig. Hvor De dog gaar frem paa en nederdrægtig lumsk Maade imod mig! Men det skal ikke lykkes Dem at tage Modet fra mig. Er det ikke lavt af Dem at kaste mig mine egne Ord i Ansigtet, naar jeg aabent og ærligt har tilstaaet, hvorledes denne Tanke opstod hos mig. Jeg har jo erklæret,

baade at jeg har villet, og at jeg har kunnet tage hans Liv — ja, endog at jeg en Dag var lige paa Nippet til at dræbe ham. Men jeg har ikke gjort det, denne rædsomme Brøde tynger ikke paa min Samvittighed. Min Skytsaand holdt sin Haand over mig i det skæbnesvangre Øjeblik. Hvorfor vil De ikke forstaa mig, jeg synes, jeg udtrykker mig tydeligt nok? Jeg har ikke dræbt ham — har ikke dræbt ham — har ikke dræbt ham! Hører I allesammen: Ikke dræbt ham!"

Han var ved at kvæles af Harme.

„Og hvad sagde da Smerdiakov til Dem?" vedblev han efter et Øjebliks Tavshed. „Kan det nytte, jeg spørger Dem derom?"

„De kan spørge om alt, hvad De vil — om alt, hvad der vedkommer denne Sag," sagde Forhørsdommeren i en kold, stræng Tone. „Jeg gentager, at det er vor Skyldighed at svare Dem paa alle Deres Spørgsmaal. Vi fandt Tjeneren Smerdiakov bevidstløs i sin Seng; han havde et frygteligt Krampeanfald, det var vist det tiende Anfald siden den foregaaende Dag. Lægen mente, han ikke kunde leve Natten over."

„Saa maa Satan selv have dræbt Feder Paulovitch!"

„Det skal vi senere komme tilbage til. Vil De gaa videre?“

Dmitri bad om Tilladelse til at hvile sig lidt, hvilket paa det høfligste tilstedes ham.

Efter at have siddet stille og tavs en Tid lang, tog han atter fat, men man saa, at han var urolig og forpint, træt, saaret, beængstet i allerhøjeste Grad. Dommeren lod til med Forsæt at ville ærgre og ophidse ham med „Bagateller“. Næppe var Dmitri bleven færdig med at berette, hvorledes han siddende overskrævs paa Plankeværket havde hugget Gregor i Hovedet med Støderen, og derpaa var sprungen ned for at undersøge den Saaredes Tilstand, før Nikolaj Parfenovitch gav sig til at udspørge ham angaaende den Stilling, han havde indtaget, da den Gamle fik Øje paa ham. Dmitri fo'r sammen af Utaalmodighed.

„Men, Herregud, jeg sad med et Ben paa hver Side af Plankeværket.“

„Og Støderen?“

„Den holdt jeg i Haanden.“

„Den laa ikke i Deres Lomme? Er De vis derpaa? De maatte slaa ud med Armen?“

„Det er højst sandsynligt! . . . Hvorfor det?“

„Kunde De ikke prøve at sætte Dem der paa Stolen og vise os akkurat, hvordan De bar Dem ad? Fra hvad Side Slaget faldt?“

„Gør De Nar ad mig?“ spurgte Dmitri og saa stolt paa Hippolyt Krillovitch, som ikke fortrak en Mine.

Derpaa satte han sig overskrævs paa Stolen, huggede krampagtig ud med knyttet Næve og udbrød dirrende af Raseri:

„Se, saadan gjorde jeg, saadan slog jeg ham ihjel! Er det saa nok med de Komedier?“

„De skal have Tak. Er De nu saa god at meddele os, i hvad Hensigt De igen steg ned af Plankeværket, ned i Deres Faders Have?“

„Men saa for Helvede . . . naa, jo det var for at se til den saarede, at jeg gik ned . . . men forresten véd jeg ikke, hvorfor jeg bar mig saaledes ad . . .“

„De steg ned i Haven, skønt De var saa forvirret, skønt De havde Hastværk og vilde flygte?“

„Ja, trods min Forvirring, og skønt jeg vilde flygte . . .“

„Vilde De hjælpe den gamle Mand?“

„Hvad? . . . ja, det kan gærne være . . . hjælpe . . . naa, aa, jeg kan ikke rigtig huske . . .“

„De vidste maaske ikke selv, hvad De gjorde?“

„Jo, det maa De forlade mig, det vidste jeg overmaade vel! Nu husker jeg de mindste Omstændigheder aldeles nøje! . . . Jeg steg ned for at se efter . . . saa tørrede jeg Blodet af med mit Lommetørklæde.“

„Vi har set Deres Lommetørklæde. Haabede De, at De kunde faa Gregor til at komme til sig selv igen?“

„Det véd jeg virkelig ikke . . . jeg vilde simpelthen se, om han var død eller levende.“

„Aa, saa det var Grunden! Naa, hvad saa?“

„Jeg er ikke Læge, saa jeg kunde ingen bestemt Mening have om den Sag, men da jeg gik bort, var jeg meget bange for, at han var død.“

„Tak skal De have! Det var alt, hvad jeg vilde vide. Vil De være saa venlig at gaa videre.“

Dmitri lavede sig til at tage Ordet, men nu afbrød Nikolaj Parfenovitch ham:

„Hvor kunde det dog falde Dem ind, at gaa til Peter Iliitch med store Blodpletter paa Ansigt og Hænder?“

„Jeg vidste jo ikke, hvorledes jeg saa ud!“

„Det er troligt nok.“

Dmitri havde den største Lyst til at udbrede sig angaaende sin Plan om at vige Pladsen . . . men han kunde ikke faa sig til at nævne „sin Sjæls Beherskerinde“ til disse Mænd, der saa saa kolde og strænge ud. Imidlertid gav han sig til at besvare deres Spørgsmaal paa en klar og kort Maade, der forbavsede alle Tilhørerne.

„Naa, jeg havde altsaa besluttet at begaa Selvmord. Hvad skulde jeg herefter tage mig for? Gruschenka skulde giftes med den, hun elskede, med sin første Kærlighed; jeg havde baaret mig skændigt ad, og nu havde jeg ovenikøbet gamle Gregors Blod paa min Samvittighed: hvad skulde jeg leve efter?... Derfor gik jeg til Peter Iliitch efter mine Pistoler for straks næste Morgen at skyde mig en Kugle for Panden.“

„Og saa vilde De i Nat rigtig muntre Dem, en Fest, der skulde tales om længe?“

„Ja, aldeles rigtig . . . Naa, ja, men lad os nu se at blive færdige, mine Herrer

. . . Jeg vilde skyde mig tidlig paa Morgenstunden, jeg havde allerede skrevet et Par Ord . . . Papiret maa endnu ligge i min Lomme . . . Her er det, vær saa artig" . . . Han kastede det sammenfoldede Papir paa Bordet. Dommeren læste det opmærksomt og lagde det hen paa et Sidebord ved andre Papirer.

„Og De tænkte ikke engang paa at vaske Deres Hænder, før De gik ind hos Peter Iliitch? Var De da ikke bange, man skulde faa underlige Tanker ved at se Dem i den Tilstand?"

„Hvad skulde det være for Tanker? Det var mig desuden saa rasende ligegyldigt, hvad Folk tænkte og ikke tænkte om mig. Jeg vilde jo gøre Ende paa det næste Morgen tidlig, saa der kunde intet foretages mod mig forinden. Dersom Fader ikke var bleven dræbt, vilde De ikke være kommen her, vel? Altsaa er det den skinbarlige Fanden selv, der her har været paa Færde, h a n har dræbt Fedor Pavlovitch, og han har ført mig Eder paa Halsen! Thi det er mig ubegribeligt, at I saa hurtigt er komne til Mokroïe. Det er ligefrem vidunderligt."

„Peter Iliitch Perkhatin har underrettet os om . . . at De ved Indtrædelsen i hans

Hus . . . i Deres blodige Hænder holdt . . . mange Penge . . . i Sedler paa tusinde Rubler. Hans Karl har ogsaa set Dem."

„Ja, det forholder sig ganske rigtigt."

„Et ubetydeligt Spørgsmaal, inden vi gaar videre," sagde nu Nikolaj Parfenovitch med blid Stemme: „Hvorfra havde De alle disse Penge, siden De ikke havde været hjemme i Deres Bolig?"

Dommeren rynkede Panden, denne ligefremme Maade behagede ham ikke.

„Nej, jeg havde ikke været hjemme, det er ogsaa rigtigt!" svarede Dmitri ganske rolig.

„Lad mig da gentage mit Spørgsmaal: Hvor havde De faaet en saa betydelig Sum, siden De, efter Deres egen Erklæring, ikke siden Klokken fem havde været i Deres Bolig?"

„Jeg skulde have ti Rubler . . . og saa pantsatte jeg mine Pistoler hos Peter Iliitch . . . naa, naa, derfor gik jeg til Fru Kokhlakov for at laane 3000 Rubler, som hun forresten ikke gav mig . . . Og, mine Herrer, jeg havde ikke en rød Skilling i Lommen, og saa staar jeg lige med et med flere Tusinde Rubler i Haanden . . . Naa, nu er jeg saa vis paa, at De sidder der og siger

til Dem selv: Hvad vil der ske, dersom han nu afslaar at besvare vort Spørgsmaal, og jeg afslaar det, jeg nægter at tilstaa, hvor jeg har faaet de 3000 Rubler . . . jeg nægter det paa det aller-be-stem-te-ste!" — Tavshed.

„Men, Dmitri Fedorovitch Karamasov, tag Dem sammen og begrib, at vi maa have Klarhed" . . . sagde Nikolaj Parfenovitch igen ganske blidt.

„Det begriber jeg overmaade vel! Men jeg siger det alligevel ikke!"

Dommeren gentog, at Anklagede var i sin fulde Ret, naar han afslog at give Svar paa, hvad der spurgtes om, men at han derved i høj Grad forværrede sin egen Stilling, at dette var et yderst vigtigt Moment i Sagen . . ."

„Og saa videre, og saa videre . . . nok, nok, nu kan det være nok!" skreg Dmitri. „Jeg fatter saa godt Vigtigheden af dette Spørgsmaal. Men jeg svarer ikke destomindre ikke derpaa."

„Hvad Fordel har vi af at komme under Vejr med, hvad De ikke vil sige os?" bemærkede nu Nikolaj Parfenovitch i en ærgerlig Tone. „De, og kun De har nogen Interesse af at oplyse os, De skader Dem selv!"

„Ser De, mine Herrer, lige fra første Færd har det anet mig, at vi paa dette Punkt nødvendig maatte støde sammen. Men i Begyndelsen af dette Forhør stod alting i en Taage om mig, alt gik nok saa glat, jeg gik saa vidt i min Troskyldighed, at jeg foreslog Dem gensidig Tillid. Nu indser jeg fuldtvel, at denne Tillid er en Umulighed, da vi jo dog maatte komme til denne Mur, nu staar vi der, nu er vi ved denne forbandede Mur! Forresten være det langt fra mig at rette nogensomhelst Bebrejdelse til Dem, det er jo umuligt for Dem at tro mig paa mit Ord."

Dmitri tav, han var overvældet.

„Men maaske kunde De dog, uden helt at forklare os dette vigtige Punkt, tale med os om de vedrørende Omstændigheder, sige os, f. Eks. . . . hvad der nøder Dem til at iagttage en saa ubrødelig Tavshed desangaaende?"

Dmitri smilede sørgmodigt.

„Jeg er ikke saa slem, som De tror, mine Herrer! Derfor vil jeg sige Dem mine Grunde, skønt De virkelig ikke er et saa stort Offer værd! Altsaa tier jeg stille, fordi det vilde være skammeligt, om jeg talte. Dette Spørgsmaal, dette Spørgsmaal: hvor

har Du faaet de Penge fra? er for mig en større Skændsel end selve Mordet, Mordet paa min Fader. Derfor tier jeg ... Hvad? Fører De dette til Protokols?"

„Ja, det fører vi til Protokols!" svarede Nikolaj Parfenovitch i en noget flov Tone.

„De gjorde forresten bedst i ikke at omtale Ordet „Skændsel", det sagde jeg bare af Føjelighed . . . men . . . det er forresten det samme" ... tilføjede Dmitri i en træt Tone," skriv alt, hvad De vil, jeg er ikke bange for Dem og . . . og jeg opgiver ikke min Selvfølelse ligeover for Dem!"

„Kunde De ikke give os en lidt mere indgaaende Forklaring over denne „Skændsel", spurgte Nikolaj Parfenovitch stadig i en noget flov Tone.

Dommeren rynkede atter Panden og saa meget misfornøjet ud.

„Nej, nu skal dette have en Ende, det nytter ikke, De gaar mig paa Klingen. Jeg har allerede fornedret mig mer end tilbørligt. Det kan være nok."

Dmitri udtalte disse Ord i en meget bestemt Tone. Nikolaj Parfenovitch trængte ikke videre ind paa ham, men han forstod dog, at det godt kunde falde Forhørs-

dommeren ind at komme tilbage til dette Spørgsmaal.

„Men kan De da ikke idetmindste sige os, hvor stort et Beløb De havde mellem Hænderne, da De kom ind til Perkhatin? Hvor mange Rubler?“

„Det kan jeg heller ikke sige Dem.“

„Jeg synes, De nævnede noget som 3000 Rubler, som De skulde have faaet af Fru Khoklakov.“

„Det er meget muligt, at jeg har talt om noget saadant, men det er aldeles unyttigt at trænge videre ind paa mig.“

„Naa, ja lad os saa ikke tale mere om det . . . Vær saa god at sige os, hvordan De kom herud, og hvad De har foretaget Dem.“

Dmitri nølede, derpaa føjede han sig og fortalte hastig, hvorledes han „paa Grund af uforudsete Omstændigheder“ havde opgivet sine Selvmordsplaner. Dette interesserede ikke videre hans Dommere.

„Vi kommer tilbage til dette, naar Vidnerne skal afhøres, hvilket vil ske i Deres Nærværelse. For Øjeblikket vil De maaske være saa god at lægge alt. hvad De har hos Dem, fremfor alt Deres Penge, her paa Bordet.“

„Penge?... Godt, jeg forstaar det hele, det undrer mig kun, at De ikke for længe siden har forlangt dette af mig. Vær saa god . . . der er mine Penge, tæl efter, se selv, det er alt, hvad der er, tror jeg."

Han trak Smaapengene op af Lommen og bredte dem ud paa Bordet: der var 836 Rubler og 40 Kopek.

„Det er det hele?"

„Det hele."

„De sagde for lidt siden, at De havde givet Plotnikov 300 Rubler, 10 til Perkhatin, 20 til Hyrekusken og hvad saa mere . . ."

Nikolaj Parfenovitch regnede igen efter, Dmitri hjalp til, huskede hver Hvid og Skilling.

„Det udgør altsaa omtrent 1500 Rubler."

„1500 Rubler, ja."

„De siger allesammen, at De havde meget mere."

„Det er nok muligt, lad dem sige, hvad de vil."

„Men De har selv sagt det."

„Ja, vist saa."

„Vi skal sammenligne Deres Udsagn med Vidnernes. Vær kun rolig for Deres Penge, de er i Rettens Varetægt, og alt skal De faa igen, naar . . . Sagen er bragt i

Orden, . . . dersom det viser sig, at Pengene er Deres med Rette. Nu . . .“

Nikolaj Parfenovitch stod op og erklærede Dmitri, at han var „nødsaget til at foretage en nøjagtig Undersøgelse af hans Klæder, og Resten . . .“

„Godt, mine Herrer, saa vender jeg mine Lommer.“

„De maa ogsaa klæde Dem af.“

„Hvad siger De? Klæde mig af? Hvad Satan skal det til. Kan jeg ikke fritages for den Ubehagelighed?“

„Umuligt, Dmitri Fedorovitch, De maa klæde Dem af.“

„Som De vil!“ sagde Dmitri med træt Stemme,“ men, ikke her, . . . lad mig idetmindste gaa bagved Gardinet. . . . Og hvem skal foretage Undersøgelsen?“

„Ja, vist saa, gaa De kun bag Gardinet“ . . . sagde Forhørsdommeren højtideligt.

V.

Dmitri havde aldrig troet, de havde vovet at behandle ham paa den Maade — ham, Dmitri Karamasov, ham befalede de at klæde sig af. Han adlød af Stolthed, men med største Modbydelighed.

Foruden Dommeren og Nikolaj Parfenovitch fulgte nogle Bønder med Dmitri bagved Gardinet.

„Skal jeg ogsaa tage min Skjorte af?“ spurgte Dmitri i en kort Tone.

Dommeren svarede ikke, saa optaget var han af at undersøge Klædningsstykkerne.

„Jeg spørger Dem for anden Gang: Skal jeg ogsaa trække min Skjorte af?“ gentog Dmitri.

„Bryd Dem ikke om det. Det skal De nok faa at vide, naar Tiden kommer!“ lød Svaret

i en Tone, der i Dmitris Øren var meget befalende.

Dommerne talte sammen, alt mens de undersøgte Klæderne og ledte efter Penge. Akkurat som havde de at gøre med en Tyv og ikke med en Officer! mumlede Dmitri vredt.

De lagde Mærke til Blodpletterne paa Frakken.

„Med Forlov!“ raabte Nikolaj Parfenovitch, da han saa Dmitris plettede, opsmøgede Ære, „med Forlov, er det Blod?“

„Blod.“

„Hvad Slags Blod? Hvorfor har De ismøget det Ærme op?“

Dmitri forklarede, at Perkhatin havde raadet ham til at bære sig saaledes ad.

„De maa tage den Skjorte af, den er et meget vigtigt Stykke.“

Harmen jog Blodet op i Dmitris Kinder. „Saa skal jeg altsaa staa her splitternøgen?“

„Bryd Dem ikke derom, det skal vi nok ordne. Vær saa god ogsaa at trække Deres Sokker af.“

„Dette er vel Spøg? Thi det kan da aldrig være nødvendigt.“

„Vi er ikke komne herhen for at more

os eller spøge!" sagde Nikolaj Parfenovitch strængt.

„Naa ja, naar det endelig skal være!" mumlede Dmitri. Han satte sig paa Sengen og gav sig til at trække Sokkerne af. Han følte sig forfærdelig ydmyget over at sidde her nøgen i disse Menneskers Nærværelse. Det var forunderligt: som han der sad, følte han sig skyldbetynget, det var ham, som fornedrede hans Nøgenhed ham i disse Folks Øjne. Det er som en ond Drøm, tænkte han, det er som havde jeg Mareridt. Det var ham især imod at tage Sokkerne af; de var ikke rigtig rene, hans Linned var ogsaa smudsigt, og det skulde alle disse fremmede Mennesker se! Det allerværste var forresten hans Fødder; de havde en styg Form; Tommeltaaen forekom ham især aldeles vanskabt: flad og med ombøjet Negl, rigtig afskyelig. Og det skulde de alle se paa! Skamfølelsen gjorde ham voldsom i sine Bevægelser, han formelig rev Skjorten af.

„Saa skal jeg altsaa sidde her uden Klæder paa Kroppen?"

„Ja, det er aldeles nødvendigt. Sæt Dem her indtil videre, svøb dette Tæppe om Dem; jeg skal straks komme til Dem igen."

Dommerne gik ud med alle Dmitris Klæder, medens han under Politibetjentenes Bevogtning sad og rystede i sit Sengetæppe. Han havde ikke kunnet faa Fødderne dækket til. Hvor de bliver længe borte! tænkte han og skar Tænder. De behandler mig som en Hund! Hans Harme steg, da han saa Nikolaj Parfenovitch komme tilbage med en Bonde, som bar, ikke hans, men en andens Klæder.

„Her er, hvad De behøver. Det er Hr. Kolganov, som er saa god at laane Dem disse Klæder. Skjorten er ren; han havde dem tilfældigvis i sin Kuffert; Deres Sokker kan De faa igen."

„Jeg vil ikke gaa i andres Klæder!" sagde Dmitri rasende. „Giv mig mine egne!"

Det var svært at faa ham talt tilrette. Endelig lykkedes det at forklare ham, at de blodplettede Klæder skulde fremlægges som Corpus delicti.

Dmitri tog stille og harmfuld Klæderne paa; han gjorde blot den Bemærkning, at Frakken var meget finere end hans egen og desuden latterlig snæver til ham. „Jeg ser ud som en Nar. Er De saa fornøjet?"

De bad ham gaa ind i Salen igen. Han saa mørk ud, holdt Øjnene fæstede paa Gulvet

og følte sig ydmyget i disse fremmede Klæder.

Han satte sig paa sin Plads ligeoverfor Dommerne. „Nu skal jeg vel piskes paa Raadstuen — det manglede kun!“ sagde han, henvendt til Nikolaj Parfenovitch. „Han har rigtig undersøgt de usle Sokker, det Asen, vendt dem, for at de alle kunde se, at de ikke var rene.“

„Nu gaar vi over til at afhøre Vidnerne!“ sagde Nikolaj Parfenovitch, det var alt det Svar, han værdigede Dmitri.

„Vi har gjort alt, hvad vi kunde for Dem, Dmitri Fedorovitch,“ vedblev Dommeren; „men da De har nægtet at give os Oplysninger angaaende den Pengesum, De havde hos Dem, ser vi os nødsagede til at...“

„Hvad er Deres Ring af?“ afbrød Dmitri ham pludselig, idet han pegede paa en af de Ringe, Nikolaj Parfenovitch bar paa Fingeren.

„Ja, den der — den, der har en brungul Sten!“ blev Dmitri ved som et trodsigt, uartigt Barn.

„Det er en Røgtopas!“ svarede Nikolaj Parfenovitchs smilende. „Vil De se den? Jeg skal saa gærne tage den af!“

„Nej, behold den," sagde Dmitri rasende, „lad bare være at tage den at, gid Fanden havde den og hele Resten, mine Herrer, De har sønderrevet min Sjæl, men tror De virkelig, jeg kunde have staaet her og løjet for Dem, hvis jeg virkelig havde dræbt min Fader. Lyve? Nej, aldrig, Dmitri Federovitch er ikke af den Slags. Dersom jeg havde været skyldig, sværger jeg Dem til, at jeg ikke havde ventet, til De var komne, jeg havde skudt mig en Kugle for Panden før Solens Opgang, det føler jeg godt nu. Tyve Aar vilde have givet mig mindre Erfaring end denne ene Nat, denne forbandede Nat. Mon jeg kunde have set Dem i Øjnene, hvis jeg havde havt min Faders Blod paa min Samvittighed? Men Gregors Død, jeg troede jo, han var død, har jo rent bragt mig ud af mig selv. Og dog var jeg ikke bange. Jeg er aldeles ikke bange for Straf, den skræmmer mig ikke, det vil jeg blot sige Dem. Jeg var ikke bange, men jeg skammede mig, skammede mig saa forfærdelig. Og saa vilde I, I Muldvarpe, der roder og graver efter andres Skændsel med koldt Blod, I vilde have mig til at forøge min Skam med Aabenbaringen af en lav, ussel Handling, jeg har begaaet. Jeg vilde ikke have gjort

det, selv om jeg derved kunde rense mig helt for den Mistanke, der hviler paa mig. Nej, meget hellere gaar jeg lige i Tugthuset. Den, der har aabnet Døren til Faders Hus, den er baade Morder og Tyv. Hvem det er? Ja, derom kan jeg ingen Mening have, men et er vist: Dmitri Karamasov er det ikke, det er alt, hvad jeg véd om den Sag, og lad mig nu have Fred. Send mig i Tugthuset eller paa Skafottet, som det behager Jer, men pin mig ikke længer med Jeres djævelske Spørgsmaal. Jeg har intet mere at sige — kald Vidnerne ind."

Dommerens kolde Øjne hvilede forskende paa Dmitri. Med ét sagde han i den roligste Tone, som om han kom med en ganske ubetydelig Bemærkning:

„Vi har netop angaaende dette en meget vigtig Udtalelse af den gamle Gregor, der paastaar, at Døren allerede var aaben, før han saa Dem løbe omkring i Haven."

Dmitri fo'r op fra sit Sæde.

„Det er Løgn! Det er umuligt, at han har set den Dør staa aaben, thi den var lukket. Han lyver."

„Jeg maa gentage, at hans Udtalelse var aldeles bestemt."

„Men det er galt. Det er galt! Enten

er det Bagtalelse, eller den gamle Mand har set Syner. Hans Saar har forvirret ham, saa han har bildt sig noget ind."

„Men han havde lagt Mærke tilden Omstændighed, før han fik Slaget i Hovedet, han saa det straks, da han kom ind i Haven."

„Det er ikke sandt. Det er umuligt. Det siger han af Ondskab. Det har han ikke kunnet se. Jeg er ikke gaaet gennem den Dør," sagde Dmitri aldeles aandeløs af Hæftighed.

Dommeren vendte sig om til Nikolai Parfenovitch.

„Vis ham en Gang —."

„Kender De denne Genstand?" spurgte Nikolai Parfenovitch og viste Dmitri en stor Konvolut; tom, opreven, med tre Segl for.

Dmitri betragtede den med stor Forbavselse.

„Det maa jo være Faders Konvolut," hviskede han, „den med de 3000 Rubler. Se efter om der ikke staar: Til mit lille Hønseben, jo rigtig, ser De, 3000, 3000."

„Det ser vi overmaade godt, men Pengene har vi derimod ikke set noget til. Konvoluten laa paa Gulvet ved Sengen."

I nogle Minuter blev Dmitri siddende aldeles som forstenet.

„Det er Smerdiakov," udbrød han pludselig med høj Røst. „Det er ham, der er Morderen, ham, der er Tyven. Kun han vidste, hvor denne Konvolut laa skjult. Det er ham, det er hævet over al Tvivl."

„Men De vidste jo ogsaa, at Pengene laa under Deres Faders Hovedpude."

„Jeg har aldrig set den Konvolut før. Aldrig før i dette Øjeblik. Jeg kendte den, fordi Smerdiakov, kun han og den gamle Mand vidste, hvor den var gemt, jeg vidste det ikke.

„Og alligevel sagde De selv for lidt siden, at Pengene var gemt under den Afdødes Hoved: under Hovedpuden, altsaa vidste De, hvor Skjulestedet var. Og det har vi ført til Protokols."

„Det er noget Vrøvl. Jeg vidste det aldeles ikke. Forresten kan det godt være, den slet ikke laa under Hovedpuden, det sagde jeg hen i Vejret. Men hvad siger Smerdiakov? Har De udspurgt ham. Hvad siger han. Det er jo det vigtigste. Jeg sagde det om Hovedpuden uden at tænke over det. De ved jo godt, at et Ord kan slippe ud af Munden, uden at man tænker

derved. Jeg siger Dem: Smerdiakov er den eneste, der kendte Stedet. Han har talt til mig om det, men det er ham, det er upaatvivlelig ham, der er Morderen. Det er klart som Dagen. Han maa lige paa Stedet anholdes. Han har begaaet Mordet, mens Gregor laa besvimet, det er aldeles tydeligt, han har banket paa den aftalte Maade, Fader har lukket op, for uden Signalet havde den gamle ikke aabnet Døren."

„Nu glemmer De igen, at der ikke behøvedes noget Signal," sagde Dommeren med synlig Tilfredshed, „Døren var allerede aaben, da De var i Haven."

„Døren, Døren," hviskede Dmitri hen for sig.

Han saa i Tavshed paa Dommeren, saa faldt han sammen paa sin Stol.

Alle tav stille i nogle Minuter.

„Ja, Døren. Dette er ubegribeligt. Gud er imod mig," tilføjede han med forvildede Blikke.

„Der ser De selv. Døm selv, Dmitri Fedorovitch. Paa den ene Side den Dør, den aabne Dør, gennem hvilken De er gaaet ud; et knusende Bevis mod Dem. Paa den anden Side Deres haardnakkede, ubegribelige Vægring ved at tilstaa, hvor De har de

mange Penge fra, naar De tre Timer i Forvejen havde maattet pantsætte Deres Pistoler, fordi De trængte til ti Rubler, naar De tænker Dem om, vil det vist fremgaa for Dem selv, hvilken Overbevisning der nødvendigvis maa have dannet sig hos os. Sig ikke, vi er kolde Spottere, der ej kan forstaa en ædel Sjæls Bevæggrunde. Tænk Dem om, sæt Dem i vort Sted."

Dmitri var usigelig bevæget. Han blev ganske bleg.

„Det er godt," udbrød han med et. „Nu skal jeg alligevel sige, hvor jeg havde de Penge fra, jeg skal lægge min egen Skændsel blot, for at hverken De eller jeg skal volde en endnu større Ulykke."

„Og vær vis paa, Dmitri Fedorovitch," sagde nu Nikolai Parfenovitch hastig, „vær vis paa, at Deres Oprigtighed endnu kan afhjælpe denne fortvivlede Sag — ja —."

I dette Øjeblik skubbede Dommeren sagte til Nikolai Parfenovitch under Bordet, men det var ganske overflødigt, thi Dmitri hørte ikke paa ham.

VI.

„Mine Herrer," begyndte han med bevæget Stemme, „denne Pengesum, disse Penge . . . er mine."

Dommerne tabte Næse og Mund af Forbavselse, det ventede de ikke.

„Hvad siger De? Deres Penge!" sagde Nikolaj Parfenovitch tilsidst. „Men efter Deres eget Sigende havde De den Dag, Klokken 5 . . ."

„Aa, gaa ad Helvede til med Kl. 5 og mit eget Udsagn! Det kommer ikke den Ting ved! Pengene var mine, det vil sige, paa en Maade . . . jeg havde tilvendt mig dem — ja, ikke just mine, men stjaalne af mig. Der var 1500 Rubler. Jeg havde længe gaaet med dem hos mig."

„Men hvor kom De da fra?"

„Jeg bar dem her paa mit Bryst, her, syet ind i en Lap, jeg havde gaaet om med

dem i en hel Maaned, fordi jeg ønskede, de skulde minde mig om, hvor ussel jeg var."

„Men hvis var de Penge, som De havde . . . som De havde tilegnet Dem?"

„De vilde sagt: stjaalet! . . . Tal De kun rent ud af Posen! Desuden havde jeg jo stjaalet dem, det lyder ganske vist finere at sige „tilegnet". Jeg havde stjaalet dem, men først igaar Aftes stjal jeg dem rigtig."

„Igaar Aftes? Jamen De siger jo selv, at De i over en Maaned havde, havde haft dem hos Dem?"

„Ja, men de kom ikke fra Fader. De kom fra hende. Lad mig da i Guds Navn fortælle Dem, og lad saa være at afbryde mig, det er mig saa ubehageligt . . . Ser De, for en Maaned siden lod min forhenværende Trolovede Katarina Ivanovna Verkhovtsena mig kalde . . . kender De hende?"

„Hvor kan De spørge om det?"

„Jeg véd, at De kender hende, hun er en ægte højsindet Sjæl, ædlere end nogen anden! Men hun hader mig, og ikke uden skellig Aarsag!"

„Katarina Ivanovna hader Dem?" sagde Nikolaj og Dommeren i en forbavset Tone.

„Aa, lad mig blive fri for at høre hendes Navn mellem andre usle Menneskers

Navne! Jeg er uværdig til at tale om hende . . . Ja, hun hadede mig, det saa jeg nok . . . og det har hun længe gjort, lige fra allerførste Begyndelse, fra den Dag . . . i mit Værelse . . . naa, men ikke et Ord derom, De er ikke værdig til at høre om denne Sag, det er ogsaa overflødigt. De behøver kun at vide, at for en Maaned siden gav hun mig 3000 Rubler, som jeg skulde sende til en Slægtning, der bor i Moskva. Og jeg . . . det var netop paa den Tid, jeg blev forelsket i en anden, i . . . hende . . . i Gruschenka. Jeg tog hende med hertil, til Mokroïe og brugte Halvdelen af de Penge, der var mig betroede, Halvdelen af de gruelige Rubler . . . det vil sige 1500. Men den anden Halvdel gemte jeg hos mig . . . Naa, det er disse 1500 Rubler, jeg har baaret paa mit Bryst som en Amulet. Først igaar rev jeg dem ud af den Lap, hvori de laa indsyede, først igaar brugte jeg af dem, . . . de 800 Rubler, der er tilbage, er nu i Deres Hænder, Nikolaj Parfenovitch."

„Ja, men, det var jo ikke 1500, det var 3000 Rubler, De brugte her for en Maaned siden. Det véd jo alle og enhver!"

„Hvem er det: alle og enhver? Hvem har holdt Regnskab over, hvad jeg gav ud?"

„De har selv sagt det! De har sagt, at de havde brugt 3000 Rubler.“

„Det er ganske rigtigt, det har jeg saamænd skreget ud til hvem, der gad høre paa mig, og hele Byen har troet mig, alle har gentaget den Historie. Men Sandheden er alligevel, at jeg har brugt 1500 . . . og nu véd De, hvorfra Pengene kom.“

„Dette er næsten altfor mærkværdigt!“ mumlede Nikolaj Parfenovitch.

„Har De aldrig omtalt dette til nogen?“ spurgte Forhørsdommeren. „Har De aldrig sagt, at De gik og gemte paa disse Penge?“

„Nej, aldrig.“

„Det er mærkeligt! Har De virkelig aldrig sagt det til nogen?“

„Nej, ikke til et Menneske!“

„Men hvorfor dog? Hvad tvang Dem til denne fuldkomne Tavshed? Den Hemmelighed, der synes Dem saa skændig, er egentlig en Ubetydelighed, thi De kunde jo give Pengene tilbage. Desuden ligner det Dem at gøre den Slags Ubesindigheder . . . dette var snarere en Letsindighed end et Fejltrin. Hvorom alting er, De har jo ellers ikke lagt mindste Skjul paa, at de Penge, De her gav ud, tilhørte Katarina Ivanovna, hvad skal det saa til at gøre saa mange Ophævelser

over, at De har gemt det halve af Summen? Det er vanskeligt for os at begribe Dem i dette Tilfælde, svært at forstaa, hvorfor De i den Anledning udbryder: „hellere Tugthuset!“

Her tav Forhørsdommeren. Han havde talt sig varm, uden at lægge Skjul paa sin Ærgrelse, ja, uden at tænke paa at være veltalende.

„Det er ikke selve de 1500 Rubler, jeg skammer mig saa meget over,“ svarede Dmitri i en fast Tone, „som over den Ting, at jeg delte Summen i to Dele.“

„Men, hvad kunde det nu skade?“ udbrød Dommeren gnavent. „Hvor kan det være saa græsseligt? . . . Sig os da idetmindste Grunden til denne Handlemaade. Hvorfor gjorde De det? Kan De give os nogen Forklaring desangaaende?“

„Aa, Gud! Det er jo netop Grunden til min Fremgangsmaade, der er saa skændig, saa lav, det er sket af den laveste Beregning, i den skammeligste Hensigt, mine Herrer! Og i denne Lavhed har jeg fremturet en hel Maaned!“

„Det er ikke til at forstaa eller begribe!“

„Ja, deri kan De have Ret, der er ganske vist Forskel," svarede Dommeren med et koldt Smil. „Men det er dog højst mærkeligt, at denne Forskel i Deres Øjne bliver saa uendelig stor."

„Der er en uhyre, en rædsom stor Forskel, derom er ingen Tvivl mulig. Alle Mennesker kan være uærlige, og det er min private Mening, at det er Tilfældet, men Tyve, det er vi ikke allesammen! ... Hvorom alting er, betragter jeg nu Tyveri som den laveste af al Uærlighed. Og se nu: i en hel langsommelig Maaned gaar jeg med disse Penge, hver Dag kan jeg bestemme mig til at give Katia dem tilbage, og saaledes atter blive nogenlunde hæderlig. Men det kunde jeg ikke, jeg tænkte og tænkte, og kunde ikke tage noget Parti. Er det maaske rigtigt?"

„Jeg indrømmer, at det maaske ikke var, ganske som det burde være. Men dette er jo en Diskussion om aldeles overflødige Spidsfindigheder. Kom dog til Sagen, Dmitri Fedoroviteh! De har endnu ikke forklaret os Grunden til, at De foretog denne meget omtalte Deling. Hvortil vilde De bruge den Halvpart, De lagde tilside. Dette er et meget vigtigt Spørgsmaal. Det vil jeg sige Dem."

„De forbavser mig! Forresten skal jeg prøve at forklare mig nøjere, maaske er det mig, der er ubegribelig! . . . Prøv at forstaa, hvad jeg mener . . . Jeg tilvender mig altsaa de 3000 Rubler, Katia betror mig, fordi hun anser mig for en hæderlig Mand, men jeg svirer hele Summen op, gaar næste Dag hen og siger til hende: jeg er en Usling, jeg har brugt Dine 3000 Rubler! . . . Vilde det være rigtigt? Nej, det vilde være uærligt, det er Svaghed, der udarter til Dyriskhed, ikke sandt? Men Tyveri er det ikke, ikke egenlig Tyveri, vel? Jeg har forødt Pengene, ikke just stjaalet dem . . . Men hør nu videre . . . prøv at følge ordenlig med . . . jeg har saa ondt ved at samle mine Tanker, alting løber sur for mig . . . Altsaa bruger jeg kun 1500 Rubler, det vil sige Halvdelen af Summen. Næste Dag gaar jeg hen til hende; jeg siger: Katia, jeg er en Slubbert, tag di se 1500 Rubler, thi jeg har sviret Resten op, og det kunde godt falde mig ind at bruge disse paa samme smukke Maade. Red mig ud af denne Fristelse.“ Hvis jeg bærer mig saaledes ad, er jeg et Bæst, et Asen, en Slubbert, men ingen Tyv, ikke en Tyv! Thi en Tyv havde naturligvis beholdt hele Summen.“

„Aa, ja, undskyld, at jeg lader Dem vente, thi De har ganske Ret, det er det vigtigste Punkt, og De skal snart komme til at forstaa, hvorfor jeg skammer mig saa meget over Bevæggrunden til min Handling. Ser De, den afdøde pinte og plagede uafladelig Agrafeana Alexandrovna, og jeg, der var skinsyg, troede, hun ikke vidste, hvem af os to hun skulde give Fortrinet. Men hvad vilde der være hændet, dersom hun en Dag havde sagt: „Det er Dig, jeg elsker, rejs til Verdens Ende med mig.“ Jeg ejede ikke 20 Kopek, hvad skulde jeg da have gjort? Thi jeg kendte hende jo ikke, troede, hun holdt af Penge, at hun ikke vilde taale Fattigdom med mig. Derfor delte jeg rolig den Sum, skjulte Halvdelen paa mit Bryst, og saa svirede jeg den anden Halvdel op. Tilstaa dog, at dette var i høj Grad uværdigt?“

Dommerne gav sig til at le.

„Efter min Mening var det netop overmaade fornuftigt af Dem ikke at bortødsle hele Summen. Hvorfor finder De det saa forskrækkeligt?“

„Jo, for saa bliver det jo Tyveri! Jeg er aldeles forskrækket over, at De ikke forstaar mig. Men hver eneste Dag, mens jeg

gik om med de Penge, sagde jeg til mig selv: „Du er en Tyv, en nedrig Tyv!“ Denne Tanke er Grunden til alle mine Udbrud af Hæftighed, derfor slog jeg min Fader, derfor mishandlede jeg Kaptejnen hin Dag i Kaféen. Ikke engang til min Broder Alexis har jeg turdet aabenbare et Ord om denne Sag! Og dog tænkte jeg: „Jeg kunde rense mig for den Skændsel at være en Tyv, . . . naar jeg kun gav Katia de 1500 Rubler tilbage!“ Og først igaar rev jeg Lappen op: først igaar fuldbyrdede jeg Tyveriet ... forstaar De mig nu?“

„Og hvorfor tog De først igaar den Beslutning?“ spurgte Nikolaj Parfenovitch.

„Det var da et latterligt Spørgsmaal! Fordi jeg igaar betragtede mig som en dødsdømt Mand, og det var mig ganske ligegyldigt, om jeg gik i min Grav som en Tyv eller som en ærlig Mand. Det, der pinte mig mest i Nat, var ikke Erindringen om min Forbrydelse, skønt jeg troede, at Gregor var død, det var heller ikke Sibirien, netop som jeg troede, jeg endelig skulde vinde Gruschenka! Naturligvis var det en sørgelig Tanke, men meget mere led jeg ved at mindes, at jeg nu i al Evighed og ufravigelig var en Tyv ...“ Aa, Gud i Himlen ...

jeg har lært meget inat! Jeg har lært, ikke alene, at det er umuligt at leve med Følelsen af at være en Forbryder, men jeg har ogsaa lært, at det er svært at dø med den Overbevisning. Aa, nej ... man maa kunne staa frem, kunne give sig selv det Vidnesbyrd, at man er en ærlig Mand, ellers er der ingen Fred i Dødstanken . . .“

Dmitri var dødbleg.

„Nu tror jeg, jeg begynder at forstaa Dem, Dmitri Fedorovitch,“ sagde Dommeren med en Skygge af Medfølelse i Betoningen. Men alt dette . . . undskyld . . . alt dette her kommer fra et overspændt Sind, fra Nerverne . . . Deres Nervesystem er overanstrængt, De er syg! . . . Hvorfor gjorde De ikke Ende paa alle Deres Lidelser og Sjælekampe ved ligefrem at levere Frøken Katia Pengene tilbage? Det var jo en saare naturlig Handlemaade, synes jeg! De kunde ærlig og redelig have tilstaaet den unge Dame Deres Svaghed og saa bedt hende om de Penge, De havde Brug for; i Betragtning af Deres Stilling og af den unge Dames Ædelmodighed var der jo al mulig Sandsynlighed for, at hun havde opfyldt Deres Bøn. De kunde jo have budt hende samme Sikkerhed som Fru Khoklakov eller

gamle Samsonnov? Thi den Sikkerhed betragter De jo som meget respektabel, ikke sandt?"

Dmitri blev rød i Ansigtet, Harmen blussede op i ham.

„Dette kan da umulig være Deres Alvor? Tror De, jeg er falden saa usigelig dybt."

„Jeg taler her i fuldt Alvor . . . Hvor skulde jeg spøge?" . . .

„Men dette er jo nederdrægtig lavt . . . Aa, Gud, hvor kan De dog pine mig saaledes! Saa læs dog i mit Hjærte, læs i min Sjæl og skam Dem over Dem selv! . . . Vid, at jeg havde tænkt mig Muligheden af denne Fremgangsmaade. Jeg havde besluttet at gaa til Katia, saa nederdrægtig var jeg virkelig. Men tale til hende om min Troløshed, bede hende, hende om Penge og saa flygte med den Kvinde, der saa grovelig havde fornærmet hende . . . nej, nej . . . Hr. Dommer, De maa jo være gal!"

„Enten jeg er gal eller ej, saa indrømmer jeg, at Ideen om kvindelig Skinsyge ikke har fremstillet sig for mig netop nu, og dersom den virkelig i dette Tilfælde er tilstede . . ."

„Jamen, det vilde jo have været saa usigelig lavt og nederdrægtigt," skreg Dmitri

og dundrede i Bordet, det vilde jo formelig faa én til at holde sig for Næsen! Hun vilde naturligvis have givet mig de Penge lige paa Stedet, af Haan, af Ringeagt, thi hun har jo ogsaa en Helvedes Karakter, et rasende hæftigt Sind! Jeg, aa Gud, jeg havde saa selvfølgelig taget Pengene, det er jeg overbevist om, og hele mit Liv vilde jeg . . . Undskyld, tilgiv min Opfarenhed, bær over med mine hæftige Udbrud, men det er saa kort siden, jeg selv tænkte paa denne Udvej, for tre Dage siden, endnu den Dag igaar . . . lige til denne sidste Begivenhed."

„Indtil hvilken Begivenhed?" spurgte Nikolaj Parfenovitch.

Dmitri hørte ikke paa ham.

„Nu skal jeg gøre Dem en rædsom Tilstaaelse, gid De kunde fatte, hvad den koster mig, gid De kunde forstaa dens Betydning, mine Herrer! Thi dersom dette ej er Tilfældet, da maa jeg forgaa af Skam og Blusel over at have aabenbaret noget saadant til slige Mennesker. Aa, saa tager jeg Livet af mig! Og jeg aner, jeg ser, at De ikke tror mig! . . . Hvad for noget, vil De skrive?" raabte han forfærdet.

„Ja, vist vil vi det!" svarede Nikolaj Parfenovitch forbavset. „Vi skriver, at De

lige til sidste Øjeblik tænkte paa at henvende Dem til Frøken Verkhautsena for at faa den Sum . . . Dette er et overmaade vigtigt Moment for Dem, Dmitri Fedorovitch, og især for os."

„Men, i Himlens Navn! Vær dog lidt rimelige, mine Herrer. Hav dog saa megen Skamfølelse, at De ikke fører dette til Protokols! Jeg staar her og sønderriver min Sjæl for Deres Øjne! Og De misbruger min Tillid saa skændigt!"

Han bedækkede sit Ansigt med Hænderne.

„Vær nu lidt rolig, tag Dem ikke dette saa nær, Dmitri Fedorovitch. Vi skal læse det altsammen op for Dem bagefter, og vi skal forandre, hvad De forlanger. Maa jeg nu blot for tredje Gang stille Dem det Spørgsmaal: er det muligt, at De ikke til nogen har omtalt den Sum, De gik med, indsyet paa Deres Bryst? Dette forekommer mig i høj Grad usandsynligt, for ikke at sige utroligt!"

„Jeg har ikke sagt det til et eneste Menneske, ikke til en levende Sjæl! Dette Spørgsmaal beviser mig klart som Dagen, at De hverken vil eller kan forstaa mig! Lad mig være i Fred!"

„Ja, ja da, men tænk Dem om! Vi har maaske Snese af Vidner, der er rede til at bekræfte, at de har hørt Dem sige mer end en Gang, at De har brugt tre Tusind Rubler og ikke 1500! Da De kom herud til Mokroïe, erklærede De atter at være i Besiddelse af 3000 Rubler!"

„De maa for mig møde op med hundrede, med tusende Vidner!" skreg Dmitri rasende.

„De indser selvfølgelig, at her er Overensstemmelse. Og et enstemmigt Vidnesbyrd har en vis Vægt!"

„Det er noget Vrøvl altsammen! Jeg har løjet, og de andre har snakket mig min Løgn efter."

„Men hvorfor i al Verden løj De da?"

„Det maa Fanden vide! Sagtens af Lyst til at prale . . . hvad véd jeg selv derom! . . . Maaske for at døve min egen Samvittighed, for at faa mig til at glemme de Penge, jeg havde stukket til Side . . . ja, det var vist derfor, naar jeg husker rigtig efter. Og saa til Helvede med alt Jeres Vrøvl . . . Hvormange Gange skal vi komme igen til dette Spørgsmaal . . . Jeg har løjet, og da jeg en Gang var kommen med Løgn, frem-

turede jeg af Trods, . . . hvorfor lyver man i det hele taget?"

„Det er meget vanskeligt at forklare, Dmitri Fedorovitch," svarede Dommeren. „Men sig os en Gang, var det en stor Pakke, den, hvori de Penge var gemt?"

„Nej."

„Hvor stor omtrent?"

„Omtrent som en Hundrederubelseddel lagt en Gang sammen."

„De gjorde bedst i at vise os den Lap, hvori den var indsyet, den har De sandsynligvis hos Dem?"

„Hvad Satan? . . . Hvad er nu det for Tossestreger? Tror De, jeg véd, hvor den gamle Klud er bleven af?

„Undskyld! . . . hvor tog De Deres Penge frem? De har jo selv erklæret, at De ikke har været hjemme i Deres Bolig."

„Det var paa Vejen: da jeg gik fra Fenia til Peter Iliitch."

„I Mørke?"

„Behøver man maaske Lys til sligt? Det var snart besørget, at faa den Smule Lap op!"

„Uden Saks? Midt paa Gaden?"

„Paa Torvet, tror jeg, det var."

„Og hvad gjorde De saa med den?"

„Den smed jeg.“

„Hvor?“

„Paa Torvet, — hvor Satan skal jeg kunne vide hvor? Og hvad skal dette Forhør nytte til?“

„Det er meget vigtigt, Dmitri Fedorovitch. Denne Lap er jo nemlig et corpus delicti af allerstørste Betydning, en Ting, der kunde bevise Deres Uskyldighed! . . . Forstaar De da ikke det? Hvem hjalp Dem at sy den Pakke for en Maaned siden, da De gemte Summen?“

„Ingen.“

„Kan De da selv sy?“

„En Soldat maa kunne sy. Forresten var det just ikke nogen besværlig Historie.“

„Og hvor fik De den Klud fra?“

„Saa, nu gør De igen Nar ad mig?“

„Nej, Dmitri Fedorovitch, det er ikke Spøg, men sørgeligt Alvor!“

„Det husker jeg ikke.“

„Den Slags Smaating er det ellers ikke saa vanskeligt at mindes.“

„Jeg forsikrer Dem, at jeg ikke i dette Øjeblik husker det, det var vist noget, jeg rev af et Stykke Linned.“

„Men dette er atter meget vigtigt: maaske kunde vi i Deres Bolig finde det

Stykke Linned, den Skjorte f. Eks., hvoraf De rev Kluden . . . hvad var den af, den Lap? — af Bomuld eller Lærred?"

„Det maa Fanden vide . . . aa stop nu lidt . . . nu falder det mig med ét ind, at jeg ikke rev noget itu. Det var Shirting . . . Jeg tror, det var en af min Værtindes Kapper."

„Deres Værtindes Kappe?"

„Ja, nu husker jeg, at jeg en Dag tog den Kappe for at tørre min Pen. . . . Jeg havde taget den, uden at hun vidste det, det var en gammel Tingest, der ikke var to Skilling værd, og den var det, jeg syede Pengene ind i: en gammel, forvasket Shirtingsklud."

„Er De nu vis paa dette?"

„Aa, vis, vis . . . men det forekommer mig . . . Desuden blæser jeg ad det!"

„Maaske kunde Værtinden mindes, at Kappen er forsvunden?"

„Nej, det har hun vist ikke lagt Mærke til. Det var en gammel Pjalt, siger jeg Dem jo, en værdiløs gammel Klud."

„Og Synaal, Traad? Hvorfra fik De det?"

„Saa, hold nu op! Dette er ikke til at udholde!", skreg Dmitri fnysende af Harme.

Jeg ser saa godt, at De ikke tror en Stavelse af, hvad jeg siger. Det er min Skyld, ikke Deres: jeg skulde ikke have ladet mig rive hen til at udgyde mig for Dem, thi De sidder bare og gør Nar ad mig i mine aabne Øjne . . . I er Bødler, I lokker mig til at tale og holder Jer op over en ulykkelig Mand! Jeg forbander Jer allesammen!"

Han bøjede Hovedet og saa aldeles nedslaaet ud.

Dommerne tav.

Et Øjeblik efter rettede han sig, hans Øjne lynede i Afsind, hans Ansigt bar den dybeste Fortvivlelse tilskue.

Nu slog Klokken syv. Alle var dødtrætte. Dmitri stirrede med et aandsfraværende Blik ud af Vinduet.

Det øsregnede.

„Maa jeg have Lov at se ud af Vinduet?" spurgte han med ét, henvendt til Nikolaj Parfenovitch.

„Saa meget, De vil."

Dmitri stod op og gik hen til Vinduet.

Regnen plaskede mod de duggede Ruder. Han kunde se den sølede Vej gennem Regnens Taageslør, de sorte Bondehytter, som i den graa Belysning saa endnu mere fattige og usle ud. Dmitri mindedes den guldlok-

kede Føbus, der skulde give Tegn til hans Hedenfart. „Det vilde maaske have været meget lettere saadan en raakold Regnvejrsmorgen . . .“, han smilede bittert og vendte sig om mod sine „Bødler“.

„Mine Herrer,“ udbrød han, „jeg mærker nok, at jeg er en dømt Mand, — men hun? Sig mig i Guds velsignede Navn, om jeg drager hende med i Fordærvelse? Hun vidste ikke, hvad hun sagde, da hun beskyldte sig selv for at være den, der havde foraarsaget al denne Elendighed. Vil De ikke sige mig, hvad De har i Sinde med hende?“

„Vær De kun ganske rolig i den Henseende, Dmitri Fedorovitch!“ skyndte Dommeren sig med at svare. Vi har aldeles ingen Grund til at forurolige den Person, De nærer en saa levende Interesse for. Og jeg ser i Fremtiden heller ingen Grund til at skride ind mod hende. Vi skal i hvert Fald behandle hende med alle mulige Hensyn.“

„Tak, mange Tak, mine Herrer! Jeg vidste jo, at De alligevel var hæderlige Folk. De vælter en tung Sten fra mit Hjærte. Hvad fordrer De nu af mig! Jeg er rede til at adlyde.“

„Nu skal vi gaa over til Vidnernes Afhørelse, i Deres Nærværelse, naturligvis . . .“

„Skal vi ikke drikke en Kop The!“ faldt Nikolaj Parfenovitch ham i Talen. „Det har vi sandelig fortjent allesammen.“

Der blev bragt The. Dmitri vilde først ikke tage den Kop, der blev ham budt af Nikolaj Parfenovitch, men senere drak han alligevel med Begærlighed. Han var aldeles ødelagt af Træthed. „Dersom dette havde varet ret meget længere, vilde jeg have mistet min Forstand!“ tænkte han.

VII.

Vidnernes Afhørelse tog sin Begyndelse. Det Punkt, paa hvilket deres Opmærksomhed særlig rettedes, var Dmitris Udsagn angaaende Størrelsen af den Sum, han havde udgivet de Gange, han var i Mokroïe. Det er overflødigt at bemærke, at alle Vidnesbyrdene gik imod Dmitris Paastand. Imidlertid sad han selv stille og med et fuldstændig ligegyldigt Ansigt.

Efter at Værten, Kusken, Kolganov og nogle Bønder havde talt, kom man til de to polske Herrer. Herren med Piben, der navngav sig som Mussialovitch, gav sig til at udbrede sig over sit Forhold til Gruschenka og talte paa en saa indbildsk og forfængelig Maade, at Dmitri fo'r op af sin Sløvhed for at raabe:

„Usling!"

Mussialovitch forlangte, at dette Ukvemsord skulde føres til Protokols.

„Ja, værsgo' Usling, elendige Karl! Før I kun til Protokols, saa meget I lyster! Ingen skal kunne hindre mig i at gentage, at han er en Slubbert, en ussel Karl!"

Nikolaj Parfenovitch forsøgte at berolige Dmitri og afbrød Spørgsmaalene angaaende Gruschenka. Hvad der mest interesserede Øvrighedspersonerne var Dmitris Forslag — de 3000 Rubler, denne havde budt Mussialovitch for at afstaa Gruschenka. Da Nikolaj Parfenovitch spurgte Dmitri, hvor han vilde skaffe den omtalte Pengesum fra, nægtede han først det hele og svarede saa, at han havde tænkt sig at udstede et eller andet Dokument — en Afstaaelse af sin Ret til Ejendommene i Tcheremochnia, det, han allerede havde foreslaaet Samsonnov og Fru Khoklakov.

„Og De mente, han vilde have været fornøjet med et saadant Arrangement?" spurgte Dommeren med et Anstrøg af Spot.

„Ja vel; thi derved vilde han have faaet ikke 3000, men baade 3 og 6000. Han kunde jo have sat mit Papir i Omløb mellem sine polske Venner — Aagerkarle og den

Slags Folk; de skulde nok have faaet presset Penge ud af den Gamle."

Disse Ord blev omhyggelig førte til Protokols; derimod undlod de at nedskrive, at Værten bestemt beskyldte de to Polakker for Snyderi i Spil.

Derpaa kom Turen til Maximov.

Nikolaj Parfenovitch spurgte ham straks, hvor mange Penge han mente, Dmitri havde mellem Hænder, da han kom til Kroen.

„20,000 Rubler!" svarede Maximov i en bestemt Tone.

„Har De nogensinde set 20,000 Rubler paa éngang?" spurgte Dommeren smilende.

„Hvadfornoget? Naturligvis har jeg det! Ikke just 20,000, men ialfald 7000, dengang min Hustru hypotekerede sin Ejendom . . . Hun viste mig dem forresten kun paa Frastand. Det var en ordenlig Bunke, var det! Hundrederubelsedler! . . . Dmitri Fedorovitch havde ogsaa en Mængde Hundrederubelsedler."

Med Maximov blev man hurtig færdig, og derpaa skred de til at forhøre Gruschenka. Michael Makarovitch førte hende selv frem. Hun var rolig, og hendes Ansigt havde et underlig stivnet Udtryk. Hun satte sig paa en Stol, som Nikolaj Parfenovitch anviste

hende. Det saa ud, som om hun frøs; hun krøb sammen i sit smukke sorte Kniplingstørklæde. Hun gjorde et meget fordelagtigt Indtryk paa Øvrighedspersonerne.

Ved Indtrædelsen tilkastede hun Dmitri et Blik; han saa ængsteligt paa hende, men blev snart roligere.

Efter de brugelige Spørgsmaal anmodede Nikolaj Parfenovitch hende om at sige, i hvilket Forhold hun stod til Dmitri Fedorovitch Karamasov.

„Det er min Ven."

Hun forklarede ganske aabenhjærtig, at der var Øjeblikke, hvor han havde behaget hende, men at hun indtil denne Dag aldrig havde elsket ham, og at hun kun af Ondskabsfuldhed havde søgt at drage ham til sig, akkurat som hans Fader Fedor Paulovitch.

„Desuden beskæftigede jeg mig i den sidste Maaned kun meget lidt med dem; jeg ventede en anden Person, en Person, der havde gjort mig stor Uret; men denne Sag angaar aldeles ikke andre end mig personlig, saa jeg tror, det er overflødigt at gaa videre ind paa den."

Dommeren gik straks over til det Spørgsmaal, der var ham saa vigtigt.

„Hvor mange Penge havde Dmitri Fedorovitch?“

Gruschenka svarede, at hun ikke selv havde talt Sedlerne, men at Dmitri ofte havde nævnt 3000 Rubler.

„Men har De da ikke ogsaa hørt, idetmindste engang, at han paa sin første Rejse hertil ikke havde brugt 3000 Rubler, men derimod en mindre Sum, og at han havde gemt Resten?“

„Nej, aldrig!“

„Har han aldrig i Deres Paahør,“ spurgte nu Nikolaj Parfenovitch pludselig, „udtalt, at han vilde dræbe sin Fader?“

„Jo,“ sukkede Gruschenka, „det har jeg desværre hørt ham sige.“

„En eller flere Gange?“

„Flere Gange; men altid naar han var hæftig og vred.“

„Mener De, han talte i fuldt Alvor ved saadanne Lejligheder? Og tror De, han vilde udføre denne Trusel?“

„Nej, det har jeg aldrig et Øjeblik troet om Dmitri Karamasov!“ svarede hun med fast Stemme.

„Mine Herrer, med Forlov!“ udbrød Dmitri, „tillader De mig kun at sige et Ord

til Agrafeana Alexandrovna, kun et Ord, og i Deres Paahør?"

„Ja, det maa De gærne."

„Agrafeana Alexandrovna!" sagde Dmitri og stod op, „De kan tro paa mit Ord, som De tror paa Vorherre selv: Jeg har ikke udgydt min Faders Blod!"

Dmitri satte sig straks ned. Gruschenka rejste sig og gjorde Korsets Tegn foran et Helgenbillede.

„Gud være evig lovet!" sagde hun med varm og inderlig Betoning.

Derpaa vendte hun sig til Nikolaj Parfenovitch og tilføjede:

„De kan tro, hvad han her siger. Jeg kender ham. Han kan af Trods finde paa at sige hvadsomhelst, men han taler aldrig imod sin Samvittighed. De kan tro ham, naar han forsikrer Dem, at han taler Sandhed."

„Tak, Agrafeana Alexandrovna! Du har husvalet min Sjæl!" sagde Dmitri med klangfuld Stemme.

Nikolaj Parfenovitch sagde nu til Gruschenka, at Forhøret var forbi, at hun kunde trække sig tilbage, var fuldkommen fri, og at han var til Tjeneste, dersom hun for

Eksempel ønskede, han skulde bestille Heste til hende, eller ledsage hende til Byen.

„Tak," svarede hun og bøjede sig for ham, „jeg tager bort med Godsejer Maximov. Men dersom De tillader det, ønsker jeg helst at vente her til iaften, saa at jeg kan faa at vide, hvilken Bestemmelse der tages med Dmitri Fedorovitch."

Hun fjærnede sig.

Vidnernes Afhørelse var tilende. Dmitri stod op og lagde sig til Ro bag Gardinerne paa en stor Kuffert med et Tæppe over. Han faldt øjeblikkelig i Søvn. Da havde han en mærkelig Drøm, der slet intet havde at gøre med Tid og Sted. Han syntes, han rejste over vide Stepper i et Land, han i fordums Dage med sit Regiment var draget igennem; en Bonde kørte ham over en vid, sølet Flade; det var koldt — det var i de første Dage af November; Sneen faldt i tykke Flokke, der smæltede lige saa hurtigt som de faldt ned. Bonden piskede løs paa sin Hest; han havde langt rødt Skæg, var en Mand paa henved de halvtreds, klædt i en graa Kaftan. De fik Øje paa nogle Hytter, sorte Bondehytter, der laa i Ruiner som efter en Brand; man saa kun tilrøgede Bjælker og sodede Mure; paa Vejen, ved

Indgangen til Landsbyen, saas en Mængde Kvinder, allesammen magre, forsultne, med solbrændte Ansigter; en især var høj og benet, hun kunde være omkring de fyrre, men maaske var hun ogsaa kun tyve Aar; hun havde et langt, smalt Ansigt, bar paa Armen et lille Barn, der græd; hendes Bryst var vel sagtens udtørret, goldt; hun saa saa elendig ud, og Barnet græd, græd hele Tiden, mens det strakte sine smaa bare Arme med de blaafrosne Hænder ud i Luften.

„Hvorfor græder han?“ spurgte Dmitri, da han i Galop jog forbi.

„Det er det lille Puds,“ svarede Kusken, „det lille Puds, der græder.“

Det undrede Dmitri, at han sagde „Puds“; det lød saa kærligt, syntes han.

„Men hvorfor græder han?“ spurgte Dmitri igen. „Og hvorfor sidder han der med de bare Arme? Hvorfor har han ingen Tøj paa?“

„Ja, han fryser, det lille Puds! Men det er saa koldt, at Kulden trænger ind gennem alle Klæderne, saa kan det jo ikke nytte at give ham Tøj paa.“

„Hvordan det?“ spurgte Dmitri hen i Vejret.

„De er saa bundfattige; deres Hytter er brændt, de har ikke Brød!“

„Og,“ gentog Dmitri, som om han ikke forstod ,det, „hvorfor er da deres Hytter brændt? Hvad skal al den Elendighed til? Hvorfor er det lille Puds saa tyndt klædt? Hvorfor er Landet øde og goldt? Hvorfor omfavner og kysser Folkene ikke hverandre? Hvorfor synger de ikke? Hvorfor er de saa sorte? Hvorfor giver de ikke Mad til det lille Puds?“

Han føler godt, at disse Spørgsmaal er aldeles latterlige, og alligevel bliver han ved med dem, thi han synes, han maa have Besked, han føler, hvorledes han gribes af Rørelse, han maa græde, han maa trøste det lille Puds og den magre Moder, han vil saa gærne trøste alle Mennesker straks, uden at tænke over noget — som det ligger til den karamasovske Natur.

„Jeg er hos Dig, jeg forlader Dig ikke!“ sagde Gruschenka med et til ham.

Hans Hjærte gløder, han iler hen mod et Lys i det Fjærne; han vil saa gærne leve, gaa hen ad den brede Vej, der ligger for ham, gaa hen mod det fjærne Lysskær, der vinker ham.

„Hvad? Hvor?“ udbryder han.

Han aabner Øjnene og sætter sig overende. Et lyst Smil sværer om hans Mund. Nikolaj Parfenovitch staar ved Siden af ham; han anmoder Dmitri om at gennemlæse og underskrive Forhørsakten.

Nu ser Dmitri, at der, mens han sov, er bleven stukket en Pude ind under hans Hoved, og denne ubetydelige Venlighed stod for ham som en stor Velgærning.

Han gik hen til Bordet med den Erklæring, at han var rede til at underskrive hvadsomhelst.

„Jeg har haft en dejlig Drøm, mine Herrer!“ sagde han med sælsom Stemme.

VIII.

Da Dmitri havde skrevet under, meddelte man ham, at han nu var anholdt, og at han skulde føres til Byen og sættes i Arrest. Dmitri trak paa Skuldrene.

„Det er godt, mine Herrer, jeg nærer ingen Uvilje mod Dem, jeg er færdig, jeg forstaar saa vel, at De kun gør Deres Pligt . . . men vent . . . vi er alle slette, det er jo for vor Skyld, Mødrene og de smaa Børn græder salte Taarer. Lad det kun være fastslaaet, at jeg er værre end den værste, hver Dag skulde jeg have forbedret mig, og jeg er bleven værre hver Time. Jeg forstaar nu, at saadanne Skabninger som jeg maa træffes af Skæbnens Tordenslag, at de maa tæmmes af en Magt, der kommer udenfra. Aldrig kunde jeg ved egen Kraft være ble-

ven god og hæderlig: nu har Lynet truffet mig, jeg bøjer mit Hoved i Underdanighed . . . Jeg finder mig i Anklagens Pine, i den offenlige Skændsel, jeg vil gærne lide for at blive et bedre Menneske ved Lidelsen. Tror De, det vil lykkes mig? Men hør mig nu for sidste Gang: Jeg har ikke udgydt min Faders Blod. Jeg underkaster mig den mulige Straf, ikke fordi jeg har myrdet, men fordi min Sjæl har huset Mordtanken, . . . og maaske var jeg alligevel bleven en Morder . . . dog er det min faste Beslutning at kæmpe mod Dem til det sidste, det vil jeg sige Dem paa Forhaand. Jeg vil kæmpe til det sidste, og saa, Guds Vilje ske! Farvel, mine Herrer, vær ikke vrede paa mig for mine hæftige Udbrud: jeg var saa forstyrret, saa rent ude af Ligevægt . . . Snart er jeg en elendig Fange, lad Dmitri Karamasov for sidste Gang som fri Mand trykke Deres Haand, med Dem tager jeg Afsked med hele Verden!"

Hans Stemme rystede. Han rakte Haanden ud til Nikolaj Parfenovitch, men denne skjulte hastig sin. Dmitri saa det og fo'r sammen.

„Forhøret er endnu ikke helt tilende," sagde Dommeren lidt forvirret. „Det fort-

sættes i Byen. Jeg haaber og ønsker, at De maa kunne retfærdiggøre Dem . . . min private Mening om Dem, Dmitri Fedorovitch, har altid været, at De er af de Mennesker, der er værst mod sig selv. Alle vi, som har overværet Forhøret, er tilbøjelige til i Dem at se en Mand, der af Naturen er højsindet, men som desværre har ladet sig rive hen af tøjlesløse Lidenskaber."

Den lille Dommer udtalte de sidste Ord i en meget højtidelig Tone.

„Mine Herrer, en sidste Bøn? Maa jeg faa Lov at tage Afsked med hende?"

„Naturligvis, men i vor Nærværelse."

„Godt."

Gruschenka kom ind. Afskeden var ikke lang. De talte kun meget lidt til Nikolaj Parfenovitch's store Skuffelse. Gruschenka bøjede sig dybt for Dmitri.

„Jeg har sagt Dig, at jeg tilhører Dig, at jeg er Din for bestandig, at jeg skal følge Dig til Verdens Ende. Levvel, du uskyldig anklagede!"

Hendes Læber skælvede, hun græd.

„Tilgiv mig, Gruschenka, tilgiv, at jeg elsker Dig! Min Kærlighed bringer Dig kun Smærte og Pine."

Han vilde sige mere, men tav og gik stille ud. Straks kom flere Betjente til og slap ham ikke mere af Syne.

To Vogne holdt for Døren, ved hvilken Bønder med deres Koner stod opstillede for at se paa Dmitri, der stod op i Vognen og vinkede til Folkene. Pisken knaldede, Bjælderne klang, Vognen satte sig i Bevægelse og rullede bort: Dmitri var borte.

Brødrene Karamasov.

Roman

af

Dostojewskij.

Fjerde Del.

Kjøbenhavn.
Trykt hos Rasmussen & Olsen.
1889.

BIBLIOTHECA MEDICA

Niende Bog.

Ivan.

I.

I de to Maaneder, Dmitri havde siddet i Fængsel, havde Alexis ofte besøgt Gruschenka. Hun var bleven alvorlig syg, straks efter Arrestationen og havde i fem Uger ligget tilsengs, ja i nogle Dage var hun helt fra sig selv og kendte ingen. Hun havde forandret sig meget, var bleven mager og bleg, men var efter Alexis' Mening mere tiltalende end før. Der var kommet et tænksomt og bestemt Udtryk i hendes Øjne, og mellem Brynene havde der dannet sig en lille Rynke, som gav hendes smukke Ansigt noget indadvendt, ja strængt, der klædte hende meget godt. Hendes letfærdige Manerer var sporløst forsvundne, og dog havde hun ikke mistet sin Ungdommelighed, kun var hun nu blid istedetfor som før overmodig, og alligevel kunde hendes Øjne

undertiden lyne ved Tanken om Katarina Ivanovna, som hun ikke kunde glemme, og om hvem hun selv i Vildelse havde talt. Thi Gruschenka var overmaade skinsyg paa Katarina, uagtet denne ikke havde besøgt Dmitri en eneste Gang, skønt hun havde Tilladelse dertil fra Øvrigheden. Alexis var det eneste Menneske, Gruschenka stolede helt paa, men han vidste ikke, hvad han skulde raade hende.

En Dag, da Gruschenka kom hjem fra Fængslet, hvortil hun straks efter sin Helbredelse havde skaffet sig Adgang, kom Alexis, som hun ventede paa med endnu større Utaalmodighed end sædvanlig. Paa Bordet laa Spillekort, og paa den læderbetrukne Sofa var redt en Slags Seng, paa hvilken Maximov laa og bredte sig i Nathue og Slaabrok. Godsejeren var syg. Han var bleven hos Gruschenka siden den Aften, han havde fulgt hende hjem fra Mokroïe; hun var rørt over det tossede Menneskes Fattigdom og havde tilbudt ham Kost og Logis. Foruden Maximov og Alexis vilde hun ingen se. Gamle Samsonnov var død otte Dage efter Dmitris Arrestation.

„Er Du der endelig!“ udbrød hun, kastede Kortene og gik henimod Alexis.

„Maximuschka sad der og skræmmede mig med, at Du bestemt ikke kom mere! Aa Gud, hvor jeg længes efter Dig! Gud, hvor jeg trænger til Dig! Sæt Dig! Vil Du ikke have Kaffe?“

„Gærne! Jeg er rigtig sulten idag.“

„Fenia! Fenia! Hurtig, kom med Kaffen! . . . Den har længe staaet og ventet paa Dig! . . . Og Kager, Fenia, varme Smaakager! . . . Hør, Alexis, jeg har den Dag idag haft Vrøvl for de stakkels Kager. Jeg bragte nogle hen til ham, og vil Du tænke Dig, han kastede dem paa Gulvet, trampede paa dem! Godt, sagde jeg, saa kan Arrestforvareren faa dem, dersom Du ikke vil have dem, sid Du saa og tyg paa Din egen Ondskab! Og saa, ja saa kivedes vi igen. Hver Gang, vi ses, skal vi blive uenige.“

Gruschenka talte hastigt og bevæget.

„Hvad var der saa i Vejen med Jer idag?“

„Du kan tænke Dig, han er skinsyg paa min gamle Tilbeder. Hvorfor giver Du ham Penge? siger han; det er Dig, der underholder ham! . . . Han er skinsyg.“

„Det er jo kun, fordi han elsker Dig, og saa er han syg, febrilsk, stakkels Dmitri.“

„Ja, det er ikke saa sært, at han er

febrilsk; imorgen falder Dommen. Jeg gik jo hen til ham for at opmuntre ham en Smule, thi det er skrækkeligt at tænke paa, hvad der den Dag imorgen kan ske. Febrilsk! Men hvorledes tror Du da, jeg selv er tilmode? Og saa taler han om de dumme Polakker; det er for tosset! Han er min Sandten skinsyg paa Maximuschka; det gaar dog over alle Grænser."

„Min Hustru var ogsaa skinsyg paa mig!" bemærkede Maximov med Salvelse.

„Paa Dig!" Gruschenka kunde ikke bare sig for at le. „Men hvor kunde det dog falde hende ind?"

„Jeg gjorde Kiks med Pigerne."

„Aa, ti nu stille, dumme Menneske! Jeg er ikke oplagt til at spøge og le i dette Øjeblik, det forsikrer jeg Jer! Og lig ikke der og skel til den Smule Kager, ellers kunde det være, Du slet ingen fik, Du er vist for daarlig til at spise Kager . . . Gud forbarme sig vel, at jeg skal have saadan en Fæpande at trækkes med og at passe! . . . Jeg lever min Sandten i et formeligt Hospital!"

„Ak, min kære, lille Gruschenka, jeg er ikke Deres Godhed værd, jeg er en elendig Orm!" sagde Maximov i en hylende Tone,

„Det er meget bedre, De øser Deres Velgærninger ud over mere værdige Trængende.“

„Herregud, lille Maximov, vi har alle Barmhjærtighed behov, og det er svært at vide, hvem der er mest værdig! Og hør Du, Alexis, Polakken er ogsaa bleven syg idag. Jeg skal sende ham Kager, skal jeg, siden Dmitri er vred over, at jeg er for skikkelig mod ham! Saa, der kommer Fenia med et Brev! Ganske rigtig — fra mine polske Venner! De beder om Penge!“

Mussialovitch havde i den sidste Tid bestormet Gruschenka med Breve, hvori der laa Veksler, underskrevne baade af ham og af Vrublevsky. Først vilde han have 2000 Rubler, og efter en hel Række Breve, som hun slet ikke besvarede, havde han i al Ydmyghed anmodet hende om en eneste Rubel, for hvis Tilbagebetaling han bød sin og Vrublevskys Underskrift som Sikkerhed. Gruschenka gik tilsidst hen og saa til ham, hun fandt ham i den dybeste Fattigdom og gav ham ti Rubler. Fra den Dag fik hun hvert Øjeblik lange Jammerepistler fra ham.

„Jeg har begaaet den Dumhed at fortælle dette til Dmitri,“ vedblev Gruschenka. „Tænk Dig bare, at min Polak har givet sig til at spille Guitar og synge de gamle Sange

for at røre mit Hjærte. Saa er Dmitri begyndt at sige mig Grovheder . . . men siden han er saa uretfærdig imod mig, vil jeg netop paa Trods sende min Polak Kager. Fenia, giv den lille Pige, der bragte Brevet, tre Rubler og en halv Snes Kager. Og saa kan Du gaa hen og fortælle dette til Dmitri, hører Du, Alexis!"

„Det kunde aldrig falde mig ind!" sagde Alexis.

Han smilede.

„Saa Du tror, det vilde gøre ham ondt? Aa, desværre, han lader kun, som om han var skinsyg, i Grunden bryder han sig slet ikke om mig!" sagde Gruschenka i en bitter Tone.

„Hvad mener Du? Lader, som han var skinsyg?"

„Du uskyldige Barn! Barn som Du er med al Din gode Forstand! Jeg vredes ikke, fordi han er skinsyg, jeg er jo nu engang saaledes, at hans Skinsyge er en nødvendig Betingelse for min Lykke. Jeg er jo selv skinsyg. Jeg er bedrøvet, jeg er harmfuld over, at han ikke elsker mig, over, at han kun spiller Komedie, naar han farer op mod mig. Er jeg maaske blind? Han taler om Katarina, siger, at hun har sendt Bud efter

en berømt Sagfører fra Petersborg og en af de første Læger fra Moskva! ... Han elsker hende, siden han stadig taler om hende! Det er, fordi han føler sig brødefuld overfor mig, at han kommer med urimelige Beskyldninger."

Her tav Gruschenka og brød ud i Taarer.

„Han elsker ikke Katarina Ivanovna!" sagde Alexis bestemt.

„Ja, derom skal jeg nok faa Vished!" sagde hun truende.

Hendes Ansigt fortrak sig.

„Naa, nu kan det være nok med de Dumheder!" vedblev hun. „Det var ikke derom, jeg vilde tale med Dig, Alexis, men sig mig: hvad vil Morgendagen bringe os allesammen. Jeg er saa forpint og saa beængstet! Jeg synes, ingen kan være saa urolig som jeg. Har Du tænkt paa det? Imorgen falder Dommen! ... Hør! ... Men det er jo Tjeneren, der har myrdet ham! Og Dmitri vil blive dømt! Og ingen har han til at forsvare sig! ... Jeg tror, at Smerdiakov er paa fri Fod, ikke?"

„Han er bleven krydsforhørt paa det strængeste, alle er enige om, at han er uskyldig. Han er endnu ikke ganske helbredet

efter det svære Krampeanfald, han havde; han er syg, meget syg!"

„Aa, Alexis, gaa for Guds Skyld hen og tal med Din Sagfører, fortæl ham, hvorledes Du ser paa den Sag! De siger, han skal have 3000 Rubler."

„Ja, Ivan, Katarina og jeg har skudt sammen for at betale ham. Hun har sendt Bud efter Lægen. Ham giver hun 2000 Rubler. Petiukovitch, Sagføreren, plejer at forlange meget større Summer, men denne Sag har gjort ganske usædvanlig Opsigt i hele Rusland, alle Aviserne beskæftiger sig med den, og derfor havde han Lyst til for Ærens Skyld at paatage sig den anklagedes Forsvar. Jeg saa ham igaar."

„Naa, og hvad sagde Du saa til ham?"

„Han hørte paa mig i Tavshed. Han har sagtens allerede sin Mening, men han lovede at tage Hensyn til mine Ord."

„Hvad? Hensyn? Aa, de Afskum! De vil ødelægge ham! Og Doktoren, hvad skal han her?"

„Han skal undersøge Dmitris Tilstand. Jeg tror, hans Sagfører ønsker at erklære ham for uansvarlig, men det vil Dmitri paa ingen Maade finde sig i."

„Det er dog sandt alligevel. Dersom han virkelig var Morderen, maatte han jo være afsindig, gal, uansvarlig! Og, aa Gud, det er jo mig, der forstyrrede Hovedet paa ham! Men han har ikke dræbt sin Fader! Han er uskyldig og dog skraaler de alle, at han er Morderen.

„Ja, alle Vidnerne taler imod ham!"

„Og Gregor! Gregor! der paastaar, at Døren var aaben. Jeg har været hos ham, han overfusede mig med Skældsord!"

„Hans Udsagn er vist det allervægtigste!"

„Hvad Dmitris Galskab angaar, da er den virkelig tilstede. Han er afsindig i denne Time, og jeg har tidt og ofte villet tale med Dig derom: hvad mener Du om ham, Alexis? Hvad siger han nu? Han taler om „det lille Puds". „Jeg skal til Siberien for det stakkels lille Puds", siger han, „men jeg er ingen Morder, og dog maa jeg afsted . . ." Hvad er det for noget Tøjeri? Hvad er det for „et lille Puds", han snakker om. Jeg forstaar ikke et Ord deraf. Jeg gav mig til at græde, thi hun talte saa kønt og saa rørende. Han kyssede mig, slog Kors over mig."

„Ja, det kan jeg heller ikke forstaa ... maaske ... Rakitin besøger ham ofte, men dette kan umulig komme fra Rakitin.“

„Nej, det er ganske vist ikke Rakitin! Det er Ivan, der piner ham, hvis Du ellers vil vide det!“

Hun tav med ét. Alexis gjorde en overrasket Bevægelse.

„Hvad siger Du? Besøger Ivan ham? ... Det vidste jeg slet ikke noget om.“

„Naa, naa, der ser Du selv! ... Aa, jeg skulde maaske ikke have sagt Dig det ... men hvorom alting er, Alexis, tal ikke derom til nogen Menneskesjæl, siden jeg nu har sagt A, skal jeg ogsaa sige B. Ja, Ivan har to Gange været hos ham, første Gang straks efter at han var kommen hjem fra Moskva, anden Gang for otte Dage siden. Dmitri har forbudt mig at fortælle det, thi Ivan kom i al Hemmelighed.“

Denne Nyhed gjørde et meget stærkt Indtryk paa Alexis.

„Ivan har slet ikke talt med mig om Dmitris Sag. Han har i det hele taget næsten ikke talt med mig. Det saa ud, som om han hellere var fri for at se mig ... Og nu har jeg i tre hele Uger ikke øjnet ham ... Hm! ... Hvis han altsaa virkelig

har været hos Dmitri, maa han være kommen paa andre Tanker, det er klart."

„Ja, paa andre Tanker!" sagde Gruschenka hastigt. „Der er sket en stor Forandring med Dmitri. De har en Hemmelighed, det har han selv sagt mig, en Hemmelighed, som piner ham, ham der før Ivans Besøg næsten var munter."

„Er det sandt, at han har forbudt Dig at fortælle mig, at han har set Ivan?"

„Ja, Du var den sidste, der maatte faa noget at vide om Ivans Besøg. Han er bange for Dig. Aa, min egen lille Alexis, se dog, Du kan faa deres Hemmelighed at vide, og kom saa og sig mig, hvad den drejer sig om: det var det, jeg vilde sige Dig, derfor har jeg sendt Bud efter Dig idag."

„Du tror altsaa, at denne Hemmelighed angaar Dig? Men i saa Fald vilde han bestemt ikke have talt til Dig om den."

„Det kan jeg ingen Mening have om, maaske tør han ikke komme ud med Sproget, og har dog Lyst at forberede mig."

„Men har Du ingen Forestilling om, hvad det muligvis kan være?"

„Aa, jeg tænker, alting er forbi for mig. Der er tre mod mig, for jeg regner Katarina med mellem mine Fjender. Han vil være

mig kvit, der er hele Hemmeligheden. Han paastaar, at Ivan er forelsket i Katarina, og at det er Kærlighed, der faar ham til at besøge hende saa ofte. Er det sandt? Aa, Alexis, vær oprigtig imod mig, svar mig oprigtigt!"

„Jeg skal ikke lyve for Dig. Ivan elsker ikke Katarina Ivanovna."

„Det tænkte jeg jo nok selv. Han lyver. Han er en slet Person. Han har bare opfundet den Historie for bedre at kunne komme med sin Skinsygekomedie til mig. Men han er et godt Fæ. Han kommer altid galt fra at lyve; han er en altfor aaben Natur. Han skal faa det betalt, det kan han stole paa. Vent Du bare lidt! Katia skal jeg ogsaa snakke et lille Ord med. Naar Dommen skal fældes, tager jeg Bladet fra Munden, taler rent ud af Posen..."

Hun brød ud i høj Graad.

„Gruschenka, men vær dog fornuftig! Jeg kan forsikre Dig, at han kun elsker Dig, og ingen anden paa Jorden. Tro Du kun mig, jeg vèd det. Jeg har ikke isinde at faa hans Hemmelighed lokket ud af ham, men dersom han af sig selv betror mig den, saa skal jeg sige ham lige ud, at Du af mig faar den at vide. Min Mening er, at det her

drejer sig om Katarina Ivanovna. Det er jeg næsten vis paa. Farvel saalænge!“

Alexis trykkede hendes Haand. Gruschenka græd hele Tiden. Det var ham pinligt at gaa fra hende, naar hun var saa bedrøvet, men han maatte bort.

II.

Det var allerede silde, da Alexis ringede paa Fængselsdøren. Natten faldt paa, men den unge Mand vidste, at han alligevel blev indladt, alle holdt af ham, selv den ringeste af Betjentene var glad ved at se ham.

Dmitri modtog Besøg i Modtagelsesværelset.

Alexis løb lige paa Rakitin.

Alexis holdt ikke af at træffe Rakitin og talte saa lidt som muligt med ham. Rakitin rynkede Panden, saa til den anden Side og lod, som var han uhyre optagen af at søge efter sin Paraply.

„Lad mig nu ikke glemme noget," mumlede han for at sige noget.

„Ja, men pas paa, Du ikke kommer til at tage noget med Dig, som ikke er dit!" sagde Dmitri og lo.

Rakitin fløj straks op.

„Det skulde Familien Karamasov nødig snakke om! . . . Den Slags Bemærkninger er ganske overflødige til mig.“

„Naa, naa, godt Ord igen! Det var bare Spøg! . . . Men saadan er de allesammen,“ sagde han til Alexis, da Rakitin var ude af Døren. „Han var i overmaade godt Humør, og lige med ét bliver han arrig. Han hilste ikke engang paa Dig! Er I to maaske Uvenner? Hvorfor kommer Du saa sildig? . . . Jeg længes efter Dig! . . . Men det kan jo være det samme . . .“

„Hvorfor render han her hvert Øjeblik? Er I saa fine Venner?“

„Rakitin og jeg? Det kan jeg egenlig ikke sige. Han er et Svin! Og han tror, jeg er en Slubbert. Forstaar ikke Spøg . . . Men det gør ingen. Klog er han, morsom . . . naa min lille Ven, hvordan staar saa mine Sager? Er jeg færdig?“

Han tog Plads paa en Bænk og pegede paa en Stol til Alexis.

„Imorgen er det den afgørende Dag. Men har Du da selv ikke Spor af Haab, Dmitri?“

„Hvad taler Du om? Aa, ja, Dommen, Kendelsen skal afgives imorgen. Til Helvede

med det altsammen. Det er noget Vrøvl! Men vi kan jo gærne tale om Hovedsagen . . . Ja, imorgen falder der Dom i Sagen... Det var forresten ikke paa Dommen, jeg tænkte, da jeg spurgte, om jeg var færdig: jeg frygter slet ikke Straffen . . . jeg er kun bange for mig selv, for alle de Tanker, der suser om inde i mit Hoved . . . Hvorfor ser Du saa spodsk paa mig?"

„Hvad mener Du, Dmitri?"

„Tanker . . . Tanker og Forestillinger! Ethik! . . . Véd Du, hvad Ethik vil sige?"

„Ethik?"

„Ja, en Videnskab!"

„Naa, ja, . . . jeg har maaske nok hørt Tale om Ethik, men jeg vil rentud tilstaa, at jeg ikke rigtig forstaar, hvad det er."

„Naa, men det forstaar Rakitin; han er uhyre lærd. Gid Satan havde ham! Men blæse med Ethik! Jeg er færdig, hører Du, aldeles færdig, Du Guds Mand! Dig holder jeg mere af end af alle de andre. Mit Hjærte banker, naar jeg ser Dig. Hør, sig mig, hvad er det nu for én, denne Karl Bernard?"

„Karl Bernard?"

„Nej, ikke Karl — Claude Bernard, Claude, Kemiker, ikke sandt?"

„En Videnskabsmand, det er alt, hvad jeg véd om ham.“

„Pyt med ham; jeg véd ikke mere om ham end Du; det er vel et Bæst som de andre; alle er det nogle topmaalte Asener! Rakitin kommer nok frem i Verden; han kan passere gennem et Synaaleøje! Det er en Slags Bernard — aa, de Bernarder, dem er der ingen Mangel paa i vore Dage.“

„Men hvad fejler Du dog?“

„Han vil skrive en Artikel om mig; jeg skal aabne hans literære Bane; derfor render han her tidlig og silde. Han vil bevise, at jeg maatte dræbe, at mine Omgivelser drev mig til Mord paa en aldeles uimodstaaelig Maade, og saa videre; der skal ogsaa være lidt Socialisme i Historien; men til Helvede med alt Vrøvlet. Mig er det ligegyldigt altsammen. Han holder ikke af Ivan, hader ham — Dig elsker han forresten heller ikke. Jeg taaler ham, for han er morsom. Jeg sagde for lidt siden til ham: Vi Karamasov'er er ikke just Slyngler, vi er Tænkere, Filosofer som alle sande Russere; Du er Lærd, ikke Filosof — Du er egenlig en skidt Knægt! Han lo lidt ondskabsfuldt, og saa sagde jeg: de opinionibus non est disputandum — naa, ser Du, jeg kan mine

Klassikere!“ vedblev Dmitri og brast i Latter.

„Men hvad mener Du med, at Du er „færdig“, som Du før sagde?“

„Hvorfor jeg er færdig? Hm naa, egentlig talt, saa gør det mig ondt for Vorherre! Det mente jeg.“

„Hvad er nu dette for Snak! Det gør Dig ondt for Vorherre?“

„Ja, for husk nu paa, det er jo altsammen Nerver, ligger altsammen i Hovedet, i Aanden; der er Nervetraade, og naar de sættes i Svingning, — det vil sige, ser Du, jeg ser, saa at sige, paa noget: straks sættes altsaa disse Nervetraade i Svingning, og der danner sig et Billede, idetmindste i Løbet af meget kort Tid, i Løbet af et Øjeblik, det vil sige, ikke et Øjeblik — gid Fanden havde det Øjeblik! — men Billedet, det vil sige Genstanden eller Begivenheden — aa, saa skulde da Satan! — og saaledes er det netop, Refleksion opstaar og Tanken danner sig. Thi det er kun Nervetraade, der dirrer, der er ingen Sjæl. Mennesket skulde være skabt i hans Billede! Det er jo det rene Vrøvl! Rakitin sad igaar og forklarede mig det; det gjorde Indtryk paa mig. Ser Du,

Videnskab, Kundskab er skøn! Men, det er nu lige meget, jeg har ondt af Vorherre!"

„Det er endda godt!" sagde Alexis.

„At jeg har ondt af Gud? Kemi, ser Du, Kemi, Brorlil! Det nytter slet ikke, Deres Højærværdighed, De faar min Salighed gaa af Vejen, her kommer Kemi, Videnskab, den maa frem! Han elsker ikke Vorherre, Rakitin, aa nej, han holder ikke af Gud! Det er nu hans svage Side. Alle af hans Kaliber tror forresten, men de viser det ikke, de hykler og lyver. Naa, spurgte jeg ham, men sig mig nu engang, hvad der bliver af Mennesket, hvis vi slaar en Streg over Vorherre og over Udødeligheden? Saa er alt jo tilladt, alt — ikke?"

„Vidste Du ikke det?" svarede han og lo. „En klog Mand har Lov til alt muligt, han forstaar altid at rede sig ud af Forlegenhed — falder paa Benene som en Kat. Men Du, Du har dræbt et Menneske, og saa har Du ladet Dig fange. Nu kan Du ligge her, som Du har redet . . ."

„Det sagde han. Aa, det Svin! I gamle Dage havde jeg smidt saadan en Karl paa Porten, og nu sidder jeg og hører paa ham! Men det maa man lade ham, han er

morsom, meget klog og aandrig, skriver godt for sig."

Dmitri gav sig sil at gaa op og ned i Værelset med en bekymret Mine.

„Hør, Dmitri, nu kan jeg ikke blive her længer!" sagde Alexis efter en kort Tavshed. „Det bliver en rædsom Dag for Dig imorgen. Guds Dom skal udtales over Dig, og jeg kan ikke nægte, at det undrer mig at høre Dig snakke om Ubetydeligheder, istedetfor at tænke paa alvorlige Ting."

„Aa nej, Du skal saamænd ikke være forundret derover. Vilde Du hellere tale om Morderen, om den fejge, usle Hund? Ham har vi allerede talt altfor meget om. Lad mig bare være fri. Vi har talt nok om Idiotpigens Søn. Guds Dom træffer nok den rette, derom nærer jeg ikke mindste Tvivl."

Han gik hen og slog ømt Armene om Broderens Hals.

„Det vilde Rakitin nu aldeles ikke kunne begribe, men Du forstaar mig, derfor længtes jeg ogsaa efter Dig. Længe, længe har jeg villet tale ud med Dig, lette mit forpinte Hjærte her mellem disse usalige Mure, idag er det den yderste Tid, sidste Dag. Broder, et nyt Menneske er i de sidste to Maaneder

vokset frem af min Sjæl. Det vil sige, Spiren til ham laa vist allerede i mig, men Tordenslaget maatte til for at vække ham til Live. Det var rædsomt! I tyve Aar skal jeg nu hamre i Minerne der langt borte. Men hvad bryder jeg mig om det! Jeg er kun bange for én Ting: at det nye Menneske skal dø i mig! Dog, i Sibirien, under Straffefangens Trøje, kan der banke et ærligt, mandigt Hjærte. Der kan man baade leve, elske og lide; en Fanges sløvede Hjærte kan plejes og vækkes til Live, i den Hule er det muligt at frelse en stor Sjæl, der er lutret i Smærte og Anger; der er mange Hundrede, som lider for os, for vor Skyld, thi vi har drevet dem ud i Forvildelse og Brøde. Hvorfor var det netop i hint Øjeblik, jeg drømte om „det lille Puds"? Det var et Syn, sendt fra Gud! Jeg rejser bort for det lille Barn, der græd, thi vi har alle Syndeskyld, som vi skal afsone, vi er allesammen stakkels smaa Børn. En maa ofre sig for de andre. Jeg har ikke dræbt min Fader, og dog bøjer jeg Hovedet under Straffen. Ser Du, saadanne Tanker strømmer ud fra disse Mure. Gennem selve vor Smærte skal vi opstaa til Glæde, den Glæde, uden hvilken Mennesket ikke kan leve, den

Glæde, Gud har givet Mennesket alene. Det Gode er landflygtigt her paa Jorden; men vi vil skjule Gud under Jorden, vi vil bygge ham et underjordisk Tilflugtssted, og der i Jordens Skød vil vi synge Glædens Gud en tragisk, storslaaet Lovsang! Leve Herrens Glæde!"

Dmitri var ganske bleg. Hans Læber skælvede, Taarerne strømmede ham ud af Øjnene, han var ved at kvæles.

„Nej, Livet er stort, Livet er skønt ogsaa under Jorden! Du aner ikke, i hvilken Grad jeg hænger ved Livet, hvor denne Tørst efter at leve har bemægtiget sig min hele Sjæl her mellem disse bare Mure. Hvad er Lidelse? Den skræmmer mig ikke, skønt den jo kan være uslukkelig. Jeg synes, jeg bærer Kræfter i mig til at taale og overvinde alle mulige Lidelser, naar jeg blot uafladelig kan sige til mig selv: Jeg er til! Jeg er jo til, dersom jeg pines under Bøddelens Haand, da eksisterer jeg! Vel ser jeg ikke Solen, men jeg véd, den skinner! Dette er allerede Livet, hele Livet! Alexis, min egen Dreng, Filosofien tager vist Livet af mig. Til Helvede med det hele! . . . Vor Broder Ivan —"

„Hvad er der med vor Broder Ivan?“ faldt Alexis ham i Talen.

Dmitri lagde ikke Mærke til Alexis' ivrige Tonefald. „Ser Du, i gamle Dage var jeg ikke saa forpint af Tvivl, men den gærede i mig. For at undgaa alle disse Tanker var det netop, at jeg drak mig fuld, rasede, sloges, jeg vilde døve dem, tilintetgøre dem. Ivan er ikke som Rakitin, han skjuler sine Tanker, han er en Gaade, tier altid stille. Gud, Tanken om Gud er mig en Pine! Hvad skal der blive af os, dersom der ingen Gud er? Hvad skal vi gøre, dersom Rakitin har Ret, dersom Gudstanken ikke er andet end en Opfindelse af Menneskene? Saa var Mennesket jo Verdens Behersker? Men uden Gudstanken kan Mennesket jo ikke blive paa Dydens Vej. Hvorledes skal vi saa leve? Hvem skal vi lovsynge? Rakitin siger rigtignok, at man kan elske Menneskeheden uden Gud — det Bæst, det vover han at paastaa! Jeg tror det ikke. Livet er egenlig umuligt for Rakitin. „Du,“ sagde han til mig idag, „se Du til, Du kan skaffe Menneskene nye Rettigheder og passe, at Kødpriserne ikke løber for slemt i Vejret; paa den Maade vil Du vise Menneskeheden lagt større Tjenester,

langt mere Kærlighed end ved al Din Filosoferen.“ „Og Du,“ svarede saa jeg, „ti Du bare stille! Dersom Gud ikke var til, vilde Du bestemt være den allerførste, der ved given Lejlighed skruede Kødpriserne op og fik en Rubel for en Kopek. „Ja, thi hvad er Dyd? Jeg har min egen Forestilling om Dyd, men den afviger fra Kinesernes: altsaa er Dyd noget relativt. Eller maaske er den ikke et relativt Begreb. Det er et græsselig vanskeligt Spørgsmaal! Du vil vist ikke le mig ud, naar jeg siger Dig, at det i to Nætter har holdt mig vaagen. Jeg fatter ikke, at man kan leve, uden at anstille Betragtninger derover. Altsammen er det Forfængelighed. Ivan tror ikke paa Gud; han har en Idé, sagtens en stor Idé, men han taler ikke om, hvad der beskæftiger hans Aand. Jeg havde gærne villet drikke af hans Visdoms Kilde, men han siger ingenting. Kun en eneste Gang sagde han til mig . . .“

„Naa, hvad sagde han?“

„Jeg sagde til ham: „Altsaa har man Lov til at handle aldeles efter Forgodtbefindende?“ Han rynkede Panden: „Fedor Paulovitch, vor Fader, var et Asen, men han havde dog sund Fornuft.“ Det var alt,

hvad han sagde, men det er dog altid bedre end Rakitins Snak."

„Ja," sagde Alexis med Bitterhed. „Jeg har endnu ikke talt med Dig om Ivan, jeg vilde ellers sige Dig . . . Naa, men det skal Du altsammen erfare, naar Kendelsen er falden, det er en sørgelig Ting . . . Men Du skal dømme mig . . . i dette Øjeblik kan jeg ikke engang nævne den" . . .

„Du sagde før: Hvad vil der ske imorgen! . . . Du tror mig vel næppe, naar jeg siger, at jeg ikke tænker paa den Dag imorgen."

„Har Du talt med Advokaten?"

„Ja, jeg har sagt ham alt. Det er en klog Hund, en Storstadsadvokat, en Bernard. Han tror, jeg lyver, er vis paa, jeg er skyldig. „Men hvor kan det saa falde Dem ind at ville forsvare mig?" spurgte jeg ham. Han bryder sig Pokker om, enten jeg er en Morder eller ej! Og nu Lægen! Han vil endelig have mig erklæret for sindsforvirret! Men det vil jeg ikke vide af! Det er Katarina Ivanovna, der til det yderste vil gøre sin Pligt! . . . aa, de Fruentimmer! . . . Og Gregor fremturer med sit, han er et hæderligt Fæhoved. Der er mange af den Slags, mange, der bliver Idioter af overdreven Hæderlighed . . . den, den Sætning har

jeg fra Rakitin! Men nu Gruschenka. Hun var her for lidt siden! Hvorfor er hun saa bedrøvet?"

„Ja, det fortalte hun! Du gør hende Sorg!"

„Det véd jeg nok! Gid Fanden havde mit slemme Sind! Jeg var skinsyg og har ikke bedt hende om Forladelse, før hun gik."

„Hvorfor gjorde Du ikke det?"

Dmitri lo fornøjet.

„Aa, min egen Dreng! Himlen bevare Dig for nogensinde at begaa en saadan Dumhed! Aldrig skal man bede en Kvinde om Forladelse, allermindst, naar man elsker den Kvinde. Thi ikke Satan selv kan se klart i saadan ens Hjærte. Jeg kender jo en Smule til dem! . . . Prøv Du paa at tilstaa, at Du har Uret, saa skal Du bare se, Bebrejdelserne hagler ned over Dig! Aldrig kommer de med et ærligt eller oprigtigt Ord! De kører løs, levner Dig ikke Ære for to Skilling, skælder Dig ud for Ting, Du aldrig har tænkt paa at gøre, og samtykker først langt om længe i at tilgive Dig ... Og her taler jeg endda om de bedste af Kvinderne, aa, der bor megen Grusomhed i disse Englesjæle, der forsæder os Mænd Livet, ja er os [illegible] ... Enhver nogenlunde

ordenlig Mand maa være under en eller anden Kvindes Tøffel, det er min Overbevisning, eller rettere sagt en Følelse, jeg har. Manden skal være højsindet, ædelmodig, det staar han sig ved, selv om han sad paa en Trone, men bede om Forladelse, det skal han aldrig indlade sig paa . . . Husk paa, at Din Broder Dmitri, der er bleven ødelagt af Kvinder, giver Dig denne Lærdom. Jeg foretrækker at retfærdiggøre mig for hende uden at bede om Forladelse. Jeg højagter hende, Alexis, men det ser hun ikke, hun vil ikke nøjes med min Kærlighed. Hun gør mig denne Følelse pinlig. Fordum led jeg ved hendes Lunefuldhed og Vægelsind, men nu har jeg helt taget hendes Sjæl i Besiddelse, nu er jeg bleven en Mand. Mon vi faar Lov at være sammen? Hvis de skiller os ad, dør jeg af Skinsyge. Hvad har hun sagt til Dig om mig?"

Alexis fortalte Dmitri sin Samtale med Gruschenka.

„Naa, saa hun var ikke vred over min Skinsyge? Det ligner hende! „Jeg har selv en skinsyg Sjæl!" Aa, det kan jeg lide! Vi vil vist engang imellem kives, men jeg vil altid elske hende. Kan Straffefanger blive gifte? . . . Det er et Spørgsmaal! . . .

Et er sikkert, uden hende kan jeg ikke leve . . . Saa hun tror, Katia og jeg har Hemmeligheder? Nej, min Gruschenka, det er ingen Hemmelighed, der tager Du fejl . . . hør, Alexis . . . nu vil jeg betro mig til Dig . . .

Dmitri saa sig om til alle Sider, gik hen til Alexis og gav sig til at tale ganske sagte, skønt ingen kunde høre ham, den gamle Arrestforvarer sad i en Krog og sov, og Skildvagten stod altfor langt borte.

„Jeg maa høre Din Mening, Ivan er klogere end vi, men Du er bedre . . . og Du er maaske ogsaa klogere end Ivan. Her maa Du give mig et Raad. Men Du behøver ikke at udtale Dig, før Dommen er falden. Hør . . . Ivan raader mig til at flygte . . . Jeg gaar ikke ind paa de nærmere Omstændigheder . . . alt er istand, alt kan ordnes. Amerika med Gruschenka! Ivan siger, at Straffefanger faar ikke Lov at gifte sig: og leve uden hende er mig en Umulighed! Jeg vilde løbe Hovedet mod Muren! Men paa den anden Side er der jo Samvittigheden! Jeg undflyr Straffen, drejer bort fra den Lutrelsens og Frelsens Vej, der havde aabnet sig for mig! Ivan siger, at i Amerika kan man med en Smule

god Vilje gøre mere Gavn end i Stenbruddene der langt borte. Men hvad bliver der saa af vor underjordiske Lovsang? . . . Naa . . . svar mig ikke straks . . . jeg ser paa dit Ansigt, at Du har Svaret paa rede Haand, . . . men sig intet! Vent paa Kendelsen og husk paa, jeg kan ikke leve uden Gruschenka."

Alexis var meget bevæget.

„Hør, Dmitri, er Ivan meget ivrig for at faa Dig bort? Hvem fik først den Idé?"

„Det gjorde han, og han er meget ivrig, han raader mig ikke, han er nær ved at befale mig at flygte. Han vil give mig 10,000 Rubler til min Flugt og 10,000 til at etablere mig i Amerika."

„Og Du maa ikke tale til mig om hans Forslag?"

„Nej, paa ingen Maade. Sig ham endelig ikke, at jeg har betroet Dig dette. Han er bange for, at Du skal tale om Samvittighed og sligt, Du, som er min gode Samvittighed."

„Altsaa tror Du, Dommen vil gaa Dig imod imorgen?"

Dmitri nikkede bekræftende.

„Alexis, sagde han saa med ét. „Nu maa Du afsted. Kys mig, slaa Korsets Tegn

over mig, at jeg ej skal bukke under for mine Lidelser . . . imorgen . . .“

De omfavnede hinanden.

„Og Ivan, der vil have mig til at flygte! . . . Skønt han tror, jeg har dræbt Fader!“

„Har Du spurgt ham, hvad han tror?“

„Nej! Jeg vilde spørge ham derom, men jeg turde ikke, jeg manglede Mod dertil. Jeg læste noget i hans Blik . . . Naa, Farvel da!“

De omfavnede paany hinanden, Alexis skulde til at gaa, da Dmitri igen holdt ham tilbage og greb ham om Skuldrene. Hans Ansigt var frygtelig blegt, hans Læber rystede, det saa ud, som vilde han se Alexis lige ind i Sjælen.

„Svar mig, som stod Du for Guds Aasyn, Alexis, sig mig den rene Sandhed: Tror Du, at jeg har dræbt ham? Lad mig faa hele Sandheden.“

Det svimlede for Alexis.

„Men hvad fejler Du dog?“ mumlede han.

„Sandheden! Sandheden maa jeg have! Lyv nu ikke for mig!“

„Aldrig et eneste Øjeblik har jeg troet at Du var en Morder!“ svarede Alexis med bævende Stemme.

Han løftede Haanden, som om han aflagde en højtidelig Ed.

„Tak!“ sukkede Dmitri, der saa ud som om han vaagnede af en Besvimelse. „Der reddede Du mig. Vil Du tænke Dig, jeg turde ikke engang stille Dig, Dig dette Spørgsmaal. Men gaa, gaa nu! Og Gud velsigne Dig! Gaa, og hold af Ivan!“

Alexis gik grædende bort, Dmitris Mistillid røbede en saa dyb Fortvivlelse! En usigelig Medfølelse overvældede Alexis Sjæl. „Hold af Ivan.“ Alexis vilde netop gaa hen til Ivan, der ængstede ham i ligesaa høj Grad som Dmitri: og nu mere end nogensinde før.

III.

Da han kom forbi Katarina Ivanovnas Vinduer, saa han, at der var Lys. Han standsede og bestemte sig til at gaa ind. I over en Uge havde han ikke set den unge Pige, og desuden tænkte han sig, at Ivan, Dagen før Dommen skulde falde, muligvis kunde være hos hende. Paa den sparsomt oplyste Trappe mødte han en Mand, som gik ned, han genkendte sin Broder.

„Aa, er Du der!“ sagde denne i en temmelig kort Tone . . . „Gaar Du op til hende?“

„Ja.“

„Det fraraader jeg Dig paa det bestemteste. Hun er i stort Sindsoprør, Du vil kun ophidse hende end mere.“

„Nej,“ lød en Stemme oppe paa Trappen. „Alexis Fedorovitch, kommer De fra

ham? Har han sendt Dem herhen? Kom kun op, og kom De med, Ivan Fedorovitch, kom op igen, jeg vil have, De skal komme! Hører De!"

Katarinas Tonefald var saa bydende, at Ivan efter et Øjebliks Nølen bestemte sig til at følge med Alexis op ad Trappen.

„Maa jeg faa Lov at beholde min Overfrakke paa," sagde Ivan, da han traadte ind i Stuen. „Jeg kan kun blive her et Øjeblik."

„Sæt Dem ned, Alexis Fedorovitch," sagde Katarina Ivanovna.

Alexis fandt, at den unge Pige var smukkere end nogensinde før.

„Hvad har han bedt Dem sige mig?"

„Kun dette," svarede Alexis og saa hende ind i Øjnene, „han beder Dem spare Dem selv for den Pine . . . at sige, hvad der er foregaaet mellem Dem og ham . . . den Dag, De første Gang talte sammen . . ."

„Min dybe Hilsen! Pengene?" sagde hun med Bitterhed. „Mon det er for min eller for sin egen Skyld, han er bange? Men saa tal dog, Alexis Fedorovitch!"

„For Eder begge."

„Ja akkurat!" sagde hun spodsk. Hun rødmede.

„De kender mig endnu ikke, Alexis

Fedorovitch, og forresten tror jeg ikke, jeg kender mig selv. Maaske vil De forbande mig, naar jeg imorgen har talt i Retten."

„De vil tale ærligt og oprigtigt!" sagde Alexis. „Det er alt, hvad her behøves."

„Vi Kvinder er ikke altid oprigtige," svarede hun og skar Tænder. „For en Time siden mente jeg, at jeg ikke kunde udholde blot i Tankerne at beskæftige mig med dette elendige Menneske, denne usle Pjalt. Og dog kan jeg ikke lade være at betragte ham som en Mand. Men er han en Morder? Er det virkelig ham, der har dræbt Fedor Paulovitch?" spurgte hun med ét Ivan. „Jeg har selv været hos Smerdiakov. Du har faaet mig til at betragte Dmitri som sin Faders Morder, det er Dig, der har givet mig den Overbevisning."

Ivan smilede noget forlegen. Alexis studsede ved at høre Katarina sige „Du" til Broderen.

„Saa," faldt Ivan hende i Talen, „nu nok om den Sag. Jeg maa afsted. Vi ses imorgen."

Han gik ud.

Katarina Ivanovna greb Alexis' Hænder. „Følg med ham, lad ham ikke gaa alene! Pas paa ham, han er afsindig! Véd De da

ikke, at han har mistet Forstanden? Lægen har sagt mig det. Gaa, skynd Dem efter ham!"

Alexis styrtede ned ad Trappen.

Ivan havde endnu ikke gjort hundrede Skridt. „Hvad vil Du nu?" sagde han og vendte sig om til Alexis. „Hun har sagt, Du skulde gaa med mig? At jeg er gal? Det véd jeg meget godt!" lagde han til i en hæftig Tone.

„Hun tager sikkert fejl, men Du er ialfald meget syg, Ivan. Du ser frygtelig daarlig ud."

„Hør, Alexis Fedorovitch, véd Du, hvordan det er at miste sin Forstand?" spurgte han nu, denne Gang med blødt Tonefald.

„Nej, det véd jeg slet ikke, men der gives vel flere forskellige Slags Sindssygdomme."

„Tror Du, man selv kan mærke, at man er gal?"

„Det tror jeg ikke."

„Dersom Du har noget, Du vil sige mig, saa lad os skifte Æmne," sagde Ivan hastigt. „Jeg tænker, hun vil tilbringe Natten i Bøn, hun vil sagtens anraabe Guds Moder om Hjælp imorgen!" sagde han i en spodsk Tone.

„Mener Du Katarina Ivanovna?“

„Ja! Hun véd ikke, enten hun vil hjælpe eller ødelægge Mitia; hun tror vist, jeg er Barnepige, forlanger, at jeg skal visse for hende.“

„Katarina Ivanovna elsker Dig, Ivan.“

„Det kan gærne være, men jeg elsker nu ikke hende.“

„Hun lider! . . . Hvorfor taler Du da undertiden med hende, som om . . . som om Du gav hende Haab?“

„Jeg er ikke istand til at gøre det fornødne lige nu, tale rent ud med hende! Jeg maa vente, til Morderen har faaet sin Dom. Dersom jeg nu lagde mig ud med hende, vilde hun for at hævne sig imorgen ødelægge denne elendige Dmitri, for hun hader ham, véd godt selv, at hun hader ham. Løgn, Løgn overalt omkring os! Saalænge hun endnu har Haab, saalænge vil hun skaane det „vilde Dyr“; hun véd ogsaa, jeg ønsker at se ham frelst. Aa, I Guder Naar falder dog denne forbandede Dom!“

Ordene „Morder“ og „vilde Dyr“ berørte Alexis pinligt.

„Men hvordan kan hun ødelægge alt for vor Broder?“

„Naa, saa det véd Du heller ikke! Hun

har jo i sin Besiddelse en egenhændig Skrivelse fra Dmitri, en Skrivelse, der beviser, at han har myrdet Fedor Paulovitch."

„Dette er umuligt!" udbrød Alexis.

„Hvad? Umuligt! Jeg har selv set den."

„Et saadant Bevis kan ikke eksistere!" gentog Alexis med Overbevisningens Varme. „Det kan ikke eksistere af den simple Grund, at Dmitri ikke har dræbt Fader! Det er ikke ham!"

Ivan standsede.

„Og hvem skulde saa efter Din Mening have gjort det?" spurgte han koldt og sindigt. Hans Stemme havde en hovmodig Klang.

„Du véd det jo godt!" sagde Alexis i en inderlig og blød Tone.

„Hvem? Aa naa, Du tænker paa den dumme Historie om den epileptiske Idiot, om Smerdiakov."

Alexis fo'r sammen.

„Altsaa véd Du det godt selv!"

„Hvem? Saa svar mig dog!" skreg Ivan med et i en rasende Tone.

Han kunde næsten ikke styre sig.

„Jeg ved kun et" sagde Alexis sagte, „at det heller ikke er Dig, der har dræbt Fader!"

„Ikke mig? Hvad mener Du med det.“

„Det er ikke Dig, — ikke Dig!“ gentog Alexis med fast Stemme.

Et halvt Minuts Tavshed.

„Men det véd jeg nok! Det véd jeg jo! Snakker Du over Dig, Alexis?“

Han betragtede Broderen med Opmærksomhed. De stod i dette Øjeblik under en Gaslygte.

„Nej, Ivan, Du véd jo nok, at Du selv sagde, det var Dig, som var Morderen!“

„Hvornaar sagde jeg det? ... Jeg var jo i Moskva .... Naar sagde jeg det“ gentog Ivan med en forstyrret Mine.

„Du sagde det selv, naar Du var alene i disse to rædsomme Maaneder“ ... svarede Alexis sagte, som om han talte med sig selv. „Du sagde, at Du og ingen anden var den Skyldige. Men der tager Du fejl; thi det er ikke Dig, — hører Du? Det er ikke Dig! ... Gud selv har sendt mig til Dig, for at sige Dig dette!“

De tav begge to en Stund. Saa hinanden ind i Øjnene, var ligblege. Med et fo'r Ivan sammen og greb Alexis haardt i Skulderen.

„Har Du været henne hos mig?“ hviskede han med fortrukket Ansigt. „Du har

været hos mig paa samme Tid som han ... Tilstaa, — tilstaa det kun! ... Du har sét ham, — sét ham? ...“

„Om hvem taler Du? Om Dmitri?“

„Nej, lad mig være fri for at høre om det vilde Dyr,“ skraalede Ivan. „Du ved jo meget vel, at han har været hos mig. Saa Du ham? Talte Du med ham?“

„Hvem? Hvem i Himlens Navn mener Du? Jeg forstaar Dig ikke“, sagde Alexis ganske forskrækket.

„Jo. Det véd Du godt! Det véd Du godt! ... For ellers ... Det er jo umuligt, at Du ikke skulde vide ...“

Han brød af ... faldt i Tanker. Et underligt Smil fortrak hans Læber.

„Broder“, sagde Alexis med rystende Stemme. „Til Dig siger jeg det, fordi Du tror mig, jeg siger Dig det for hele Livet: det er ikke Dig! Hører Du? For hele Livet! Og Gud har sendt mig til Dig med de Ord! Om Du saa vil hade mig, fordi jeg taler saaledes til Dig ...“

Men nu kom Ivan til sig selv.

„Alexis Fedorovitch“ sagde han i en behersket Tone. „Jeg har ingen Tro til Profeter eller Epileptikere eller til Guds Sendebud, det véd De godt, det er ikke mine

Folk! Fra nu af er alt forbi mellem os to, jeg er bange, vi ikke mere mødes i Venskab. Jeg beder Dem forlade mig straks. Og fremfor alt anmoder jeg Dem paa det alvorligste om ikke at vise Dem i min Bolig idag, forstaar De?"

Han vendte Alexis Ryggen og gik med faste Skridt bort.

„Broder!" raabte Alexis „hvis noget hænder Dig idag, saa tænk paa mig ..."

Ivan svarede ikke.

Alexis blev staaende ved Gaslygten, indtil Ivan forsvandt i Mørket, derpaa gik han hjemad. Hverken han eller Broderen boede i Faderens Hus. Alexis havde lejet et møbleret Værelse. Ivan beboede et lille Hus i Byens Udkant. I to Maaneder havde han levet der ganske alene med en gammel døv Kone, der vartede ham op. Da han kom til sin Dør, tog han fat i Klokkestrængen, men slap den straks uden at ringe. Han rystede af Harme. Gik saa med et hen imod et Hus, der laa to Verster fra hans eget, og i hvilket Smerdiakov for Tiden opholdt sig.

IV.

Siden Ivan var vendt hjem fra Moskva, var dette tredje Gang, han besøgte Smerdiakov. Det undrede ham, at Alexis end ikke et Øjeblik mistænkte Dmitri og med saa stor Bestemthed erklærede, at Smerdiakov var Morderen, thi alle Smaaomstændighederne, alt haad der var blevet ham meddelt angaaende Forhørene, og hans egne Samtaler med Broderen, havde bibragt ham den Overbevisning, at Dmitri havde dræbt deres Fader. Lad det her i Forbigaaende være sagt, at Ivan ikke kunde lide sin ældre Broder. Han nærede ingen broderlige Følelser for ham, men kun en Art Medfølelse for „dette vilde Dyr," som han i sit Hjærte betragtede som staaende uendelig dybt under sig.

Første Gang Ivan havde besøgt Dmitri, var han lige fra Fængslet gaaet hen paa

Hospitalet, hvor Smerdiakov laa. Doktor Herzenstube og Overlægen svarede bestemt paa Ivans Forespørgsel, at det var et meget alvorligt epileptisk Anfald, der holdt Smerdiakov i Sengen, og lod højst overraskede ved at høre Ivan ytre, at „Anfaldet maaske kun var Komediespil". De svarede, at her var ingen Tvivl om Sygdommens Tilstedeværelse, at Patienten i flere Dage havde svævet mellem Liv og Død, og at det kun var det særdeles omhyggelige Tilsyn, der havde reddet det unge Menneskes Liv, og selv om han slap derfra med Livet, kunde Lægerne næsten med Bestemthed forudsige, at hans Aandsklarhed aldrig vilde vende fuldstændig tilbage, eller at han idetmindste i meget lang Tid vilde blive skørhovedet.

Da Smerdiakov fik Øje paa Ivan, dirrede et mistroisk Smil om den syges Læber, — ja det forekom ham, at Smerdiakov saa forskrækket ud.

Men det varede kun et Øjeblik.

Smerdiakov blev atter rolig og var overraskende koldblodig under hele Ivans Besøg.

Det saa forresten ud, som var han meget daarlig, han var græsselig mager og gul, det lille Ansigt var endnu mere indskrumpet

end sædvanlig. Haaret strittende og uredt. Det venstre Øje, som han plejede at knibe en Smule sammen, havde dog endnu et Udtryk, der mindede Ivan om hans Ord: „Det er en Fornøjelse at tale med Mennesker, som forstaar en halvkvædet Vise.“ Hvorfor huskede Ivan netop nu paa den Sætning.

„Kan Du tale med mig?“ spurgte han. „Trætter jeg dig ikke for meget?“

„Nej,“ svarede Smerdiakov med svag Stemme. „Har De været hjemme i lang Tid?“

„Jeg kommer lige fra Moskva.“

Smerdiakov sukkede dybt.

„Hvorfor stønner Du saaledes? Du havde jo forudset alt dette her.“

„Det var da let nok at forudse,“ sagde Smerdiakov efter et kort Ophold. „Men hvor kunde jeg forudse, at Sagen skulde gaa akkurat saaledes.“

„Hvad taler Du nu om? Kom ikke og nar mig. Hvor kunde Du forudse, at Du skulde blive syg? Du har jo endogsaa sagt, at Du sikkert vilde faa Ligfald i Kælderen.“

„Har De sagt det til Forhørsdommeren,“ spurgte Smerdiakov med stor Ro.

Ivan Fedorovitch fo'r hæftig op,

„Nej, endnu ikke, men det skal nok blive besørget. Du skylder mig en Forklaring, Brorlil, og bild Dig bare ikke ind, jeg finder mig i, at Du gaar paa Rævekløer med mig.“

„Hvorfor skulde jeg ogsaa spille Komedie med Dem, De er den eneste, jeg har Tillid til, som om De var Vorherre selv,“ vedblev Smerdiakov i den samme besindige Tone.

„For det første véd jeg, at man umulig kan forudse et Krampeanfald; derom har jeg faaet de nødvendige Oplysninger. Hvordan gaar det saa til, at Du i Forvejen kunde sige mig baade Dag, Time og Sted? Hvor kunde Du vide, naar og hvor Du skulde faa Krampe?“

„Jeg gik jo saa ofte i den Kælder,“ svarede Smerdiakov langsomt og med Overlæg. „Itjor faldt jeg ned fra Loftet. Naturligvis kunde jeg ingenting vide med Bestemthed, men Anelser kan vi da allesammen have.“

„Jamen Timen, Dagen og Stedet! Alt havde Du forudset. Hvad min Sygdom angaar er det bedst, De henvender Dem til Lægerne, — om den kan jeg ingen Mening have.“

„Men Kælderen! Hvor kunde Du ane det?“

„Aa, naa den Kælder har De svært travlt med.“

„Naa ja, jeg var ikke rigtig hyggelig tilmode, da jeg gik ned i den Kælder. De var borte, og saa var der ingen, der kunde tage mig i Forsvar i paakommende Tilfælde. Og aldrig saa snart kom jeg da derned, før jeg tænkte som saa: Naa, nu kommer det! Falder jeg, eller kan jeg staa paa Benene. Det kan min Tro gærne være, det var af bare Angst, jeg fik det Anfald, — men hvorom al Ting er, — saa faldt jeg da. Kan De huske det, vi talte om Dagen forud? da vi stod ved Porten? Husker De alle mine Ængstelser, det har jeg altsammen fortalt baade Lægerne og Forhørsdommeren. Og Doktor Varinsky mener, at det netop er disse Anelser, der har foraarsaget mit Anfald og gjort det saa alvorligt.“

Smerdiakov trak Vejret med Besvær, som om han følte sig mat af den megen Talen.

„Saa Du har fortalt det hele,“ spurgte Ivan Fedorovitch med en forundret Mine.

Han mente, han kunde faa Smerdiakov til at komme frem med Sandheden ved at

true ham med at sige, hvorom de havde talt hin Aften, og nu havde han selv sagt det.

„Jeg har jo ikke noget at være bange for? De maa saamæn gærne høre hele Sandheden!“ sagde Smerdiakov med høj Røst.

„Og har Du sagt alt, alt hvad vi sagde, da vi stod ved Porten?“

„Nej, just ikke Ord til andet!“

„Har Du husket, hvad Du sagde, husket, at Du roste Dig af, at Du meget godt kunde stille Dig an, som om Du havde Krampe?“

„Nej.“

„Og vil Du saa sige mig, hvorfor jeg skulde ekspederes til Tchermachnia?“

„De vilde tage til Moskva . . . Tchermachnia var nærmere, mente jeg.“

„Du lyver, Du ligefrem raadede mig til at rejse bort!“

„Det var af pure Venskab for Dem, af Hengivenhed var det. Efter mig selv kunde jeg bedst lide Dem. Jeg vilde lade Dem forstaa, at der let kunde ske en Ulykke her, og saa mente jeg, det var bedst, De blev i Nærheden for at kunne yde Deres Fader Bistand i paakommende Tilfælde.“

„Du burde have talt rent ud af Posen, din Fæpande!“

„Jamen, jeg var saa græsselig bange for Dmitri Fedorovitch, og saa faldt det mig jo heller ikke ind, at han turde slaa Herren helt ihjel, . . . jeg mente, han vilde nøjes med at plyndre ham, tage Pengene fra ham ... og desuden kunde ingen forudse noget saadant ...“

„Men i Pokkers Skind og Ben, hvordan er det, Du ligger og væver: ingen kunde forudse noget saadant, — og saa skulde jeg have vidst, hvad her vilde hænde, og blevet hjemme for at forebygge Ulykken! Hvad mener Du egenlig?“

„De skulde have forstaaet mig, da jeg bad Dem blive i Tchermachnia og ikke tage til Moskva. Det betød, at De skulde være ved Haanden.“

„Naturligvis havde jeg ogsaa mine Anelser ... jeg anede, at Du havde noget Roderi for ... Men Du lyver, — Du lyver!“ udbrød han med et, som om han kom i Tanker om noget. „Husker Du ikke, at Du, lige før vi skiltes, sagde: „Det er en sand Fornøjelse at tale med et Menneske, der forstaar en halvkvædet Vise!“ Altsaa passede det i Dit Kram, at jeg tog bort?“

Smerdiakov drog flere dybe Suk og blev lidt rød i Kinderne.

„Jeg glædede mig over, at De ikke tog til Moskva: saa var De dog i Nærheden. Og mine Ord, dem, De nu anfører, var sagt, ikke som en Kompliment, men som en Bebrejdelse, fordi De ikke forstod „en halvkvædet Vise", skønt De dog ellers har god Forstand!"

„Hvad bebrejdede Du mig?"

„Det, at De lod os her i Stikken, — Deres Fader og mig, — der kunde tilstøde Deres Fader en Ulykke, og mig kunde man beskylde for Tyveriet af de 3000 Rubler."

„Gid Fanden havde Dig! ... Hør, har Du fortalt Dommeren om de Signaler, Du havde aftalt med Fedor Pavlovitch?"

„Ja!"

Ivan blev igen forundret.

„Jeg troede, at Dmitri maaske nok kunde dræbe nogen, men aldrig stjæle. ... Du vilde have stjaalet ... Du sagde, Du kunde lade, som Du blev syg, hvorfor sagde Du mig det?"

„Af Dumhed. Forresten har jeg aldrig prøvet paa at simulere Epilepsi, ... jeg sagde det bare af Dumhed, fordi jeg havde et Anfald af Aabenmundethed i det Øjeblik.

Men jeg mente, jeg havde udtrykt mig med den fornødne Klarhed, da jeg meddelte Dem, at vore Tegn var kendte af Dmitri Fedorovitch, jeg haabede, De vilde forstaa den Fare, Deres Fader og jeg derved var udsatte for, og at dette vilde holde Dem her i vor Nærhed."

„Alt dette er overmaade logisk, „tænkte Ivan," her mærker man sandelig ikke, at man taler med en skørhovedet Person, som Herzenstube sagde."

„Nu gaar Du igen paa Rævekløer med mig, Smerdiakov."

„Nej, men jeg troede virkelig, De havde gættet alt dette" svarede Smerdiakov i en frimodig Tone.

„I saa Fald kunde det aldrig have faldet mig ind at tage bort herfra."

„Jeg troede netop, De rejste bort af Forsigtighed."

„Du troede altsaa, jeg var ligesaa fejg og elendig en Karl som Du selv?"

„Om Forladelse, ja, jeg troede, vi i dette Stykke tænkte omtrent paa samme Maade."

„Min Broder Dmitri siger, Du er den skyldige, siger, det er Dig, der har myrdet og stjaalet."

„Det er jo ganske rimeligt, hvad skulde han ellers sige? Men hvem tror ham? Alle Beviserne er jo imod ham. Desuden vilde det dog være for dumt af mig, dersom jeg virkelig havde den Hensigt at dræbe Fedor Pavlovitch, — at sige til Dem, — til hans Søn, at jeg kunde simulere Epilepsi. Spørg bare Dommerne, om Forbrydere plejer at være saa troskyldige?"

„Hør nu," sagde Ivan, som denne sidste Bemærkning overbeviste, „hør nu, jeg nærer ingen Mistanke til Dig, efter min Mening vilde det være formelig latterligt at rette nogen Beskyldning mod Dig ... jeg er Dig endogsaa ganske taknemlig, fordi Du har klaret min Mening Dig angaaende. Nu gaar jeg, men jeg kommer igen! God Bedring! ... Trænger Du til noget her?"

„Nej Tak, Martha Ignatievna sørger rigtig godt for mig."

„Saa Farvel da. Jeg skal ikke tale om, at Du kan simulere Krampeanfald; og jeg fraraader Dig paa det alvorligste at omtale denne Omstændighed selv!" lagde Ivan til næsten uvilkaarligt.

„Jeg forstaar, hvad De mener ... dersom De tier stille med det, skal jeg og-

saa tie med „noget“ af vor Samtale ved Porten.“

Ivan Fedorovitch gik bort. Han havde ikke gjort ti Skridt i Hospitalsgangen, før han pludselig standsede, det faldt ham ind, at Smerdiakovs sidste Ord var en blodig Fornærmelse mod ham. Ivan var lige ved at vende om, men saa trak han paa Skuldrene og gik videre. Han var glad over, at Smerdiakov ikke var Morderen; hvorfor glædede det ham egenlig? Det var noget, han ikke havde Lyst at klare for sig selv. Det var ham rent ud modbydeligt at rive op i sine egne Følelser. Alle Vidnernes Udsagn bestyrkede ham i Overbevisningen om Smerdiakovs Uskyldighed, — og dog meddelte han Herzenstube den Tvivl, han nærede om den unge Mands Sindsforvirring.

„Ved De“, — spurgte Doktoren, — „hvad han for Tiden beskæftiger sig med? Han lærer franske Gloser udenad.“

Ivan blev mere og mere overbevist; kun ængstedes han endnu ved Tanken om Alexis's bestemt udtalte Mening.

En Dag, da de mødtes, forefaldt følgende Samtale mellem dem:

„Husker Du," sagde Ivan, „den Eftermiddag, da Dmitri overfaldt og slog Fader? Den Gang sagde jeg til Dig ude i Gaarden: „Jeg lægger intet Baand paa mine Ønsker!" Sig mig, troede Du da, jeg ønskede Faders Død?"

„Ja," svarede Alexis sagte.

„Det var nu forresten ikke svært at gætte. Men da jeg saa sagde: „Lad Ulvene bare flaa hinanden!" troede Du da, jeg mente, at det var godt, om Dmitri snarest mulig slog Fader ihjel? Og Du troede maaske endog, at jeg ikke var ganske uvillig til at give en lille Haandsrækning?"

Alexis blev bleg. Han saa sin Broder lige ind i Øjnene.

„Svar! Tal!" raabte Ivan, „jeg vil kende Dine Tanker om mig. Lad mig faa den usminkede Sandhed!"

Han var aldeles aandeløs, hans Øjne lynede af Ondskab.

„Vær ikke vred, Ivan! Ja, — det mente jeg ogsaa!" mumlede Alexis.

Han tav uden at ytre noget om „formildende Omstændigheder."

„Tak!“ sagde Ivan i en kort Tone og gik sin Vej.

Fra den Dag lagde Alexis Mærke til, at Ivan undgik ham, naar det var muligt.

Og efter denne Samtale besøgte Ivan Smerdiakov for anden Gang.

V.

Smerdiakov var allerede udskreven fra Hospitalet. Han beboede to Bondehytter, der stod i Forbindelse med hinanden ved en Slags Gang. Maria Kandratievna og Moderen boede i den ene, Smerdiakov i den anden. Hans Forhold til de to Kvinder var ikke ganske klart; Folk troede i Almindelighed, at han var forlovet med den unge Pige.

Ivan bankede paa Døren. Maria kom ud, lukkede ham ind og viste ham Smerdiakovs Værelse: et smudsigt Kammer, hvor Kakerlakkerne tumlede sig i en gruelig Hede. Midt paa Gulvet stod et Bord med et rødt Tæppe over, i Vinduerne blomstrede Geranier. Helgenbilleder i Krogene. Paa Bordet en tom, udslidt Selvkoger og to Par Kopper.

Smerdiakov sad paa en Bænk ved Bordet

og skrev i en Stilebog. Hans Ansigt var mindre gulblegt, mindre magert end før, han var redt og pomadiseret, iført en broget, vatteret Slobrok, der var i en meget daarlig Forfatning. Han bar Briller, hvilket Ivan aldrig før havde set. Denne Omstændighed irriterede ham — „saadan en med Briller!“ tænkte han.

Smerdiakov løftede rolig Hovedet og saa stift paa sin Gæst gennem Brillerne; derpaa tog han dem af og rejste sig langsomt og dovent uden at vise sin forrige Herres Søn nogen overdreven Høflighed. Ivan lagde Mærke til alle hans Manerer, især til Smerdiakovs ondskabsfulde og hovne Blik, der syntes at sige: „Hvad skal Du nu atter her hos mig? Har vi to ikke allerede talt ud med hinanden?“

„Hvor her er varmt!“ sagde Ivan og knappede sin Overfrakke op.

„De kan jo tage Frakken af!“ sagde Smerdiakov i en nedladende Tone.

Ivan gjorde det, tog med rystende Hænder en Stol og satte sig hen ved Bordet. „Først og fremmest, er vi alene?“ spurgte han strængt. „Kan ingen lure paa os?“

„Ingen! Saa De ikke, at De kom ind gennem en Gang?“

„Saa til Sagen! Hvad var det for noget, Du kom med, sidste Gang jeg besøgte Dig paa Hospitalet — lige da jeg gik ud? At dersom jeg vilde tie stille med, at Du kunde simulere et epileptisk Anfald, vilde Du fortie en Del af vor Samtale ved Porten? Hvad var det, Du ikke vilde sige? Hvad skal det sige? Var det en Trusel? Mente Du, jeg skulde være Din Medskyldige, mener Du, jeg er bange for Dig?"

Det saa ud, som om Ivan gjorde Vold paa sig for at tale roligt og klart.

Smerdiakov saa endnu mere ondskabsfuld ud; det venstre Øje knob sig sammen; hans Svar kom i en kold Tone, der sagtens skulde betyde: „Naa, godt! Du vil tale rent ud af Posen — lad gaa da!"

„Jeg underforstod da, at De forudsaa Deres egen Faders Død, og alligevel lod ham i Stikken. Naa, altsaa lovede jeg Dem ikke at aabenbare Deres Anelser, for at Folk ikke skulde komme under Vejr med Deres Mangel paa sønlige Følelser eller med, hvad værre er."

Disse Ord udtaltes med urokkelig Ro og koldt Overlæg af Smerdiakov; der var endogsaa et Anstrøg af Uforskammethed i hans Manerer og Tonefald.

„Hvad er det, Du siger? Er Du splittergal?“

„Jeg er tværtimod overmaade fornuftig.“

„Altsaa vidste jeg paa den Maade, at min Fader skulde myrdes!“ skreg Ivan og slog i Bordet med knyttet Næve. „Og hvad skal det sige, dette: hvad som værre er? Tal, usle, elendige Karl!“

Smerdiakov tav stille og saa stift paa Ivan med et højst uforskammet Udtryk i Øjnene.

„Tal, ud med Sproget, Stinkdyr som Du er! Hvad mente Du med det, som værre var?“

„Jeg mente, at De kanske heller ikke var fri for at ønske Deres Fader Døden!“

Ivan Fedorovitch fo'r sammen og slog Smerdiakov paa Skulderen, saa denne vaklede og maatte støtte sig op mod Væggen, mens Taarerne med ét strømmede ned over hans Ansigt.

„Det er en Skam, en stor Skam af Dem at slaa et sygt, svagt Menneske!“

Han bedækkede Ansigtet med sit smudsige blaatærnede Lommetørklæde og hulkede højt.

„Saa, hold øjeblikkelig op med det Skaberi!“ sagde Ivan i en bydende Tone og

satte sig atter ned. „Driv mig ikke til det yderste!“

Smerdiakov trak Kluden bort fra Øjnene. Hvert et Træk i det rynkede Ansigt udtrykte indædt Harme og Hævngærrighed.

„Du bildte Dig altsaa ind, Usling, at Dmitri og jeg var enige om at slaa Fader ihjel?“

„Hvor skulde jeg vel kunne vide, hvad De og han tænkte? Jeg standsede Dem den Aften ved Porten for at faa lidt at vide derom.“

„Hvad — hvad vilde Du vide?“

„Netop om De ønskede, at Deres Fader skulde skaffes af Vejen.“

Det, der bragte Ivan aldeles ud af sig selv, var den udfordrende Tone, hvori Smerdiakov udtalte hvert Ord.

„Det er Dig, der har myrdet ham!“

Et foragteligt Smil fortrak Smerdiakovs smalle Læber.

„De véd saa godt, at det ikke er mig. Jeg troede virkelig ikke, en klog Mand som De gad komme tilbage til dette Spørgsmaal.“

„Men hvorfor — hvorfor havde Du den Tanke?“

„Det har jeg allerede sagt: jeg mistroede alle Mennesker.“

„Aa Snak! Du talte ganske anderledes for fjorten Dage siden.“

„Jeg underforstod dog det, jeg her siger, troede, De havde fattet, hvad jeg mente, og at De vilde undgaa denne Forklaring.“

„Ser man det! Men saa svar, saa svar dog! Jeg spørger atter: Hvor kunde denne infame Mistanke opstaa i Din infame Sjæl?“

„Dræbe selv, det hverken kunde eller vilde De; men dersom en anden vilde paatage sig den Ting, vilde De egenlig ikke have noget derimod.“

„Og det siger han saadan ganske roligt og koldblodigt! Hvorfor skulde jeg dog ønske Faders Død?“

„Hvorfor? Det spørger De om! Og Arven? I skulde jo have 40,000 Rubler hver ved Fedor Paulovitches dødelige Afgang — maaske var der endogsaa mere at vente. Men dersom han havde ægtet Agrafeana Alexandrovna, kunde I have skudt en hvid Pind efter Pengene.“

Ivan var lige ved at fare op.

„Naa, det er godt!“ sagde han endelig med synlig Anstrængelse. „Du ser, jeg har ikke slaaet Dig! . . . Altsaa er det Din Overbevisning, at jeg havde overdraget min

Broder Dmitri at udføre „Handlingen“, at jeg stolede paa, han skulde udføre det nødvendige?“

„Naturligvis! Naar han begik et Mord, mistede han jo sit gode Navn, alle Rettigheder, og De fik ikke 40,000, men derimod 60,000 Rubler efter Deres Fader.“

„Dette taaler jeg ogsaa af Dig! Men hør nu, elendige Karl, jeg skulde nok hellere have stolet paa Dig end paa Dmitri, og jeg forsikrer Dig for, at jeg hin Aften havde en Anelse om, at Du komplotterede en eller anden Skurkestreg; nu husker jeg saa tydeligt, at jeg havde det Indtryk.“

„Ja, det mærkede jeg meget vel!“ sagde Smerdiakov med et uhyre spodsk Udtryk i de ondskabsfulde Øjne. „Og jeg havde endogsaa det bestemte Indtryk, at De ved at tage bort vilde sige: Du kan gærne slaa Fader ihjel; jeg lægger Dig ingen Hindringer i Vejen!“

„Usling! Det havde Du forstaaet!“

„Men vær dog rimelig, døm selv! De skulde rejse til Moskva. De havde sagt til Deres Fader, at De ikke vilde tage til Tchermachnia, og derefter skifter De Mening, fordi saadan én som jeg gør Dem Modfore-

stillinger. Altsaa vilde De have mig til at gøre et eller andet."

„Nej, aldrig har det været min Tanke, det sværger jeg! Aldrig!" skreg Ivan tænderskærende.

„Hvor kan De nægte det! De, Fedor Paulovitches Søn, burde jo have ladet mig piske paa Raadhuset for de Ord, jeg sagde om min Herre. Men istedet derfor gør De, som jeg raader Dem, De rejser istedetfor at blive her og forsvare Deres Fader. Hvad maatte jeg tænke om Dem?"

Ivan sad stille og mørk med Albuerne støttede paa Knæerne.

„Ja, det var galt, at jeg ikke hin Aften slog Dig halvt fordærvet!" svarede han med et bittert Smil. „Det er jo tydeligt, at jeg burde have klaget over Dig, men hvem vilde have troet mig. Alligevel fortryder jeg, at jeg ikke slog Dig Snuden flad."

Smerdiakov triumferede.

„Under almindelige Omstændigheder," sagde han i en vigtig, docerende Tone, „tilsteder Loven visselig ikke, at man slaar Folks Snuder flade. Denne brutale Fremgangsmaade er desuden ved at gaa af Mode. Men under særegne Omstændigheder er det endnu Brug, her og overalt, endogsaa i den

franske Republik, at komme i Haandgemæng som i de første Menneskers primitive Tidsalder. Og dog har De ikke turdet slaa mig flad, skønt Omstændighederne var højst ualmindelige i dette Tilfælde. De vovede ikke at gøre mig noget!"

„Hvad er dette her? Er Du ved at lære Fransk?" sagde Ivan hovedrystende og pegede paa den Stilebog, der laa foran Smerdiakov.

„Hvorfor skulde jeg ikke lære Fransk? Jeg gør, hvad jeg kan, for at skaffe mig Dannelse. Desuden tænker jeg stærkt paa at se mig om i Evropas skønne Stater."

„Hør, Din Kæltring!" brød Ivan ud, „Du skræmmer mig ikke med Dine Hentydninger og Beskyldninger, Du maa saa gærne melde alt, hvad Du har Lyst til, sige alt, hvad jeg har sagt hin Aften. Hvis jeg ikke nu i dette Øjeblik slaar Dig fordærvet, er det alene, fordi jeg nærer Mistanke til Dig, og fordi jeg i saa Tilfælde foretrækker at overbevise Dig for Retten."

„Jeg er nu af den Mening, at det vilde være meget uklogt af Dem, thi De kan jo egenlig aldeles intet Klagemaal fremføre mod mig. Hvem vil tro Dem? Dersom De

aabner Munden mod mig, siger jeg alting. Thi jeg maa jo forsvare mig efter Ævne."

„Saa Du fremturer i at tro, at jeg er bange for Dig!"

„Dommerne tror mig maaske ikke; men jeg er sikker paa at faa den offenlige Mening paa min Side."

„Det betyder: det er en Fornøjelse at tale med én, som forstaar en halvkvædet Vise?"

„Akkurat! De forstaar halvkvædet Vise! Akkurat!"

Ivan rejste sig, dirrende af Harme, tog sin Frakke paa og styrtede ud af Hytten uden at svare et Ord, uden at se paa Smerdiakovs spodske, triumferende Ansigt.

Tankerne susede vildt om i hans Hoved. „Ja, hvorfor tog jeg til Tchermachnia? Jeg havde jo en Anelse om, at noget vilde ske! Han har Ret! Ja, jeg forudsaa og samtykkede! Jeg har givet mit Minde til, at man myrdede min Fader! Men var det min Vilje, at han skulde skaffes af Vejen? Jeg maa dræbe den Smerdiakov! Dersom jeg er for fejg til at tage hans Liv, er det ikke Umagen værd at eksistere!"

Ivan Fedorovitch gik fra Smerdiakovs Hytte lige hen til Katarina Ivanovna, som

han skræmmede med sine vilde Øjne. Han meddelte hende hvert Ord, han og Smerdiakov havde vekslet. Hun søgte forgæves at berolige ham. Han fo'r frem og tilbage i Værelset og talte paa den mest usammenhængende Maade.

„Dersom det ikke er Dmitri, dersom det er Smerdiakov, da er jeg ikke alene hans Medskyldige, men den, der har drevet ham til Forbrydelsen. Har jeg opfordret ham til at myrde min Fader? Jeg véd ikke rigtig! Jo, jo, dersom det er ham og ikke Dmitri, da er jeg den virkelige Morder, den eneste Skyldige!"

Ved at høre disse Ord, stod Katarina Ivanovna op, gik hen og tog et Papir op af sin Skrivebordsskuffe og lagde det hen til Ivan. Det var den Skrivelse, han havde omtalt til Alexis, den Skrivelse, han betragtede som et uomstødeligt Bevis mod Dmitri. Det var et Brev fra denne, et Brev, som Dmitri i beruset Tilstand havde tilskrevet Katarina Ivanovna den samme Aften, han havde mødt Alexis paa Vejen til Klostret, et forstyrret, meningsløst Brev fra en drukken Mand. Det lød saaledes:

„Du min Skæbnes Beherskerinde! I Morgen skaffer jeg Penge, giver Dig Dine

3000 Rubler tilbage! Lev da vel, Du lidenskabelige Kvinde, jeg tager herved Afsked baade med Dig og med min Kærlighedslykke! Dette skal have en Ende, jeg skal gaa og bede alle mulige Mennesker om de forbandede Penge, og skaffer jeg dem ikke tilveje, sværger jeg Dig til, at jeg knuser Hovedet paa min Fader og under hans Hovedgærde stjæler de Penge, han har gemt der. Jeg venter bare paa, at Ivan skal rejse. Saa kommer jeg i Tugthuset, men Dine 3000 skal Du faa. Farvel for evigt, Du! Jeg bøjer mig i Støvet for Dig, hvis Skotvinge jeg ej er værdig at løse! Tilgiv mig — nej, lad hellere være at tilgive mig! Vi kan begge to bedre udholde det, Fremtiden bærer i sit Skød, dersom Du ikke skænker mig Tilgivelse for, hvad jeg har forbrudt imod Dig! Hellere Tugthuset end Din Kærlighed, thi jeg elsker en anden — en, som Du idag kender altfor vel. Jeg vil dræbe den Mand, der har plyndret mig — og saa rejser jeg fra jer allesammen, langt bort, ingen skal øjne mig, ikke engang hun, — thi Du er ikke den eneste, der lider og sørger ... Farvel!

P. S. Jeg forbander Dig, skønt jeg højagter Dig — det siger mit Hjærtes

Banken mig. Der er endnu en Streng i mit knuste Hjærte, som dirrer ved Tanken om Dig. Det er bedre at standse dette usle Hjærtes Slag. Jeg vil dræbe mig, men først skal den Forbandede ryddes bort af Jorden — jeg river de tre fra ham og kaster dem til Dig. En Usling er jeg, men ingen Tyv. Vent de 3000, de ligger hos den elendige gamle Karl, under hans Madras, i en Konvolut med en rød Sløjfe om. Jeg stjæler intet, jeg dræber kun den Mand, der har bestjaalet mig paa den skammeligste Maade. Katia, foragt ikke Dmitri! Dmitri er en Morder, ingen Tyv. Han har dræbt sin Fader, ødelagt sig selv, fordi han ikke kan taale Tanken om, at Du foragter ham, og fordi han vilde flygte fra Din Kærlighed.

P. P. S. Jeg kysser Støvet under Dine Fødder! Farvel!

P. P. S. S. Katia, bed Gud røre deres Hjærter, til hvem jeg vil henvende mig om de Penge, thi da behøver jeg ikke at udgyde Nogens Blod. Dræb mig!

Din Slave og Din Uven

D. Karamasov."

Efter Læsningen af denne „Skrivelse" lod Ivan til at være overbevist. „Det er Dmitri, — altsaa ikke Smerdiakov, — selvfølgelig har jeg ingen Skyld!" I hans Øjne var dette Brev et aldeles uomstødeligt Bevis.

Næste Dag tænkte han med Ringeagt paa Smerdiakovs Drillerier og Spot, og saa besluttede han at slaa dem rent af Hovedet.

Saaledes gik en Maaned. Han hørte kun, at Lægen mente, Smerdiakov vilde dø i Sindsforvirring. Selv følte han sig meget lidende og raadspurgte den berømte Læge, Katarina havde ladet komme fra Moskva. Ved denne Tid blev hans Forhold til den unge Pige meget spændt: de var som to Fjender, der var forelskede i hinanden. Undertiden udtalte Katarina sin Beklagelse over Dmitris Forbrydelse, og derved kom Ivan til at hade sin ældre Broder. Dog foreslog han ham ikke destomindre at flygte og vilde til den Ende give ham 30,000 Rubler. Maaske bidrog Smerdiakovs Ytring angaaende Arven til at gøre Ivan saa gavmild, maaske tænkte denne, at han i Tankerne var lige saa skyldig som Dmitri.

Katarinas Ord i Alexis' Nærværelse: „Det er Dig, der har bibragt mig Overbevis-

ningen om Dmitris Skyldighed", bestemte Ivan til for tredje Gang at besøge Smerdiakov. Thi det var jo netop hende, der ved at fremlægge Dmitris Skrivelse havde overbevist ham. Og nu havde hun selv været hos Smerdiakov! Hun var altsaa heller ikke saa vis i sin Sag. Og hvorom skulde hun konferere med Smerdiakov?

„Denne Gang slipper han maaske ikke levende ud af mine Hænder!" tænkte Ivan, idet han styrede sin Gang henimod den forrige Tjeners Hytte.

VI.

Maria Kandratievna lukkede op for Ivan og bad ham ikke tale for meget med Smerdiakov, da denne var træt og anstrængt. Ivan Fedorovitch gik ind i Hytten. Der var stadig en frygtelig Kakkelovnsvarme.

I selve Værelset var foretaget nogle Forandringer: istedetfor Bænken stod der en læderbetrukken Sofa med Puder. Smerdiakov i den gamle Slobrok sad paa Sofaen.

Han og Ivan vekslede et langt Blik uden at sige noget.

Det var øjensynligt, at dette Besøg ikke overraskede Smerdiakov, der havde forandret sig meget, — var atter bleven gul som en Citron, mager og huløjet.

„Men Du er jo meget syg!“ udbrød Ivan, „jeg skal ikke ret længe opholde Dig.

Han tog Plads paa en Stol i Nærheden af Sofaen.

„Hvorfor siger Du ingenting? Jeg kommer for at stille Dig et eneste Spørgsmaal, men jeg sværger Dig til, at jeg ikke viger ud af Pletten, før Du har givet mig fyldestgørende Svar. Har Frøken Katarina Ivanovna besøgt Dig?“

Smerdiakov tav stille. Derpaa slog han ud med Haanden og vendte sig bort.

„Hvad fejler Dig?“

„Intet.“

„Hvad, intet.“

„Naa ja, ja da, — hun har været her, men hvad kommer det Dem ved, lad mig bare være i Ro.“

„Nej, det har jeg slet ikke i Sinde. Svar, naar var hun her?“

„Aa, det kan jeg saamænd ikke engang huske,“ svarede Smerdiakov i en ligegyldig Tone.

Pludselig vendte han sig om til Ivan og tilkastede ham et usigelig hadefuldt Blik.

„De er vist ogsaa syg. Hvor De har forandret Dem.“

„Bryd Dig bare ikke om mit Helbred og svar mig paa, hvad jeg spørger Dig om.“

„Hvorfor har Deres Øjne den gule Farve? Det en Anger.“

Han smaalo med et Anstrøg af Haan.

„Hør nu, — jeg sagde Dig jo, at jeg ikke gik herfra, før Du havde svaret mig,“ udbrød Ivan hæftigt.

„Men Herregud, hvad er det da, De forlanger. Hvorfor kommer De her og piner mig?“

„Hvad Fanden kommer det mig ved, om Du pines. Svar mig, saa bliver Du fri for mig.“

„Jeg har intet at sige.“

„Saa skal jeg bringe Dig til at tale.“

„Men hvorfor er dette Dem en saa vigtig Sag?“

Nu lød det, som havde Smerdiakov Modbydelighed for at indlade sig paa dette Æmne.

„Fordi Dommen falder imorgen,“ vedblev han. „Naa, vær De bare rolig, De risikerer ingenting. Gaa De kun hjem og sov paa Deres grønne Øre.“

„Jeg forstaar Dig ikke. Hvorfor skulde jeg være bange for imorgen?“ spurgte Ivan med Forundring.

Med et gennemisnedes han af Rædsel. Smerdiakov maalte ham med et ondt Blik.

„Naa, saa De forstaar mig ikke. Hvor gider en fornuftig Mand sidde og spille Komedie paa den Maade.“

Ivan blev ved at se paa ham. Den forrige Tjeners hovne Tonefald overraskede ham.

„Jeg siger Dem jo, at De kan være ganske rolig. Jeg har ikke i Sinde at vidne imod Dem, og der er ingen Beviser. Men hvordan er det dog, Deres Hænder ryster. Gaa Deres Vej. De er ikke Deres Faders Morder.“

Ivan fo'r sammen. Han mindedes Alexis' Ord.

„Jeg ved godt, det ikke er mig,“ hviskede han.

„Ved De det?“

Det gøs i Ivan. Han greb fat i Smerdiakov.

„Men saa tal, saa tal, Du giftige Kryb. Sig alt.“

Smerdiakov lod ikke til at blive bange. Kun udtrykte hans Ansigt et uslukkeligt Had til Ivan.

„Naa, ja, naar De endelig vil vide det, saa er det Dem, der er Morderen,“ hvæsede han rasende.

„Var det det, Du mente med Dine Tvetydigheder sidst?“

„Ja, og De forstod meget vel mine Tvetydigheder baade den Gang og nu idag.“

„Jeg forstaar kun et: Du er splittergal.“

„Hvor kan De nu være saa stivsindet? Her er vi ene to. Hvor gider De spille Komedie for mig. Hvor gider De under fire Øjne vælte Beskyldningen over paa mig. Ingen hører paa os i dette Øjeblik. Det er Dem, der er Morderen! De er den egenlig Skyldige, De har indgivet mig Mordtanken, jeg har kun været Deres Redskab.“

„Redskab! Altsaa har Du dræbt ham.“

Det var, som brast noget inde i Ivans Hjærne, han gennemrystedes af en Kuldegysen.

Nu var det Smerdiakov, der blev forundret, det var tydeligt, at Ivans Rædsel ikke var forstilt.

„De vidste ingenting,“ sagde han med tvivlende Tonefald.

Ivan sad længe tavs og betragtede ham med et forskende Blik.

„Hør, nu skal jeg sige Dig noget, jeg

er bange, Du er et Spøgelse," mumlede han.

„Her er ingen Spøgelser uden De og jeg, og saa én til, der staar imellem os."

„Hvem, hvem?" udbrød Ivan og saa sig om med den dybeste Rædsel malet i hvert et Træk.

„Det er Gud, Forsynet! Gud er tilstede, her mellem os! Men søg ikke efter ham, De kan dog ikke finde ham."

„Du har løjet! Du har ikke slaaet ham ihjel," skreg Ivan rasende. „Eller ogsaa er Du afsindig og morer Dig med at bringe mig ud af mig selv, som sidste Gang, jeg var her."

Uden Frygt saa Smerdiakov ham lige ind i Øjnene.

Han var bestandig mistroisk, bildte sig ind, at Ivan vidste alt og gav den uvidende for at vælte al Skylden over paa ham, Smerdiakov.

„Vent lidt," sagde han med dæmpet Stemme.

Han strakte sin venstre Fod frem og gav sig til at smøge sine Benklæder op. Han havde lange, hvide Strømper og Tøfler paa. Langsomt tog han sit Strømpebaand af og stak Haanden ned i Strømpen.

Ivan fulgte hver en af hans Bevægelser med Spænding. Pludselig fo'r han sammen af Skræk.

„Gal!“ skreg han vildt.

Han stod hastigt op og gik saa hæftigt baglængs, at han stødte Ryggen mod Væggen og blev staaende som fastnaglet, mens han stadig holdt Øjnene fæstede paa Smerdiakov. Denne forhastede sig ikke, blev ved at søge i sit Strømpeskaft. Endelig fandt han, hvad han ledte efter. Ivan saa ham trække en Pakke Papirer frem, som han lagde fra sig paa Bordet.

„Værs'god!“ sagde han sagte.

„Hvad?“

„Vær saa venlig at se paa dem.“

Ivan gik hen til Bordet, tog Papirspakken, bredte den ud og slap den atter, som om det var et ækelt Kryb, han havde rørt ved.

„Deres Hænder bliver ved at ryste,“ bemærkede Smerdiakov; „har De Krampe?“

Han lukkede selv Pakken op — det var de 3000 Rubler, som var bestemt til Gruschenka af gamle Karamasov.

„De er der allesammen ... De behøver ikke at tælle efter .... Tag dem bare!“ tilføjede han og rakte Ivan Sedlerne.

Ivan sank om paa en Stol og blev bleg som et Lig.

„Du gør mig bange!“ sagde han med et sælsomt Smil.

„Naa, saa De vidste virkelig endnu ingenting?“

„Nej, ingenting! Jeg troede, det var Dmitri . . . Aa Gud, aa Gud, Dmitri! Dmitri!“

Han greb sig om Hovedet med begge Hænder.

„Hør, var Du alene om det? Min Broder var ikke med?“

„Alene med Dem . . . med Dem alene! Dmitri Fedorovitch er uskyldig.“

„Godt, godt! Vi kan senere hen tale om mig. Men hvorfor sidder jeg her og ryster . . . Jeg kan næppe tale . . .“

„Og De, der før var saa modig! . . . Alt er tilladt! sagde De. Nu er De grumme sølle!“ sagde Smerdiakov med største Forundring. „Vil De ikke have lidt at drikke? Jeg skal bede om Limonade; det køler . . . Men først maa vi skjule det.“

Han pegede paa Pakken, gjorde en Bevægelse henimod Døren og lagde Pengene paa en stor gul Bog. Titlen paa den var: Vor hellige Fader Isak Sirins Taler.

„Jeg vil ingen Limonade have. Sæt Dig ned og fortæl mig udførligt, hvorledes det hele gik til.“

„Men saa skulde De hellere tage Overfrakken af, ellers faar De det for koldt, naar De kommer ud.“

Ivan rev Frakken og af kastede den paa en Bænk uden at staa op.

„Tal, tal, hører Du!“

Han var rolig, vidste, at Smerdiakov nu vilde sige ham hele Sandheden.

„Mener De, hvordan det gik for sig?“ sagde Smerdiakov med et Suk. „Aa, det gik meget naturligt til. De Ord, De da sagde . . .“

„Det kommer vi altid tilbage til!“ brød Ivan vredt af, som om han nu var i Besiddelse af sin Sindsligevægt. „Fortæl mig bare i Orden og med Biomstændighederne, hvad Du gjorde, hvorledes Du bar Dig ad i et og alt, alle Biomstændighederne . . . forstaar Du mig?“

„De tog altsaa bort; saa faldt jeg om nede i Kælderen . . .“

„Var Du virkelig syg, eller simulerede Du?“

„Naturligvis simulerede jeg. Jeg gik ganske rolig ned ad Trappen, saa lagde jeg

mig og gav mig til at skraale, lige til der kom nogen og bar mig op."

„Stop! Men bagefter, paa Hospitalet, skabede Du Dig da ogsaa syg?"

„Nej langtfra. Om Morgenen efter Begivenheden fik jeg et virkeligt Anfald, det værste, jeg i mange Aar har haft. To Dage var jeg aldeles fra mig selv."

„Godt, godt! Saa videre!"

„Altsaa lagde de mig paa en Seng i mit Kammer, der var en Skillevæg mellem mig og Gregor. Om Natten laa jeg og jamrede ganske sagte; jeg ventede hele Tiden paa Dmitri Fedorovitch."

„Hvad siger Du? Ventede Du paa Dmitri? Troede Du, han vilde komme og besøge Dig?"

„Mig? Nej, jeg ventede ham, jeg var vis paa, han netop vilde komme den Nat. Jeg var syg og kunde ikke være Mellemmand, saa han maatte krybe over Muren for at faa at vide, hvad der foregik hjemme hos Fedor Paulovitch."

„Og dersom han nu ikke var kommen?"

„Saa vilde der intet være sket."

„Aa Du store Gud, aa Gud! Gaa videre, forhast Dig ikke, spring intet over."

„Jeg laa og ventede paa, han skulde

komme for at dræbe Fedor Paulovitch; jeg var vis paa, han vilde gøre det, thi i flere Dage havde jeg jo forberedt alting, bearbejdet ham i den Hensigt."

„Stop! Men dersom han nu havde dræbt Fedor Paulovitch, vilde han ogsaa have taget Pengene — saaledes maatte Du jo tænke — hvad kunde det saa nytte Dig, om han slog den gamle Mand ihjel?"

„Han kunde aldeles ikke finde Pengene. Jeg havde sagt, at de laa under Madrassen; det var ikke sandt. Da Fedor Paulovitch kun havde Tillid til mig, havde jeg raadet ham til at skjule dem bagved Helgenbilledet, thi der kunde ingen finde paa at lede, især i Hastværk. Fedor Paulovitch havde fulgt mit Raad. Hvis altsaa Dmitri Fedorovitch havde myrdet Herren, vilde han enten være flygtet bort saa stille som muligt, det plejer Mordere at gøre, eller han vilde være bleven overrasket og anholdt. Jeg kunde i begge Tilfælde ganske rolig have taget Pengene enten om Natten eller næste Dag, og baade Mord og Tyveri var bleven skrevne paa Dmitris Regning."

„Og dersom han nu ikke havde slaaet den gamle Mand helt ihjel?"

„Saa havde jeg naturligvis ikke taget

Pengene. Men jeg mente, at han ialfald havde slaaet Herren, saa at han idetmindste i nogen Tid havde mistet Bevidstheden; saa kunde jeg jo rolig have taget Pengene og sagt til den Gamle, at Dmitri havde bestjaalet ham."

„Det forstaar jeg ikke. Det er altsaa Dmitri, der har dræbt, og Du har kun stjaalet de 3000 Rubler?"

„Nej, vist ej! Jeg kunde jo godt sige, at det er ham, men jeg gider ikke lyve for Dem, fordi ... fordi ... skønt De, som jeg ser, virkelig ikke forstaar det hele, og skønt De ikke har spillet Komedie med mig for at vælte hele Skylden over paa mig, saa er De ikke destomindre egenlig den Skyldige i Mordet, thi De vidste, det skulde begaas, ja De havde endogsaa overdraget mig at udføre det, og saa tog De bort. Derfor vil jeg nu bevise Dem, at den virkelige, den eneste Skyldige, det er ikke mig, men Dem, uagtet jeg er Morderen. Det er Dem, der har myrdet Deres Fader."

„Men hvorledes? Hvorfor er det mig? Aa Gud i Himlen! Er det den forbandede Rejse til Tchermochnia? Og stop! Sig mig, hvorfor Du endelig skulde have mit Samtykke til, hvad Du vilde gøre, siden Du tog

min Bortrejse for Samtykke? Hvordan vil Du kunne forklare dette?"

„Naar jeg var vis paa Deres Samtykke, kunde jeg jo sige mig selv, at De ikke vilde være videre vanskelig at komme tilrette med angaaende de tre Tusinde Rubler, der var borte, dersom Mistanken paa en eller anden Maade rettedes mod mig. De vilde da have forsvaret mig; siden det var mig, der havde hjulpet Dem til Arven, mente jeg, De vilde være mig Tak skyldig Resten af Deres Liv, for dersom gamle Karamasov havde giftet sig med Agrafeana Alexandrovna, vilde han ikke have efterladt sine Sønner Hvid eller Skilling."

„Saa det var Din Mening at pine og plage mig til min Dødsdag!" sagde Ivan med sammenbidte Tænder. „Og hvad vilde Du have fundet paa, dersom jeg havde angivet Dig istedetfor at rejse bort?"

„Hvad kunde De egenlig sige om mig? At jeg havde raadet Dem til den Rejse? Det er jo bare noget Vrøvl! Desuden er det jo vitterligt, at der intet vilde være hændet, dersom De var bleven, hvor De var, i saa Fald havde jeg tænkt, at det var Dem imod, og havde intet foretaget. Men netop Deres Rejse viste mig, at De bifaldt min

Plan; netop det, at De tog bort, var jo det samme som at sige mig, at jeg ikke fra Deres Side behøvede at være bange for nogensomhelst Angivelse. Forresten kunde De ingenting gøre mig, thi da havde jeg sagt alting til Forhørsdommeren: ikke at jeg var en Morder og en Tyv — det havde jeg naturligvis tiet stille med — men at De havde villet have mig til at begaa Forbrydelsen, og at jeg ikke havde samtykket. Tro mig, De kunde intet have sagt imod mig, men jeg kunde røbe det Ønske, De nærede om at se Deres Fader ryddet af Vejen. Og alle Mennesker havde troet mit Udsagn, derpaa kan De trygt stole."

„Altsaa ønskede jeg Faders Død?"

„Ja, det er en afgjort Sag!"

Smerdiakov var meget træt og udmattet; men han holdtes oppe af en indre Kraft, — han havde en skjult Plan, som Ivan anede.

„Bliv ved!"

„Blive ved, — lad gaa da! — Altsaa ligger jeg ganske stille, og hører Herren skrige op, — Gregor var allerede paa Benene ude i Haven; med et udstøder han ogsaa et Skrig — og saa bliver alting stille. — Tavshed og Nat! Jeg rører mig ikke, — ven-

ter, — mit Hjærte hamrer i mit Bryst, min Taalmodighed er ved at briste. Jeg staar ogsaa op, gaar ud. Tilvenstre ser jeg Fedor Pavlovitches Vindue aabent, — jeg gør endnu et Par Skridt; jeg lytter, om han er levende eller død, — saa hører jeg Herren puste og stønne og fare om inde i sit Sovekammer. Jeg gaar hen til Vinduet og siger: Det er mig, Smerdiakov! Han har været her og er igen løbet sin Vej — han har slaaet Gregor ihjel! — Hvor? Derhenne i Krogen! — Vent lidt! siger jeg. Derpaa gik jeg hen til Plankeværket, hvor jeg stødte mod Gregor, som laa og svømmede i sit Blod, — bevidstløs. Dmitri Fedorovitch maa have været her, — det er vist nok! tænker jeg straks og besluttede at gøre Ende paa Sagen. Selv om Gregor ikke er død, vil der intet være at befrygte af ham, — han er jo besvimet, kan hverken se eller høre. Martha Ignatievna var den eneste, der kunde overraske mig. I dette Øjeblik steg Blodet mig til Hovedet, jeg havde en Fornemmelse, som om jeg skulde kvæles. Jeg gik tilbage til Herrens Vindue og sagde: „Hun er her, — Agrafeana Alexandrovna er her og vil ind til Dem.“ Han fo'r sammen: „Hvor? Her? Hvor?“

spurgte han mistroisk. „Der, — men saa luk dog op for hende!“ Han kiggede ud af Vinduet. Han troede mig ikke, var bange for at aabne Døren, — jeg formoder, han ikke stolede paa mig, — og med et fik jeg en latterlig Lyst til lige for Øjnene af ham at banke paa Ruden, som det var aftalt, at Gruschenka skulde banke. Han saa tvivlraadig ud, — men da han hørte Signalet, løb han øjeblikkelig til Døren. Han lukker op, og jeg gaar ind. Han bliver staaende og spærrer mig Vejen. „Men hvor er hun? Hvor er hun dog?“ siger han og ser stift paa mig. „Naa, — tænkte jeg, — fatter han Mistanke, er alt spoleret.“ Jeg var ved at faa ondt af Skræk, var bange, han ikke vilde lade mig komme ind, eller at han skulde kalde, eller at Martha skulde komme til. Jeg maa vist have været ganske bleg. Jeg siger: „Hun staar derhenne under Vinduet. Hvor kan det være, De ikke kan faa Øje paa hende?“ — „Ja, men saa hent hende da herind! Hent hende straks!“ — „Hun er forskrækket, — Skrigen har skræmmet hende, hun har skjult sig under Træet, — De maa selv kalde paa hende!“ — Han farer hen til Vinduet med et Lys i Haanden: Gruschenka, — Gruschenka! Er Du

der? kaldte han. Han turde hverken hælde sig ud af Vinduet eller lade mig komme ind. Jeg gik alligevel bagefter ham, — bøjede mig ud over Karmen. — „Der staar hun jo! — Se selv, — derhenne under Træet! Hun smiler til Dem, — se dog selv!“ Han var saa forelsket, at han glemte sin Mistænksomhed og bøjede sig ud ad Vinduet. — Da greb jeg en Papirpresser af Støbejærn, — De husker nok, den plejede at staa paa hans Bord, den vejer en to, tre Pund, og med den gav jeg ham af alle Kræfter et Slag i Hovedet; — et af Hjørnerne trængte ind i Hjærneskallen. — Han skreg ikke engang, — faldt straks om paa Gulvet. — Jeg slog baade en og to Gange til. Saa opdagede jeg, at hans Hoved var næsten knust. Han laa paa Gulvet, saa lang han var; — der flød meget Blod ud af hans Saar. Jeg saa ned ad mig selv, — var jeg ikke ogsaa blodig? Nej, — ikke et eneste Stænk. Jeg tørrede Papirpresseren af, — satte den igen paa sin Plads; og derefter tog jeg bag Helgenbilledet de 3000 Rubler og kastede Konvoluten og det røde Baand. Jeg rystede over hele Legemet, da jeg gik ud af Stuen; — saa gik jeg hen til det Æbletræ, der er hult indeni, De husker

det maaske? Jeg havde for længe siden lagt Mærke til det og havde lagt et Stykke Papir og et Viskestykke derind; — jeg pakkede Pengene ind i dette; lagde saa Papiret udenom og puttede Pakken helt ind i det hule Træ, hvor den blev liggende i fjorten Dage, — og tog den først, da jeg kom ud af Hospitalet. Nu gik jeg tilbage i mit Kammer, lagde mig tilsengs og tænkte: Dersom Gregor er død, saa er det temmelig kedsommeligt, for i modsat Fald kunde han jo vidne, at det er Dmitri Fedorovitch, der har været her, og at det selvfølgelig er ham, der har begaaet Forbrydelsen. Jeg gav mig til at jamre stærkere for at vække Martha Ignatievna, der tilsidst stod op og kom ind til mig, og siden, da hun opdagede, at Gregor var borte, fo'r hun ud i Haven, hvor jeg snart efter hørte hende skrige op. Saa var jeg ganske rolig."

Smerdiakov holdt inde. Mens han fortalte om Mordet, skævede han fra Tid til anden til Ivan, der sad mørk og stille, med Blikket fæstet paa ham. Smerdiakov trak Vejret med Besvær, store Sveddraaber perlede paa hans Pande. Det var umuligt at sige, om han følte Anger over det, han havde gjort.

„Og Døren?“ spurgte Ivan, „Dersom han først lukkede Døren op for Dig, hvor kan da Gregor have sét den staa aaben?“

Ivans Stemme var fuldkommen rolig og behersket, da han udtalte dette Spørgsmaal, en uindviet kunde i dette Øjeblik godt have troet, at han og den forhenværende Tjener sad og talte om de ligegyldigste Ting.

„Ja, — det er en Fejltagelse af Gregor“, svarede Smerdiakov og smilede. „Han er meget paastaaelig: han har troet, at Døren var aaben, og nu faar ingen ham til at tilbagekalde sit første Udsagn. — Dmitri Fedorovitch er redningsløst fortabt!“

„Hør nu,“ sagde Ivan igen forvirret, „hør nu ... jeg skulde endnu spørge Dig om en hel Del Ting, men jeg kan ikke rigtig huske det i dette Øjeblik; aa jo, nu véd jeg det! ... Sig mig blot, hvorfor lukkede Du Pengebrevet op og kastede den forseglede Konvolut paa Gulvet?“

„Dersom Forbrydelsen var bleven begaaet af et Menneske, der i Forvejen kendte Summen, vilde han i et saadant Øjeblik sikkert ikke have tænkt paa at aabne Brevet, med Dmitri Fedorovitch var det derimod en anden Sag, han havde kun hørt Tale om de Penge, havde aldrig set dem for sine Øjne,

vidste ikke, hvorledes Brevet saa ud, kunde altsaa ikke vide, om de tre tusind Rubler virkelig laa i Konvoluten med det røde Baand om; han maatte naturligvis aabne den og kaste den fra sig uden at tænke over, at den senere hen kunde blive et Bevis mod ham; for Dmitri Fedorovitch er jo Adelsmand, ingen simpel Tyv, maa De huske. Her i dette Tilfælde har han egenlig ikke stjaalet. Han har kun taget, hvad der tilhørte ham. Det har jeg ladet Forhørsdommeren forstaa paa en saa fin Maade, at han bildte sig ind, han selv havde faaet den Idé; og han var grumme fornøjet over sin egen store Skarpsindighed . . .“

„Og alt det kunde Du i selve Øjeblikket staa og overlægge?“ udbrød Ivan forbavset.

„Jeg tror, De vil. I saadant Hastværk kan man ikke anstille den Slags Betragtninger. Nej, det var altsammen overlagt i Forvejen.“

„Naa, — naa saaledes! Da maa Satan selv . . . Du er ingen Tosse! Du er meget klogere, end jeg havde troet!“

Han stod op og gjorde et Par Skridt i Værelset, men da det var saa lille, satte han sig straks ned igen. Han saa ud, som om

han ikke længer kunde holde sit Raseri i Tømme.

„Hør Usling, hør elendige Hund!“ skreg han meget højt. „Du begriber altsaa ikke, at naar jeg ikke endnu har slaaet Dig ihjel, er det ene og alene, fordi jeg vil have, at Du imorgen skal meddele Forhørsdommeren alt, hvad Du her har sagt. Gud i Himlen er mit Vidne,“ — her løftede han Haanden, — „at om jeg end har Skyld, om jeg end i mit inderste har ønsket min Faders Død, saa er jeg ikke saa forbrydersk, som Du tror. Jeg er slet ikke vis paa, at jeg har drevet Dig til at begaa dette Mord, nej, det har jeg ikke, nej og atter nej, — naa, men det er altsammen saa ligegyldigt, — imorgen skal jeg vidne imod mig selv, jeg er bestemt paa at sige alt, alt ligetil min hemmeligste Tanke. Men vi skal staa frem sammen, Du og jeg, og hvad Du saa end kan sige om mig, saa er det det samme, jeg er ikke bange for Dig, jeg skal endogsaa bekræfte Dit Udsagn. Men Du skal ogsaa blive nødt til at komme frem med Sandheden, det skal Du, — hører Du! Vi skal møde op sammen, det skal vi.“

Ivan udtalte disse Ord med Kraft, næsten højtideligt, her kunde ingen Tvivl være

mulig, man saa, at han vilde gøre, hvad han sagde.

„De er syg, meget syg," sagde Smerdiakov nu, uden Spot, ja med et Anstrøg af Medfølelse.

„Vi møder for Retten sammen. Og dersom Du ikke vil gaa med, saa gør det heller ingenting, jeg kan aflægge Tilstaaelse for os begge to."

Smerdiakov tav og tænkte sig om.

„Det maa ikke ske. De maa ikke tilstaa," sagde han i en bestemt Tone.

„Du forstaar mig slet ikke."

„Det vilde drage Skam og Skændsel over Dem til ingen Nytte, thi jeg nægter, at jeg nogensinde har sagt noget saadant til dem, jeg siger, at De er syg; det er forresten tydeligt nok, men ogsaa, at De har Medlidenhed med Deres Broder, og at De beskylder mig for at rense ham, at De aldrig har regnet mig for andet end et usselt Dyr. Og hvem vil tro Dem?"

„Hør, — Du har vist mig de Penge for at overbevise mig om Sandheden af Dit Udsagn."

Smerdiakov tog Bogen tilside og skubbede Pengene bort fra sig.

„Her er de, tag dem!“ sagde han og sukkede.

„Ja naturligvis tager jeg dem. Men hvorfor giver Du mig dem, siden Du har begaaet et Mord for at faa dem?“ spurgte Ivan urolig.

„Jeg behøver dem ikke mere!“ svarede Smerdiakov med rystende Stemme. „Først havde jeg tænkt at rejse til Moskva og med disse Penge begynde et nyt Liv, eller maaske vilde jeg rejse til Udlandet og bosætte mig der. Det var nu min Plan, — jeg sagde til mig selv, at alt jo var tilladt. Det har De lært mig, De har i det hele lært mig meget: dersom Gud ikke er til, da er Dyd heller ikke til, da er den ganske overflødig. Det forekom mig udmærket og sandt.“

„Det havde Du selv fundet paa!“ svarede Ivan med et forlegent Smil.

„Nej, aldeles ikke! Det havde De forklaret mig.“

„Og nu? Nu tror Du altsaa paa Gud, siden Du giver mig de Penge tilbage?“

„Nej, jeg tror ikke paa Gud!“ sagde Smerdiakov med næsten uhørlig Stemme.

„Men hvorfor giver Du dem da fra Dig, — de Penge?“

„Det gider jeg ikke svare paa! Gud...“

Her slog Smerdiakov fortvivlet ud med Haanden.

„De har jo selv sagt, at alt var tilladt ... hvorfor er De da nu saa ængstelig. De vil endogsaa anklage Dem selv for Retten ... men det er da ikke Deres Mening, — vel?“ spurgte han spændt.

„Det skal Du faa at se.“

„Det er ikke muligt! Dertil er De altfor klog! De holder af Penge, det véd jeg, De er ogsaa ærgærrig og stolt; desuden sætter De Pris baade paa Kvinder og paa Uafhængighed. De kan umulig ødelægge hele Deres Liv og tage en saadan Skændsel paa Dem. Af alle Fedor Pavlovitches Børn er De den, der ligner Deres Fader allermest. I har samme Sind.“

„Du er virkelig ikke saa tosset!“ stammede Ivan med stor Forbavselse, „og jeg, der troede, Du var omtrent Idiot.“

„Det troede De, fordi De er saa stolt. Tag nu de Penge!“

Ivan tog Seddelbunken og puttede den i Lommen.

„Imorgen lægger jeg Pengene frem i Retten!“ sagde han.

„Ingen vil tro Dem. De har selv

Penge, alle vil tro, det er Deres egne 3000 Rubler, De kommer frem med for at redde Deres Broder.“

Ivan stod op.

„Jeg gentager, at jeg ene og alene lader Dig leve, fordi jeg imorgen trænger til Dig! Husk paa det!“

„Naa, men saa slaa mig bare ihjel!“ svarede Smerdiakov med sælsom Betoning. „De tør jo ikke engang“, vedblev han med et bittert Smil. „Nu tør De ingenting, De, der før var saa dristig.“

„Vi ses imorgen!“ sagde Ivan og gik hen mod Døren.

„Vent, vis mig dem endnu en Gang.“

Ivan tog Pengene frem og viste Smerdiakov Seddelpakker, han betragtede dem i en halv Snes Sekunder.

„Gaa nu kun ... Ivan Fedorovitch“ udbrød han saa med et.

„Hvad er der nu i Vejen med Dig?“ spurgte Ivan, ligesom han skulde til at gaa.

„Farvel!“

„Vi ses imorgen.“

Ivan gik bort.

En Art Glæde fyldte hans Hjærte. Han følte sig besjælet af en sælsom Fast-

hed; hans Beslutning var uigenkaldelig: hans Stilling var aldeles klar.

Da han var ganske nær ved sin Bolig, stod han med et stille: „Mon jeg ikke burde gaa til Dommeren nu lige straks og sige ham alt? ... Nej, hellere imorgen, saa kommer det altsammen paa en Gang."

Og han lukkede sin Dør op.

Næppe var han kommen indenfor, før hele hans Ro svandt bort. En underlig Kulde sneg sig over ham. En knusende Erindring overvældede ham, saa han maatte sætte sig ned paa en Sofa. Den gamle Pige kom med Selvkogeren, han lavede sin The, men drak den ikke, og bad den gamle Pige gaa hjem og først komme igen næste Morgen. Han var træt og utilpas. Snart døsede han hen, snart fo'r han op og gik frem og tilbage i sit Værelse. Han syntes, hans Tanker forvirredes. Pludselig saa han sig om, som om han ledte efter noget. Tilsidst fæstede han Blikket paa et bestemt Sted. Han smilede, mens hans Ansigt med det samme overgødes af en Vredesrødme. Længe sad han ubevægelig uden at røre sig, med Hovedet støttet mod Haanden, bestandig med Øjnene fæstede paa det samme Punkt, — ved Siden af Sofaen.

VII.

Ivan vidste, at han var syg, vidste, at Feberen rasede i ham, men han vilde ikke give efter for Sygdommen i det skæbnesvangre Øjeblik, hvor han netop maatte have hele sin Selvbeherskelse, hele sin Sindsligevægt for at kunne „retfærdiggøre sig i sine egne Øjne". Han havde dog raadspurgt den Læge, Katarina Ivanovna havde ladet komme fra Moskva. Men det var kun, fordi den unge Pige næsten havde tvunget ham dertil. Og den berømte Mand havde erklæret, at Ivans Hjærne var angrebe; det undrede ham aldeles ikke, at Ivan talte til ham om, at han led af Hallucinationer.

„Det er slet ikke mærkeligt. Men De maa se at beherske Dem, lægge en Dæmper paa Deres Fantasi," sagde Lægen. „Vi maa straks se, hvad der kan gøres ved Dem, ellers kunde Ondet let tage Magten fra Dem."

Men Ivan havde ikke fundet for godt at følge dette gode Raad. „Det gaar nok over; jeg har Kræfter. Naar det bliver rent galt, er det altid Tid at gribe til de nødvendige Forholdsregler.“

Altsaa var han sig bevidst, at han ikke magtede at lægge Tømme paa sig — og der sad han og stirrede paa en bestemt Genstand lige overfor paa Sofaen. Og pludselig — Gud véd hvorledes — kom der en Mand tilsyne paa dette Sted, en Russer, der var henved de Fyrre, lidt graasprængt i Haaret — langt tykt Haar — og lille spidst Skæg. Han var iført en kort, brun Frakke — fra en fin Skrædder, men allerede noget slidt, som kunde den være omtrent tre Aar gammel, og altsaa ikke efter nyeste Mode. Hans Skjorte, hans Halstørklæde, alt var elegant, men ved nærmere Eftersyn var Lintøjet ikke aldeles rent og Halstørklædet jasket. Hans tærnede Benklæder sad ogsaa godt, men de var for lyse og for snævre efter Dagens Fordringer. Heller ikke hans lysegraa, bløde Filthat var, som de brugtes det Aar. Kort sagt: der var en Blanding af Flothed og Fattigdom udbredt over Skikkelsen. Han saa ud som en Godsejer fra Livegenskabets Tid. Han maatte have ført et lystigt Liv,

set den store Verden, men lidt efter lidt var det gaaet tilbage for ham, og efter Livegenskabets Ophævelse var han efterhaanden bleven til en Slags finere Snyltegæst hos sine fornemme Venner. Den Art Mennesker plejer enten at være Enkemænd uden Børn eller gamle Ungkarle. Denne Gæsts Ansigt havde et skikkeligt, godlidende Udtryk, man fik det Indtryk, at han tog Verden, som den var, og var ganske velvillig stemt mod Menneskeheden i Almindelighed. Han havde intet Uhr, men en Skildpaddeslorgnet i et sort Baand. Paa den højre Haands midterste Finger glimrede en tyk Guldring med en Godtkøbsopal som Sten.

Ivan Fedorovitch sagde ingenting; han vilde lade den anden begynde Forhandlingerne. Gæsten sad ogsaa og ventede som en velopdragen Snyltegæst, der kommer ved Thetid og haaber at blive indbudt. Med ét kom der et bekymret Udtryk i hans Øjne.

„Hør," sagde han, „undskyld, jeg siger Dig dette kun for at huske Dig paa det: Du gik til Smerdiakov for at faa nogle Oplysninger angaaende Katarina Ivanovna, og Du gik uden at have hørt en Smule om den Sag. Det glemte Du sagtens?"

„Aa ja," svarede Ivan forvirret, „ja,

det har Du Ret i, det glemte jeg. Naa, desuden gør det egenlig ingenting, det kan vi altsammen besørge imorgen. Hvad Dig angaar," vedblev han vredt og henvendte sig til den Fremmede, „saa behøver Du ikke at blande Dig i denne Sag. Jeg sad netop og tænkte derpaa, tænkte netop derpaa i dette Øjeblik; bild Dig bare ikke ind, at Du har husket mig paa det."

„Ja ja, saa tro ikke, at jeg har husket Dig paa det, for mig gærne!" svarede Herren med et forekommende Smil. „Ingen kan tvinges til at tro noget. Thomas troede først, da han saa Kristus opstanden og lagde Fingeren i Naglegabene. Spiritisterne — dem kan jeg forresten godt lide — Spiritisterne f. Eks., de tror, at de tjener Religionen ved at paastaa, at de kan se Djævlens Horn — det siger de er et Bevis paa den anden Verdens Tilværelse. Hvad synes Du om det Bevis? De kalder det et haandgribeligt Bevis. Det kunde da i det højeste bevise Djævlens Tilværelse, og hverken Guds eller den anden Verdens. Jeg tror, jeg vil træde ind i Idealisternes Samfund blot for at opponere ... hi hi!"

„Hør nu lidt!" sagde Ivan Fedorovitch. „Jeg tror, jeg bliver forstyrret i Hovedet!

Du kan lyve, saa meget Du vil, det er mig saa rasende ligegyldigt! Jeg skammer mig kun . . . jeg vil prøve at gaa lidt omkring her i mit Værelse . . . sommetider bliver Du borte for mig . . . jeg kan ikke just høre, hvad Du siger, men jeg gætter mig til, hvad Du mener, thi Du og jeg, vi er jo i Grunden ét! Det er mig, ikke Dig, der taler! Forrige Gang vidste jeg slet ikke, hvem af os, der talte . . . Jeg tror, jeg vil lægge et vaadt Haandklæde om mit Hoved, det kan maaske klare mine Tanker en Smule."

Ivan tog et Haandklæde, dyppede det i Vandkanden og bandt det stramt om sin Pande; saa begyndte han at gaa op og ned ad Gulvet.

„Du behager at sige Du til mig?" spurgte den Fremmede.

„Fæ! Tror Du, jeg kan sige De til Dig? Nu er jeg i godt Humør. Bare jeg ikke havde saa frygtelig ondt i Hovedet! Men vær ikke saa filosofisk og dyb som forrige Gang, om jeg tør bede! Dersom Du ikke kan gaa Din Vej — det saa jeg helst — saa disk op med lidt morsomme Løgnehistorier, som en rigtig Snyltegæst. Aa, hvor Du piner mig, Du er et sandt Huskors!

Men jeg er ikke bange for Dig, jeg skal nok faa Overtaget; de skal ikke faa mig i et Galehus!"

„Det er vel. „Snyltegæst" sagde Du! Naa, det er forresten min Bestilling. Hvad andet er jeg vel? Forresten maa jeg sige, jeg undres over at Du nu tager mig for et virkeligt Væsen, og ikke mere for et Foster af Din Indbildningskraft, som forrige Gang, jeg var her."

„Vrøvl, jeg har aldrig behandlet Dig som en virkelig Skabning!" skreg Ivan hæftigt op. „Du er Løgn, Du er netop min Sygdom, en Frembringelse af min syge Hjærne, men jeg véd ikke, hvordan jeg skal blive Dig kvit, og jeg tror, jeg maa taale Dig idetmindste foreløbig. Du er min Hallucination. Du er en Art Legemliggørelse af mine laveste, dummeste Tanker. Som saadan vilde Du interessere mig, dersom jeg havde Tid at spilde paa Dig."

„Jeg beder ydmygst om Forladelse! Men Du husker vist ikke, at Du for lidt siden spurgte Alexis, om han havde set „ham". Og Du mente mig! Altsaa har Du, om end kun for et Øjeblik, troet, jeg eksisterede!" svarede Herren med sit blideste Smil.

„Det var bare Svaghed . . . et svagt Øjeblik . . . jeg har aldrig troet, Du var til.“

„Og hvorfor har Du været saa haard mod Alexis? Han er meget elskværdig . . . Jeg har egenlig en Høne at plukke med Dig angaaende hans Starets.“

„Hvor tør Din Lakajsjæl nævne Alioscha?“ spurgte Ivan og lo.

„Du ler og siger mig Grovheder paa samme Tid. Det er gode Tegn. I det hele taget finder jeg Dig bedre oplagt end sidst, mere fremkommelig. Jeg forstaar det forresten saa godt, den Beslutning, Du har fattet, er ædel.“

„Hold Mund! Ikke et Ord om det!“ skreg Ivan aldeles ude af sig selv.

„Naa, naa, jeg forstaar Dig saa godt! Det er ædelt, det er nydeligt. Imorgen vil Du forsvare Din Broder, Du opofrer Dig for ham, højst ridderligt i alle Maader!“

„Hold Mund, eller jeg slaar Dig!“

„Paa en vis Maade er det mig behageligt, at Du truer mig med Prygl, thi derved beviser Du jo klart som Dagen, at Du tror paa min Tilværelse. Naa, men Spøg tilside! Du kan saamænd gærne faa Lov at skælde mig ud, skønt Høflighed altid er at foretrække ved enhver Lejlighed.

Lakaj, Slave, Fæ, det er virkelig nette Udtryk."

„Jeg skælder mig selv ud, naar jeg skælder Dig ud!" sagde Ivan med et ondskabsfuldt Smil. „Du udtaler mine egne Tanker, altsaa kan Du intet lære mig. Men det er mine dummeste Tanker, der hos Dig finder Udtryk. Du er et Fæ, Du er et rigtig almindeligt Fæ . . . jeg kan ikke udstaa Dig!"

„Min Ven, jeg vil vedblive at bevare Dekorum overfor Dig, — stadig korrekt; men jeg fordrer Gengæld!" sagde den Fremmede godmodigt. „Jeg er fattig, og jeg vil just ikke sige dydig ... i Almindelighed bliver jeg jo betragtet som en falden Engel. Men det er mig min Sandten svært at begribe, hvorledes det klædte mig at være Engel. Dersom det virkelig er Tilfældet, er det saa længe siden, at jeg kan have Lov til ikke mere at huske det. Men jeg vil betragtes som en velopdragen Person, som en Gentleman. Min Bestemmelse er at være behagelig. Jeg har en stor Kærlighed til Menneskeheden. Jeg er en bagtalt Mand. Naar jeg stiger ned til Jer her paa Jorden, iklæder jeg mig en Slags Virkelighed ... hvilket ikke er mig imod, nej, saa langtfra. ...

Alt dette fantastiske Tøjeri piner mig, ligesom det piner Dig; thi jeg er en Ven af jordisk Realisme. Hos Jer er alting Forklaring og geometriske Formler: hos os er det uafladelig Ekvationer med *n* — — det ukendte! Her kan jeg spasere om, — drømme, — jeg elsker Drømmeri! — — Le nu ikke! — Jeg er en Ynder af Overtro. Alle Jeres Vaner tiltaler mig i en usigelig Grad, — især synes jeg godt om de varme Badeetablissementer, hvor Handelsfolk søger. Min Drøm er at iføre mig saadan en tyk Borgermadams Lignelse for at kunne tro og tække akkurat som hun. Mit Ideal vilde det være at lade Vokslys brænde foran Helgenbillederne, og at kunne tro paa det virkningsfulde ved den Operation. Da vilde alle mine Lidelser være stillede. Jeres Læger kan jeg ogsaa Pokkers godt lide. I Sommer, da der var en Koppeepidemi, lod jeg mig vakcinere. Du gør dig ingen Idé om min Glæde! — I mit Hjærtes Overflødighed gav jeg 10 Rubler til mine trængende slaviske Brødre ... Men Du hører jo slet ikke paa mig? Du er grumme adspredt idag. Jeg véd, Du har raadspurgt Lægen fra Moskva. Naa, — hvad sagde han? Hvordan havde Du det?"

„Idiot!“

„Kloge Mand! Aandrige Person! Det er slet ikke af Venskab for Dig, at jeg forhører mig om Din Sundhed. For mig kan Du gærne lade være at svare! Vær saa artig! Saa, der har vi de forbistrede Gigtsmærter igen!“

„Idiot!“

„Hele Tiden samme Vise! Siden ifjor har den Gigt rigtig rumsteret med mig.“

„Har nu Djævle Gigt!“

„Hvorfor ikke! Dersom jeg iører mig menneskelig Skikkelse, maa jeg jo finde mig i Jeres smaa Skrøbeligheder! Satan sum et nihil humani a me alienum puto.“

„Hvad er dog dette her! Satan sum et nihil humani ... Det er ikke saa tosset fundet paa af en sølle Djævel ...“

„Det glæder mig, at Du finder mig vittig!“

„Men den Sætning fralægger jeg mig paa det bestemteste. Det vilde aldrig være faldet mig ind. ...“

„Ja, — det har Nyhedens Interesse, — ikke? For en Gangs Skyld skal jeg til Forandring tale Sandhed og forklare dig Tingen. Hør nu lidt! I Drømme, i den urolige Søvn, der har sin Grund i en daarlig

Fordøjelse o. desl. har Menneskene undertiden saa skønne Syner, der hænder ham saa mærkelige og paa samme Tid saa sandsynlige Ting, med saa sælsom overraskende Omstændigheder, at selv Leo Tolstoj ikke kunde kombinere bedre Intriger; — og disse Drømme kommer ikke alene til Forfattere eller Skribenter: nej — Borgermænd, Føljetonskrivere, ja Præster kan drømme saaledes. Du kan tænke dig: en Minister af mit Bekendtskab har tilstaaet mig, at han fik sine allerlyseste Ideer i Søvne. Det samme hænder dig her: jeg siger dig Ting, du aldrig selv havde fundet paa, — akkurat som det hænder i en Drøm. Og paa den Maade gør jeg noget mere end netop at udtale din Tanke.

— „Du lyver! Din Hensigt er at overbevise mig om din Haandgribelighed; — og nu siger du, at du er et Drømmesyn. — Du lyver!"

— „Min bedste Ven! Jeg gaar frem efter et System, som jeg nu skal forklare dig. . . . . Vent lidt! Hvortil var jeg kommet? Aa, — naa, — . . . disse Gigtsmærter fik jeg altsaa ikke her, — men derude."

„Hvor der? Derude? — Hør engang!

Vil du ikke snart se, du kommer afsted? skreg Ivan atter rasende.

Han holdt op at fare frem og tilbage i Kamret, satte sig paa Sofaen og støttede Hovedet i begge sine Hænder. Han rev hæftig det vaade Klæde af og kastede det fra sig.

„Du er lidt nervøs: — lidt forstyrret i øverste Etage," — bemærkede den fremmede i en velvillig, overbærende Tone. „Du er vred, fordi jeg har faaet Gigt. ... Men det er jo dog en saare naturlig Ting. Jeg havde Hastværk, skulde i Aftenselskab hos en Dame i Petersborg; — en diplomatisk Soirée, — hvor Husets Frue vil erobre en Minister. Jeg var i sort Kjole, hvidt Halstørklæde, Handsker osv., og Himlen maa vide, hvor jeg var, thi der var langt frem, som Kællingen sagde, da hun saa tilbage. ... Altsaa der var langt til Jorden! Gud bevares, — jeg har jo et ganske „jordvindende Fodskifte", men Lyset selv er otte Minutter om at naa Jorden. Og saa den tynde sorte Kjole, — den udringede Vest, Blegdammen! ... Aander fryser ikke, mener Du, — men naar vi har iført os det jordiske Klædebon, — saa ... Kortsagt, jeg bar mig grumme ungdommeligt ad ... i

Rummet, i Ætheren, i Vandet var det ret en Satans Kulde! ... om det ellers kan kaldes Kulde, naar Thermometret staar paa 150 Gr. under Frysepunktet. Du kender jo nok den Spøg i 30 Graders Kulde at slikke paa en Økse? ... Saa bliver Tossens Tunge slaaet af, hænger ved Øksens Blad! Og her var der ikke Tale om 30, men om 150 Grader! I saadan en Kulde behøvede man sagtens kun at røre med den lille Finger ved en Økse for at blive til ingen Verdens Ting ... dersom man ellers kunde tænke sig et Økseblad der ude i det tomme Himmelrum. ...“

„Kan det tænkes?“ spurgte Ivan aandsfraværende. Han gjorde uhyre Anstrængelser for at tage sin Fornuft fangen og ikke at tage denne sindsforvirrende Hallucination for Virkelighed. Han mærkede, at han var ved at blive gal.

„En Økse?“ gentog den fremmede forundret.

„Ja, — ja vist saa! Hvorfor skulde der findes en Økse ude i Himmelrummet?“ skreg Ivan op med rasende Tonefald. „Hvad skulde dən tage sig for der?“

„Aa, — hvad ... Dersom Afstanden fra Jorden er betydelig nok, tænker jeg,

den gav sig til at sejle rundt som en anden Drabant, uden at vide hvorfor ... Astronomerne vilde saa notere dens Opgang og Nedgang i Almanakken og dermed basta!"

„Du er dum, Du er fæisk! Lyv dog lidt morsommere, dersom Du vil fængsle min Opmærksomhed. Du vil gennem Realismens Fremgangsmaade overbevise mig om, at Du eksisterer. Men jeg tror Dig ikke ..."

„Og dog lyver jeg ikke: alt dette er Sandhed. Desværre er Sandhed sjælden saa overdrevent morsom! Jeg tror, Du af mig venter en eller anden stor og god Handling. ... Men jeg kan ikke give Dig mer, end jeg har, det er forresten kedeligt nok ..."

„Aa, filosofer ikke, din Æsel!"

„Filosofere? ... Jeg er lam i hele den højre Side! Jeg kan kun jamre! Hele Fakultetet har jeg raadspurgt. Aa, de er saa utrolig flinke til at udgranske Sygdommens Natur, men helbrede den, det er noget ganske andet. De har alle et aldeles nydeligt System: de sender Patienten til en „Specialist", — vi, — vi stiller Diagnostiken, — han kan saa helbrede os! Den gamle Mode, ifølge hvilken alle Læger kurerede alle Sygdomme, er nu aldeles forsvunden:

nu er der kun Specialister! Har Du ondt i Næsen? — Vips! Afsted til Paris, der besidder en evropæisk Berømthed i Næsefaget. Du rejser selvfølgelig til Paris. Specialisten undersøger din Næse.“ Jeg maa desværre erklære mig inkompetent i dette Tilfælde, thi det er højre Næsebor, der hos Dem er afficeret; jeg beskæftiger mig nemlig kun med venstre Næseboer. De maa til Wien: der er en Specialist for Deres Tilfælde!“ Jeg har brugt Husraad, men en tysk Læge sagde, at jeg skulde tage et Bad efter først at have ladet mig indsmøre med saltet Honning. Jeg gjorde, som han sagde, naturligvis til ingen Nytte. Aldeles modløs henvender jeg mig da til Grev Mateï i Milano. Han sender mig en af sine Athandlinger og saa nogle Piller eller Kapsler; Gud forlade ham! ... Til syvende og sidst var det Hoffs Maltextrakt, der hjalp mig. Jeg skrev saa en Anbefaling, undertegnede, at dette Middel havde gjort en storartet Virkning. Men nu kommer Humlen: ikke en eneste Avis vilde optage min Attest. „Dette er altfor gammeldags. Hvem tror nuomstunder paa Djævlen. De maa offenliggøre det anonymt, men en anonym Attest er jo noget rent Vaas!“ Jeg maatte le

med Avisskriverne. „Det er gammeldags at tro paa Vorherre," svarede jeg, „men med Djævlen er det en ganske anden Sag!" — „Det kan have sin Rigtighed," lød Svaret, „men det gaar helt udenfor vort Program. Vi kan optage Deres Attest under Rubriken „Smæld og Smuld" f. Eks. ..." Det var en drøj Mundfuld at faa ned! De smukkeste, naturligste Følelser, som Taknemlighed og deslige, er mig formente i Kraft af min eksceptionelle Stilling i Samfundet."

„Saa, nu filosoferer Du igen!" sagde Ivan og skar Tænder.

„Gud bevare mig derfor! Jeg beklager mig, det er det hele. Jeg er en miskendt Sjæl, en bagtalt Mand. Du skælder mig stadig ud for Idiot. Naturen har begavet mig med et godt Gemyt, et kærligt Hjærtelag. Jeg elsker at le i Teatret. Du tager mig maaske for en gammel Pralhans, men Du maa tro, at min Stilling er langtfra lystelig. Ved et uopretteligt Fejlgreb af Skæbnen skal jeg gaa omkring og nægte, benægte alt, og ikke destomindre er jeg i Grunden en ejegod og skikkelig Sjæl, der egenlig er skabt til at være Jabroder. Nej, Du skal benægte, opponere! Uden Benægtelse er ingen Kritik mulig, og uden Kritik

vilde jo alle Tidsskrifter gaa i Vasken. Der maa Tvivl til for at sætte Krydderi paa Lovtalerne. Egenlig talt kommer alt dette mig ikke ved. Jeg véd mig fri for at have opfundet Kritiken, har altsaa ikke den Bestilling at svare for, hvad den begaar. Alligevel er jeg nu engang bestaltet Syndebuk: jeg skal kritisere. Der har Du Nøglen til min Tilværelse. Vi andre, vi forstaar nok denne Komedie. Jeg beder ene og alene om at forsvinde. Nej, svares der, Du skal netop leve, thi uden Dig vil alt staa stille, uden Dig vilde alting gaa altfor enstormig dydigt til paa Jorden. Du sætter Fart i det hele: Mennesket maa handle! Og derfor, ser Du, derfor maa jeg, meget imod min Vilje, opfylde min Mission. Jeg sætter Liv i Tingene, gør gale Streger ene og alene af Lydighed. Selv de allermest satte Folk tager denne Komedie for Alvor, og at tage Livets Komedie for Alvor, det er det jammerligste Sørgespil, og det bringer ogsaa de stakkels Væsner Lidelse og Pine nok; men saa lever de ogsaa, de lever virkelig Livet, lever ikke blot i Tanker, thi at lide er at leve. Hvilken Glæde vilde man nyde, hvis der ikke gaves Sorg? Alt vilde jo saa være et uendeligt Ceremoniel, det

vilde være overmaade dydigt, men saa græsselig kedsommeligt. Men se nu til mig, Stakkel! Jeg maa lide, og dog lever jeg ikke — jeg er x'et i disse Ekvationer med det ukendte n. Jeg er et Livets Genfærd, jeg har ingen Oprindelse, ingen Død i Udsigt, jeg har glemt mit eget Navn. Du ler? Nej, Du ler ikke, Du bliver vred igen, Du bliver hele Tiden vred. Hele Tiden skal jeg være sprudlende af Vid. Aa, hele denne super-jordiske Tilværelse, alle disse Højheder, al denne Fornemhed byttede jeg med Glæde bort for at være en rigtig smækfed Borgermadam, der rettroende og enfoldig brænder Lys for Helgenbillederne."

„Altsaa tror Du heller ikke mere paa Gud?" spurgte Ivan med et bittert Smil.

„Hvad mener Du? Er det Alvor det, Du der siger?"

„Er Gud til, eller er han ikke til?" gentog Ivan med afsindig Haardnakkethed.

„Naa, saa det er Alvor. Saa vil jeg svare Dig, min lille Ven, at derpaa bliver jeg Dig Svar skyldig. Der taler jeg rent ud af Posen."

„Nej, Du lyver som sædvanlig. Du er mig selv og ikke andet."

„Ja, om Du vil, følger jeg samme Ret-

ning som Du. Jeg tænker, altsaa er jeg til. Det er, hvad jeg er vis paa. Resten, mine Omgivelser, Vorherre, Satan selv er ikke bevist. Det er umuligt at bevise, om alt dette har en personlig Tilværelse eller kun er et Udslag af min egen Indbildning, en Udvikling af mig selv; men jeg standser, thi jeg kan se paa Dig, at Du har Lyst at slaa mig."

„Hvis Du bare vilde indskrænke Dig til at fortælle mig en morsom Historie."

„Vel! Her har Du netop én, som kan tjene til at oplyse det Spørgsmaal, der i dette Øjeblik beskæftiger os. — Det er forresten snarere et Sagn! Du bebrejder mig min Tvivlen! Men den er jeg ikke ene om. Vi er rent tummelumske nede hos os over al Jeres Videnskab. I gamle Dage kunde vi endda nogenlunde holde det ud, men nu hænger vi baade med Øren og Hale, vi elendige Djævle, det er slet ikke til at hitte ud af! ... Et rent Kaos! — Naa, — men i min Historie tales der om Paradiset: Der har paa Jorden levet en Filosof, som benægtede alt muligt; Naturlovene, Samvittigheden, Troen, men især et Liv efter dette. Efter sin Død bildte han sig ind, at han skulde glide hen i Tilintetgørelsens Mørke,

og saa vaagner han istedetfor op til et andet Liv. Han bliver noget vred og overrasket. „Dette“, siger han, „strider aldeles mod min Overvisning!“ Og derfor blev han dømt, — naa undskyld, — jeg gentager kun her det, jeg selv har hørt fortælle, for dette blev han dømt til i Mørke at rejse en Kvadrillion Kilometer, (for vi har nu ogsaa faaet Kilometer indført) og først naar denne lille Vejlængde var tilbagelagt, skulde Paradisets Porte oplades for ham; og han skulde faa fuld Syndsforladelse.“

„Hvilke andre pinlige Straffe har I foruden disse Kvadrillioner?“ spurgte Ivan med sælsom Livlighed.

„Hvilke pinlige Straffe? Aa, ti bare stille! Før var det endda til at udholde, men nu har de jo fundet paa at bruge Sjælelidelser: Samvittighedsnag ... og andet af samme Surdejg, — noget rigtigt Vrøvl! Det er Jeres „milde Sæder“ der er Skyld i dette. Og hvem nytter det saa? — Det nytter dem, der ingen Samvittighed har!... Derimod pines skikkelige Folk paa den urimeligste Maade, — Folk, der er endnu overlæssede med Begreber om Ære og Dyd... Sér Du, det er Reformer, som I indfører uden den nødvendige Forberedelse! ... Og

saa alle de taabelige udenlandske Skikke! Den gammeldags Helvedesild, — den var der dog lidt Mening i! . . . Vor Filosof med Kvadrillionen lægger sig altsaa plat ned paa Jorden: Jeg siger nej, siger nej af Princip! — Prøv at tage Sjælen af en rigtig velopdragen russisk Fritænker, bland den med Profeten Jonas' Sjæl, — Jonas, der i tre Dage sad og surmulede i en Hvalfisks Bug, — og saa vil Du akkurat faa et klart Syn paa denne Fyrs Sjælstilstand, mens han laa der tværs over Vejen."

„Hvad laa han paa?"

„Aa, der har sandsynligvis været et eller andet, han har kunnet lægge sig paa, den Sjæl! — Gør Du Nar ad mig?"

„Bravo," raabte Ivan.

Han hørte med synlig Nysgærrighed paa sin Gæst.

„Naa," spurgte han videre, „kom han saa op tilsidst."

„Han blev liggende i 1000 Aar, saa stod han op og traskede afsted."

„Den Idiot!"

Ivan brød ud i en nervøs Latter, faldt saa i dybe Tanker.

„Det kommer jo ud paa et, enten man ligger stille i 1000 Aar, eller man gaar en

Kvadrillion Kilometer! ikke? Men maaske maa man gaa en Billion Aar."

„Aa, meget mere. Dersom jeg havde Papir og Blyant, kunde jeg snart faa det Regnestykke sat op. Men han har nu forlænge siden tilbagelagt sin Kvadrillion, og her begynder først min Historie."

„Hvad siger Du, hvor kom den Billion Aar da fra?"

„Aa, ti nu stille med Din dumme jordiske Ræsonneren og Haarkløveri. Jorden er maaske undergaaet en Billion Omdannelser. Den har været baade frossen og smeltet, opløst og atter dannet. — Vandene har maaske for anden Gang overskyllet Kloden. Den har maaske været baade Komet og Sol og er atter bleven til Jord, alt efter de uforanderlige Naturlove. Og den nødvendige Følge af alt dette er en næsten uanstændig Kedsommelighed."

„Naa, og hvad saa, hvad saa?"

„Ja, saa saare han havde faaet Paradisets Port lukket op, listede han derind, men han blev der ikke to Sekunder, han stod med Uret i Haanden, (skønt jeg mener mellem os, at hans Ur paa den lange Rejse nok maaske var blevet upaalideligt), og skreg, at for disse to Sekunder vilde han gærne gaa en

Kvadrillion Kilometer til, nej, en mange Gange længere Rejse. Han istemmede Lovsangen, men han sang altfor højt, — ser Du. Jeg gentager, dette er kun et Sagn, jeg giver Dig Historien for, hvad den er, men den kan maaske give Dig en Idé om vor Tænkemaade og vore Meninger."

„Aa, nu har jeg fanget Dig," udbrød Ivan med næsten barnlig Glæde, som om han pludselig kom i Tanker om noget. „Det er jo mig selv, der har fundet paa den Historie om Kvadrillionen! Det var, da jeg var sytten Aar og endnu gik i Latinskole. Jeg fortalte den til en af mine Kamerater. Den er forresten meget betegnende; jeg havde glemt den, men nu mindes jeg den saa tydeligt, det er slet ikke Dig, der har fortalt mig den. Altsaa er Du alligevel ikke andet end et Drømmesyn."

„Den Ivrighed, hvormed Du benægter min Tilværelse, er mig et slaaende Bevis paa, at Du tror paa mig," sagde Herren muntert.

„Aldeles ikke. Jeg har end ikke den mindste Brøkdel af Tro paa Dig."

„Naa, saa det har Du ikke, Homøopaternes uendelig smaa Doser er ofte de

allerkraftigste. Tilstaa, at Du har en lille-bitte Brøkdel Tro alligevel."

„Nej," raabte Ivan, „desuden har jeg slet ikke noget imod at tro paa Dig, jeg vil med Fornøjelse gøre det."

„Hi, hi. Det er en Tilstaaelse. Men jeg er en skikkelig Fyr, — jeg vil hjælpe Dig. Det er nok mig, der nu har Overtaget. Det var bare for at rokke Din Tro, at jeg fortalte Dig den Historie før."

„Der lyver Du igen. Din Hensigt er øjensynlig at overbevise mig om Din Virkelighed."

„Akkurat! Men denne Nølen og denne Ængstelse, denne Kamp mellem Ja og Nej — er for en klarhovedet Mand, som Du, allerede en saadan Pine, at den kunde faa Dig til at begaa Selvmord. Jeg véd, at Du ikke er helt fri for at tro mig, og da det morer mig at forøge Din Tvivl, har jeg fortalt Dig den Historie. Det hører med til mit nye System. Saa saare jeg har bibragt Dig den Overbevisning, at jeg ikke eksisterer, vil Du naturligvis begynde at forsikre mig om det modsatte, Du vil sige, at jeg ingen Drøm er, og saa er mit Maal naaet. Nu er mit Maal i og for sig ædelt. Jeg vil i Din Sjæl udsaa en lille Troens Sæd: af den vil der

fremvokse en mægtig Eg, saa mægtig en Eg, at Du vil drømme, Du i dens Skygge kan bygge Dig en Eneboerhytte, thi paa Bunden af Dit Hjærte huser Du en Trang til hellig Ensomhed, hvor Du kan leve af Markens Rødder."

„Saa er det altsaa for at frelse min Sjæl, at Din elendige Karl bærer Dig saaledes ad."

„Herregud, en Gang skal man dog ogsaa udføre lidt godt i denne Verden! Hvor kan Du blive saa arrig derover?"

„Pjalt, Nar. Har Du nogensinde fristet Eneboere, der i 17 Aar havde boet i Ørken, og var ganske begroede med Mos."

„Aa, min lille Due, det hører til min Hverdagsgærning. Men man lader alle andre i Stikken, naar der er Tale om en saa usigelig kostbar Sjæl som Din. En Stjærne som Du overstraaler hele Firmamentet. (Vi har nu vore egne Beregninger). Mellem disse hellige Mænd gives der dem, der staar omtrent paa Højde med Dig. De kan i deres Sjæl rumme saadanne Afgrunde af Tro og Tvivl paa en Gang, at de paa et hængende Haar hører mig til med Hud og Haar."

„Og desuagtet trasker Du om med en alenlang Næse."

„Min lille Ven, hellere en lang Næse end slet Ingen Næse, som den syge Macku nu for nylig bemærkede (han havde vel været hos en Specialist! i sit Skriftemaal. Jeg sad og hørte det hele. Det var ganske nydeligt. Giv mig min Næse igen, raabte han og slog sig for Brystet. Min Søn, tillod Pateren sig at indvende, alle jordiske Ting ordnes af det høje Forsyn; en Ulykke er altid god for noget. Hvis en grusom Skæbne har røvet Dem denne Prydelse, saa maa De trøste Dem ved at tænke paa, hvor ubehageligt det er at vandre om med en for lang Næse."

„Aa, hvor Du dog er taabelig."

„Jeg vilde bare faa Dig til at le, bedste Ven. Ser Du, i hele Verden er der intet saa morsomt som de smaa Kasser, Jesuiterne har døbt Skriftestole."

„Aa, lad mig være fri for Dine dumme Historier; Du keder mig saa aldeles urimeligt!" sagde Ivan og sukkede.

Han begyndte at blive træt af Synets haardnakkede Tilstedeværelse.

„Jeg véd ikke, hvad jeg vil give for at blive Dig kvit!" vedblev han.

„Moderer Dine Fordringer. Forlang ikke storartede Ting, aandrige Vendinger af

mig, saa skal Du se, vi kommer nok ud af det med hinanden," sagde Gæsten i en mæglende Tone. „Egenlig ærgrer det Dig, at jeg ikke kommer paa en svovlblaa Lue eller paa en Baggrund af røde Flammer med Torden og Lynildsakkompagnement og med svedne Vinger. Du synes, jeg er altfor beskeden og ligefrem i min Optræden. Dine æstetiske Fornemmelser føler sig saarede og Din Stolthed krymper sig. Hvor tør saadan en spidsborgerlig sølle Djævel vise sig for saadan en stor Aand? For Du *har* romantiske Tendenser. Hvad er herved at gøre, unge Mand? Da jeg lavede mig til at gøre Dig denne lille Visit, tænkte jeg først paa at vise mig i Skikkelse af en Etatsraad med mange Ordener og deslige, men saa havde Du vel pryglet mig mør. Jeg turde ikke komme med en elendig jordisk Orden, Du vilde naturligvis have forlangt selve Sirius eller Polarstjærnen paa mit Kjoleopslag. Og nu siger Du stadig, jeg er et Fæ. Ih, Du gode Gud, jeg bilder mig ikke paa nogen Maade ind, at jeg kan stilles ved Siden af Dig med Hensyn til Begavelse. Da Mefistofeles kommer til Faust, siger han, at han er den onde, — men han gør bare godt mod den kære Doktor. Det maa han om, jeg

gør nu det stik modsatte. Jeg er maaske den eneste i hele Verden, der elsker Sandhed og virkelig vil det gode. Jeg stod her, da det store Ord blev korsfæstet, jeg saa det sveve tilhimmels med den gode Røvers Sjæl, jeg hørte Serafernes Hosiannah og Englenes Lovsang, de Lovsange, der rungede gennem den ganske Verden. Du ved jo, hvor sentimental jeg er, ved, hvor stor Pris jeg sætter paa æsthetisk Rørelse; jeg sværger Dig til, at jeg maatte gøre Vold paa mig for ikke at istemme Hærskarernes Frydeskrig. Men den sunde Fornuft! — aa, den mest ødelæggende af alle Dyder! — den sunde Fornuft lammede min Tunge, og saa var det forsilde! Thi, tænkte jeg, hvad vil der ske, hvis jeg nu raabte Hosiannah. Alt vilde ramle sammen paa Jorden, der vilde blive en aldeles umulig Stilstand i alting. Saa Du ser selv, hvorledes min Pligt og min Stilling i Samfundet formelig nøder mig til at kvæle mine noble Tilbøjeligheder og blive ved at være slet. Andrebemægtiger sig den Hæder, det er at være god, men jeg skal nu engang være det ondes Fader. Naa, jeg er ikke misundelig over denne stjaalne Glands, jeg kender ikke til falsk Stolthed eller Forfængelighed. Hvorfor er jeg alene af alle Væsner

udset til at forbandes af alle Mennesker gennem alle Slægter. Her er en for mig undgrundelig Hemmelighed, ingen tør løse mig den Gaade, thi da er de bange, jeg vilde bryde ud i de himmelske Hærskarers Hosiannah, og saa forsvandt jo den nødvendige Benægtelse, der opretholder Ligevægten i Universet. Alt vilde forsvinde, naar Dyd og Visdom ene havde Tøjlerne i Haand — alt, — selv Aviser og Tidsskrifter, — for hvem skulde være Abonnenter? Gud bevares, Enden bliver jo nok, at jeg en skøn Dag ser klart i dette Mørke, da vil jeg gøre Bod, — marschere min Kvadrillion, — forsone mig med Vorherre. Men indtil da er jeg stadig fornærmet, og med sørgfuldt Hjærte udfylder jeg min Plads i Verden: jeg bringer Tusinder i Fordærvelse, frelser en eneste. Tænk bare paa, hvormange der maatte spoleres for at frembringe én retfærdig som Job, i hvis Navn der spilledes mig et saa upassende Puds. — Nej, saalænge denne Gaade endnu ej er løst, saalænge er der for mig kun to Sandheder: den ene, — deres — den kender jeg ikke, — og den anden, — min! Saa er Spørgsmaalet blot dette: hvis er den rette? Naa, sover Du?“

„Det vilde ikke være saa mærkeligt!...“ skreg Ivan i en arrig Tone, „alle de mest idiotiske Tanker, min Hjærne har undfanget, alt hvad jeg i lang Tid har gennempløjet og saa atter forkastet, det kommer Du nu her trækkende med og disker op for mig, som var det noget ganske nyt!“

„Saa, der kom jeg atter galt afsted med Dig! Jeg, som troede, Du vilde synes godt om dette Potpurri som en literær Opsats!.. Dette om de himmelske Hærskarers Hosiannah er dog ikke saa ilde? Hvorfor paatager Du dig denne heineske sarkastiske Mine? Hvad?“

„Fordi jeg aldrig har tænkt som en Lakaj! Hvor er det muligt, at min Sjæl kan skabe en saadan Lakajfremtoning som Dig!“

„Hør, min lille Ven, jeg kender en sød lille Gentleman, en ganske ung Filosof, en Skribent, Forfatter, Kritikus! Han har skrevet et meget fortjenstfuldt Værk, som bærer Titlen: „Storinkvisitoren“ ... det var paa ham, jeg tænkte for lidt siden.“

„Jeg forbyder Dig at nævne „Storinkvisitoren!“ raabte Ivan og rødmede som en ung Pige.

„Og husker Du den geologiske Kataklysme... Se, det kalder jeg et Digt!“

„Hold Mund, eller jeg svarer ikke for mig selv, jeg slaar Dig ihjel!“

„Mig! Slaa mig ihjel! Aa, vent, jeg maa tale rent ud med Dig! .. Jeg er kommen ene og alene for at have den private Fornøjelse... Du gør Dig ingen Forestilling om, hvor jeg elsker mine Venners livsmodige Ungdomsdrømme. „Derud“, sagde Du ifjor, da Du vilde rejse her hjem, „der lever en ny Slags Mennesker. De vil omstøde alt bestaaende og vende tilbage til den vilde Naturtilstand! Det er nogle rigtige Taaber, de har glemt at spørge mig tilraads! Min Mening er, at intet skal omstødes, undtagen Gudstanken i Menneskesjælen; der skal Reformen begynde. Aa, hvor de dog er blinde, de forstaar ingenting! Naar hele Menneskeheden er kommen saa vidt, at den benægter Guds Tilværelse, (og jeg tror, at en saadan almindelig Gudstornægtelse vil komme som en geologisk Periode, ifølge Tidernes Omvæltninger), saa vil baade de gamle Systemer og især den gamle Moral af sig selv forsvinde, uden at der kommer vilde Naturtilstande med Menneskeæderi. Menneskene vilde blive enige om at

fordre alle de Nydelser, dette Liv kan give, men ogsaa kun dem og intet andet. Den menneskelige Aand vilde vokse, vokse op til satanisk Hovmod, vi vilde faa en Æra, hvor Mennesket selv vilde være Gud. Naar Mennesket uafladelig ved Videnskab og Viljekraft sejrer over Naturen, og denne Gang vinder en ubegrænset Sejr, vil han herved føle en saa uendelig Fryd, at den hos ham vil træde i Stedet for Haabet om de himmelske Glæder. Enhver vil forstaa, at vi er alle dødelige Væsner, at man ikke maa tænke paa nogensomhelst Opstandelse, og saa vil man rolig og stolt som en Gud finde sig i den uundgaaelige Død. Selve den menneskelige Stolthed vil hindre Mennesket i at oprøres mod den haarde Naturlov, der sætter en Grænse for hans Liv, og han vil elske sin Næste uden at fordre Gengæld. Kærlighed vil søge sin Tilfredsstillelse i dette korte Liv, og selve Følelsens Kortvarighed vil gøre den saa meget inderligere, vil forhøje Nydelsen og træde i Stedet for det ubegrænsede Haab om Kærlighedslykke hinsides Graven. Og saa videre, og saa videre, — det er ganske nydeligt. ...“

Ivan holdt sig for Ørene, saa ned paa

Gulvet og sad og rystede over hele Kroppen. Den anden vedblev:

„Her er netop det vanskelige ved Spørgsmaalet, tænkte min unge Drømmer. Kan denne lykkelige Tid virkelig komme? Dersom den kommer, er alt ordnet. Menneskeheden er bragt i Havn for bestandig. Men den menneskelige Taabelighed er saa uendelig, at alt dette maaske først om tusinde Aar kommer i Stand, og derfor maa de, der har noget Begreb om de evige Sandheder, indrette deres Liv efter de ny Principer, med denne Sætning som Basis: Alt er tilladt! Ja ikke nok hermed: hvis denne Tidsalder ikke nogensinde skulde oprinde, — og eftersom Gud og Udødelighed nu engang ikke eksisterer, saa kan det klartskuende Menneske selv blive sin Gud, om han end var den eneste i hele Universet, der gad leve efter dette System. Han kunde altsaa, med frelst Samvittighed, overskride alle de gamle moralske Grænser, der gør Mennesket til Slave. For Gud er der ingen Love, ingen Hindringer! Gud er overalt, hvor det behager ham! Alt er tilladt! I denne Sætning indesluttes hele Loven. Alt dette er jo overmaade pænt: men har man egenlig behov at gaa udenom

Sandheden, hvis man vilde snyde? Ja, saa højt elsker I Russere dette Sandhedsbegreb, at I maa have Sandhedens Sanktion, før I giver Jer til at snyde! ... „Her blev Gæsten reven med af sin egen Veltalenhed. Han talte højere og højere og betragtede Husets Herre med et meget spodsk Blik. Men han fik ikke Tid til at afslutte sin Tale: Ivan greb pludselig et Glas The, der stod paa Bordet, og slyngede det lige i Ansigtet paa Taleren.

„Nej hør, dette gaar virkelig for vidt!“ udbrød den Fremmede og tørrede sig af med sit Lommetørklæde. „Han husker paa Luthers Blækhorn, det er ligefrem dumt! Og saa siger han, han betragter mig som et Foster af sin Indbildningskraft! Mon man plejer at kaste Genstande i Hovedet paa Spøgelser? Det er formelig fruentimmeragtigt! Jeg tænkte min Sandten nok, Du bare lod, som Du holdt Hænderne for Ørene, og at Du alligevel lurede paa, hvad jeg sagde! ...“

I dette Øjeblik bankedes der flere Gange paa Ruden. Ivan Fedorovitch stod op.

„Hører Du? Det banker! Luk dog op,“ sagde den Fremmede, „det er Din

Broder Alexis, der kommer med en aldeles mærkelig Efterretning; tro Du mig bare!"

„Hold Mund, Hykler, Løgner! ... Jeg vidste før Du, at det var Alexis! ... Jeg anede, han vilde komme, og naturligvis kommer han her ikke for ingenting, naturligvis bringer han en eller anden „Efterretning!" skreg Ivan i et pludseligt Anfald af Raseri.

„Men saa luk ham dog ind! Luk op for Pokker! Det stormer og sner, saa man ikke vilde lade en Hund staa udenfor, og det er Din Broder, der banker! ... Herren véd maaske ikke, hvilket Vejr det er? ..."

Det blev ved at banke. Ivan vilde løbe til Vinduet, men han følte sig aldeles lamslaaet og søgte forgæves at bryde de Lænker, der bandt ham. Stadig bankedes der paa Ruden, — endelig slap Ivan fri og kunde røre sig. Han saa sig sig om med et forvildet Blik. De to Lys var omtrent nedbrændte; Glasset, hvis Indhold han troede, han havde kastet paa sin sælsomme Gæst, stod paa Bordet. Paa Sofaen sad ingen. Atter lød der Banken, men meget svagere, — saaledes forekom det idetmindste Ivan, meget sagte og beskedent denne Gang.

„Dette er ingen Drøm! Nej, jeg svær-

ger, det var ingen Drøm! Alt dette er virkelig sket!"

Ivan løb hen til Vinduet:

„Alexis! Har jeg ikke forbudt Dig at komme her?" raabte han hæftigt og vredt. „Hvad vil Du mig! Sig i en Fart, hvad Du vil mig, men udtryk Dig med størst mulig Korthed! Hører Du?"

„Smerdiakov har for en Time siden hængt sig!" svarede Alexis.

„Kom ind, nu lukker jeg Dig op!" sagde Ivan og gik hastig ud til Døren.

VIII.

Alexis meddelte Ivan, at Maria Kandratievna for en Time siden var kommen løbende for at sige ham, at Smerdiakov havde dræbt sig.

Hun havde fundet ham hængende paa et Søm, der var hugget ind i Væggen, og før hun meldte det til Politiet, var hun ilet hen til Alexis.

Han var øjeblikkelig løben tilbage med hende og havde fundet Smerdiakov, som Maria Kandratievna havde beskrevet det. Paa Bordet laa en Seddel med disse Ord: „Jeg dør af egen fri Vilje, lad ingen faa Skyld for min Død.“

Alexis lod Papiret ligge og skyndte sig til Herredsfogden.

„Og derfra har jeg begivet mig lige her-

hen," sagde Alexis og saa stift paa Ivan, hvis Ansigt forekom ham saa besynderligt.

„Broder," sagde han med ét, „Du er vist meget syg. Du ser paa mig, som om Du ikke forstod, hvad jeg siger."

„Det var godt, Du kom," sagde Ivan med en aandsfraværende Mine, som om han ikke havde hørt sin Broders Ord. „Jeg vidste, han vilde hænge sig."

„Hvem havde sagt Dig det?"

„Det ved jeg ikke, men jeg vidste det. Vidste jeg det? Ja, det er ham, der har sagt mig det, han har lige sagt mig det..."

Ivan stod midt i Værelset med et adspredt Udtryk og med Blikket fæstet paa Gulvet.

„Hvilken han," spurgte Alexis og saa sig om.

„Han er lige nu løben sin Vej."

Ivan løftede Hovedet og smilede blidt.

„Haa blev bange for Dig, for Dig, min lille Due, Du er en Engel, en ren Engel," som Dmitri siger — de himmelske Hærskarers Jubelskrig. — Hvad er en Kerub, en Seraf? Maaske et helt Firmament eller maaske kun et Atom. Kender Du Solens og Løvens Stjærnebillede?"

„Broder, sæt Dig ned," sagde Alexis

ganske forskrækket, „sæt Dig her paa Sofaen, hører Du, Du taler i Vildelse. Læn Dig paa Puden — det var ret. Vil Du have en vaad Serviet om Panden? Det kan vist gøre Dig godt.“

„Ja, giv mig kun Haandklædet, der paa Stolen, der kastede jeg det for lidt siden.“

„Nej, der ligger ingenting. Vær nu ikke ængstelig, her er det.“

Alexis tog det op i en Krog af Stuen, henne ved Vaskebordet, det var et ganske rent og tørt Haandklæde.

Ivan betragtede det med et forundret Blik.

„Vent lidt,“ han rettede sig i Vejret. „For en Time siden tog jeg dette Haandklæde, dyppede det og lagde det om mit daarlige Hoved, saa kastede jeg det fra mig igen.“

„Har Du lagt dette Haandklæde om Din Pande?“

„Ja vist saa, for en Timestid siden, da jeg gik op og ned ad Gulvet. Og hvorfor er disse Lys brændt næsten helt ned i Stagerne, hvad er Klokken?“

„Klokken er snart tolv.“

„Nej, nej, nej!“ udbrød Ivan, „det var ingen Drøm, han sad her, her paa denne

Sofa. Da Du bankede paa Vinduet, kastede jeg et Glas Te i Hovedet paa ham, se dette Glas. Vent nu lidt. — Det er hændt mig før. — Alexis, jeg har nu Drømme — men det er ikke Drømme, det er Virkelighed. Jeg gaar, taler, ser — og dog sover jeg. Han var her, han sad her paa Sofaen. Han var frygtelig dum, Alexis, saa forfærdelig dum iaften."

Han brast i Latter og gav sig igen til at spasere op og ned i Kamret.

„Hvem? Hvem i Guds Navn er det, Du taler om, Ivan?" spurgte Alexis ængsteligt.

„Om Djævlen naturligvis. Han besøger mig, han har nu været her to, tre Gange. Han irriterer mig, siger, jeg er vred paa ham, fordi han kun er en stakkels borgerlig Djævel, istedetfor Satan i Pomp og Pragt, med Lyn og Torden. Han er en Bedrager, en Djævel af sidste Rangklasse. Han gaar i Bad. Dersom han klædte sig af, vilde Du kunne se en lang Hale, — glat som en stor Hunds, — graa som Ler. Alioscha, Du fryser, Du har været ude i det slemme Snevejr, vil Du have Te. Ja, — her er hundekoldt, nu skal vi have Maskinen til at koge.

Det er et Vejr, man ikke vilde jage en Hund ud i."

Alexis løb hen til Bordet, dyppede Haandklædet, fik Ivan til at sætte sig ned igen og lagde det vaade Klæde om hans hede Pande, derpaa satte han sig ned ved Siden af ham.

„Jeg er saa angst for Katia imorgen," sagde Ivan. „Jeg er mere bange for hende end for nogen anden. Hun vil forraade mig imorgen, hun vil trampe mig under Fødder. Hun tror, jeg af Skinsyge vil bringe Dmitri i Fordærvelse, fordi jeg elsker hende, ja, det tror hun, aa nej, imorgen bliver det Korset og ikke Galgen. Nej, hænge mig gør jeg ikke. Hør Du, jeg kunde aldrig tage mig selv af Dage, Alexis. Mon det er Fejghed. Nej, jeg er ikke fejg, — er det da, fordi jeg elsker Livet og Verden? Hvor kunde jeg dog vide, at Smerdiakov vilde begaa Selvmord? Ja, det var ham, der sagde mig det . . ."

„Er Du ogsaa vis paa, her har været nogen?" spurgte Alexis.

„Der paa Sofaen, — i Sofakrogen! Du vilde nok have vist ham Vintervejen. Og desuden er det Din Skyld, jeg endelig blev ham kvit. Du har et godt Ansigt. Hør...

Han og jeg, vi er ét; forstaar Du, Alexis. Alt, hvad der er lavt og usselt i mig, — det er ham. Ja, jeg er Romantiker, deri har han Ret. Og dog er det noget Vrøvl. Han er grulig dum, men deri stikker just hans Magt. Han er snedig, som et lumsk Dyr. Han kan bringe mig ud af mig selv. Han drillede mig med at sige, jeg troede paa ham; paa den Maade fik han mig til at høre paa sig. Han har gjort tykt Nar ad mig. Forresten sagde han mig mange Sandheder om mig selv, Ting, som jeg maaske ikke selv havde fundet paa. Hør, Alioscha, hør nu engang," vedblev han i en fortrolig Tone, „hør, jeg vilde virkelig ønske, at det var ham og ikke mig."

„Han har trættet Dig," sagde Alexis medlidende.

„Han har drillet mig aldeles uforskammet, og saa behændigt. Hør nu: Hvad er Samvittigheden? Dette er min Opfindelse, ene og alene noget, jeg har opfundet. Hvorfor skal man saa angre, fortryde? Bare en Vane. En menneskelig Vane, der har 7000 Aars Hævd. Lad os faa den Vane afskaffet, — og saa er vi Guder. Det sagde han."

„Og ikke Du, Du sagde det ikke," udbrød Alexis uvilkaarlig og saa paa ham med

et lyst Smil. „Saa glem dog disse Ord. Lad ham drage bort med alt det onde, der boede i Dig, og lad os aldrig mere høre tale om ham.“

„Han er saa ond, og saa gør han Nar ad mig, Alexis. Han er en uforskammet Karl,“ sagde Ivan rystende af Harme. „Han har bagtalt mig, talt ondt om mig i min egen Nærværelse. Aa, sagde han, Du skal nu udføre en stor, ædel Handling, Du skal offenlig, højt og lydeligt erklære, at denne Lakaj har dræbt Din Fader, ene og alene fordi Du har drevet ham til Mord.“

„Broder, det er ikke Dig, som er Morderen, det er ikke sandt.“

„Han paastaar det ikkedestomindre, og han maa jo vide det. Du staar i Begreb med at udføre en ædel Daad, en dydig Handling, og dog tror Du ikke paa Dyd. Det er netop derfor, Du er saa rasende. Saadan talte han, og han véd, hvad han siger, den afskyelige Karl.“

„Du har sagt det, ikke han. Du taler jo rent i Vildelse, Ivan.“

„Nej, han véd nok, hvad han siger. „Du vil afgive den Erklæring af pure Hovmod. Hvorfor er I bange for mig? I lyver! Jeg foragter Jeres Dom og jeg ler af Jeres

Angst!“ Saa sagde han videre: „Du véd jo ikke engang, hvad Du egenlig vil. Jeg véd det. Du vil kun beundres! Han er en Morder, skal Folk sige, en stor Forbryder, men han har dog en stor Sjæl! Han har villet redde sin Broder, derfor har han selv taget Skylden paa sig. Men det er Løgn, Alexis, jeg bryder mig ikke om usle Menneskers Beundring. Jeg sværger Dig, han løj! Jeg har kastet ham et Glas i Hovedet, som har knust hans uforskammede Fjæs!“

„Ivan, kæreste Broder, se at blive lidt roligere!“

„Nej, han er en udtænkt Bøddel. Saa grusom og saa lumsk. Jeg véd saa vel, hvorfor han kommer her. „Ja ja da,“ siger han, „Du afgiver Din Tilstaaelse, men i Dit Hjærte haaber Du dog, at de vil dømme Smerdiakov til Tugthuset, at Dmitri frifindes, og at Du kun moralsk skal bære Skylden.“ Men nu er Smerdiakov død og borte. Hvem vil nu tro mine Ord? Og jeg var dog saa bestemt paa at tilstaa, at sige . . . Men nu kan det jo aldeles ikke nytte. Det er skrækkeligt, Alioscha!“

„Broder, hvordan kunde han dog tale om Smerdiakovs Død, før jeg kom? Ingen i Verden vidste jo noget derom.“

„Han har sagt mig det," svarede Ivan i en meget bestemt Tone. „Men véd Du selv, hvorfor Du taler? Du véd det slet ikke, og Du vilde give meget for at vide det. Og er Du nu ogsaa vis paa, at denne Beslutning staar fast? Du gør det maaske til syvende og sidst kun af Fejghed, fordi Du ikke tør lade være. Og hvorfor tør Du ikke tie stille? Gæt selv engang. Saa kom Du, og han blev borte. Han har skældt mig ud, sagt, jeg var fejg. Det har Smerdiakov ogsaa. Jeg maa dræbe dem. Katia foragter mig, det har jeg set i den sidste Maaned. Og Du, Du foragter mig ogsaa. For Fremtiden vil jeg hade Dig. Det vilde Dyr, den anden, ham hader jeg ogsaa; lad ham bare krepere i Straffeanstalten. Imorgen skal jeg spytte Jer i Ansigtet allesammen!"

Han fo'r op, rev det vaade Klæde af Panden og gav sig til at løbe frem og tilbage i Værelset. Alexis turde ikke lade ham være alene, mens han løb efter Lægen, og lidt efter lidt forsvandt det sidste Fornuftens Lys i Ivans Sjæl. Han stødte usammenhængende Ord og Sætninger frem. Med ét vaklede han; Alexis greb ham i sine Arme og bar ham hen paa Sengen. Den Syge faldt straks i en dyb, tung Søvn.

Alexis sad i to Timer ved hans Side; saa lagde han sig paa Sofaen, efter at have opsendt en inderlig Bøn for sine to ulykkelige Brødre. Han begyndte at fatte Grunden til Ivans Sjælesygdom: for megen Stolthed og for fintfølende en Samvittighed. Gud og Sandheden, som Ivan stødte fra sig, belejrede hans oprørske Hjærte! Ja, tænkte Alexis, nu Smerdiakov er død, nu vil ingen Sjæl tro Ivans Udsagn. Og dog vil han afgive sin Erklæring. Gud vil nok lade Sandheden sejre!" vedblev Alexis med et blidt, tillidsfuldt Smil. „Og enten vil Sandhedens Lys skinne over Ivan, eller ogsaa vil han omkomme i Had og Mørke, hævne sig paa de andre og paa sig selv, fordi han har gjort sig til Slave af en Tro, han dog ikke helt kunde hengive sig til."

Tiende Bog.

En juridisk Fejltagelse.

I.

Næste Formiddag Klokken ti sattes Retten, Dommen i Dmitri Federovitch Karamasovs Sag skulde fældes. Den havde gjort Opsigt i hele Egnen, ja, man var endogsaa kommen fra Moskva og fra St. Petersborg for at være tilstede. Kvinderne var alle for Dmitri og ønskede varmt hans Frikendelse; de fleste Mænd tog derimod Parti imod ham.

Længe før Tiden var Salen propfuld. Man pegede paa Corpus delicti paa et Bord foran Dommersædet: Fedor Pavlovitches blodige Slobrok, Støderen, Dmitris Frakke og Skjorte; hans Pistoler, Lommetørklædet, Konvoluten, hvori de 3000 Rubler havde ligget.

Til højre for Dommerne befandt sig de tolv Jurymænd, hvis alvorsfulde Holdning maatte indgyde de Tilstedeværende Agtelse. Endelig erklæredes der, at Retten var sat. Den Anklagede blev ført ind. Der blev ganske stille i Salen. Dmitri gjorde intet godt Indtryk. Han var meget fint paaklædt, i nyt Tøj, med Handsker og blændende hvidt Linned. Han holdt sig meget rank, tog lange Skridt og satte sig ned med en rolig og overlegen Mine. Straks efter traadte hans Defensor, den meget berømte Fetiukovitch, ind i Retssalen. En Mumlen hørtes blandt Tilhørerne. Det var en høj, mager Mand med lange tynde Ben, hvide Hænder med slanke spidse Fingre; glatraget Ansigt, kortklippet Haar, smalle Læber med et spodsk Udtryk; forresten vilde Ansigtet have været behageligt, dersom Øjnene ikke havde siddet for tæt ved Næsen og været blege og udtryksløse. Han lignede en Fugl. Han var iført sort Kjole og hvidt Slips.

Vidnernes Navne oplæstes. Efterretningen om Smerdiakovs Død gjorde megen Opsigt.

„Den Hund er død som en Hund!“ sagde Dmitri.

Hans Defensor vendte sig hastig om mod ham for at bede ham tie, og Præsidenten meddelte Anklagede, at der vilde blive taget strænge Forholdsregler imod ham, dersom han igen glemte, hvor han var.

Denne lille Hændelse skulde ikke stemme Publikum gunstigere for Dmitri.

Anklageakten oplæstes, derpaa skred man til at forhøre den Anklagede.

„Anklagede, tilstaar De at være den Skyldige?"

Dmitri stod op.

„Jeg tilstaar, at jeg har gjort mig skyldig i Drukkenskab, Dovenskab og i et udsvævende Liv. Jeg vilde netop omvende mig og føre et bedre Levnet, da denne Ulykke ramte mig. Hvad denne Oldings Død, hvad min Faders Død angaar, da er jeg ikke skyldig. Jeg har ligesaalidt bestjaalet ham; jeg har ikke stjaalet! Dmitri Karamasov er en Døgenigt, men ingen Tyv."

Han udtalte disse Ord med stor Hæftighed og satte sig ned, rystende af Harme.

Præsidenten bemærkede, at Anklagede i sine Svar maatte befliitte sig paa den størst mulige Kortfattethed.

Vidnerne toges derpaa i Ed. Dmitris to Brødre var selvfølgelig fritagne. Efter at den sædvanlige Opfordring var stillet til dem om at sige „hele Sandheden, og intet uden Sandheden", gik Vidnerne ud af Salen for at indføres efter Tur.

II.

Gregor var det første Vidne, der afhørtes.

Da han havde besvaret de Spørgsmaal, der stilledes ham af Dommeren, kom Defensors Tur til at spørge Vidnet. Han begyndte straks med at forhøre sig om den Pakke, hvori „man sagde", at der var gemt 3000 Rubler til „en vis Person."

„Har De set denne Pakke med egne Øjne, De, som deres Herre havde saa stor Tillid til?"

Gregor svarede, at han aldrig havde sét den, og at han endogsaa aldrig, før Ulykken skete, havde hørt tale om de 3000 Rubler.

Defensor gjorde samme Spørgsmaal til alle Vidnerne; alle erklærede, at de havde hørt tale om Pakken — men ingen havde set den.

„Kan jeg faa nogen Oplysning om den Drik, eller den Balsam, som De og Deres Kone bruger, om det Husraad, de ansér for nødvendigt for Deres Sundhed?“

Gregor saa paa Defensor, som om han ikke forstod ham, saa mumlede han:

„Der er Salvie i.“

„Og ikke andet?“

„Jo, Vejbred!“

„Og Peber maaske?“

„Ja, — Peber ogsaa!“

„Og saa lidt Brændevin?“

„Ja, — ublandet Brændevin!“

En sagte Latter lød i Salen.

„Rigtig, ublandet Brændevin. Først har de gnedet Deres Ryg dermed, saa har De, efter at have fremsagt en Bøn, som kun De og Deres Kone kender, drukket, hvad der var tilbage i Flasken, ikke?“

„Jo.“

„Var der meget i Flasken? En lille Snaps?“

„En stor Snaps.“

„Naa, en stor Snaps! ... Lidt mer maaske.“

Gregor tav. Han saa mistroisk paa Advokaten.

„Et Par Glas ublandet Brændevin er

ikke saa ganske lidt, vel? Naar man har faaet det tillivs, kan man nok se Paradisets Porte aabne!"

Gregor tav stadig. Atter hørtes Latter i Salen. Præsidenten gjorde en utaalmodig Haandbevægelse.

„Vilde De maaske sige mig," vedblev Fetiukovitch, „om De var „ved at hvile Dem", da De saa Havedøren staa aaben?"

„Nej, jeg var paa Benene."

„Naa — ja — De kunde maaske endnu være i Færd med „at hvile Dem", selv om De var paa Benene."

(Atter lo man.)

„Kunde De i det omtalte Øjeblik have sagt, hvad Aar vi er. ... Men apropos, — hvad Aarstal skriver vi — efter Jesu Fødsel, vel at mærke? Ved De det? „Gregor var forskrømt; han saa med stive Øjne paa sin Plageaand. Det kan synes mærkeligt, men han vidste ikke, „hvad Aar det var."

„Kan De da sige mig, hvormange Fingre De har paa hver Haand?"

„Jeg er en simpel Mand," svarede Gregor nu i en meget bestemt Tone, „og dersom de fine Herrer vil gøre Nar ad mig, maa jeg finde mig i min Skæbne."

Fetiukovitch saa lidt forbløffet ud.

Præsidenten bad ham holde sig til selve Sagen.

Defensors Hensigt — hans Metode var øjensynlig at nedsætte Vidnets Vægt — var ikke destomindre naaet. Han bar sig ad paa samme snedige Maade overfor Rakitin. (Her skal bemærkes, at Fetiukovitch i tre Dage havde forstaaet at sætte sig ind i hver af Vidnernes Karakter). Rakitin, der havde tænkt at komme frem med en Afhandling angaaende de Omgivelser, der frembringer Karakterer som Karamasov'erne, maatte, som de andre, svare paa Spørgsmaalet, om han havde set den Pakke med de 3000 Rubler, og maatte ligeledes svare, at han ikke med egne Øjne havde set den.

„Tillad mig i Forbigaaende," sagde Defensor med sit mest velvillige Smil, „at spørge Dem, om De har nøjere Bekendtskab til Fru Svitlova (Gruschenka)?"

„Jeg skal vel ikke svare for de Personer, jeg staar i nærmere eller fjærnere Bekendtskab til? Jeg er en ung Mand," sagde Rakitin og rødmede lidt.

„Aa, naa ... undskyld, saa forstaar jeg ... ja, De maa undskylde min Indiskretion!" sagde Advokaten, som om han angrede sit Spørgsmaal. „De har jo Lov til ... det er

saa aldeles rimeligt, om De interesserede Dem for en ung smuk Dame, i hvis Hus Blomsten af Byens unge Herrer mødtes, men jeg vilde kun bede Dem om en Oplysning. De véd maaske, at omtalte unge Dame for et Par Maaneder siden ønskede at indlede Bekendtskab med den yngste af Brødrene Karamasov, Alexis Fedorovitch. Hun lovede Dem 25 Rubler, dersom De kunde faa ham indført hos hende i sin Klosterdragt. Man fortæller, at De fik Alexis Fedorovitch til at gaa med Dem, og at De selvfølgelig fik de 25 Rubler. Jeg ønskede at vide, om dette er faktisk?"

„Det var en Spøg, et Væddemaal, jeg indser ikke, at dette kan have nogensomhelst Interesse. Jeg tog ganske vist Pengene, men med den Hensigt at levere dem tilbage straks."

„Altsaa tog De de 25 Rubler, men har endnu ikke refunderet dem, eller har Damen maaske faaet den lille Sum igen?"

„Det er jo Sagen aldeles uvedkommende," mumlede Rakitin. „Jeg skal naturligvis give hende dem ved den første Lejlighed, der frembyder sig."

Her lagde Præsidenten sig atter imellem.

Defensor erklærede, at han ingen flere Oplysninger ønskede at faa hos Hr. Rakitin.

Men Filosofen Rakitins Rygte havde faaet en lille Skade.

Dmitri, der var rasende over den Tone, i hvilken Rakitin havde omtalt Gruschenka, skreg fra sin Plads:

„Bernard!"

Og da Dommeren efter Rakitins Afhøring spurgte Dmitri, om han havde nogen Bemærkning at gøre angaaende Vidnet, raabte Anklagede hidsigt:

„Han kom og rapsede Penge fra mig i Fængslet, den Usling, den Fritænker!"

Man paabød Dmitri Tavshed, men Rakitin var ødelagt i Publikums Omdømme.

Derefter kom Kroværten i Mokroïe, Trifon Borissitch. Han paastod at have set med egne Øjne 3000 Rubler til sidste Hvid og Skilling i Dmitri Karamasovs Hænder.

„Har De husket at tilbagelevere Anklagede de Hundrede Rubler, han tabte hos Dem, da han første Gang var i Deres Kro i Mokroïe?"

Trifon benægtede først, at han overhovedet havde fundet de 100 Rubler, men da det blev bevist, at han her sagde Usand-

hed, paastod han, at Dmitri havde faaet sine Penge igen.

Paa samme Maade gik det med de to Polakker. De kom knejsende ind, erklærede, at De var hæderlige Adelsmænd, hvis Ære Dmitri havde villet købe for 3000 Rubler. Men Fetiukovitch fik Trifon tilbage for Skranken og tvang ham trods megen Snakken frem og tilbage til at afgive den Erklæring, at han havde grebet begge de ærlige og velbyrdige Herrer i Snyderi i Kortspil, hvilket bekræftedes af den unge Kolganov.

Saaledes lykkedes det Defensor at blamere de vigtigste af Vidnerne i Dommernes og Publikums Øjne. Baade Tilhørere og Advokater beundrede hans Behændighed. Men de kunde ikke rigtig fatte, hvorfor han udviklede en saadan Snuhed, siden Anklagedes Skyld ikke dermed blev mindre bevislig. „Den store Magers“ urokkelige Sikkerhed gjorde dog et vist Indtryk paa alle, og man ventede noget mærkeligt. „Det var saa vist ikke for ingenting, at den Karl havde ulejliget sig fra St. Petersborg og var kommen her!“

III.

Nu kom de Vidner, der stod paa Anklagedes Side. Først afhørtes Alexis. Han var øjensynlig lige sympatetisk for Venner og Fjender. Han beskrev Broderens Karakter, sagde, at Dmitri var en hæftig og lidenskabelig Natur, men tillige ædel, højsindet, stolt og istand til at ofre alt for dem, han elskede. Dog tilstod han, at Dmitris Lidenskab for Gruschenka havde gjort ham „noget vanskelig at omgaas". Hvad Mordet angik, afslog han paa det bestemteste et eneste Øjeblik at tro paa Broderens Skyld.

„Har Deres Broder da ikke sagt til Dem, at han vilde slaa sin Fader ihjel?" spurgte Aktor. „De kan svare paa dette Spørgsmaal, eller lade være — som De vil."

„Det har han ikke sagt, saadan rent ud."

„Altsaa har han hentydet til en saadan Hensigt?“

„Han talte en Dag om sit Had til vor Fader; jeg fik det Indtryk, at han nærede en vis Frygt . . . at han, dersom Fader drev ham til Yderligheder . . . kunde, maaske kunde glemme sig selv, kunde berøve ham Livet.“

„Troede De, han kunde gøre Alvor deraf?“

„Det er vanskeligt for mig at udtale mig aldeles bestemt desangaaende; jeg har jo bestandig troet og haabet, at det gode i min Broder i paakommende Tilfælde maatte sejre; dette er virkelig sket; i det afgørende Øjeblik har jeg faaet Ret, thi det er ikke ham, der har myrdet vor Fader!“ sagde Alexis med en Stemme, der klang gennem hele Salen.

Dommeren fo'r sammen, som en Stridshest ved et Trompetstød.

„Vær overbevist om, at det ikke kan falde mig ind et Øjeblik at være i Tvivl om Deres fuldstændige Oprigtighed, jeg tror ikke engang, De er paavirket af den naturlige Partiskhed for Deres ulykkelige Broder. Men jeg tør ikke skjule for Dem, at De er alene om denne Mening; vi har alle det

ganske modsatte Indtryk med Hensyn til Deres Broders Skyldighed. Derfor beder jeg Dem ogsaa paa det mest indtrængende nøjere at udvikle for os de Grunde, paa hvilke De støtter Deres Overbevisning om Deres Broder Dmitris Uskyldighed, og den Beskyldning, De allerede flere Gange har rettet mod en anden Person."

„Mens Sagen forberedtes, har jeg kun svaret paa de til mig rettede Spørgsmaal!" svarede Alexis med stor Ro. „Jeg har ikke begyndt at beskylde Smerdiakov."

„Men det var dog ham, De tænkte paa."

„Ja, den Overbevisning havde jeg faaet ved at tale med min Broder Dmitri. Jeg er fast overbevist om hans Uskyldighed, og dersom det ikke er ham, der er Morderen, saa . . ."

„Er det Smerdiakov. Men hvorfor skal det nu just være ham? Og hvor kan De være saa overbevist om, at Deres Broder er uskyldig?"

„Ham kan jeg ikke et Øjeblik tvivle om. Jeg véd, at han ikke kan lyve; jeg har læst Sandheden i hans Øjne."

„Kun i hans Øjne? Og det er Deres Beviser?"

„Ja, andre har jeg ikke."

„Og De har heller ikke andre Beviser mod Smerdiakov end Deres Broders Ord og hans Ansigts Udtryk?“

„Nej!“

Dommeren tav.

Alexis' Udsagn var langtfra at frembringe noget godt Indtryk.

Fetiukovitch tog Ordet. Han spurgte Alexis, om denne med nogenlunde Bestemthed kunde sige, naar Dmitri havde talt om sin Uvilje mod deres Fader.

Alexis fo'r sammen, som om han med ét huskede paa noget, og saa fortalte han Optrinet paa Vejen til Klostret, idet han lagde Vægt paa den Bevægelse, Dmitri havde gjort, da han slog sig paa Brystet, en Bevægelse, Alexis den Gang ikke forstod, men som kun, derom var han nu overbevist, kunde sættes i Forbindelse med den Pakke, hvori han bar de 1500 Rubler indsyede.

„Akkurat!“ udbrød Dmitri fra de Anklagedes Bænk. „Rigtig Alioscha, ganske rigtig. Det var paa den, jeg pegede.“

Fetiukovitch bad indstændig Dmitri om at forholde sig rolig og vendte sig med stor Interesse om til Alexis.

„Ja, saaledes er det, saaledes er det!“ gentog Alexis meget ivrig. „I dette Øjeblik

sagde min Broder, at han kunde aftvætte Halvdelen af sin Skændsel, men at han besad saa lidt Herredømme over sig selv, at det alligevel var ham umuligt. ...“

„Og de mindes tydeligt, hvor det var, han slog sig paa Brystet?“ spurgte Defensor hastigt.

„Ganske tydeligt! Jeg husker, at jeg den Aften tænkte: Hvorfor slaar han sig der, saa højt oppe paa Brystet? Hjærtet sidder jo meget længere nede og tilvenstre. Det er vist dette, der gør, at jeg endnu husker denne Ubetydelighed saa godt.“

Dommeren blandede sig i Forhøret for at spørge, om Anklagede, idet han slog sig for Brystet, saa ud, som om han vilde vise noget; han havde maaske kun rent tilfældig berørt sit Bryst.

„Nej, han slog ikke med knyttet eller flad Haand, han pegede med Fingeren her, højt oppe midt paa sit Bryst ... Hvor har jeg dog kunnet glemme en saa vigtig Omstændighed lige til nu?“

Alexis, Afhøring var forbi. Der var den Mærkelighed ved den, at den havde bevist Dmitris Sanddruhed med Hensyn til de 1500 Rublers Tilstedeværelse, og altsaa var det en formildende Omstændighed, hvor

ubetydelig den i og for sig end var. Alexis var ganske rød i Kinderne af lutter Glæde.

Nu kom Katarina Ivanovna frem.

Der gik en nysgærrig Mumlen gennem Salen, da hun traadte ind. Damerne greb deres Kikkerter, Mændene hviskede sammen, nogle rejste sig for bedre at se hende. Dmitri blev saa bleg som et Lagen. Hun var ganske sortklædt og gik undselig og stille frem for Retten. Hendes Ansigt var roligt og fattet, men i hendes Øjne luede en fast Beslutnings Ild. Hun var vidunderlig skøn. Hun talte med dæmpet, men tydelig Stemme. Aktor udspurgte hende med Skaansomhed, som om han var bange for at saare hende. Straks ved de første Spørgsmaal erklærede hun, at hun havde betragtet sig som Anklagedes Forlovede, lige til han selv af egen fri Vilje havde forladt hende og sveget sin Tro. Da hun blev spurgt om de 3000 Rubler, hun havde betroet Dmitri, for at han kunde besørge dem afsendt til Moskva, svarede hun med fast Stemme:

„Min Hensigt var egenlig ikke, at han skulde sende disse Penge til mine Slægtninge i Moskva. Jeg vidste, at han var i en øjeblikkelig Pengetrang ... netop paa den

Tid, jeg gav ham den omtalte Sum, for at han skulde sende den, naar det passede ham, om en Maaned f. Eks., til dens Bestemmelsessted. Han behøvede slet ikke at bekymre sig om den Gæld, han derved kom i. Jeg stolede paa ham, vidste, at han vilde give mig mine Penge igen, saa saare hans Fader havde betalt ham det, der tilkom ham med Rette; jeg havde den fuldeste Tillid til hans Hæderlighed ... hans uomtvistelige Hæderlighed ... med Hensyn til Pengesager. — Hans Fader skyldte ham 3000 Rubler. Jeg vidste nok, at Forholdet mellem Fader og Søn var daarligt; jeg vidste, at hans Fader havde stor Uret imod ham; men jeg mindes aldrig at have hørt ham true sin Fader i min Nærværelse. Dersom han blot var kommen til mig, skulde jeg snart have beroliget ham med Hensyn til de usle 3000 Rubler, der har pint ham saa meget. Men jeg har ikke set ham senere ... og desuden ... var min Stilling overfor ham saa ... saa sælsom ... at jeg vanskelig kunde sende Bud efter ham. Men i ethvert Tilfælde er jeg den, der allersidst burde vise mig nøjeregnende med Hensyn til denne Gæld!" lagde hun til i en betydningsfuld Tone. „Jeg har selv en Gang af

ham modtaget en endnu betydeligere Sum, uagtet det da var mig umuligt at forudse, om jeg nogensinde kunde se mig istand til at betale ham den tilbage".

I hendes Stemme var der noget udfordrende.

„Nej," sagde hun, „aldrig vil jeg glemme hint Øjeblik!"

Hun fortalte alt, — alt. Aldeles som Dmitri havde berettet dette Optrin hin Aften, da han betroede sig til Alexis. Dog undlod hun at sige, at Dmitri havde forlangt, at hun selv skulde hente Pengene. Alle Rettens Medlemmer sad og lyttede til hendes Ord med den største Opmærksomhed; ingen tillod sig den mindste Afbrydelse eller det ubetydeligste Spørgsmaal angaaende denne Sag. Fetiukovitch gjorde et dybt Buk for Katarina Ivanovna. ... Aa, han var næsten vis paa Sejren! Thi, hvor var det tænkeligt, at en Mand, der i et Anfald af Ædelmodighed kunde bortgive sine sidste 5000 Rubler, var istand til at ombringe sin egen Fader for en ussel Sum Penge? Nu begyndte Tilhørernes Sympati at hælde til Dmitris Side. Men han, der flere Gange under Katarinas Beretning var

staaet op, havde bedækket Ansigtet med Hænderne og udbrød nu endelig, da hun tav:

„Aa, Gud, — Katarina, hvorfor styrter Du mig i Fordærvelse?“

Han brast i Graad og sagde:

„Nu er det ude med mig! Nu er Fordømmelsen udtalt over mig!“

Katarina blegnede, der løb en Kuldegysen gennem hende, hun tog stille Plads og sad rystende som et Espeløv med bøjet Hoved og nedslagne Øjne.

Nu kom Gruschenka.

Hun bar ogsaa en sort Dragt; om Skuldrene havde hun et prægtigt Sjal. Hun gik langsomt hen til Skranken med Blikket fæstet paa Dommeren. Hun sagde, at hun ikke havde set Pakken med de 3000 Rubler, men at „Røveren“ havde talt til hende om den.

„Men det er altsammen noget Snak. Ikke for Alverdens Guld var jeg nogensinde gaaet til Fedor Pavlovitch!“

„Hvem er det, De kalder en Røver?“

„Naturligvis Lakajen, denne Smerdiakov, der har myrdet sin Herre, og som igaar har hængt sig.“

Der spurgtes, hvilke Beviser hun

kunde fremføre for at støtte denne Beskyldning.

„Dmitri Fedorovitch har sagt mig, at Smerdiakov er den skyldige;“ svarede hun, „og ham kan De rolig tro. Det er den Dame, der har styrtet ham i al denne Elendighed, hun har ødelagt ham, hun er den, der er Ophavsmanden til hele denne Ulykke,“ lagde hun til, mens hun rystede af Had og Harme.

„Hvem taler De nu om?“

„Men, om denne fine Frøken, naturligvis, om denne Katarina Ivanovna, der sendte Bud efter mig for at faa mig lokket over paa sit Parti. ...“

Dommeren afbrød hende og bad hende lægge Baand paa sine Følelser.

„Men,“ sagde Aktor, da Anklagede blev arresteret i Mokroïe, raabte De jo: det er min Skyld altsammen! Jeg følger ham i Tugthuset ...! Da troede De altsaa, han havde dræbt sin Fader?“

„Jeg husker aldeles ikke, hvad jeg i hint Øjeblik kan have troet. Men saa saare han sagde mig, at han var uskyldig, kunde det ikke falde mig ind at tvivle paa hans Ord.“

IV.

Ivan førtes nu ind. Det var egenlig hans Tur før Alexis, men Retsbetjenten havde underrettet Dommeren om, at et pludseligt Ildebefindende forhindrede Ivan Fedorovitch Karamasov i at fremstille sig for Retten; han skulde komme, saa snart det var ham muligt. Man lagde meget lidt Mærke til hans Indtrædelse, thi Tilhørernes Opmærksomhed var helt optagen af de to Medbejlerinders Afhøring.

Han gik hen til Skranken med underlig afmaalte Skridt, saa ikke paa nogen, holdt Hovedet bøjet, som var han ganske optagen af sine egne Tanker. Hans Dragt var aldeles korrekt, men i hans Ansigt saas Spor af Sygdom og Forstyrrelse; der laa en Dødens Bleghed over hans trætte Ansigt, han saa ud, som var Livet ved at vige bort

fra ham, som var hans Øjne ved at briste. Han løftede Hovedet og saa med et sælsomt tilsløret Blik rundt i Salen.

Alexis rettede sig og udstødte et forskrækket „Aa Gud!“, men ingen lagde Mærke dertil.

Man huskede Ivan paa, at han ikke var edsvorent Vidne og altsaa kunde tale frit ud. Ivan Fedorovitch hørte paa dette med adspredt Mine. Med ét gled et Smil over det stive Ansigt, og da Dommeren holdt op at tale og forbavset saa paa ham, brød han ud i Latter.

„Og er der saa mere, De skal have sagt?“ spurgte han ganske højt.

Der blev stille i Salen. Dommeren saa sig urolig om.

„De . . . De er maaske endnu upasselig?“ sagde han og saa sig om efter Retsbetjenten.

„Vær De kun ganske rolig, jeg føler mig stærk nok til at meddele Dem højst mærkelige Ting!“ svarede Ivan nu i en rolig og behersket Tone.

„De har maaske noget, De ønsker at meddele mig i Enrum?“ spurgte Dommeren lidt ængsteligt.

„Nej, det kan jeg ikke sige.“

Derpaa afhørtes Vidnet. Han talte kun lidt, fattede sig i Korthed, med en Slags skjult Modvilje, men med Sammenhæng. Han sagde, at han ikke var inde i de Pengestridigheder, der var Grunden til det daarlige Forhold mellem den gamle Karamasov og dennes ældste Søn.

„Det er hele Tiden akkurat det samme!“ sagde han med en træt Mine. „Jeg har intet at sige.“

„Jeg ser nok, at De ikke befinder Dem ganske vel!“ indskød Dommeren.

Han raadførte sig med baade Aktor og Defensor angaaende de Spørgsmaal, de ønskede at stille Vidnet. Pludselig udbrød Ivan med bristende Stemme:

„Lad mig faa Lov at trække mig tilbage, Deres Ekscellence! Jeg er syg.“

Og uden at afvente Tilladelsen vendte han sig om og begyndte at gaa. Men da han havde gjort et Par Skridt mod Udgangen, betænkte han sig, smilede og nærmede sig til Skranken.

„Vær saa artig,“ sagde han og fremdrog en Pakke Sedler, „her er de Penge; det var dem, der laa i den Konvolut (her pegede han hen til Bordet med Corpus delicti). Det er de tre Tusinde Rubler, der

blev røvet fra Fader, for deres Skyld blev han myrdet. Hvor skal jeg deponere dem? Hr. Retsbetjent, vær saa god at levere dem til Hs. Ekscellence!"

Betjenten tog Pakken og gav den til Dommeren.

„Hvorledes kommer disse Penge i Deres Hænder, dersom det virkelig er de tre Tusinde Rubler, der savnes?" spurgte Dommeren i den største Forbavselse.

„Jeg har jo faaet dem af Smerdiakov, af Morderen; han gav mig dem igaar. Jeg var hos ham igaar, lidt før han hængte sig. Det er ham, der har myrdet min Fader; det er ikke Dmitri. Smerdiakov har slaaet Fedor Paulovitch ihjel, efter Tilskyndelse af mig! Vi ønsker jo alle vore Fædres Død, ikke?"

„Mon De er ved Deres fulde Fornuft?"

„Jo, jeg er aldeles rolig, ved min fulde Fornuft. Jeg er i Besiddelse af hele min Aandsnærværelse, min Aand er aldeles behersket, ligesom Deres, lav, beregnende, modbydelig, som alle mine Omgivelsers, som alle de ækle Ansigters, jeg ser her omkring mig! De har allesammen myrdet Deres Fader, og nu giver de alle de Dydiges Parti! Løgnere, Hyklere alle tilhobe! Alle

ønsker I Jeres Fader Pokker i Vold! Den ene Ulv sønderriver den anden! Dersom der ikke var Fadermord til, vilde der heller intet Komediespil være til . . . ja, Skuespil . . . Panem et circenses! . . . Og jeg er en net Person, er jeg! . . . Har De lidt Vand! Aa, i Jesu Navn, lad mig faa en Drik Vand!" raabte han og greb sig om Panden med begge Hænder.

Retsbetjenten kom hastig hen til ham.

Alexis rejste sig op og udbrød:

„Han er syg! Tro ham ikke, han har Feber, han taler i Vildelse!"

Nu stod ogsaa Katarina Ivanovna op fra sin Plads. Hun var bleg som en Død og saa rædselsslagen paa Ivans forstyrrede Ansigt. Ogsaa Dmitri saa paa ham med et stygt Smil.

„Vær rolig allesammen! Jeg er ikke gal!" vedblev Ivan. „Jeg er bare en Morder! I vil da vel ikke forlange, at en Morder skal være veltalende?" sagde han og lo.

Aktor var meget urolig; han bøjede sig henimod Dommeren. De talte et Øjeblik sagte sammen. Fetiukovitch spidsede Øren. Hele Salen var ængstelig.

„Vidne, Deres Tale er uforstaaelig og Deres Sprog usømmeligt i en Retsforhand-

ling. Se at beherske Dem, og tal, dersom De virkelig har noget at meddele Retten. Hvorledes vil De bevise Deres Erklæring, dersom De har Brugen af Deres Forstand og ikke taler over Dem?"

„Jeg har jo ingen Vidner, i Himlens Navn!' Denne Hund, denne Smerdiakov kan jo ikke komme tilbage fra den anden Verden eller sende os sin Tilstaaelse i en Konvolut! I skal altid have Konvulutter! I faar nøjes med den, der ligger henne paa Bordet mellem de øvrige Sager. Jeg har ingen Vidner at føre frem, undtagen én . . . maaske", her faldt han i Tanker.

„Hvem er det?"

„En med en lang Hale, Deres Ekscellence, men han er vist ikke opført paa Listen over Vidnerne. Djævelen er ikke til! Bryd Dem heller ikke om ham. Det er en sølle Djævel af fjerde eller femte Rang!" vedblev han fortroligt. „Det er meget muligt, han er her etsteds, under det Bord med Corpus delicti maaske! Og hvor skulde han ellers være? Hør engang, jeg sagde til ham: „Jeg vil ikke tie stille!" Og han svarer med noget Vrøvl om geologiske Omvæltninger, Kataklysmer! Noget Tøjeri! Slip De bare det vilde Dyr ud af

Buret. Han har sunget sin Lovsang; han kunde lovprise! Han kan sagtens! For to Sekunders Himmelfryd vilde jeg Stakkel gærne bøde en Kvadrillion, Kvadrillion. Aa, I kender mig slet ikke! ... Aa, hvor alting dog er taabeligt her iblandt Jer! Men saa for Pokker dog! Saa arrester mig da i hans Sted! ... Skal jeg staa her og vrøvle til ingensomhelst Nytte! ... Aa, hvor hele Verden er tosset og alle Mennesker hestedumme!"

Han tav og saa sig om i Salen med et meget adspredt Blik. Alexis løb henimod Ivan, men Retsbetjenten havde allerede grebet ham ved Armen.

„Saa, hvad skal nu dette betyde?" skreg Ivan og saa stift paa Betjenten.

Med et greb han denne om Skuldrene og væltede ham om. Soldaterne løb til og overmandede den Afsindige, der hylede og skreg, mens han blev baaren ud af Salen.

En hæftig Bevægelse herskede saavel mellem Rettens Folk som ude mellem Tilskuerne, der endnu ikke var komne til Ro, da de atter blev opskræmmede ved, at Katarina Ivanovna fik et Anfald af Krampegraad; hun hulkede og stønnede paa det hæftigste, men vilde paa ingen Maade trække

sig tilbage, bad og tiggede tværtimod om Tilladelse til at blive. Pludselig raabte hun til den Dommer, der førte Forsædet:

„Jeg har endnu noget at sige; straks, øjeblikkelig! ... Her er et Papir, et Brev ... Læs det hurtig! ... Skynd Dem! Det er et Brev fra det vilde Dyr! Fra ham! Fra ham!“ raabte hun og pegede paa Dmitri. „Det er ham, der har dræbt sin Fader! Han har selv skrevet til mig, hvorledes han vilde udføre sin Forbrydelse! ... Den anden er syg, ... har i tre Dage haft hidsig Feber!“

Retsbetjenten tog Papiret og rakte det til Dommeren.

Katarina Ivanovna segnede ned paa sin Plads, skjulte Ansigtet i Hænderne og hulkede dæmpet, gjorde alt for at beherske sin Bevægelse af Frygt for at blive ført ud af Retssalen.

Det var det Brev, Dmitri havde skrevet, og som af Ivan var blevet betragtet som et haandgribeligt Bevis paa hans Skyld. Det gjorde samme Indtryk paa Retten. Dersom dette Brev ikke var blevet fremlagt, var Dmitri maaske bleven frikendt.

Man spurgte Katarina Ivanovna, om

hun var istand til at besvare nogle Spørgsmaal.

„Ja, jeg er rolig," svarede hun ivrig, „og rede til at give Forklaring straks."

Hun var kun bange for ét: at man ikke skulde lade hende komme tilorde. Man anmodede hende nu om at forklare, hvorledes og hvornaar dette Brev var blevet skrevet.

„Jeg modtog det Dagen før Mordet. Han hadede mig, da han skrev det til mig, og han sveg mig for denne Skabnings Skyld! ... Han hadede mig ogsaa, fordi han skyldte mig de 3000 Rubler. Der har De den rene Sandhed. ... Jeg besværger Retten at høre og tro mig! ... En Morgen, tre Uger før han dræbte sin Fader, kom han op til mig. Jeg vidste, han trængte til Penge, vidste ogsaa, hvortil han vilde bruge dem: ene og alene til denne Kvinde, med hvem han vilde rejse bort. Jeg havde længe vidst, at han bedrog mig, men jeg gav ham alligevel Pengene under Paaskud af, at han skulde sende dem til Moskva; da jeg gav ham dem, saa jeg ham lige ind i Øjnene og sagde, det havde ingen Hast med dem, han kunde sende dem, naar det passede ham, selv om det først skete om en Maaned. Var det

muligt, at han ikke fattede, hvad min Mening var: Se, der er Penge, saa kan Du forlade mig for hende. Jeg giver dem af egen fri Vilje, tag dem, dersom Du er lav nok til at gøre noget saadant! Jeg vilde vække hans Æresfølelse, men han tog Pengene, tog dem og bortødslede dem paa én Nat. Og dog havde han fattet, at jeg vidste alt, kendte hans Opførsel! Han havde forstaaet, at jeg vilde sætte ham paa Prøve."

„Det er sandt, Katia!" udbrød Dmitri. „Jeg havde forstaaet Dig, og dog tog jeg mod Dine Penge. I har allesammen Ret til at foragte en saadan Usling. Det har jeg særlig fortjent. Mig sker min Ret!"

„Anklagede," sagde Dommeren strængt, „dersom De ikke tier stille, sér jeg mig nødsaget til at lade Dem føre ud af Salen."

„Disse Penge" vedblev Katarina hastig, „har senere pint og plaget hans Samvittighed. Han vilde give mig dem igen, og han maatte have Penge for at tilfredsstille denne Skabnings Luner. Derfor har han dræbt sin Fader, men han har ikke givet mig Penge, han har atter sviret dem op i den Kro, hvor han blev anholdt. Dagen før Mordet skrev han dette Brev, han var be-

ruset. Jeg gættede mig straks til, at det var skrevet i en Rus; han troede, jeg ikke vilde vise det til nogen, selv om han virkelig begik den Forbrydelse, han taler om i Brevet, ellers havde han sikkert ikke skrevet til mig derom. Men læs, læs med Opmærksomhed! Se, om han ikke beskriver alt i Forvejen: hvorledes han vil dræbe sin Fader og saa skjule Pengene. Læg især Mærke til denne Sætning: „Jeg vil slaa ham ihjel, saa saare Ivan er borte."

Dommeren spurgte Anklagede, om han genkendte dette Brev.

„Ja, ja! Og dersom jeg havde været sædru, havde jeg aldrig kunnet skrive det... Vi hader hinanden af mange forskellige Grunde, Katarina Ivanovna og jeg. — Men, Katia, jeg sværger Dig, at jeg trods mit Had, — alligevel holdt af Dig, — hvorimod Du aldrig har brudt Dig om mig!"

Han faldt ned paa Bænken og vred sine Hænder.

Baade Aktor og Defensor spurgte paa én Gang Katarina, hvorfor hun nu fremlagde dette vigtige Papir efter at have talt paa en ganske anden Maade første Gang hun afhørtes.

„Jeg løj før, — talte mod min Over-

bevisning og mod min egen Samvittighed; jeg vilde frelse ham, netop fordi han hadede mig og havde forsmaaet og sveget mig! Aa, ja, han ringeagtede mig. Altid har han næret Ringeagt for mig; lige fra det Øjeblik, da jeg bøjede mig i Støvet for ham; hin Aften. Den Gang slog det mig, men længe vilde jeg ikke tro det. Hvor ofte har jeg ikke læst Foragt i hans Øjne: „Du er dog kommet selv til mig efter de Penge!“ Aa Gud i Himlen! Han begreb ikke min Bevæggrund, han fatter jo ikke, hvad der er ædelt og rent. Han dømmer andre efter sig selv. Det var kun for min Formues Skyld, han vilde ægte mig, det har altid anet mig. Han er et vildt Dyr! Han vidste, at jeg hele mit Liv vilde ryste af Skam i hans Nærhed, vidste, at han altid vilde vedblive at have Magt over mig, og derfor vilde han gifte sig med mig. Jeg forsøgte ved grænseløs Kærlighed at faa ham draget til mig, jeg vilde endogsaa have taalt hans Forræderi: men intet, intet begreb han. Han forstaar intet. Han er en Usling! Først næste Dags Aften fik jeg dette Brev ... om Morgenen vilde jeg endnu have tilgivet ham; — alt, alt, ... selv hans værste Forræderi...“

Dommeren og Aktor søgte at berolige hende, det var, som undsaa de sig for at

benytte sig af hendes Sinds Oprør for at faa hende til at tale. Men hun vedblev at beskrive, hvorledes Ivan Fedorovitchs' Forstand i de sidste Maaneder var bleven forvirret, blot fordi han pinte sig med at udtænke, paa hvilken Maade dette vilde Dyr, Morderen, hans Broder, kunde reddes.

„Ak, hvor han led!" udbrød hun. „Han vilde finde formildende Omstændigheder, havde besluttet at tilstaa, hvor lidt han selv havde holdt af denne Fader, og at han maaske i sit inderste ogsaa havde ønsket den gamle Mand af Vejen! Aa Gud, han har en altfor fintfølende Samvittighed, den piner ham ihjel! ... Han kom til mig hver eneste Dag, jeg var hans fortrolige Ven, hans eneste Veninde, det kan jeg med Stolthed sige," her lynede hendes Øjne; „han var hos Smerdiakov to Gange. Den ene Gang sagde han: „Dersom Dmitri ikke er Morderen, er det Smerdiakov, der har dræbt Fedor Pavlovitch, og i saa Tilfælde er jeg hans Medskyldige, thi Smerdiakov vidste, at jeg ikke holdt af Fader, og han har maaske troet, jeg ønskede den gamle Mands Død." Saa var det, jeg viste ham dette Brev, der overbeviste ham om, at Dmitri var den Skyldige. Han var aldeles

betagen, kunde næsten ikke bære Tanken om, at hans egen Broder var en Morder. I otte Dage har denne Tanke været ham en Kval; han var forvirret, talte højt med sig selv paa Gader og Stræder. Den Læge, jeg har sendt Bud efter fra Moskva, har erklæret, at han var syg, og at et hæftigt Feberanfald var at befrygte. Og dette er den Usling altsammen Skyld i. Smerdiakovs Død har sat Kronen paa Værket, har gjort Ivan aldeles forstyrret! . . . Alt dette for dette elendige Menneskes Skyld!"

Her fik hun et nyt Anfald af Krampegraad og blev bragt ud af Salen. I dette Øjeblik styrtede Gruschenka, inden nogen kunde forhindre det, hen til Dmitri og sagde hastigt og med udbrydende Hæftighed:

„Dmitri! Der styrtede hun Dig i Fordærvelse! Nu er Du redningsløs fortabt! Kender I hende nu!" raabte hun rasende, idet hun vendte sig mod Dommersædet.

Paa et Tegn blev hun ogsaa bragt bort; — hun stred imod, rakte Armene ud efter Dmitri, der udstødte et højt Skrig og vilde styrte efter hende. Man maatte bruge Magt for at holde ham tilbage.

Lægen fra Moskva, som der var blevet sendt Bud efter til Ivan, kom nu ind i Sa-

len og erklærede, at hans Patient havde et hæftigt Anfald af Vanvid og var aldeles ustyrlig.

Katarinas Brev blev henlagt mellem Corpus delicti.

Dommerne erklærede Forhandlingen for hævet.

V.

Det var Aktor, der atter genoptog Forhandlingen. Hippolyte Kirillovitch begyndte sin Tale i stor Sindsbevægelse. Han sagde senere, at han ansaa denne Tale som sit Mesterstykke; i Ordets egenlige Forstand blev det hans Svanesang, thi han døde af Brystsyge otte Maaneder efter. Han var aldeles overbevist om, at Anklagede var skyldig.

„Mine Herrer!“ begyndte han. „Denne Sag har vakt umaadelig Opsigt over hele Landet. Men det er jo temmelig forbavsende, thi vi burde være vant til den Art Forbrydelser. Ja, deri ligger netop det gruopvækkende: disse rædselsfulde Sager begynder at tabe deres Brod, saa blaserede er vi blevne. Og hvor er det muligt, at vi med Ro kan se paa Fremtoninger, der

varsler os en saa mørk Fremtid? Er det fra vor Side Tegn paa Slethed? Er det en Slags aandelig Slappelse, en Mangel paa Spænstighed og Indbildningskraft hos den opvoksende Slægt? Er Moralens Grundvold rystet hos det unge Rusland? Eller er det allerede depraveret, ødelagt? Jeg skal ikke kunne give fyldestgørende Svar, men for alle Borgere i Staten, der er værdige at bære dette Navn, er denne Tilstand et sørgeligt Tidernes Tegn! Vor Presse, der endnu kun er i sin Fremspiren, har allerede gjort store Tjenester, thi uden den kunde vi ikke være kommet under Vejr med den Frækhed, der gaar i Svang, og den moralske Fordærvelse, der er i Færd med at gribe om sig. Thi hvad er det, vi daglig læser i vore Blade? Aa, Rædsler, ved Siden af hvilke vor Sag kan gaa for at være en Hverdagsbegivenhed. Maaske vil De sige, at jeg bagtaler vort Samfund — lad saa være! Gud véd, hvor inderlig jeg ønsker, at jeg havde Uret. Betragt mig kun som en Syg, som en Sindssyg, men mærk Dem alligevel mine Ord: hvis blot en Tyvendedel er Sandhed, har vi allerede Grund nok til med Rette at ængstes! Se dog hvor Selvmordenes Antal stadig er i Stigning mellem

unge Mennesker af de højere Klasser. Og de hengiver sig ikke til hamletske Drømmerier, de spørger aldeles ikke efter, hvad der kommer efter Døden. Se paa vore unge Levemænd, paa vore flotte unge Herrer! Fedor Paulovitch var i Sammenligning med dem et uskyldigt Barn, og vi véd dog, hvordan han var — vi har alle kendt ham. Ja, Forbryderstudier her fra Rusland vil nok kunne interessere alle Evropas store Aander en skøn Dag. Og det er kun tilsyneladende, at vi er saa oprørte over al denne Nederdrægtighed; i Grunden morer den os, den ophidser os, river os ud af vor Ladhed, vor medfødte Dovenskab. Det er store Ting, naar vi som Børn trækker Tæppet op over Hovedet, mens det fæle Syn drager forbi. Men den Dag kommer, da man er nødt til at tænke sig om! Vi maa se at komme tilbunds baade i os selv og i det Samfund, hvori vi lever. En af vore store Forfattere sammenligner etsteds Rusland med en Trojka, der farer afsted mod et ukendt Maal: „Trojka, Du flyvende Trojka, hvor styrer Du hen?“ Og henreven af Stolthed og Begejstring siger han, at alle Folk ærbødig gør Plads for den forbifarende Trojka. Naa, ja ja da, de gaar maaske tilside, med

Ærbødighed eller ej, min Mening er nu den, at hin store Forfatter har ladet sin livlige, men barnlige Indbildningskraft løbe løbsk med sig, ligesom Hestene med Trojkaen, eller han har maaske ladet sig skræmme af sin Tids Censur; thi selv om man som Forspand vilde bruge Gogols, Sobakovitchs, Nozdovs og Tchitchikovs Helteskikkelser, vilde Trojkaen ikke komme ret langt, hvem der saa end var Kusk. Og det er dog Heste af god gammel Race . . .“

Her afbrødes Taleren af livlige Bifaldsytringer fra Tilhørerne. Han gik videre:

„Hvad er det dog for en Familie, disse Karamasov'er, der med ét Slag har erhvervet en saa sørgelig Berømmelse? Det forekommer mig. at denne Familie repræsenterer vort nuværende Samfund eller idetmindste flere af dets Bestanddele. Betragt engang denne usædelige Olding, denne „Familiens Hoved“, der paa en saa sørgelig Maade ender sit lidet opbyggelige Liv; det er en Adelsmand, der begynder som Snyltegæst, gør et godt Parti, lever som en Nar og ender som Aagerkarl. Han skraber Penge sammen, bliver med Alderen nærig, vigtig, spodsk og ondskabsfuld, men vedbliver under alle Forhold at føre et usædeligt Levnet.

Han er aldeles blottet for moralsk Sans og giver sine Børn et yderst slet Eksempel. Han ler af sine Faderpligter, overlader sine Sønner til sit Tyende, hele hans Liv er ført efter den smukke Læresætning: Après moi le déluge!" *)

Hippolyte Krillovitch gik over til at forklare Uenigheden mellem Fedor Paulovitch og hans ældste Søn.

„Og med Sønnens Penge vilde han altsaa købe sin Søns Elskerinde! Nej, jeg vil ikke overlade denne Side af Sagen til den talentfulde Mand, der skal forsvare Dmitri Fedorovitch. Jeg vil selv sige hele Sandheden. Jeg fatter al den Bitterhed, der har samlet sig i den unge Mands Sjæl. . . Men nok om den ulykkelige Olding, der nu er stævnet for en højere Domstol! Lad os dog huske paa, at det var en „Fader", en Nutidsfader! Og mon det er uretfærdigt mod Samfundet at sige, at der overalt i vore Dage findes Fædre, der ligner Fedor Paulovitch paafaldende meget? Lad os betragte denne Mands Sønner. Den ældste har vi her, siddende paa de Anklagedes Bænk, den

*) Lad Syndfloden bare komme, naar jeg først er borte.

næste, der er højtbegavet og kundskabsrig, er allerede paa det Punkt, at han benægter alt, tror paa intet, aldeles som Faderen. Den yngste, der endnu er en Yngling, er from og beskeden, men i hans Øjne læser jeg den dybe Fortvivlelse, man træffer hos den, der tilskriver vort Lands Ulykke Indflydelse fra Vestevropa og kun vil se, kun vil taale, hvad der har sit Udspring her i Fædrelandet, som forskræmte Børn, der af Frygt for Spøgelser søger Tilflugt ved Moderens golde Barm og hele Natten vil sove der, blot for at slippe for de Syner, der forfærder dem."

Nu gik Aktor over til at omtale den Indflydelse, Ivan havde haft paa Smerdiakov. Han lagde især Vægt paa den Sætning: „Alt er tilladt!", en Sætning, som Tjeneren under Forhørene flere Gange var vendt tilbage til. Han mente, at Smerdiakov havde været en aandssvag Stakkel, der ved at tale med Ivan, ved at beskæftige sig med dennes Ideer, havde mistet sin Smule Forstand.

„Denne Families ældste Søn sidder altsaa paa de Anklagedes Bænk. De kender alle hans Bedrifter, hans Levnet. Ivan Fedorovitch er Evropæer. Alexis Fedorovitch er „Musjiktilbeder", medens Dmitri staar

som Type paa vore unge Russere, ikke en Type paa alle vore unge Mænd — Gud bevare os! — men vi genkender dog i denne Fremtoning vort kære Fødeland, vor lille Moder. Der er i hans Natur en saa mærkelig Blanding af Godt og Ondt. Vi beundrer Schiller og hans Civilisation, mens vi skraaler op paa Kaféer og Billardstuer! Vi kommer i den mest flammende Begejstring for et Ideal, men vi er slet ikke oplagte til for dette Ideal at lide den mindste Modgang. „Gør os lykkelige, men forlang intet til Vederlag! Vi er ikke nærige; kom kun og giv os mange Penge mellem Hænder, saa skal I bare se, hvor vi kan være flotte og gavmilde, I skal se, hvor vi kan lade de usle Penge rulle til alle Sider i en eneste Nat! Men dersom vi ingenting har at more os for, saa véd vi ogsaa mange nette Maader at skaffe Mønt, naar vi endelig skal bruge Penge!..."

Aktor tegnede i korte Træk Dmitris Barndom og Ungdom. Derpaa dvælede han ved Katarina Ivanovnas modsigende Udsagn og spurgte, til hvilket man egenlig burde fæste Lid.

„I Almindelighed bør man jo mellem to Udtalelser søge den gyldne Middelvej,

naar man vil have Sandheden frem. Men i dette Tilfælde er det vist næppe tilraadeligt. Hvorfor? Fordi vi her staar overfor en Karamasov, en bred Natur, der kan rumme de mest modstridende Egenskaber, der paa éngang kan skue ned i to Afgrunde, der paa éngang kan svæve op i Idealets reneste Himmel og styrte sig i den raaeste Udsvævelse. Ak, vi Russere er vidtfavnende Naturer, vidtrækkende som vor Moder, det hellige Rusland!"

Hippolyte Krillovitch udviklede, hvorledes han ikke troede paa Muligheden af, at et Menneske som Dmitri kunde gaa omkring med de 1500 Rubler uden at bukke under for Fristelsen til at give dem ud i den Hensigt at vinde Gruschenkas Gunst og modvirke Faderens Indflydelse paa denne Kvinde, thi naar en Mand er svag nok til af sin Forlovede at modtage 3000 Rubler under de forud omtalte Omstændigheder, er der ingen Rimelighed for, at han saalænge skulde kunne gemme en Sum, han i saa høj Grad trængte til.

„Se, saaledes maa en Karamasov bære sig ad; første Gang, han faar Lyst at bruge Penge til at skaffe den elskede Genstand et eller andet, tager han et hundrede Rubler,

thi hvorfor skulde han netop holde paa, at just Halvdelen af Summen forblev uberørt? Fjorten Hundrede er lige saa gode som femten Hundrede! Det kommer ud paa et. „Jeg er en Slubbert, men ingen Tyv — for det er min Hensigt at give hende de fjorten Hundrede Rubler tilbage, det vilde en Tyv ikke kunne gøre!“ Og paa denne Maade vil han snart komme til den sidste Seddel. „En Usling, en elendig Karl, men ikke Tyv! Jeg har brugt de niogtyve Sedler, jeg giver den tredivte tilbage!“ Men naar han staar med den sidste Seddel i Haanden, hedder det: „Aa, nu er det ikke Umagen værd at give hende nogen Ting — lad os bare more os før den, som vi har gjort for Resten!“

VI.

Den lægevidenskabelige Undersøgelse har søgt at vise, at Dmitri Karamasov var utilregnelig, det tror jeg slet ikke paa! Jeg paastaar, at han er i Besiddelse af sin Fornufts Brug. Den eneste Galskab, der piner ham, er hans afsindige Skinsyge."

Her talte Hippolyt Krillovitch om de Kvaler, Skinsygen havde voldt Anklagede. Han talte om Fader og Søn, der var optraadte som Medbejlere paa en saa lidet opbyggelig Maade, det havde været en Kærlighed, som var saa aldeles „karamasovsk". Han forklarede, hvorledes Gruschenka selv i Mokroïe havde udtalt, at hun havde ledet baade Fader og Søn i Fordærvelse. Han fremstillede Dmitri, svirende og sværmende rundt om paa Kaféer og Buler, fortalte Træk, som allerede er kendte, Træk, der

umærkelig havde ført Dmitri ind paa Vejen til Fadermord.

„Jeg maa tilstaa, mine Herrer, at jeg indtil denne Dag tvivlede om, at Dmitri Karamasov havde haft nogen forudfattet Plan. Det var min faste Overbevisning, at den forbryderske Tanke kun ganske vagt og ubestemt boede i hans Sjæl; men det Brev, som Frøken Verkhovtsena nylig fremlagde for Retten, har ganske forandret min Synsmaade. Thi i Brevet finder vi jo hele Planen til Mordet! Derved faar dette Dokument en saa knusende Vægt. Det er blevet affattet, 48 Timer før Mordet blev begaaet, det beviser os altsaa, at Anklagede, 48 Timer før Forbrydelsen, havde besluttet at plyndre sin Fader, at bemægtige sig den Sum Penge, der befandt sig i „den Pakke med de røde Baand om, saa saare Ivan var borte.“ Forstaar De, mine Herrer? „Saa saare Ivan er borte.“ Alt er beregnet, alle mulige Omstændigheder er forudsete; og alt sker ganske saaledes, som Morderen har tænkt sig. Tyveriet er Bevæggrunden, og den forud fattede Plan er tydelig, det fremgaar af omtalte Brev, desuden prøver Anklagede heller ikke at nægte; og selv om dette Brev var skrevet, mens Anklagede var

beruset, hvad bevises saa derved? Derfor har han lige fuldt talt Sandhed, om han end ikke har været i Besiddelse af hele sin Sindsligevægt."

Hippolyte Krillovitch omtaler derpaa Mordvaabnet, denne Støder, som Dmitri vist ikke havde taget med sig uden Hensigt. Aktor vil intet høre om den Mistanke, baade Anklagede, dennes Brødre og Gruschenka har søgt at vække mod Smerdiakov, denne Mistanke savner efter hans Mening enhver Begrundelse; thi Alexis og Gruschenka beskylder ham, ene og alene fordi Dmitri har Mistanke, og Ivan er jo aldeles vanvittig. Smerdiakovs Selvmord beviser mer end nok, at hans Forstand var i høj Grad rystet. Og nu hober Aktor Bevis paa Bevis og forklarer med uimodsigelig Klarhed, hvorledes det er aldeles utænkeligt, at Forbrydelsen skulde være begaaet af Smerdiakov, hvis Dumhed (nemlig Tilstaaelsen om at være Simulant, og om sit Kendskab til de Tegn, Fedor Pavlovitch og Gruschenka havde aftalt) kun tjener til at vidne om hans fuldstændige Uskyldighed. Der kunde end ikke være Tale om at kalde ham Medskyldig."

„Men," vedblev Hippolyte Krillovitch,

„lad os nu alligevel sætte, at han er Morderen: havde han saa ikke ved sin Død afsonet sin Forbrydelse? Og mon han da ikke vilde have afgivet en skriftlig Tilstaaelse, før han hængte sig? Ivan Fedorovitch paastaar, at Smerdiakov igaar har tilstaaet ham alt, og som Bevis fremlægger han 3000 Rubler. De vil let forstaa, mine Herrer, at et saadant Bevis aldeles ingen Vægt kan have. Ivan Fedorovitch kan jo have taget disse Penge af sin egen Lomme. ... Hvorfor er han ikke allerede igaar kommen til os med en saa vigtig Meddelelse, straks efter at have talt med Smerdiakov? ... Men Juryen ved selv, i hvilken Tilstand den ulykkelige Ivan Karamasov befinder sig!“

VII.

Da Hippolyt Krillovitch havde udviklet de sjælelige Rørelser, der havde drevet Dmitri til Forbrydelsen, gik han over til at vise, hvorledes Selvmordstanken var opstaaet hos ham, da han opdagede, at han til ingen Nytte havde myrdet sin Fader, eftersom Gruschenka paa Grund af sin gamle Elskers Tilbagekomst nu hverken vilde høre tale om ham eller om nogen anden.

Han iler hen til Pantelaaneren efter sine Pistoler og trækker op af sin Lomme de Penge, for hvis Skyld han har besudlet sine Hænder med sin Faders Blod! . . . Aa, nu har han mer end nogensinde Brug for de Penge! Karamasov vil ud af Verden, Karamasov skal dø, og det skal ske paa en opsigtsvækkende Maade. Folk skal

have noget at tale om! Vi er ikke for ingenting romantiske, — vi moderne Russere! Vi har ikke for ingenting levet som Afsindige! Til hende! Afsted til hende! Og saa et Gilde, som ingen nogensinde har set Mage til der paa Egnen! Dmitri Karamasov skal vise, at han forstaar sig paa de Ting! Midt i en Flok Tatere, der danser og hujer, vil vi tømme vort Bæger paa den elskede Genstands Velgaaende, — og saa, — ved hendes Fødder, — rask en Kugle gennem Hovedet; — alt afsones, og Dmitri slukkes ud som et glimrende Stjærneskud! Hun skal længe mindes, at en Karamasov har elsket hende, — hun skal tænke paa Dmitri med Taarer!" Hvilket yndigt romantisk Billede! ... Hele Familien Karamasovs vilde Sanselighed og tragiske Hæftighed bryder løs! Men der er endnu en anden Følelse, der raser i Anklagedes Sjæl, — en Følelse, der piner og nager, og som kun en Kugle kan bringe til Tavshed: det er Angeren! Samvittighedens Stemme skriger og udtaler Fordømmelsesdommen over Fadermorderen! Pistolerne er Dmitris eneste Udvej, — eneste Frelse. Hvad det andet Liv angaar, da ved jeg ikke ret, om en Karamasov kan have hamletske Fore-

stillinger desangaaende; men jeg tror, at Hamlet tilhører Vestevropa, vi maa endnu nøjes med Karamasov. Han kommer altsaa til Mokroïe med den faste Beslutning at gøre en brat Ende paa sit Liv. Her ser han, at han er elsket: og nu begynder i hans Sjæl en forfærdelig Kamp, den frygteligste, han endnu har gennemgaaet. Ak, den krænkede Natur og et forbrydersk Hjærte kan volde Kvaler, som langt overgaar enhver menneskelig Retfærdigheds Straffedom! Man kan vel med Rette sige, at Lovens Straf bringer Lindring i Forbryderens Sjælekval: den bringer Udsoningens Fred, der ene kan frelse fra Fortvivlelse! .... Hvad maa Dmitri Karamasov ikke have lidt ved at høre, at han var elsket, at Genstanden for hans alt overvældende Lidenskab for hans Skyld stødte sin første Kærlighed bort og var rede til at blive hans, hans!... Et nyt Liv viste sig for ham, Lykke, Fryd, Fred og Elskov!... Og naar oprulledes dette Syn for hans Øje? Nu, — nu, da alt var forbi, da Tærningen var kastet og hans Liv for bestandig forspildt, ødelagt!... Nu, da alle Broer var afkastede, og kun Døden tænkelig! ... Nu klamrer han sig til Livet: De husker den Evne, han har,

til at maale Dybden af to Afgrunde med ét Blik! ... Nu tænker han paa at narre Retfærdigheden, skjuler Halvparten af den stjaalne Sum, og skjuler den saa godt, at vi endnu ikke har kunnet faa fat i den. Han bliver anholdt ved sin Elskedes Fødder! ... Retfærdighedens Haandhævere kommer bag paa ham; og han staar med ét overfor Dommere, der har hans Skæbne i deres Haand. Mine Herrer, der gives Øjeblikke, hvor vort Hværv ingyder os Rædsel, — Rædsel for Menneskeheden, — — Øjeblikke, hvor vi ser Dyret i Mennesket løfte sit Hoved, — ser Dyrets vilde Øjne lyne og søge Frelse; kæmpe for Livet med al sin Kraft og Snildhed! Selvopholdelsesdriften arbejder, og Forbryderen fæster paa sin jordiske Dommer et Blik saa spejdende, saa smærtefuldt, at vort Hjærte bæver af Medfølelse og af Skræk. Vi sér Menneskesjælen i dens mest ydmygede Skikkelse. Saaledes viste Karamasov sig for os hin Aften i Mokroïe. Først blev han bestyrtet, i den første Overraskelse undslap der ham Ord, som var meget graverende: „Blod ... jeg har fortjent ...“ Men saa fattede han sig. Hvad skulde han sige? Hvad skulde han svare? Han havde intet forberedt, kunde

kun simpelthen nægte: „Jeg er ikke skyldig!“ Det er den første Mur, bag hvilken man skjuler sig i det Haab senere at kunne bygge sig en Fæstning med den til Grundvold; — han imødegaar vore Spørgsmaal, søger at formindske Vægten af sine første uvilkaarlige Udbrud, forklarer, at han tror, han har slaaet den gamle Gregor ihjel: „Jeg er skyldig i dette Mord! Men hvem har dræbt min Fader, thi mig er det ikke!“ ... Hører De, det er til os han retter dette Spørgsmaal, til os, der netop kommer til ham for at spørge. De fatter alle den dyriske, jeg kunde gærne sige naive Snuhed, denne karamasovske Umiddelbarhed og Hæftighed.

Han gaar os imøde paa Halvvejen, tilstaar sine morderiske Hensigter, skynder sig at tilføje: „Og dog er jeg uskyldig, det er ikke mig, der er Fedor Pavlovitches Morder.“ Han indrømmer, at han vilde have slaaet sin Fader ihjel. „Der sér I selv, at jeg taler Sandhed. Altsaa kan I tro mig, naar jeg nægter at være skyldig!“ ... Aa, i saadanne Øjeblikke kan den mest forstokkede Forbryder ofte tale som et Barn. ... Som ganske tilfældig forekommer under Forhøret dette Spørgsmaal: Mon det ikke

kunde tænkes, at Smerdiakov havde myrdet sin Herre? Og saa sker aldeles, hvad vi havde forudsét: først bliver Anklagede harmfuld over at være overlistet, thi det var ikke det Øjeblik, han vilde have valgt til at tale om Tjeneren. Hans Hidsighed driver ham straks til Yderligheder: han paastaar, at Smerdiakov umulig har kunnet begaa Mordet. Men dette er kun en List; han vil ikke opgive dette Forsvarsmiddel, om lidt vil han selv komme frem med sin Beskyldning mod Smerdiakov, men ikke lige nu, thi for Øjeblikket passer det ham ikke; imorgen, om nogle Dage hedder det maaske: „De mindes nok, at jeg ikke troede, det var Smerdiakov; men nu er jeg overbevist om netop det modsatte: det er ham og ingen anden! Han farer igen op i Utaalmodighed og Harmen indgiver ham den allerusandsynligste Forklaring: han har set sin Fader staa ved Vinduet og har sagte listet sig bort! Han kendte endnu ikke Gregors knusende Vidnesbyrd angaaende den aabne Havedør. Vi foretager en Undersøgelse af hans Klæder, dette bringer ham i Raseri, men gør ham lidt rolig; thi vi finder 1500 Rubler hos ham istedetfor 3000. Her er det, han laver Historien om den lille Pakke

med de indsyede 1500 Rubler; det er en hel Roman, han forlanger, vi skal tage for gode Varer. Vi stiller Gregors Udsagn op mod hans. Gregor, der havde set Døren staa aaben efter Morderen. Dette traf ham som et Dødsslag. Karamasov farer op, skrigende: „Det er Smerdiakov! Det er Smerdiakov!“ Men nu kan Smerdiakov ikke have myrdet, før Karamasov har slaaet Gregor ned, og Gregor saa, før han faldt, Døren staa aaben! Dette gøres klart for Anklagede, der bliver aldeles maalløs. Nu lader han, som faar han et Oprigtighedsanfald: han vil gøre en fuldstændig Tilstaaelse og fortæller os altsaa om de indsyede Penge. Vi udspørger ham om Smaaomstændighederne, der altid i Karamasovs Tilstaaelser er det svage Punkt; vi beder ham sige os, hvor han har taget den Tøjlap, han har syet Pengene ind i. Dette mener han er en aldeles ligegyldig Ting. Og det falder ham slet ikke ind, at dersom han kunde fremlægge et haandgribeligt Bevis for Tilværelsen af den omtalte lille Pakke, vilde det i høj Grad styrke hans Sag. Dog, alt er for ham Bagateller, vi skal tro ham paa hans Ord. Aa, det vilde vi saa gærne, thi vi er saa langtfra at ønske den Anklagedes Fortabelse. Lad os

faa et eneste ordenligt Bevis for hans Uskyldighed, og vi skal modtage det med den oprigtigste Glæde. Men vi maa have Kendsgærninger, haandgribelige Beviser. Broderens Overbevisning kan vi ikke tage for gode Varer; det er os ikke nok at vide, at Karamasov en mørk Aften ude i en Skov har slaaet sig for Brystet — dette beviser for os ikke, at han indenfor Skjorten bar de 1500 Rubler som en Amulet. I dette Øjeblik staar han som Anklaget for vor Domstol — alt taler imod ham. Hvad end hans berømte Defensor maa kunne sige til hans Forsvar, trods al den Veltalenhed, der nu skal udvikles, og som sikkert vil virke paa os, maa vi dog fremfor alt mindes, at vi her sidder i Retfærdighedens Helligdom. Vi bør huske, at vi er Sandhedens Tjenere, et Værn for vort hellige Rusland og for Familielivets Ukrænkelighed. Thi vi staar her som Repræsentanter for hele Rusland, hvis Øjne vogter paa os, hvis Øren lytter til vor Dom, der vil volde vort Fædreland enten Sorg eller Glæde. Lad os ikke skuffe dets Forventninger. Vor Trojka ruller afsted i fuld Fart, den styrer maaske mod Afgrunden. Allerede længe har mange af vore hævet Armene mod Himlen og ønsket at

standse den vilde Flugt. Og hvis de andre Folkeslag viger tilside for os, da er det maaske ikke med Ærbødighed, som Digteren tror, det kunde ogsaa være med Skræk eller med Afsky. Aa, det er vist heldigt, at de viger tilside, en skøn Dag opfører de maaske en Mur, en fast Mur mod dette Spøgelse, hvis vilde Fart kunde blive en Fare for dem og deres Samfundsorden. Vi har mere end éngang fra Vest hørt advarende Røster. Lad os ikke friste vore Fjender! Lad os ikke forøge det voksende Had, lad os ikke udfordre Verden ved Frikendelsen af en Fadermorder!"

Hippolyte Krillovitchs Tale gjorde stor Virkning paa Tilhørerne. Hans egen Bevægelse rev hele Salen med.

VIII.

Der var dødsstille i Salen, da Defensor stod op.

Alles Øjne hvilede paa ham.

„Mine Herrer," begyndte han, „jeg er ny her paa Stedet, og det var mig umuligt at danne mig nogen Mening om denne Sag, før jeg kom hertil. Anklagedes Hæftighed, hans vilde Natur har ikke saaret eller stødt mig, som Tilfældet er med hans Bysbørn. Ganske vist indrømmer jeg, at den offenlige Mening i dette Tilfælde er bleven særlig udfordret. Men Dmitri Karamasov kom dog overalt i agtede Familier, selv i min højtærede Modstanders Hus har han været modtaget, lige til de sidste ulykkelige Begivenheder indtraf. Ikkedestomindre kan jo Aktor have Lov at være streng mod min Klient, og desuden har den ulykkelige unge Mand

gjort sit for at drage strænge Domme over sit Hoved. Min Modstander har aldeles beundringsværdigt givet os en Beskrivelse af Anklagedes Karakter og Handlemaade; han er trængt ind i selve Sagens Væsen og Bestanddele med en saadan Kyndighed, at det ikke kan siges om ham, at han har taget Parti mod min Klient. Men der er noget, der er endnu værre end at angribe og tage Parti: der er den kunstneriske Begejstring i de Romaner, man ubevidst digter, naar man er i Besiddelse af en saa rig sjælelig Indbildningskraft. Studiet af Menneskesjælen er i og for sig en vidunderlig Videnskab, men det kan blive et tveægget Vaaben i en dygtig Haand. Jeg vælger ganske paa Maa og Faa et Træk af Optrinet i Haven: det er Nat, Anklagede vil flygte, og siddende paa Plankeværket slaar han den gamle Tjener til Jorden; nu springer han ned i Haven, i fulde fem Minuter tumler han med den gamle bevidstløse Mand for at faa Klarhed over hans Tilstand. Her afslaar Aktor paa det allerbestemteste et Øjeblik at tro, hvad Anklagede selv paastaar, at Dmitri Karamasov handler saaledes af Medfølelse for Gregor. Lad os nu bruge dette Træk, men lad os bruge det i vor Interesse, og de vil selv

kunne se, at Aktor i dette Tilfælde har taget fejl. Efter hans Mening stiger Anklagede ned i Haven ene og alene for med egne Øjne at overbevise sig om, at det eneste Vidne til hans Udaad er død. Men hvor kan en Mand med en saadan Aandsnærværelse være saa taabelig i Faderens Soveværelse at glemme den Konvolut, der havde omsluttet de 3000 Rubler, den Konvolut der udgør et saa vigtigt Corpus delicti! Enten beregner han alt, eller han lader staa til. Dersom han virkelig var saa blodtørstig, var der heller ingen Rimelighed for, at han lod sit Offer være i Live, istedetfor, mens han stod over ham, at give ham et Par Slag, der gjorde det helt af med ham. Tværtimod knæler han ned ved Siden af den saarede, tørrer med sit Lommetørklæde Blodet af ham og kaster langt bort fra sig det Vaaben, han har brugt. Det er jo øjensynligt, at han er fortumlet over hvad han har gjort, og det er sikkert med en Forbandelse, han kaster den ulykkelige Støder fra sig. Men den, der lige har slaaet sin Fader ihjel, bryder sig vist kun lidt om en gammel halvdød Tjener. I Dmitri Karamasovs Hjærte var derimod Plads for blide, ædle Følelser, thi han var uskyldig. Ser De, mine Herrer,

her har De en ganske anden Synsmaade. Og De ser, man kan ad denne Vej komme til meget forskellige Maal, alt kommer an paa, fra hvad Side man ser et psychologisk Træk."

Defensor indlod sig nu i en Diskussion angaaende Kendsgærningerne.

Han nægtede de 3000 Rublers Tilstedeværelse, der ikke bestemt fremgik af nogen Vidneforklaring, selvfølgelig var Tyveriet opdigtet.

Smerdiakov og kun han havde set de Penge, men, forudsat at han ikke løj, var der ingen Vished angaaende Tidspunktet for, naar han havde set dem. Smerdiakov paastod, at de laa under Madratsen, men Sengen var urørt, hvilket Husundersøgelsen umiddelbart efter Mordet beviser. Det eneste haandgribelige Bevis er den aabne Konvolut, men hvem véd, om den virkelig har indeholdt Pengene, hvem kan vide, om den gamle Karamasov i Utaalmodighed ikke selv kan have revet den op for at se efter, om Summen endnu var urørt? I saa Tilfælde kan han jo have kastet Konvoluten fra sig hvorsomhelst. I denne Formodning er intet usandsynligt, det ene kan ligesaa godt være sket som det andet. Man skal ikke more

sig med at opdigte usædvanlige Tildragelser, her gælder det et Menneskes Liv eller Død, her er Sagen frygtelig alvorlig. Her tales idelig om de Pengesummer, Anklagede har kastet ud af Vinduet, har bortødslet, hvorfor skal det nu endelig være Fedor Paulovitchs 3000 Rubler? I Anklagedes Udsagn er intet utroligt, (især naar man tager i Betragtning, at her er Tale om en Karamasov), og det er mer end rimeligt, at disse Penge netop er de 1500 Rubler, han i længere Tid har baaret paa Brystet, indsyede i en Lap. Aktors Opfattelse viser os en Mand, der af Svaghed modtager Penge, modtager dem under ydmygende Omstændigheder af en Dame og klatter dem bort lidt efter lidt, stadig af Mangel paa Karakterstyrke. Sagen kan imidlertid godt have et ganske andet Udseende. Ganske vist har flere Vidner sagt, at de har set Dmitri Karamasov to Gange bruge 3000 Rubler, men hvad er dette for Vidner? De har selv med egne Øjne og Øren kunnet dømme, hvad Tiltro man bør skænke den Slags Personer. Den Kage, man ser i Haanden paa en anden, forekommer én let meget større, end den i Virkeligheden er. Ingen af Vidnerne har eftertalt Summen, de har alle talt paa Lykke og Fromme om Be-

løbets Størrelse. Vidnet Maximov nævnte 20,000 Rubler. Og hvad Frøken Verkovtseras Udsagn angaar, er der jo to Versioner. Aktor har respekteret Romanen, — jeg vil være ligesaa fintfølende som han. Kun maa jeg tillade mig en Bemærkning: naar en saa ædel, en saa agtværdig Dame som Frøken Verkovtsera for Retten lige med ét modsiger sig selv med den tydelige Hensigt at ødelægge Anklagedes Sag, kan man begribe, at dette ikke sker, uden at der er foregaaet en Omvæltning i hendes Sjæl. Vi kan derfor ikke lade være at slutte, at Ønsket om Hævn kan have drevet denne unge Dame til at omgaa Sandheden. Hun har saaledes godt kunnet lægge mer end tilbørlig Vægt paa de ydmygende Omstændigheder, der ledsagede hendes Tilbud. De 3000 Rubler er maaske kommet i Anklagedes Hænder paa en Maade, der ikke gjorde det umuligt for en saa letsindig ung Mand som vor Klient at tage mod denne Sum, især hvis Tanken om at give dem tilbage med det første ikke laa ham fjærn, og — letsindig, som Karamasov var, kunde han jo tro det muligt, at hans Fader vilde give ham, hvad denne var ham skyldig, — netop en lignende Sum. Anklageakten tager efter min Mening hverken Hen-

syn til denne Gæld eller til, hvad Anklagede siger om de 1500 Rubler, han bar indsyede paa sit Bryst. Aktor siger: „Anklagedes Natur er uimodtagelig for den Art Følelser", og dog taler Aktor selv om de to Afgrunde, hvis Dybde en Karamasovs Blik paa samme Tid kan maale. Der har min højtærede Kollega Ret. En Karamasov er i Stand til at lade sig henrive af Udskejelsernes Malstrøm; men han kan ogsaa drives fremad ved en anden Magt. Og denne Magt er Kærlighed, den nye Kærlighed, der helt har grebet hans ildfulde, lidenskabelige Sjæl. For at tilfredsstille denne Kærlighed behøver han Penge; han maa have Penge for at kunne more den Elskede. Dersom hun siger: Det er dig, jeg elsker, jeg vil ikke vide af Fedor Pavlovitch at sige, da vil han gribe hende i sine Arme og flygte langt bort med hende. Hvor kan dette synes umuligt, naar man kender Anklagedes Natur? Det er tværtimod saa logisk, at jeg ikke fatter, hvorledes Aktor kan rejse Tvivl angaaende Tilværelsen af de 1500 Rubler, som Karamasov havde gemt for i paakommende Tilfælde at kunne bortføre den elskede Genstand. Men Tiden gaar, og Fedor Pavlovitch viser sig stedse mere uvillig til at betale sin

Gæld til Sønnen, der tænker: Hvis Fader afslaar at give mig, hvad der tilkommer mig, staar jeg for Katarina Ivanovna som en Tyv. Og det er ham en Grund til at gemme Pengene; jeg er en elendig Karl, men ingen Tyv. Hvorfor skal man nægte at tro paa Anklagedes Æresfølelse? Han har Æresfølelse, det er tydeligt nok, selv om hans Begreber ved hans Hæftighed og Lidenskabelighed er noget forvirrede. Det Brev, Frøken Verkovtsera har fremlagt, og hvori Aktor vil se en forudfattet Mordplan, er skrevet i Drukkenskab og har ingensomhelst Betydning; hvem kan bevise, at det virkelig den Gang var Karamasovs Mening at tage de Penge hos Faderen? hvem véd, om han overhovedet havde til Hensigt at sætte sin Fod i det fædrene Hus, den Gang han med forstyrret Hoved sad og skrev sit afsindige Brev? Vi ved jo allesammen, at det var Skinsyge, og fortvivlet Skinsyge alene, der drev ham til Fedors Hus, fordi han mente, at hans Elskede var at finde der.

IX.

„Glem ikke, mine Herrer, at det her drejer sig om et Menneskeliv, og vær forsigtige. Indtil idag har Anklageakten ikke troet paa nogen forudfattet Mordplan; dette Brev har bibragt Aktor denne sidste Overbevisning, thi han bemærker, at alt er gaaet til, som Karamasov i sit Brev bestemmer. Men læg nu Mærke til, at han kun gaar hen til Faderens Hus for at se, om Frøken Svitlova er der. Hvis han havde truffet hende hjemme, vilde intet mærkeligt være sket. Det er i hendes Hus, han greb den Messingstøder, der er bleven brugt som Hovedhjørnesten i denne Roman. Hvis denne Støder ikke var saa at sige „falden ham i Haanden", vilde han intetsomhelst Vaaben have haft hos sig. Her kan der da ikke være Tale om forudfattet Plan. Og

med Hensyn til de Trusler, han skreg op med paa Kaféer og andre offenlige Steder, saa beviser de netop det modsatte; thi de Mennesker, der gaar om og ruger over den Slags Planer, tier som oftest, ikke af Beregning, men af rent Instinkt. Det er vist hændet hver og en af Dem, mine Herrer, naar De er gaaet forbi Beværtninger og Vinkældere, at høre Drukkenbolte true hinanden paa Livet med de forsmædeligste Ord og Fagter. Og de slaar ikke hinanden ihjel. Mon dette skæbnesvangre Brev kan betragtes som andet end en drukken Mands løse Tale? Det er et latterligt Brev; det er min Anskuelse. Men nu vil Ulykken, at Anklagedes Fader bliver myrdet, og Anklagede er Mordnatten bleven set i den Myrdedes Have — selvfølgelig er alt gaaet til, som der staar i Brevet! „Eftersom han var i Haven, følgelig er han Morderen!“ Hele Anklagen ligger heri: „Eftersom . . . følgelig!“ Men hvis nu dette „følgelig“ var en aldeles fejlagtig Slutning? Aa, jeg indrømmer, at der er en Kæde af ulykkelige Omstændigheder for min Klient. Men undersøg hver af disse Smaatræk særskilt, lad Dem ikke overvælde af dem alle paa éngang! Hvorfor nægter Aktor for Eksempel at fæste Lid til An-

klagedes Udsagn om, at han flygtede, da han saa sin Fader komme frem ved Vinduet?"

Defensor indlod sig paa vidtløftigt at forklare, hvor sandsynligt det tværtimod var, at Anklagede var gaaet bort, da han havde set med egne Øjne, at Gruschenka ikke var hos gamle Karamasov.

„Men hvem har da myrdet Fedor Paulovitch? Jeg indrømmer, at det hverken er Gregor eller hans Kone. Altsaa bliver der Anklagede og Smerdiakov tilbage.

„Aktor udbryder med megen Pathos, at Karamasov først taler om sin Mistanke til Smerdiakov, da han ikke kan finde paa andet. Jeg er mere tilbøjelig til en ganske anden Formodning. Og hvorfor vil Aktor endelig hellere, at min Klient skal være Morderen? Ganske vist, det er Anklagede, hans to Brødre og Frøken Svitlova, der beskylder Smerdiakov. Men hele denne Sag er indhyllet i et ganske besynderligt hemmelighedsfuldt Mørke. J e g kan ikke gennemskue det! Her er Tvivl mer end tilladelig, mine Herrer. Hvad betyder for Eksempel dette ubegribelige Anfald af Krampe, som griber Smerdiakov netop den Dag, Ulykken sker? Og hvorledes skal man forklare den unge Mands Selvmord, Dagen før Kendelsen

skal afgives? Endelig denne pludselige Beskyldning, som rejses af Anklagedes Broder Ivan Fedorovitch, en Beskyldning, der lyder aldeles knusende. Jeg véd saare vel, at Vidnet var sygt, men De maa dog alle indrømme, at denne Smerdiakov er en gaadefuld Størrelse."

Her gav Advokaten sig til nøjere at udvikle Smerdiakovs Karakter; han gik ud paa at vise, at den forhenværende Tjener hverken var saa fejg eller saa indskrænket, som Aktor mente. Tværtimod var han en ondskabsfuld, forfængelig, misundelig Skabning. Han led under sin sørgelige Fødsel, og det var saa rimeligt, at han kunde føle sig fristet til at bemægtige sig den temmelig store Pengesum, hvis Skjulested han alene kendte.

„Hvem siger, at han ikke er staaet op, netop som Dmitri flygtede ud af Haven? Det er en bekendt Sag, at man efter et Krampeslag plejer at sove, og Smerdiakov kan godt være vaagnet, da Gregor gav sig til at raabe „Fadermorder!" Af Forhøret fremgaar, at Martha Ignatievna hele Natten har hørt Smerdiakov ligge og stønne; men De véd allesammen, at man gærne tror, man ikke har lukket et Øje, naar man i

Løbet af Natten har været vaagen nogle Gange.

„Hvorfor tilstaar Smerdiakov ikke sin Brøde i de Linjer, han efterlod i sit Kammer, lige før han hængte sig?“ spørger Aktor. Han, der var bange, at nogen skulde beskyldes for hans Død, vilde sikkert ikke lade en saa græsselig Mistanke hvile paa en anden, hvis han virkelig var Fedor Paulovitchs Mørder . . . Saadanne Skrupler faar man kun, dersom man er ved at angre. Men ingen véd, om Anger var Smerdiakovs Bevæggrund til at dræbe sig; det kan han have gjort af ren Fortvivlelse og Livslede. Og Fortvivlelse gør ofte et Menneske hadsk. I det Øjeblik, hvor han lavede sig til at forlade denne Verden, er det højst rimeligt, at han med bittert Had har tænkt paa dem, der i levende Live havde vakt hans Misundelse, og til hvem han alle Dage havde baaret Nag. Tag Dem i Agt, mine Herrer, De er i Færd med at begaa en forfærdelig Fejltagelse. Ja — det er jeg villig til at indrømme — her er et Væv af Omstændigheder, der kunde forvirre de mest klartskuende: disse blodige Hænder, den mørke Nat, hvis Stilhed opskræmmes ved Skriget „Fadermorder!“, denne gamle tro Tjener,

der slaas til Jorden, mens han vogter over sin Herres Sikkerhed, ... og saa alle disse Vidneudsagn! ... Aa, her er mer end nok, som kan vildlede en klar Dømmekraft; men lad det ikke være Tilfældet her, mine Herrer! Husk paa den Magt der er lagt i Deres Hænder, den ubegrænsede Magt! Jo større Magten er, jo vanskeligere bliver dens Udøvelse. Sandt at sige, det sørgeligste for min Klient er, at de har fundet hans Fader myrdet. De vilde sikkert tøve med at udtale Fordømmelsen over ham med nærværende Beviser, hvis enhver anden var bleven dræbt, men et Fadermord! Det er en skrækkelig Forbrydelse, De vover ikke at lade en saadan Brøde ustraffet, og uvilkaarlig overvurderer De Bevisernes Vægt!"

Defensor gav nu en Beskrivelse af Fedor Pavlovitch.

„Det er frygteligt at tænke paa en Søn, som kan dræbe sin Fader, men lad os nu sætte, at dette her er Tilfældet. Sæt nu, Karamasov virkelig har slaaet sin Fader ihjel, men tænk saa paa, hvorledes denne Fader var."

Han talte om Dmitris Forhold til Fedor Pavlovitch.

„Her i denne Familie er sønlig Kærlig-

hed latterlig at forudsætte; thi Kærlighed lever ikke af intet; kun Gud kan frembringe noget af intet."

„Det er ved Guds Villie, at jeg staar her, at jeg fører denne Sag, at jeg forsvarer Dmitri Karamasov. Mit Fædreland lytter til mine Ord; jeg henvender mig til alle de Fædre, der er til i Verden, og jeg siger: „I Fædre, vold ikke Eders Sønner Sorg og Forargelse!" Følg dette Kristi Raad, først da tør I fordre Kærlighed af Eders Børn. Ellers handler I som Eders Børns Fjender og ikke som deres Fædre!"

„Mine Herrer! De kan alle forestille Dem hin rædselsfulde Nat, — vi har her talt nok om den, — hin Nat, hvor en Søn trængte ind i sin Faders Have og stod Ansigt til Ansigt med den uforsonlige Fjende, der havde sat ham i Verden! Det er min Overbevisning, at dersom her ikke havde været Tale om en Fader, dersom det havde været en fremmed Medbejler, da vilde Karamasov være flygtet efter at have pryglet Vedkommende, som han før havde pryglet sine Uvenner. Thi her gjaldt det for ham om at vide, hvor hans Elskede var. Men dette var hans egen Fader! Aa, alene Synet af denne hans Livs Forfølger, af denne

gamle Mand, der aldrig havde haft en kærlig Tanke for sin Søn, men nu endog traadte op som den unge Mands Medbejler til den Kvindes Gunst, han selv attraaede, det var oprørende; det vakte i hans Sjæl en saadan Storm af Had og Harme, at han ikke kunde modstaa, hans Lidenskab overvældede ham; i dette Øjeblik vaagnede i hans Sjæl Mordtanken ... og dog, mine Herrer, dog myrdede han ikke; det sværger jeg Dem! Han grebes af Modbydelighed, af Vrede, men han dræbte ikke sin unaturlige Fader! Og selv om han i dette rædsomme Øjeblik havde slaaet den gamle Mand med det frygtelige Vaaben, Tilfældet havde givet ham i Haanden, selv om han virkelig havde dræbt Fedor Pavlovitch, mon Guds og Menneskers Retfærdighed da vilde fordømme ham? ... Hør mig, mine Herrer! Knus ham, bøj ham under Barmhjærtighed og Medfølelse, og De skal se, hvormeget Højsind denne vilde lidenskabelige Sjæl rummer! Deres Dom vil ydmyge ham; han vil angre sin Brøde, hans Sjæl vil blive mild, og han vil tilbede den himmelske Barmhjærtighed, mens han bøjer sig dybt for Menneskenes Retfærdighed. Han vil føle Anger, vil fatte de tunge Plig-

ter, som hans brødefulde Fortid lægger paa hans Skuldre. Han vil ikke sige, som han kunde gøre, hvis De fordømmer ham: „Nu er vi kvit!“ nej, han vil tænke: „Jeg er en Synder for Gud og Mennesker!“ Aa, mine Herrer, her er ingen uomtvistelige Beviser, ingen haandgribelig Kendsgærning, der taler mod min Klient, det er saa let for Juryen at øve Barmhjærtighed; og selv om De havde Beviser, saa er det en frygtelig Ting for Mennesker at udtale det skæbnesvangre Ord: „Skyldig!“ Hellere frikende ti Skyldige end fordømme en Uskyldig. Hør paa de svundne Tiders Røst! Jeg er for ringe til at minde Dem om, at det ikke er den russiske Retfærdigheds eneste Hværv at udøve Straffedomme. Den skal ogsaa redde de Fortabte. Lad kun hos andre Folk Lovens Bogstav raade! Men lad os forstaa Lovens Aand, Lovens Væsen, og lad det være vort Maal at virke til Genfødelse af Ruslands fortabte Faar! Leve Rusland!“

„Og nær saa ingen Frygt, vær ikke bange, I, som tror at se hin Trojka fare hen, mens alle viger tilside i Skræk; her er ingen Trojka uden Styrer: nej, her kommer en statelig Triumfvogn majestætisk rullende mod sit Maal! Thi her er ikke alene

Tale om min Klient, den russiske Aands Skæbne ligger i Deres Hænder. Frels dem begge, og vis, at et saa helligt Hværv er betroet til Mænd, der forstaar, hvad deres Fædrelands Aand venter af dem!"

Defensors Tale var flere Gange bleven afbrudt af livlige Bifaldsytringer.

Da han sluttede, trak Juryen sig tilbage for at deliberere.

Alle var sikre paa en Frifindelse.

Juryen var borte i en Time.

Nu lød Klokken. Dødsstilhed herskede i Retssalen. Paa Dommerens Spørgsmaal: „Er Anklagede skyldig i at have myrdet sin Fader efter forudfattet Plan?" svarede Formanden for Juryen med høj Røst: „Ja, skyldig!"

Dmitri blev dømt til tyve Aars Straffearbejde.

Epilog.

I.

Femte Dag efterat Dommen var falden, henimod Klokken otte om Morgenen kom Alexis hen til Katarina Ivanovna for at gøre Aftale med hende om en Sag, der i højeste Grad optog dem begge. Desuden havde han en Bøn til hende fra Dmitri. Hun sad i den samme Stue, hvor hun hin Dag havde modtaget Gruschenka. I Værelset ved Siden af opholdt Ivan Fedorovitch sig. Han talte i Vildelse. Straks efter Optrinet i Retssalen, havde Katarina ladet ham bringe hjem til sig uden at bekymre sig om, hvad Folk i den Anledning vilde sige. En af hendes Tanter var rejst til Moskva, den anden var endnu hos hende, men om hun endogsaa havde været ganske alene, saa havde det sikkert ikke i mindste Maade forandret hendes Beslutning; hun

vilde selv passe og pleje den syge Ivan; Lægerne Varvinsky og Herzenstube kom daglig og saa til ham. Den berømte Læge fra Moskva var derimod rejst, han vilde ikke afgive nogen bestemt Udtalelse om Ivans Tilstand eller Sygdommens Udfald; de andre to søgte fremfor alt at berolige Katarina Ivanovna og Alexis uden dog at give dem sikkert Haab om Helbredelse.

Alexis besøgte Broderen to Gange om Dagen. Men den Morgen kom han i et ganske særegent Anliggende, i et meget vanskeligt Anliggende, og han skyndte sig, da han desforuden samme Formiddag maatte afgøre en anden vigtig Forretning.

Katarina og Alexis havde talt sammen i et Kvarterstid. Hun var bleg, saa meget anstrængt ud, det lod til, hun anede, hvad Alexis vilde tale om.

„Vær blot ubekymret angaaende hans Hensigter. I hvad der saa sker, maa han slippe bort.... Det stakkels Menneske, — denne Mand med den altfor ømme Samvittighed — jeg mener naturligvis ikke Dmitri, men den Syge herinde ved Siden af, har allerede forlængst talt til mig, forklaret mig flere Planer. Han har endogsaa gjort Anstalter, ... som jeg har omtalt for Dem....

Sér De, det bliver sagtens ved det tredje Bedested, naar de Domfældte skal til Sibirien. Ivan har selv gjort Rejsen for personlig at gøre vedkommende Embedsmands Bekendtskab. Men endnu er intet bestemt med Hensyn til den Officer, der skal føre Bedækningen. Det kan man aldrig faa at vide i Forvejen. Imorgen skal jeg sætte Dem ind i alle Enkelthederne ved Ivans Plan, som han har givet mig, Dagen før Kendelsen. ... Husker De ikke, den Aften, De kom her, og vi, Ivan og jeg, var uenige. Han gik ned ad Trappen, og da jeg fik Øje paa Dem, kaldte jeg ham tilbage. Véd De, hvad vi var uenige om?"

„Nej!"

„Altsaa har han skjult det for Dem! Vi havde netop talt om Dmitris Undvigelse. Allerede tre Dage forud havde han forklaret mig de vigtigste Punkter: han mente, at Dmitri, dersom han blev domfældet, skulde flygte til Udlandet med denne Skabning; og saa var det, jeg blev vred, Gud véd egenlig hvorfor, det var ikke af Skinsyge paa et saa lavt Væsen!" udbrød Katarina Ivanovna med skælvende Læber. Men Ivan Fedorovitch troede, det var Tilfældet, og selvfølgelig mente han, at jeg endnu maatte

nære Kærlighed til Dmitri. Der har De Grunden til vor første Uenighed. Jeg vilde ingen Forklaring give ham; det var mig umuligt at indlade mig paa dette Æmne med et Menneske, hvem jeg satte saa stor Pris paa, og det gjorde mig saa frygtelig ondt, at Ivan kunde tro om mig, at jeg var lav nok til at bryde mig om Dmitri, især da jeg selv havde sagt ham, at min Kærlighed til Dmitri var død og begraven, og at jeg kun elskede Ivan, og ham alene! Jeg nærede jo kun Vrede og Foragt for „dette Par". Tre Dage senere bragte han mig, det var den Aften, De kom, bragte han mig en forseglet Skrivelse, som jeg skulde aabne, dersom noget tilstødte ham, Ivan, og hindrede ham i selv at gøre de nødvendige Skridt. Aa Gud i Himlen! . . . Han anede, hvad der vilde hænde ham! . . . Og med det samme underrettede han mig om, at jeg i Brevet vilde finde de fornødne Vink til Dmitris Undvigelse, og at jeg maatte træde i hans Sted og redde Dmitri, hvis han ved Sygdom eller Død skulde faa Forfald. Han gav mig ogsaa 10,000 Rubler. Jeg var meget bevæget over at se, at Ivan, skønt han for min Skyld var skinsyg paa Dmitri, alligevel tænkte paa at redde denne, og at han

gav mig, mig, det Hværv! Hvilken ophøjet Selvforglemmelse! De kan umulig fatte, hvor stor denne Handling er, Alexis Fedorovitch! Jeg havde nær faldet paa Knæ for ham, men saa faldt det mig ind, at han kunde misforstaa mig og mene, jeg handlede saaledes af overstrømmende Glæde over Udsigten til Dmitris Frelse. Denne Tanke oprørte mig i den Grad, at jeg, istedetfor at kysse kans Fødder, kom op at kives med ham! Aa, du gode Gud, jeg er et ulykkeligt Menneske med min ustyrlige Hæftighed og mit utæmmelige Sind. De skal se, at han en skøn Dag forlader mig, som Dmitri, for at tage en anden, der ikke gør ham Livet saa surt. Saa vil jeg ikke leve længer. Husker De hin Aften, da jeg havde befalet ham at komme op igen? den Gang I begge traadte herind i Stuen, gjorde hans hovmodige Øjekast mig saa rasende, at jeg pludselig udbrød, det husker De maaske ogsaa, at det var ham og kun ham, der havde bibragt mig Overbevisningen om, at Dmitri var Fedor Pavlovitches Morder. Der bagtalte jeg ham, thi han har aldrig udtalt noget i den Retning; det var altid mig, der mistænkte Dmitri. Min Hidsighed anretter saa ubodelig Skade! Thi mig alene er

det, der er Skyld i dette ulyksalige Optrin i Retssalen! Han vilde vise mig, hvor ædel og selvfornægtende han var, han vilde lade mig forstaa, at han var rede til at afstaa mig til sin Broder, at han aldrig vilde hævne sig eller vise sin Skinsyge; derfor talte han for Retten, som han gjorde! ... Aa, Gud, det er min Skyld altsammen!..."

Katarina havde endnu aldrig gjort Alexis saadanne Tilstaaelser. Han fattede, at hun næsten ikke kunde holde det ud længer, fattede, at hendes stolte Hjærte nu var drevet til det Yderste og bristefærdigt af al den Sorg, dor tyngede hende; desuden vidste han saa godt, skønt derom talte Katarina ikke, at hun var dybt bedrøvet og angerfuld over den Rolle, hun havde spillet for Retten; han anede, at hendes fintfølende Samvittighed drev hende til ogsaa desangaaende at aabne sit Hjærte for ham, for Broderen til den Ulykkelige, som hendes Udsagn havde fældet. Og Alexis anede, at denne Tilstaaelse ikke vilde gaa af uden Graad og Tænders Gnidsel. Han veg tilbage for et hæftigt Optrin, vilde gærne skaane Katarina. Men hans Hværv blev herved kun end vanskeligere. Alligevel førte han atter Samtalen hen paa Dmitri.

„Vær ubekymret for ham!“ vedblev Katarina. „Hans Vankelmodighed er kun forbigaaende, jeg kender ham ogsaa. Vær De ganske vis paa, at han nok tilsidst samtykker i at flygte, især hvis De kan lade ham have Tid til at betænke sig. Til den Tid vil Ivan Fedorovitch være helbredet og kan selv styre det hele, saa at jeg slipper for at blande mig i den Sag. Og kan Dmitri da forresten stride imod? Kan han skilles fra denne Skabning? Thi de faa ikke Lov at være sammen i Sibirien. Det er Dem, han især har Respekt for; Deres Misbilligelse „fra et moralsk Synspunkt.“ De maa overtale ham til at undvige, siden Deres Samtykke lader til at være ham saa aldeles uundværligt!“ lagde hun til med lidt Spot i Tonefaldet.

Et Øjeblik tav hun stille, saa gik hun videre.

„Han snakker om Lovsange, om Kors, man skal tage op, om Pligt osv.; jeg mindes, at Ivan Fedorovitch har sagt mig det altsammen. ... Aa Gud, naar De havde hørt hans Ord; naar De havde hørt, hvor højt han elskede den Ulykkelige, hvorledes han talte om ham, og paa samme Tid hadede han ham! Og saa sad jeg og lyttede til

hans Ord; saa ham græde og kunde smile af hans Taarer! ... Gud i Himlen, hvor jeg dog har været et skammeligt Menneske! Det er mig, der har gjort ham gal! ... Men den anden, Dmitri, ... mon han er istand til at føle Lidelser? Han, ... nej aldrig! Saadanne Skabninger staar for lavt til at kunne fatte sjælelige Kvaler. ...“

En Slags Had og Modbydelighed lød i hendes Stemmes Bæven. „Hun har bragt ham i Ulykke!“ tænkte Alexis. „Hun hader ham maaske netop, fordi hun har gjort ham al den Skade.“

Der var en Udfordring i Katarinas sidste Ord, men Alexis lod, som om han ikke havde mærket den.

„Jeg har netop sendt Bud efter Dem idag, for at De skulde love mig at indvirke paa ham. Men maaske mener De, det er uhæderligt, middelmaadigt at undvige, eller maaske det ikke er aldeles . . . kristeligt?“ sagde Katarina, og atter klang hendes Stemme spodsk og lidt udfordrende.

„Nej, slet ikke. Jeg skal nok sige ham alt!“ mumlede Alexis. „Han har bedt mig anmode Dem om at komme hen til ham, endnu idag!“ sagde han højt og hastigt,

mens han saa den unge Pige lige ind i Ansigtet.

Hun fo'r hæftigt sammen og trak sig lidt tilbage. „Mig? Vil han have, jeg skal besøge ham? Det er jo ikke muligt!" udbrød hun og blev ganske bleg.

„Det er ikke alene muligt, men aldeles nødvendigt!" svarede Alexis bestemt. „Han trænger til Dem mer end nogensinde. Dersom jeg ikke havde anset det for min Pligt, havde jeg slet ikke talt til Dem om hans Bøn, havde jeg ikke voldt Dem denne Smærte. Han er syg, han er som aldeles forstyrret, han vil endelig se Dem. Det er ingen Forsoning med Dem, han ønsker; vis Dem kun i Døren til hans Celle, saa vil han være tilfreds. Han forstaar, hvor galt han har baaret sig ad mod Dem. Han vil kun bede Dem om Tilgivelse. „Hun kan umulig tilgive mig alt det Onde, jeg har gjort hende!" siger han uafladelig. Han vil kun se Dem et Øjeblik."

„De . . . saadan . . . nu . . . lige med ét!" stammede den unge Pige. „Jeg havde en Forudfølelse af, at De engang vilde komme til mig med den Anmodning. Jeg vidste jo, at han vilde se mig, kalde mig til sig . . . men det er jo umuligt!"

„Godt, lad saa være, at det er umuligt, men gaa alligevel til ham. Husk, at det er første Gang, han udtrykker Anger over, hvad han har forbrudt mod Dem, første Gang — thi indtil denne Dag begreb han slet ikke, at han havde voldt Dem den dybeste Hjærtesorg. Han bliver ved at gentage, at dersom De ikke vil komme, vil han altid være et ulykkeligt Menneske. Hører De, han er dømt til tyve Aars Strafearbejde! Kan De nægte at unde ham et Øjebliks Lykke, som han bønfalder om? Har De slet ingen Medlidenhed med ham? Husk, han er uskyldig!“ sagde Alexis, og der kom lidt Haardhed i hans Stemme. „Hans Hænder er ikke plettede af hans Faders Blod. I alle de Lidelsers Navn, der forestaar ham: kom nu, hør hans Bøn, kom! Han gaar snart ud i Mørke og Elendighed! Kom med til hans Dørtærskel, kun til Døren! De skal, De bør føje ham!“

„Jeg bør maaske, men det gaar over mine Kræfter. Jeg kan ikke taale, han ser paa mig . . . jeg kan det ikke!“ svarede Katarina højt hulkende.

„Deres Øjne og hans skal mødes, før I skilles for evigt. Hvorledes vil De kunne

udholde Livet, dersom De nu har Hjærte til at afslaa hans sidste Bøn til Dem?"

„Men idag? Hvorfor nu just idag, straks? Jeg kan ikke gaa fra Ivan, fra min syge Ven!"

„Et Øjeblik kan De godt forlade ham. Kun et Øjeblik. Dersom De ikke kommer nu ligestraks, svarer jeg ikke for Dmitris Forstand inat. Dette er den rene Sandhed. Naade, vær barmhjærtig!"

„Det er mig, der beder om Naade og Barmhjærtighed!" sagde Katarina med Bitterhed, mens Taarerne randt ned over hendes blege Kinder.

„Saa vil De altsaa gaa derhen!" udbrød Alexis, da han saa, hvor bevæget hun var. „Jeg skal straks gaa hen til ham og sige, at De kommer om lidt."

„Aa Gud, aa nej, gør endelig ikke det! Sig for Himlens Skyld ingenting!" raabte Katarina i største Skræk. „Jeg skal nok komme, men sig ham ingenting; thi maaske overstiger det mine Kræfter, maaske kan jeg ikke gaa ind til ham. Jeg ser endnu ikke klart, véd endnu ikke . . ."

Hendes Stemme kvaltes i Hulken, hun kunde næppe aande. Alexis rejste sig op.

„Og sæt, jeg traf „nogen“ hos ham?“ hviskede hun og blev igen dødbleg.

„Det gør De ikke, naar De nu straks gaar med. Nu er der ikke et Menneske, det kan De stole paa. Vi ventede, De vilde komme!“ lagde han bestemt til. Derpaa gik han bort.

II.

Han skyndte sig hen til Hospitalet, hvor Dmitri stadig var. Dagen efter Domfældelsen havde han faaet et Anfald af Nervefeber, og han var først bleven lagt ind paa en Fællesstue for Arrestanter. Men Alexis, Fru Khoklakov, hendes Datter og flere andre havde faaet udvirket, at Overlægen havde givet ham en Officiantstue. Der stod en Vagt ved Døren, og Vinduet var tilgitret: altsaa risikerede Varvinsky intet ved at vise sig forekommende mod en Ulykkelig. Desuden havde han givet Slægtninge og Venner Tilladelse til at besøge Dmitri. Forresten kom kun Alexis og Gruschenka til Hospitalet. Alexis havde nemlig bedt Overlægen nedlægge Forbud mod Rakitins Besøg.

Dmitri sad paa sin Seng i sin Hospitalsdragt. Han havde lidt Feber, og om

Hovedet bar han et Klæde, der var dyppet i Eddike og Vand. Han saa paa den indtrædende Alexis med et ængsteligt, ubestemt Blik.

Han var siden Domfældelsen meget ofte adspredt; kunde sidde hele Timer uden at tale, det saa ud, som var alle hans Tanker optagne af et eller andet pinligt Æmne, han glemte hele Omverdenen, og naar han vaagnede op af sine Drømmerier, sagde han noget helt andet, end hvad han vilde have sagt. Ofte saa han paa Alexis med sælsomt medlidende Blikke, og det var tydeligt, at han var langt mindre veltilpas i Broderens end i Gruschenkas Selskab. Ikke fordi han talte meget med Gruschenka, men saa saare hun viste sig, klarede Dmitris Ansigt op, og han smilede som et lykkeligt Barn.

Alexis satte sig stille hen til Dmitri, der med Utaalmodighed ventede, at han skulde tale, men alligevel ikke turde spørge om Udfaldet af hans Sendelse. Han turde ikke haabe, at Katarina vilde samtykke, men han mente, at dersom hun ikke vilde se ham, kunde han ikke udholde Livets Byrde. Alexis gættede hans Tanker.

„Og hvad mener Du om denne Trifon

Barisitch? ...“ sagde Dmitri endelig i en bekymret Tone. ... „De siger, at han har revet sin Kro ned. Han brækker Gulvet op og ødelægger sit „Galderi“. Han leder efter Skatten, efter de 1500 Rubler, jeg efter Aktors Mening har skjult der i Huset. Der har han paataget sig et net Stykke Arbejde. Det har han godt af, den elendige Karl! Det er Karlen her, som har fortalt mig det hele.“

„Hør Dmitri!“ sagde nu Alexis. „Hun kommer, men jeg kan ikke sige Dig naar; — idag, — imorgen, — det véd jeg ikke med Bestemthed. Men at hun kommer, det er vist.“

Dmitri fo'r sammen. Han vilde tale, men kunde ikke faa Ordene frem. Denne Efterretning satte ham i den største Bevægelse. Han havde stor Lyst til at faa de nærmere Omstændigheder ved Sammenkomsten at vide, men vovede ikke at spørge Broderen ud. Et uvenligt eller ringeagtende Ord af Katarina vilde have truffet ham lige i Hjærtet.

„Hun sagde blandt andet, at Du ikke skulde være bekymret angaaende Undvigelsen; at den ikke maatte pine Din Samvit-

tighed. Hun vil tage sig af Sagen, dersom Ivan vedbliver at være syg."

„Det har Du allerede sagt mig!" svarede Dmitri.

„Og Du, — Du har allerede haft Tid at gentage det for Gruschenka!" bemærkede Alexis lidt bittert.

„Ja," maatte Dmitri tilstaa. „Hun kommer forresten ikke i Formiddag!" vedblev han og saa lidt flov paa Broderen. „Hun kommer først iaften. Da jeg meddelte hende, at Katia beskæftigede sig med Planen, sagde hun ingenting lige straks, men hun kneb Læberne sammen, og saa hviskede hun: „Godt!" — Hun indsér, at dette maa saa være. Jeg har ikke vovet at berøre Sagen igen. Jeg tror, hun har forstaaet, at det er Ivan og ikke mere mig, Katarina elsker."

„Er Du vis paa det?"

„Aa, nej, ikke aldeles vis, ... men hun kommer nu aldeles sikkert ikke nu i Formiddag, hun skal besørge noget for mig.... Hør, Du, vor Broder Ivan er en klog, en begavet ung Mand, han burde leve, han vil nok komme sig!"

„Du kan tænke Dig, Katia tror paa Ivans Helbredelse."

„Saa er hun vis paa, at han dør; hun taler saaledes af Ængstelse for ham.“

„Ivan er stærk. Jeg tror ogsaa paa hans Helbredelse“, sagde Alexis med en urolig Mine.

„Ja han kommer sig nok, men jeg siger Dig, hun tror, han dør. Hvor hun maa lide. ...“

Tavshed.

„Alexis, jeg holder saa usigelig meget af Gruschenka!“ sagde Dmitri og brød pludselig ud i voldsom Hulken.

„Og hun faar ikke Lov at følge med Dig til Sibirien!“ skyndte Alexis sig at bemærke.

„Det var det, jeg mente! ... og desuden, ... dersom de prøver paa at slaa mig, — saa taaler jeg ikke en saadan Behandling ... saa slaar jeg en eller anden ihjel og bliver selv skudt ned som en gal Hund. ... Tyve Aar! ... De begynder allerede at sige „Du“ til mig, Karlene her! ... Hele Natten har jeg ligget og tænkt over alle disse Ting ... nej ... jeg udholder ikke dette Liv ... jeg har ikke Kraft til at bære dette. ... Jeg, der vilde synge Lovsange. ... Jeg kan ikke engang taale at være Dus med en Sygepasser. For

hendes Skyld kunde jeg taale alt, alt, uden Knut, — men hun faar ikke Lov at følge med. ...“

Alexis smilede blidt.

„Hør, Broder, lad mig en Gang for alle sige Dig min Mening om den Sag, Du véd, jeg taler altid Sandhed. Du er ikke i Stand til at tage dette Kors paa dine Skuldre. Du er ikke beredt, og Du har heller ikke fortjent det. Dersom Du virkelig havde dræbt vor Fader, vilde det være mig en Sorg at se Dig unddrage Dig din Straf, men Du er uskyldig, din Dom er uretfærdig. Du vilde jo genfødes gennem Lidelser, glem ikke dette, saa vil alting nok vende sig til det gode for Dig. Men det, at Du flyr denne rædsomme Fremtid, vil paalægge Dig den Pligt mer end nogen anden at vise Underkastelse. Maaske vil denne Stræben opad være en meget bedre Vej til Omvendelse end Straffearbejdets Lidelser, som Du ikke kunde taale, og som maaske vilde give Dig Følelsen af at være „kvit“ med Samfundet, Du har forbrudt Dig imod. Din Advokat havde Ret. da han sagde: det er ikke givet alle at kunne bære Modgang, der er Mænd, som knækkes af altfor tunge Byrder. ... Her har Du min

Hjærtens Mening, dersom Du ellers sætter særlig Pris paa den. Dersom andre kunde bringes i Ulykke ved Din Undvigelse", lagde Alexis til med sit lyse Smil, „da vilde jeg sætte mig imod Planen, men det er ganske sikkert, det er den Embedsmand, som er paa det tredje Bedested, der selv har sagt det til Ivan, at dersom man kun bærer sig lidt snildt ad, kommer ingen i Fare eller Ulejlighed. Naturligvis er Bestikkelse altid en ikke aldeles hæderlig Handling, endogsaa i et saa usædvanligt Tilfælde, men her er jeg ingen kompetent Dommer, thi om Ivan og Katarina havde betroet mig at ordne denne Sag, vilde jeg ikke have betænkt mig paa at bestikke, det maa jeg indrømme ... jeg tror nu, at Du ikke vil kunne rejse Indvendinger. ..."

„Men jeg vil aldrig kunne tilgive mig selv denne Blødagtighed!" raabte Dmitri hæftigt. „Naturligvis undviger jeg, det er allerede besluttet. Dmitri Karamasov er for fejg til at taale Modgang. Men hele mit Liv skal jeg ofre for at udsone denne Synd ... Er det ikke saaledes, Jesuiterne taler? ... Vi to er nok blevne Jesuiter!"

„Det kan Du have Ret i!“ svarede Alexis muntert.

„Jeg elsker Dig, af Dig faar man altid Sandheden at høre, uden Omsvøb! Altsaa har jeg grebet Alexis i at opføre sig som en rigtig snu Jesuit. Jeg kunde kysse og trykke Dig for det. Men lad mig rigtig tale ud med Dig. Ser Du, her er min Plan! Dersom det lykkes mig at slippe bort med Pas og Penge, og hvis jeg kommer til Amerika, saa har jeg den Bevidsthed, at det ikke er for min egen Skyld, jeg beslutter mig til at begynde et nyt Liv, og den Tanke ejer allerede nogen Trøst. Thi Livet derovre er ikke lystigt, det bliver vist et andet Sibirien. Amerika eller Sibirien, Du, det er Hip som Hap. Gid Fanden havde Amerika! Jeg hader allerede Amerika. Naa ja, jeg faar min Gruschenka med, det er sandt nok; men se dog paa hende, er hun maaske Amerikanerinde? Nej, hun er en Russerinde lige ud til Fingerspidserne. Hun vil faa Hjemvé, og saa maa jeg stadig mindes, at det er mig, som er Skyld i hendes Landflygtighed, at hun ufortjent maa bære et Kors, der er lige saa tungt som mit eget. Mon jeg vil kunne udholde de Slubberter derovre? Og saa er jeg maaske meget

værre end nogen af dem! Aa ja, jeg afskyer Amerika og Yankee'erne. De kan for mig gærne være Verdens Herrer og store Ingeniører og alt muligt andet. Gid Fanden vilde tage dem alle tilhobe! Det er ikke mine Folk. Jeg elsker Rusland, Alexis, jeg elsker Ruslands Gud, slet og ussel som jeg er. Jeg kommer til at krepere derovre!" udbrød han med ét, og hans Øjne lynede. Hans Stemme rystede.

„Altsaa rejser jeg derover med Gruschenka. Vi begynder at arbejde i Ensomhed, mellem Bjørne, et eller andet Sted, langt borte fra alle Mennesker. Der skal endnu være Rødhuder — saa kan vi jo tage hen til den sidste Mohikaners Land; vi vil lære deres Sprog. Saaledes lever vi i tre Aar. Vi vil ogsaa lære at tale Engelsk, lige saa godt som Englænderne selv, og naar vi er komne saa vidt, saa har vi nok af Amerika. Vi kommer da hjem til Rusland som amerikanske Borgere . . . Vær ikke bange, vi kommer ikke til denne By, vi rejser langt bort, mod Nord eller mod Syd. Baade hun og jeg har forandret os meget; desuden kan jeg jo rive mit ene Øje ud eller gaa med et alenlangt, hvidt Skæg — thi af Hjemvé bliver man gammel — og

ingen kan genkende mig. Hvis de opdager, hvem jeg er, kan de jo sende mig til Siberien. Og denne Gang skal jeg ikke undvige, saa lader jeg Skæbnen raade. Ellers vil jeg dyrke min Jord etsteds i en øde Egn, og Folk skal tro, jeg er Amerikaner. Der har Du min Plan. Synes Du om den? Kan den ikke nok gaa an?"

„Jo!" svarede Alexis; han vilde ikke modsige Dmitri.

Efter et Øjebliks Tavshed vedblev Dmitri:

„Hvad siger Du om alle de Snarer, de satte ud for mig?"

„Aa, det var ikke derfor, Du blev dømt; det vilde i alle Tilfælde være sket," svarede Alexis og sukkede.

„Ja, de vilde være mig kvit. Gud velsigne dem! Men det er alligevel drøjt ..."

Tavshed.

„Alexis, hør, slaa mig straks ihjel! ... Kommer hun eller kommer hun ikke? Hvad sagde hun?"

„Hun kommer, men jeg kan ikke sige Dig, om det bliver idag. Det er hende pinligt at se Dig," svarede Alexis ganske sagte.

„Det fatter jeg saa godt. Aa, jeg tror,

jeg bliver gal! Og Gruschenka, der hele Tiden ser paa mig — hun forstaar . . . Aa Gud, led mig! Hvad er det, jeg vil? Katarina? Men véd jeg, hvad jeg vil? . . . Aa, Karamasov'ernes vilde Natur, aa, de lave Sjæle! . . . Nej, jeg kan ikke bære disse Lidelser, jeg er kun et usselt, elendigt Menneske!"

„Der kommer hun!" udbrød Alexis.

Døren gik op, og Katarina viste sig. Hun stod stille paa Dørtærskelen. Hendes forvildede Blikke søgte Dmitri, der hastig havde rejst sig og stod ligbleg, men med et undseligt, bønligt Smil paa Læberne, og strakte Armene ud mod Katarina. Hun styrtede frem mod ham og satte sig ned ved hans Side, trykkede hans Hænder med Hæftighed og græd stærkt. Flere Gange vilde de begge tale, men saa standsede de og saa hinanden ind i Øjnene.

To Minuter gik saaledes.

„Har Du tilgivet?" kunde Dmitri tilsidst fremstamme, og derpaa vendte han sig til Alexis, idet han med sælsom Glæde sagde: „Hørte Du, hvad jeg spurgte hende om? Hørte Du?"

„Dit Hjærte er ædelt, derfor elskede jeg Dig!" sagde Katarina. „Du har ingen

Tilgivelse nødig. Men Du skal tilgive mig. Dog, enten Du giver mig Forladelse eller ej, saa har vi saaret hinandens Sjæl i al Evighed. Desuden maatte det ske saaledes ...“ Her kvalte Sindsbevægelsen hendes Stemme. „Hvorfor er jeg kommen til Dig? For at knæle ned og i Ydmyghed kysse Dine Hænder, som hin Dag i Moskva — Du husker det vel? For endnu engang at sige Dig, at Du er min Gud, min Fryd, at jeg elsker Dig til Vanvid!“ raabte hun hulkende.

Hun trykkede hæftigt sine Læber mod Dmitris Haand. Taarerne løb ham ned over Kinderne. Alexis sad aldeles stille. Dette Optrin kom ham saa uventet.

„Kærligheden er død, Mitia,“ vedblev hun, „men Fortiden er mig smærtelig kær. Glem den ikke, og lad os nu i Adskillelsens Stund kun et eneste Øjeblik drømme om, hvorledes alt kunde have været!“ sagde hun med et vemodigt Smil. „Skønt Du elsker en anden, og jeg elsker en anden — alligevel vil jeg elske Dig til min sidste Time, ligesom Du aldrig vil ophøre at elske mig . . . vidste Du dette? Aa ja, bliv kun ved at tænke paa mig med Kærlighed!“ sukkede hun, og hendes Stemme bævede af

Smærte, mens den paa samme Tid lød truende.

„Ja ja, altid vil jeg elske Dig, Katia. . . . Véd Du ... véd Du noget? For fem Dage siden, hin frygtelige Aften, da elskede jeg Dig; da Du besvimede, og de bar Dig bevidstløs bort, da elskede jeg Dig, og det vil aldrig blive anderledes."

De talte i afbrudte, usammenhængende Sætninger, de vidste vel knap, hvad de sagde, men det var deres fulde Hjærte, der lagde dem Ordene i Munden.

„Katia!" udbrød Dmitri med ét. „Du tror da vel ikke, jeg har dræbt ham? Nej, nu véd Du, jeg er uskyldig, men den Gang ... den Gang Du traadte op som anklagende Vidne; troede Du virkelig, at jeg var min Faders Morder? Kunde Du tro det?"

„Nej, det har jeg aldrig troet! Jeg hadede Dig, og jeg tvang mig selv til at tro ondt om Dig. ... Men saa saare jeg havde talt, kunde jeg ikke mere. ... Og her kommer jeg at gøre Afbigt ... det glemte jeg. ..."

„Det er pinligt for Dig, o Katia!..." sagde Dmitri.

„Lad mig nu gaa!" mumlede hun. „Jeg

skal nok komme igen, men nu ... er det mer, end jeg kan udholde. ...“

Hun stod op. Med et udstødte hun et Skrig og fo'r tilbage.

Gruschenka kom ind. Ingen ventede hende. Katarina Ivanovna løb hen mod Udgangen, men standsede lige foran Gruschenka, blev bleg, bleg som et Lig, og hulkede med næppe hørlig Stemme:

„Tilgiv mig!“

Den anden saa hende lige i Øjnene, og efter en kort Tavshed svarede hun:

„Vi er ikke videre godmodige, vi to! Mon De, fine Frøken og jeg virkelig nogensinde for Alvor kan tilgive hinanden. Men frels ham blot, saa skal jeg bede for Dig hele mit Liv!“

„Og Du vil ikke tilgive hende!“ udbrød Dmitri.

„Vær rolig, jeg skal nok redde ham!“ svarede Katarina og gik hastig ud.

„Og Du havde Hjærte til at nægte hende Tilgivelse, naar hun bad Dig derom?“ gentog Dmitri bittert.

„Bebrejd hende intet!“ sagde Alexis. „Det har Du ingen Ret til, Dmitri.“

„Det var hendes Hovmod, der talte, ikke hendes Hjærte,“ sagde Gruschenka for-

agteligt. „Lad hende først frelse Dig, saa kan vi altid tale om Tilgivelse siden.“ Hun tav pludselig, som om hun ikke vilde sige, hvad hun tænkte.

„Alexis, skynd Dig, løb efter hende!“ raabte Dmitri hæftigt. „Sig hende — aa, jeg véd ikke selv, men lad hende dog ikke tage bort paa den Maade.“

„Jeg skal komme igen iaften!“ svarede Alexis og trykkede Broderens Haand.

Han skyndte sig efter Katia. Hun gik hurtig, og da hun hørte den unge Mands Skridt bagved sig, vendte hun sig om og sagde til ham:

„Nej, i denne Kvindes Nærværelse var det mig ikke muligt at ydmyge mig. Jeg bad hende tilgive mig, fordi jeg vilde gøre fuldtud Afbigt, og saa vil hun ikke. Men jeg kan godt lide hende derfor — jeg kan lide hende derfor!“

Katarinas Øjne lynede af Harme.

„Min Broder havde ikke forudset dette Optrin!“ mumlede Alexis. „Han var saa sikker paa, hun ikke vilde komme.“

„Naturligvis, men lad os nu ikke tale mere om den Sag. Farvel, lad mig nu gaa.“

III.

To Uger var hengaaede; de domfældte skulde næste Morgen rejse til deres Bestemmelsessted. Ivan Fedorovitch var stadig syg og kunde ikke tage sig af Dmitri. Katarina Ivanovna var urolig, bestandig delt mellem sin Kærlighed til disse to Mænd, der var hinanden saa forskellige og dog lignede hinanden saa sælsomt: Dmitri og Ivan. Hjærte og Aand, begge lidenskabelige Naturer, begge Karamasover; Katarina vidste hverken ud eller ind. Hun kunde umulig forlade Ivan, der havde hendes Pleje behov, dertil kunde hun ikke beslutte sig. Men Tanken om at lade Dmitri i Stikken, at lade ham drage ud i Mørket, som Alexis sagde, og lide Døden tusindfold i en sibirisk Straffeanstalt, gjorde hende usigelig fortvivlet.

„Alexis Fedorovitch," sagde hun til denne,

som hun to Timer før Dmitris Afrejse havde sendt Bud efter. „Hvad skal jeg gøre? Alt mit Haab staar til Dem, jeg tror, at De alene kan finde Udvej til at redde os alle, tal, sig, hvad der skal gøres? Hvem skal jeg forlade? Thi her maa jeg vælge," lagde hun til og vred Hænderne.

„Ja, nu er Øjeblikket kommet. De maa vælge," svarede Alexis med underlig Betoning.

„Jeg forstaar, jeg fatter alt, hvad De mener, jeg véd, at De i Deres Hjærte fordømmer min Vankelmodighed. Hvem af dem er det, jeg elsker . . . ikke sandt? Dersom det er Ivan, kan det jo ikke være Dmitri? Det mener De?"

Alexis smilede.

„Hvorfor smiler De?" spurgte den unge Pige med blød Stemme.

„Dersom det er Ivan, kan det jo ikke være Dmitri."

„Naa, — og saa . . "

„Hvem véd! Det er maaske Karamasovnaturen, De elsker."

„Aa Gud, Alexis! — tal ikke saaledes. De piner mig mer, end De aner. Hør nu, hvad jeg beder Dem om, — raad mig, hjælp mig, — hvem skal jeg elske af de to?"

Hun var skøn, som i det skæbnesvangre Øjeblik, da hun for Retten aflagde sit Vidnesbyrd. Hun var aldeles oprigtig, det saas ved første Øjekast, som da havde hun sat hele sin Fremtid paa ét Kort. Alexis Ansigt blev alvorligt. Han tog Katarinas Haand i begge sine, og der var en inderlig Klang i hans Stemme, da han svarede:

„Jeg har tænkt over det hele, tænkt hele Natten paa Eder. Dersom min Broder Ivan ikke kunde komme sig, vilde jeg nægte at give Dem nogetsomhelst Raad Men jeg har atter igaar talt med Varvinsky, og han forsikrer mig, at Ivan vil blive rask igen, hvis han stadig bliver omhyggelig plejet. „En kærlig og klog Kvindes Omhu er endnu det bedste Middel, Videnskaben har opfundet i slige Tilfælde, ingen Medicin kan staa ved Siden af den. Hvis Katarina Ivanovna vedbliver at være Deres Broders Sygepasserske, da tør jeg næsten svare for ham. Men det er mig ikke muligt at sige, hvor længe Sygdommen vil vare." Her har De Lægens Udtalelse Ord til andet. Det er et stort Hværv, et Hværv, der er Dem værdigt, Katarina Ivanovna, og maaske" lagde han til med dyb Bevægelse, „maaske maatte Ivan skylde Dem mer end sit Liv for at den

rette Overensstemmelse kunde skabes mellem Deres og hans Sjæl. Hvad Dmitri angaar, da er det hans Skæbne at fjærne sig fra Dem. Han elsker en anden Kvinde og er genelsket. De sagde en Gang, at De altid vilde vaage over ham, enten han var Dem nær eller fjærn, gør det, vaag over den Ulykkelige, saa gør De en god Gærning til. Siden De tror, De staar i Taknemmelighedsgæld til ham, saa hjælp ham med at udholde den Modgang, der venter ham, hvorhen han end føres, thi han vil faa en ublid Skæbne, den Stakkel. Med Hensyn til Undvigelsen kan jeg jo træde i Deres Sted, jeg tror, at var Ivan og jeg ikke blevne Uvenner, vilde han have anmodet mig om at give sig den fornødne Haandsrækning i dette Tilfælde. Betro mig altsaa Pengene, forklar mig Planen, jeg har det paa Følelsen, at alt vil gaa efter Ønske. Hav kun Tillid til mig."

Han trykkede varmt Katarinas Hænder.

„Det var Ret. Tak skal De have, aa, Alexis, min kære Ven — thi nu er De min Ven for Livet — Ivan havde Ret, han sagde tidt nok, at der i „den lille Fyr," — om Forladelse, det var Dem, han mente — var mere Viljestyrke end i nogen af hans øvrige

Bekendte. Jeg, ogsaa jeg tror, at hele Familien Karamasovs Energi er samlet hos Dem, og Dem vil den føre mod et højt Maal, De vil stræbe opad, mens de andre begge er komne paa vildsomme Veje. Ja, Dem stoler jeg paa ubetinget og fuldtud. Se her, her er to Konvoluter. Tag denne, der er 80,000 Rubler. I den anden vil De finde Undvigelsesplanen. Alt er ordnet paa Forhaand. De behøver kun at holde Dem til Planen. Véd De, hvem der kommanderer Bedækningen?"

„Ja, det er en vis Konstantin Semenovitch Bondarev."

„Hvad er han for en Mand?"

„Det lidt, jeg véd, er just ikke beroligende. Han har en hæftig Karakter og er indskrænket; saa det kan hænde, han er vanskelig at bestikke."

„Aa. Gud, hvad skal vi da gøre?"

„Det kommer mere an paa Soldaterne end paa Officeren."

„Der har De igen Ret! Glem nu ikke, at vi allerede staar i Underhandlinger med Kommandanten for det tredje Bedested."

„Det véd jeg . . . Før jeg tager bort, vilde jeg gærne se Ivan."

„Kom med, men tal ikke til ham. Og

dersom han ser Dem, saa gør intet, der kan vække hans Opmærksomhed i nogen særlig Grad. Lægerne har paa det bestemteste fraraadet fremmede Ansigter omkring ham."

Alexis gik sagte bagefter Katarina Ivanovna ind i det Værelse, hvor Ivan laa. Han smilede blidt til den unge Pige. Et Lysglimt straalede i hans Øjne, men sluktes næsten straks igen, et ubestemt, angstfuldt Udtryk hvilede over Ivans blege Ansigt. Katarina stod lidt og saa tavs paa ham, derpaa vendte hun sig om til Alexis, — der løb to store Taarer ned over hendes Kinder.

„Kom, lad os gaa!" hviskede hun.

Alexis saa paa Broderen.

„Han vil nok blive rask igen:" sagde han til Katarina med blid, fast Stemme, da de atter var komne ind i Dagligstuen. „Jeg er aldeles overbevist om hans Helbredelse, det har jeg ogsaa hele Tiden sagt."

„Jeg ogsaa," svarede Katarina, „derfor har De Ret, jeg maa ikke forlade ham, jeg bør ikke forlade ham!" udbrød hun hæftig bevæget. „Han har kun os to her i Verden. Men De, — De maa nu se at frelse Deres anden Broder, Dmitri. Fremtiden vil skille Dem fra begge Deres Brødre, hvor-

imod min Fremtid, min Lykke, min Skæbne maaske bliver her ved Ivan Fedorovitches Side."

„Lev vel, Katarina!"

„Lev vel, Alexis; min Broder, bring min Hilsen til ham, der drager bort; bring ham den sidste Bøn om Tilgivelse fra hende, der har gjort ham saa meget ondt. Jeg vil nu ikke se ham mere, men sig ham, at vi en Gang i Fremtiden, naar vi alle er blevne lykkelige, skal mødes . . . sig, at jeg vil holde af ham alle mine Dage, at jeg vil bede for ham Dag og Nat, lad ham tilgive, tilgive mig!" gentog hun med stor Hæftighed. „Sig ham ogsaa, at jeg vil have, han skal reddes. Jeg vil have, han skal leve i Frihed . . . i Kærlighed . . . med den, — med hende, han elsker, — der bringer ham Lykke . . ."

Hun brød af, — hun kunde ikke tale for Graad. Hun greb Alexis Haand, trykkede den hastig til sine Læber og ilede ud af Stuen. Alexis stod et Øjeblik ganske forundret, saa rystede han sagte paa Hovedet og gik bort.

IV.

Han skyndte sig hen til Fængslet, hvor Fangernes Afrejse satte alt i Bevægelse.

Foruden Dmitri skulde to Forbrydere, der havde faaet samme Dom han, til Sibirien og tilbringe 20 Aar i en Straffeanstalt. Alexis erholdt uden Møje Tilladelse til endnu engang at se Broderen. Gruschenka var hos ham.

„Vær hilset!“ udbrød Dmitri, saa saare han fik Øje paa Broderen. „Vær hilset, min lille Alexis, Du Guds Mand!“

Han var i den hæftigste Bevægelse. Hans Ansigt straalede af en Glæde, der i dette Øjeblik var højst mærkelig. Han greb Alexis i sine Arme og trykkede ham krampagtig til sit Bryst.

„Og saa skal jeg da afsted!“ vedblev han. „Jeg skal afsted, min egen lille kære

Alexis! ... Hør Du, jeg tror, jeg nu kunde bære alt, alt — endog Livet derude i Udørkenen! Men forresten —" lagde han til med et Blik paa Gruschenka, „forresten skal jeg gærne undvige, dersom de andre vil." Han udtalte disse Ord: „dersom de andre vil" i en Tone, der gjorde et stærkt Indtryk paa Alexis. Det slog denne, at Dmitri talte med en Selvopgivelse, som gik han Døden imøde. Det saa ud, som havde han allerede sagt Farvel til Livet og allerede havde Følelsen af at være en Fremmed i Verden.

„Det er alt, hvad han har at sige mig i sidste Øjeblik!" sagde Gruschenka hæftigt. „Han gør ikke andet end at gentage, at han vil undvige, „dersom de andre vil". For ham er det saa umaadelig ligegyldigt altsammen. Det er rædsomt. Aa, Alexis Fedorovitch, han bryder sig ikke om nogenting mere!"

Hun græd bittert.

„Vær ikke vred, min Gruschenka, vær ikke vred paa mig!" sagde Dmitri og klappede ømt hendes Hænder. „Jeg elsker jo Dig og Alexis og Ivan — ham holder jeg ogsaa af!"

„Og jeg elsker Katarina Ivanovna ogsaa!“ sagde Gruschenka og smilede gennem Taarer. „Hør nu bare, nu elsker han alle Mennesker!“ tilføjede hun og trak paa Skuldrene.

„Ja, min egen, jeg holder af alle Mennesker“, svarede Dmitri med dyb, alvorlig Stemme, „nu kan jeg ingen hade! ... jeg holder endogsaa af Bandarev,“ sagde han med et komisk højtideligt Ansigt.

Gruschenka brast i Latter.

„Og Du, Gruschenka, Du skal ogsaa holde af alle Mennesker.

„Ogsaa af Bandarev?“

„Ja, endogsaa af Katarina Ivanovna!“ svarede Dmitri med samme Højtidelighed.

Gruschenka vendte Hovedet bort uden at svare.

„Broder,“ begyndte nu Alexis, „jeg kommer lige fra hende....“

„Hun kommer altsaa ikke herhen?“

„Nej, hun kan ikke komme, hun sender Dig sit Farvel, beder mig sige Dig, at I nok med Tiden mødes ... naar alt har vendt sig til Fred og Lykke for Dig. Hun beder om Din Tilgivelse og Velsignelse.

Dmitri løftede sine Hænder i Vejret; hans Ansigt antog et forklaret Udtryk.

„Velsignet være hun, der skænker mig Forladelse af al min Brøde mod hende!“ sagde han med skælvende Stemme. Jeg véd, vi engang skal mødes, véd, at vi alle vil finde Fred og Lykke, thi vi vil med Tiden alle blive bedre Mennesker. ... I hvad der end monne ske, saa vil jeg have udsonet ... et nyt Liv, ... et nyt Menneske ... og da er jeg bleven værdig til hendes Venskab! ... Thi, Alexis, det véd Du maaske ikke, hun kan føle Venskab som en Mand. Og saa vil vi mødes i en eller anden stor Gærning ... alle lykkelige, alle gode! Sér Du, Broder,“ blev han ved i en tankefuld Tone, „vi maa ikke søge Lykken i Egenkærlighed; nej vi maa ofre os for andre, for vor Moder, for vort Fædreland. Naar Ivan vaagner, vil han nok forstaa, at alt ikke er tilladt. Jeg véd det allerede, lille Alexis, jeg har ikke for intet sendt Bud efter Dig før, Du Guds Mand. Du skal lede os paa den rette Vej, Du skal være vort Hoved, vor Helgen!“

Han tav. De to Brødre saa hinanden ind i Øjnene med et begejstret Blik, endog Gruschenka var bevæget.

„Men for at dette kan ske, maa Du flygte, Broder,“ vedblev Alexis. „Hun vil

ogsaa have, Du skal undvige, det har hun jo allerede ladet Dig sige; hun bad mig gentage det for Dig."

„Ja ja, saa ske, som I alle vil. Jeg skal undvige, Gruschenka," sagde han og vendte sig om til hende, „jeg skal se at blive fri, siden det er Jeres Ønske. Lad gaa da, saa tager vi til Amerika. Men jeg faar vel Lov at komme her tilbage, Alexis?"

„Ja, Dmitri, Du kommer tilbage. Din Landflygtighed skal ikke blive af lang Varighed. Jeg skal selv komme og hente Dig hjem."

„Det lover Du mig? Saa er jeg rolig. Det var Ret! Jeg rejser, og Du kommer og henter mig hjem til min gamle Moder Rusland. Alexis, nu er jeg glad, nu holder jeg saa meget af alle Mennesker. Hører I? Hun befaler mig at flygte. Saa hils og sig hende, at jeg nu ogsaa selv vil genvinde min Frihed, sig hende ogsaa, at hun skal ægte Ivan, det er min Vilje. Men bliver han rask?"

„Det er hun overbevist om."

„Er Du vis paa det? Har Du set ham?"

„Jeg kommer fra hans Sygeleje. Han

saa mig ikke, thi Lægerne har paa det strængeste forbudt al Uro."

„Altsaa skal jeg undvige, Alexis? Jeg maa nødvendigvis for Ivans Skyld. Dersom jeg kommer til Sibirien, bliver han ved at være sindssyg. Men hvordan skal vi bære os ad?"

„Jeg skal nok ordne det hele."

„Du? ... Og det siger han ganske stille og roligt! Det tager han, som var det en ganske simpel, naturlig Sag! ... Men netop fordi det er Dig, stoler jeg ubetinget paa Dit Ord; jeg véd jo, at alle maa have Tillid til Dig. Aa, Du lille Jesuit, hvor Du vil tage dem allesammen ved Næsen! Hør, Alexis, Du er mig ret et farligt Menneske!"

Alexis smilede svagt.

„Men nu maa Du love mig, i et og alt at lystre mig, Dmitri!" sagde han meget alvorligt.

„I et og alt!" svarede Dmitri uden at betænke sig. „Alt, hvad Du befaler. Du behøver bare at gøre et Tegn, saa parerer jeg Ordre."

Et hastigt Smil fo'r over Alexis' Ansigt. Saa vedblev han roligt:

„Gruschenka og jeg rejser bagefter Dig

i nogen Afstand. Se at sove og samle saa mange Kræfter som muligt i de to første Dage, vær paa Din Post den tredje Nat; jeg skal bringe Dig Klæder, som Du straks kan faa paa. Gruschenka er med; hun følger Dig, flygter med Dig og kan hjælpe Dig med, hvad der er nødvendigt. Alt skal holdes i Beredskab: Vogn, Jærnbanebillet, Pas — alt er i Orden."

„Det er aldeles vidunderligt!" udbrød Dmitri henrykt. „Og ingen kommer i Fare ved denne Plan? Aa Gud, min egen Alexis, hvor jeg dog er glad over, at det er Dig, der ordner alting for mig — Dig, der frelser mig, som en Engel fra Himlen. Husker Du, da jeg vilde skrifte for Dig, fordi Du var en Engel? Altid har jeg fundet, Du var bedre end alle andre Mennesker."

De to Brødre omfavnede og kyssede hinanden.

„Der kommer nogen!" sagde Dmitri. „Nu er Timen slagen! Dmitri Karamasov maa bort! Men det er ikke nogen virkelig Skilsmisse, ikke nogen bitter Afsked. Gruschenka, dette maatte ske, for at jeg kunde blive værdig til Din Kærlighed!"

Døren gik op. Slutteren meldte, at de kom for at hente Fangen.

„Konstantin Semenovitch er allerede stegen til Hest; han bander paa, at han skal faa Jer alle tre til at tage Benene paa Nakken. Han er en hidsig Mand, Dmitri Fedorovitch!“

„Han er fuld!“ sagde Dmitri og trak paa Skuldrene. „Farvel, Alexis, Farvel, Grusehenka, Farvel, lev vel!“

Ude i Gaarden lød flere Stemmer, en højere end de andre, en hæs, arrig Stemme, blandet med Hestetrampen. Dmitri gik ud, han var meget bleg, hans Øjne lyste i Feberglans, han bed Tænderne sammen. Han gik hen til de to andre Fanger. Bandarev svor og bandede. Soldaterne omringede Vognen, og den lille Deling satte sig i Bevægelse. Fire Vogne ventede paa dem.

I det Øjeblik, Dmitri stod op i den, der var bestemt for ham, raabte Alexis til ham:

„Vær taalmodig, Broder!“

V.

Alt gik omtrent, som Ivan havde tænkt sig. Embedsmænd og Soldater er i Rusland ikke uimodtagelige for Bestikkelser. Desuden havde Alexis en egen Gave til at gøre sig gode Venner med Folk, han indgød alle en Tillid, der i høj Grad lettede ham hans vanskelige Hværv.

Alexis og Gruschenka naaede Dmitri ved det tredje Bedested. Det var Aften; Bedækningen skulde videre næste Morgen Klokken fire. Alexis og Gruschenka bar Bondeklæder, de gik ind mellem Bønderne, som stod og gloede paa de fire Vogne. Dmitri opdagede sine Venner og udvekslede et hastigt Blik med dem.

Meget ligefrem og i en godmodig, ydmyg Tone indbød Alexis Bandarev til „at gaa

med ind og faa sig en lille hjærtestyrkende Snaps."

„Det siger jeg min Salighed ikke nej til," svarede Officeren straks, „Prokor Prokorovitch!" raabte han til en Sergent, „Du svarer mig til vore tre Banditter!"

Han gjorde en betegnende Haandbevægelse, vendte sig derpaa om til Alexis og udbrød i en raa Tone:

„Naa, gaa saa, jeg er færdig!"

Alexis gik ind i en Hytte hos en Bonde, der var i Ledtog med ham, og hvem han i Forvejen havde forsynet med nogle Flasker ekstra god Brændevin.

„Broder," sagde han til Bonden, „skynd Dig, giv os et Glas af Din rare Brændevin, vi har Hastværk."

Bonden satte i en Fart tre Glas frem, og fyldte dem halvt.

„Idiot!" brummede Bandarev, rev Flasken fra ham og fyldte sit Glas til Randen, saa stak han det ud i et Drag, mens Alexis skyndte sig at hælde Indholdet af sit Glas under Bordet. Derefter tog Alexis selv Flasken og fyldte Glassene en Gang til. Bandarev var saa naadig at smile.

„Saa Kaptejnen skal altsaa rejse lang-

vejs med de stakkels Mennesker?“ begyndte Alexis i en ydmyg Tone.

„Hvad siger Du? Stakkels Mennesker!“ brølede Bandarev og dundrede i Bordet med knyttet Næve. „Tre Mordere!“

„Tre Mordere!“ gentog Alexis med dum Beundring.

„Især den, der sidst blev taget ved Vingebenet. De to andre er ikke saa slemme, de har kun et Par ganske almindelige Mord paa Samvittigheden; men Nummer tre, han hedder noget som Makarasov, han har dræbt sine to Brødre og sine to Koner.“

„Og sine to Koner,“ gentog Alexis atter.

„Paa den grusomste Maade. Men man kan da forresten ogsaa straks se, hvad Kaliber den Fyr er af, saa jeg har ham særlig i Kikkerten; det er Valadia og Ossip, der er sat til at passe paa ham, og man skal staa tidlig op, naar man vil narre de to.“

Han drak sig endnu et Glas og smækkede med Tungen.

„Og alligevel vilde jeg ikke raade dem til at binde an med denne Flaske her. To, tre Glas og nogle Rubler, hm — jeg siger ikke mere . . . Men hvor i Pokkers Skind og Ben faar Du det dejlige Brændevin i

saadan en Udørk?" sagde han og tilkastede de to Bønder et mistænksomt Blik. I skulde da vel aldrig befatte Jer med lidt Smugleri?"

„Du milde Gud og Skaber!" raabte Bonden rædselsslagen.

„Ha, ha!" lo Alexis, „jeg ser nok, at man ikke kan stikke Kaptejnen Blaar i Øjnene, det er en Mand, der forstaar sig paa Varerne . . . Men vi har saamænd en Svoger, der er Brændevinsbrænder, han lader os for Familieskabets Skyld faa de bedste Varer til billige Priser. Der har Hr. Kaptejnen hele Sandheden . . . Naa, saa De skal altsaa langt bort?"

„Til Sibirien, naturligvis."

„De vilde maaske ikke have noget imod at faa et Par Flasker eller tre med til at styrke Dem paa? Kaptejnen skal faa dem for halv Pris, hvad? Det har Kaptejnen vel nok Raad til, for saadan en Rejse skaffer Dem vel nok en Snor til paa Ærmet."

„Hi, hi, hi! Du er ikke saa tosset af saadan en Bondelømmel at være. En Snor til, ja, der siger Du noget, en Snor til. Det var vel ikke umuligt. Men jeg vil være en

Skælm, om jeg ikke gav Alverdens Snore for en lille Tønde af det Brændevin."

„Det kommer kun an paa Kaptejnen selv. Forresten er De jo i en Stilling, hvor De baade kan faa Snore og Brændevin, saa meget De lyster. Jeg mener, at dersom en af Fangernes Venner bød Dem en pæn lille Tønde for at slippe Fuglen ud, saa tog De de smaa Tønder og slog Vennen i Bøjlen? Ikke sandt, Hr. Kaptejn?"

„Hi, hi, hi, hi!"

Bandarev formelig vred sig af Latter.

„Aa, Du velsignede Bondeknold!" raabte han og hikkede, „Din Tale er purt Guld, kom herhen, — det maa Du have et Smækkys for."

Han stod op og ravede rundt om Bordet hen til Alexis, der sad overfor ham.

Alexis undgik den drukne Mands Kys ved at række et fuldt Glas hen mod ham.

„Du har, min Sjæl, Ret," sagde Bandarev og svingede Glasset, saa det halve af Indholdet løb ud over hans Uniform. „Hurra! Hurra! En Skaal for vort gamle Rusland! Hurra for Brændevin og Distinktioner! Hvem vil give mig en lille Tønde for at lade mine nette Fugle flyve? Er det Dig?" skreg han til Bonden. „Kom med den, og det i en

Fart, saa kan Du faa Bøjlen om Benet, Fa'rlil! Det siger han der!" han pegede paa Alexis og skoggerlo.

Han drak et Glas endnu og faldt ned paa sin Stol. Han var aldeles drukken, laa ud over Bordet, med matte Øjne, sammenkneben Mund og et fjollet Smil. Alexis fyldte atter de tre Glas og saa med stor Tilfredshed, at hans Kammerat, den virkelige Bonde, ogsaa begyndte at vise Tegn paa Beruselse, derpaa satte han en fuld Flaske paa Bordet, skjulte to andre i sine store Lommer og gik ud af Hytten henimod det Sted, hvor Fangernes Vogne holdt. Omtrent hundrede Skridt derfra saa han Gruschenka midt i en Flok Bønderkoner. Da Alexis gik forbi hende, gjorde han Tegn, at hun skulde nærme sig Vognene.

Paa Dørtærsklen til det Hus, hvor Soldaterne og Fangerne skulde overnatte, sad en Mand paa henved halvhundrede Aar, med graat Haar og et Ansigt, der vel ikke saa meget klogt ud, men dog udtrykte en vis Snuhed og megen Erfaring. Alexis gættede straks, at her var den Person, Ivan og Katarina havde omtalt, den Embedsmand, med hvem Ivan havde aftalt det fornødne angaaende Dmitris Undvigelse.

Alexis hilste paa ham. Manden gengældte høflig Hilsenen.

„Er De Gerassim Michailovitch?“ spurgte Alexis halvhøjt.

Manden fo'r sammen og saa vist paa Alexis.

„Jeg er Ivan Fedorovitchs Broder.“

Jeklav betragtede endnu et Øjeblik Alexis med Opmærksomhed, tøvede lidt, men bad ham saa med en Haandbevægelse træde ind i Huset.

Alexis kom ind i en stor daarlig oplyst Stue, hvor de tre Fanger og 6—7 Soldater laa og halvsov omkring Ovnen. Jeklav gik gennem Stuen uden at standse. Alle Soldaterne løftede Hovedet og saa paa Bonden, men de to Brødre havde dog Tid til at udveksle et Blik, og et Smil gled hen over Dmitris Ansigt.

Jeklav lod Alexis gaa ovenpaa. Der satte de to Mænd sig ned.

„Lad os ingen Tid spilde,“ sagde Jeklav straks. „De vil hjælpe Deres Broder at undvige, ikke sandt?“

Alexis nikkede.

„Og De kender vel sagtens mine Betingelser?“

„4000 Rubler.“

„5000.“

„Ja, ja, lad det da være 5000,“ svarede Alexis med et Smil. „Her er Pengene, saa giver De mig Deres Æresord.“

„Det har De,“ svarede Jeklav og talte Sedlerne. „Men alt kommer ikke an paa mig. Jeg er bange for, vi kommer ingen Vej med den Officer, der kommanderer Delingen.“

Alexis smilede og rystede paa Hovedet.

„Konstantin Semenovitch ligger og snorker i en Bondebytte et godt Stykke Vej herfra.“

„Drukken?“

„Ja.“

„Bravo! Men der er mere endnu. Deres Broder staar under særlig Bevogtning af to gamle Soldater, der ikke er lette at narre.“

„Wladimir og Ossip?“

„Naa, De véd allerede deres Navne. Saa gaar jeg ud og overlader Resten til Dem. De kan nok indse, at jeg maa kunne bevise min Fraværelse i det Øjeblik, Undvigelsen er sket. Her er Nøglen til Bøjlerne, og et Aftryk, i Tilfælde af, at De bliver paagreben — saa er jeg uden Ansvar,

— thi ingen aner, at jeg har den Nøgle — det er ikke den, som tilhører Posten, for den ligger i et aflukket Skab. Udvirk hos Soldaterne — med Penge faar De dem til det — at Fangen maa gaa her op med Dem. Ossip følger sagtens med ham, men naar De har dem alene, kommer I nok overens. Jeg skal sige til Skildvagten, at han lader en Bonde passere.

Gerassim Michailovitch gik ud. Alexis hørte ham lukke Døren nedenunder — og nogle Minuter efter forlod han selv øverste Etage.

Soldaterne var faldne i Søvn. Man hørte kun de Sovendes Snorken og Skildvagtens regelmæssige Fodslag udenfor Døren. Det var mørkt, i en Krog brændte en Lampe, der udbredte mere Os end Lys i Stuen.

Dmitri raslede ganske sagte med sine Lænker for at vise Broderen, hvor han var.

„Hvem der?“ raabte med et en hæs Stemme, og Alexis saa, at der tilvenstre for Dmitri sad en Soldat, som han i Mørket ikke havde lagt Mærke til. Det var en af de gamle Hugafer, Bandarev havde omtalt.

„Hvad vil De," spurgte den hæse Stemme atter.

„Vladimir Gregorivitch?" lød Alexis, Svar.

„Han sover. Hvad har De at sige ham?"

„Ossip Porfirovitch?"

„Det er mig."

„Jeg vilde gærne tale et Par Ord med Dem," svarede Alexis og lod nogle Guldstykker klinge i Lommen.

Den gamle Fyr spidsede Øren.

Han stod op og gik lidt til Side med den unge Mand.

„Aa hør lidt," sagde Alexis og stak ham et Par Sedler i Haanden, „lad mig faa Lov et Par Minuter —."

„Hvad — hvad er dette her?" sagde Soldaten og skelede ned til Pengene.

„Aa, jeg vilde kun," — her lagde han et Par Guldstykker ovenpaa Sedlerne, — „jeg vilde kun have Lov at gaa et Par Minuter op ovenpaa med deres Fange . . ."

„Hm! Det kan ikke lade sig gøre," brummede Ossip, der blev staaende med Pengene i Haanden og hverken gav dem tilbage eller stak dem til sig.

„De har intet at være bange for — kun to Minuter — De kan godt gaa med selv.“

„Gaa op! Hm — saa maa jeg vække Vladimir.“

„Det er aldeles overflødigt. Gaa selv op med os, vi skal straks være hernede igen.“

Ossip nølede endnu, men Dmitri var allerede kommen op og nærmede sig forsigtigt, for at Lænkernes Raslen ikke skulde vække de andre.

„Naa, saa faar vi Lov,“ spurgte Alexis.

„Men lad det ske i en Fart.“

De gik op.

„Dmitri Fedorovitch, en af Deres Venner, som just kom her forbi, har givet mig denne lille Flaske Brændevin til Dem. Den skulde De styrke Dem paa efter Rejsens Strabadser.

„Mange Tak,“ svarede Dmitri og blinkede. „Aa, hvor den har en smuk Farve,“ sagde han og løftede Flasken op mod Lyset. „Tak, Bondemand. De vil vel nok drikke et Glas med mig for Deres Ulejlighed. Ossip kan maaske finde os et Par Glas.“

„Det skulde være underligt, om de manglede her hos en gammel russisk Soldat.

Han aabnede et Skab, og det første, han der fik Øje paa, var en tom Brændevinsflaske og Glas.

Han satte to paa Bordet, og efter et Øjebliks Betænkning stillede han saa et tredje hen ved Siden af de andre.

„Med Deres Tilladelse," sagde han til Dmitri, der skyndte sig at fylde hans Glas.

„Udmærket," sagde Soldaten, da han havde drukket.

Han satte sig ned.

„Tal De nu bare, og gener Dem ikke," sagde han med Blikket fæstet paa Flasken.

Alexis og Dmitri gik hen i en Krog af Stuen og begyndte at tale sammen med Ryggen vendt til den gamle Soldat, der, saa saare han var sikker paa, at ingen lagde Mærke til ham, ganske forsigtig rakte Haanden ud efter Flasken, satte den for Munden og tog sig en ordenlig Slurk.

„Om lidt sover han de retfærdiges Søvn," sagde Dmitri.

„Du tager altsaa min Bluse paa," sagde Alexis.

„Og Lænkerne?"

Alexis viste ham Nøglen. Dmitri smilede fornøjet.

„Maaske kunde vi — nu straks — prøve at tage dem af," hviskede han.

Alexis saa hen til Ossip, der igen havde Flasken for Munden og drak med halvlukkede Øjne; denne Gang satte han Flasken haardt i Bordet, hans Haand var meget usikker.

„Ja," sagde Alexis, „lad os prøve."

Han bøjede sig ned, og snart drog Dmitri et Lettelsens Suk. Han strøg sig over de ømme Ankler og betragtede Broderen med et sælsomt Udtryk, der var i hans Blik et saadant Overmaal af Taknemlighed, at det lignede Smærte.

„Fri, Broder, jeg er fri," sagde han.

Alexis trykkede ham til sit Bryst.

„Og nu," vedblev Alexis, „skynd Dig nu at blive klædt om, tag min Bluse. Gruschenka venter Dig. To hundrede Skridt herfra vil I finde Jeres Vogn — saa, nu ligner Du grangivelig en Bondemand — hurtig, spild ingen Tid, Dmitri, gaa, og Gud holde sin Haand over Dig, saa afsted, Gruschenka venter," gentog han, da han saa Broderen betænke sig.

„Men hvorfor skal vi ikke gaa sammen ud herfra?"

„Jeg kom herind alene, det vilde vække

Opmærksomhed. Gaa nu, lad hende ikke vente mere, kom hurtig afsted og vær ikke urolig for min Skyld; jeg gaar, saa snart Gerasim Michailovitch er kommen tilbage, det er en Aftale mellem os," her vendte Alexis sig om mod Væggen, for at Dmitri ikke skulde se ham rødme.

„Godt," svarede Dmitri, „han er en ærlig Mand paa sin Maade, hvis han har lovet Dig det, vil han holde Ord."

„Saa lev da vel, Broder . . ."

Dmitri stod endnu et Øjeblik stille og saa paa Broderen. Han sagde siden, at han aldrig, hverken før eller siden, havde set noget saa vidunderlig dejligt som dette unge Ansigt, der svævede om Alexis' Mund et Smil, som var aldeles guddommeligt. Opofrelse, Hengivelse, Ringeagt for Lidelser, Begejstring for en god Sag, — alt udtrykte dette Smil. Men tilsidst huskede Dmitri paa Gruschenka og paa den kostbare Frihed, som et Øjebliks Forsinkelse kunde forskertse, han gik ud af Stuen, steg ned ad Trappen med forsigtige Skridt, og Alexis mere forstod end egenlig hørte, at Yderdøren lukkede sig efter hans Broder.

Alexis knælede ned paa Gulvet og laa længe i inderlig Bøn. Man hørte i Værelset

ingen anden Lyd end den berusede Soldats Snorken. Endelig stod Alexis op. Hans hele Ansigt lyste af himmelsk Glæde. Uden at skynde sig tog han Dmitris Klæder paa, fik Lænkerne sat om sine Ankler og Haandled saa godt, han kunde, og gik saa ned i Stuen, hvor Fangerne og deres Vogtere laa i dyb Søvn.

Alle disse Mennesker saa uhyggelige ud, som de laa der ubevægelige. Alexis tænkte paa, at alle disse Mænd var dømte til en stræng Tilværelse, baade Fanger og Vogtere — deres Liv var fuldt af Trældom og Voldsomhed, og i disse omtaagede Hjærner vilde maaske aldrig den evige Barmhjærtighed kaste sit Lys. „Det er godt, at en uskyldig kommer mellem Eder," tænkte Alexis igen, og saa strakte han sine trætte Lemmer paa Dmitris tomme Plads ved Siden af den sovende Vladimir.

VI.

Han faldt næsten øjeblikkelig i Søvn. Hans Sind var saa roligt, hans Samvittighed saa ren.

Og saa havde han en Drøm.

Den, han havde kaldt sin Fader og sin Ven, Staretsen Zossima, viste sig for ham. Han gik hen til Alexis, lagde velsignende sine Hænder paa hans Pande, trykkede et Kys paa hans Mund, og dette Kys trængte husvalende ind i den unge Mands Hjærte. „Godt, min Søn!“ sagde Oldingen. „Fra idag begynder Dit Liv, og det er en god Begyndelse. Jeg har altid elsket Dig højt, Alexis; da jeg sendte Dig ud i Verden, vidste jeg saa godt, at Du ikke vilde forlade Herren Din Gud. Modstandere vil Du finde, men alle vil dog tilsidst komme til at holde af Dig. Ogsaa Sorger vil ramme Dig, men

selv i Smærten vil Du finde Lykke; Du vil velsigne den Dag, Du blev født, og hvad mere er, den Dag vil andre ogsaa velsigne. Derfor skal Du aldrig forbavses og aldrig oprøres: Du véd, at Du lider, fordi det saaledes er Guds Vilje, thi i Smærter og Lidelser fuldbyrdes Menneskets Skæbne.

„Sandelig, jeg siger Dig: hvis Hvedekornet ikke dør Døden, naar det er faldet i Jorden, da bliver det ufrugtbart. Men hvis det dør, da giver det mangfoldig Afgrøde. Den Fare, der truede Dig, var, at Sorgen skulde gaa Din Dør forbi. Alt tilsmilede Dig som en skøn Morgenrøde, og var Du bleven hos os i vort Kloster, var Dit Liv sikkert hengledet som en stille, unyttig Drøm, der intet havde at skaffe med det virkelige Liv, som er fuldt af Prøvelser og Genvordigheder. Derfor bød jeg Dig gaa ud, lære Din Tidsalder at kende, for at Du bagefter kunde nyde Munkenes stille Lykke. Du har forstaaet mig, Din rene Sjæl har fattet, at ogsaa Du skulde føle menneskelige Lidelser, og derfor har Du taget andres Synder paa Dine Skuldre. Du alene var istand til at frelse Din Slægt — Du, den blide Due mellem Rovdyrene! Og Du har

reddet dem, Du har frelst Dmitri fra Straffeanstalten og Ivan fra Galehuset."

„Fader, hvorfor bøjede Du Dig til Jorden for Dmitri hin Dag i Klostret?"

„Spørg mig ikke derom. Jeg forudsaa noget gruopvækkende; i hans Blik havde jeg læst hans Fremtidsskæbne. Aa, hvor dette Blik gjorde mig angst! En eller to Gange i mit Liv har jeg set disse Øjne, der spaar Forbrydelse, og desværre gik Spaadommen her i Opfyldelse. I Dmitris Sjæl rugede Brøden. Men Din broderlige Hengivenhed har gydt Mildhed i hans stridige Hjærte. Han vil blive ramt af store Lidelser, og jeg bøjede mig for ham med Tanken paa hans fremtidige Genvordigheder. Forresten maa Du ikke blive stolt, thi alt kommer fra oven, ogsaa Dit milde, rolige Sind. Husk paa Dit Arbejde, virk! Elsk Din Næste med Fornuft; Menneskets største Fortjeneste er Barmhjærtighed. Idag handler Du for første Gang paa egen Haand; men lad Dine gode Gærninger stadig faa større Omfang. Idag opofrer Du Dig for Din Broder, lad det imorgen blive for hele Din Familie, dernæst for Dit Fædreland og endelig for hele Menneskeheden. Da vil Du forstaa, at det eneste sande Paradis er selve

Livet. Mine Børn, I er allerede i Paradiset, men I vil ikke forstaa det, thi I véd ikke, hvad Kærlighed vil sige, derfor er I i Helvede, som kun er deres Lidelse, der ikke kan elske. Hvis Menneskene kun vilde begribe denne store Sandhed, da vilde Jorden forvandles til en Edens Have, og vort Hværv er det at forklare Eder denne evige Sandheds Betydning. Ydmyghed, Barmhjærtighed, disse Ord rummer hele Kristi Lære, den Lære, vi Munke er sat til at prædike. Alexis, jeg venter mig store Ting af Dig, min Søn. Husk, at ingen har Ret til at dømme. Dommeren er maaske meget mere brødefuld end den Forbryder, der staar for ham. Og hvis Dommeren er retfærdig, er Forbryderen maaske uskyldig. Hver Gang Du finder Lejlighed dertil, saa tag Du kun Din Næstes Synd paa Dig, istedetfor at fordømme ham, lid i hans Sted, og lad ham fare uden Dadel. Vær nu kun uden Frygt; denne Prøvelse vil Du sejrrigt bestaa, og maaske vil Menneskene prise Dig for denne Gærning, der tilintetgør deres uretfærdige Dom; thi de er kun Børn, og den Heltemodets Glans, som Du i Din Uskyldighed helt har overset, da Du selv tog Din Broders Lænker om Haand og Fod,

den vil blænde dem — man kommer vidt med Menneskeheden, naar man kan blænde."

Staretsen bøjede sig her over Alexis, tegnede langsomt et Kors paa hans Øjne, paa hans Bryst og paa hans Læber.

Alexis aabnede Øjnene. Et uendelig blidt Smil lyste over hans Ansigt. Det var Morgen. Der var Bevægelse og Uro i Stuen omkring ham. Den unge Mand skælnede en Kreds af raa, simple Ansigter, der betragtede ham med øjensynlig Angst over den Straf, der ventede dem for, hvad her ved deres Forseelse var foregaaet.

Alexis smilede bestandig.

VII.

Naturligvis blev Alexis i smaa Dagsrejser ført tilbage til sin Fødeby, hvor man øjeblikkelig tog hans Sag for. Den var forresten aldeles klar; saa klar, at det havde haft sine Vanskeligheder at unddrage den skyldige Bandarevs retfærdige Harme. Dersom Gerassim Michailovitch ikke havde lagt sig imellem, vilde den vrede Soldat med egen Haand have straffet „denne elendige Karl, der havde forsét sig imod Ruslands helligste Lovbud", og Gerassim maatte paa det allerbestemteste forsikre Bandarev, at Alexis uden al Tvivl vilde blive dømt til livsvarigt Tugthus, og at Officeren risikerede at komme i Kollision med Lovens Haandhævere, dersom han egenmægtig tog sig selv tilrette. Endelig fik han da Bandarev til at lade Alexis slippe for øjeblikkelig Afstraf-

felse. Forresten indgød denne unge Fyr ham den dybeste Ringeagt: saadant et topmaalt Fæ, der lukkede Døren op for andre og selv krøb ind i Buret.

Altsaa kom Alexis tilbage til sin egen By; men hans Sag fik en ganske mærkelig Slutning, som sikkert ingen af de Personer, der med Interesse fulgte den, nogensinde vil glemme.

Katarina Ivanovna havde fuldtud fattet den Aand, der havde drevet Alexis til at handle paa en saa opofrende Maade, nu frygtede hun, at den unge Mand skulde bringe Ofret helt og lade sig dømme istedetfor Dmitri uden at gøre noget for at blive frelst.

Derfor bad og bønfaldt hun ham om at søge en Sagfører, ikke den samme, som havde været Dmitris Defensor, men en anden „endnu bedre", en, der kunde forstaa Alexis og hans Bevæggrunde. ...

„Nej, Katarina, lad os være fri for flere „store Mænd" og vær ubekymret for mig."

„Men naar jeg nu beder og tigger Dem! Hvorfor vil De til ingen Nytte bringe et saadant Offer? ... Tag dog en Defensor! ... Alles Sympati har De jo... De har handlet

saa ædelt ... saa stort ... hvor jeg beundrer Dem, Alexis! De er et saa højsindet Menneske, at De maa bevare Dem for os, for Deres Venner og det Samfund, af hvilket De er kaldet til at blive et nyttigt Medlem.... De maa ikke kaste Deres kostbare Liv bort...."

„Min kære Søster, jeg ved ej ret, om De vil forstaa mig: der gives en menneskelig og en guddommelig Retfærdighed. Den sidste hjælper undertiden, naar den første tager fejl, og Guds Rettærdighed foragter ikke et svagt Redskab, som nu for Eksempel mig. Men denne Indskriden sker sjælden, uden at en eller anden jordisk Lovs Forskrifter krænkes, og saa maa der enten Straf eller Tilgivelse. Jeg vil ikke skylde mit Lands Love nogetsomhelst. Idet jeg tog min uskyldig dømte Broders Plads, har jeg selv begaaet en Forseelse, thi man skal have Respekt for Dommeren, selv om han har taget fejl. Desuden har jeg ikke, som jeg haabede, kunnet frelse Dmitri, uden at bringe hans Bevogtere i Ulykke. Og selv om Dmitri er uskyldig, saa har han næret strafværdige Tanker, dem kan jeg saa udsone ved at lide min Straf."

„Men dette er jo Vanvid! De har for

ædel en Sjæl, De er for nødvendig for os alle, De maa ikke saaledes opofre Dem."

Alexis trak lidt utaalmodig paa Skuldrene.

„Undskyld, at jeg siger Dem imod, Katarina Ivanovna, men hvor er det muligt, at De ikke fatter, at jeg intetsomhelst kan udrette, dersom jeg ikke har en fuldstændig ren Samvittighed?" sagde han med usædvanlig klangfuld Stemme. „Naar man vil lede Menneskene, maa man have Ret dertil, og der maa ikke om Alexis Karamasov kunne siges: Denne Munk er en Tyv! Thi saalænge jeg ikke har faaet Straf eller Forladelse, saalænge har jeg stjaalet min Broders Frihed. Jeg har forresten til Hensigt at forsvare mig, men send endelig ikke Bud efter nogen Sagfører, jeg véd saa godt, hvad jeg skal sige...." Denne Samtale fandt Sted i Fængslet, i den Celle, hvor Alexis straks var bleven sat ind. I dette Øjeblik gik Døren op, og Fru Khoklakov traadte ind. Den gode Dame fløj løs paa Alexis med høj Graad og Jammer. Han viklede sig ud af des Arme.

„Aa, Du milde Gud og Skaber, Alexis Fedorovitch," udbrød Fruen, „Alexis Fedorovitch, er det Drøm eller Virkelighed at

se Dem her i dette Forbrydelsens og Elendighedens Tilflugtssted. Men jeg ved alt, hvad De har gjort: det er stort, ædelt, Dem værdigt. Dersom jeg sad til Doms over Dem, skulde De faa den store Fortjenstmedaille. De, som redder og frelser alle, vær barmhjærtig, vær naadig, red min Datter, opsend en Bøn, læg et Ord ind for hende hos Vorherre. — Men apropos, er han i Guldminerne?"

„Hvem, hvem, Mama, Vorherre?" lød Lizas høje Stemme ude paa Gangen — hendes Sygestol kunde ikke komme gennem den smalle Dør.

„Liza er her?" udbrød Alexis fornøjet.

„Ja, hun vilde endelig med. Jeg sagde nok, at hun ikke kunde komme herind, — men det nyttede ikke, De kender hende jo, Alexis Fedorovitch. — Snik, Snak, Liza — jeg talte om Dmitri Fedorovitch," — vedblev hun og vendte sig om mod den aabne Dør. „Ja, hun er syg — hun er bleven rent daarlig, siden hun har hørt om disse Begivenheder, om alle de Farer, De har gennemgaaet. Aa, det var aldeles forfærdeligt. Hvis det virkelig ikke var Spøg forleden Dag, hvis De virkelig mente noget alvorligt,

da De talte om at gifte Dem med hende, saa tror jeg, dette vilde være hendes eneste Redning. Skaan hende, gift Dem med hende, Alexis Fedorovitch, De har en Moders Velsignelse."

Fruen slog højst patetisk ud med Hænderne, men hun bragtes aldeles ud af Fatning ved et højt Latterudbrud fra Liza, — den friskeste, ungdommeligste, mest næsvise Latter.

„Forresten er det slet ikke for at tale om dette, at jeg er kommen her hen. Liza skal altid le — nu lægger jeg den Sag i Vorherres altstyrende Haand. Jeg maa endelig tale om Dem, kæreste Alexis Fedorovitch."

„Aa nej," sagde Alexis med et blidt Smil; „lad os hellere tale om Liza, lad mig komme hen til Døren, saa at jeg idetmindste kan se hende."

„Det kan jeg lide," raabte Liza muntert, men dog med Graaden i Halsen.

Alexis stod paa Dørtærsklen og saa ude i Halvmørket den unge Pige.

„Goddag Liza, goddag, min søde Pige."

„Min søde Pige! Han vover at sige: min søde Pige."

„Og hvorfor skulde jeg ikke vove det? Har Du glemt, at vi holder af hinanden?“

„Nej, De holder slet ikke af mig, ellers vilde De ikke have baaret Dem saaledes ad. Jeg er ikke til for Dem, De bryder Dem ikke en Smule om mig.“

„Liza, det er ikke pænt af Dig at tale saaledes. Jeg har jo en Gang for alle sagt, at i vigtige Sager vilde jeg kun handle efter min Samvittighed.“

„Ja, det er sandt, det er sandt. Jeg er kun en tosset Pige, men jeg holder saa meget af Dem. Hvad skal der blive af Dem, hvad skal der blive af os allesammen, aa Gud, aa Gud!“

Her brast hun i Graad.

„Vær blot ganske rolig, kære Liza, jeg kommer nok godt igennem denne Prøvelse.“

Efter en Times Forløb bad Alexis sine Venner om at gaa, thi han skulde snart kaldes frem for sine Dommere. Der var kun faa Vidner, hele Sagen var saa klar, og det var nærmest af Sympati med Anklagede, at Dommerne lod Forhandlingerne trække ud i hele tre Dage.

Denne Sag var vidt forskellig fra Dmitris.

Alexis var ligesaa afholdt, som Dmitri

var hadet. Alle ønskede, han maatte blive frikendt, endogsaa Aktor fremhævede Anklagedes store Ungdom og de ædle Følelser, der havde drevet ham til at forbryde sig mod Loven, — efter ikkedestomindre at have forlangt Afstraffelse sluttede Aktor sin Tale med følgende Ord:

„Mine Herrer, her staar atter en Karamasov for vor Domstol. Han er som sin øvrige Slægt en lidenskabelig Natur, men her stræber Lidenskaben opad mod et ædelt Maal. Her vil den i det godes Tjeneste kunne flytte Bjærge.

Det er min Overbevisning, at Alexis Fedorovitch har handlet med de skønneste Bevæggrunde for Øje, og han har ikke et Øjeblik tænkt paa at unddrage sig Følgerne af den Lovovertrædelse, hvori han uomtvistelig har gjort sig skyldig. Af Gerassim Michailovitchs Udsagn fremgaar, at intetsomhelst forhindrede Alexis Fedorovitch i at gaa bort sammen med Broderen. Dersom dette altsaa ikke er en afsindig Handling, er det Hæderlighed, Retsfølelse, der har holdt Anklagede tilbage, han har for Domstolen villet bære Ansvaret af sin Gærning. De har selv set den Sanddruhed og den Ærbødighed, der har præget hans hele Væsen

under Forhandlingerne. Og Lægen forsikrer os, at Anklagedes Forstand er i den bedste Orden. Vi staar altsaa her ikke overfor en almindelig Forbryder. Lovovertrædelsen er en Kendsgærning, men den Oprørets Aand, den Ringeagt for Samfund og Moral, vi ellers finder hos Forbrydere, er her aldeles ikke tilstede. Jeg kan ifølge min Stilling ikke godt bede Retfærdigheden lukke sine Øjne denne Gang, men jeg kan ikke afholde mig fra at opfordre Juryen og Øvrigheden til den største Overbærenhed, ja jeg føler mig saa meget desto mere forpligtet dertil, som Anklagede træder frem for os uden nogen Defensor; han har nægtet at benytte en af vore berømte Sagførere, der tilbød ham sin Tjeneste. Han vilde ikke blænde sine Dommere med Veltalenhedens Fyrværkeri. Og mine Herrer, jeg er overbevist om, at De er rede til at give mig fuld Tilslutning, naar jeg her handler mod Anklagede, som denne handler mod sine Dommere."

Aktor satte sig ned, hans Tale hilsedes med stormende Bifald fra alle Tilhørerne. Man mente, at Alexis paa Spørgsmaalet om, hvad Anklagede havde at sige til sit Forsvar, vilde svare med sin rolige, blide

Hovedrysten, men til alles Forbavselse stod han op.

Der blev dødsstille i Salen. Anklagedes Ungdom, hans Skønhed og beskedne, men dog tillidsfulde Holdning vandt alles Medfølelse og Beundring, og ved Tanken om, at han var udsat for en Dom, lydende paa livsvarigt Tugthus, tørrede alle Kvinderne deres Øjne.

„Det er egenlig ikke for at undskylde min Gærning, at jeg i dette Øjeblik tager Ordet," mumlede Alexis. „Med Undtagelse af nogle faa Overdrivelser fra Underofficer Bandarev, er alle Kendsgærningerne her fremkomne i deres nøgne Sandhed. Jeg søger ikke at benægte noget. Jeg har hjulpet min Broder at unddrage sig en Straf, hvis Uretfærdighed jeg ikke kræver nogen til Regnskab for. Et Væv af ulykkelige Omstændigheder har ledet Øvrigheden paa Vildspor. Her vil jeg heller ikke forsvare min Broder, der var uskyldig, — ingen vil tro mig, — men som Aktor saa rigtigt bemærkede, det er min urokkelige Tro paa hans Uskyldighed, der har drevet mig til at hjælpe ham til Flugt. Jeg nægter intet, men jeg angrer heller intet. Jeg overlader til Øvrigheden at afgive sin Kendelse. Hvor-

ledes end Dommen bliver, er det min Overbevisning, at Juryen handler efter bedste Skøn; jeg har i fuld Tillid til mit Lands Retfærdighed stillet mig frem for Skranken, thi — det er ogsaa rigtigt — jeg kunde godt være flygtet med Dmitri Fedorovitch hin Nat. Men jeg tog hans Skyld paa mig med hans Lænker, jeg staar for mine Dommere som Dmitri Karamasov. Dersom han var skyldig, hvorfor er jeg da ikke nu paa Vejen til Sibirien? Imidlertid tror jeg, det var bedst, om jeg blev frikendt, fordi (og ene alene af den Grund) Dmitri Karamasov er uskyldig, idetmindste i vor Faders Død. Han har selv tilstaaet sine syndige Tanker, og dem har ingen menneskelig Dommer Ret til at straffe.

Min Broder angrer desuden sin Vildfarelse, han er fri for sine Lænker, men Anger og Ruelse tynger ham mere end nogen Lænke.

Maaske er denne usynlige Straf utilstrækkelig — men Eders Lovbog ejer ingen Bestemmelse for slige Tilfælde. Lad da den jordiske Retfærdighed have sin Gang. Jeg kan dog ikke straffes for et Mord, som ingen har tænkt at beskylde mig for, men

dersom jeg bliver dømt, er det min Broders syndige Tanker, der straffes med mig. Thi, alene fordi jeg har hørt min Broder true vor Fader paa Livet, alene derfor staar jeg nu paa dette Sted. Ikke at jeg tror, han virkelig har gjort Alvor af disse Trusler, men fordi de i og for sig er en Forbrydelse og en Forargelse, der forresten maa være udsonet ved al den Ydmygelse og den uretfærdige Straffedom, der er overgaaet min Broder. Saaledes er jo Retfærdigheden sket Fyldest; alle de skyldige har faaet Straf: min Broder Ivan lider for sine aandelige Vildfarelser i Vanvidets Mørke, Gud forbyde, det skulde være for Livet, og min Broder Dmitri har mistet sine Rettigheder som Borger i det Samfund, han tilhørte. Jeg har intet mere at sige, uden Knurren skal jeg vide at bære, hvad mine Dommere maatte beslutte, hvorledes end deres Kendelse bliver."

Han tav. Tilhørernes Bevægelse var saa stor, at der herskede en almindelig Tavshed, der kun nu og da afbrødes af en sagte, undertrykt Hulken. Den retslige Forhandling hævedes i ti Minuter.

VIII

Med ét lød Støj henne ved Døren; alles Øjne vendte sig ad den Kant. Bleg, vaklende, med udslaget Haar kom en ung Pige ind. Alle veg tilside med en Art overtroisk Ærbødighed.

„Liza!“ udbrød Katarina Ivanovna og løb hen til den unge Pige. Men uden at sige et Ord stødte Liza Veninden bort, gik frem med Blikket fæstet paa Dommeren og standsede først lige overfor ham. Tilhørerne, Juryen, Dommerne, alle stod op. Præsidenten vinkede til Retsbetjenten, at han skulde støtte Liza, der vaklede; det var paa høje Tid — hun segnede om. Pludselig vendte hun sig om til Alexis, hvis taarefyldte Øjne kærligt hvilede paa hendes blege, fine Ansigt. Med en yndig, barnlig Bevægelse kyssede hun paa Fingeren ad ham

og raabte med sælsom klar Stemme: „Dette er et retfærdigt Menneske! Han har helbredet mig!“ Hun tabte Bevidstheden.

Denne vidunderlige Helbredelse, der maaske kunde forklares gennem en meget hæftig Sindsbevægelses Virkning paa Nervesystemet, bragte alle i Henrykkelse, og Begejstringen var usigelig stor. Alle kendte Lisa, og ingen tvivlede om, at Alexis havde helbredet hende.

Midt i den almindellge Bevægelse var Alexis den eneste, der bevarede sin Sindsligevægt. Han saa med et lyst Smil paa alle disse Ansigter, der udtrykte den største Beundring for ham. Hans Øjne fyldtes med Taarer, med Glædestaarer, der stille rullede ned over hans Kinder.

Derefter hændtes en Ting, som vist aldrig er set før eller siden: Præsidenten spurgte, om Juryen „vilde trække sig tilbage for at delibrere“. Men uden Raadslagning, øjeblikkeligt, enstemmigt lød Svaret, at dette var overflødigt: Alexis blev straks frikendt.

Katarina Ivanovna tog ham med sig hjem tilligemed Liza. Man havde Møje med at unddrage ham de Glædesbevisninger, hvormed alle vilde overvælde Dagens Helt; men hans sælsomme Ro beherskede alle

disse bevægede Sjæle. Hos Katarina traf han Fru Khoklakov, der ved denne Lejlighed var meget mindre overstrømmende, end hun plejede. Katarina Ivanovna betragtede Alexis med ærbødig Beundring og dyb Hengivenhed; og han smilede bestandig. Hans Blik havde undertiden et sælsomt Udtryk — det var, som tabte han sig i lykkelige Fremtidssyner.

Ivan var stadig sindssyg.

Ende.

